ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΟΥ

ΙΕΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

4417

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΟΥ

ΙΕΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΤΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΥ

Διευθυντοῦ τῆς «Ἀναπλάσεως»

ΤΟΜΟΣ Β.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ο "ΕΡΜΗΣ,,

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1897

Τύποις Ἰωάννου Νικολαΐδου

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως.

Μιχ. Γαλανός

ΕΞΗΓΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ
ΤΩΝ
ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Κυριακὴ Τρίτη.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. ς' 22—33.)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ(1)

Οἱ δύο Κύριοι.

«Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν», εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν. Τοῦτο τὸ ἐξέφρασεν ὡς ἀλήθειαν γενικὴν ἔχων ὑπ' ὄψιν του κυρίους, τῶν ὁποίων τὰ θελήματα εἶνε ἐναντία καὶ συγκρουόμεναι αἱ προσταγαί των. Ὅταν π. χ. ὁ εἷς κύριος λέγῃ εἰς τὸν ὑπηρέτην «πήγαινε ἐκεῖ», ὁ δὲ ἄλλος κύριος τοῦ δίδῃ ἄλλην διαταγὴν «μὴ ὑπάγῃς ἐκεῖ», εἰς τοιούτους κυρίους πῶς ἠμπορεῖ νὰ δουλεύῃ ὁ αὐτὸς ὑπηρέτης; Νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τοὺς δύο καὶ νὰ ἐκτελῇ καὶ τῶν δύο τὰ θελήματα; εἶνε φυσικὰ ἀδύνατον. Θέλει νὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν ἕνα; θὰ δυσαρεστήσῃ τὸν ἄλλον. Καὶ ἡ ὑπακοή του εἰς τὸν πρῶτον θὰ εἶνε παρακοὴ εἰς τὸν δεύτερον. Τὴν ἁπλῆν αὐτὴν ἀλήθειαν, τὴν τόσον καθαρὰν καὶ ἀδιαφιλονίκητον, τὴν ἐξέφρασεν ἄριστα ὁ Κύριος εἰπὼν πρὸς δικαιολογίαν τῆς γνώμης του «ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει». Ποῖοι ὅμως εἶνε ὡρισμένως καὶ εἰδικῶς οἱ δύο κύριοι, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὁ Χριστὸς ὅταν ἐβροντοφώνει ὅτι «οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν»; Ὁ ἴδιος μᾶς λέγει ποίους ἐννοοῦσε· «οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμμωνᾷ.»

(1) Συνέχεια ἐκ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ α' τόμου.

Καὶ τὸν μὲν Θεὸν τὸν γνωρίζομεν· εἶνε ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ Οὐράνιος, ὁ Ποιητὴς τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ νομοθέτης καὶ ὁ κριτής μας, τοῦ ὁποίου τὸ θέλημα πρέπει νὰ εἶνε ὁ νόμος τοῦ νοῦ μας, τῆς καρδίας μας καὶ ὅλου τοῦ βίου μας, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Θεὸς νὰ κυριαρχῇ καὶ βασιλεύῃ εἰς ὅλην ἐν γένει τὴν ὕπαρξίν μας, μὲ ἀμοιβήν, ἐὰν πιστῶς, μὲ τελείαν ἀφοσίωσιν τὸν ὑπηρετήσωμεν, νὰ μᾶς δώσῃ ζωὴν αἰώνιον, μὲ τιμωρίαν, ἐὰν τὸν παρακούσωμεν, νὰ καταδικασθῶμεν εἰς κόλασιν αἰώνιον.

Ὁ δὲ Μαμμωνᾶς ποῖος;

Ὁ Μαμμωνᾶς εἶνε ὁ πλοῦτος· ὅταν λοιπὸν ὁ Κύριος λέγῃ ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν νὰ δουλεύωμεν εἰς δύο κυρίους, εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μαμμωνᾶν, θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα ἀφοσιωμένοι καὶ νὰ κάμνωμεν συγχρόνως ὅ,τι θέλει ὁ Θεὸς καὶ ὅ,τι θέλει ὁ πλοῦτος.

Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἡ γνώμη του αὐτὴ ἡ τόσον ὁριστική, τὸ ἠθικόν του τοῦτο δόγμα τὸ τόσον ἐπίσημον, πολλὰς ἐξηγήσεις εὗρον καὶ πολλὰ σκάνδαλα καὶ ἀντιλογίας ἐγέννησαν. Ἠθέλησε τάχα νὰ καταδικάσῃ καθ' ὁλοκληρίαν τὸν πλοῦτον καὶ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι μόνον οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ μὴ ἔχοντες διὰ τίποτε ὑλικὸν νὰ φροντίσωσι, ὅτι μόνοι αὐτοὶ ἠμποροῦν νὰ ὑπηρετοῦν τὸν Θεὸν καὶ νὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλείαν του; Εἶνε ἀληθὲς ὅτι εἰς τὸ Εὐαγγέλιον πολλὰ ὑπάρχουν μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Χριστὸς ἐλεεινολογεῖ καὶ φοβερίζει μὲ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ τοὺς πλουσίους. Ἀλλὰ οἱ πλούσιοι αὐτοὶ εἶνε πλούσιοι ἁμαρτωλοὶ ὑποδουλωμένοι εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου καὶ μέσα εἰς τὰς ὑλικάς των μερίμνας καὶ ἀπολαύσεις λησμονοῦντες καὶ ὅτι ψυχὴν ἔχουν ὑπεύθυνον καὶ ὅτι κριτὴν δίκαιον μίαν ἡμέραν θὰ εὕρουν ἀπέναντίτων. Εἶνε ὁ πλούσιος, ὁ ὁποῖος ἐφόρει πορφύραν καὶ βύσσον καὶ διεσκέδαζε καθ' ἡμέραν λαμπρῶς, χωρὶς διόλου νὰ τὸν συγκινῇ ἡ ἀθλιότης τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου καὶ ἡ ἐλεεινὴ τύχη τόσων ἄλλων ὁμοίων πρὸς αὐτόν. Εἶνε ὁ πλούσιος, τοῦ ὁποίου ἄφθονα ἐκαρποφόρησεν ἡ χώρα, τοῦ ὁποίου τὰ ἀγαθὰ νέας εὐρυχώρους θὰ ἐχρειάζοντο ἀποθήκας, καὶ ὁ ὁποῖος ὅμως, ἀντὶ μέσα εἰς τὴν τόσην του ἀφθονίαν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ σκεφθῇ ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄνθρωποι καὶ ξηρὸν μόνον μὴ ἔχοντες ἄρτον, αὐτός, παχύδερμος καὶ ἀναίσθητος, ἐγωϊστὴς καὶ ἄσπλαγχνος, τυφλὸς εἰς τόσας γυμνότητας, κωφὸς εἰς τόσους στεναγμούς, ἓν μόνον εὗρεν, ἀφοῦ διέτρεξε τὴν χώραν του ὅλην καὶ εἶδε τὸν τόσον του πλοῦτον καὶ ἀντίκρυσε τὰς ἀποθήκας του, νὰ εἴπῃ «ψυχὴ ἔχεις πολλὰ

ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· φάγε, πίε, εὐφραίνου.» Ἰδοὺ οἱ πλούσιοι ἐναντίον τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς ἔρριψε τοὺς κεραυνούς του.

Θὰ ἐρωτήσῃ ὅμως κανεὶς καὶ θὰ εἴπῃ «τὸ Εὐαγγέλιον ἔχει μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Χριστὸς ἐμακάρισε πλουσίους;» Τὸ Εὐαγγέλιον ἂς ἀπαντήσῃ. Τί ἦτο ὁ Ζακχαῖος; Τελώνης. Ἀρχιτελώνης μάλιστα, πλούσιος. Ὁ ἀρχιτελώνης αὐτὸς εἶχεν ἀδικήσῃ καὶ ἐν τῇ μετανοίᾳ του ἐκήρυξε ὅτι ἀποζημιώνει μὲ τὸ τετραπλάσιον ὅσους ἠδίκησε, καὶ περιπλέον εἶπε πρὸς τὸν Κύριον ὅτι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του δίδει τὰ ἡμίσῃ εἰς τοὺς πτωχούς. Τί ἦτο πρὶν ὁ Ζακχαῖος; πλούσιος· ἀλλὰ ἁμαρτωλὸς καὶ ἄνομος πλούσιος. Τί ἔμεινεν ὁ Ζακχαῖος, ἀφοῦ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἀποζημιώνει μὲ τὸ τετραπλάσιον ὅσους τυχὸν ἠδίκησεν, ὅτι δίδει τὸ ἥμισυ ἀπὸ τὸν πλοῦτόν του εἰς τοὺς πτωχούς; Ἀπέμεινε βεβαίως ὀλιγώτερον πλούσιος, ἀλλὰ πλούσιος πάντοτε. Θέλομεν τώρα νὰ μάθωμεν τί ὁ Κύριος εἶπε περὶ τοῦ Ζακχαίου τούτου, τοῦ πλουσίου καὶ πάλιν, ἀλλὰ δικαίου καὶ ἐλεήμονος πλέον τώρα πλουσίου; Τὸ εὑρίσκομεν εἰς τὸ ιθ' κεφ. τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, «ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθ' ὅτι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραὰμ ἐστιν.» Ἰδοὺ λοιπὸν παράδειγμα πλουσίου, καλοῦ πλουσίου ὅμως, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος δὲν ἐθεώρησεν ἀποξενωμένον ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ δοῦλον τοῦ Μαμμωνᾶ, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐξησφαλίσθη ἡ σωτηρία του καὶ ὅτι ἐδείχθη υἱὸς τοῦ Ἀβραάμ, δηλ. υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἄξιος τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου.

Τί συμπεραίνομεν ἐκ τούτου; Συμπεραίνομεν ὅτι ὅλοι οἱ πλούσιοι δὲν κρίνονται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὅτι ὑπάρχουν πλούσιοι, οἱ ὁποῖοι παραδομένοι εἰς τὸν Μαμμωνᾶν, τίποτε δὲν ἔχουν κοινὸν μὲ τὸν Θεόν, ὑπάρχουν ὅμως καὶ πλούσιοι ἄλλοι, μεταχειριζόμενοι τὸν πλοῦτόν των καὶ φερόμενοι εἰς ὅλον τὸν βίον των σύμφωνα μὲ τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον, καὶ οὗτοι εἶνε ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν τυρανίαν τοῦ Μαμμωνᾶ.

Εἶνέ τις πλούσιος, ὁ ὁποῖος ἀπέκτησε τὸν πλοῦτόν του μὲ δικαιοσύνην, χωρὶς καμμίαν ἁρπαγήν, χωρὶς κανένα δόλον, χωρὶς καμμίαν ἀδικίαν; Εἶνέ τις ὁ ὁποῖος, δίκαιος πλούσιος, εἶνε συγχρόνως καὶ εὔσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων πλούσιος, μεταδίδων ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχούς, ἐνδύων γυμνούς, τρέφων πεινῶντας, προστατεύων ὀρφανούς, βοηθῶν ἀσθενεῖς, φιλάνθρωπος ἐν γένει καὶ ἀγαθός; Ἢ εἶνέ τις πλούσιος, ὁ ὁποῖος ἠδίκησε μέν, μετενόησε δέ, καὶ ἀφοῦ ἀπεζημίωσεν ὅσους ἠδίκησεν, ἔγεινε

καὶ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθοεργός; Αὐτὸς δὲν εἶνε δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ, διότι τὸν πλοῦτόν του διαχειρίζεται ὡς οἰκονόμος καὶ ἐντολοδόχος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὅστις μὲ ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν συνήθροισε τὸν πλοῦτόν του, ἢ ὅστις μὲ τὸν δίκαιον μὲν κόπον του τὸν ἐδημιούργησεν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸ ἄτομόν του καὶ τὴν οἰκογένειάν του τὸν μεταχειρίζεται, χωρὶς νὰ τὸν μέλῃ διὰ τοὺς πτωχούς, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ εὐσπλαγχνία ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἡ ὁποία εἰς τὸν βίον του νὰ πιστοποιῆται μὲ ἐλεημοσύνην, ὁ πλούσιος αὐτὸς εἶνε δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ, καὶ μόνος του λαμβάνει τὴν θέσιν του ἔξω ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Μερικοὶ ὅμως νομίζουν ὅτι κάθε πλούσιος ἐν γένει, χωρὶς καμμίαν διάκρισιν καὶ ἐξέτασιν, εἶνε δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ, καὶ ἐπομένως ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Οἱ τοιοῦτοι ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν τοὺς ἐφώτισε διόλου ἡ ἱστορία τοῦ Ζακχαίου καὶ φανερώνουν, χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβάνουν, ὅτι δὲν εἶνε σύμφωνοι μὲ τὸν Χριστόν, ὅστις τὸν ἐκήρυξε σωσμένον μόνον διότι διώρθωσε τὰς ἀδικίας του καὶ ἐμοίρασε τὰ μισὰ ἀπ' ὅσα εἶχε. Καὶ ἕνα ὅμως ἄλλο πιστοποιοῦν αὐτοί, ὅτι δὲν ἐννοοῦν τί θὰ εἰπῇ δουλεία εἰς τὸν Μαμμωνᾶν.

Δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ εἶνε ὅστις ἀπαρνεῖται τὸ ἠθικὸν ἐγώ του, καὶ ὑποτάσσει τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν δύναμιν τοῦ πλούτου. Δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ εἶνε ὅστις ἀναπνέει, ζῇ, κινεῖται καὶ ὑπάρχει διὰ τὸν πλοῦτόν του, πλοῦτον ζητῶν ἔστω καὶ δι' ἀδικίας, πλοῦτον μαινόμενος νὰ προσθέτῃ εἰς πλοῦτον ἔστω καὶ ἂν ἁρπάσῃ τοῦ πτωχοῦ τὸν ἄρτον καὶ τοῦ ὀρφανοῦ τὸ ἔνδυμα, πλοῦτον, πολὺν αὐτὸς πλοῦτον θέλων νὰ κατέχῃ, χωρὶς νὰ θεωρῇ ὑποχρεωμένον τὸν ἑαυτόν του νὰ φροντίζῃ διὰ τοὺς πάσχοντας καὶ τοὺς στερουμένους. Καὶ ἂν δὲ ἀκόμη μέρος τῆς περιουσίας του ἐκέρδησεν ὁ πλούσιος δι' ἀδικίας, καὶ ἂν ἐλεῇ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἁρπάζῃ δὲ ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ ἂν κανένα μὲν δὲν ἀδικῇ, ἀλλὰ καὶ κανένα δὲν ἐλεῇ, ἢ κάμνῃ ἀναξίας λόγου ἐλεημοσύνας, ἁπλῶς διὰ νὰ ἀπατήτῃ τὸν ἑαυτόν του, διὰ νὰ γελάσῃ τὴν κοινωνίαν καὶ νὰ ἐμπαίξῃ τὸν Θεόν, καὶ ὁ τοιοῦτος πλούσιος τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλος εἶνε. Ἀλλ' ὅταν ἕνας πλούσιος, κανένα ἄνθρωπον δὲν ἠδίκησε, θὰ ἐπροτίμα δὲ νὰ ζητιανεύσῃ παρὰ πέντε λεπτὰ μόνον ἀνόμως νὰ ὠφεληθῇ· ὅταν ἕνας πλούσιος, ἡμπορῶν ἑκατομμύρια μὲ δόλον νὰ κερδήσῃ, θὰ ἐπροτίμα τὴν ζωήν του νὰ χάσῃ παρὰ εἰς τὸν Θεὸν ἔστω καὶ μικρὸν νὰ ἁμαρτήσῃ· ὅταν ἕνας πλούσιος, κερδίζων μὲ τὸν τιμημένον ἱδρῶτα τοῦ προσώπου του, διατηρῇ εἰς τὰς ἐργασίας του ἀνθρώπων πλῆθος,

μᾶλλον ὡς ἀδελφός των παρὰ ὡς αὐθέντης, ὡς πατὴρ παρὰ ὡς Κύριος· ὅταν τοὺς μισθοδοτῇ ὄχι ὅσον ὀλιγώτερον ἠμπορέσῃ ἀλλ' ὅσον περισσότερον ἡ κατάστασις τῶν ὑποθέσεών του ἐπιτρέπῃ, μὴ βλέπων εἰς τὰ ἄτομά των μηχανὰς ἀλλὰ Θεοῦ τέκνα, καὶ ὄχι μόνον μισθωτοὺς θεωρῶν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ συνεταίρους· ὅταν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εὐεργετεῖ τόσας οἰκογενείας εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν του, τὴν περιουσίαν του χρησιμοποιῇ καὶ εἰς ἄλλας ἀγαθοεργίας· ὅταν ὁ πλούσιος αὐτὸς ἐπισκέπτεται ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ὡς λέγει ὁ Ἰάκωβος, καὶ δανείζῃ τιμίους ὀφειλέτας, οἱ ὁποῖοι οὔτε ἐνέχυρα ἔχουν νὰ προσφέρουν οὔτε ὑποθήκας· ὅταν ὁ πλούσιος αὐτὸς καμμίαν ὑπερηφάνειαν δὲν ἔχῃ διὰ τὸν πλοῦτόν του, εἰς ἀναγκαίαν δὲ περίστασιν, χάριν εὐγενοῦς ἰδέας, χάριν ἱεροῦ καθήκοντος ὅλην τὴν περιουσίαν του μὲ προθυμίαν πολλὴν θὰ ἐθυσίαζεν· ὅταν τέλος πάντων ἕνας πλούσιος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ τὸν πλοῦτόν του μεταχειρίζεται, πῶς δι' αὐτὸν δὲν θὰ ἔλεγεν ὁ Κύριος ὅ,τι διὰ τὸν Ζακχαῖον εἶπεν, ὅστις μόνον τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του ἐθυσίασε; Πῶς ὁ τοιοῦτος δὲν θὰ ἐξησφάλιζε τὴν σωτηρίαν του καὶ δὲν θὰ ἐκηρύττετο υἱὸς τοῦ Ἀβραάμ; Πῶς ἐπομένως αὐτὸς θὰ ἦτο δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ, ἐνῷ τὰ πάντα θὰ ἐκραύγαζον ὅτι εἶνε δοῦλος, πιστὸς δοῦλος, ἀφωσιωμένος δοῦλος, μὲ ὅλην τὴν ψυχήν του, μὲ ὅλην τὴν καρδίαν του, μὲ ὅλην τὴν διάνοιάν του δοῦλος τοῦ Θεοῦ;

Εἶνε ὅμως δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν τοιοῦτοι πλούσιοι; Ἄ! εἰξεύρω πόση πολλῶν ἀνομία καὶ σκληρότης, ἀδιαφορία καὶ ὑπερηφάνεια, ἀναγιάζει εἰς τὴν δύσπιστον αὐτὴν ἐρώτησιν. Ἠξεύρω μὲ ποίας ἀνομίας καὶ δόλους καὶ ἀπάτας καὶ ἀτιμίας καὶ ἐγκλήματα ἀποκτῶνται πολλαὶ περιουσίαι. Ἠξεύρω ποῖαι κακουργίαι ὀρθώνονται μέσα εἰς μαρμαροκτισμένα πολλῶν πλουσίων σπήτια, κακουργίαι ὑψηλότεραι ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς των στέγας. Ἠξεύρω ποῖα τερατουργήματα κρύπτονται ὀπίσω ἀπὸ τὴν λάμπουσαν πολυτέλειαν πολλῶν τοῦ Μαμμωνᾶ δούλων καὶ πόσοι πέφτουν θύματα διὰ νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἔπαρσις πολλῶν-πολλῶν πλουσίων. Ἠξεύρω ποία φρίκη καὶ ποία κατάρα βαρύνει τὰ πολυτίμητα πτερὰ καὶ τὰ διαμάντια καὶ τὰ βραχιόλια, μὲ τὰ ὁποῖα φιγουράρουν καὶ ξιππάζουν τόσαι κυρίαι καὶ κόραι, ταίρια καὶ θρέμματα ἁμαρτωλῶν πλουσίων. Ἠξεύρω πολλαὶ μὲ τὰς ἐφημερίδας ἀναγγελλόμεναι δωρεαὶ ποίας ἁρπαγὰς εἶνε προωρισμέναι νὰ σκεπάζουν. Καὶ εἰξεύρω ἀκόμη πόσοι ψευδοφιλάνθρωποι τῆς ἐπιδείξεως ἔχουν θρέψῃ τὰς σάρκας των ῥοφῶντες

τὸ αἷμα τοῦ πτωχοῦ. Ἀλλ' ἂν ἀπὸ δικαιοσύνην τὰ ὁμολογῶ αὐτά, διότι εἶνε ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη πάλιν μοῦ ἐπιβάλλει νὰ ὁμολογήσω καὶ ἄλλα ἐναντία παραδείγματα, μόνον διότι καὶ αὐτὰ εἶνε ἀληθῆ. Ἡ ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας πολλοὺς μᾶς ἔδειξε πλουσίους, οἱ ὁποῖοι, γεμᾶτοι ἀπὸ φόβον καὶ ἀγάπην Θεοῦ, ἐστάθησαν ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Μαμμωνᾶ καὶ καὶ δὲν ὑπεδουλώθησαν εἰς αὐτόν. Ἀφίνω τὴν πρώτην τῶν Ἱεροσολύμων χριστιανικὴν ἀδελφότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ αὐταπάρνησις κατήντα μέχρι τοῦ νὰ φέρῃ ὁ καθεὶς ἀπὸ τοὺς μαθητὰς ὅ,τι εἶχε καὶ νὰ τὸ καταθέτῃ εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον, παραδίδων αὐτὸ πρὸς κοινὴν χρῆσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀποστόλων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀδελφότητας, ὅπου τοῦτο δὲν ἔγεινε, ἐφυλάττοντο δὲ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ χωρισταὶ περιουσίαι, οἱ πλούσιοι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά των μετέδιδον εἰς ὅσους εἶχον ἀνάγκας, καὶ οἱ πτωχοί, οἱ ἀσθενεῖς, οἱ ἀνίκανοι εἰς ἐργασίαν, οἱ ἄποροι ξένοι, τὰ ὀρφανὰ καὶ αἱ χεῖρες εὕρισκον πρόθυμον καὶ ἐπαρκῆ βοήθειαν ἀνάλογον μὲ τὰς χρείας αὐτῶν. Πολλοὶ πλούσιοι ἀδελφοὶ δὲν ἐπώλουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των καὶ δὲν ἔδιδαν ὅλην τὴν περιουσίαν των. Ἦσαν ὅμως ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε πολυτέλειαν καὶ δαπάνην περιττήν, διότι εἶχον δυστυχεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους διέθετον ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ περισσεύματά των, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ κεφάλαιά των. Καὶ ὅσαι γυναῖκες χριστιαναὶ καὶ κόραι πολύτιμα εἶχον ἀπὸ πρὶν κοσμήματα, εὐχαρίστως ἐστεροῦσαν ἀπ' αὐτὰ τὸ σῶμά των διὰ νὰ στολίσουν ὡραιότερα τὴν ψυχήν των, πωλοῦσαι τὰ κοσμήματα καὶ τὸ ἀντίτιμόν των χρησιμοποιοῦσαι ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Πῶς λοιπὸν νὰ ὀνομάσωμεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς πλουσίους τοῦ Μαμμωνᾶ δούλους, ἀφοῦ καὶ τὸν πλοῦτόν των μὲ ἀγάπην καὶ μὲ ἔλεος μετεχειρίζοντο ἐνόσῳ ἔζων, καὶ ὅταν ἡ περίστασις τὸ ἐκάλει, ἐπροτιμοῦσαν νὰ χάσουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των καὶ τὴν ζωήν των αὐτὴν ἀκόμη νὰ χάσουν ἐπροτίμων, παρὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ παραβοῦν ἕνα μόνον καὶ λόγον του, μίαν καὶ μόνην ἐντολήν του;

Ἀλλὰ σήμερον, θὰ εἴπητε, σήμερον ποῦ εἶνε οἱ πλούσιοι αὐτοί; Ποῦ ἠμποροῦσα νὰ σᾶς εἴπω εἰς τοῦτο. «Λάβετε ὑπ' ὄψιν σας τὰ ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα προσφέρονται εἰς τὰ τόσα φιλανθρωπικὰ καταστήματα· λάβετε ὑπ' ὄψιν σας τὰ τόσα βοηθήματα, τὰ ὁποῖα δίδονται ὅταν τύχουν πλήμμυραι, λιμοὶ καὶ πληθυσμοὶ ὁλόκληροι ἐκτίθενται εἰς τὰς ἐσχάτας τῶν στερήσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας τοὺς σώζουσιν αἱ προσφοραὶ τῶν φιλανθρώπων· λάβετε ὑπ' ὄψιν σας τὰς χιλιάδας

καὶ τὰς μυριάδας, τὰς ὁποίας ἀνωνύμως προσφέρουν πλούσιοι τὸ εὐαγγελικὸν ἐφαρμόζοντες «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου»· λάβετε ὑπ' ὄψιν σας πόσαι ἄλλαι ἐλεημοσύναι εἰς τὸ κρυπτὸν γίνονται, σήμερον εἰς τοῦτον, αὔριον εἰς ἐκεῖνον, μεθαύριον ε'ς ἄλλον, καὶ ἔπειτα ἀρνηθῆτε, ἂν ἠμπορῆτε, ὅτι ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπάρχουσι πλούσιοι ὄχι τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλοι, ἀλλὰ πιστοὶ ὑπηρέται τῶν θείων θελημάτων.

Καὶ ἂν ὅμως κανένας τοιοῦτος πλούσιος, θεοσεβὴς καὶ ἀληθινὸς φιλάνθρωπος εἰς τοὺς ἰδικούς μας καιροὺς δὲν ὑπῆρχε, καὶ ἂν ὅλοι, τῶν ἐθνῶν ὅλων, τῆς γῆς ὅλης ἀπὸ περάτων ἕως περάτων οἱ πλούσιοι ἦσαν φαῦλοι καὶ ἀχρεῖοι τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλοι, τοῦτο θὰ ἀπεδείκνυε τῆς ἐποχῆς μας τὴν ἀθλιότητα, ἀλλὰ δὲν θ' ἀπεδείκνυε ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ ὑπάρχουν καὶ πλούσιοι, χριστιανικὰ μορφωμένοι καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ τοῦ Μαμμωνᾶ τὴν τυραννίαν. Ὅ,τι ἔγεινεν ἄλλοτε ἠμπορεῖ πάντοτε νὰ γίνεται. Καὶ καθὼς ἡ μετάνοια, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλανθρωπία ἔσωσε τὸν πλούσιον Ζακχαῖον καὶ τὸν ἀνέδειξε τέκνον τοῦ Θεοῦ· καθὼς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ἔκαμεν ἄλλοτε ἀπείρους πλουσίους νὰ μεταχειρίζωνται τὰ πλούτη των ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι καὶ ὑπηρέται, τοιουτοτρόπως τὸ ἴδιον τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τὴν ἰδίαν πάντοτε ἔχει χάριν καὶ δύναμιν καὶ τὰ ἴδια ἀποτελέσματα ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ, εἶνε ἱκανὸν καὶ σήμερον παρομοίους πλουσίους νὰ δημιουργῇ, ἀρκεῖ ἡ σύγχρονος ἐκκλησία καὶ κοινωνία νὰ θελήσῃ νὰ γείνῃ κατ' ἀλήθειαν χριστιανὴ καὶ νὰ κάμῃ διὰ τῆς μετανοίας της, τῆς πίστεώς της, τῶν παρακλήσεών της, ἐνεργὸν μεταξὺ τῶν τέκνων της τὴν χάριν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου.

Καὶ πτωχοὶ δοῦλοι τοῦ Μαμμωνᾶ.

Εἶνε ὅμως τάχα μόνον οἱ πλούσιοι οἱ ὁποῖοι ἠμποροῦν νὰ εἶνε δοῦλοι τοῦ Μαμμωνᾶ; Τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας κοινὰ γίνονται καὶ εἰς πτωχοὺς καὶ εἰς πλουσίους, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλήν του νὰ κλίνῃ, ὁ χωρὶς ἄρτον, ὁ χωρὶς ῥάβδον, ὁ χωρὶς ἔνδυμα καὶ λεπτὸν καὶ ἐλπίδα καμμίαν ζητιάνος, καὶ αὐτὸς ἠμπορεῖ τοῦ Μαμμωνᾶ νὰ εἶνε δοῦλος. Διότι τὰ πάθη καὶ αἱ ἁμαρτίαι δὲν ὑπάρχουν μόνον ὅταν μὲ ἔργα φανερώνονται, ἀλλ' ἐδρεύουν εἰς τῆς ψυχῆς τὰ βάθη. Ἐπεθύμησες π. χ. νὰ κλέψῃς; Κλέπτης ἐνώπιον τοῦ Κυρίου θεωρεῖσαι, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἠμπορέσῃς νὰ πραγματοποιήσῃς τὴν ἐπιθυμίαν σου. Ἢ ἐπεθύμησες νὰ ἀσωτεύῃς; Ἄσωτος λογίζεσαι,

ἔστω καὶ ἂν δι' ἔλλειψιν μέσων μὲ ἐγκράτειαν ἐξωτερικῶς ἐπολιτεύθης.

Κατ' ἀνάλογον τρόπον, τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλος δὲν εἶνε μόνον καὶ ὁ μικρέμπορος, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν στενὸν κύκλον του καὶ ἀδικίας κάμνει ὅσας ἠμπορέσῃ καὶ τὰς μικρὰς ἐλεημοσύνας ἀποφεύγει, ἐνῷ νὰ τὰς κάμῃ δύναται, καὶ μανίαν ἔχει πλοῦτον ν' ἀποκτήσῃ, ἔστω καὶ ἂν τὰ μέσα εἶνε ἄνομα καὶ ἀντιχριστιανικά. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἔχῃς, χριστιανέ, σπιθαμὴν γῆς καὶ ἐργασίαν καμμίαν καὶ ὀβολὸν κανένα, ἔχῃς ὅμως δίψαν πλούτου καὶ φθονῇς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶνε κάτοχοί του, καὶ ἕτοιμος ἦσαι, ἂν ἠμπορέσῃς, κάθε τρόπον νὰ μεταχειρισθῇς διὰ νὰ τὸν ἀποκτήσῃς, καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ γογγύζῃς, διότι εἰς πτωχείαν σὲ ἀφίνει, καὶ χαμένην θεωρῇς τὴν ζωήν, ἡ ὁποία δὲν συνοδεύεται ἀπὸ πλοῦτον, καὶ τοιουτοτρόπως μόνον, αἱ ἐπιθυμίαι σου αὐταί, ἡ κατάστασίς σου αὐτὴ ἡ ἠθική καὶ ἡ ἐσωτερική σου πρὸς τὸν πλοῦτον διάθεσις, ἡ ψυχική σου αὐτὴ ὑποταγὴ εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ πλούτου, σὲ κάμνει δοῦλον τοῦ Μαμμωνᾶ, καὶ ἐπομένως δέν σε ἀφίνει τοῦ Θεοῦ νὰ εἶσαι δοῦλος.

Τοῦ Κυρίου λοιπὸν ἡ φωνὴ «οὐδεὶς δύναται δυσὶ Κυρίοις δουλεύειν, Θεῷ καὶ Μαμμωνᾷ» εἶνε φωνὴ ἡ ὁποία ἀπευθύνεται ὄχι μόνον πρὸς τὸν κόσμον τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν κόσμον τῶν πτωχῶν. Ὁ ἄδικος πλούσιος εἶνε δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ. Ὁ ἄσπλαγχνος πλούσιος εἶνε δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ. Ὁ ἁρπάζων καὶ δολιευόμενος πλούσιος, ἀγαθοεργῶν δὲ πρὸς τὸ θεαθῆναι, εἶνε δοῦλος τοῦ Μαμμωνᾶ. Καὶ ὁ νομίζων ὅτι μὲ μερικὰς ἐλεημοσύνας ἐξιλεώνει τὸν Θεόν, ἐνῷ ἐξακολουθεῖ τὰς ἀδικίας του, δοῦλος εἶνε καὶ αὐτὸς τοῦ Μαμμωνᾶ. Καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀδικεῖ πολὺ χάριν τοῦ πλούτου, καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὀλίγον ἀδικεῖ, δοῦλοι τοῦ Μαμμωνᾶ εἶνε καὶ οἱ δύο, εἰς βαθμὸν ἀνώτερον ὁ εἷς, εἰς βαθμὸν κατώτερον ὁ ἄλλος, ἀμφότεροι ὅμως ἔνοχοι. Ἀλλὰ καὶ ὅστις, ἐν τῇ πτωχείᾳ του, πρὸς τὸν πλοῦτον ἔχει τὰς σκέψεις του, πρὸς τὸν πλοῦτον τὰς ἐπιθυμίας του, πρὸς τὸν πλοῦτον τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ αὐτός, λόγῳ διαθέσεως καὶ θελήσεως, τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλος θεωρεῖται κατὰ τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅπως δὲ παύσωμεν τοιοῦτοι δοῦλοι νὰ εἴμεθα, ὅπως ἕνα καὶ μόνον Κύριον ἔχωμεν, τὸν Πατέρα μας τὸν οὐράνιον, πρέπει πλούσιοι μὲν ἂν εἴμεθα, μὲ δικαιοσύνην καὶ φιλαδελφίαν νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν πλοῦτόν μας, πτωχοὶ δὲ ἂν εἴμεθα, χρεωστοῦμεν τὸν Θεὸν

καὶ ἐν τῇ πτωχείᾳ μας νὰ εὐχαριστῶμεν, ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε ἄνομον ἐπιθυμίαν πλούτου, καὶ προτιμῶντες πτωχοὶ νὰ ἀποθάνωμεν παρὰ νὰ εὑρεθῶμεν ἑκατομμυρίων κύριοι μὲ παράβασιν ἔστω καὶ μικρᾶς ἐντολῆς τοῦ ἠθικοῦ νόμου· διότι ἡ παράβασις αὕτη θὰ φέρῃ τῆς ψυχῆς μας τὴν ἀπώλειαν, ὡς δὲ εἶπεν ὁ Κύριος, ἐὰν χάσωμεν τὴν ψυχήν μας, καὶ τὸν κόσμον ὅλον ἐὰν κερδήσωμεν, καμμίαν δὲν θὰ ἔχωμεν ὠφέλειαν, ἀλλὰ θὰ χάσωμεν τὸ πᾶν.

Μὴ μεριμνᾶτε.

Ἀφοῦ ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι «οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν Θεῷ καὶ Μαμμωνᾷ», προσέθεσε: «διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ἡμῶν, τί ἐνδύσησθε».

«Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν». Ποῖον τοῦτο; Τὸ ὅτι κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ δουλεύῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν Μαμμωνᾶν. Καὶ διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ τί πρέπει νὰ κάμνωμεν, διὰ νὰ εἴμεθα ὅλως διόλου ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Μαμμωνᾶ καὶ μόνον εἰς τὸν Θεὸν ν' ἀνήκωμεν, μᾶς ἐδίδαξε πῶς πρέπει νὰ εἴμεθα διατεθειμένοι πρὸς τὰ ἀγαθὰ τοῦ σώματος ἡμῶν.

«Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε». Μὲ τοὺς λόγους του αὐτοὺς ὁ Κύριος βεβαιώνει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνωτέρω εἴπομεν, ὅτι δηλαδὴ τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλοι δὲν εἶνε μόνον οἱ ἄδικοι καὶ ἄσπλαγχνοι πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πτωχοὶ ὅσοι δίψαν ἔχουσι τοῦ πλούτου καὶ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ τυραννοῦν καὶ βασανίζουν τὴν ψυχήν των. Αὐτὴ ἡ μέριμνα περὶ τροφῆς, περὶ ποτοῦ καὶ περὶ ἐνδύματος, θεωρεῖται ὑπ' αὐτοῦ ὡς δουλεία εἰς τὸν Μαμμωνᾶν, καὶ δι' αὐτὸ μᾶς συνιστᾷ νὰ εἴμεθα καθ' ὁλοκληρίαν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν μέριμναν ταύτην. Καὶ μὲ τὴν συμβουλήν του αὐτὴν κτυπᾷ, κατὰ τρόπον θαυμαστόν, εἰς τὰ καίρια, τὸ πάθος τῆς εἰς τὸν Μαμμωνᾶν δουλείας τῶν ἀνθρώπων. Διότι βεβαίως ὅστις ἤθελε κατορθώσῃ νὰ μὴ μεριμνᾷ οὔτε διὰ τροφήν, οὔτε διὰ ποτόν, οὔτε διὰ ἔνδυμα, αὐτὸς ἀσφαλῶς θὰ ἠμπορεῖτο νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὸ πάθος τῆς πλουτομανίας καὶ οὔτε μὲ ἀδικίαν ποτὲ θὰ ἠγωνίζετο πλοῦτον ν' ἀποκτήσῃ, οὔτε ἂν νομίμως τὸν ἀπέκτα, ἀνόμως καὶ ἀσπλάγχνως θὰ τὸν μετεχειρίζετο, ἐναντίον τοῦ νόμου καὶ τοῦ καθήκοντος τῆς ἀγαθότητος, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς φιλανθρωπίας.

Ἀλλὰ τί λοιπόν ; ἀκούω μίαν φωνὴν νὰ ὑψώνεται μὲ ἀπορίαν καὶ ἄλλην νὰ ἀντηχῇ μὲ ἀγανάκτησιν. Τί λοιπὸν εἶνε τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ; Νὰ μὴ ἀποκτῶμεν πλοῦτον διὰ τῆς ἀδικίας, τὸ ἐννοοῦμεν. Νὰ μὴ τὸν μεταχειριζώμεθα μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μας, τὸ καταλαμβάνομεν. Ἀλλὰ νὰ μὴ φροντίζωμεν οὔτε μὲ τί θὰ φάγωμεν, οὔτε τί θὰ πίωμεν, οὔτε μὲ τί θὰ ἐνδυθῶμεν ; Καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν φροντίσωμεν, ποῖος λοιπὸν θὰ μᾶς θρέψῃ καὶ ποῖος θὰ μᾶς ἐνδύσῃ ; Ἂν δὲ κανένας δὲν φροντίζῃ δι' αὐτὰς τὰς πρώτας καὶ ἀπολύτους ἀνάγκας τοῦ σώματος, ποῖος λοιπὸν θὰ ἑτοιμάσῃ τροφάς, ποῖος θὰ ἑτοιμάσῃ ἐνδύματα καὶ πῶς θὰ συντηρηθῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος ; Τοιαύτης συμβουλῆς ἡ τήρησις δὲν φέρει εἰς τὸν πλήρη ἐξαφανισμόν μας διὰ τῶν ἀναγκαίων ἐπακολουθημάτων τῆς πείνης καὶ τῆς γυμνότητος ;

Ἀλλ' εἶπε τάχα καὶ ζητεῖ τοιοῦτόν τι ὁ Χριστός, ὅστις πεινῶντας ἐχόρτασε καὶ τόσην ἀγάπην ἔδειξε πρὸς τὸν κόσμον τῶν πτωχῶν καὶ τῶν δυστυχούντων ;

Τί ἠμπόδισεν ὁ Χριστός ; Τὴν φροντίδα περὶ τροφῆς ; τὴν φροντίδα περὶ ἐνδύματος ; Τὴν φροντίδα περὶ τῆς αὔριον ; Ὄχι. Τὴν μέριμναν, ἰδοὺ τί ἠθέλησε νὰ πολεμήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν. «Μὴ μεριμνᾶτε, εἶπε, τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε». Καὶ κατωτέρω : «Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον».

Τί δὲ εἶνε αὐτὴ ἡ ἁμαρτωλή, ἡ ἀναξία εἰς δούλους τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀξία μόνον εἰς ὑπηρέτας τοῦ Μαμμωνᾶ μέριμνα ; Εἶνε ἡ φροντὶς τῶν ἀπίστων ἢ καὶ τῶν ὀλιγοπίστων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι καμμίαν ἢ σαλευομένην μόνον ἔχουσι πίστιν πρὸς τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πατρὸς τοῦ οὐρανίου. Εἶνε ἡ φροντὶς τῶν ψυχῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μόνην ἢ κυριωτέραν φροντίδα των βλέπουν τὸ πῶς θὰ φάγωμεν, τὸ πῶς θὰ πίωμεν, τὸ πῶς θὰ ἐνδυθῶμεν Εἶνε ἡ φροντὶς περὶ τοῦ μέλλοντος, ἡ γεμάτη ἀπὸ φόβους, ἀπὸ ἀϋπνίας, ἀπὸ σκοτούρας, ἀπὸ ἠθικὰ βάσανα, ἡ μὴ ἔχουσα καμμίαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει τὰ πλάσματά του, ἡ κατατρώγουσα καὶ φθείρουσα τὴν ψυχὴν μὲ τοὺς καθημερινούς, τοὺς ἀκαταπαύστους, τοὺς τυραννικοὺς συλλογισμοὺς «καὶ τί θὰ γείνωμεν, ἐὰν χάσωμεν τὸν πλοῦτόν μας ; καὶ τί θὰ γείνωμεν ἂν ζημιωθῶμεν ἐφέτος ; καὶ τί θὰ γείνωμεν ἂν χάσωμεν τὴν θέσιν μας ; καὶ τί θὰ γείνωμεν ἂν ἀσθενήσωμεν ; καὶ τί θὰ γείνῃ ἡ οἰκογένειά μας ἐὰν ἀποθάνωμεν ; καὶ πῶς θὰ ὑπανδρευθοῦν αἱ

κόραι μας, ἂν δὲν ταῖς ἐξασφαλίσωμεν καλὴν προῖκα ; Καὶ τί θὰ γείνῃ τὸ παιδί μας, τὸ ὁποῖον χθὲς ἐγεννήθη ; Καὶ τί θὰ γείνῃ τὸ βρέφος μας, τὸ ὁποῖον ὕστερα ἀπὸ πέντε ἔτη μπορεῖ νὰ γεννηθῇ ;» Αὐτὴ εἶνε ἡ μέριμνα, τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ ἀπὸ τὰς ψυχάς μας ὁ Κύριος, καὶ τὴν ὁποίαν τόσον ἐθεώρησεν ἁμαρτωλὴν καὶ ἄνομον, ὥστε νὰ τὴν καταδικάσῃ καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ζητήματα τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἐνδυμασίας καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ νὰ τὴν ἀποσπάσωμεν καὶ τὴν μηδενίσωμεν καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς σκέψεις μας περὶ τῆς αὔριον.

Τὴν μέριμναν ταύτην κτυπῶν ὁ Κύριος νὰ κτυπήσῃ πρὸ πάντων ἠθέλησε τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ὀλιγοπιστίαν, ἀπὸ τὰς ὁποίας προέρχεται, καὶ νὰ στηρίξῃ τὰς ψυχὰς εἰς τὴν πίστιν πρὸς τὴν θείαν Πρόνοιαν καὶ ἀγαθότητα, ἡ ἐποία τοσάκις εὑρίσκεται ἐξησθενημένη καὶ εἰς ψυχὰς ποῦ νομίζουν ὅτι εἶνε εὐσεβεῖς. Καὶ δι' αὐτὸ προσέθεσεν ὁ Κύριος : « Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν ; . . . καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε ; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι ;» Νὰ ἐκριζωθῇ λοιπὸν ἡ περὶ φαγητοῦ, ἡ περὶ ἐνδύματος, ἡ περὶ τῆς αὔριον μέριμνα, ὅπως ἀνωτέρω τὴν ἐξηγήσαμεν, καὶ νὰ ριζωθῇ εἰς τὰς ψυχάς μας βαθεῖα καὶ ἀσάλευτος ἡ πρὸς τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ἐμπιστοσύνη, ἰδοὺ ἡ ἔννοια καὶ ὁ σκοπὸς τῶν λόγων τοῦ Κυρίου.

Ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη ἀντίστασις δὲν ἐκλείπει καὶ δὲν ὑποχωρεῖ οὐδὲ ὕστερον ἀπ' αὐτὰς τὰς ἐξηγήσεις. Ἴσως μάλιστα καὶ εὑρίσκει νέα ἐπιχειρήματα εἰς τὴν ἐπιμονήν της. «Καλῶς, λέγει· ἃ πιστεύωμεν εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ· μάλιστα· ἡ ἐμπιστοσύνη ὅμως αὕτη πρέπει νὰ εἶνε ἀκριβῶς τοιαύτη, ὁποίαν τὴν θέλει ὁ Χριστός ; Τὰ πτηνὰ δὲν σπείρουν, δὲν θερίζουν, καὶ δὲν συναθροίζουν τρόφιμα εἰς ἀποθήκας· ὁ Θεὸς ἐν τούτοις τὰ συντηρεῖ. Καὶ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ δὲν κοπιάζουν καὶ δὲν νήθουν, καὶ ὅμως αὐξάνουν καὶ ὡς τὴν στολήν των οὐδὲ ὁ Σολομὼν ἐν ὅλῃ τῇ δόξῃ του ἠμπόρεσε νὰ ἔχῃ. Ἀλλ' ὁ νόμος καὶ ὁ τρόπος τῆς συντηρήσεως τῶν ἀνθρώπων

εἶνε λοιπὸν ὁ ἴδιος; Δεδόσθω ὅτι καὶ ἡμεῖς συμμορφώνομεν τὸν βίον μας μὲ τὸν βίον τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ μὴ σπείροντες καὶ μὴ θερίζοντες· δεδόσθω ὅτι, ὡς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, ἀποφεύγομεν καὶ ἡμεῖς κάθε κόπον. Καὶ ὕστερον; Τὸ ἀποτέλεσμα; οἱ φυσικοὶ καρποὶ τῆς γῆς θ' ἀρκέσωσιν εἰς τὴν διατροφήν μας; Καὶ τὸ ἀργοῦν σῶμά μας θὰ ἐνδυθῇ μονάχον του ὄχι πλέον στολὴν Σολομῶντος, ἀλλὰ κοινοτάτην τινὰ στολήν, σκεπάζουσαν τὴν γυμνότητά του; Ἢ μήπως τροφαὶ καὶ ἐνδύματα θὰ μᾶς πέσουν ἐξ οὐρανοῦ; Ἀφοῦ δέ, καθὼς ἠξεύρομεν, καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος εἰργάζετο χάριν τῆς διατροφῆς του· ἀφοῦ καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ δίκαιοι δὲν ἐτρέφοντο, καθὼς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δὲν ἐνεδύοντο, καθὼς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, τί θὰ γείνωμεν ἡμεῖς συμμορφωνόμενοι μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου; Δὲν εἶνε ἆρά γε φόβος μήπως ἡ τοιαύτη ἐμπιστοσύνη μας μᾶς κάμῃ νὰ πεινάσωμεν καὶ μᾶς ἀφήσῃ χωρὶς ἔνδυμα;

Ἡμεῖς εἰς ταῦτα μίαν παρατήρησιν θὰ κάμωμεν· ὅσοι τοιαύτην γλῶσσαν μεταχειρίζονται εἶνε βέβαιοι ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς παρήγγειλε νὰ περιμένωμεν τὴν τροφήν μας, καθὼς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ ἔνδυμά μας, καθὼς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ; Ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος δὲν εἶνε ὁ πλάσας καὶ τὰς μελίσσας τὰς τόσον φιλοπόνους; δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ πλάσας καὶ τοὺς μήρμυκας, οἱ ὁποῖοι τόσον κοπιάζουν διὰ τὴν τροφήν των καὶ εἰς ἀποθήκας τὴν συναθροίζουσι πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος; ἔπειτα ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος, ἕως τὰ τριάκοντά του ἔτη, τὴν τροφήν του καὶ τὸ ἔνδυμά του δὲν τὰ εἶχεν ἀπὸ τὸν κόπον τῶν χειρῶν του, ὡς μαραγκὸς ἐργαζόμενος; Καὶ ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἔρημον, ἀφοῦ ἐχόρτασε τὰ πλήθη, διέταξε νὰ φυλαχθοῦν διὰ τὴν αὔριον καὶ τὴν μεθαύριον τὰ περισσεύματα; Καὶ ὁ Παῦλος, ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου ἀπόστολος, δὲν μᾶς συμβουλεύει νὰ ἐργαζώμεθα μὲ τὰς χεῖράς μας, διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν ἀπὸ τίποτε ἀνάγκην, καὶ νὰ προσπαθῶμεν μᾶλλον πῶς νὰ περισσεύωμεν; (Θεσσ. Β'. 11).

Τί λοιπὸν ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ μᾶς διδάξῃ μὲ τὴν εἰκόνα τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ; Τίποτε ἄλλο παρὰ μὲ τὴν ζωηρὰν αὐτὴν εἰκόνα νὰ ἐνισχύσῃ εἰς τὴν ψυχήν μας τὴν περὶ ἡμῶν πρόνοιαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐκριζώσῃ ἀπ' αὐτὴν τοὺς ὀλιγοπίστους ἐκείνους φόβους, οἱ ὁποῖοι μᾶς βασανίζουν καὶ μᾶς φέρουν εἰς τὸ νὰ καταντήσωμεν δοῦλοι τοῦ Μαμμωνᾶ. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μᾶς διέταξε νὰ ἐλεῶμεν, νὰ τρέφωμεν τοὺς πεινῶντας, νὰ ἐνδύωμεν τοὺς γυμνούς, νὰ παρα-

λαμβάνωμεν ὑπὸ τὴν στέγην μας τοὺς ξένους, νὰ δίδωμεν πρὸς τὸν μὴ ἔχοντα ἀπὸ τὰ διπλᾶ μας ἐνδύματα· ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδειξε καὶ πῶς πρέπει νὰ δανείζωμεν ἂν τέκνα τοῦ πατρὸς τοῦ οὐρανίου θέλομεν νὰ εἴμεθα, δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι πρέπει νὰ περιμένωμεν τὴν τροφήν μας ὡς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ ἔνδυμά μας, καθὼς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. Ἡ τοιαύτη, κατὰ γράμμα καὶ μὲ στενὸν πνεῦμα ἐξήγησις, εἶνε ἀνόητος καὶ πολὺ ἁπλοϊκή. Ὁ Κύριος ἁπλῶς ἠθέλησε νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι ἐργαζόμενοι δὲν πρέπει νὰ κατατρωγώμεθα ἀπὸ τὴν μέριμναν τῆς αὔριον καὶ τῆς θεραπείας τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν, καὶ ὅτι εἰς αὐτὰς δὲν πρέπει νὰ περιστρέφηται καὶ νὰ καταδαπανᾶται ἡ ψυχή μας· ὅτι δέ, ἐνασχολούμενοι εἰς τὰ καθημερινά μας ἔργα μὲ δικαιοσύνην, πρέπει νὰ εἴμεθα κατὰ τὰ ἄλλα ἀτάραχοι, ἔχοντες τὴν ἐμπιστοσύνην ὅτι ὁ Θεὸς θὰ εὐλογήσῃ τοὺς κόπους μας καὶ δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ οὔτε χωρὶς ἔνδυμα οὔτε χωρὶς τροφήν. Καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ εἶνε ἀληθινοὶ χριστιανοί, αὐτὸ ὀφείλουν νὰ κάμουν: νὰ ἐργάζωνται μὲ τὴν προσπάθειαν, εἰ δυνατόν, νὰ ἔχουν καὶ περισσεύματα· νὰ ἐργάζωνται μὲ τὴν φιλοπονίαν τῆς μελίσσης, μὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ μήρμυκος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν συγχρόνως τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν, ὅτι ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος ἐπιβλέπει εἰς τοὺς κόπους των, καὶ ὅτι, ἂν τὸν νόμον του φυλάττουν πιστῶς, θὰ φέρῃ δεξιὰ τὰς περιστάσεις των εἰς τρόπον ὥστε καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ οἰκογένειαί των καὶ τὴν διατροφήν των νὰ εὑρίσκουν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν των. Διότι βέβαια καμμία ἀμφιβολία εἰς τὸν ἀληθῆ χριστιανὸν δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ περὶ τοῦ ὅτι ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος ὁ τρέφων τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐνδύων τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, χωρὶς νὰ κοπιάζουν, ὅτι αὐτός, ὁ θυσιάσας τὸν μονογενῆ υἱόν του ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, δὲν θὰ εὐλογήσῃ τοὺς κόπους των πρὸς ἐξοικονόμησιν τοὐλάχιστον τῶν ἀπαιτουμένων ὅπως τραφοῦν καὶ ὅπως ἐνδυθοῦν.

Καὶ ἄλλοι λόγοι τοῦ Κυρίου φωτίζοντες τὸ ζήτημα.

Ὅτι ἡ ἔννοια τῶν περὶ τοῦ μεριμνᾶν λόγων τοῦ Κυρίου εἶνε αὐτή, τὴν ὁποίαν ἐξηγήσαμεν, ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὰ ἑξῆς, μὲ τὰ ὁποῖα συνώδευσε τὴν συμβουλήν του ὅπως ἔχωμεν πεποίθησιν ἀσάλευτον εἰς τὴν περὶ ἡμῶν πρόνοιαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ Οὐρανίου Πατρός. «Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγω·

μεν ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.»

Ποῖα εἶνε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ζητοῦσι τὰ ἔθνη, δηλαδὴ οἱ λαοὶ οἱ μὴ γνωρίζοντες τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν λατρείαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν εἰδώλων; Εἶνε ἁπλῶς ἡ τροφὴ καὶ τὸ ἔνδυμα; Ὄχι. Ταῦτα ζητοῦσι καὶ οἱ ἀληθινοὶ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ καὶ δὲν ἠμποροῦν παρὰ νὰ τὰ ζητοῦν, διότι χωρὶς αὐτὰ δὲν συντηρεῖται ἡ σωματικὴ ζωή μας. Ἀλλὰ τὰ ἔθνη ἔκαμναν καὶ κάμνουν κατάχρησιν εἰς τὴν ζήτησιν αὐτῶν. Τὰ ἔθνη, ἀνίκανα νὰ ἐννοήσουν τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πατρὸς τοῦ Οὐρανίου, ἀνίκανα νὰ καταλάβουν τὸ θεῖον πνεῦμα, μὲ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνηται ἡ χάριν τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐνδύματος ἐργασία, τὴν ἐργασίαν αὐτὴν καὶ τὴν δι' αὐτὴν φροντίδα ἀντιλαμβάνονται μὲ τρόπον ὅλως διόλου ὑλικὸν καὶ κοσμικόν, μαρτυροῦντα τὸ ἄπιστον ἢ τὸ ὀλιγόπιστον αὐτῶν. Διὰ τὰ ἔθνη ὁ κυρίως ἄνθρωπος δὲν εἶνε ἡ ψυχή, ἀλλὰ τὸ σῶμα, καὶ ἡ διὰ τὸ σῶμα μέριμνα ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ βίου των. Τί εἶνε κατὰ τὰ ἔθνη ὁ ἄνθρωπος; Ζῶον, τὸ ὁποῖον τρώγει, τὸ ὁποῖον πίνει, τὸ ὁποῖον ἐνδύεται. Καὶ ποῖος εἶνε, κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἰδικῆς των κρίσεως καὶ ἐκτιμήσεως, ὁ ἀνώτερος καὶ εὐτυχέστερος ἄνθρωπος; Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος καλήτερα τρώγει, καλήτερα πίνει, καλήτερα ἐνδύεται. Καὶ ἰδοὺ πῶς τὰ ἔθνη, ἀφοσιούμενα ὁλοψύχως εἰς τὸν κόσμον τῆς ὕλης, ἐν αὐτῷ κινοῦνται, ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν, ἐν αὐτῷ ζῶσι, καὶ εἰς τὰς τοῦ σώματος μερίμνας συγκεντρώνουν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς των. Ἰδοὺ πῶς τὰ ἔθνη δουλεύουν εἰς τὸν Μαμμωνᾶν, καὶ ἀποδεικνύονται ἀνίκανα νὰ ὑπερετήσουν εἰς τὸ θέλημα καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν κοσμικὴν ὑποδούλωσιν, αὐτὴν τὴν ὑλιστικὴν εἰς τὰς σωματικὰς ἀνάγκας προσήλωσιν, τὴν μέριμναν αὐτὴν διὰ τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὸν πλοῦτον, ἡ ὁποία κυρίως καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς διακρίνει καὶ χαρακτηρίζει τῶν ὑλιστικῶν ἐθνῶν τὸν βίον, τὰς ἀδυναμίας αὐτὰς καὶ τὰ πάθη θέλει νὰ ἐξορίσῃ ὁ Κύριος ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν βίον τῶν μαθητῶν καὶ ἀκολούθων του. Ἐάν, θέλει νὰ εἴπῃ, τὰ ἔθνη ἀφοσιώνωνται τυφλῶς εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικήν των μέριμναν μόνον περιμένουν τὰ τῆς συντηρήσεώς των, σεῖς νὰ ἐργάζησθε μὲν πρέπει, ἀλλ' ἐλεύθεροι ἀπὸ μέριμναν, καὶ μὲ πλήρη

τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ οὐράνιος Πατὴρ φροντίζει καὶ αὐτὸς διὰ σᾶς μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀγαθότητός του. Καὶ πτωχοὶ ἂν εἶσθε, μὴ βλέπετε σκοτεινὸν τὸν δρόμον σας καὶ ἡ ἀμφιβολία καὶ ἡ ἀπελπισία ἂς μὴ κατατρώγῃ τὰς καρδίας σας καὶ ἂς μὴ δηλητηριάζῃ τὸν βίον σας. Τοῦ Θεοῦ τὸ βλέμμα εἶνε ὑπεράνω σας καὶ ἡ ἀγάπη του μαζί σας εἶνε πάντοτε. Ἐὰν εἰς αὐτὸν πίστιν ἔχετε, ἡ δύναμίς του καὶ ἡ ἀγαθότης του θὰ σᾶς προστατεύουν, καὶ οὔτε τὸ φαγητὸν θὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν τράπεζάν σας, οὔτε τὸ ἔνδυμα ἀπὸ τὸ σῶμά σας. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχητε τὴν προστασίαν αὐτήν, πρέπει νὰ διαφέρητε ἀπὸ τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν κόσμον μόνον εἶνε ἀφωσιωμένα ὡς ἂν τοῦ κόσμου τὰ καλὰ εἶνε ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα μόνον ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ φροντίζῃ. Τιμιωτέρα ἀπὸ τὸ σῶμά σας τὸ φθαρτόν, τὸ ὁποῖον, ὅπως καὶ ἂν τραφῇ καὶ ἂν ἐνδυθῇ, εἰς χῶμα θὰ καταντήσῃ μέσα εἰς τὸν τάφον, τιμιωτέρα πολὺ ἀπ' αὐτὸ εἶνε ἡ ψυχή σας ἡ αἰώνιος καὶ ἀθάνατος. Φροντὶς λοιπὸν διὰ τὸ σῶμα, ναί· ἀλλ' ὄχι ὅπως τὴν ἐννοοῦν, κυρίαν αὐτῶν φροντίδα τὰ ἔθνη· ὑψηλοτέρα ἀπ' αὐτὴν φροντὶς καὶ ἀσυγκρίτως σπουδαιοτέρα εἶνε ἡ φροντὶς διὰ τὴν ψυχήν. Τροφὴν χρειάζεται καὶ ἔνδυμα ἡ σάρξ; Ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ χρειάζεται «τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ». Καὶ ἡ δι' αὐτὰς φροντὶς πρὸ πάντων εἶνε ἀξία ν' ἀπασχολῇ τὰ πνεύματά σας καὶ νὰ γίνηται ὁ κύριος τοῦ βίου σας σκοπός. Πτωχῶν καὶ πλουσίων σάρκες εἰς κόνιν θὰ καταντήσουν. Ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένουν. Καὶ τῶν μαθητῶν μου καὶ τῶν τέκνων τοῦ Πατρός μου τοῦτο εἶνε τὸ γνώρισμα, ὅτι προτιμοῦν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν σῶμα, τὸ αἰώνιον ἀπὸ τὸ πρόσκαιρον, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν παρερχόμενον. Καὶ ὅσοι μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐργάζονται ὑπὸ διπλῆν ἔποψιν κερδίζουν· διότι κοινωνία ἡ ὁποία κυριώτερον στόλισμά της καὶ πρωτίστην φροντίδα της ἔχει νὰ ζῇ σύμφωνα μὲ τὰ προστάγματα τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ νὰ ζητῇ μεταξὺ τῶν μελῶν της τὴν διὰ τῆς κοινῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης πραγματοποίησιν τῆς θείας βασιλείας, κοινωνία τοιαύτη, παρὰ Θεοῦ εὐλογημένη, καὶ ἐλευθέρα ἀπὸ ἰδιοτέλειαν, ἀπὸ ἀπάτην, ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν, καὶ συνηνωμένη διὰ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἀκμάζει, καὶ προοδεύει καὶ ὑπὸ ὑλικὴν ἔποψιν, καὶ χωρὶς μερίμνας βασανιζούσας ἀναπτύσσει τὸν πλοῦτόν της, κανεὶς δὲ δὲν θὰ ὑπάρχῃ μέσα εἰς αὐτὴν ὁ ὁποῖος νὰ στερῆται τροφὴν ἢ ἔνδυμα, ἀλλ' ὁ καθεὶς θὰ ἔχῃ ὅ,τι ἀπαιτοῦν αἱ ἀνάγκαι τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Κοινωνίαι ἐθνικαὶ καὶ κοινωνίαι χριστιανικαί.

Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ τί ζητοῦσι τὰ ἔθνη καὶ τί πρέπει πρωτίστως νὰ ζητοῦν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, μᾶς ὁδηγοῦν καὶ μᾶς διαφωτίζουν εἰς τὸ νὰ κρίνωμεν πότε, καὶ σήμερον ἀκόμη, μία κοινωνία, εἶνε ἐθνική, δηλαδὴ κοσμική, ὑλιστική, εἰδωλολατρική, καὶ πότε εἶνε κοινωνία δουλεύουσα ὄχι εἰς τὸν Μαμμωνᾶν, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν, δηλαδὴ κοινωνία ἀληθινὰ χριστιανική.

Ἔστω ὅτι λατρεύεται καὶ προσκυνεῖται εἰς μίαν κοινωνίαν ἡ ἐν Τριάδι Θεότης καὶ ὑψώνονται εἰς αὐτὴν Ἐκκλησίαι χριστιανικαὶ καὶ ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀκούεται συχνὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ καὶ πρεσβεύονται ὅλα τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐν τῇ ἀληθείᾳ των καὶ ἐξομολογοῦνται ὅλοι καὶ ὅλοι πλησιάζουν εἰς τὰ μυστήρια τῆς θείας κοινωνίας καὶ καμμία φωνὴ δὲν ἀκούεται ἐναντίον τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἔστω ἀκόμη—καθ' ὑπόθεσιν—ὅτι ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐντολαὶ τοῦ Χριστοῦ μὲ ἀκρίβειαν φυλάσσονται, ὅτι κανεὶς δὲν καταλαλεῖ, ὅτι κανεὶς δὲν πληγώνει, ὅτι κανεὶς δὲν φονεύει, ὅτι κανεὶς δὲν συκοφαντεῖ, ὅτι κανεὶς δὲν ἀτιμάζει, ὅτι κανεὶς δὲν ἐμπαίζει, οὔτε ἀργὸν λόγον λέγει, οὔτε εἰς κανὲν ἄλλο ἁμάρτημα ἔνοχος γίνεται. Ἡ κοινωνία αὐτή, μὲ ὅλ' αὐτά, εἶνε χριστιανικὴ πραγματικῶς; Ὄχι· δὲν εἶνε, δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶνε, ἂν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ πλούτου ἦνε δούλη τοῦ Μαμμωνᾶ, ἂν φροντίζῃ ἀποκλειστικῶς ἢ καὶ περισσότερον μόνον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος, διόλου μὴ φροντίζουσα ἢ κατωτέρας θεωροῦσα τὰς ἀνάγκας τῆς ψυχῆς, ἂν πολὺς πυρετὸς τὴν κατέχῃ διὰ τὴν ὑλικήν της συντήρησιν καὶ καλοζωΐαν, πολὺ δὲ ψυχρὰ μένῃ διὰ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἂν μέσα εἰς αὐτὴν τὸ ἀχόρταγον τοῦ ἑνὸς κάμνῃ τὸν ἄλλον νὰ πεινᾷ, καὶ μὲ τὴν μανίαν νὰ ἐνδυθῇ ὁ εἷς μὲ πολυτέλειαν, γυμνὸς ὁ ἄλλος καταντᾷ. Χειροτεχνία, ἐμπόριον, βιομηχανία, ἀτμόπλοια, σιδηρόδρομοι καὶ αὔξησις τοῦ ὑλικοῦ πλούτου ἐξαίρετα ἡμποροῦν νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ ἀναπτύσσωνται εἰς μίαν πραγματικῶς χριστιανικὴν κοινωνίαν. Ἀλλὰ πολιτισμὸς χριστιανικὸς δὲν ὑπάρχει μὲ μόνα αὐτὰ ἢ ὅπου αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ ὑπέροχον, τὸ πρωτεῦον σημεῖον καὶ δεῖγμα τοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτά, κατὰ τὸν Χριστόν, «προστεθήσεται ἡμῖν.» Δὲν εἶνε δηλαδὴ ταῦτα τὰ πρῶτα, τὰ ὑπὸ ἔποψιν ἀξίας σπουδαιότερα ἀποκτήματα τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας· αὐτὰ εἶνε προσθῆκαι, προσαρτήματα,

παρακολουθήματα, τὰ δευτέρου λόγου ἄξια στοιχεῖα τῆς κοινωνίας τῆς χριστιανικῆς. Ἡ ἐντὸς μιᾶς κοινωνίας ἐφαρμογὴ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐντὸς αὐτῆς πραγματοποίησις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἰδοὺ τὰ πρῶτα, τὰ οὐσιώδη, τὰ ὑπερέχοντα στοιχεῖα χριστιανικοῦ κοινωνικοῦ βίου, καὶ καθ' ὅσον αὐτὰ περισσότερον ἀκμάζουν, κατὰ τόσον καὶ ἡ κοινωνία αὐτὴ προκόπτει εἰς πραγματικὴν χριστιανωσύνην καὶ ἀληθῆ χριστιανικὸν πολιτισμόν. Καὶ τὸ ζήτημα τοῦ νὰ ἔχουν ὅλοι ἔνδυμα καὶ ὅλοι τροφὴν καὶ κάπιαν βίου ἄνεσιν εἶνε ζήτημα τοῦ ὁποίου ἡ λύσις ἐπιτυγχάνει καὶ προχωρεῖ μέσα εἰς τὰς κοινωνίας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι περισσότερον φροντίζουν διὰ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐπομένως δὲ καὶ στενώτερον συνδέονται μὲ τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἡ ὑλικὴ ἀνάπτυξις, ἡ ἀκμὴ τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν ὑλικῶν συναλλαγῶν, ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ τάξιν, ἀπὸ ἀσφάλειαν, ἀπὸ εἰρήνην, ἀπὸ καλὴν πίστιν, ἀπὸ γρήγορον καὶ χρηστὴν ἐνέργειαν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ περισσότερον ἀκμάζουν ὅπου περισσότερον ζητεῖται ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς δικαιοσύνης ταύτης γίνεται κατ' ἀνάγκην καὶ πρόοδος καὶ ἀκμὴ πλούτου χώρας τινός.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ὅπου ἡ ὕλη θεοποιεῖται καὶ κατέχει ἡ λατρεία της ὅλας τὰς ψυχάς, ἂν καὶ ἐκεῖ ἀκμάσῃ πλοῦτος καὶ πολλαπλασιασθοῦν κεφάλαια, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ὁ καθεὶς ἐξησφάλισε τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔνδυμά του, καὶ ὅτι πτωχεία καὶ στέρησις καὶ ἀθλιότης ἔλειψαν ἀπὸ ἐκεῖ. Ἡ ἀνομία καὶ ἡ ἀδικία δημιουργεῖ πάντοτε τοὺς τυράννους της καὶ τὰ θύματά της. Καὶ τὸ ὅτι σήμερον εἰς τὰ μεγαλήτερα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα τοῦ πολιτισμένου κόσμου κοντὰ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη ὑπάρχουν καὶ τερατώδεις πτωχεῖαι· τὸ ὅτι πολλαὶ κολοσσιαῖαι περιουσίαι σχηματίζονται ἐπειδὴ κατορθώνεται πολλὰ πλήθη νὰ μένουν χωρὶς πεντάραν καὶ χωρὶς λεπτόν· τὸ ὅτι καὶ αἱ ἁμαρτίαι πολλῶν κεφαλαιούχων συντελοῦν εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ πλέον ἐχθρικὴν καὶ ἀγρίαν στάσιν ἡ ἐργασία ἐναντίον τοῦ κεφαλαίου· τὸ ὅτι μυριάδες οἰκογενειῶν φθείρουν τὴν ὑγείαν των μέσα εἰς ὑγρὰ καὶ σκοτεινὰ ὑπόγεια, χιλιάδες δὲ εἰς μερικὰς μεγάλας πόλεις κρατοῦν ἀπὸ τὸν ἄρτον των διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ πληρώσουν δύο-τριῶν ὡρῶν ὕπνον δι' ὁλόκληρον τὸ ἡμερονύκτιον· τὸ ὅτι ὁ σύγχρονος οἰκονομικὸς κόσμος καὶ μὲ ὅλα

τὰ πλούτη καὶ τὰ κεφάλαιά του καὶ τὰς μεγάλας ὑλικὰς προόδους του βράζει ὡς μέγα φοβερὸν ἡφαίστιον, καὶ ἐκτὸς τῶν καθημερινῶν θυμάτων του, ποῖος ἠξεύρει μίαν ἡμέραν ποίας καταστροφὰς θὰ παρουσιάσῃ· ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ὅτι εἶνε ἀδύνατον τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ νὰ ἐξασφαλισθοῦν καὶ νὰ προστεθοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἂν δὲν παύσῃ ἡ δουλεία τοῦ Μαμμωνᾶ, ἂν δὲν ἐπικρατήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἄν, κατὰ προτίμησιν ἀπὸ κάθε ἄλλο, δὲν ζητηθῇ, ὡς τὸ πλέον σπουδαῖον καὶ τὸ πλέον κύριον, ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ.

Αἱ πρῶται χριστιανικαὶ κοινωνίαι ἠμπόρεσαν δι' αὐτὸ τοῦτο ἀκριβῶς νὰ ἐξαλείψουν τὴν πτωχείαν ἐκ μέσου των. Καθὼς βεβαιοῦν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, διὰ τῆς ἀγάπης τῶν ἀδελφῶν καὶ οἱ πλέον πτωχοὶ εὕρισκον ὅ,τι τοῖς ἐχρειάζετο. Καὶ σήμερον ὅπου ὑπάρχει περισσοτέρα δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη Θεοῦ, ἐκεῖ εἶνε καὶ ὀλιγώτεραι στερήσεις. Ἡ δὲ ἔλλειψις πάσης στερήσεως τότε θὰ κατορθωθῇ καὶ τότε ὁ καθεὶς θὰ ἠμπορῇ νὰ εἶνε ἐλεύθερος ἀπὸ τὸν φόβον πείνης, γυμνότητος καὶ ἄλλης σωματικῆς δυστυχίας, ὅταν αἱ κοινωνίαι τοῦ Μαμμωνᾶ λείψουν καὶ ἐφαρμοσθῇ ὅ,τι μὲ τόσην ἀγάπην καὶ τόσην σοφίαν καὶ πρακτικότητα εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι «Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.»

Κυριακῇ τετάρτῃ

(Ματθ. η' 5—13).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος, παρακαλῶν αὐτόν, καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος, ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου· Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· Ὕπαγε, καί, ὡς ἐπίστευσας, γενηθήτω σοι. Καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Εἷς ἑκατόνταρχος τῆς Καπερναοὺμ ἔρχεται μὲ ταπείνωσιν καὶ ἱκέτου στάσιν ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ. Γνωρίζει ὁ ἑκατόνταρχος ὅτι ἔχει δύναμιν καὶ ἐξουσίαν, ὅτι ἀντιπροσωπεύει Ρώμην τὴν κοσμοκράτειραν· ἀλλὰ καὶ γνωρίζει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔχει δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἀπὸ Θεοῦ, καὶ ὅτι αὐτὸς μόνος ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὅ,τι ὅλαι τῆς Ρώμης αἱ δυνάμεις δὲν δύνανται. Καὶ δι' αὐτό, γυμνὸς ἀπὸ κάθε ἔπαρσιν καὶ ὄγκον, ὡς ἄνθρωπος ἀδύνατος καὶ ἄξιος ἐλέους, ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ αὐτός, μὲ πνεῦμα παρακλήσεως καὶ ὑποταγῆς, ὡς δοῦλος ἐνώπιον Κυρίου, ἔρχεται ὁ ἑκατόνταρχος εἰς ἕνα δρόμον τῆς Καπερναούμ, μόλις ἔμαθεν ὅτι ἐμβῆκεν εἰς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, καὶ τοῦ λέγει: «Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος». Ἤτοι: «Κύριε, ὁ δοῦλός μου κείτεται εἰς τὸν οἰκόν μου ἀπὸ παραλυσίαν πάσχων, φρικτὰ δὲ βασανίζεται».

Τόσον μόνον κρίνει ὅτι ἀρκεῖ ὁ ἑκατόνταρχος. Δὲν προσθέτει «παρακαλῶ νὰ ἔλθῃς νὰ τὸν θεραπεύσῃς»· δὲν λέγει «λάβε, παρακαλῶ, δι' αὐτὸν ἔλεος, καὶ εἰπὲ ἕνα καὶ μόνον λόγον σου, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ βάσανα τοῦ παθήματός του»· ἀλλὰ τὴν ἁπλῆν γνωστοποίησιν τοῦ παθήματος θεωρεῖ καὶ ὡς παράκλησιν. Τὸ ἔκαμεν ἄρά γε ἀπὸ σύγχυσιν; Ἢ τὸ ἔκαμε μὲ σκέψιν ὅτι τοιουτοτρόπως ἔπρεπε νὰ κάμῃ;

Ἐθνικὸς ὁ ἑκατόνταρχος, δὲν ἤξευρε τὸν Μωϋσέα καὶ τοὺς Προφήτας καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ γνωρίζῃ ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Μεσσίας, τοῦ Θεοῦ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος, καὶ τοῦ κόσμου ὁ Σωτήρ. Ἀλλ' ὁ ἑκατόνταρχος εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του τὴν φυσικὴν θεοσέβειαν καὶ εἰς τὸν νοῦν του μέσα ὑπῆρχεν ἀκτὶς ἀπὸ τὸ φῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον «φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον». Ὁ ἑκατόνταρχος ἀνῆκεν εἰς τὰς ἐκλε-

κτὰς ἐκείνας ψυχάς, διὰ τὰς ὁποίας ὁ Παῦλος εἶπεν ὅτι «φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιοῦσι» καὶ ἡ ἀγαθὴ καρδία του ἤξευρε νὰ ἐννοῇ τὴν δύναμιν τῆς ἀγαθότητος. Κρίνων ὁ ἑκατόνταρχος τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τὰ θαυμάσια ἔργα του, μὲ τὰ ὁποῖα πλημμυρισμέναι ἦσαν πόλεις καὶ χωρία, ἐπίστευεν ὅτι δὲν ἦτο ἄνθρωπος κοινός, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ εἶχεν ἀποσταλῇ, καὶ ὅτι ὄχι καύχημα ἀλλὰ χαρά του ἦτο νὰ ἐνεργῇ θαυμάσια, διὰ νὰ ἀνακουφίζῃ τοὺς δυστυχεῖς καὶ τοὺς πάσχοντας καὶ μεταδίδῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, παντοῦ τὸ ἀγαθόν. Τί λοιπὸν νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ παρακαλέσῃ τί; Οἱ ἰατροί, τῶν ὁποίων ὁ κόπος ἀνταμείβεται, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται νὰ δώσουν θεραπείαν διὰ νὰ λάβουν χρῆμα, αὐτοὶ οἱ ἔχοντες τὸ θεραπεύειν ὡς ἐπάγγελμα, ὡς ζωῆς πόρον, αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκην ὡρισμένως νὰ παρακληθοῦν καὶ ν' ἀκούσουν ὅτι ζητοῦνται διὰ νὰ θεραπεύσουν τὸν ἀσθενῆ. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε τὸ ἰατρεύειν ὡς ἐπάγγελμα ἀλλ' ὡς ἀποστολήν. Καὶ ὁ ἑκατόνταρχος, ὅστις εἰς αὐτὸν περισσότερον ἀπὸ τὸν ἰατρεύοντα ἰατρὸν ἔβλεπε τὸν ἀγαθοποιοῦντα Ἰησοῦν, ἔκρινεν ὅτι τὸν ἔφθανε νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν ἀσθένειαν τοῦ δούλου του, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ χιλιάδας θεραπεύσας καὶ θεραπεύων ἀπὸ ἔλεος, μόνος του θὰ προσεφέρετο νὰ θεραπεύσῃ καὶ τὸν ἰδικόν του δοῦλον, καὶ ὅτι αὐτός, ὁ ἑκατόνταρχος, ἐξετέλει ὅλον τὸ ἰδικόν του καθῆκον, γνωστοποιῶν τὸ πάθημα, ὁ δὲ Ἰησοῦς θὰ συνεπλήρωνεν ἐνεργῶν, σύμφωνα μὲ τὴν ἀποστολήν του, τὴν θεραπείαν.

Ἡ δήλωσις τοῦ Ἰησοῦ

Καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοῦ ἑκατοντάρχου τὴν δήλωσιν ἀπέδειξεν ὅτι ὀρθῶς ἐψυχολόγησε καὶ ἔκρινεν ὁ ἑκατόνταρχος διὰ τῆς ἀγαθότητός του ἐκεῖνον, ὅστις ἦτο ὄχι μόνον ὁ ἀγαθὸς διδάσκαλος, ἀλλὰ καὶ ὁ θεραπευτὴς ὁ ἀγαθός. Χωρὶς ζήτησιν ἄλλων πληροφοριῶν, χωρὶς κανένα δισταγμόν, χωρὶς καμμίαν ταλάντευσιν, χωρὶς τὴν παραμικρὰν σκέψιν περὶ τοῦ τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, μὲ ὅλην τῆς ἀπείρου καλωσύνης του τὴν προθυμίαν καὶ μὲ ὅλην τῆς παντοδυναμίας του τὴν πεποίθησιν, ἰδοὺ τί εἶπεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν ἑκατόνταρχον «Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν». Μέσα εἰς τὴν δήλωσιν ταύτην ὑπάρχει καὶ φανερώνεται ὅλος ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἰησοῦ. Εἶνε ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἦλθε διὰ νὰ κάμνῃ τὸ καλὸν μὲ τὴν πλήρη καὶ ἀπόλυτον δύναμιν νὰ ἐνεργῇ αὐτὸ καὶ ὅπου ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις κατήντα ἀπόλυτος ἀδυναμία. Φρικτὰ δηλώνει ὁ ἑκατόνταρχος ὅτι βασανίζεται ὁ δοῦλός του. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐμποδίζεται εἰς τὸ νὰ κάμῃ τὸ καλὸν διότι ὁ παρακαλῶν αὐτὸν εἶνε ἐθνικός, ἐθνικὸς δὲ καὶ ὁ πάσχων. Ἀγαθοεργεῖ χάριν ὅλων, ὅπως ἦλθε καὶ χάριν ὅλων νὰ φέρῃ τὴν χάριν καὶ τὴν σωτηρίαν. Δὲν ἐμποδίζεται δὲ καὶ ἀπὸ τὸ δεινὸν τοῦ νοσήματος εἰς τὸ νὰ δηλώσῃ ὅτι θὰ θεραπεύσῃ τὸν πάσχοντα. Δι' αὐτὸν καμμίαν ἀξίαν δὲν ἔχουσιν αἱ τοιαῦται περιπτώσεις. Θεραπεύει τὸν παραλυτικὸν μὲ ὅσην εὐκολίαν θεραπεύει τὸν πυρέσσοντα. Καὶ δίδει τὴν δύναμιν τῆς κινήσεως εἰς τὴν ξηρὰν χεῖρα μὲ ὅσην εὐκολίαν δίδει τὴν ὅρασιν εἰς τὸν ἐκ γεννήσεως τυφλόν. Ἡ δύναμίς του δὲν ἀναγνωρίζει ἐμπόδια οἱασδήποτε σπουδαιότητος. Ἔχει ἀποστολὴν καὶ ἐξουσίαν νὰ ἀγαθοποιῇ χωρὶς καμμίαν διάκρισιν καὶ χωρὶς κανένα περιορισμόν. Αὐτὸ φανερώνει ἡ πρόθυμος πρὸς τὸν ἑκατόνταρχον δήλωσίς του· «Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν».

«Ἐγώ». Εἶνε λόγος καυχήσεως; Ὄχι. Εἶνε λόγος ἐξουσίας ἐξαγγελλομένης μὲ ὅλην τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν φυσικότητα. Ὁ ἑκατόνταρχος κατέφυγε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, διότι τὰ ἀνθρώπινα ἰατρικὰ ἐγὼ τῆς Καπερναοὺμ εἶχαν ὅλα ταπεινωθῇ καὶ μηδενισθῇ πρὸ τῆς ἀδυναμίας νὰ φέρουν θεραπείαν. Ἡ θεραπευτική των εἶχε στεφανωθῇ ἀπὸ βεβαίαν καὶ ἀναμφισβήτητον ἀποτυχίαν. Ὁ Χριστὸς λοιπόν, σύμφωνα μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν πραγμάτων, βεβαιοῖ ὅτι ὅπου οἱ ἄλλοι ἀπέτυχον, θὰ ἐπιτύχῃ αὐτός. Καὶ τοιουτοτρόπως, κατὰ τρόπον πλάγιον καὶ ἔμμεσον, ἐξυψώνει κάτι τι, ἄλλο τὸ κάτι τι τοῦτο δὲν εἶνε τὸ ἐγώ του, ὡς ἀτόμου, ἀλλὰ τὸ ἐγώ του, ὡς θεανθρώπου, ὡς ἐνεργοῦντος κατ' ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Πατήρ του τοῦ ἔδωκεν. Εἶπεν εἰς ἄλλην περίστασιν ὁ Χριστὸς «τὰ ἀδύνατα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ». Τοιοῦτο πνεῦμα, τὴν δύναμιν τῆς Θεότητος φανερῶνον, πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὴν πρὸς τὸν ἑκατόνταρχον δήλωσίν του: «Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν».

Διδάγματα διὰ τοὺς ἰατροὺς ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ Ἰησοῦ

Ἐὰν οἱ ἰατροὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀποκτήσουν τὴν δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ, ἠμποροῦν ὅμως, ἀρκεῖ νὰ θέλουν, νὰ μιμηθοῦν τὴν ἀγαθότητά του. Πῶς; Ἐξασκοῦντες τὴν ἐπιστήμην των καὶ ὡς ἐπάγγελμα μέν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποστολήν, χωρὶς νὰ λησμο-

νοῦν καθ' ὁλοκληρίαν τὰ δικαιώματά των ὡς ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ λησμονοῦν τὰ καθήκοντά των ὡς ἀνθρώπων καὶ χριστιανῶν. Εἶνε ἰατροί, ὅπου πληρώνονται ἀπὸ τοὺς δήμους, οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσουν θαυμαστὴν προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὸ Ταμεῖον, ὅπως λάβουν τὸ μηνιαῖον ἢ τὴν τριμηνίαν των, στενοχωροῦνται ὅμως καὶ γογγύζουν, ὅταν προσκληθοῦν νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἀσθενῆ καὶ χιλίας ἐπινοοῦν προφάσεις διὰ νὰ μὴ ὑπάγουν πρὸς αὐτόν. Τώρα λέγουν ψευδόμενοι ὅτι εἶνε ἀλλοῦ προσκεκλημένοι καὶ δὲν μένει καιρὸς εἰς τὴν διάθεσίν των. Ἄλλοτε προσποιοῦνται ὅτι εἶνε ἀδιάθετοι οἱ ἴδιοι καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ τρέχουν. Ἄλλοτε διὰ τῆς ὑπηρετρίας ἢ τῆς κυρίας ἀπαντοῦν ὅτι δὲν εἶνε στὸ σπῆτι. Ἄλλοτε δὲν πηγαίνουν διότι τάχα ὁ ἀσθενὴς εἶνε καλήτερα, ἐνῷ συμβαίνει νὰ ἠξεύρουν ὅτι κλίνει εἰς τὰ χειρότερα. Καὶ ἄλλοτε, διὰ νὰ μὴ στεροῦνται τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ναργιλέ, τῆς φλυαρίας, τῆς κομματικῆς συζητήσεως, ἢ τοῦ χαρτοπαιγνίου, κάμνουν τὰς γνωμοδοτήσεις των ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας λαμβάνουν μέσα εἰς τὸν δρόμον, καὶ γράφουν τὰς συνταγάς των ἐντὸς τῶν καφενείων. Ἢ συμβαίνει ἓν ἄλλο, νὰ ἐξασκοῦν μερικοὶ τὴν ἰατρικήν των μὲ προσωποληψίαν, πρόθυμοι νὰ μεταβαίνουν καὶ δέκα φορὰς τὴν ἡμέραν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἰσχυροῦ τῆς κοινότητος, ἔστω καὶ ἂν πεισθοῦν ὅτι φανταστικὴ εἶνε ἡ ἀσθένεια, τὴν ὁποίαν ἔρχονται νὰ θεραπεύσουν, δύσκολοι δὲ μόνον καὶ δύστροποι δεικνύονται ὅταν ὁ πτωχὸς καὶ ὁ ἀδύνατος τοὺς προσκαλῇ, μεταβαίνοντες, καὶ ὅταν κάμουν τὴν ἐπίσκεψιν, κατ' ἀνάγκην ὄχι μὲ προθυμίαν, κατ' ἀγγαρείαν ὄχι κατὰ καθῆκον. Οἱ ἰατροὶ αὐτοί, ὅσοι συμβαίνει τοιοῦτοι νὰ εἶνε, ἂς διδαχθοῦν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ τὸ παράδειγμα ὅτι εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου των ἀχώριστος σύντροφος πρέπει νὰ εἶνε ἡ ἀγαθὴ διάθεσις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς πάσχοντας, καὶ ὅτι μὲ πᾶσαν προθυμίαν πρέπει νὰ μεταβαίνουν εἰς αὐτούς, ὄχι μόνον ὅταν ρητῶς προσκαλῶνται, ἀλλὰ καὶ ὅταν μόνον εἴδησις τοῖς δίδηται ὅτι εἰς τὸ δεῖνα σπῆτι ὑπάρχει ἀσθενής. Ἡ παρουσία των εἶνε ἐλπίς, παρηγορία, ἀνακούφισις. Διατί νὰ μὴ τὴν φέρουν, ἀφοῦ εἰς τὸ χέρι των στέκει ; Ἡ παρουσία των, ἡ ἔγκαιρος παρουσία των καὶ ἡ εὐσυνείδητος ἐξέτασις καὶ θεραπεία, ἠμπορεῖ νὰ ἐπιταχύνῃ τῆς ὑγείας τὴν καλητέρευσιν, νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ζωὴν τὴν κινδυνεύουσαν ὕπαρξιν, νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς γογγυσμοὺς καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ ἀσθενοῦς, νὰ φέρῃ τὸ φῶς εἰς τὸ ὄμμα του καὶ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη του, καὶ νὰ διασκεδάσῃ

τὰ νέφη τῆς ἀθυμίας καὶ τοῦ φόβου, τῆς λύπης καὶ τῆς ὀδύνης, τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς ἀπελπισίας, τὰ ἐπικρεμάμενα εἰς ὅλον τὸν οἶκον. Καὶ ὅταν ὁ καθεὶς ἠξεύρῃ τί στοιχίζει εἰς μίαν οἰκογένειαν ἡ ἀσθένεια ἑνὸς ἠγαπημένου του, ποῖα δάκρυα καὶ λυγμοὶ καὶ θρῆνοι καὶ ὀλοφυρμοὶ καὶ μαῦραι σκέψεις τὴν συνοδεύουν, ποῖαι στερήσεις καὶ σπαραγμοὶ καὶ δυστυχίαι καὶ ταλαιπωρίαι παρακολουθοῦν τὴν παράτασιν μιᾶς ἀσθενείας, ποῖοι δὲ κίνδυνοι καὶ καταστροφαὶ ἀπειλοῦν τοῦ πτωχοῦ τὸν οἶκον, ὅταν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ λείψῃ, καὶ κανεὶς δὲν μείνῃ ὁ στηρίζων καὶ σώζων· ὅταν συλλογισθῇ ὁ ἰατρός, καὶ δὲν εἶνε δύσκολον, αὐτὰ ὅλα, πῶς ἠμπορεῖ, ἂν τὸν παραμικρὸν ἀνθρωπισμὸν ἔχῃ, νὰ μὴ ἀναπτύξῃ εἰς τοῦ ἐπαγγέλματος τὴν ἐξάσκησιν τὴν ἀγαθὴν ἐκείνην προθυμίαν, ἡ ὁποία μόνη ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀποτελεσματικὴν τὴν ἰατρικὴν συνδρομήν του ; Χωρὶς τὴν προθυμίαν ταύτην ἀνωφελὴς θὰ καταντήσῃ ἡ ἐπιστημονική του μόρφωσις, ἡ δὲ χυδαιότης του ὡς ἀνθρώπου θέλει χρησιμεύσῃ μόνον ὅπως τὸν ἀναδείξῃ κακοῦργον ἰατρόν.

Εἶνε πάλιν ἄλλοι ἰατροί, οἱ μὲ τὰς ἐπισκέψεις πληρωνόμενοι, οἱ ὁποῖοι μόνον τῶν πληρωνόντων στέργουσι νὰ εἶνε ἰατροί. Τὴν ἀμοιβὴν αὐτοὶ θεωροῦν ἀπαραίτητον ὅρον τῆς ἰατρικῆς των συνδρομῆς. Ὁ πτωχὸς ἠμπορεῖ νὰ βασανίζηται ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἓν μόνον βῆμα νὰ τοὺς χωρίζῃ ἀπὸ τοῦ οἴκου του. Καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ ψυχορραγοῦντος ἠμποροῦν νὰ τὴν ἀκούουν περνῶντες ἔξωθι τοῦ παραθύρου του. Ἀδιάφορον. Ὡς ἄνθρωποι — εἶνε ἱκανοὶ νὰ τὸ εἴπουν καὶ αὐτό — λυποῦνται. Ἀλλ' ὡς ἰατροὶ ἐπισκέπτονται μόνον ἐπὶ πληρωμῇ. Ἀλλὰ τοὺς παρακαλεῖ δυστυχισμένη μήτηρ. Ἀλλὰ τοὺς ἱκετεύει ἀθλία σύζυγος. Ἀλλὰ προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας των ἀπηλπισμένος πατήρ. Τί νὰ κάμουν οἱ ὑπηρέται τῆς ζωῆς ; Ἡ προθυμία ὑπάρχει· ἀλλ' ἂς βεβαιωθοῦν ὅτι θὰ γείνῃ πληρωμή. Χωρὶς αὐτὴν εἶνε ἁπλῶς ὁ κύριος δεῖνα καὶ ὁ κύριος τάδε. Δὲν εἶνε ἰατροί.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν διὰ τὰς ἰατρικὰς ἐκείνας ἐξοχότητας, αἱ ὁποῖαι μόνον μὲ τὸ τάλληρον δίδουν τὰς γνωμοδοτήσεις των, ὅταν ὁ ἄρρωστος συρθῇ ἕως εἰς τὸ σπῆτί των, μόνον δὲ μὲ δύο τάλληρα κάμνουν οἱ ἴδιοι τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ ἂν ὀλίγον εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως, τρία λεπτὰ ἔξω τῆς συνειθισμένης γραμμῆς των, κληθοῦν νὰ μεταβοῦν, μόνον μὲ τέσσαρα τάλληρα στέργουν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν ἰατρικὴν σοφίαν των ; Εἶνε αὐτοὶ οἱ ἰατροὶ τῆς μεγάλης ἀμοιβῆς, ἥτις εἶνε ἓν ἀπὸ τὰ κυριώτατα γνωρίσματά των. Συγκαταβαίνοντες θὰ κινδυνεύσουν

νὰ ἐξισωθοῦν μὲ τὸ πολὺ τῶν ἰατρῶν πλῆθος· ποία δὲ τότε θὰ εἶνε ἡ διαφορά των καὶ ποία ἡ ὑπεροχή των ;

Ἀλλ᾽ ἠμποροῦσαν ἴσως νὰ σώσουν τὸν ἀσθενῆ μὲ τὴν παρουσίαν των καὶ νὰ ἐλευθερώσουν τὸν πτωχικὸν οἶκον ἀπὸ τὴν τραγῳδίαν τοῦ θανάτου. Ἠμποροῦσαν ἴσως ν᾽ ἀποδώσουν αὐτοὶ τὴν ἀκριβὴν μοναχοκόρην εἰς τὸν ταλαίπωρον πατέρα της, τὸν μόνον υἱόν, ἐλπίδα καὶ στήριγμα τοῦ οἴκου, εἰς τὴν δύσμοιρον μητέρα του· ἠμποροῦσαν ἴσως, τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας σῴζοντες, νὰ ἐκδιώξουν τὴν ἐπερχομένην πεῖναν ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν καὶ νὰ προλάβουν ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα θλιβερὰ καὶ φρικώδη ἐπακόλουθά της. Ἆ ! Κύριοι οἱ ὁποῖοι οὕτω ὁμιλεῖτε. Σᾶς πληγώνει τοῦ πτωχοῦ ἡ δυστυχία, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιστήμην δὲν σκέπτεσθε λοιπόν ; Δὲν ἠξεύρετε ὅτι οἱ μεγάλοι ἐπιστήμονες αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχουν ὡς Θεότητα, καὶ αὐτῆς τὴν τιμὴν μὲ κάθε τρόπον νὰ προφυλάττουν ; Ἔξοχος ἐπιστήμη πρέπει ἐξόχως καὶ νὰ πληρώνηται. Ἰδοὺ τὸ μέγα, τὸ ἀκρογωνιαῖον, τὸ θεμελιῶδες δόγμα. Δὲν τὸν μέλει τὸν μεγάλον ἰατρὸν νὰ καταβῇ καὶ εἰς τὸ σκοτεινὸν ὑπόγειον τοῦ πτωχοῦ καὶ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰ ἀκάθαρτα κουρέλια του. Ἠμπορεῖ ἀκόμη, μεταδοτικὴ ἂν εἶνε ἡ νόσος, νὰ παραμελήσῃ καὶ τὰ προφυλακτικά του μέτρα. Ἕνας ἰατρὸς ἔξοχος δὲν πρέπει νὰ μεριμνᾷ πολὺ διὰ τὴν ζωήν του. Ἀλλὰ τὸ γόητρον τῆς ἐξοχότητός του ἀπαραιτήτως εἶνε ἀνάγκη νὰ σωθῇ. Καὶ ἡ διάσωσις αὕτη, ἀντὶ πάσης θυσίας, πρέπει νὰ ἐπιζητηθῇ. Θὰ ἔλθῃ ὁ ἰατρός· ἔχει ὅλην τὴν πρὸς τοῦτο προθυμίαν· ἀρκεῖ νὰ εἶνε ἕτοιμα τὰ δύο, τὰ τρία, τὰ τέσσαρα τάλληρα. — Μὰ ὁ ἀσθενὴς κινδυνεύει, καὶ αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν. Λυπηρόν. Ἀλλὰ τί νά γείνῃ ; Ὁ ἰατρὸς μὲ ἥσυχον συνείδησιν νίπτεται τὰς χεῖρας. — Καὶ ἐν τούτοις χειροτερεύει ὁ ἀσθενής. Τί λοιπὸν νὰ κάμουν οἱ οἰκεῖοί του ; Αἴ ! ὑπάρχουν πολλὰ μέσα διὰ νὰ γείνῃ ἡ εὐκολία. Ἂς τοῦ βγάλουν δίσκον. Καὶ τὰ τάλληρα, τὰ ὁποῖα μ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνδεχόμενον νὰ συναθροισθοῦν, καὶ αὐτὰ θὰ σώσουν, ἀφοῦ τάλληρα εἶνε, τὴν τιμὴν τῆς ἐπιστήμης. Εὑρέθη ὅμως οὕτω, μὲ πολὺν κόπον, ἓν μόνον τάλληρον. Ἆ ! ὄχι. Ἡ τιμὴ τῆς ἐπιστήμης πρέπει νὰ φυλαχθῇ ἀκεραία. Δύο, τρία, τέσσαρα τάλληρα, κύριοι. Δὲν τὸ φωνάζει ὁ ἰατρός· ἡ ἐπιστήμη τὸ ἀπαιτεῖ. — Αἴ ! ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἐπιστήμη ! Ἀλλ᾽ ἀπαιτεῖ λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη νὰ κλέψῃ ὁ υἱὸς τοῦ πτωχοῦ, νὰ ἔλθῃ ἐπαιτοῦσα πρὸς τὸν ἀκόλαστον ἡ σύζυγός του, νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν παρθενίαν της ἡ κόρη του, ὅπως μὴ ἴδῃ ἀποθνήσκοντα τὸν πατέρα της ; — Ὁ

ἐξοχώτατος ἰατρὸς δὲν ἔχει δικαιοδοσίαν νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν ταλλήρων. Τὸν ἐνδιαφέρει ἁπλῶς νὰ εὑρεθοῦν. Τοῦτο τοῦ ἐπιβάλλει ἡ διὰ τῆς μεθόδου τῶν ταλλήρων διάσωσις τῆς ἐπιστημονικῆς τιμῆς του.

Πολὺ καλά. Πολλαὶ ἰατρικαὶ ἐξοχότητες αὐτὴν τὴν λογικὴν ἔχουν καὶ δὲν ἐννοοῦν οὐδὲ γραμμὴν νὰ παρεκκλίνουν ἀπ᾽ αὐτῆς. Ἀλλ᾽ ἡ φιλανθρωπία, ἡ στοιχειώδης, ἡ κοινή, ἡ ἁπλουστάτη φιλανθρωπία, ἡ ὁποία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλληται εἰς τὸν σεβασμὸν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι ἐννοεῖται ἄνθρωποι νὰ θεωρῶνται θέλουν, ἡ φιλανθρωπία, τὴν ὁποίαν ἐξεπροσώπησε τελείως ὁ Κύριος ἡμῶν, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κραυγάσῃ «τοιαύτη ἐπιστημονικὴ τιμὴ εἶνε ἡ μεγαλητέρα ἀτιμία ἀφ᾽ ὅσας δύνανται νὰ ὑπάρξουν. Ἐπιστήμη χωρὶς ἀρετὴν εἶνε ἡ ὑψίστη κακουργία. Καὶ μεταξὺ τῶν ἰατρικῶν ἐξοχοτήτων, τοῦ τοιούτου φυράματος, καὶ τῶν κοινῶν δολοφόνων, καμμία δὲν ὑπάρχει διαφορά. Εἰμὴ μόνον τὸ ὅτι οἱ δεύτεροι τοὺς φόνους των ἐνεργοῦν πολλάκις ἐπὶ πληρωμῇ, ἐνῷ οἱ πρῶτοι γίνονται τοῦ θανάτου ὄργανα, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς πληρωμῆς.

Ἆ ! Κύριε, Κύριε ! Σὺ ὁ ἰατρὸς ὅλων τῶν πασχόντων, ἰάτρευσον πολλοὺς τῶν ἰατρῶν μας ἀπὸ τὴν φοβερωτέραν ὅλων τῶν ἀσθενειῶν, τὴν ἀσπλαγχνίαν καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν κομπάζουν, διότι σὲ ἀρνοῦνται. Δὲν εἶνε καμμία ἀνάγκη νὰ μᾶς τὸ εἴπουν, ἀφοῦ τὰ ἔργα των τὸ μαρτυροῦν. Αὐτὴ ἡ σατανικὴ των ἀξιοπρέπεια, αὐτὴ ἡ διὰ τῶν περισσῶν ταλλήρων, ἀδιακρίτως πτωχείας καὶ πλούτου, διατίμησις τῆς ἐπιστημονικῆς συνδρομῆς των, αὐτὴ ἡ ἀπ᾽ αὐτῶν ἔλλειψις ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἐλέους, οἴκτου καὶ ἀγαθότητος, αὐτὴ μαρτυρεῖ τὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανίου πατρὸς πλήρη χωρισμόν των. Καὶ τότε μόνον ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη θὰ ἐξευγενισθῇ, ὅταν ἡ ἐξάσκησίς της κατανοηθῇ ὄχι μόνον ὡς ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποστολή, ὅταν οἱ ἰατροὶ δὲν τρέχουν πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς μόνον καλούμενοι ἐπὶ ταλλήροις, ἀλλὰ καὶ αὐθόρμητοι, ὅπως βοηθήσουν ἀδελφόν των πάσχοντα, ὅταν δηλαδὴ ἡ ἀγάπη σου τοὺς καταστήσῃ ὑπηρέτας καὶ διακόνους της, ὅταν ἐπιστήμη των καθαγιασθῇ διὰ τῆς χάριτος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου καὶ ἐκτὸς τῆς διανοίας τοῦ σοφοῦ ἀποκτήσωσι καὶ καρδίαν ἀνθρώπου.

Διδάγματα διὰ πολλοὺς κυρίους ἐκ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Ἑκατοντάρχου.

Μὴ παραξενευθῇ κανεὶς δι᾽ ὅ,τι μέλλω νὰ εἴπω, ὅτι δηλαδὴ

ἡ φιλανθρωπία τοῦ Ἑκατοντάρχου τῆς Καπερναοὺμ. εἶνε ἀξία μεγαλητέρας προσοχῆς ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Χριστοῦ. Ὄχι διότι εἶνε ἀνωτέρα εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὸν βαθμόν, ἀλλὰ διότι ἀπεκτᾷ περισσὴν σπουδαιότητα ὡς ἐκ τοῦ προσώπου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφανερώθη. Τὸ νὰ εἶνε γεμᾶτος ἀπὸ ἔλεος ὁ Χριστὸς δὲν με ἐκπλήττει. Ἀπὸ τὸν διδάσκαλον, τὸν μάρτυρα, τὸν Θεὸν τῆς τελείας ἀγάπης μήπως ἐπερίμενέ τις ὀλιγώτερον ; Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦτο ἄξιος τοῦ Οὐρανίου Πατρός του καὶ ἄξιος τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἀλλὰ ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ ἐθνικὸς αὐτός, ὑψώνεται ὑπεράνω τοῦ ἐθνισμοῦ, καὶ ἡ ἀγαθότης του τὸν φέρει, αὐτὸν τὸν μὴ ἀκόμη βαπτισθέντα, πλησίον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τόσον πλησίον ὅσον δὲν ἦσαν τοῦ Παλαιοῦ Νόμου οἱ διδάσκαλοι καὶ ἐξηγηταί, τολμῶ δὲ νὰ εἴπω, πολὺ πλησιέστερον ἀφ' ὅσον καὶ σήμερον εὑρισκόμεθα πολλοὶ χριστιανοί. Δὲν εἶνε τοῦτο γνώμη ἰδική μου· οὐδὲ ἄλλου ἀνθρώπου γνώμη εἶνε· Ἐκεῖνος, ὅστις ἐβεβαίωσε τὴν ἀλήθειαν ταύτην, εἶνε, ὡς θὰ ἴδωμεν, αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Τί εἶνε ὁ εἰς τὴν οἰκίαν του κατακείμενος ἀσθενής, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἑκατόνταρχος παρακαλεῖ τὸν Κύριον ; Δοῦλός του. Ἀλλ' ἡ λέξις αὐτὴ ἠμποροῦσε σήμερον νὰ παρεξηγηθῇ. Ἦτο δοῦλος τοῦ ἑκατοντάρχου ὁ ἀσθενής, ἀλλ' ἀπατᾶσθε ὅσοι τυχὸν νομίζετε ὅτι ἦτο, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν ἐποχήν μας, ὑπηρέτης του. Ὁ δοῦλος τῶν χρόνων ἐκείνων ἦτο κτῆμα τοῦ κυρίου. Κτῆμα—ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ κύριός του εἶχεν ἐξουσίαν, κτῆμα ὑποκείμενον εἰς τὴν αὐθαίρετον διάκρισίν του, ἂν ὄχι τι ὅπως τὰ κτήνη τοῦ κυρίου του ἀλλὰ κάτι τι ὄχι καὶ πολὺ ἀπ' αὐτὰ διαφορετικόν, κάποτε δὲ ἴσως καὶ χειρότερον ἀπ' αὐτά. Τὸ πλέον καταφρονημένον καὶ ἀξιοθρήνητον πρᾶγμα τῆς ἀρχαιότητος ἦτο ὁ δοῦλος. Ἡ γυναῖκά του δούλη καὶ αὐτή. Ἡ κόρη του ἐπίσης δούλη. Ὁ υἱὸς ὡσαύτως δοῦλος. Ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια, οἰκογένεια σκλάβων. Ἀξία ἀνθρωπίνη δι' αὐτοὺς δὲν ἀνεγνωρίζετο. Ἐθεωροῦντο χωρὶς νοῦν, χωρὶς καρδίαν, χωρὶς φιλοτιμίαν, χωρὶς δικαιώματα, χωρὶς ἀνθρωπισμόν. Μία τοῦ καιροῦ ἐκείνου διασκέδασις ἦτο νὰ σπαράσσωνται οἱ δοῦλοι μονομαχοῦντες εἰς τὰ ἀμφιθέατρα μεταξύ των ἢ μονομαχοῦντες μὲ θηρία. Καὶ μεγάλοι φιλόσοφοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου, περίφημοι εἰς εὐγένειαν καὶ μόρφωσιν ψυχῆς, διεσκέδαζον — οἱ φιλάγαθοι — βασανίζοντες τοὺς δούλους των. Λάβετε λοιπὸν ὅλα ταῦτα ὑπ' ὄψιν σας, διὰ νὰ ἐκτιμήσητε πρεπόντως ποῖον πλοῦτον ἠθικῆς εὐγενείας εἶχε μέσα της ἡ καρδία τοῦ ἑκατοντάρ-

χου. Ἡ ἀσθένεια τοῦ δούλου του δὲν τὸν ἐξώργισεν, ἀλλὰ τὸν κατελύπησε. Καὶ τὸ φρικτὸν τῶν βασάνων του δὲν τὸν ἠρέθισεν, ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς σκληροκαρδίους κυρίους, ἀλλὰ ἐκίνησε βαθυτέραν τὴν συμπάθειάν του. Οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ πόνοι τοῦ παραλυτικοῦ δούλου, οἱ κλαυθμοὶ καὶ αἱ φωναί του, τὰ παράπονα καὶ οἱ γογγυσμοί του δὲν ἔκαμαν τὸν ἑκατόνταρχον νὰ τὸν πετάξῃ εἰς τοὺς δρόμους, νὰ τὸν τοποθετήσῃ ἀλλοῦ ἐκτὸς τοῦ οἴκου του, διὰ νὰ μὴ ταράττῃ τὴν ἡσυχίαν τῆς οἰκογενείας του, καὶ δίδων εἰς αὐτὸν τὸν ἄρτον του μόνον, νὰ τὸν ἀφήσῃ κατὰ τὰ ἄλλα εἰς τὴν τύχην του. Διὰ τὸν ἑκατόνταρχον ὁ δοῦλος ἦτο Θεοῦ καὶ αὐτὸς πλᾶσμα, δὲν τὸν ἐθεώρει δὲ ἀντικείμενον περιουσίας, ἀλλὰ πρόσωπον δικαιούμενον εἰς ἀγάπην ἐπὶ τῆς καρδίας του. Ὑγιαίνων ἔμενεν ὑπὸ τὴν στέγην του. Εἰς αὐτὴν ἔπρεπε νὰ μένῃ καὶ ἀφοῦ ἠσθένησε. Καὶ ἀφοῦ ὁ δοῦλος τὸν ὑπηρέτει, ὅταν ἦτο καλά, τώρα, ὁποῦ ἀρρώστησε, τοῦ κυρίου του τὸ σπῆτι ἔπρεπε νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ καὶ αὐτόν. Ἀλλ' ἦτο πλέον δοῦλος ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς κύριον ποιοῦτον ; Ὄχι. Ἦτο ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του. Οἱ πόνοι του ἐσπάραζον τὴν καρδίαν τοῦ αὐθέντου του. Αἱ βάσανοί του τὸν κατεπλήγωναν, ὡς νὰ ἦτο παιδί του ὁ πάσχων. Ἄ ! Καὶ νὰ εὑρίσκετο κανεὶς νὰ τὸν θεραπεύσῃ ἀπὸ τὸ φοβερὸν νόσημα ! Πῶς θὰ τοῦ ἔδιδεν ὅ,τι καὶ ἂν ἐζήτει ! Πῶς θὰ ἔπεφτεν εἰς τὰ πόδια του νὰ τὸν παρακαλέσῃ μὲ ὅλην τῆς ψυχῆς του τὴν δύναμιν !

Καὶ τώρα ἐρωτῶ. Ἐρωτῶ πολλοὺς χριστιανοὺς κυρίους, πῶς φέρονται αὐτοί, εἰς τὴν ἰδικήν μας ἐποχήν, πρὸς τοὺς ὑπηρέτας καὶ τὰς ὑπηρετρίας των. Ποῦ τὸ ἐνδιαφέρον των ; Ποῦ ἡ ἀγάπη των ; Ποῦ ἡ στοργή των ; Ποῦ ἡ εὐσπλαγχνία των ; Ποῦ ὁ οἰκτός των ; Ποῦ ὁ πόνος τῆς καρδίας των καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ πνεύματός των ; Φεῦ ! Πῶς φρίττω καὶ ἐντρέπομαι, ἠναγκασμένος νὰ ὁμολογήσω ὅτι μερικοὶ ἀπὸ ἡμᾶς καταντῶμεν εἰς τὴν πρὸς τοὺς ὑπηρέτας μας φιλανθρωπίαν πολὺ κατώτεροι καὶ ἀπὸ ἐθνικούς! Ἀφίνω τὰς ὕβρεις καὶ τοὺς ὀνειδισμούς, τὰς περιφρονήσεις καὶ τοὺς ἐξευτελισμούς, τῶν ὁποίων θύματα καθ' ἡμέραν γίνονται, ὄχι τόσον διότι πταίουν, ὡς ἄνθρωποι καὶ αὐτοί, ἀλλὰ διότι τῶν κυρίων των ἡ κακὴ ἀνατροφή, ἡ ὄρεξίς των ἡ δύστροπος, ἡ ὑπεροψία των ἡ χυδαία, ἡ τυφλὴ καὶ φαύλη ὁρμή των πρὸς τυραννίαν, ἐννοοῦν νὰ ξεσποῦν κάθε ὥραν εἰς τῆς ταλαιπώρου ὑπηρετρίας ἢ τοῦ ἀθλίου ὑπηρέτου τὴν ῥάχιν. Ἀφίνω πῶς μερικαὶ ὑπηρέτριαι μέσα σὲ σπήτια ἀριστοκρατῶν καὶ οἰκοκυραίων λογίων καὶ ἐπιστημόνων, καταντοῦν

νὰ διώκωνται μὲ κέρδος μὲν ὀλίγων μισθῶν, μὲ χαμὸν δὲ τῆς τιμῆς των, καὶ αὐταὶ μὲν ῥίπτονται εἰς τῆς ἀπωλείας τὸν δρόμον, οἱ δὲ αὐθένται των, μὲ ἥσυχον συνείδησιν, ἐννοοῦν ὅτι μένουν ὁ ἀξιότιμος κύριος δεῖνα καὶ ἡ ἔντιμος κυρία τάδε. Ἀφίνω αὐτὰ ὅλα καὶ ἔρχομαι εἰς τὰ ὅσα γίνονται δι' αὐτὴν πλέον τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν τῆς ὑπηρετρίας καὶ τοῦ ὑπηρέτου. Ἡμεῖς εἴμεθα σάρκες, σάρκες ποῦ κουράζονται, σάρκες ποῦ ἀδυνατίζουν, σάρκες ποῦ ἀσθενοῦν, σάρκες ποῦ πεθαίνουν. Ἐπταρνίσθημεν; Προφύλαξις. Ἐσυναχώθημεν; Γρήγορα τὸν ἰατρόν. Ἐπονοκεφαλιάσαμεν; Εἰς τὸ κρεββάτι. Ἐβήξαμεν; Συμβούλιον. Ἡ δὲ ὑπηρέτρια; Ἄ! αὐτὴν τὴν παίρνομεν πῶς εἶνε ἀπὸ σίδερο. Κουράζεται καλὲ ἡ ὑπηρέτρια; Μὰ ποῦ ἠκούσθη, πῶς γίνεται αὐτό; Νὰ ἀδιαθετήσῃ μάλιστα; Αὐτή; Μία ὑπηρέτρια; Δὲν βαρύνεσθε καλέ; Εἶνε πονηρίαις· ἀπὸ τεμπελιάν. Σὰν νὰ μὴ ταὶς ξεύρωμεν τάχα!

Ὑπηρέτρια δὲν εἶνε; Ἂς ὑπηρετῇ λοιπόν. Κυρὰν τάχα θὰ τὴν κάμωμεν; Καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπον, φρικτὰ κεφαλοπονεμένη, πρέπει νὰ μένῃ στὴ φωτιά. Κρυολογημένη, πρέπει νὰ σφουγγαρίσῃ, μὲ γυμνὰ τὰ πόδια, τὸ πάτωμα καλά. Καὶ ὅταν δὲν ἠμπορῇ νὰ κρατηθῇ πλέον καὶ πέσῃ, ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία δὲν χάνουν τὴν γενναιότητά των.—Δὲν εἶνε τίποτε· θὰ περάσῃ. Καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους ἔλθῃ καὶ ὁ ἰατρός, καὶ δὲν περνᾷ, τόσον γρήγορα, ἡ ἀρρώστια, καὶ φόβος γεννηθῇ μήπως εἶνε καὶ μεταδοτική, τὰ ἀφεντικὰ πρόχειρον εὑρίσκουν τὴν λύσιν, ἐκβάλλοντες τὴν ὑπηρέτριαν ἀπὸ τὸν οἰκόν των.

Καὶ τὰ ἐπιχειρήματα δὲν τοὺς λείπουν.—Μήπως τὸ σπῆτί των θὰ γείνῃ νοσοκομεῖον;—Ἔπειτα, αὐτοὶ τὴν προσέλαβον διὰ νὰ τοὺς ὑπηρετῇ. Ἀφοῦ ἔγεινεν ἀνίκανος, εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν διατηροῦν;—Καὶ φαντασθῆτε ἔξαφνα νὰ εἶνε καὶ μεταδοτικὴ ἡ νόσος. Αὐτὸ τώρα ἔλειψε, νὰ ἐκθέσουν τὴν ὑγείαν των χάριν μιᾶς ὑπηρετρίας!—Καὶ ἡ ὑπηρέτρια λαμβάνει τὴν διαταγὴν νὰ ἀπέλθῃ.— Ποῦ; Ὅπου θέλει.—Καὶ ποῖος θὰ τὴν κυτάξῃ; Ποῖος θὰ τὴν περιποιηθῇ; Ποῖος θὰ τὴν ἐλεήσῃ τὴν πτωχήν, τὴν ταλαίπωρον, τὴν μόνην εἰς τὸν κόσμον, τὴν μὴ ἔχουσαν ποῦ ν' ἀποταθῇ καὶ ἀπὸ ποῖον νὰ ἐλπίσῃ; Αἴ! Πολλὰ ζητήματα διὰ τὸ τίποτε. Ἂς συρθῇ ἕως τὴν πόρταν κανενὸς νοσοκομείου. Καὶ ἐκτὸς τούτου ὑπάρχει πάντοτε, ἀνοικτὸν δι' ὅλους καὶ φιλόξενον, τὸ **νεκροταφεῖον**;

Ἀπίστευτος θηριωδία! Θὰ εἴπῃ τις ἴσως. Ναί· ἀπίστευτος εἰς τὰς μικρὰς πόλεις, ὅπου καὶ ὁ πλέον δυστυχὴς θὰ εὕρῃ κάποιον νὰ τὸν λυπηθῇ, ἀλλὰ πολὺ πραγματικὴ θηριωδία ἐκεῖ ὅπου πυκνότεροι εἶνε οἱ πληθυσμοὶ καὶ δὲν γνωρίζονται οἱ γείτονες ἀναμεταξύ των, διακοσίων δὲ ὑπηρετῶν καὶ ὑπηρετριῶν ὁ θάνατος μόνον τῶν νεκροθαπτῶν τὴν συγκίνησιν θὰ ἔκαμνε ζωηροτέραν. Εἰς πολλὰ σπήτια ἀπὸ τὰ ὡς πρέπει συμβαίνουν τὰ τερατουργήματα αὐτά. Καὶ πολλοὶ κύριοι τοῦ κόσμου τοῦ μεγάλου, τοῦ κόσμου τοῦ οἰκοκυραϊκοῦ, καθὼς καὶ κυρίαι πολλαὶ κομψαὶ καὶ λευκόδερμοι, μὲ γαλλικὰ καὶ μὲ μῦρα, μὲ διαμάντια καὶ μὲ ἁμάξια, κυρίαι χαριτωμέναι καὶ κυρίαι θεοφοβούμεναι, εἶνε ἱκαναὶ νὰ δειχθοῦν ἄσπλαγχνοι φοβερὰ εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας των καὶ νὰ ἐξακολουθοῦν τοὺς χορούς των ἢ τακτικὰ νὰ σταυροκοποῦνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνῷ ἡ διωγμένη ὑπηρέτριά των, ὁλομόναχη μέσα εἰς μίαν ἐλεεινὴν καὶ σκοτεινὴν τρύπαν, παλαίει ἀβοήθητη πρὸς τὴν ἀσθένειαν καὶ τὸν θάνατον, τὸ πολὺ πολὺ πλησίον της ἔχουσα καμμίαν εὔσπλαγχνον γυναῖκα τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία τίποτε ἄλλο δὲν ἠμπορεῖ νὰ τῆς κάμῃ, παρὰ νὰ τῆς ἀπευθύνῃ ὀλίγα λόγια παρηγορίας καὶ νὰ τῆς κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅταν ὁ Κύριος δώσῃ τέλος εἰς τὰ βάσανά της δίδων τέλος εἰς τὴν ζωήν της.

Φρίττεις, χριστιανέ, διὰ τὰς θλιβερὰς αὐτὰς σκηνὰς τοῦ βίου, τὰς ὁποίας, ἀμιαήτους εἰς τραγικότητα, δημιουργοῦν εἰς τοὺς καιρούς μας ὄχι πλέον βάρβαροι, ὄχι πλέον ἐθνικαί, ἀλλὰ πολιτισμέναι, ἀλλὰ χριστιανικαὶ κοινωνίαι; Ἄ! πολὺ φοβοῦμαι μήπως ἡ ὑπερηφάνεια τῆς ἐποχῆς μας εἶνε πολὺ μεγαλητέρα ἀπὸ τὴν πραγματικήν της ἀξίαν, καὶ μήπως ὁ λεγόμενος πολιτισμός της ἀφθονεῖ περισσότερον εἰς σκότος παρὰ εἰς φῶς, ἀπομένων, εἰς πολλά του σημεῖα, χριστιανικὸς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐθνικὸς καὶ βάρβαρος εἰς τὴν οὐσίαν. Πολὺ φοβοῦμαι μάλιστα μήπως πολλαὶ τάχα πρὸς τὸ καλήτερον μεταβολαί, διὰ τὰς ὁποίας κομπάζομεν, στέκουν μόνον εἰς τὰ ὀνόματα, ἐνῷ εἰς τὰ πράγματα καταντῶμεν πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἄλλων καιρῶν, τοὺς ὁποίους καταφρονοῦμεν. Ἐὰν οἱ εἰδωλολάτραι ἦσαν ἄσπλαγχνοι πρὸς τοὺς δούλους των, δὲν μὲ ἐκπλήττει τὸ πρᾶγμα. Οὔτε θρησκείαν ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας αὐτοὶ εἶχον· οὔτε Θεὸν ἐπροσκύνουν τὸ αἷμά του χύσαντα δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ' οὔτε ἠθικὴν ἀξίαν εἰς τοὺς δούλους ἀπέδιδον, ὥστε νὰ θεωρῶσιν ὅτι δεσμεύονται μὲ ἠθικὰς πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεις. Ἡμεῖς ὅμως οἱ χριστιανοὶ ποίαν πρόφασιν ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν διὰ τὴν σκληρότητά μας καὶ ποίαν ἀπολογίαν θὰ προβάλωμεν τῆς ἀσπλαγχνίας μας, ὅταν προσέλθω-

μεν ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Κριτοῦ τοῦ ὑπερτάτου ; Ὁ Χριστὸς δὲν κατήργησε κάθε διάκρισιν μεταξὺ δούλων καὶ ἐλευθέρων, ὅλους θεωρῶν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Πατρός του πλάσματα, καὶ χάριν ὅλων δὲν ἔθεσε τοὺς νόμους τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ φιλανθρωπίας του, ὅπως χάριν ἐπίσης ὅλων ἔχυσε τὸ αἷμά του καὶ ἐθυσίασε τὴν ζωήν του ; Ὁ Χριστὸς δὲν μᾶς ἐπέβαλε τὸ καθῆκον τῆς ἀγάπης ἀπέναντι ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀδιακρίτως, καὶ πρὸς τοὺς μικροὺς μάλιστα, τοὺς ἀδυνάτους, τοὺς ἀπροστατεύτους δὲν μᾶς ἐδίδαξε νὰ εἴμεθα περισσότερον εὔσπλαγχνοι καὶ συμπαθητικοί, ἀνοίγοντες τὰ σπλάγχνα μας ἀδελφικῶς πρὸς αὐτούς ; Δὲν μᾶς εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι πρέπει νὰ δίδωμεν στέγην εἰς τὸν ἄστεγον, ὅτι πρέπει νὰ ἐρχώμεθα πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς διὰ νὰ τοὺς περιποιηθῶμεν, μὲ ποινήν, ἂν ἀμελήσωμεν, νὰ καταδικασθῶμεν εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν ; Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς κλείομεν τὰ σπλάγχνα μας πρὸς τοὺς ἀδυνάτους ; Πῶς ἐξαιροῦμεν ἀπὸ τὸν νόμον τῆς φιλανθρωπίας τὰ δυστυχῆ πλάσματα, χάριν τῶν ὁποίων ἀκριβῶς ἐτέθη ; Πῶς ἐκδιώκομεν ἀπὸ τὴν στέγην μας τὸν ὑπηρέτην μας τὸν πάσχοντα ; Καὶ πῶς ἡμεῖς, οἱ ὑποχρεούμενοι νὰ πηγαίνωμεν πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας, πῶς τοὺς ἀπομακρύνομεν καὶ τοὺς ἐγκαταλείπομεν ἐνῷ ἠσθένησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας ; Τὸ δὲ ἀπὸ ὅλα φοβερώτερον, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅτι κάθε καλωσύνη μας εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον γίνεται, ὅτι κάθε σκληρότης καὶ ἀσπλαγχνία μας ἐναντίον τοῦ ἰδίου τερατουργεῖται, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶνε ὁ πάσχων, ὅταν ἄνθρωπος πάσχῃ, ὁ ζητῶν τὴν περιποίησιν, τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν βοήθειάν μας, ὅταν ὁποιοσδήποτε ἄνθρωπος κἄτι τι τοιοῦτο ζητῇ, ἡμεῖς λοιπὸν οἱ ὀπαδοί του, ἡμεῖς οἱ λέγοντες ὅτι τὸν πιστεύομεν καὶ τὸν λατρεύομεν καὶ τὸν προσκυνοῦμεν καὶ τὸν ἀγαπῶμεν, ἡμεῖς οἱ πίνοντες τὸ ἅγιον σῶμά του καὶ τὸ τίμιον αἷμά του, οἱ καυχώμενοι ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὸν πολιτισμόν του, πῶς ἡμεῖς καταπατοῦμεν τὰς ἐντολάς του ; πῶς ἀπειθοῦμεν εἰς τὰς διαταγάς του ; πῶς καταφρονοῦμεν τὸ ἔλεός του ; πῶς τὸν ἐκβάλλομεν ἀπὸ τὸν οἰκόν μας ἀσθενοῦντα ; πῶς τὸν ἐκδιώκομεν μακρὰν τῆς θύρας μας ; πῶς γινόμεθα τυφλοὶ εἰς τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας ἱκέτιδας μᾶς ἐκτείνει, καὶ πρὸς τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα τοῦ προκαλεῖ ἡ ἀπανθρωπία μας ; πῶς δὲν ἀκούομεν τοὺς σπαρακτικοὺς στεναγμούς του ; πῶς ζητοῦμεν τὸν παράδεισόν του, ἐνῷ τοῦ ἀρνούμεθα μίαν γωνίαν τῆς οἰκίας μας ; καὶ πῶς τολμῶμεν νὰ ὀνειρευώμεθα τὴν ζωήν του τὴν αἰώνιον, ἐνῷ μὲ ὅλην τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν κτηνώδη

ἀναισθησίαν τὸν παραδίδομεν εἰς τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὸν καταδικάζομεν εἰς τὸν θάνατον ;

Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι τὰς γραμμὰς αὐτὰς ἀναγινώσκετε, ἀνοίξατε, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοὺς ὀφθαλμούς σας, καὶ κυτάξατε τὴν ἄβυσσον τῆς ἀπωλείας, εἰς τὴν ὁποίαν σᾶς σπρώχνει ὁ ἐγωισμὸς καὶ ἡ σκληρότης σας. Ἐὰν σεῖς ἦσθε εἰς τὴν θέσιν ὑπηρετῶν, ἠθέλετε νὰ φέρωνται πρὸς σᾶς οἱ κύριοί σας, καθὼς σεῖς πολλάκις φέρεσθε πρὸς τοὺς ὑπηρέτας σας ; Καὶ ἂν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, δὲν κινῇ τὴν εὐσπλαγχνίαν σας, ἀλλὰ ἡ δικαιοσύνη του τουλάχιστον δὲν κινεῖ τὸν φόβον σας ; Ἄστατος εἶνε ὁ κόσμος καὶ ὅλα, καὶ τὰ πλέον ἀδύνατα πρέπει κανεὶς νὰ τὰ περιμένῃ εἰς αὐτόν. Λογαριάζετε τάχα ποτὲ ὅτι μπορεῖ μίαν ἡμέραν νὰ πέσετε ἀπὸ τό ὕψος τοῦ πλούτου σας, ὅτι μπορεῖ αἱ περιστάσεις νὰ ἀναποδογυρίσουν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε σεῖς οἱ κύριοι νὰ εὑρεθῆτε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσετε εἰς ξένην στέγην τὸν ἄρτον σας, ἢ καὶ τοῦτο ἂν δὲν γείνῃ, νὰ λάβετε ὅμως κἄποιαν δυνατὴν ἀνάγκην ἀπὸ τὸ ἔλεος τῶν ἄλλων; Καὶ σᾶς περνᾷ ἀπὸ τὸν νοῦν σας ὅτι εἰς τοῦ χρόνου τὰ γυρίσματα ἐνδεχόμενον τὰ παιδιὰ ἢ τὰ ἐγγόνια σας νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν θέσιν τῶν δυστυχισμένων πλασμάτων, τὰ ὁποῖα ἀποδιώκετε καὶ τὰ ἀφίνετε νὰ παραδέρνουν εἰς τῆς καταστροφῆς τὸ πέλαγος χωρὶς οἰκτιρμὸν καὶ χωρὶς ἔλεος ; Τί λοιπὸν ἠθέλετε νὰ κάμουν σ' ἐσᾶς οἱ ἄλλοι ἂν ἡ βία τῶν περιστάσεων σᾶς παρέδιδεν εἰς τὴν διάκρισίν των ; Καὶ τί θὰ ἠθέλετε νὰ κάμουν στὰ ἔρημα καὶ δυστυχισμένα παιδιά σας ἐκεῖνοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ἐζητοῦσαν μίαν γωνίαν εἰς τὸν οἰκόν των, ὅπως παλαίσουν πρὸς τὸν θάνατον καὶ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωήν ; Ὦ ! δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι, ἐὰν σεῖς καὶ οἱ ἰδικοί σας ἦσθε οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ πάσχοντες, μὲ ὅλην σας τὴν ψυχὴν θὰ ἠθέλετε νὰ εἶνε ὁ κόσμος ὅλος γεμᾶτος ἀπὸ ἔλεος καὶ φιλανθρωπίαν, ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν καὶ συμπάθειαν, ὥστε νὰ εὕρητε ὄχι πλέον ἔλεος, ἀλλὰ ἀδελφικὴν περίθαλψιν. Ἀλλὰ διατί τοῦτο τὸ ἴδιον δὲν κάμνετε, ὅταν οἱ ἄλλοι ἔχουν ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς σας ἀγαθότητος ; Μὴ δὲν εἶπεν ὁ Κύριός σας «πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως ;» Ἢ νομίζετε ὅτι φθάνει νὰ τὸ ἐκτελοῦν οἱ ἄλλοι, ὅταν σεῖς πρόκειται νὰ εὐεργετηθῆτε, δὲν σᾶς φαίνεται δὲ τίποτε τὸ νὰ παραβιάζητε σεῖς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τὴν δικαίαν καὶ φιλάνθρωπον ; Αἴ ! Προσέξατε καλῶς, προσέξατε, τὸν ἑαυτόν σας λυπούμενοι καὶ σῴζοντες. «Τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος, φωνάζει

τὸ Εὐαγγέλιον, ἔσται ἡ κρίσις ἀνίλεως.» Καὶ ἡ κρίσις αὕτη δὲν ἐνεργεῖ μόνον εἰς τὸν κόσμον τὸν ἄλλον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παρόντα. Ὅπως τόσοι ἄλλοι, μπορεῖ καὶ σεῖς νὰ εὑρεθῆτε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσητε εὐσπλαγχνίαν, καὶ νὰ μὴ τὴν εὕρητε εἰς κανένα, οἱ δὲ στεναγμοὶ καὶ αἱ κραυγαί σας ν᾽ ἀντηχήσουν εἰς τὸ κενὸν, χωρὶς κανεὶς νὰ σᾶς προστρέξῃ βοηθός. Καὶ ἠμπορεῖ τὰ τέκνα σας ἢ οἱ ἀπόγονοί σας νὰ ζητήσουν μίαν ἡμέραν τὴν προστασίαν ἢ τὸ ἔλεος τῶν ἄλλων, νὰ ἀφεθοῦν δὲ ἀβοήθητοι, εὑρίσκοντες ἀπέναντί των τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν σκληρότητα, τῆς ὁποίας τὸ παράδειγμα σεῖς οἱ πατέρες καὶ οἱ πρόγονοί των ἐδώκατε. Καὶ τότε εἰς τὴν παραζάλην μέσα καὶ τὴν ἀπελπισίαν των, ὅταν ἡ πεῖνα θὰ λυμαίνηται τὴν σάρκα των, ὅταν τὰ τελευταῖα κουρέλια θὰ ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ σῶμά των, ὅταν ἡ ἀσθένεια θὰ φθείρῃ τὴν ὑγείαν των, ὅταν ἡ ζωή των θὰ καθίσταται ἀνυπόφορον μαρτύριον, εἰς τὸ ὁποῖον κανεὶς δὲν θὰ παρουσιάζηται ὁ σώζων καὶ βοηθῶν, τῆς κραυγῆς τῆς ἀπελπισίας των σεῖς θὰ εἶσθε οἱ αἴτιοι, καὶ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, θύματά σας καὶ αὐτοί, καθὼς καὶ οἱ ξένοι, τοὺς ὁποίους ἀπεδιώξατε, θὰ ἔλθουν τῆς ἀπανθρωπίας σας κατήγοροι, συντελοῦντες εἰς τὸ νὰ σᾶς γείνῃ ἡ κρίσις πλέον ἄκαμπτος καὶ ἀνίλεως.

Μὴ γένοιτο ὅμως κανεὶς χριστιανὸς εἰς τοιαύτην νὰ πέσῃ ἐνοχὴν καὶ εἰς τοιοῦτο ἄθλιον τὸν ἑαυτόν του νὰ σπρώξῃ τέλος. Δι᾽ ἐλέους σωθέντες καὶ χάριτος καὶ τούτων ἀνάγκην ἔχοντες διὰ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, μὲ ἔλεος καὶ χάριν καὶ ἡμεῖς ἂς περιβάλωμεν τὸν βίον μας. Ἂν εἴμεθα κύριοι ἐπὶ τῆς γῆς, ἂς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ ὑπάρχει καὶ δι᾽ ἡμᾶς Κύριος. ἂς προσπαθήσωμεν νὰ γείνωμεν ἄξιοι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης του, μεταχειριζόμενοι τοὺς ἀνθρώπους τῆς ὑπηρεσίας μας ὡς πλάσματα καὶ τέκνα Θεοῦ, ὡς κατὰ πνεῦμα ἀδελφούς μας, καὶ ποτὲ ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι Ἐκεῖνος, ὅστις ἔλαβε δούλου μορφὴν καὶ ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, εἶνε ἀδελφὸς ὅλων τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὅλων τῶν πασχόντων, καὶ κάθε καλὸν καὶ κάθε κακόν, τὸ ὁποῖον εἰς αὐτοὺς θὰ κάμωμεν, θὰ τὸ βραβεύσῃ ἢ θὰ τὸ τιμωρήσῃ, ὡς νὰ τὸ ἐκάμωμεν εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸν Λυτρωτὴν καὶ Σωτῆρά μας, ἀλλὰ καὶ Βασιλέα ὑπέρτατον καὶ δίκαιον καὶ ἀπροσωπόληπτον ἡμῶν μισθαποδότην.

Ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ἑκατοντάρχου καὶ ἡ πίστις του.

Ὁσάκις ἀνέγνωσα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑκατοντάρχου τῆς Καπερναούμ, ἐκτὸς τοῦ θαυμασμοῦ καὶ μία μεγάλη μεγάλη θλῖψις ἐσκέπασε πάντοτε, ὡς μαῦρον σύννεφον, τὴν ψυχήν μου καὶ λύπης στεναγμὸς βαρύτατος ἔσεισε τὰ στήθη μου. Ἄ! Καὶ νὰ εἶχεν ἡ Ἐκκλησία μας πολλὰ μέλη τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ποιότητος τοῦ ἑκατοντάρχου, μὲ τὴν ἰδίαν πίστιν, μὲ τὴν ἰδίαν λογικήν, μὲ τὴν ἰδίαν ταπεινοφροσύνην! πόσον θὰ ἦτο ἡ κατάστασίς της καλητέρα καὶ πόσον ἡ ζωὴ τοῦ πνεύματος θὰ ἦτο λαμπρὰ ἀνεπτυγμένη εἰς αὐτήν! Ποῦ εἶσθε σεῖς οἱ νεώτεροι φαρισαῖοι τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, οἱ φαντασμένοι ἀπὸ τὴν πεποίθησιν τῆς ἀρετῆς σας, ν᾽ ἀκούσητε τοῦ ἐθνικοῦ ἑκατοντάρχου τὴν ταπείνωσιν; Ποῦ εἶσθε σεῖς οἱ τάχα εὐσεβεῖς ἀλλὰ πράγματι ὀλιγόπιστοι, νὰ ἴδητε τὴν πίστιν ψυχῆς, ἡ ὁποία δὲν ἐτράφη παιδιόθεν μέσα εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀληθινοῦ φωτός; Ποῦ εἶσθε σεῖς οἱ ἀμφιβάλλοντες διὰ τὰ θαύματά του, νὰ πληροφορηθῆτε πῶς ἔκρινεν ἕνας εἰδωλολάτρης τὴν δύναμιν Ἐκείνου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς μὲν ἔβλεπεν ἄνθρωπον ἐνώπιόν του, ἡμεῖς δὲ ἠξεύρομεν πῶς εἶνε ὁ σαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

«Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτὸν» λέγει μὲ ἄπειρον προθυμίαν ὁ Χριστός· ὁ δ᾽ ἑκατόνταρχος τί ἀπαντᾷ; Ἤ, διὰ νὰ ἐρωτήσω καλήτερα, τί θὰ ἀπαντούσαμεν ἡμεῖς, ἂν ἤμεθα εἰς τὴν θέσιν του; Ἐὰν πτωχικὸς ἦτο ὁ οἶκός μας, ἴσως νὰ ἐδιστάζομεν νὰ τοῦ εἴπωμεν «ὁρίσατε», ὄχι ἀπὸ συναίσθησιν τῆς ἀναξιότητός μας, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἐντροπὴν τῆς πτωχείας μας, διότι δὲν ἤμεθα ἱκανοὶ νὰ τὸν ὑποδεχθῶμεν πλούσια, ὅπως ἡ ματαιοφροσύνη μας ἤθελε. Ἐὰν ὅμως εἴχομεν κάποιαν σημασίαν εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἤμεθα ἄνθρωποι πλούτου καὶ δυνάμεως, καὶ λαμπροστολισμένον ἦτο τὸ σπῆτί μας, πῶς ἡ φιλοτιμία μας θὰ ἐκολακεύετο ἀπὸ μίαν δήλωσιν τοῦ Κυρίου ὅτι ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς, καὶ πῶς θὰ ἐσπεύδομεν νὰ τοῦ ἀνοίξωμεν τὰς θύρας μας, καμαρωμένοι καὶ λάμποντες, ὑπερήφανοι περισσῶς μόνον διὰ τὴν τιμήν, χωρὶς διόλου νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἀθλιότητά μας, καὶ χωρὶς νὰ μᾶς φέρῃ ἐντροπὴν καὶ φόβον τὸ ὅτι, ἁμαρτωλοὶ ὄντες, τὸν ἅγιον δεχόμεθα!

Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος;

Ἀνὴρ μὲ ἐξουσίαν καὶ μὲ δύναμιν εἶνε αὐτός. Καὶ ἠμπορεῖ

ἐξαίρετα, μὲ ὅλην τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς θέσεώς του νὰ ὑποδεχθῇ τὸν Ἰησοῦν. Καὶ ὅμως φοβεῖται νὰ τὸ κάμῃ. Ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἰησοῦν τὰ ἀγαθά του καὶ ἡ δύναμίς του καὶ ὅλοι του οἱ στολισμοί, σβύνονται εἰς τὴν μνήμην του, καὶ μένουν καταφρονημένοι εἰς τὴν καρδίαν του. Ὡς τίποτε τὰ θεωρεῖ ὅλα αὐτά, καὶ μὴ βλέπων παρὰ τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ἀδυναμίας του, τὴν ἀτομικὴν καὶ ἠθικήν του μηδαμινότητα ἀντικρυσμένην μὲ τὴν ἠθικὴν μεγαλειότητα καὶ τὴν ἀνωτέραν δύναμιν τοῦ θαυματουργοῦ Διδασκάλου, δὲν κρίνει τὸν ἑαυτόν του ἄξιον νὰ τὸν δεχθῇ ὑπὸ τὴν στέγην του. «Κύριε, λέγει, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς.»

Καὶ μὲ λογικήν, μεγάλης ἁπλότητος ἀλλὰ καὶ μεγάλου ὕψους, καὶ μὲ πίστιν, προωρισμένην νὰ κινῇ αἰωνίως τὸν θαυμασμόν, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τὴν ἐθαύμασε, προσέθεσεν ὁ ἑκατόνταρχος: «ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

Ἆ! ἑκατόνταρχε! Μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην ὁποῦ σοῦ ἔχω, δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀποκρύψω ὅτι πολλὴν ζήλιαν γεννᾷς εἰς τὴν καρδίαν μου. Σὲ ζηλεύω, διότι εἶχες τόσην ταπεινοφροσύνην, ἐνῷ τόση πίστις ἐφλόγιζε τὴν ψυχήν σου. Σὲ ζηλεύω, διότι ἀκριβῶς ὅταν σύ, τὴν ἀναξιότητά σου αἰσθανόμενος, φανερὰ τὴν ὡμολόγεις, κατώρθωνες μέσα εἰς τὸν πάνδημον ἐξευτελισμὸν τοῦ ἑαυτοῦ σου νὰ κινήσῃς τὸν πάνδημον θαυμασμὸν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἁπλοῦς σὺ ἑκατόνταρχος ὑψώθης τοιουτοτρόπως ὑπεράνω τοῦ Καίσαρός σου καὶ ὑπεράνω ὅλων τῶν ἡρώων, τῶν ὁποίων τὴν δόξαν ἐθαύμασαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἔψαλαν οἱ ποιηταί. Ἐπάνω εἰς τὸ βάθρον τῆς ταπεινώσεώς σου ἀνεδείχθης πολὺ ὑψηλότερος παρ' ὅτι θὰ ἦσο ἂν σὲ ἀνέβαζαν νὰ σὲ στεφανώσουν ἐπάνω εἰς τὸ Καπιτώλιον. Ἡ στέγη σου, τὴν ὁποίαν τόσον ταπεινὴν ἔκρινες, ἔλαβε, μὲ τὴν ταπείνωσίν σου, ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν θ' ἀποκτήσουν αἱ στέγαι τῶν παλατίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἑδρεύουν ὑπερήφανοι αὐτοκράτορες. Καὶ ἂν μεγάλους ἥρωας μεγάλοι ἔψαλαν ποιηταί, ἀλλ' Ἀχιλλεὺς καὶ Αἰνείας καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὅμοιοί του ἂς ἔλθουν νὰ ταπεινωθοῦν ἐμπρός σου, διότι τὴν ἰδικήν σου τὴν ὑπερυχὴν αὐτὰ ἔψαλαν καὶ ἀνεκήρυξαν τὰ χείλη τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Οὐδὲ ἐκηρύχθη ἁπλῶς ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐθνικούς. Ἡ λάμψις καὶ

ἡ δύναμις τῆς πίστεώς σου ἐπεσκίασε καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰσραὴλ τὴν πίστιν. Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, νομικοὶ καὶ πρόκριτοι καί ὅλοι τῶν Ἰσραηλιτῶν οἱ ὄχλοι, καταβιβάσατε τὴν ὀφρύν σας καὶ καταισχύνθητε ἐμπρὸς εἰς τὴν ταπείνωσιν τοῦ εἰς Καπερναοὺμ ἑκατοντάρχου. Δὲν ἔχει ὁλόκληρος ὁ Ἰσραὴλ τὸν ὅμοιόν του· οὐδὲ ὁ κόσμος λοιπὸν ὅλος τὸν ἔχει. «Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον».

Ἀλλὰ τάχα μόνος ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ δὲν εἶχε τὴν πίστιν τοῦ ἑκατοντάρχου; πολὺ φοβοῦμαι μήπως καὶ σήμερον εἰς τὸν Ἰσραὴλ τὸν νέον ἠμπορῇ νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ· πολὺ φοβοῦμαι μήπως πολλοὶ καὶ σήμερον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς δὲν ἔχωμεν οὔτε τὴν ταπείνωσιν οὔτε τὴν λογικὴν οὔτε τὴν τελείαν καὶ ἀκλόνητον πίστιν τοῦ ἑκατοντάρχου. Ἐὰν ὁ Χριστὸς σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς ἦτο καὶ μᾶς ἔλεγεν «ἔρχομαι εἰς τὸν οἶκόν σας», θὰ τοῦ ἐλέγομεν ἡμεῖς ἆρά γε ὅτι δὲν εἴμεθα ἄξιοι νὰ τὸν δεχθῶμεν, ἐν συναισθήσει τῆς ἠθικῆς μας ἀθλιότητος καὶ ἀνεπαρκείας; τὸ κατ' ἐμέ, νομίζω, ὅτι πολλοὶ θὰ εὑρίσκοντο, πάρα πολλοὶ μάλιστα, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ ἠθικόν των διόλου δὲν θὰ ἐπρόσεχον, ἀλλὰ μόνον εἰς τῆς οἰκίας των τὴν κατάστασιν. Καὶ ἂν καλοσυγιρισμένην τὴν εὕρισκον καὶ λαμπροστολισμένην, ἀμέσως θὰ ἔσπευδον νὰ ὁδηγήσουν εἰς αὐτὴν τὸν Χριστὸν καὶ νὰ τὴν ἐπιδείξουν, χωρὶς νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν Ἅγιον καὶ τῆς ἁμαρτωλῆς ψυχῆς των ἡ ἀσχημία καὶ ἡ ῥυπαρότης. Καὶ μήπως δὲν γίνωνται σήμερον εἰς τῶν πιστῶν τὰς τάξεις πολὺ ἀπὸ ταῦτα χειρότερα; Μήπως δὲν πηγαίνωμεν μὲ τόσην ἔπαρσιν καὶ φαντασίαν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐπιδείξωμεν τοὺς στολισμούς μας καὶ τὸ ὑπερήφανον καὶ ἀκατάδεκτον ὕφος μας; Μήπως, ἐνῷ τὰ πάθη καὶ αἱ ἁμαρτίαι κυκλώνουν τὴν ψυχήν μας, δὲν ἐρχώμεθα ἡμεῖς μὲ αὐθάδειαν καὶ ἀμεριμνησίαν πρὸς τὸ ἅγιον ποτήριον τῆς θείας κοινωνίας, ἔχοντες μεγάλην-μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς ἁγιότητός μας ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, διόλου μὴ φροντίζοντες δι' ἁγιότητα, καὶ τὸν Χριστὸν δεχόμενοι μὲ τερατώδη ἀμεριμνησίαν καὶ ἐπιπολαιότητα καὶ ἀφοβίαν ἐντὸς τῶν καρδιῶν μας;

Ἡ δὲ πίστις μας; Ἆ! ἡ πίστις μας φοβοῦμαι μήπως δὲν ἔχει οὐδὲ τὸ χιλιοστὸν τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ πίστις τοῦ ἑκατοντάρχου. «Εἰπὲ μόνον ἕνα λόγον καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.» Ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς σήμερον ἔχει αὐτὴν τὴν πεποίθησιν, τὴν τόσον βεβαίαν, τὴν τόσον ἀσφαλῆ, τὴν τόσον ἀσάλευτον,

ἀδίστακτον καὶ σταθεράν ; Εἶνε ἀνάγκη ἄρά γε νὰ τὸ εἴπω ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς, ἐνῷ οἱ ἀγαπητοί των ἀσθενοῦν, καταφεύγουν μὲν εἰς ἄφθονα φάρμακα καὶ προσκαλοῦσι παμπόλλους ἰατρούς, ἀλλὰ τὸν Κύριον ἡμῶν οὐδὲ σκέπτονται κἂν νὰ τὸν ἐπικαλεσθῶσιν ; Εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπω ἀκόμη ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπικαλοῦνται μὲν λέγοντες ἐν μέσῳ τῶν φόβων καὶ τῶν πόνων των «Χριστέ μου βοήθησε», ἀλλὰ τὸ λέγουν μηχανικῶς, ἢ ἀπὸ ἀνάγκην προσωρινήν, ὄχι μὲ πίστιν ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀσάλευτος καὶ θὰ μείνῃ ἀσάλευτος, ἕτοιμοι, εἰς πρώτην καλητέρευσιν, νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πρὶν ψυχρότητα τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματός των ; Ἢ μήπως εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπω ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἀμφιβάλλουν διὰ τὴν θαυματουργὸν ἐνέργειαν τοῦ Κυρίου, μὴ πιστεύοντες οὔτε εἰς τὸ ἀληθὲς οὔτε εἰς τὸ ἀποτελεσματικὸν αὐτῆς ;

Πολλοὶ πολλάκις παραπονοῦνται ὅτι ἐπεκαλέσθησαν τὸν Θεόν καὶ δὲν τοὺς εἰσήκουσεν. Ἀλλὰ τὸν ἐπεκαλέσθησαν τάχα μὲ τὸν ὅρον, τὸν ὁποῖον ὁ μονογενὴς Υἱός του ἔθεσε, χωρὶς δηλαδὴ ἡ παραμικρὰ ἀμφιβολία νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς καρδίας των περὶ τοῦ ὅτι ἡ μετὰ πίστεως τελείας παράκλησίς των θέλει εἰσακουσθῆ καὶ ἐκτελεσθῆ ; Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀναγινώσκετε, προσέξατε μὲ ὅλην σας τὴν δύναμιν εἰς ὅ,τι μέλλω νὰ σᾶς εἰπω. Ἐὰν συμβαίνῃ ὁ Θεὸς νὰ μὴ εἰσακούῃ τὰς παρακλήσεις σας καὶ νὰ σβύνῃ ἡ ζωὴ τῶν ἀσθενῶν σας, πληγὰς ἀλησμονήτους ἀνοίγουσα διὰ τοῦ τέλους της εἰς τὰς καρδίας σας, μὴ βαρυγνωμῆτε κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν σας ἐγκαλέσατε. Τὸν θάνατον δὲν τὸν ἔφερεν ἡ ἔλλειψις τῆς θείας προθυμίας, ἀλλ' ἡ ἀσθένεια τῆς πίστεώς σας. Ὁ Θεὸς ἔχει κάμῃ διὰ τοῦ Υἱοῦ του καθαρὰν τὴν δήλωσιν περὶ τῶν ὅρων, μὲ τὸν ὁποῖον δίδει τὴν θεραπείαν. Ποῖος οὗτος ; νὰ τὸν ἐπικαλεσθῶμεν, χωρὶς νὰ διακριθῶμεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, ἤτοι χωρὶς νὰ διστάσωμεν τὸ παραμικρὸν ὅτι ἡ δέησίς μας θέλει εἰσακουσθῆ, ἂν τὴν κρίνῃ εὔλογον ὁ Θεός. Ἀλλ' ἡμεῖς τὸ κάμνομεν ἄρά γε αὐτό ; Ἔχομεν ἡμεῖς τὴν πίστιν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν καὶ δύναμιν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀσαλεύτου καὶ ἀπολύτου πίστεως ἐμπνέει τάχα τὰς αἰτήσεις μας καὶ τὰς παρακλήσεις μας ; «Εἰπὲ μόνον ἕνα λόγον καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.» Ἐὰν τὴν πίστιν αὐτὴν ἀποκτήσωμεν, ἐὰν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἠμπορέσῃ νὰ αἰσθάνηται καὶ νὰ δέηται καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἰδική μας, τότε, ἀλλὰ μόνον τότε δὲν θὰ τρέχουν χαμένα τὰ δάκρυά μας, καὶ τότε ἀλλὰ μόνον τότε ἐνεργοῦσα ἡ χάρις καὶ ἡ δύνα-

μις τοῦ Θεοῦ, θὰ μᾶς ἀποδίδῃ ὑγιεῖς τοὺς ἀσθενεῖς μας, ἐὰν ὄχι διὰ τοῦ λόγου του, ἀλλὰ διὰ τοῦ θελήματός του, τὸ ὁποῖον εἶνε θέλημα ἀπείρου ἀγαθότητος καὶ παντοδυναμίας ἀπολύτου.

Ἀλλ' ἐὰν εἰς τοὺς χριστιανοὺς προτείνωμεν νὰ ἀντικρύσουν, ἂν ἠμποροῦν, τὴν δύναμιν τῆς πίστεως τοῦ ἑκατοντάρχου, εἰς πολλοὺς φιλοσόφους ἐρχόμεθα νὰ βοήσωμεν : « Ἐντραπῆτε μὲ τὰ πολλά σας φῶτα καὶ τὴν σοφίαν σας τὴν πολλήν, ἐντραπῆτε ἐμπρὸς εἰς τὴν ἁπλῆν ἀλλὰ ὑγιαίνουσαν σοφίαν, ἡ ὁποία ἐξεπορεύθη ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὸ στόμα τοῦ ἑκατοντάρχου τῆς Καπερναούμ. Σεῖς ἀρνεῖσθε τὰ διὰ τοῦ Κυρίου θαύματα, διότι τάχα σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως δὲν ἠμποροῦσαν νὰ γείνουν. Ἀλλ' ὑπεράνω ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τοὺς νόμους της εἶνε Ἐκεῖνος ὅστις καὶ τὸν ἐδημιούργησε καὶ ἔχει ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῶν, Ἐκεῖνος, ὅστις τὰ πάντα ἠμπορεῖ διότι εἶνε παντοδύναμος, Ἐκεῖνος, ὅστις πάντοτε μὲ αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς φύσεώς του, τὴν Παντοδυναμίαν, δὲν ἔχει κανὲν ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐνεργείας του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θέλησίν του. Τὸ ἔργον τῶν θαυμάτων εἶνε καθαρῶς ζήτημα ἐξουσίας. Ὁ καθεὶς κάμνει ἀνάλογα πρὸς ὅ,τι ἠμπορεῖ. Καὶ ὅ,τι εἶνε θαῦμα διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀδυναμίαν, εἶνε ἀποτέλεσμα φυσικῆς ἐνεργείας δι' ἐκεῖνον ὅστις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὸ κάμῃ. Τὴν ἁπλῆν ἀλλὰ μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν ἐννοεῖ καλῶς ὁ ἑκατόνταρχος. Ἐγώ, λέγει εἰς τὸν Ἰησοῦν, εἶμαι ἄνθρωπος ὑπὸ ἐξουσίαν. Ποίαν ἐξουσίαν ; Τὴν τοῦ Καίσαρος. Ἀλλ' ἐνῷ εἶμαι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἡ ἐξουσία αὕτη πάλιν θέτει εἰς τὸ θέλημα καὶ τὰς διαταγὰς τὰς ἰδικάς μου στρατιώτας κατωτέρους μου, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ θέλημά μου εἶνε νόμος καὶ ὁ λόγος μου ἔργον. Λέγω εἰς τὸν ἕνα «πήγαινε». Καὶ πηγαίνει. Λέγω εἰς τὸν ἄλλον «ἔρχου»· καὶ ἔρχεται. Τί δὲ εἶνε ἐκεῖνο, θέλει νὰ εἴπῃ ὁ ἑκατόνταρχος, τὸ ὁποῖον γίνεται αἰτία ὥστε τὰ λεγόμενά μου ἀμέσως νὰ ἐκτελῶνται ; Εἶνε ἡ ἐξουσία, ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν μοῦ δίδουν οἱ ἀνώτεροί μου, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἐξασκῶ ἐπὶ τῶν κατωτέρων μου. Ὅταν ἐγὼ διατάξω, ὁ στρατιώτης, τῆς ἐξουσίας μου ὄργανον, δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ ὑπακούσῃ. Καὶ ἰδοὺ διατὶ λέγω καὶ εἰς σέ, Κύριε μὲ ὅλην τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀρκεῖ ἕνα λόγον νὰ εἴπῃ καὶ ἀμέσως θέλει ἰατρευθῆ ὁ δοῦλός μου. Σύ, μὲ τὰ ἔργα σου, βεβαιώνεις ὅτι εἶσαι ἀπεσταλμένος ἀνωτέρας ἐξουσίας ἡ ὁποία τὰ πάντα ἠμπορεῖ νὰ κάμνῃ, καὶ εἰς σὲ μετέδωκε τὴν δύναμίν της αὐτήν. Ἡ ἐξουσία ἡ παντοδύναμος, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ὁποίας ἐνεργεῖς, ἐχάρισε καὶ εἰς σὲ ἐξουσίαν

ὁμοίαν, καὶ τίποτε δὲν σοι ἀδυνατεῖ. Καὶ ὁ λόγος σου μονάχος ἀπὸ ἐξουσίαν ἀνωτέραν καὶ αὐτὸς προέρχεται καὶ ἔργον ἀμέσως γίνεται. Τοῦτο τὸ εὑρίσκω διὰ τὴν ἰδικήν σου δύναμιν τόσον φυσικὸν ὅσον εὑρίσκω διὰ τὴν ἰδικήν μου τὸ νὰ ὑπακούουν οἱ στρατιῶταί μου εἰς ὅ,τι εἶπον. Εἰπὲ λοιπὸν καὶ σὺ ἕνα μόνον λόγον καὶ θὰ γείνῃ καλὰ ὁ δοῦλός μου.

Πόσοι σοφοὶ θὰ ἐγίνοντο σοφώτεροι, ἂν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἔπαιρνον κἄτι τι μέσα εἰς τὴν κεφαλήν των ἀπὸ τοῦ ἑκατοντάρχου τὴν λογικήν! Φαντασμένοι διὰ τὴν σοφίαν των, ἐνῷ μᾶλλον ἔπρεπεν ἐντροπιασμένοι νὰ εἶνε διὰ τοὺς παραλογισμούς των, ἀρνοῦνται τὰ θαύματα, ὡς ἐναντία τῆς φύσεως, ἐνῷ ἡ ἐνέργειά των εἶνε σύμφωνη μὲ τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶνε ἡ αἰτία των, ὁμοιάζοντες μὲ τά μικρὰ παιδία, τὰ ὁποῖα θεωροῦν ἀδύνατον, ὅ,τι τὰ μικρὰ καὶ ἀδύνατά των χέρια δὲν ἠμποροῦν νὰ κατορθώσουν. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι πιστεύομεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε παντοδύναμος, ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι παραδεχόμεθα ὅτι ὁ Κύριός μας ἔχει ἐξουσίαν ἀπεριόριστον, καμμίαν ἀμφιβολίαν ἂς μὴ ἔχωμεν ὅτι τὰ πάντα δύναται μὲ τὸν λόγον του, ὅτι τὰ πάντα κατορθώνει μὲ τὸ θέλημά του, καὶ ὅτι πολλὰ πράγματα εὔλογα καὶ δίκαια, ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιτυγχάνωμεν ἀπ' αὐτὸν μὲ τὰς παρακλήσεις μας, ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν τὴν ταπείνωσιν ἐκείνην καὶ τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἐθνικὸς ἑκατόνταρχος καὶ τὴν ὁποίαν, ἂν δὲν ἀποκτήσωμεν, θὰ μείνωμεν ἀπόκληροι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ξένοι τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου.

Ἡ προφητεία τοῦ Χριστοῦ περὶ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν.

«Οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον» εἶπεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν πίστιν τοῦ ἑκατοντάρχου. Καὶ προσέθεσε στραφεὶς πρὸς ὅσους τὸν ἠκολούθουν: «Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.» Ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ εἶνε ἄπειρος· ἀλλὰ καὶ ἡ γνῶσίς του εἶνε τοιαύτη. Κατορθώνει ὅλα, ἀλλὰ καὶ ἠξεύρει ὅλα. Κατορθώνει τὰ ἀδύνατα, καὶ ἠξεύρει τὰ πλέον ἀπόκρυφα καὶ μυστηριώδη. Θεὸς εἰς τὴν θέλησιν ἀλλὰ Θεὸς καὶ εἰς τὸν νοῦν. Ἡ δύναμις τοῦ λόγου του δίδει τὴν ὑγείαν εἰς τὸν δοῦλον τοῦ ἑκατοντάρχου. Ἔργον θαυμάσιον. Ἀλλὰ καὶ τοῦ νοῦ του τὸ φῶς προαγγέλλει ὅσα ἔμελλον νὰ συμβαίνουν μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων, ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν τοῦ κόσμου ἕως τὴν ἄλλην, ἀπ' ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν. Προφητεία καταπληκτική.

Ποῖοι ἦσαν οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν; Τὰ ἔθνη τὰ παραστρατισμένα ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὰ καθήμενα εἰς σκότος καὶ σκιάν. Ἀπὸ τὰ ἔθνη λοιπὸν αὐτά, λέγει, πολλοὶ θὰ ἔλθουν εἰς τὴν πίστιν τὴν ἀληθινὴν καὶ θὰ καταλάβωσι θέσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Πῶς; Φωτιζόμενα. Πῶς; Μετανοοῦντα. Πῶς; Πιστεύοντα. Πῶς; Βαπτιζόμενα. Πῶς; Ἀναγεννώμενα. Πῶς; Τὸν σταυρόν των αἴροντα καὶ τὸν Ἰησοῦν ἀκολουθοῦντα. Ἡ παγκόσμιος διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ νίκη τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὁ θρίαμβος τοῦ μεγάλου μάρτυρος, ὅστις τὸ αἷμά του ἔχυσε χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ἰδοὺ ποῖα τὰ προφητευόμενα ἀπὸ τὸν Κύριον μέσα εἰς τὸν δεσμὸν τῆς Καπερναούμ. Ὁ νεαρὸς Γαλιλαῖος, τοῦ μαραγκοῦ ὁ υἱός, ὅπως τὸν ἔλεγαν, ἀποδεικνύεται μὲ τὴν πραγματοποιηθεῖσαν αὐτὴν προφητείαν, καὶ λόγῳ γνώσεως καὶ λόγῳ δυνάμεως, κύριος τοῦ μέλλοντος. Εἰδωλολάτρης εἶνε ὁ κόσμος τῆς ἐποχῆς του ἀπὸ περάτων ἕως περάτων. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ζῶσι πλέον ὄχι ὑπὸ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καὶ τὴν κατάραν. Καὶ ὅμως ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον οὐδὲ οἱ ὀλίγοι μαθηταί του εἶχαν ἠμπορέσῃ ἀκόμη νὰ ἐννοήσουν, ἔχει ἀσάλευτον πεποίθησιν καὶ μεγαλοφώνως τὴν διακηρύττει, ὅτι ἡ πίστις του θὰ θριαμβεύσῃ καὶ ὅτι ὑπερβαίνουσα τὰ στενὰ τῆς Γαλιλαίας ὅρια θὰ γείνῃ πίστις ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ πολλοὺς θὰ φέρῃ εἰς τῶν οὐρανῶν τὴν βασιλείαν. Καὶ ἡ προφητεία του αὐτὴ δὲν ἀργεῖ νὰ γείνῃ πρᾶγμα. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκρούουν τὴν πίστιν, ἀλλὰ τὰ ἔθνη ἀναλαμβάνουν τὸν σταυρόν. Ἔθνη χορηγοῦν τοὺς μάρτυρας τῆς Ἐκκλησίας· ἔθνη τοὺς ἁγίους· ἔθνη τοὺς ἐπισκόπους· ἔθνη τοὺς ἀπολογητάς· ἔθνη τοὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, μετὰ τῶν Ἀποστόλων τὸ κήρυγμα, πολλοὶ ἔρχονται νὰ ἀνακληθῶσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Πιστεύουν χιλιάδες· πιστεύουν μυριάδες· πιστεύουν ἑκατοντάδες χιλιάδων· ἑκατομμύρια πιστεύουν. Πιστεύουν εἰς Ἀθήνας· πιστεύουν εἰς Ρώμην· πιστεύουν εἰς Γαλατίαν· πιστεύουν εἰς Ἀφρικήν· πιστεύουν εἰς Ἀσίαν. Βορρᾶς καὶ Νότος, Ἀνατολὴ καὶ Δύσις τοῦ Χριστοῦ τὴν σημαίαν ἀνυψώνουν καὶ αὐξάνουν τὰ τάγματα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Καὶ εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὰς ἠπείρους, εἰς τὰς πεδιά-

δας κάτω καὶ ἐπάνω εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ χιονοσκέπαστα ὄρη καὶ εἰς τὰ σκοτεινὰ ὑπόγεια, εἰς τὰ παλάτια καὶ εἰς τὰς καλύβας, εἰς τῶν σοφῶν τὰ μελετητήρια καὶ εἰς τῶν μοναχῶν τὰ κελλία, εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας, εἰς νέους καὶ νεάνιδας, εἰς παῖδας καὶ γέροντας, εἰς κάθε ψυχὴν καὶ κάθε τάξιν καὶ τόπον καὶ καιρὸν εἰσχωρεῖ καὶ δυναμώνει καὶ ἐκτείνεται ἡ νέα πίστις καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν τὰ ἔθνη γίνονται ἔθνη τοῦ Κυρίου, καὶ μὲ ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς ἀντιδράσεις ὅλας ἡ πνευματικὴ αὕτη κατάκτησις ἐξακολουθεῖ, καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν κόσμον ὅλον πορεύεται καὶ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλην κηρύττει τὴν κτίσιν καὶ κάθε ἐποχὴ καὶ κάθε σπιθαμὴ γῆς καὶ κάθε αἰὼν καὶ πᾶσα γῆς γωνία, πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα καὶ τὰς διευθύνσεις ὅλας, πραγματοποιοῦν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὅτι «πολλοὶ ἀπὸ δυσμῶν καὶ ἀνατολῶν ἥξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Καὶ ἡ θαυμαστὴ ἐκπλήρωσις προφητείας, ἡ ὁποία ἔγεινεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Καπερναοὺμ πρὸ αἰώνων 19, μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν παγκόσμιον ἐξουσίαν τῆς ψευδοθείας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὸ πάντοτε ἁπλούμενον κράτος, ἐνῷ θρόνοι κοσμικοὶ συντρίβονται καὶ μεγάλαι αὐτοκρατορίαι ἀφανίζονται, καὶ τὸ λάμπον πάντοτε καὶ ἐν μέσῳ τῶν καταιγίδων καὶ ἐν μέσῳ τῶν θυελλῶν ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐνῷ Καίσαρες λησμονοῦνται καὶ κοσμοκράτορες σβύνουν, ὅλ᾽ αὐτὰ μαρτυροῦν τὴν αἰώνιον δύναμιν καὶ μεγαλειότητα τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὸν προφήτην ἔδωκεν ὁ πατήρ του τὰ ἔθνη εἰς κληρονομίαν καὶ εἰς κατάσχεσίν του τὰ πέρατα τῆς γῆς.

Καὶ μεταξὺ τῆς κληρονομίας του ταύτης πρῶτοι μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἐλάχομεν ἡμεῖς. Ἡμεῖς, πρῶτοι ἡμεῖς, κυρίως ἡμεῖς ἐδώκαμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του μάρτυρας καὶ ἁγίους, πατέρας καὶ ἀπολογητάς, ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους. Ἡμεῖς, πρῶτοι ἡμεῖς, κυρίως ἡμεῖς μεταξὺ ὅλων τῶν ἐθνῶν ἐφέραμεν ἐπ᾽ ὤμου τὸν στρατόν του καὶ ὑπηρετήσαμεν εἰς τοῦ Εὐαγγελίου του τὴν διάδοσιν. Ἡμεῖς ὄχι πλέον πρῶτοι, ἀλλ᾽ ἡμεῖς μόνοι ἐκηρύχθημεν ἀπὸ τὸν ἴδιον ὡς μέλλοντες νὰ τὸν δοξάσωμεν. Καὶ τὴν ἀποστολὴν ταύτην, τὴν πλέον ὑψηλὴν καὶ δοξασμένην, ἄριστα ἐξετέλεσαν οἱ πατέρες μας. Ἐδόξασαν τὸν Κύριον μὲ τὸ αἷμά των ὡς μάρτυρες καὶ μὲ τὸν λόγον των ὡς διδάσκαλοι. Χριστὸν καὶ ἑλληνισμὸν εἰς ἓν ἤνωσαν αὐτοί. Καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς τῆς ἑνότητος ἀπόκειται εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους των ὡς ἡ ἐνδοξοτέρα ἐθνικὴ ἀποστολή μας. Ὀφείλομεν νὰ δοξάσωμεν τὸν

Χριστὸν εἰς τὸν βίον μας, ἐὰν θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ δοξασθῶμεν. Ἡ πίστις του, ἡ ἐλπίς του, ἡ ἀγάπη του, δὲν εἶνε δι᾽ ἡμᾶς μόνον τὰ ὡραιότερα ἠθικὰ στολίσματα, ἀλλ᾽ ἀποτελοῦσι καὶ τὴν ὑπερτάτην δύναμίν μας. Τὸν Χριστὸν ἀκολουθήσαντες οἱ πατέρες μας καὶ ἐπὶ γῆς ἐδοξάσθησαν καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀνεκλίθησαν. Διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμεῖς, καὶ μόνον δι᾽ αὐτοῦ, θὰ ἠμπορέσωμεν τὴν πατρογονικὴν ν᾽ ἀποκτήσωμεν δόξαν καὶ τὴν αἰώνιον τῶν οὐρανῶν ν᾽ ἀσφαλίσωμεν βασιλείαν.

Κυριακὴ πέμπτη

(Ματθ. η' 28—34 καὶ θ' 1).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες. Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες. Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπέτρεψον ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ἡ ἐξουσία τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ἐξουσία ἀπόλυτος ἐπὶ τοῦ κόσμου τῆς φύσεως καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων. Μία διαταγή του κατέπαυε τὰ φυσήματα τῶν ἀνέμων καὶ τὴν μανίαν τῶν

κυμάτων. Ἡ δὲ ἁπλῆ ἐμφάνισίς του ἔφερεν εἰς ἀναστάτωσιν καὶ ταραχὴν μεγάλην τὸν κόσμον τῶν δαιμόνων καὶ τῶν δαιμονιζομένων. Ἡ ἁμαρτία ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ κόσμου τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ καὶ ἔγεινεν αἰτία ὥστε οἱ δαίμονες νὰ βασανίζουν τοὺς ἀνθρώπους ἐνθρονιζόμενοι εἰς τὰς ψυχάς των ὡς δεσπόται ἄγριοι καὶ τυραννικοί. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ ἀναμάρτητος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καμμίαν ἐπιρροὴν δὲν εἶχεν ὁ δαίμων, ἦτο δὲ καὶ ὁ δυνατὸς ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ ἐλθὼν διὰ νὰ καταλύσῃ τὸ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων κράτος των. Τῆς δυνάμεώς του ταύτης ὁ Κύριος εἶχε δώσῃ πολλάκις ἀποδείξεις θαυμαστάς. Εἰς τὰς περιοδείας του δὲν ἰάτρευε μόνον χωλούς, τυφλούς, παραλυτικούς, λεπροὺς καὶ ἐν γένει τοὺς πάσχοντας σωματικῶς, ἀλλ' ἰάτρευε καὶ ἀσθενείας καθαρῶς πνευματικάς, ἰάτρευε δηλαδὴ ἀνθρώπους δαιμονιζομένους, ἀποδιώκων διὰ τοῦ λόγου του τὰ πονηρὰ πνεύματα, ἐκ τῶν ὁποίων προήρχετο ἡ ψυχικὴ νόσος.

Οἱ δαιμονιζόμενοι

Ἀλλ' ὑπῆρχαν πράγματι δαιμονιζόμενοι ἤτοι ἄνθρωποι πάσχοντες πνευματικῶς ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐπιρροῆς καὶ ἐξουσίας τῶν δαιμόνων; Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν πιστεύουν διόλου εἰς κόσμον πνευματικόν, δὲν πιστεύουν δηλαδὴ οὔτε εἰς Θεὸν ἄϋλον, οὔτε εἰς τὴν ὕπαρξιν πνευμάτων εἴτε πονηρῶν εἴτε ἀγαθῶν, οὔτε εἰς τὴν ὕπαρξιν ψυχῆς πνευματικῆς, αὐτοὶ δὲν παραδέχονται καὶ δαίμονας, δὲν παραδέχονται ἑπομένως καὶ πάθη ψυχικὰ προερχόμενα ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν δαιμόνων. Καὶ δι' αὐτοὺς μὲν δὲν ἀποροῦμεν. Πλανημένοι ριζικῶς ἐξάγουν καὶ πλανημένα συμπεράσματα. Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ χριστιανοὶ πιστεύοντες ὅτι ὑπάρχει Θεός, ἀλλὰ μὴ δεχόμενοι ὅτι ὑπάρχουσι δαίμονες, πιστεύοντες ὅτι ὑπάρχει ψυχὴ ἄϋλος, ἀλλὰ μὴ δεχόμενοι ὅτι ἡ ψυχὴ αὕτη ἠμπορεῖ νὰ πάθῃ ἕνεκα ἐπενεργείας τοῦ δαίμονος ἐπ' αὐτῆς. Καὶ κατὰ τοὺς πρώτους καὶ κατὰ τοὺς δευτέρους οἱ λεγόμενοι δαιμονιζόμενοι δὲν πάσχουν, διότι ὁ δαίμων ἀναστατώνει τὴν ψυχὴν καὶ τὰς φρένας των, ἀλλὰ διότι ἐβλάβη ὁ σωματικὸς ὀργανισμός των, καὶ ἡ σωματικὴ πάθησις, ὡς αἴτιον, ἐπέφερεν, ὡς ἀποτέλεσμα, καὶ πάθησιν ψυχικὴν καὶ φρενολογικήν.

Ἂς ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα πρῶτον ἐπιστημονικῶς καὶ ἔπειτα εὐαγγελικῶς καὶ ἱστορικῶς.

Λέγουν ὅσοι δὲν παραδέχονται νόσους ψυχικὰς καὶ φρενολογικὰς ἐξ ἐπιρροῆς δαιμόνων ὅτι αἱ νόσοι αὗται προέρχονται ἀπὸ ἀνωμαλίας τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀλλ' ἡ βεβαίωσις αὕτη δὲν ἐπικυροῦται ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ πειραματικὰς παρατηρήσεις. Εἰς νεκροψίας φρενοβλαβῶν, τὰς ὁποίας ἐνήργησαν σπουδαῖοι καὶ διάσημοι ἰατροί, παρετηρήθη ὅτι καμμία πάθησις ὑλικὴ δὲν εἶχεν ἐπέλθῃ εἰς τοὺς ἐγκεφάλους αὐτῶν, οἵτινες ἦσαν ἀβλαβέστατοι, ἐνῷ ἡ διάνοια ἔπασχε δεινῶς. Εἰς ἄλλας πάλιν νεκροψίας παρετηρήθησαν σπουδαῖαι ἀνατομικαὶ ἀνωμαλίαι, παρετηρήθησαν μάλιστα καὶ ἐγκέφαλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔλειπε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ μυελοῦ, ἐνῷ οἱ ἄνθρωποι, ἐπὶ τῶν ὁποίων μετὰ θάνατον ἔγειναν αὗται αἱ παρατηρήσεις, ἔζησαν εἰς ὅλον τὸν βίον των μὲ ὑγιεῖς φρένας, αἱ ὁποῖαι διετηρήθησαν σῶαι καὶ ἀκέραιοι μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ βίου των στιγμῆς. Αἱ παρατηρήσεις καὶ αἱ βεβαιώσεις αὗται ἀνατρέπουν ἐκ θεμελίων τὰς θεωρίας ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὰ πάθη καὶ τὰς διαταράξεις τοῦ νοῦ ἀποδίδουν μόνον εἰς ὑλικὰς τοῦ ἐγκεφάλου παθήσεις. Ὅταν εἶνε βέβαιον ὅτι πολλάκις πάσχει ὁ ἐγκέφαλος πολύ, ἐνῷ ὁ νοῦς παραμένει καθ' ὁλοκληρίαν ὑγιής· ὅταν εἶνε βέβαιον ὅτι πολλάκις καμμίαν βλάβην δὲν ἔχει ὁ ἐγκέφαλος, ἐνῷ ὁ νοῦς εἶνε τεταραγμένος καὶ πάσχων, καμμία δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία εἰς ἀνθρώπους φρονίμους περὶ τοῦ ὅτι ὑπάρχουν ἀσθένειαι τοῦ νοῦ πνευματικαὶ προερχόμεναι ἀπὸ αἴτια καὶ ἐπιρροὰς καθαρῶς πνευματικάς, τοιαῦται δὲ παθήσεις ἦσαν αἱ τῶν δαιμονιζομένων, περὶ τῶν ὁποίων τόσας μᾶς δίδει πληροφορίας τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Εἰς πολλὰ μέρη τοῦ Εὐαγγελίου παρουσιάζονται ἄνθρωποι πάσχοντες ἀπὸ κατοχὴν καὶ κατακυρίευσιν τῶν δαιμόνων ἐπὶ τῶν πασχόντων, θεραπευόμενοι δὲ διὰ διαταγῆς τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς δαίμονας, ὅπως ἐξέλθωσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἐτυράννουν. Τὰ γεγονότα ταῦτα εἶνε πολυάριθμα, εἰς χριστιανὸν δὲ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ καμμίαν περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῶν ἀμφιβολίας. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς παραδέχεται ὅτι οἱ λεγόμενοι δαιμονιζόμενοι ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν ἐντὸς αὐτῶν ἐγκαθίδρυσιν καὶ ἐνέργειαν πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀκαθάρτων, θέλων δὲ νὰ φέρῃ τὴν θεραπείαν δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἴδιον τὸν ἀσθενῆ, ἀλλὰ προσωπικῶς πρὸς τὸν δαίμονα τὸν αἴτιον τῆς ἀσθενείας. Θεραπεύων τὸν παραλυτικὸν ὁ Κύριος λέγει πρὸς τὸν ἴδιον νὰ σηκώσῃ τὸν κράββατόν του καὶ νὰ περιπατῇ. Ἀλλὰ προκειμένου νὰ θεραπεύσῃ δαιμονιζομένους πάντοτε στρέφεται καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἐξουσιά-

ζοντα δαίμονα, τὸν ὁποῖον διατάσσει νὰ ἐξέλθῃ. Τοιουτοτρόπως ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν δαιμόνων ἐπὶ τῶν δαιμονιζομένων βεβαιοῦται μὲ ὅλην τὴν ἐπισημότητα καὶ τὴν αὐθεντείαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἡ ἀπιστία εἰς τὴν βεβαίωσιν ταύτην εἶνε ἀπιστία πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις τὴν ἔκαμε μὲ ὅλον του τὸ κῦρος.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνη ἡ βεβαίωσις τοῦ Κυρίου ἡ ὁποία μᾶς ἐπιβάλλει νὰ παραδεχθῶμεν περιπτώσεις ἀσθενειῶν ἕνεκα κατοχῆς καὶ ἐπενεργείας τοῦ δαίμονος. Τὰ εἴδη ταῦτα τῶν ἀσθενειῶν μᾶς ἐπιβάλλονται καὶ ἕνεκα τῶν φαινομένων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων, τὰς ὁποίας παρουσίαζον, καὶ ἕνεκα τῶν ὅρων καὶ τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐνηργεῖτο ἡ θεραπεία διὰ τῆς φανερᾶς ἐκδιώξεως τοῦ δαίμονος.

Ὁσάκις ὁ Χριστὸς ἀντίκρυσε δαιμονιζομένους, ἡ παρουσία των ἐπέφερε φρίκην καὶ φόβον εἰς τοὺς κατέχοντας δαίμονας, οἱ ὁποῖοι αὐτοκατήγγελλον τὴν παρουσίαν των δι' ὁμολογίας φανερᾶς καὶ διὰ κραυγῶν καὶ ὀλολυγμῶν. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ εἰς τὴν εὐαγγελικὴν περικοπήν, ἐπὶ τῆς ὁποίας κάμνομεν τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν, διότι ὄχι πλέον οἱ δαιμονιζόμενοι, ἀλλὰ δι' αὐτῶν, ὡς ὀργάνων, αὐτοὶ οἱ δαίμονες ἔκραζον «Τί ὑμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;» Ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς ἔφερε τὴν θεραπείαν, ἀπεδείκνυε τῶν δαιμόνων τὴν παρουσίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Διότι μόλις διέτασσε διὰ προσωπικῆς ἀποστροφῆς τοὺς δαίμονας νὰ ἐξέλθωσιν, ἡ διαταγή του ἐπέφερε κραυγὰς μανίας ἐκ τῶν δαιμόνων καὶ σπαραγμοὺς τοῦ πάσχοντος, ἀμέσως δὲ οὗτος ἀνελάμβανε τὰς φρένας του καὶ ἐγίνετο καθ' ὁλοκληρίαν ὑγιής· ὥστε καὶ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας, διὰ τῆς διαταγῆς πρὸς τοὺς δαίμονας νὰ ἐξέλθωσι, καὶ ἡ ἐπιτυχία τῆς θεραπευτικῆς ταύτης βεβαιοῦσιν ὅτι δαίμονες ἦσαν οἱ αἴτιοι τῶν φρενολογικῶν ἐκείνων παθήσεων καὶ ὅτι ἡ θεραπεία ἦτο τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τοῦ διὰ τῆς ἀνωτέρας ἐξουσίας τοῦ Ἰησοῦ ἐκδιωγμοῦ αὐτῶν.

Τὴν δύναμίν του ταύτην ὁ Ἰησοῦς μετέδιδε καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς του. Ἰδοὺ τί ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. «Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν», (Ματθ. κεφ. Ι'. στ. 10). Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταδόσεως τῆς ἐξουσίας ταύτης. «Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα

μετὰ χαρᾶς λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν τῷ ὀνόματί σου.» (Ματθ. κεφ. Ι. σ. 17). Καὶ εἰς τὰς πράξεις δὲ τῶν ἀποστόλων ἔχομεν παραδείγματα παρόμοια. Τοιουτοτρόπως ὁ Παῦλος εἰς τὴν πόλιν τῶν Φιληππησίων ἐθεράπευσεν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ δαιμονισμένην παιδίσκην. Τὰ ἱστορικὰ δὲ αὐτὰ γεγονότα καὶ περὶ τῶν φαινομένων τῶν ἀσθενειῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ἐγίνετο ἡ θεραπεία, βεβαιώνουσι τὸν δαιμονισμὸν τῶν πασχόντων, καθὼς βεβαιώνουσι καὶ τὴν ἐπὶ τῶν δαιμόνων κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀλλὰ τὰ γεγονότα τῆς θεραπείας δαιμονιζομένων δι' ἐκδιωγμοῦ τῶν δαιμόνων ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ ἀναφαίνονται παμπληθῆ καὶ εἰς τοὺς ἑπειτα χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἱστορικαὶ δὲ μαρτυρίαι ἀναμφισβήτητοι καὶ ἀκαταμάχητοι βεβαιώνουσι τὰ ὅσα ἀνωτέρω εἴπομεν. Ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος γράφει καὶ βεβαιώνει μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν, χωρὶς νὰ διαψεύδηται, μὲ ὅλον τὸ θάρρος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ βεβαιώνοντος πασίγνωστα καὶ δημόσια γεγονότα, ὅτι οἱ δουλεύοντες εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν διάφορα λαμβάνουσι χαρίσματα θαυματουργίας, ὑπάρχουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν οἱ ἐκδιώκοντες τοὺς δαίμονας μὲ τόσον ἐπιτακτικὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐξουσίαν, ὥστε οἱ ὑπὸ τῶν δαιμόνων βασανιζόμενοι θαυμάζουσι καὶ εὐχαριστοῦσι διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των καὶ ἀσπάζονται τὴν χριστιανικὴν πίστιν. (Εἰρην. Βιβλ. Β'. κεφ. 33).

Ἄλλος ἔξοχος τοῦ Χριστιανισμοῦ συνήγορος ἀναφωνεῖ: «ἡμεῖς ἐκδιώκομεν τὰ πονηρὰ πνεύματα, καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια φεύγοντα ὁμολογοῦσιν ὅτι μὲ τὴν δύναμιν τῶν προσευχῶν ἡμῶν ἐκδιώκονται ἀπὸ τὰ σώματα. Ὁ Κρόνος, ὁ Σέραπις, ὁ Ζεὺς, φούγοντες κατηγοροῦσι τὸν ἑαυτόν των, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ σας, ὦ Ἐθνικοὶ, μαρτυροῦσι τῆς πίστεώς μας τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δύναμιν. Καὶ ἐὰν δὲν πιστεύσητε ὅ,τι ἡμεῖς σᾶς λέγομεν, εἰμπορεῖτε ὅμως νὰ μὴ πιστεύσητε ὅ,τι αὐτοὶ λέγουσιν»; (Μινουκ. Φῆλιξ Διάλογ.)

Ὁ Ὠριγένης, νοῦς, τοῦ ὁποίου οἱ αἰῶνες θαυμάζουν τὴν μάθησιν καὶ τὴν μεγαλοφυίαν, γράφων δι' ἕνα τῶν σπουδαιοτέρων καὶ φανατικωτέρων τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐχθρῶν, τὸν Κέλσον, διεκήρυττε μὲ ὅλον τὸ θάρρος τοῦ ἱστορικοῦ καὶ πασιγνώστου γεγονότος ὅτι **καθ' ἡμέραν τὰ δαιμόνια ἀποβάλλονται μὲ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ».** (Ὠριγ. κατὰ Κέλσου, Βιβλ. Α'.)

Ὁ δὲ Λακτάντιος εἰς τὸ περίφημον αὐτοῦ σύγγραμμα περὶ

θείων θεσμῶν λέγει : «Φρίττουσιν οἱ δαίμονες ἐνώπιον τῶν λατρευτῶν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα τοὺς ἀποδιώκει ἀπὸ τὰ σώματα. Μαστιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἱερῶν λόγων, ὄχι μόνον ὁμολογοῦσιν ὅτι εἶνε δαίμονες, ἀλλ' οἱ ἴδιοι καταμηνύουσι τὰ ὀνόματά των, τὰ ἴδια ἐκεῖνα ὀνόματα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα λατρεύονται ἐν τοῖς ναοῖς, καὶ τοῦτο συχνότατα κάμνουσιν ἐνώπιον τῶν ἰδίων λατρευτῶν αὐτῶν. Ἐνίοτε καὶ μετὰ μεγάλων ὀλολυγμῶν μαρτυροῦσιν ὅτι συναισθάνονται ὡς νὰ καίωνται καὶ ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὰ σώματα, τὰ ὁποῖα κατέχουσιν.»

Ἀκούσατε τώρα καὶ τοῦ Κυπριανοῦ τοὺς λόγους διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Χριστόν : Ἐδόθη εἰς αὐτούς, λέγει, νὰ ἀποδίδουν τὴν εἰρήνην εἰς τοὺς πλέον μανιακοὺς καὶ τὴν γλυκύτητα εἰς τοὺς φρενήρεις, νὰ ἐκβάλλωσι τὰ δαιμόνια καὶ νὰ τὰ ἀναγκάζουν εἰς τὸ νὰ ὁμολογοῦν τὴν ἀθλιότητά των. (Κυπρ. Ἐπιστ. Β΄. πρὸς Δονάτον).

Προσέξατε δὲ τελευταῖον εἰς τὰ ἑξῆς λόγια τοῦ περιφήμου Τερτυλλιανοῦ διὰ τοὺς δαίμονας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. «Ἰδού, ἀνακράζει, ἀπόδειξις **διὰ τοῦ γεγονότος.** Ἂς διατάξωσι νὰ ἔλθῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων σας δαιμονισμένος τις, **πασιδήλως** τοιοῦτος· ἂς διατάξωσι συγχρόνως νὰ ἔλθῃ καὶ εἷς Χριστιανὸς οἱοσδήποτε, ὅστις νὰ διατάξῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦτο νὰ λαλήσῃ, καὶ ἐὰν δὲν βεβαιωθῆτε ὅτι δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ ψεῦδος πρὸς Χριστιανόν, ἐὰν δὲν ὁμολογήσῃ ὅτι εἶνε ἀληθῶς δαίμων καὶ ὅτι ψευδῶς λέγεται ἀλλαχοῦ Θεός, **χύσατε εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὸ αἷμα τοῦ τολμηροῦ τούτου Χριστιανοῦ . . . Τί προφανέστερον καὶ βεβαιότερον τοιαύτης ἀποδείξεως; Ἰδοὺ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια καθ' ὅλην τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν ἐνάργειαν αὐτῆς**». (Τερτυλλ Ἀπολογ. Κεφ. κγ΄).

Καὶ τώρα λάβετε ὑπ' ὄψιν σας τὰ ἑξῆς πράγματα, ἀναγνῶσται· α΄) ὅτι οἱ χριστιανοὶ συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι γράφουν τὰ ἀνωτέρω, ἦσαν ἄνθρωποι μεγάλης παιδείας καὶ μεγάλης ἀρετῆς, ὥστε οὔτε εἰς τὴν παιδείαν των, οὔτε εἰς τὸν χαρακτῆρά των νὰ στέκῃ τὸ νὰ ἐπινοήσουν μύθους καὶ νὰ τοὺς θέσουν μέσα εἰς συγγράμματά των, τὰ ὁποῖα θὰ ἐκυκλοφόρουν εἰς μέγα μέρος τῶν συγχρόνων ἐθνικῶν· β΄) ὅτι τὰ γεγονότα αὐτὰ τῶν δαιμονιζομένων καὶ τοῦ ἐκδιωγμοῦ τῶν δαιμόνων εἶχον τοιαύτην σπουδαιότητα, ὥστε ἂν ἦσαν πλαστά, δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ ἐξέλθῃ μία μεγάλη διαμαρτυρία διαψεύσεως καὶ ἐκ μέρους τῶν

εἰδωλολατρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους μυριάδων Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ προσεβάλλοντο θανασίμως ἂν ὁμόπιστοί των ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν τόσον μεγάλα ψεύδη· γ΄) ὅτι εἰς τὰς καυχήσεις τῶν χριστιανῶν συγγραφέων καὶ τὰς προκλήσεις αὐτῶν περὶ ἐκδιωγμοῦ δαιμόνων διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, ἐὰν αὗται ἦσαν ψευδεῖς καὶ ἐβασίζοντο εἰς πλαστὰς καὶ μυθολογικὰς ἐπινοήσεις, ἐξαίρετα ἠμποροῦσαν οἱ προκαλούμενοι ἐθνικοὶ νὰ δεχθῶσι τὴν πρόκλησιν καὶ ν' ἀποδείξωσι διὰ τῶν γεγονότων τὸ ἀβάσιμον καὶ ἀνυπόστατον τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν Χριστιανῶν διὰ τὸ κράτος αὐτῶν ἐπὶ τῶν δαιμόνων· δ΄) λάβετε ὑπ' ὄψιν σας τελευταῖον ὅτι οἱ μὲν Χριστιανοὶ ἐπέμενον βεβαιώνοντες τὰ γεγονότα τῆς ἐξουσίας τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν δαιμόνων, ὅτι ἐπανειλημμένως καὶ συχνὰ καὶ ἀκαταπαύστως καὶ ἐπιμόνως προσεκάλουν τοὺς ἀπίστους εἰς τοιαῦτα πειράματα, ὅτι οἱ ἀντίπαλοι εἰς πρόκλησιν τόσον ἀποφασιστικὴν καὶ σπουδαίαν σιωπῶσι καὶ προσποιοῦνται ὅτι δὲν ἐννοοῦσι· προσθέσατε ἀκόμη ὅτι μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, ὡς ὁ Ἰουλιανός, δὲν ἠρνοῦντο τὸ γεγονὸς τῆς ὑπάρξεως δαιμονιζομένων καὶ τῆς ἐπιτυγχανομένης ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν θεραπείας, καὶ ἔπειτα τολμήσατε νὰ ἀρνηθῆτε ὅτι δὲν ὑπῆρχον δαιμονιζόμενοι καὶ ὅτι δὲν ἐξεδιώκοντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δέν με διαφεύγει ὅτι εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο πολλοὶ ὑπάρχουσιν οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ ἀμφιβάλλοντες. Ἀλλὰ τούτους δὲν καταγγέλλω ἁπλῶς δι' ἀσέβειαν ἢ ὀλιγοπιστίαν· τοὺς καταγγέλλω δι' ἔλλειψιν κοινῆς κρίσεως, στοιχειώδους λογικῆς καὶ ἀμαθείας ἱστορικῆς ἢ τυφλώσεως πρὸς τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον μὲ λάμψιν περισσὴν ἐξακοντίζεται ἀπὸ ἐπίσημα ἱστορικὰ γεγονότα. Καὶ τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν εἶνε ἓν οὔτε δύο, οὔτε πέντε, οὔτε δέκα, οὔτε ἑκατόν, οὔτε χίλια, οὔτε ἔγειναν εἰς ὀλίγα μόνον χωρία, ἢ ὀλίγας πόλεις, οὔτε μαρτυροῦνται ἀπὸ ἀνθρώπους ἁπλοϊκοὺς καὶ φαντασιοκόπους, οὔτε συνοδεύονται ἀπὸ ἀποδείξεις ἀσθενεῖς καὶ ἐπιδεκτικὰς ἀντιρρήσεων. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἠριθμοῦντο κατὰ μυριάδας καὶ ἐγίνοντο καθημερινῶς, εἰς τὰ φανερά, καὶ εἰς χωρία καὶ εἰς πόλεις, καὶ ἐνώπιον σοφῶν καὶ ἐνώπιον ὄχλων, καὶ ἐνώπιον ἀρχόντων καὶ ἐνώπιον ἰδιωτῶν, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν, καὶ βεβαιώνονται ἀπὸ ἱεροὺς ἱστορικούς, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν αὐστηρὰν ἀλήθειαν ἔχυναν τὸ αἷμά των, λόγῳ δὲ γνώσεων καὶ παιδείας ἀνήκουν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν σοφῶν· ἔχουσι δὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν τὰ γεγονότα ταῦτα καὶ τὴν σιωπὴν κατόπιν τόσων προκλήσεων ἢ τὴν ὁμολογίαν ἐχθρῶν φιλο-

σόφων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠλάλαζον ἂν ἠδύναντο νὰ τὰ διαψεύσουν.

Ἐὰν λοιπὸν εἰς τὸν χριστιανὸν τὸν ἀληθῆ δὲν ἐπιτρέπηται νὰ μὴ παραδέχηται τὰ περὶ δαιμόνων καὶ δαιμονιζομένων, διότι τὰ βεβαιώνει ὁ Χριστός, τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ μαρτυρία τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν λογικὸν ἄνθρωπον ἐπιβάλλεται ἡ πλήρης παραδοχὴ αὐτῶν. Ἡ δὲ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ταύτης καὶ διὰ λόγους καθαρῶς ἱστορικοὺς ἐπιβάλλει εἰς πάντα νοῦν, ὅστις ἔχει συνείδησιν τῶν καθηκόντων του, νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν πλήρη καὶ τελείαν, ὄχι μόνον δι' ὅσα ἀφορῶσι τὸν Χριστὸν καὶ τὸν ἁγιασμὸν τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσα ἀποβλέπουσι τὴν ἐπὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων καὶ τὴν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπελευθέρωσιν τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς τυραννίας καὶ τῆς καταδυναστεύσεως αὐτῶν.

Ἡ ὁμολογία τῶν δαιμόνων.

Οἱ δαίμονες ζητοῦσι διὰ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀπιστίας νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν πίστιν τὴν ἀληθινὴν καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ οἱ ἴδιοι δὲν ἠμποροῦσι νὰ ἀρνηθῶσι τὴν θεότητα ταύτην, καὶ θέλοντες, μὴ θέλοντες, τὴν ὁμολογοῦσι. «Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ;» Ἰδοὺ ἡ κραυγὴ ἡ τεταραγμένη καὶ ἔμφοβος τὴν ὁποίαν τοῦ ἀπευθύνουν μόλις τὸν ἀντίκρυσαν ἐνεδρεύοντες καὶ ὠχυρωμένοι ἐντὸς τῶν δαιμονιζομένων. Καθὼς ἀλλαχοῦ τὸ Εὐαγγέλιον βεβαιώνει, τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι. Καὶ ὅμως ἡ πίστις των δὲν τὰ ὠφελεῖ, διότι εἶνε πίστις ἀναγκαστικὴ προκύπτουσα ἀπὸ τὸ ὁλοφάνερον καὶ ἀκαταμάχητον τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶνε ὅμως καὶ πίστις τῆς διαθέσεως καὶ τῆς θελήσεώς των, οὐδὲ συνοδεύεται ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὸν νόμον του καὶ τὰς ἐντολάς του. Πιστεύουν εἰς τὸν Χριστὸν τὰ δαιμόνια καὶ φοβοῦνται τὴν δύναμίν του, ἀλλ' ἡ διάθεσίς των εἶνε μοχθηρὰ καὶ ἡ θέλησίς των διεστραμμένη, καὶ δι' αὐτὸ παραμένουν ἀνεξιλέωτοι ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματός του, ἔχοντες κατὰ τῆς κεφαλῆς των τὴν ὀργὴν καὶ τὴν κατάραν του.

Καὶ διὰ τοὺς δαίμονας μὲν δὲν ἀποροῦμεν. Ἀλλ' ὅ,τι κινεῖ ὄχι πλέον τὴν ἀπορίαν, ἀλλὰ τὴν λύπην καὶ τὴν φρίκην μας εἶνε τὸ ὅτι δυστυχῶς ὑπάρχουσι Χριστιανοὶ ἔχοντες ἀπέναντι τοῦ Χριστοῦ δαιμονίων θέσιν. Λέγουν καὶ αὐτοὶ ὅτι πιστεύουν εἰς

τὸν Κύριον. Λέγουν ὅτι φοβοῦνται τὴν δικαιοσύνην του. Ἀλλ' ἡ καρδία των μένει ξένη πρὸς τὸν Θεόν· ἡ θέλησίς των ἐπαναστατεῖ κατὰ τοῦ νόμου του, καὶ κάθε βῆμά των εἶνε καὶ μία ἀγρία καταπάτησις τῶν ἐντολῶν του. Τί λοιπὸν θὰ κερδήσουν ἀπὸ τὴν πίστιν των καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου των τί ὄφελος θὰ ἔχουν; Ὁ νοῦς των δέχεται τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ δαίμονες τὴν δέχονται. Τὰ χείλη των ὁμολογοῦν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ οἱ δαίμονες τὴν διακηρύττουν. Καὶ ὅμως τίποτε δὲν συνδέει τοὺς δαίμονας μὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ τίποτε δὲν συνδέει μὲ αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τούτους τοὺς ἔχοντας τὴν πίστιν αὐτῶν δαιμονιώδη. Τί θὰ τοὺς ἤνωνε μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεώς μας; Ἡ ἀγάπη· ἡ ἀγάπη ἡ μαρτυρουμένη μὲ τὴν εἰλικρινῆ διάθεσιν τῆς καρδίας καὶ μὲ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν του. Ἀλλ' αὐτοὶ τὴν καρδίαν των τὴν ἔχουν πωλημένην εἰς τὸν Σατανᾶν καὶ τὰ ἔργα των εἶνε σειρὰ πιστοποιήσεων τοῦ ὅτι τυφλοὶ καὶ ἀκάθεκτοι χωροῦν εἰς τὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀνομίας. Οὐαὶ λοιπὸν εἰς τοὺς ἀπίστους; Ἀλλ' οὐαὶ καὶ εἰς τοῦ τοιούτου φυράματος τοὺς πιστούς. Διάφοροι κατὰ τὸ φαινόμενον, εἶνε ἀδελφοὶ κατ' ἀλήθειαν. Τοῦ Σατανᾶ ἡ ἀπιστία ἐκείνων· τοῦ Σατανᾶ καὶ τούτων ἡ πίστις. Τοῦ ἰδίου ἀρχηγοῦ ὄργανα καὶ θύματα, ὑπὸ τὴν ἰδίαν σημαίαν εἶνε τεταγμένοι, τὸ αὐτὸ θέλημα ἐξυπηρετοῦν, τὸν αὐτὸν βαδίζουν δρόμον, καὶ εἰς αὐτὸ θὰ καταντήσουν τέλος. Ἡ αἰώνιος κόλασις, ἰδοὺ τὸ κοινὸν κατάντημα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐνώσουν τὰς κραυγὰς τῆς φρίκης καὶ τῆς ἀπελπισίας των, ὡς ἄθλιοι τοῦ Σατανᾶ ὑπηρέται, ἐχθροὶ δὲ βδελυροὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ νόμου του αὐθάδεις καὶ ἀνόσιοι παραβάται.

Ὅσοι λοιπὸν ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ θέλομεν νὰ εἴμεθα, ἂς ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἡ ὁμολογία μας αὕτη ἂς μὴ περιορίζηται μόνον μέχρι τῶν χειλέων μας καὶ ἂς μὴ δεικνύηται μόνον μὲ τοὺς λόγους μας. Τοιαύτην ὁμολογίαν κάμνουν καὶ οἱ δαίμονες· τοιαύτην ὁμολογίαν κάμνουν καὶ ὅσοι, Χριστιανοὶ μόνον κατ' ὄνομα, δὲν θὰ ἴδουν ἐν τούτοις Θεοῦ πρόσωπον καὶ παραδομένην ἔχουν τὴν ψυχήν των εἰς τὸν Σατανᾶν. Ἀλλ' ἡ ὁμολογία ἡ ἰδική μας, διὰ νὰ εἶνε ὁμολογία πράγματι χριστιανική, πρέπει νὰ ἐξέρχηται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας, καὶ νὰ μαρτυρῆται εἰς τὸν βίον μας μὲ τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης. Καὶ μόνον μ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ μᾶς ὁμολογήσῃ καὶ ὁ Χριστὸς ὡς ἰδικούς του εἰς τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς καθολικῆς κρίσεως καὶ ἀντα-

ποδόσεως καὶ θὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον καὶ θὰ μᾶς δώσῃ τὴν μερίδα μας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Οἱ χοῖροι καὶ οἱ δαίμονες.

Διωχθέντες οἱ δαίμονες μὲ τοῦ Ἰησοῦ τὴν δύναμιν ἀπὸ τὰ σώματα τῶν δαιμονιζομένων ἐμβῆκαν, μὲ τὴν ἄδειάν του, εἰς μίαν ἀγέλην χοίρων πολλῶν, ἥτις ἔβοσκε μακρὰν, οἱ δὲ χοῖροι ἀμέσως, ἀπὸ τοὺς δαίμονας οἰστρηλατούμενοι, ὥρμησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐκεῖ παραθαλασσίου κρημνοῦ, καὶ ριφθέντες κάτω εἰς τὰ νερὰ τῆς λίμνης εὗρον τὸν θάνατον εἰς αὐτά. Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Εὐαγγελίου σκανδαλίζει πολλοὺς ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ κάμουν τὸν ἔξυπνον εἰς βάρος τοῦ ἱεροῦ βιβλίου μας καὶ τῆς ἁγίας μας πίστεως. Καὶ οἱ κατεργαραῖοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι, μὴ ἠμπορέσαντες ἀκόμη νὰ γείνουν φιλάνθρωποι, παίζουν ὅμως πρόσωπον θερμῶν φιλοχοίρων, παρασύρουν καὶ μερικὰ ἀκατάρτιστα καὶ ἀδύνατα πνεύματα Χριστιανῶν, τὰ ὁποῖα ἐρωτοῦν : «μὰ διατί ἐπέτρεψεν ὁ Χριστὸς νὰ εἰσέλθουν οἱ δαίμονες εἰς τοὺς χοίρους, ἀφοῦ μὲ τὸν πνιγμόν των ἐζημιώθησαν οἱ κύριοί των ; Ὁ Χριστὸς ὁ δίκαιος ἦτο πρέπον νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ζημίαν ταύτην καὶ νὰ συνεργήσῃ εἰς καταστροφὴν μιᾶς περιουσίας ; »

Ἀλλ' ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς παρατηρήσεις ταύτας ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς δικαιοσύνης. Πραγματικῶς ὑπῆρχε μία μεγάλη προσβολὴ τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ἀγέλης τῶν χοίρων. Ἀλλ' ἡ προσβολὴ δὲν ἔγεινε διὰ τοῦ πνιγμοῦ των. Ἐγίνετο διὰ τῆς διατηρήσεώς των. Κατὰ τὸν ἱερόν των νόμον οἱ Ἰουδαῖοι ἐχρεώστουν νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ κρέας τῶν χοίρων, ὡς ἀκάθαρτον καὶ ἠμποδισμένον. Οἱ τρέφοντες ὅμως καὶ ἐμπορευόμενοι τοὺς χοίρους εἰς τὰ Γέργεσα ἔκαμναν τοιουτοτρόπως αὐθάδη προσβολὴν ἐναντίον τοῦ ἱεροῦ των νόμου, καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἔχουν δικαίωμα κυριότητος σεβαστὸν καὶ ἀνεγνωρισμένον, ἀφοῦ ρητὸς νόμος ὄχι μόνον δὲν τὸ ἀνεγνώριζεν, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς τὸ κατεδίκαζεν. Ἐὰν ὁ νόμος ἐφυλάττετο, οἱ χοῖροι ἐκεῖνοι δὲν θὰ ὑπῆρχον ὅπου ἦσαν. Οἱ κύριοί των οὐδὲν εἶχον δίκαιον τοιοῦτοι νὰ ὀνομάζωνται. Διότι ἡ κυριότης προϋποθέτει ἀντικείμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος δικαιοῦται νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἐξουσίαν του καὶ κανὲν δικαίωμα δὲν ὑφίσταται ὅπου ὁ νόμος τὸ καταδικάζει. Τῶν χοίρων λοιπὸν οἱ κάτοχοι ἦσαν κερδοσκόποι ἀσεβεῖς καὶ ἀνίεροι, τυφλοὶ καὶ ἀσυνείδητοι τοῦ Μαμμωνᾶ δοῦλοι καὶ αὐθάδεις τοῦ νόμου βιασταί, ὥστε ὁ Χριστὸς ἐπιτρέψας νὰ εἰσέλθουν

οἱ δαίμονες εἰς τοὺς χοίρους καὶ νὰ τοὺς πνίξουν εἰς τῆς λίμνης τὰ νερὰ, δὲν προσέβαλε κανὲν δικαίωμα, οὔτε καμμίαν ζημίαν ἔφερε, διότι ζημίαν φέρει μόνον ὅστις στερεῖ τὸν ἄλλον περιουσίαν ἢ κέρδος νόμιμον. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ καταστροφὴ τῆς ἀγέλης τῶν χοίρων ὑπῆρξε πρᾶξις δικαιοσύνης· ἐπειδὴ δι' αὐτῆς ὑπεστηρίζετο ἡ δύναμις καὶ τὸ κῦρος τοῦ ἱεροῦ νόμου καὶ ἐδίδετο παράδειγμα τοῦ ὅτι ἡ κερδοσκοπία δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆται μὲ παραβίασιν αὐτοῦ, πρὸ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐκλείπῃ ἡ ὁρμὴ πρὸς τὸ ἀθέμιτον καὶ τὸ ἁμαρτωλὸν συμφέρον.

Ἀντὶ λοιπὸν νὰ μᾶς σκανδαλίζῃ ἡ καταστροφὴ τῶν χοίρων, ἂς μᾶς διδάξῃ μᾶλλον. Ἐὰν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐμποδιζώμεθα νὰ κερδίζωμεν ἐκ τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ κρέατος τῶν χοίρων, ἀλλὰ πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς παραδίδονται εἰς τυφλὴν ὁρμὴν κερδοσκοπίας, ἐννοοῦντες νὰ πλουτήσωσιν ὅπως ὅπως, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπινοοῦντες καὶ μεταχειριζόμενοι πάντα δόλον, πᾶσαν ἀπάτην καὶ πᾶσαν ἀνομίαν. Ἀλλ' αἱ περιουσίαι, αἱ ὁποῖαι μὲ τὰ μέσα αὐτὰ συναθροίζονται, εἶνε καρποὶ ἀσεβείας, ἁρπαγῆς καὶ ληστείας, καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ τὴν ἐξόντωσιν καὶ τὴν καταστροφήν των. Ματαίως οἱ κάτοχοί των ἐπικαλοῦνται διὰ τὸν ἑαυτόν των τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας, τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας, τὸ δικαίωμα τῆς εὐφυΐας, τὸ δικαίωμα τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς φιλοπονίας. Ἡ ἐργασία ἡ χωρὶς δικαιοσύνην εἶνε ληστεία Ἡ ἰδιοκτησία ἡ χωρὶς δικαιοσύνην εἶνε κλοπή. Ἡ δὲ εὐφυΐα καὶ ἡ δραστηριότης, δὲν ἔχουσι κανὲν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἄλλων, ὅταν τὰς χαρακτηρίζῃ ἡ ἐφευρετικὴ πονηρία τῆς ἀλώπεκος καὶ τῆς τίγρεως ἡ ἀκαταπόνητος ὁρμή. Ἡ εὐφυΐα, χάρισμα τοῦ νοῦ, καὶ ἡ δραστηριότης, δῶρον τῆς θελήσεως, τοῦ Θεοῦ εἶνε χορηγήματα καὶ κατὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ χρεωστοῦμεν νὰ τὰ μεταχειριζώμεθα. Καὶ τί λοιπόν ; Διότι σὺ ἐπλάσθης πλέον ἔξυπνος, διότι ἐπροικίσθης μὲ δραστηριότητα μεγαλητέραν καὶ πρακτικὴν ἱκανότητα ἀνωτέραν, ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ δολιεύησαι, νὰ ἀπατᾷς, νὰ ἀδικῇς καὶ νὰ κλέπτῃς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ φέρῃς τὴν στέρησιν, τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ἀπελπισίαν εἰς τὰς οἰκογενείας, ἀντὶ νὰ ἀρκεσθῇς εἰς τὰ νόμιμα ὠφελήματα τῶν πλεονεκτημάτων σου καὶ νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεὸν διότι σοῦ ἐχάρισε περισσότερα ἀφ' ὅσα ἐχορήγησεν εἰς ἄλλους ; Καὶ ποῖον τότε σέβας εἶνε ὑποχρεωμένοι οἱ ἄλλοι νὰ ἔχουν εἰς τὴν περιουσίαν σου καὶ μὲ ποῖον δικαίωμα θὰ τοὺς κατηγορήσῃς, ἐὰν διὰ τὸ μῖσος, τὸ ὁποῖον γεννοῦν τὰ ἀγαθὰ, τὰ σωρευθέντα ὑπὸ σοῦ μὲ πλεονεξίαν καὶ ἐγκλήματα,

αἰσθασθοῦν καὶ μῖσος πρὸς αὐτὴν τὴν ζωήν σου ; Δὲν σέβονται τὴν περιουσίαν σου. Ἀλλὰ πρῶτον εἶνε ἰδική σου τάχα ὅλη ; Ὁ κλέπτης, ὁ λωποδύτης, ὁ ληστὴς ἠμπορεῖ ποτε νὰ εἴπῃ ἐπιδεικνύων τὰ λάφυρά του «αὐτὰ εἶνε ἰδικά μου ;» Ἔπειτα τὸ δικαίωμα τῆς περιουσίας ἠμπορεῖς νὰ τὸ ἐπικαλεσθῇς, ὅταν ὁ βίος σου ὅλος φωνάζῃ ὅτι αὐθαδῶς τὸ κατεπάτησας ; Καταχρᾶσας τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ὑπαλλήλου σου, τὴν στενοχωρίαν τοῦ ὀφειλέτου σου, καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ εὑρισκομένου εἰς συναλλαγὰς μαζί σου· ἀντὶ ποσοῦ εὐτελεστάτου κάμνεις ἰδικόν σου τὸ ἐνέχυρον τῆς χήρας καὶ διὰ τοὺς τόκους τῶν τόκων σου πωλεῖς τὸ τελευταῖον κτῆμα τοῦ πτωχοῦ οἰκογενειάρχου· ἢ ἐν τῇ ἀκρατήτῳ ὁρμῇ τῆς πλεονεξίας σου καταστρέφεις εἰς ἀνήθικον καὶ θηριώδη ἀνταγωνισμὸν ἁπλοϊκὸν μικρέμπορον, ὅστις διευθύνεται εἰς τὴν φυλακὴν ἐν μέσῳ τῶν κλαυθμῶν τῆς οἰκογενείας του, ἐνῷ σὺ ἐπιδεικνύεις τὸ ἁμαρτωλὸν μεγαλεῖόν σου εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας καὶ γελᾷς καὶ ἀναπαύεσαι εἰς τὰς λαμπροεπιπλωμένας αἰθούσας σου. Πῶς λοιπὸν τολμᾷς νὰ ἐπικαλῆσαι τὸ δικαίωμα τῆς ἁμαρτωλῆς, τῆς ἐγκληματικῆς περιουσίας σου, ἀφοῦ σὺ δὲν σέβεσαι τὸ δικαίωμα τῶν ἄλλων ἐπὶ τῶν νομίμων περιουσιῶν των ; Ἀλλὰ μήπως καὶ τὴν ζωήν των ἐσεβάσθης ; Δὲν τὴν προσέβαλες βεβαίως μὲ μάχαιραν ἢ μὲ ξίφος, μὲ ρεβόλβερ ἢ μὲ πιστόλιον, ἀλλ' ὁ φόνος δὲν γίνεται μόνον μὲ αὐτὰ τὰ μέσα. Φονεύει καὶ ἡ καταφρόνησις· φονεύει καὶ ἡ ὕβρις· φονεύει καὶ ἡ ἀδιαφορία· φονεύει καὶ ἡ ἀσπλαγχνία· φονεύει καὶ ἡ ἐγκατάλειψις· φονεύει καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ καταπίεσις καὶ ἡ στενοχωρία καὶ ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ ληστεία, αἱ ὁποῖαι διαπράττονται διὰ τοῦ ὅπλου τῆς ἀσυνειδησίας καὶ τῆς ἀπάτης εἰς τὰς συναλλαγάς. Πῶς λοιπὸν συγκινεῖσθε καὶ ἐγείρεσθε καὶ διαμαρτύρεσθε καὶ καταγγέλλετε, ὅταν ἡ ἰδική σας ζωὴ ἀπειλῆται, ἀφοῦ τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων δὲν κρίνετε ἀξίαν τοῦ ἐλαχίστου σεβασμοῦ ;

Καὶ ἡ μὲν ἐξουσία τῶν ἀνθρώπων εἰμπορεῖ νὰ προστατεύῃ, διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον, τοὺς ὀργιαστὰς καὶ τοὺς ἐγκληματίας τῆς κερδοσκοπίας· ἀλλ' ἡ θεία δικαιοσύνη ἡ ἀπροσωπόληπτος, ἡ ἀδέκαστος, ἀνηλεῶς θέλει τοὺς τιμωρήσει καὶ θανασίμως θέλει τοὺς πλήξει. Ἐὰν οἱ ἁμαρτωλοὶ κερδοσκόποι τῶν Γεργέσων εἶδον τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων των νὰ ἀφανίζηται κρημνιζομένη καὶ πνιγομένη εἰς τὴν θάλασσαν, οἱ ἀνόσιοι, οἱ ἄσπλαγχνοι, οἱ κακοήθεις, οἱ ἐγκληματικοὶ κερδοσκόποι τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν, πρὸ τῶν ὁποίων σταματᾷ ἡ ἀνθρωπίνη

δικαιοσύνη, ἐλαυνόμενοι ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῆς θείας δικαιοσύνης, θὰ ριφθῶσιν εἰς τὸν Ἅδην, ὄχι διὰ νὰ πνιγῶσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ συστρέφωνται πάντοτε ἐκεῖ εἰς βάσανον ἀτελεύτητον καὶ αἰωνίαν κόλασιν.

Θέλετε ἀκόμη καὶ ἄλλον λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ εἴσοδος τῶν δαιμόνων εἰς τοὺς χοίρους καὶ νὰ ἐπιτραπῇ ἡ καταστροφὴ τούτων ; Ἀκούσατε. Ἐὰν ὑπάρχουν χοῖροι εἰς τὸν κόσμον τὸν φυσικόν, ὑπάρχουν καὶ χοῖροι τοῦ κόσμου τοῦ ἠθικοῦ, χοῖροι ὑποκρυπτόμενοι μέσα εἰς τὰ ἀνθρώπινα δίποδα, τὰ ὁποῖα πολλάκις εὑρίσκομεν ἐξωμοιωμένα πρὸς τὰ παχυλότατα τῶν τετραπόδων. Οἱ δίποδες αὐτοὶ χοῖροι, κοιλίαι μόνον καὶ στόμαχοι καὶ σάρκες καὶ ὁρμαί, κυλίονται εἰς τὸν βόρβορον τῶν παθῶν, ὡς οἱ τετράποδες συνάδελφοί των κυλίονται εἰς τὸν βόρβορον τῶν δρόμων ἢ τῶν πλατειῶν καὶ ἀποπνέουσι παχυλότητα καὶ δυσωδίαν ἠθικὴν κινοῦσαν περισσοτέραν βδελυγμίαν παρ' ὅσην ἀηδίαν τὰ ἀκαθαρτότερα ἄτομα τῶν γρυλλιζόντων ὁμοειδῶν των. Τὸ γεγονὸς λοιπὸν τῶν καταστραφέντων ὑπὸ τῶν δαιμόνων χοίρων μᾶς διδάσκει ὅτι οἱ κτηνάνθρωποι, οἱ κυλιόμενοι εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς χοιρώδους ἡδονῆς, εἶνε τὰ εὐκολώτερα καὶ οἰκτρότερα ὄργανα τῆς σατανικῆς ἐπενεργείας, ἀναγκαῖα θύματα τῆς φαύλης κτηνωδίας των, καταδικασμένα ἀφεύκτως εἰς τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν.

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις «πολλοὺς ἐγὼ ἀνθρώπους γνωρίζω φιλοσάρκους καὶ φιληδόνους, κανὲν ἐνδιαφέρον μὴ ἔχοντας διὰ τὰ οὐράνια πράγματα, καὶ ὅμως οὔτε ὑπὸ δαιμόνων κατακυριεύονται οὔτε εἰς ἄλλας δυστυχίας ἐκτίθενται, καὶ παρὰ πολλῶν δὲ τιμῶνται καὶ ὑπολήψεως ἀξιοῦνται.» Ἀλλὰ τοῦ δαίμονος ἡ ἐπενέργεια καὶ ἡ κατοχὴ δὲν γίνεται μόνον διὰ τῆς διασαλεύσως καὶ διαταράξεως τῶν φρενῶν, ἀλλὰ μαρτυρεῖται καὶ διὰ τῆς τελείας ἠθικῆς διαταράξεως καὶ τῆς οἰκτρᾶς ἠθικῆς παραμορφώσεως καὶ γυμνότητος εἰς τὴν ὁποίαν περιέρχονται ὅλοι οἱ ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν σωφροσύνην τῆς θρησκείας, καὶ ὁλοψύχως παραδιδόμενοι εἰς τὸ τυφλὸν τῶν αἰσθήσεων κράτος, καταντῶντες δοῦλοι τῆς σαρκός, δοῦλοι τῆς ἡδονῆς, δοῦλοι τῆς γαστρός, δοῦλοι τῆς κτηνώδους ἀπολαύσεως, χωρὶς Θεοῦ φόβον, χωρὶς ἀνθρώπων ἐντροπήν, χωρὶς συνειδήσεως ἔλεγχον, χωρὶς ἠθικὸν χαλινόν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἂς ἐνδύωνται πλουσίως, ἂς κατοικῶσιν εἰς παλάτια, ἂς ἐπιδεικνύωνται ὡς πρόσωπα διακεκριμένα, ἂς φαίνωνται εὑρισκόμενοι εἰς τὰς φρένας των. Ἡ ἠθική των ἐν τούτοις γύμνωσις εἶνε ἀθλιωτέρα

πάσης σωματικῆς γυμνότητος, καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν λήθη τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἠθικοῦ του νόμου καὶ τῆς ζωῆς του τῆς αἰωνίου ἀποτελεῖ τὸ ἐνδεικτικώτερον καὶ θλιβερώτερον σύμπτωμα τῆς ἐλεεινοτέρας παραφροσύνης. Ὑπὸ τὴν πολυτέλειαν τῶν φορεμάτων ὑπάρχει σῆψις καὶ δυσωδία ἠθικὴ ἄμετρος. Ὑπὸ τὴν φαινομένην φρόνησιν ὑπάρχει ὀργιασμὸς δαιμόνων ἀκόλαστος. Ἐὰν δὲ εἰς παλάτια κατοικῶσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ δὲν εἶνε τὴν μορφὴν ἄγριοι καὶ ἀπὸ μνημεῖα δὲν ἐξέρχωνται, ὡς οἱ δαιμονιζόμενοι τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλ᾽ ἡ ψυχή των ὁλόκληρος εἶνε τάφος, καὶ ἂν ἠδυνάδεθα νὰ ἐμβλέψωμεν εἰς αὐτήν, θὰ ἐθεωροῦμεν ταραχὴν καὶ ἀκαταστασίαν, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἐπειθόμεθα ὅτι οἱ φρικωδέστατοι καὶ ἀγριώτατοι τῶν δαιμόνων κυριαρχοῦσιν εἰς αὐτήν. Ἂν δὲ ἀφανὴς εἰς πολλοὺς ἀνθρώπων ὀφθαλμοὺς εἶνε ἡ τοιαύτη τῶν δαιμόνων κατοχή, ἂν καὶ αὐτὰ τὰ θύματα δὲν ἔχωσι τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν περὶ τοῦ τί τελεῖται ἐν αὐτοῖς καὶ ποῖον κίνδυνον διατρέχουσι, τὸ τοιοῦτο εἶδος τῆς δαιμονικῆς κατοχῆς εἶνε πλέον τρομακτικόν, διότι ἐν τῇ ὑπουλότητί του εἶνε καὶ πλέον ἐπικίνδυνον, ἡ αἰωνία δὲ κόλασις ἰδοὺ ποῖον εἶνε τὸ τέλος τὸ ἀναγκαῖον πάσης ὑπουδουλώσεως τυφλῆς εἰς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ καὶ τῆς τυφλῆς προσηλώσεως εἰς τὰ γήϊνα ἐπ᾽ ἀμελείᾳ τῶν οὐρανίων καὶ μὴ λήθην τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει ν᾽ ἀνήκωμεν μὲ ὅλον τὸν νοῦν μας, μὲ ὅλην τὴν καρδίαν μας καὶ μὲ ὅλην τὴν ψυχήν μας, θέτοντες τὸν νόμον του ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐξουσίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην του ὑπὲρ πᾶσαν φαύλην τῆς σαρκὸς ὁρμὴν καὶ δεσποτείαν τοῦ ὑλικοῦ συμφέροντος.

Καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ δαίμονος αὕτη κατοχὴ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ἡδονῆς, τοῦ σωματικοῦ ὀργιασμοῦ καὶ τῆς κτηνώδους ἀπελπισίας. Πᾶς ἁμαρτωλὸς εἶνε ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς καὶ εἰς δαιμονιζόμενος, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως φρενολογικῆς. Ἀνεξαρτήτως τῆς κοσμικῆς μας θέσεως, ἄρχοντες καὶ ἰδιῶται, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, σοφοὶ καὶ ἀπαίδευτοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ γέροντες, ὅσοι ἁμαρτωλοὶ εἴμεθα καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐπιμένομεν, εἰς τὴν τάξιν τῶν δαιμονιζο μένων κατατασσόμεθα, ἡ δὲ φρενοβλάβειά μας εἶνε ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως, διότι βεβαίως εἰς τὰς φρένας του δὲν στέκει καὶ λογικὸς ἄνθρωπος δεν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ, ὅστις ἀνέχεται ἐντὸς τῆς ψυχῆς του κατάστασιν, ἡ ὁποία ὡς ἀποτέλεσμα ἄμεσον, ἀναγκαῖον, ἀναπόφευκτον ἔχει ὄχι πλέον περιουσίας ζημίαν, οὐδὲ ὑγείας σωματικῆς βλάβην, οὐδὲ θέσεως βιοποριστικῆς στέρησιν,

ἀλλὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπώλειαν καὶ αἰώνιον τῆς ψυχῆς βασανισμόν. Διὰ τοῦτο ἀληθῶς φρόνιμοι ἄνθρωποι, μὲ τὸ λογικόν των ἀσάλευτον, μὲ τὰς φρένας των ἀσφαλεῖς, εἶνε ὅσοι, ἀληθινοὶ χριστιανοί, μένουν εἰς τὸν Θεὸν εὐπειθεῖς, εἰς τὸν νόμον του ὑπήκοοι, εἰς τὸ καθῆκόν των προσηλωμένοι. Διότι οὗτοι, καὶ μόνοι οὗτοι, θ᾽ ἀποφύγωσι τὴν αἰώνιον κόλασιν καὶ ὡς ἀμοιβὴν τῆς ὑπερτάτης φρονήσεώς των θὰ ἔχωσι τὴν ἀμοιβὴν τοῦ νὰ ἀνακηρυχθῶσι συμμέτοχοι τῆς θείας βασιλείας καὶ δόξης καὶ κοινωνοὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ τῆς τελείας καὶ ὑπερτάτης μακαριότητος.

Πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ οἱ δαίμονες οἱ κατέχοντες τοὺς δύο δαιμονιζομένους τῆς πόλεως τῶν Γεργεσηνῶν ἐγκατέλιπον τὰ θύματά των. Κατὰ παρόμοιον τρόπον ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες ν᾽ ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τῆς κατοχῆς καὶ ἐπενεργείας τοῦ Σατανᾶ, ἐν μέσῳ ἀσφαλὲς καὶ ἐξουσιαστικὸν πρὸς τοῦτο ἔχουσι, τὴν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ὁποίου αὕτη εἶνε ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολή, νὰ καταλύσῃ τὸ ἐπ᾽ αὐτοῦ κράτος τοῦ Σατανᾶ καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἀσάλευτον καὶ παντοδύναμον τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός του.

Κυριακὴ ἕκτη.

(Ματθ. θ΄. 1–8)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον, διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει, τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Καὶ ἰδού τινες τῶν Γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς. Οὗτος βλασφημεῖ. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν. Ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σαι αἱ ἁμαρτίαι ἢ εἰπεῖν. Ἔγειραι καὶ περιπάτει; Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας· (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ.) Ἐγερθείς, ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἐγερθείς, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι, ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ποία ἦτο ἡ ἰδία πόλις, ἤτοι ἡ ἰδική του πόλις εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθεν ὁ Χριστός ; Ἦτο ἡ Καπερναούμ.

«Ἦλθε, λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.» Ἂς ἐξετάσωμεν τὴν φράσιν ταύτην καὶ ἂς προσπαθήσωμεν νὰ εὕρωμεν ὅλον τὸ νόημα, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς αὐτήν.

Εἶνε μερικοί, οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶνε ἐναντίον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ τοπικισμοῦ, τῆς πόλεως, τῆς πατρίδος. Χριστιανισμός, κατὰ τὰς ἰδέας των, θὰ εἰπῇ κοσμοπολιτισμός, καὶ ὁ Χριστιανὸς δὲν ἠξεύρει ὡρισμένην ἰδικήν του πόλιν καὶ δὲν ἀνήκει εἰς ἰδικήν του ὡρισμένην πατρίδα, διότι δι' αὐτὴν ὅλος ὁ κόσμος εἶνε κόσμος ἀδελφὸς καὶ οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας του ἀναφέρονται εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὁ κοσμοπολιτικὸς αὐτὸς χαρακτὴρ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως τὸν διατυπώνουν ὅσοι τὸν θεωροῦν ἀποκλειστικὸν καὶ ἀπόλυτον, κρίνεται ὑπ' αὐτῶν μὲ μέτρα ὅλως διόλου ἐναντία καὶ διαφορετικά. Οἱ ἄκροι ὀπαδοὶ τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, ὅσοι πολεμοῦν τὴν ἰδέαν τῆς πόλεως καὶ τῆς πατρίδος, ψάλλουν ὕμνους καὶ ἐγκώμια εἰς αὐτόν. Ὅσοι δὲ θερμοὶ καὶ ἀποκλειστικοὶ ὑπέρμαχοι τοῦ πατριωτισμοῦ, κατακρίνουν τὸ Εὐαγγέλιον ὡς ἐκριζόνον τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ ἐξασθενίζον τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν καὶ συνοχήν.

Καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι πλανῶνται. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν ἐπιτάσσει τὴν ἄρνησιν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ συνδιαλλάσσει τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀγάπην τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ τὴν συνδιαλλαγὴν ταύτην ἔκαμε πρῶτος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ ἰδικόν του πρόσωπον.

Ὁ μέγας αὐτὸς κοσμοπολίτης, ὅστις ἤθελε μίαν ποίμνην τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην, ὅστις τὸ αἷμά του ἔχυσε δι' ὅλας τὰς ψυχὰς καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἀπελευθέρωσιν, τὸν σκοπὸν τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τοῦ θανάτου του, συμπεριελάμβανε τοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν τόπων καὶ τῶν καιρῶν, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ ἐθνικότητος, τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος ὁ μέγας μάρτυς καὶ διδάσκαλος, ὅστις ἀκαταπαύστως περιπατῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, εἶχεν ἐν τούτοις καὶ τὴν ἰδικήν του πόλιν, τὴν Καπερναοὺμ, εἰς τὴν ὁποίαν ἤρχετο καὶ ὡς διδάσκαλος καὶ ἰατρὸς σωμάτων καὶ ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον μὲ αὐτὴν ἥνωνον ἱεραὶ καὶ γλυκεῖαι ἐνθυμήσεις τῆς παιδικῆς καὶ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας. Ἐὰν, κατὰ τὴν δογμα-

τικήν του διατύπωσιν, ὁ Χριστὸς, ὡς ἄνθρωπος, ἦτο καθ' ὅλα ὅμοιος μὲ ἡμᾶς, ἐκτὸς ἁμαρτίας· ἐὰν τὸ ὄμμα του ἐδάκρυε καὶ ἡ καρδία του ἐταράττετο· ἐὰν πρὸς τὴν μητέρα του εἶχε τὴν ἰδιαιτέραν στοργὴν καὶ τρυφερότητα τοῦ υἱοῦ, δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν καὶ ὅτι πρὸς τὴν πόλιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὡς ἄνθρωπος κατήγετο, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετράφη, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ἔπιε, τὸν ἀέρα ἀνέπνευσε καὶ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα καὶ δύοντα ἐχαιρέτιζε, δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι πρὸς τὴν πόλιν ταύτην τὴν ἰδίαν, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἠσθάνετο τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ὅλοι αἰσθανόμεθα πρὸς τῆς πατρίδος μας τὴν γῆν.

Ἀλλὰ διὰ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐθυσίαζε τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν ἔχομεν μόνον τὰ ψυχολογικὰ καὶ ἠθικὰ τεκμήρια. Ὅσοι τὸ Εὐαγγέλιόν του μελετῶσιν εὑρίσκουσι περιστάσεις καὶ λόγους, ὅπου τῆς παγκοσμίου ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος ὁ κήρυξ διδάσκει καὶ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος, εἰς τὸ ὁποῖόν τις ἀνήκει, θερμὸν ἐνδιαφέρον, περαιτέρω δὲ προχωρῶν καὶ δίδει ἔντινι μέτρῳ τὴν προτίμησιν εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο.

Τοιουτοτρόπως πολλάκις ὁ Κύριος ἔλεγεν ὅτι ἦλθε διὰ νὰ σώσῃ τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ οἴκου Ἰσραήλ. Ποῖα ἦσαν αὐτά ; Οἱ Ἰουδαῖοι, εἰς τὴν φυλὴν καὶ τὸ ἔθνος τῶν ὁποίων ἀνῆκε καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος, ἐντὸς τῆς χώρας των ἔχων καὶ τὴν ἰδιαιτέραν πόλιν τῆς ἀνθρωπίνης καταγωγῆς του. Ἀλλ' ἦλθε τάχα διὰ νὰ σώσῃ μόνον τοὺς ὁμοεθνεῖς του, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ ὁ οἶκος ἦτο ὁ μόνος, διὰ τὸν ὁποῖον προσηύχετο εἰς τὰς μακρᾶς του ἀγωνίας καὶ ἐθυσίαζε τὴν ζωήν του ; Ὁ Χριστὸς δὲν ἦλθε νὰ σώσῃ ὅλους τοὺς ἀμορτωλούς, καὶ ὁ φωτισμὸς τῶν ἐθνῶν δὲν ἐμπεριείχετο ἐπίσης εἰς τὴν ἀποστολήν του ὡς ὁ φωτισμὸς τῶν Ἰουδαίων ;

Ναί· ἀλλ' ἡ ἐργασία τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἔπρεπε νὰ γείνῃ κατὰ τάξιν χρονικήν, εἰς τὴν τάξιν δὲ ταύτην πρῶτοι εἶχον τὴν προτίμησιν οἱ Ἰουδαῖοι.

Τὴν προτίμησιν ταύτην ἐκφραστικώτατα ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος ὅτε εἶχεν εὑρεθῇ εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ Σιδῶνος. «Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, οὐδένα ἤθελε γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν. Ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἦν δὲ ἡ γυνὴ ἑλληνίς, Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς,

ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλόν ἐστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ, Ναὶ Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν παιδίων. Καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕπαγε· ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου». (Μάρκ. ΙΖ΄ 24—30).

Εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἀνωτέρω ὁποῖός τις πρὸ πάντων ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Εἶνε μόνον ὁ ἀγαθοεργός; Ὄχι. Ἐξίσου μετὰ τῆς ἀγαθοποιΐας του ἐκλάμπει ἐδῶ ὁ χαρακτὴρ τῆς φιλοπατρίας του.

Δὲν ἀρνεῖται νὰ εἰσακούσῃ τὴν παράκλησιν τῆς ἑλληνίδος γυναικός. Ἀλλὰ δὲν θεωρεῖ πρέπον νὰ προηγηθῇ αὐτὴ εἰς τὴν ἀπολαυὴν τῶν εὐεργετημάτων του. Ἰουδαῖος ἐκ τῆς μητρικῆς καταγωγῆς του, διακηρύττει ὅτι τὰ πρῶτά του καθήκοντα τὸν ὑποχρεοῦσι πρωτίστως ἀπέναντι τῶν ὁμοφύλων του. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο. Δηλώνει ὅτι ἀφοῦ οὗτοι χορτασθῶσιν, ἀφοῦ δηλαδὴ ἀφθόνους δαψιλεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς θεραπείας, ὥστε νὰ παύσωσιν οὗτοι ἔχοντες τὴν ἀνάγκην του, τότε θὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τῆς ξένης γυναικός, τῆς ἀνηκούσης, ἀνθρωπίνως, εἰς φυλὴν ξένην καὶ ἄλλην ἐθνικότητα. Εἶνε τοῦτο κοσμοπολιτισμός, καθὼς τὸν ἐννοοῦσι μερικοὶ ἀντιπρόσωποί του τῆς σήμερον; Προφανῶς ὄχι, ἀφοῦ τὸ δικαίωμα τῆς ἑλληνίδος τίθεται ὕστερον τοῦ δικαιώματος τῶν Ἰουδαίων. Ὁ ἄνθρωπος Χριστὸς θεωρεῖ στενωτέρους τοὺς μετ' αὐτῶν συνδέσμους του καὶ πρωτευούσας τὰς πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεις του.

Πῶς λοιπὸν δύναται νὰ ἀληθεύῃ τὸ ὅτι κατὰ τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν οἱ φυλετικοὶ δεσμοὶ καὶ αἱ φυλετικαὶ συμπάθειαι καταργοῦνται ἐξαφανιζόμεναι ὑπὸ τῆς ἀποκλειστικῆς κυριαρχίας τοῦ πνεύματος τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ καὶ τῆς γενικῆς καὶ εὐρυτάτης τῶν ἀνθρώπων ἀδελφότητος;

Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν κατήργησε τὸν φυλετισμόν. Ἁπλῶς τὸν ἐξηγίασε καὶ τὸν συνεβίβασε μὲ τὸν κοσμοπολιτισμόν. Ὁ Χριστὸς ἐπετέλεσε καὶ ἐνταῦθα ἀποστολὴν εἰρηνεύσεως καὶ συνδιαλλαγῆς. Πῶς; Διὰ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ.

Τοῦτο μήπως δὲν ἔκαμε καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν κοινωνίαν ὁ Χριστός; Ὑπάρχουν οἱ θυσιάζοντες τὰ κοινωνικὰ αὐτῶν καθήκοντα εἰς τὰ κακῶς ἐννοούμενα οἰκογενειακὰ συμφέροντα. Ἀδικοῦσι τὸν πλησίον διὰ νὰ δώσουν κέρδος ἄνομον

εἰς τὸν οἰκεῖον. Καὶ ἐπειδὴ πᾶν μέλος τῆς κοινωνίας εἶνε καὶ μέλος οἰκογενείας, καὶ πᾶν δὲ μέλος οἰκογενείας εἶνε καὶ μέλος τῆς κοινωνίας, δημιουργεῖται ἐντεῦθεν μεταξὺ κοινωνίας καὶ οἰκογενείας πόλεμος ἀλληλοφθορᾶς καὶ ἀλληλοκαταστροφῆς, ὅστις ἀπησχόλησε καὶ ἐτάραξε τὰ πνεύματα πολλῶν φιλοσόφων καὶ κοινωνιολόγων. Καὶ ὁ μὲν Πλάτων καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ ἐνόμισαν ὅτι σώζουσι τὴν κοινωνίαν καταστρέφοντες τὴν οἰκογένειαν, ἤτοι χάριν τοῦ ἑνὸς θεσμοῦ ἀναιροῦντες τὸν ἕτερον. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ σώσῃ ἀμφοτέρους. Καὶ ἡ διδασκαλία του εἰς τοῦτο ἀποβλέπει ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν, νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἀντιθέτους οἰκογενείας καὶ κοινωνίας, νὰ θέσῃ εἰς ἁρμονίαν τὰ ἀτομικὰ μὲ τὰ γενικὰ συμφέροντα, καὶ διὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς νὰ δημιουργήσῃ ἀλληλεγγύην οἰκογενειῶν καὶ κοινωνιῶν, αἵτινες, ἀντὶ νὰ πολεμῶνται ἀμοιβαίως, νὰ συμβοηθῶνται καὶ συνυποστηρίζωνται.

Ὀφείλει τις νὰ ἐργάζηται ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας του. Ὅσῳ περισσότερον, τόσῳ καὶ χριστιανικώτερον. Ἡ οἰκογενειακὴ στοργὴ πρέπει νὰ εἶνε καὶ δύναμις ἐξάπτουσα τὸν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἔρωτα. Ἀλλ' ὁ ἔρως οὗτος ἔχει μίαν ὑποχρέωσιν. Ποίαν; Νὰ εἶνε ἁγνὸς καὶ θεμιτός. Τίνι τρόπῳ; Ὢν δίκαιος καὶ ἀγαθός. Ἐργάζου ὑπὲρ τῶν οἰκείων σου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ βλάπτῃς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι, κοινωνίας μέλη διὰ σέ, ἔχουσι μεταξύ των σύνδεσμον οἰκογενειακόν. Τὸ δίκαιον ἑκάστης οἰκογενείας εἶνε ἐξίσου σεβαστόν. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν μίαν νὰ ζητῇ τὸ ἑαυτῆς καταβροχθίζουσα τὴν ἑτέραν. Τῇ ἐπιβάλλεται ἀπ' ἐναντίας, ὅταν αὐτὴ δύναται, νὰ τὴν βοηθῇ ἀδυνατοῦσαν. Ἡ ὅλη κοινωνία μία μεγάλη οἰκογένεια ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κατὰ μέρος οἰκογενειῶν, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ συνδέωνται διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀδελφότητος, ἰδοὺ τὸ Χριστιανικὸν ἠθικὸν δόγμα. Καὶ ὁ θεῖος ἱδρυτὴς τῆς ἐκκλησίας μας τοιουτοτρόπως ἔδειξε τὰ μέσα καὶ ἐχορήγησε τὴν δύναμιν εἰς τοὺς βουλομένους νὰ προάγωσι τὴν οἰκογενειακὴν εὐημερίαν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν κοινωνικήν.

Τὸ ἴδιον ἔργον ἐπετέλεσεν ὁ Χριστὸς καὶ ἀπέναντι τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ φυλετισμοῦ καὶ τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ. Ἀνεγνώρισε τὰ δίκαια καὶ τῶν δύο καὶ ἐχορήγησε κανόνας εἰρηνεύσεως καὶ συνδιαλλαγῆς. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὴν θείαν μέθοδον τοῦ Χριστοῦ. Φέρει τὴν εἰρήνην ὅπου συγκρούονται τὰ πάθη, καὶ κατορθώνει νὰ συμφιλιώνῃ ὅπου ἄλλοι μόνον τὴν πρὸς μάχην ἐξάπτουσιν ὁρμὴν ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐξοντωθῇ ὁ εἷς τῶν ἀντιπάλων. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐνόμιζον ὅτι θὰ τὸν περιέπλεκον ἐρωτῶν-

τές αὐτὸν ἂν ἐθεώρει ἐπιτετραμμένην τὴν καταβολὴν φόρου εἰς τὸν Καίσαρα. Ἀλλ' ἐκεῖνος θαυμασίως καὶ σαφῶς χωρίζων τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα ἀπὸ τῶν πολιτικῶν, θαυμασίως δ' ἐπίσης καὶ σαφῶς συμβιβάζων αὐτὰ ἀπήντησεν «ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

Ἀρχὴν ἀνάλογον ἐφήρμοσε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦ φυλετισμοῦ καὶ τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ. Εἰς τὸν καθένα τὸ πρέπον. Εἰς τὸν φυλετισμὸν ὅσον τῷ ἀνήκει. Εἰς τὸν κοσμοπολιτισμὸν ἐπίσης. Ἐν ἑκάστῳ ἀγάπη πρὸς τὸ ἔθνος του συναρμοζομένη μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ἰδοὺ ἡ ἁπλῆ ὅσον καὶ ὑψηλὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου, δι' ἧς καὶ μόνης ἕκαστον ἔθνος δύναται νὰ προαχθῇ χωρὶς ἡ πρόοδός του νὰ παραβλάψῃ δικαίωμα οἱουδήποτε ἄλλου ἔθνους.

Ὅ,τι εἶνε ἡ κοινωνία ἀπέναντι τῶν οἰκογενειῶν, τὸ ἴδιον εἶνε καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἀπέναντι τῶν ἐθνῶν. Ἄθροισε εἰς ἓν τὰ ἔθνη καὶ ἔχεις τὴν ἀνθρωπότητα. Διαίρεσε τὴν ἀνθρωπότητα κατὰ τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἔχεις τὰ ἔθνη. Ἡ ἀνθρωπότης εἶνε τὸ ὅλον σῶμα· τὰ ἔθνη εἶνε τὰ μέλη αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ τοῦ ὅλου σύνθεσις εἶνε ἑνότης καὶ ἁρμονία. Πρὸς πραγματοποίησιν λοιπὸν αὐτῆς ὑποχρεοῦται νὰ συντελῇ πᾶν ἔθνος. Πῶς; Ἐργαζόμενον, προοδεῦον, φωτιζόμενον, ἐκπολιτιζόμενον καὶ συντελοῦν εἰς τὴν ὑπαγωγὴν τῶν διεθνῶν σχέσεων ὑπὸ τὴν βασιλείαν τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀληθείας, τῆς ἀγάπης. Ν' ἀνήκῃ τις εἰς τὸ ἔθνος του, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ παύσῃ ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ ζητῇ τῆς φυλῆς του τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν, ἀλλ' ἐν τῷ δικαίῳ καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, χωρὶς νὰ καταλύῃ τῆς ἠθικῆς τὸ κράτος διὰ τοῦ κράτους τῆς βίας· νὰ σέβηται τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὰ δικαιώματα καθὼς θέλει νὰ σέβωνται αὐτὰ τὰ ἰδικά του δικαιώματα· ὅλαι αἱ φυλαὶ ἁμιλλώμεναι τίς νὰ πραγματοποιήσῃ κάλλιον ἐν ἑαυτῇ τοῦ Θεοῦ τὴν Βασιλείαν, ὥστε χωρὶς νὰ χάσῃ κανὲν ἔθνος τὴν αὐθυπαρξίαν καὶ τὴν διοίκησίν του, διὰ τῆς ἑνότητος ὅμως τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καθολικῆς ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης νὰ γείνῃ μία ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης ποίμνη ὑπὸ ἕνα ποιμένα, ἰδοὺ τοῦ Εὐαγγελίου τὸ πνεῦμα τὸ συμβιβάζον καὶ συναρμόζον τὰ καθήκοντα τοῦ φυλετισμοῦ μὲ τὰ καθήκοντα τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ.

Αἱ ἐθνικαὶ ἀντιζηλίαι.

Σύμφωνα μὲ ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἡ χριστιανικὴ διδα-

σκαλία καταδικάζει ἐκείνας τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἀντιζηλίας, αἱ ὁποῖαι φέρουσιν εἰς τυφλοὺς καὶ ἐμπαθεῖς ἀνταγωνισμούς, δημιουργοῦντας ἐθνικὰς ἔχθρας καὶ μίση καὶ ὠθοῦντας εἰς συγκρούσεις καὶ εἰς πολέμους. Ἐννοῶ τὴν ἅμιλλαν μεταξύ των, τὰς ζωηρὰς προσπαθείας ποῖον νὰ διακριθῇ εἰς τὸ στάδιον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου τῆς εἰρηνικῆς, ἀλλὰ τὰ ἄγρια πάθη τὰ προκαλοῦντα θηριώδεις διαμάχας ἐπικρατήσεως τοῦ ἑνὸς διὰ τῆς βλάβης, τῆς ταπεινώσεως, τῆς ἐξαντλήσεως ἢ καὶ τῆς καταστροφῆς ἀκόμη τοῦ ἄλλου, τοιαῦτα πάθη δὲν τὰ ἐννοῶ ὡς ἄνθρωπος, διότι προδίδουσιν ἔνστικτα τεράτων καὶ σατανάδων. Ἡ ἠθικὴ εἶνε μία. Καὶ ὅπως ἀντιζηλία, καταντῶσα εἰς φθόνον, ἐπιβουλήν, βλάβην καὶ καταστροφήν, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὰ ἄτομα, τοιουτοτρόπως δὲν συγχωρεῖται καὶ εἰς τὰ ἔθνη. Εἰς ἔθνη χριστιανικὰ μάλιστα αἱ ἐθνικαὶ ἀντιζηλίαι καμμίαν δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι θέσιν. Τὸ ἐθνικὸν χριστιανικὸν πνεῦμα εἶνε ἡ ἀδελφικὴ ἑνότης τῶν ἐθνῶν. Ἀλλὰ τὸ ἐθνικὸν τῆς ἀντιζηλίας πνεῦμα εἶνε ὁ διχασμὸς καὶ ἡ ἐναντιότης. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅπου οἱ ἄρχοντες εἶνε ἀληθινοὶ Χριστιανοί, τὸ πάθος τῶν ἐθνικῶν ἀντιζηλιῶν ἀντὶ νὰ ἐξάπτηται, πρέπει νὰ καταπολεμῆται. Ἂν δὲ μωρόδοξοι ἄρχοντες, τὴν καρδίαν τῶν ὁποίων δὲν ἐκαθάρισεν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ἔντασιν τῶν ἐθνικῶν ἀντιζηλιῶν θεωρῶσιν ὡς μέσον τῆς ἐθνικῆς προόδου καὶ ἰσχύος, οἱ λαοί, τῶν ὁποίων τὸ χρῆμα καὶ τὸ αἷμα ἀποτελεῖ τὸ ὑλικόν, διὰ τοῦ ὁποίου διατηρεῖται ἄσβεστον τὸ πῦρ τῆς ἐθνικῆς ἀντιζηλίας, καὶ κακὸν καὶ συμφέρον ἔχουσι νὰ ἐκτοπίζωσι πολιτικοὺς βαρβάρους καὶ ἀγρίους καὶ νὰ ἀναδεικνύωσιν ὡς ἀρχηγούς των ἄνδρας δυναμένους καὶ θέλοντας νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὃν τὰ ἔθνη δὲν εἶνε ὡρισμένα διὰ νὰ μισῶνται μεταξύ των, ἀλλ' ὅπως ἀποτελέσωσι διὰ τῆς ἀγάπης μίαν ποίμνην ὑπὸ ἕνα ποιμένα.

Ἡ σύγχρονος κατάστασις.

Ἐὰν συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην κριθῇ ἡ σύγχρονος κατάστασις τῶν ἐθνῶν, τὸ ἐξαγόμενον δὲν θὰ εἶνε βεβαίως πολὺ τιμητικὸν διὰ τὰ χριστιανικὰ κράτη καὶ τοὺς λαοὺς αὐτῶν. Αἱ ἐθνικαὶ ἀντιζηλίαι ὄχι μόνον δὲν λείπουσιν, ἀλλ' εἶνε καὶ εἰς σφοδρότατον βαθμὸν ἀνεπτυγμέναι, καὶ τὰ ἐθνικὰ μίση κοχλάζουσιν εἰς βαθμὸν ἀπιστεύτως θηριώδη. Ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ ληστεία, ἐγκλήματα ἀποτρόπαια ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, εἶναι ἀρχαὶ

ἐπισήμως καθιερωμέναι εἰς τὰς σχέσεις τὰς διεθνεῖς· ὅσον δὲ καὶ ἂν φιλοτεχνῶνται εὔφημα τὰ ὀνόματα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα τὰς κρύπτουν, τὸ γεγονὸς εἶνε ἕν, ὅτι δηλαδὴ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τῆς ἐπιρροῆς καὶ τῆς δεσποτείας τῶν κατακτητικῶν ληστρικῶν ἐνστίκτων καὶ ὁρμῶν. Ἕκαστον ἔθνος ζητεῖ νὰ παχυνθῇ ἀποσπῶν μερίδας ἀπὸ τοῦ ἄλλου, καί, ἂν ἠμπορέση, κατατρῶγον ὁλόκληρον αὐτό. Καὶ ἐν ὑποκρισίᾳ ἀναισχύντῳ, τὴν ὁποίαν καὶ δαίμονες θὰ ἐζήλευον, γίνεται πλεῖστος λόγος περὶ εἰρηνικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν, ἐνῷ τὸ κατακτητικὸν πνεῦμα σαρκάζει ἐνεδρεῦον ἄγριον καὶ μόνον εὐκαιρίας ζητεῖ ὅπως αὐξήσῃ τὰ ληστρικά του ἄθλα. Καὶ τί βλέπομεν σήμερον; Ὅτι ὅλα τὰ ἔθνη ἀντιμετωπίζονται πάνοπλα, καὶ μία ὁρμὴ πρωτεύει εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, πῶς νὰ τελειοποιήσωσι τὸν ὁπλισμόν των κατὰ τρόπον ἐγγυώμενον ὅτι εἰς τὸ πιθανὸν ἀλληλοφάγωμα, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ ἐνσκήψῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, αὐτὸ θὰ φάγῃ τοσῳ μᾶλλον εὐχαριστημένον, ὅσῳ ἀφθονωτέρα θὰ ὑπάρξῃ ἡ ἐκ σαρκῶν τῶν ἄλλων ἐθνῶν τροφή του. Ἐὰν τὰ ἔθνη αὐτὰ διατηρῶσιν εἰρηνικὰς σχέσεις, τοῦτο δὲν μαρτυρεῖ τὴν ἀγάπην των, ἀλλὰ βεβαιώνει τὴν δύναμιν τῆς δολιότητός των. Ἡ εἰρήνη των, ἀνάγκης δημιούργημα, ὄχι καθήκοντος ὑπαγόρευσις, εἶνε εἰρήνη ἀμοιβαίας ἐνέδρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἁπλῆ ἐπιζητεῖται εὐκαιρία ἐπιθέσεως ἀσφαλιζούσης τοῦ ἀντιπάλου τὴν ἐξόντωσιν. Καὶ τὸ ὅτι ἔθνη καὶ κράτη σήμερον κύπτουν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς φοβερωτάτης στρατοκρατίας· τὸ ὅτι ὁ πλήρης θρίαμβος τοῦ Εὐαγγελίου δὲν θὰ ἔφερε τὸ μυριοστημόριον τῆς χαρᾶς τὴν ὁποίαν φέρει εἰς ἓν Κράτος: ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὀλεθριωτέρου πολεμικοῦ μηχανήματος· τὸ ὅτι αἱ φορολογίαι αἱ περισσαὶ καὶ αἱ πτωχεῖαι αἱ ἀλγειναί, εἶνε ἀνεκταὶ ἐν τούτοις, διότι δι' αὐτῶν θὰ σφυρηλατηθῶσιν ἴσως τὰ δεσμὰ ἑνὸς λαοῦ· καὶ ἁπλῶς τὸ γεγονὸς αὐτό, ὅτι τὰ Κράτη πάνοπλα ἱστάμενα, θεωροῦσιν ὡς πολὺ πιθανὴν τὴν μεταξύ των σύγκρουσιν καὶ σφαγὴν ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνθρώπων συνοδευομένην ὑπὸ φρικωδῶν ἄλλων καταστροφῶν, ἡ δὲ σύγχρονος συνείδησις στέργει τὸ πιθανὸν τοῦτο καὶ τὸ υἱοθετεῖ καὶ τὸ θάλπει καὶ παρασκευάζεται δι' αὐτό, χωρὶς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλανθρωπία νὰ ἔχωσιν ἀρκετὴν δύναμιν διὰ νὰ δημιουργήσωσιν ἄλλην πνευμάτων καὶ διαθέσεων κατάστασιν καὶ ματαιώσωσιν ὁριστικῶς μίαν τοιαύτην ἀνθρωποσφαγήν, αὐτὰ ὅλα βεβαιοῦσιν ὅτι ἀπὸ διεθνοῦς ἀπόψεως εἴμεθα καὶ σήμερον περισσότερον βάρβαροι παρὰ πεπολιτισμένοι, καὶ ὅτι αἱ δολεραὶ ὑπο-

κρισίαι τῶν διπλωματῶν τῶν διευθυνόντων τὸν ὀξὺν καὶ τερατώδη τοῦτον ἀνταγωνισμὸν καὶ οἱ πῖλοί των οἱ ὑψηλοὶ καὶ αἱ γαντοφορεμέναι χεῖρές των καὶ ἡ τῶν ἐξωτερικῶν τρόπων των εὐγένεια δὲν δύνανται νὰ σώσωσιν ἀπὸ τοῦ θείου ἀναθέματος καθεστώς, εἰς τὸ ὁποῖον τὰ ἔθνη διέπει ἡ πλέον ἀσυνείδητος κακουργία βοηθουμένη ὑπὸ τῆς πλέον ἀναιδοῦς ὑποκρισίας, καὶ ὅπου κυβερνῶσι φονεῖς ἐμπήγοντες τὴν μάχαιράν των μὲ τὴν πλέον τερατώδη ψυχρότητα εἰς τῶν ἐθνῶν τὰς σάρκας, ἔχοντες δ' ἅμα τὴν πρόνοιαν νὰ φέρωσι κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ἐγκλήματος προσωπεῖον δικαίων!

Ἡ κατάστασις αὕτη εἶνε ριζικῶς ἐναντία πρὸς τὸ Χριστιανικὸν πνεῦμα, καὶ ἀπειλεῖ αὐτῆς τῆς θρησκείας τὰς βάσεις ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει. Ἡ θρησκεία δὲν ἀνέχεται τὰς ἔχθρας καὶ τὰς ἀντιζηλίας, τὰ μίση καὶ τὰ πάθη· ἂν δὲ τὰ πολεμῇ μεταξὺ τῶν ἀτόμων, περισσότερον τὰ πολεμεῖ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, διότι τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἐγκλήματα σοβαρώτερα καθίστανται, καθόσον εἶνε εὐρύτεροι οἱ ὀργανισμοί, τοὺς ὁποίους λυμαίνονται, καὶ σπουδαιότεροι ἐπομένως οἱ ἀπ' αὐτῶν κίνδυνοι. Ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη, ἀφ' ὧν θὰ ἐκπηγάσῃ ἡ παγκόσμιος εἰρήνη τῆς μιᾶς ὑπὸ τὸν ἕνα ποιμένα ποίμνης, εἶνε ἀρχαὶ θρησκευτικαὶ ἐπιβαλλόμεναι καὶ εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ὀργανισμούς, σοφιστὴς δὲ πληγῶν ἄξιος θὰ ἦτο ὁ χριστιανὸς ὅστις ἤθελεν εἰπῇ ὅτι ὡς ἄτομον, ὡς ἰδιώτης, ὡς ἁπλοῦς χριστιανὸς καὶ δίκαιος εἶνε καὶ τῆς ἀγάπης τὰ παραγγέλματα φυλάσσει, ἀλλ' ὡς μέλος ἔθνους καὶ κράτους δικαιοῦται νὰ μισῇ τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ κράτη καὶ νὰ ἐργάζηται ὅπως μὲ ἔξοδα αὐτῶν ἐπεκτείνηται καὶ ἐνισχύηται τὸ ἰδικόν του. Τὸ Εὐαγγέλιον τὴν ἀδικίαν ἐμποδίζει γενικῶς καὶ ἀπολύτως, δὲν ὑπάρχει δὲ ἰδιότης, ὑπὸ τὴν ὁποίαν νὰ καθίσταται θεμιτή, καὶ ἀντικείμενον κατὰ τοῦ ὁποίου νὰ συγχωρῆται. Ἔπειτα, μήπως ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ μερίζηται; Μήπως ἠμπορεῖ τις νὰ εἰπῇ «ἔχω ψυχὴν ἀτόμου καὶ ψυχὴν πολίτου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη μου ψυχὴ ὀφείλει νὰ μισῇ τὴν ἀδικίαν, ἡ δὲ δευτέρα ὀφείλει νὰ τὴν καλλιεργῇ καὶ νὰ τὴν προάγῃ, ἀρκεῖ ἐξ αὐτῆς νὰ ὠφελῆται τὸ ἔθνος μου καὶ νὰ ἀποκτᾷ μεγαλητέραν δύναμιν τὸ κράτος μου;» Ἢ μήπως κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Κρίσεως θὰ μᾶς κρίνῃ ὁ Θεὸς μὲ χωριστὰ μέτρα καὶ σταθμά, ἀναλόγως τῶν δύο μας αὐτῶν ἰδιοτήτων, καὶ θὰ μᾶς καταδικάσῃ μὲν διὰ τὰς ἀνομίας τὰς ὁποίας ὡς ἄτομα διεπράξαμεν, θὰ μᾶς ἐπαινέσῃ δὲ καὶ θὰ μᾶς βραβεύσῃ δι' ὅσα ἐγκλήματα ἐτελέσαμεν ταπεινώνοντες διὰ τῆς ὑλικῆς μας ἰσχύος

λαοὺς ἀδυνάτους, ποτίζοντες ξένας χώρας μὲ τὰ αἵματα τῶν τέκνων της καὶ φέροντες τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία της ; Καὶ οἱ ἐντεῦθεν λοιπὸν στεναγμοὶ καὶ ὀλοφυρμοί, οἱ ἐντεῦθεν θρῆνοι καὶ κλαυθμοί, αἱ καταστροφαὶ περιουσιῶν, αἱ ἐγκαταλείψεις πόλεων, αἱ φυγαὶ γυναικοπαίδων, τόσαι χηρεῖαι καὶ ὀρφανίαι, τόσοι τραυματίαι καὶ τόσοι φονευμένοι, τόσαι δυστυχίαι καὶ τόσαι κατάραι καὶ πάθη καὶ μίση ἐκ τῶν πολέμων γεννώμενα, ὅλ' αὐτὰ λοιπὸν καμμίαν δὲν ἔχουσι σημασίαν διὰ τὴν θείαν δικαιοσύνην καὶ θ' ἀφεθῶσιν ἄκριτοι καὶ ἀτιμώρητοι οἱ ἐργάται της, ἐνῷ θὰ τιμωρηθῇ ὅστις ἁπλῶς πονηρὸν ἐκαλλιέργησε λογισμόν, ὅστις ἀκάθαρτον ἔρριψε βλέμμα, ὅστις ὑβριστικὸν ἐξεστόμισε λόγον, ὅστις ἁπλοῦν ῥάπισμα ἔδωκεν ; Ἀ ! Ἐὰν ἡμεῖς εἴμεθα πολὺ διεστραμμένοι, ὥστε τοιαύτας κακουργίας ἀφόβως νὰ διαπράττωμεν, ἡ θεία δικαιοσύνη διὰ τὰς σοφιστείας τῶν κακούργων μόνον κεραυνοὺς διαθέτει. Τὰ κατὰ τῶν ἐθνῶν ἐγκλήματα δὲν ἀντιστρατεύονται μόνον εἰς τὰ χριστιανικὰ παραγγέλματα περὶ δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ εἰρήνης μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλ' ἀναγνωριζόμενα ὡς νόμιμα ἐν τῇ συνειδήσει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ κινοῦντα τὴν ἀγανάκτησιν, τὴν φρίκην καὶ τὸν ἀποτροπιασμόν των, δηλητηριάζουσι, διαστρέφουσι καὶ σκληρύνουσιν ἑνὸς ἑκάστου τὴν ψυχήν, καὶ ματαιοῦσι τὸ ἔργον τοῦ ἁγιασμοῦ, τῆς ἡμερώσεως, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀδελφότητος τὸ ὁποῖον ὁ Χριστιανισμὸς τελῶν πρῶτον εἰς τὸν ἠθικὸν χῶρον τῶν πνευμάτων καὶ τῶν καρδιῶν, ἐπεκτείνει ἔπειτα καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς καὶ τὰς διεθνεῖς σχέσεις. Ὅστις ὡς μέλος ἔθνους εἶνε ἐγωϊστής, ἐπιδεικτικός, αὐθάδης, ἀλαζών, καταφρονητὴς τῶν ἀσθενῶν· ὅστις ὡς Ἄγγλος, ὡς Ῥῶσσος, ὡς Ἕλλην, ὡς Βούλγαρος θεωρεῖ ἐπιτετραμμένην τῆς ὑλικῆς δυνάμεως τὴν βίαν καὶ πᾶσαν ἀδικίαν ἐξυπηρετοῦσαν τὸ κοσμικὸν μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους του, αὐτός, καὶ ὡς χριστιανὸς ἰδιώτης, δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε πονηρὸς καὶ διεστραμμένος, ἄνθρωπος ξένος τῆς ἀληθοῦς μετανοίας καὶ ἀνίκανος πρὸς ἔργα χριστιανικῆς δικαιοσύνης· τὸ ἐναντίον δὲ ἰσχυριζόμενος περὶ ἑαυτοῦ εἶνε ἀπατεών, καὶ τὸ ἐναντίον φρονῶν εἶνε μωρὸς καὶ ἀσυνείδητος, νομίζων ὅτι καὶ πράγματι εἶνε ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου κατ' ἀλήθειαν δὲν εἶνε οὔτε σκιά.

Ἡ χριστιανικὴ ἀναγέννησις εἶνε ἁγιασμὸς ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρώπου καθ' ὅλας του τὰ σκέψεις καὶ ὅλα του τὰ αἰσθήματα καὶ ὅλας του τὰς δυνάμεις. Ψυχὴ ἀληθῶς πιστεύουσα καὶ ἀληθῶς ἀγαπᾷ. Ψυχὴ δ' ἀληθῶς ἀγαπῶσα δὲν δύναται νὰ ἀνεχθῇ τὴν ἀδικίαν καθ' ὁποιουδήποτε καὶ ἂν ἐνεργῆται, πολὺ ὀλιγώτερον διὰ τοῦτο δύναται νὰ τὴν ἀνεχθῇ διαπραττομένην καθ ὁλοκλήρου ἔθνους, ἤτοι κατὰ μυριάδων καὶ ἑκατομμυρίων ἀτόμων, ὁπότε τὸ κακούργημα ἑκατομμυριοπλασιάζεται. Καὶ δι' αὐτὸ ἡ σύγχρονες διεθνὴς κατάστασις, μὲ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν σφοδρότητα τῶν ἐθνικῶν παθῶν της, εἶνε πολὺ ἐπικίνδυνος εἰς τὸ ἔργον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, πάντες δ' ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν ὅπως πραγματοποιηθῇ κατάστασις διεθνὴς συμβιβάζουσα τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα πρὸς τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα, συνδιαλλάσσουσα τὸ συμφέρον πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὰ ἔθνη πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, συναρμόζουσα τὴν δόξαν μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ καθιστῶτα δυνατὴν τὴν εὐημερίαν ἑκάστου μέρους τῆς γῆς μόνον ἐν τῇ καθολικῇ εὐημερίᾳ τῆς γῆς ἁπάσης καὶ ὅλων τῶν ἐπ' αὐτῆς ἐθνῶν.

Ἡ συνδιαλλαγή.

Ἡ κατάστασις τοῦ παρόντος, τὴν ὁποίαν, ἀπὸ τῆς διεθνοῦς ἀπόψεώς της, ἀνωτέρω ἐζωγραφίσαμεν, δὲν εἶνε ἄρά γε ἐλπὶς νὰ μεταβληθῇ ; Ἡ ἀντίθεσις φυλετισμοῦ καὶ κοσμοπολιτισμοῦ θὰ ἐξακολουθῇ πάντοτε ; Καὶ τὰ κακῶς ἐννοούμενα ἐθνικὰ συμφέροντα θὰ γίνωνται αἰτία τοῦ νὰ σφαγιάζωνται τὰ ἠθικὰ καθήκοντα διὰ τῶν ὁποίων τὸ Εὐαγγέλιον καταρτίζει τὴν εἰρήνην τῆς ἀνθρωπότητος, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶνε ἀδύνατος καὶ ἡ εἰρήνη τῶν ψυχῶν, ἥτις τόσον ἀπησχόλησε τὴν πρὸς ἡμᾶς στοργὴν καὶ μέριμναν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ;

Ἡ συνδιαλλαγὴ τῶν ἀντιθέσεων τούτων θέλει πραγματοποιηθῇ διὰ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, εἰς τῆς ὁποίας τὴν πραγματοποίησιν μετὰ βεβαιότητος ἐλπίζομεν ἔστω καὶ ἂν αὕτη ἁπλοῦν ὄνειρον θεωρῆται παρὰ πολλῶν ἐν μέσῳ τῆς ψυχρᾶς καὶ σκληρᾶς πραγματικότητος τῆς σήμερον.

Ἐὰν τὸ εὐαγγέλιον εἶνε ἀλήθεια, χριστιανὸς δὲν δύναται νὰ εἶνε ὅστις ἀπιστεῖ εἰς τὸ ὅτι διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ παγκόσμιος εἰρήνη ἡ ἀποτελοῦσα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸ εὐρύτατον ἀλλὰ καὶ εὐγενέστατον μέρος τοῦ προγράμματός του. Ἡ πίστις εἰς τὴν πραγματοποίησιν ταύτην εἶνε ἐπιβεβλημένη ὡς ἡ πίστις εἰς τὴν ἀναμορφωτικὴν καὶ εἰρηνευτικὴν ἐπὶ τῶν ψυχῶν δύναμιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας· ἐκτὸς δὲ τῆς ἐπαγγελίας αὐτῆς καὶ τὰ ἱστορικὰ φαινόμενα πείθουσι περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς συνδιαλλαγῆς τῶν ἰδιαιτέρων συμφερόντων τῶν ἐθνῶν μετὰ τῶν συμφερόντων ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

SISMANOGLIO

Ὅσον ἀπομεμακρυσμένα καὶ ἂν φαίνωνται ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ συμφέροντα ταῦτα, ἀλλὰ τὸ μεταξὺ αὐτῶν χάσμα εἶνε εἰς τοὺς σημερινοὺς καιροὺς στενώτερον ἢ ἄλλοτε. Ἐὰν δὲ ἡ εἰρήνη, ἀπὸ τῆς εὐρυτάτης παγκοσμίου ἀπόψεως, μένῃ ἀκόμη ὄνειρον, μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι ἐπραγματοποιήθη ἤδη διὰ βαθμιαίας προόδου εἰς στενωτέρους χώρους καὶ ὅτι κυρίως δὲν τῇ ἀπολείπεται ἢ ἡ εὐρυτάτη ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ἀνθρωπότητος κατάκτησις, ἥτις εἶνε καὶ ἡ τελευταία.

Μὴ ἄλλοτε δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀντίθεσις τῆς πόλεως πρὸς τὴν φυλὴν ἡ δημιουργοῦσα πολέμους μεταξὺ ὁμοφύλων πόλεων, ἐπειδὴ τότε ἦτο ἀπραγματοποίητος καὶ αὐτὴ ἡ ἐθνικὴ ἑνότης ; Μήπως εἰς παλαιοτέρους καιροὺς δὲν εὑρίσκοντο εἰς ἀδιαλλάκτους πολέμους αἱ Ἀθῆναι, τὰ Μέγαρα, ἡ Αἴγινα, ἡ Κόρινθος, αἱ Θῆβαι, ἡ Σπάρτη, πόλεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φυλῆς διῃρημένης εἰς ἀντίθετα στρατόπεδα, τὰ ὁποῖα μὲ μίση ἰσχυρὰ καὶ πάθη λυσσώδη ἐπεζήτουν εἰς μάχας ἐμφυλίους τὴν ἐξόντωσιν ἑλληνικῶν πόλεων δι' ἑλληνικῶν ὅπλων ; Καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Ἰταλίας μὴ δὲ ἐποτίσθησαν δι' ἀφθόνου αἵματος, ὅπως κατορθωθῇ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐπ' αὐτῶν ρωμαϊκὴ ἡγεμονία ; Ἀκόμη πρὸ ὀλίγων δεκάδων ἐτῶν δὲν ἐπολέμουν μεταξύ των Γερμανικὰ Κράτη ἀρνούμενα νὰ ἀποτελέσωσι τὴν ἐν σχεδίῳ τότε διατελοῦσαν Γερμανικὴν ἑνότητα ; Καὶ ὅμως τῆς ἑνότητος καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς ἡ δύναμις ἐθριάμβευσεν εἰς τὰς σχέσεις τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς καὶ συνεβίβασε τὰ συμφέροντα τῶν ἰδιαιτέρων κρατῶν πρὸς τὰ εὐρύτερα συμφέροντα τῆς ἐθνικότητος. Καὶ σήμερον αἱ ἀντιθέσεις ἐκεῖναι ἔλειψαν· μόναι δὲ ἀπέμειναν αἱ εὐρύτεραι ἀντιθέσεις τῶν ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα, καὶ ἡ συνδιαλλαγὴ τῶν ἀντιθέσεων τούτων ἀποτελεῖ τὸ κύριον πρόβλημα τὸ ἐπιβαλλόμενον εἰς τὴν μέριμναν τῆς ἀνταγωνιζομένης δεινῶς ἀλλὰ καὶ μεθ' ὁρμῆς φερομένης πρὸς τὴν παγκόσμιον εἰρήνην ἀνθρωπότητος. Τὰ βάρη τῶν τεραστίων ἐξοπλισμῶν ἔχουσιν ἤδη ἐξεγείρῃ ἐναντίον των πολλαχοῦ μέγα μέρος τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ἡ καταφορὰ αὕτη ἀριθμεῖ ὁσημέραι νέους προσηλύτους. Καὶ ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς, ἡ πολιτικὴ τῆς ἀδιαλείπτου καὶ ῥαγδαίας πρὸς πόλεμον ἑτοιμασίας ἔχει πολλοὺς τοὺς δυσανασχετοῦντας κατ' αὐτῆς, ἡ δὲ ἰδέα τοῦ γενικοῦ τῶν Κρατῶν ἀφοπλισμοῦ εἶνε περισσότερον παρ' ὅσον φαίνεται δημοτική. Ἐὰν ἡ καταφορὰ αὕτη εἶνε ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπόκωφος κυρίως καὶ μᾶλλον ἠθική, ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι πᾶσα ἰδέα καὶ τάσις ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ χώρου τῶν ἰδεῶν, τῶν αἰσθημάτων, τῶν πόθων ἀρχομένη, σχηματίζεται βαθμηδὸν εἰς δύναμιν πρακτικὴν καὶ ἐνεργὸν ἐπιβαλλομένην καὶ εἰς τὸν χῶρον τῶν πραγμάτων, ὁ δὲ ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης πόθος ἤρχισεν ἤδη νὰ προσλαμβάνῃ τὸν χαρακτῆρα τοιαύτης δυνάμεως θετικῆς. Ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε διὰ πολέμου μόνον ἦτο δυνατὸν νὰ λυθῶσιν, εἰς τοὺς ἰδικούς μας χρόνους ἐλύθησαν διαιτητικῶς.

Ὅτε τελευταῖον μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς ἀφορμαὶ συγχρούσεως ὑπῆρξαν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀσφαλῶς θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς αἰτία πολέμου, τὸν πόλεμον δὲν προέλαβε μόνον τῶν κυβερνήσεων ἡ περίσκεψις καὶ ἡ φρόνησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσχυρὰ ἐν εἰρηνικῇ ἐξεγέρσει ἀποδοκιμασία ἑκατέρωθεν μεγάλου μέρους τοῦ τύπου, τοῦ κλήρου, καὶ τοῦ λαοῦ· τὰ ὑφιστάμενα ἐξ ἄλλου μέρους συνέδρια τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ὅσον καὶ ἂν περιορίζωνται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς θεωρητικὰς διατυπώσεις τῶν γνωμῶν των καὶ εὐχῶν πλατωνικὰς ἐκφράσεις, δὲν δύνανται ἐν τούτοις ἢ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀντιπροσωπεύοντα τὰς εὐγενεστάτας τάσεις τῆς συγχρόνου κοινῆς συνειδήσεως καὶ ὡς μέλλοντα διὰ τοῦ χρόνου νὰ ἐπιδράσωσιν εἰς ἰσχυροτέραν ὑπὲρ τῆς γενικῆς εἰρήνης καὶ πρακτικωτέραν ἐξέγερσιν αὐτῆς.

Καὶ συμβαίνει τι ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ πολλῆς ἄξιον προσοχῆς. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἀντίθεσις μεταξὺ φυλετισμοῦ καὶ κοσμοπολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγα κόμμα τοῦ φυλετισμοῦ εὑρίσκεται εἰς διαμάχην, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς ἑαυτό, καὶ δὲν σφάλλει τις ἐὰν εἴπῃ ὅτι ὀργασμὸς μετανοίας καὶ μεταβολῆς, μυστηριώδης ἀκόμη καὶ ἀπροσδιόριστος, ἀλλὰ βέβαιος καὶ ἀσφαλής, διαπνέει αὐτό. Καθὼς ὁ ἁμαρτωλὸς ἐκεῖνος τοῦ ἐποίου τὰ βάθη τῆς συνειδήσεως ἀνετάραξεν ἤδη θεία ζωογόνος πνοή, μένει μὲν ἀκόμη τῆς ἁμαρτίας δοῦλος, ἀλλὰ καὶ θέλει νὰ συντρίψῃ τὰ δεσμά του, καὶ δὲν ἐλυτρώθη μὲν ἀκόμη ἀπὸ τῶν οἴστρων τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ θέτων τὴν ἰδίαν ψυχήν του ὑπόδικον ὀργῇ πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τῶν ἁγνισμόν της, τοιουτοτρόπως καὶ ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ φυλετισμοῦ πάμπολλοι παρασύρονται μὲν ὑπὸ τοῦ ῥεύματός του καὶ γίνονται ὄργανα τῆς δυνάμεώς του, ἀλλὰ διὰ τοῦ καθαρωτέρου μέρους τῆς συνειδήσεώς των ἀποδοκιμάζουσι τὴν βάρβαρον καὶ τερατώδη κατάστασιν, καὶ ὄχι πλέον εὔχονται ἀλλὰ φλέγνοται ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἐπέλθῃ ἀλλοία τις διεθνὴς κατάστασις καθιεροῦσα ἀντὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τὴν εἰρηνικὴν ἅμιλλαν καὶ τὴν ἀδελφικὴν συμβίωσιν τῶν λαῶν. Καὶ ἄλλοι, ἐὰν δίδωσι τὰ σώματά των ὑπὲρ τῶν ἀγώνων τοῦ φυλε-

τισμοῦ, διότι δὲν δύνανται νὰ διαρήξωσι πάντα δεσμὸν πρὸς τὸ καθεστὼς τῆς πατρίδος των, ἀλλ᾽ ἐν τῇ καρδίᾳ των ἀπομένουσι λάτρεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεγύης τῶν λαῶν. Τὸ ὅτι δὲ οἱ πολυάριθμοι συνεταιρισμοὶ τῶν σοσιαλιστῶν ὑψοῦσι φωνὴν διαμαρτυρίας κατὰ τῶν κολοσσιαίων ἐξοπλισμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων σφοδρύνονται τὰ ἐθνικὰ μίση καὶ ἐπιτείνεται ἡ ἀθλιότης τοῦ βίου τῶν λαϊκῶν τάξεων, εἶνε πρόσθετον καὶ ἰσχυρὸν μαρτύριον τοῦ ὅτι ἡ συνδιαλλαγὴ φυλετισμοῦ καὶ κοσμοπολιτισμοῦ διὰ εἰρηνικῆς καταστάσεως συμβιβαζούσης τὰ ἰδιαίτερα ἑκάστου ἔθνους συμφέροντα πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, δὲν εἶνε τόσον ἀδύνατος ὅσον νομίζεται, ἀλλ᾽ εὑρίσκεται τοὐλάχιστον εἰς ἀρχήν τινα ἐφαρμογῆς καὶ ἐπιτυχίας.

Ὑπὲρ τῆς συνδιαλλαγῆς ταύτης ἐνεργὸν μέρος νὰ λάβωσιν ὀφείλουσιν αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, αὐταὶ πρὸ πάντων δυνάμεναι νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ταχυτέραν ἐπίτευξιν αὐτῆς. Τὸ κήρυγμα τῆς εἰρήνης, τὸ ὁποῖον πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ πρὸς τὸν κόσμον ἀπηύθυνεν ὁ Ἰησοῦς, πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ ἀντηχῇ ἐκ τῶν χειλέων τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας του, ἡ δὲ φωνὴ αὐτῆς, ἡπία ἀλλὰ καὶ θαρραλέα, συμβουλευτικὴ ἀλλὰ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐλεγκτική, ὀφείλει νὰ ἠχήσῃ εἰς τὰ ὦτα ὄχι μόνον τῶν λαῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν. Καθὼς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγαθότης ἀσφαλίζει τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τῶν κοινωνιῶν, τοιουτοτρόπως σεβασμὸς στοιχειώδης πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγαθότητα δύναται νὰ συνδιαλλάξῃ τὰ συγκρουόμενα συμφέροντα τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν κρατῶν, ἀρχιερεῖς δέ, πρεσβύτεροι καὶ ἱεροκήρυκες θὰ εἶνε ἀνάξιοι τοῦ ἀξιώματός των ἂν δὲν ἐργασθῶσιν ὅπως ἐν τῷ διεθνεῖ κώδικι ἀναδειχθῇ σεβαστὴ ἡ δικαιοσύνη ἐκείνη, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ εἰρηνευτικὸς παγκόσμιος σκοπὸς τῆς ἐκκλησίας θὰ ναυαγῇ καὶ θὰ συντριβῇται πρὸ τοῦ ὄγκου τῶν στρατῶν καὶ τῶν στόλων καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐνόπλου στάσεως καὶ τῆς μέθης τῶν πολέμων γεννωμένων παθῶν. Φανατικοὶ τοῦ φυλετισμοῦ λάτρεις, θέλουσι φυλετικὴν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὄργανον τυφλὸν αὐτὴν ἀπαιτοῦσι τῶν ἐθνικῶν ἐξάψεων καὶ βλέψεων, ὅσον ἄδικοι καὶ τερατώδεις καὶ ἂν εἶνε. Ἁμαρτωλοὶ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἄρχοντες, ὑπὸ τοῦ φυλετικοῦ παρασυρόμενοι ρεύματος, καθιστῶσι τὴν Ἐκκλησίαν των ἐπονειδίστως καὶ εὐτελῶς ὑποτελῆ εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ ἀποξενοῦντες ἀπ᾽ αὐτῆς τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς εἰρήνης, τὴν ὑπάγουσιν εἰς ἁμαρτωλὸν ὄργανον ἐμπαθῶν φυλετικῶν ἀνταγωνισμῶν, κατὰ τῶν

ὁποίων ἐπικρέμαται ἡ ὀργὴ καὶ ἡ κατάρα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐντεῦθεν προκύπτει τὸ ἀξιοθρήνητον ἄτοπον, ὅτι τὰ πάθη τὰ χωρίζοντα τὰ ἔθνη διαιροῦσι καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, καὶ τοιουτοτρόπως διαφθείρεται πᾶσα ἐν γένει ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὀνοματικὴν μόνον ἔχουσα ὑπόστασιν ὅταν ἐν αὐτῇ ἀντὶ τοῦ ἑνὸς Κυρίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπικρατῶσι τὰ θελήματα ἀνόμων κοσμικῶν ἀρχόντων, ὅταν ἐν αὐτῇ ἀντὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐπιζητῆται ἡ ἐθνικὴ δόξα ἐξυπηρετουμένη διὰ τοῦ δόλου, τῆς βίας καὶ τῆς κατακτήσεως, καὶ ὅταν ἀντὶ τοῦ πνεύματος τῆς παγκοσμίου δικαιοσύνης, εἰρήνης, ἀδελφώσεως καὶ ἀγάπης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἄρχῃ τὸ πνεῦμα τῶν φυλετικῶν ἀντιζηλιῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν παθῶν.

Μία μόνη περίπτωσις ὑπάρχει, κατὰ τὴν ὁποίαν Ἐκκλησία ἔθνους τινὸς δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ ἔχῃ κοινοὺς μετ᾽ αὐτοῦ τοὺς πόθους, ἡ περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐθνικαὶ ἀξιώσεις ἔχουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ δίκαιον, ἐλεύθεραι ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ κατακτητικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ληστρικῶν ὁρμῶν. Ἡ Ἐκκλησία τότε, ἐξυπηρετοῦσα τὰς ἀξιώσεις ταύτας, δὲν τὸ κάμνει ὡς ὄργανον τοῦ ἐθνισμοῦ, ἀλλ᾽ ὡς ὑπηρέτις τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ τῆς ἐθνικῆς τῆς ἀνθρωπότητος ἑνότητος, ἀδυνάτου ἄνευ τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιοσύνης. Ὅπου ὅμως εἷς φυλετισμὸς ἐννοεῖ τὰ φυλετικὰ αὐτοῦ δίκαια κατὰ τρόπον ἀναίσχυντον καὶ κακοῦργον, ζητῶν νὰ συντρίψῃ, ἐκμηδενίσῃ, καὶ ἀπορροφήσῃ ἄλλας φυλάς, ἐκεῖ ἡ ἐκκλησία ὀφείλει νὰ νουθετήσῃ τοὺς ἄρχοντας ὅπως ἐγκαταλίπωσι τοιαύτην σατανικὴν πολιτικήν, μὴ εἰσακουομένη δὲ ὀφείλει νὰ ἐξεγείρῃ κατὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης τὴν λαϊκὴν δύναμιν καὶ ὀργήν, πείθουσα ὅτι τερατῶδες εἶνε τὸ μεγαλεῖον ἑνὸς ἔθνους τὸ κατασκευαζόμενον διὰ τῆς διαρπαγῆς ἄλλων ἐθνῶν, ὅτι ἡ κατάρα τοῦ Θεοῦ συντρίβει ἐπὶ τέλους τὴν οὕτω καταρτιζομένην δύναμιν, ὅτι, ὅπως τὰ ἄτομα, τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ἔθνη τὰ διεγείροντα διὰ τῆς ἀδικίας μίση καθ᾽ ἑαυτῶν καταντῶσιν ἀτυχῆ, καὶ ὅτι ὄχι μόνον στοιχειῶδες χριστιανικὸν καθῆκον, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ συμφέρον ἑκάστου λαοῦ ἐπιβάλλει τὴν γενικὴν τῶν ἐθνῶν συμφιλίωσιν ἐν πνεύματι δικαιοσύνης καὶ τὴν ἐξασφάλισιν παγκοσμίου εἰρήνης ἐν ᾗ μόνῃ δύνανται νὰ συναρμοσθῶσι τὰ συμφέροντα καὶ τὰ δίκαια ἑκάστης φυλῆς μετὰ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων τῆς ἀνθρωπότητος ἁπάσης. (1)

(1) Διὰ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς τῆς ΣΤ'. Κυριακῆς βλέπε τὴν ἑρμηνείαν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τῆς Β'. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, Τόμ. Α'. σελ. 76—84.

Κυριακὴ ἑβδόμη.

(Ματθ. θ'. 27 35)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγοντι τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοί, κράζοντες καὶ λέγοντες: ἐλέησον ἡμᾶς, Υἱὲ Δαβίδ. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐτῷ. Ναὶ Κύριε. Τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. Καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. Οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκον αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ Ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Α'

Οἱ δύο τυφλοὶ καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν δρόμον

Δύο τυφλοὶ ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν. Τὸν εἶδαν ὅτι ἐπέρασε καὶ ὥρμησαν κατόπιν του; Εἰς τὸ σκότος βυθισμένοι ἀφοῦ ἦσαν, πῶς ἠμποροῦσαν νὰ τὸν ἰδοῦν; Ἀλλὰ κάποιοι, ἴσως συγγενεῖς των, ἴσως φίλοι των, ἴσως διαβάται ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐπόνεσαν, ὅ-αν εἶδαν νὰ περνᾷ ὁ Χριστός, ὁ δυνατὸς Χριστός, ὁ ἀγαθός, ὁ θαυματουργός, τοὺς εἶπαν ὅτι εἰς τὸν δρόμον εὑρίσκεται ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος πολλοὺς ἠλέησε καὶ εἰς τυφλοὺς ἄλλους τὸ φῶς των ἔδωκε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀμέσως, χειροκρατούμενοι ἀπὸ τοὺς ὁδηγούς των, καὶ ἀδελφωμένοι εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὸν πόνον, καὶ συναντώμενοι εἰς τὴν αὐτὴν διάπυρον ἐπιθυμίαν, νὰ τοῖς δοθῇ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν των, ἠκολούθουν ὀπίσω αὐτοί, ἐνῷ ἐμπρὸς ἐπεριπάτει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραζον «ἐλέησον ἡμᾶς,

Υἱὲ Δαβίδ». Καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐπροχώρει, χωρὶς νὰ σταθῇ καὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἀκολουθοῦντες καὶ αὐτοὶ πάντοτε, δὲν ἔπαυον νὰ φωνάζουν «ἐλέησον ἡμᾶς, Υἱὲ Δαβίδ». Καὶ αἱ φωναὶ αὐτῶν αὗται ἐξηκολούθουν νὰ ἀκούωνται μέσα εἰς τὸν δρόμον, ἕως οὗ ὁ Χριστὸς ἐμβῆκεν εἰς μίαν οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθον καὶ οἱ κραυγάζοντες τυφλοί.

Ἀλλὰ διατί, ἠμπορεῖ τις νὰ ἐρωτήσῃ, διατί, ἀφοῦ οἱ τυφλοὶ μὲ τόσην ἐπιμονὴν καὶ παράκλησιν ἔκραζον τὸν Ἰησοῦν νὰ τοὺς ἐλεήσῃ καθ' ὁδόν, διατί ἐκεῖνος δὲν ἐστάθη εἰς τὴν πρώτην των εὐθὺς φωνήν, ἀφοῦ τόσον ἦτον ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος; διατί τοὐλάχιστον δὲν ἔδωκεν ἀπάντησιν νὰ τοὺς παρηγορήσῃ ἀμέσως καὶ νὰ τοὺς εἴπῃ ὅτι θὰ τοὺς κάμῃ καλὰ ἐρχομένους εἰς τὸν οἶκον ὅπου αὐτὸς διηυθύνετο, ἀλλὰ σιωπᾷ καὶ τοὺς ἀφίνει εἰς τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα;

Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ μᾶς δώσῃ παράδειγμα τοῦ ὅτι χρεωστοῦμεν μὲ ταπείνωσιν νὰ κάμνωμεν τὸ καλόν, χωρὶς κανεὶς ἄλλος, εἰ δυνατόν, νὰ τὸ μανθάνῃ, ἀποφεύγοντες νὰ ἐπιδεικνύωμεν τὰς εὐεργεσίας μας εἰς τὰ βλέμματα τοῦ κόσμου καὶ διόλου μὴ λογαριάζοντες τὸν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν δόξαν. Καὶ δι' αὐτὸ σιωπᾷ ὁ Χριστός, ἐνῷ φωνάζουν παρακαλοῦντες ὄπισθέν του οἱ τυφλοί, καὶ προτιμᾷ νὰ θεωρηθῇ προσκαίρως ὅτι δυσκολεύεται νὰ εἰσακούσῃ τὴν παράκλησιν παρὰ νὰ κινήσῃ θόρυβον κάμνων δημοσίᾳ τὸ θαῦμα. Τὸ νὰ δείξῃ λοιπὸν ὅτι δὲν πρέπει νὰ καιώμεθα ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ νὰ κάμνωμεν φανερὰ τὰς ἀγαθοεργίας μας, διὰ νὰ φημισθῇ τὸ ὄνομά μας, ἀλλ' ὅτι καὶ προκαλούμενοι εἰς τοῦτο, χρεωστοῦμεν ν' ἀποφεύγωμεν καὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ τὴν ἐπίδειξιν, μυστικὰ εἰ δυνατὸν ἐνεργοῦντες αὐτό, ἰδοὺ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἐσιώπησεν εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν τυφλῶν, ἐνόσῳ τὸν ἐφώναζον μέσα εἰς τὸν δρόμον, καὶ τοὺς ἄφηκε φωνάζοντες νὰ ἔλθουν, χωρὶς νὰ τοὺς εἰσακούσῃ, μέσα εἰς τὸν οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον διηυθύνετο.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἦτο ὁ λόγος. Ποῖος; ὅτι ζητοῦντές τι ἀπὸ τὸν Θεὸν πρέπει μ' ἐπιμονὴν καὶ θερμότητα καὶ πόθον ἀκούραστον νὰ τὸ ζητῶμεν, μὴ ἀποθαρρυνόμενοι καὶ ὅταν ἀκόμη φαίνεται ὅτι εἰς τὰ χαμένα πηγαίνει ἡ αἴτησίς μας καὶ ὅτι δὲν εἰσακούεται ἡ παράκλησίς μας. Τούτου βέβαια ἡ καλωσύνη ἡ ἄπειρος διὰ νὰ κινηθῇ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὰς ἰδικάς μας φωνὰς καὶ ζητήσεις. Ἀλλ' εἰς τὰς δυστυχίας μας ἡ θεία ἀγαθότης βοηθεῖ πολλάκις μόνον ὅταν εἴμεθα βοηθείας ἄξιοι καὶ μὲ ὅλην της

τὴν δύναμιν προσκολλᾶται ἡ ψυχή μας εἰς τὸ ἔλεος τὸ θεῖον· δι᾽ αὐτὸ δὲ καὶ ἀργοποροῦμεν νὰ εἰσακουσθῶμεν εἰς τὰς αἰτήσεις μας, διὰ νὰ δοκιμασθῇ ἡ πίστις μας εἰς τὸν Θεὸν καὶ γείνῃ ὁλοφάνερος καὶ δυναμώσῃ περισσότερον μὲ τὰς συχνὰς καὶ ἐπιμόνους αἰτήσεις μας ἡ ἀφοσίωσίς μας εἰς αὐτόν. Διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τοιοῦτον παράδειγμα ὁ Χριστός, ἀφῆκε τοὺς τυφλοὺς εἰς ὅλον τὸν δρόμον ἀκατάπαυστα νὰ φωνάζουν πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ ἐπικαλῶνται τὸ ἔλεός του ἕως οὗ τέλος εἰσήκουσε τὴν δέησίν των καὶ ἀπέδωκε τὸ φῶς εἰς τοὺς τυφλωμένους ὀφθαλμούς των.

Παρατηρήσατε δὲ καὶ ἓν ἄλλο. Χωρὶς νὰ γνωρίζουν οἱ τυφλοὶ ὅτι ἀπὸ τὴν γενεὰν τοῦ Δαβὶδ ἦτο ὁ Χριστός, ἀλλὰ πρὸς τιμήν του υἱὸν Δαβὶδ τὸν ὀνομάζουν καὶ τὸν τιμητικὸν αὐτὸν τίτλον νὰ τοῦ δίδουν ἐξακολουθοῦν εἰς κάθε δέησίν των, χωρὶς ἡ σιωπή του νὰ κινήσῃ τὸν ἐρεθισμόν των καὶ φύγῃ ἀπὸ τὸ στόμα των ἄτοπόν τι κατ᾽ αὐτοῦ. Ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὁμολογοῦμεν αὐτόν, οἱ ὁποῖοι βασιλέα καὶ κριτὴν καὶ μισθαποδότην μας τὸν γνωρίζομεν, τί κάμνομεν πολλάκις; Ἢ ὡς νὰ εἴμεθα ἄπιστοι καὶ ἀντίχριστοι, διόλου δὲν ζητοῦμεν τὸ ἔλεός του εἰς τὰς δυστυχίας μας· ἢ ἂν τὸ ζητήσωμεν, ἐνῷ εἰς τὰς ἁμαρτίας μας ἐπιμένομεν, ἔχομεν τὴν ἀπαίτησιν ἀμέσως νὰ μᾶς εἰσακούσῃ, χωρὶς νὰ φανῶμεν ἄξιοι διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς· ἂν δὲ ἀμέσως δὲν ἔγεινε πρᾶγμα ἡ αἴτησίς μας, εἴτε διότι μὲ χλιαρότητα ἐζητήσαμεν, εἴτε διότι ἠθέλομεν εἰς πρώτην καὶ δευτέραν φωνήν μας νὰ ἀκούσῃ ἀμέσως καὶ νὰ μᾶς ἱκανοποιήσῃ ὁ Κύριος, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν διάθεσιν πολλάκις ν᾽ ἀναφερθῶμεν ὁλοψύχως πρὸς αὐτόν, εἴτε διότι δὲν ἔκρινε πρέπον ὁ Θεὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν αἴτησίν μας, εὐθὺς ἀποκάμνομεν καὶ βαρυνόμεθα καὶ θυμώνομεν καὶ αὐθαδῶς κατηγοροῦμεν τὸν Θεὸν καὶ μυρίαι ὅσαι ἀνοησίαι ἀπὸ τὸ στόμα μας ἐναντίον του ἐξέρχονται. Τί δὲ μὲ τοῦτο κάμνομεν; Μόνον τὸ ὅτι εἴμεθα ἀνάξιοι τῆς θείας βοηθείας βεβαιώνομεν. Μόνον τὴν ὀλιγότητα καὶ τὴν ψυχρότητα τῆς πίστεώς μας μαρτυροῦμεν. Μόνον τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνατροφῆς μας φανερώνομεν οὐδὲ τὴν εὐγένειαν τῶν τυφλῶν Ἰουδαίων κατέχοντες. Καὶ μόνον τῆς μωρίας μας τὸ μέγεθος πιστοποιοῦμεν. Καὶ τί κερδίζομεν μ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον; Τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁριστικὴν ἀποτυχίαν τῶν ὅσων παρ᾽ αὐτοῦ ζητοῦμεν καὶ ὅπερ φοβερώτατον ἀπὸ ὅλα τὰ κακὰ καὶ τὰ δυστυχήματα, τὴν καταδίκην ἡμῶν εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ὅστις λοιπὸν φρόνιμος, ὅταν ἀπὸ τὸν Θεὸν θέλῃ νὰ εἰσακουσθῇ, ἂς ζητῇ ἀπ᾽ αὐτὸν

ἔλεος, ἀλλ᾽ ἂς τὸ ζητῇ μὲ πίστιν, μὲ θερμότητα, μὲ ἐπιμονήν, καὶ ὅταν τοιουτοτρόπως ζητῇ καὶ πράγματα εὔλογα καὶ ἄξια νὰ εἰσακουσθοῦν ζητῇ, τότε ἐξάπαντος ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ θὰ ἐκτελέσῃ τὴν παράκλησίν του, καθὼς ὁ Κύριος ἐξετέλεσε τῶν τυφλῶν τὰς παρακλήσεις, ἐλεήσας αὐτούς, διότι μ᾽ ἐπιμονὴν καὶ μὲ πίστιν τὴν θεραπείαν των ἐζήτησαν.

Β΄

Οἱ τυφλοὶ καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν οἶκον.

Ὅ,τι δὲν ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν δρόμον, τὸ ἔκαμεν εἰς τὸν οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ἠκολούθησαν οἱ τυφλοί. Ἀφοῦ τοὺς ἠρώτησεν ἂν πιστεύουν ὅτι εἰμπορεῖ νὰ κάμῃ τοῦτο, τὸ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ δηλαδὴ δίδων τὸ φῶς εἰς τοῦς σβυστοὺς ὀφθαλμούς των, καὶ ἐκεῖνοι τοῦ εἶπαν «Ναὶ Κύριε», τότε ἤγγισε καὶ τῶν δύο τοὺς ὀφθαλμοὺς λέγων «κατὰ τὴν πίστιν σας ἂς γείνῃ», ἀμέσως δὲ οἱ ὀφθαλμοί των ἠνοίχθησαν καὶ τὸ φῶς ἠκτινοβόλησεν ἐνώπιόν των.

Τί παρατηροῦμεν καὶ ἐδῶ; ὅτι ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων θεωρεῖται ἀπαραίτητος εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Θεὸς τὴν θεραπείαν των. Διατί; Μήπως τάχα καὶ μόνος του δὲν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν θεραπείαν; Μήπως τάχα, καὶ ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ, ἡ θέλησίς του δὲν ἔχῃ ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ θαύματος, ἂν δὲν συνεργήσῃ καὶ τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου ἡ δύναμις; — Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μόνος του ἠμπόρεσεν ἀπὸ τὸ μηδὲν νὰ πλάσῃ ἕνα κόσμον, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὴν δύναμιν νεκροὺς ν᾽ ἀναστήσῃ εἶχε, δὲν ἐχρειάζετο, ὅταν ἤθελε, τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰδικήν του τὴν θέλησιν, καὶ διὰ νὰ κάμῃ ὅ,τι δήποτε θαῦμα. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς ἀποστολὴν εἶχε νὰ δημιουργήσῃ τὴν νέαν πρὸς αὐτόν, ὡς ἀπεσταλμένον τοῦ Πατρός του, πίστιν, καὶ οἱ λόγοι του δὲ καὶ τὰ ἔργα του πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τείνουν. Τὸν ἐπικαλεῖταί τις; Ἔχει ὅλην τὴν ἀγαθότητα νὰ τὸν ἀκούσῃ. Ἀλλ᾽ ὑπὸ ἕνα ὅρον. Ποῖον; Ὁ ζητῶν παρ᾽ αὐτοῦ τὸ θαῦμα νὰ ἔχῃ πίστιν εἰς αὐτόν. Καὶ τὴν πίστιν ταύτην δὲν ἐζήτει διὰ δόξαν τοῦ ἑαυτοῦ του, τὴν ἐζήτει εἰς δόξαν τοῦ ἀποστείλαντος αὐτόν· καὶ αὐτὴν πάλιν ἐζήτει ὄχι διὰ τὸν Πατέρα του, ὅστις ἄπειρος εἰς τὴν δόξαν ὅπως καὶ εἰς κάθε ἄλλο ἀγαθόν, τίποτε δὲν ἔχει νὰ κερδίσῃ ἢ νὰ χάσῃ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπόληψιν ἢ τὴν καταφρόνησιν· τὴν ὁμολογίαν τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως καὶ τῆς θαυματουργοῦ του

δυνάμεως τὴν ἀναγνώρισιν ἤθελε χάριν αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ὁποίων πρῶτος καὶ κυριώτατος ὅρος εἶνε ἡ πίστις ἡ ἀληθινή.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Χριστὸς λέγων «κατὰ τὴν πίστιν σας ἂς γείνῃ» τὴν πίστιν τῶν τυφλῶν θεωρεῖ κυριωτέραν τῆς θεραπείας των αἰτίαν, καὶ τῆς θεραπείας τὴν δύναμιν θέτει κατὰ μέγα μέρος καὶ εἰς τῶν εὐεργετουμένων τὴν ἀξίαν. Κατὰ τὸν τρόπον δ' αὐτὸν πρῶτον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἐξάπτῃ καὶ δυναμώνῃ τὴν πίστιν μας, ἡ ὁποία ὅσῳ πλέον δυνατὴ εἶνε, τόσῳ μεγαλήτερα εὐεργετήματα νὰ μᾶς δώσῃ ἠμπορεῖ, καὶ δεύτερον, μὲ μετριοφροσύνην, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ Θεὸς νὰ ἔχῃ ἠμποροῦσε, τοῦ καλοῦ τὴν ἀξίαν μεταθέτει εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τοιουτοτρόπως κηρύττεται κύριος τῆς τύχης του. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ δυστύχημα, τὸ ὁποῖον μᾶς βασανίζει, ἐὰν θέλωμεν καλόν τι ν' ἀποκτήσωμεν, τὸ ὁποῖον μᾶς λείπει, εἰς τὸν Θεὸν δὲν πρέπει νὰ ἐπιρρίπτωμεν τοῦ δυστυχήματος τὴν εὐθύνην, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν θέλησιν μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν τὸ πᾶν. Ἡ δύναμις τοῦ διωγμοῦ τοῦ κακοῦ, ἡ δύναμις τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ καλοῦ, εἰς τὴν πίστιν στέκει. Καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲν ἡ πίστις αὕτη ἔρχεται· ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς στέκει ἰδικόν μας κτῆμα καὶ ἰδικήν μας δύναμιν νὰ τὴν κάμωμεν ὁπλίζοντες δι' αὐτῆς τὴν ψυχήν μας. Καὶ ὅταν τοῦτο κατορθώσωμεν, ὅταν ἡ πίστις πρὸς τὸν Χριστὸν πυρώσῃ τὴν καρδίαν μας, τότε αἱ πρὸς αὐτὸν εὔλογοι ἐπικλήσεις μας δὲν θὰ εἶνε μάταιαι, ἀλλ' αἱ αἰτήσεις μας θὰ εἰσακούωνται καὶ θὰ ἐκτελῶνται ἀναλόγως τῆς πίστεως ὑπὸ τῆς ὁποίας θὰ συνοδεύωνται.

Μετριοφροσύνη τοῦ εὐεργέτου. Εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετηθέντων.

Μετὰ τὴν τόσην καλωσύνην, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς ἔδειξε πρὸς τοὺς τυφλούς, δώσας εἰς αὐτοὺς τὸ φῶς των, δὲν ἐπερίμενε νὰ δεχθῇ εὐχαριστίας, ἀλλ' εἰς τὰς πρώτας κραυγὰς εὐγνώμονος τῶν θεραπευθέντων ἐνθουσιασμοῦ, τοῖς ἀπέτεινε κατὰ τρόπον αὐστηρὸν τὸν λόγον· «ὁρᾶτε, εἶπε, μηδεὶς γινωσκέτω». Ἤτοι «προσέξατε καλά, κανεὶς νὰ μὴ μάθῃ αὐτὸ τὸ ὁποῖον σᾶς ἔκαμα». Καὶ εἰς τοῦτο φαίνεται ὅλη ἡ ἠθικὴ τοῦ Χριστοῦ τελειότης, τῆς ἀγαθωσύνης του ἡ καθαρότης, καὶ ἡ ἐντελὴς ἀπ' αὐτοῦ ἀπουσία πάσης ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἔλλειψις καὶ τοῦ παραμικροῦ ἴχνους κοσμικῆς φιλοδοξίας. Ἐὰν ἦτο ἄλλος εἰς

τὴν θέσιν του, ὕστερον ἀπὸ τόσον μέγα θαῦμα, ν' ἀποδώσῃ εἰς δύο τυφλοὺς τὴν ὅρασίν των, θὰ ἐπλημμύρει ἀπὸ χαρὰν καὶ ἔπαρσιν καὶ θὰ ἐζήτει ἀπὸ τοὺς ἰατρευθέντας, εἰς μικρὸν δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης των, νὰ διαλαλήσουν τὸ γενόμενον ὄχι μόνον εἰς τὴν ἰδικήν των πόλιν καὶ τὰ ἄλλα πλησίον μέρη, ἀλλ' εἰ δυνατόν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ὁ Χριστὸς ὅμως ὄχι μόνον τοιοῦτό τι δὲν ζητεῖ, ἀλλ' οὐδὲ ἀφίνει τοὐλάχιστον τοὺς ἀναβλέψαντας τυφλοὺς ἐλευθέρους εἰς τὸ νὰ κάμουν ὅ,τι ἤθελον. Αὐτός, ὁ τόσον καλὸς καὶ ἥμερος καὶ γλυκύς, ὁ ὁποῖος πρὸ μιᾶς στιγμῆς μὲ τόσην συμπάθειαν καὶ στοργήν, τοῖς ἀπέδιδε τὸ φῶς των, αὐστηρὸς τοὺς διατάσσει τώρα, ὄχι τὴν διαφήμισιν τῆς εὐεργεσίας ἀπαιτῶν, ἀλλὰ τὴν πλήρη αὐτῆς ἀποσιώπησιν, μέχρι τοῦ νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς τίποτε περὶ αὐτῆς «ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω». Προσέξετε κανεὶς γνῶσιν μὴ λάβῃ.

Εἴδετε ταπείνωσιν καὶ μετριοφροσύνην; Εἴδετε ὁρμὴν ὄχι εἰς τὸ νὰ ἐπισύρῃ, ἀλλὰ ν' ἀποφύγῃ τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον; Εἴδετε καταφρόνησιν πάσης κοσμικῆς δόξης καὶ εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν διάθεσιν τοῦ νὰ κάμῃ τὸ καλὸν μόνον διὰ τὸ καλόν, χωρὶς νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ κανὲν κέντρισμα τῆς φήμης; ὁποῖον ἔξοχον καὶ θαυμαστὸν δίδαγμα δι' ἐκείνους, ὅσοι, θύματα τῆς προσωπικῆς φιλοδοξίας, εἶνε κυριευμένοι ἀπὸ τὸν πυρετὸν τῶν ἀνθρωπίνων ἐπαίνων, καὶ καταντοῦν εἰς τὸ νὰ χάνουν αἱ καλαί των πράξεις τὴν ἠθικὴν ἀξίαν των, ἐπειδὴ αἰτία των δὲν εἶνε κυρίως ἡ ἀγαθὴ διάθεσις, ἀλλ' ἡ μανία τῆς ἀνθρωπίνης δόξης, καὶ ἀφορμή των καὶ σκοπός των ἀποδεικνύεται ὄχι τοῦ εὐεργετουμένου ἡ ὠφέλεια, ἀλλὰ τοῦ ἑαυτοῦ των ἡ διαφήμισις καὶ τῆς προσωπικῆς κενοδοξίας των ἡ ἐξυπηρέτησις! Ἀπὸ τὴν ματαιότητα αὐτὴν πρέπει νὰ εἶνε ἀνώτερος ὁ ἀληθινὸς χριστιανός. Τὸ καλὸν νὰ κάμνῃ χρεωστεῖ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν πάσχοντα· ἂν δὲ καὶ εἰς δόξαν ἀποβλέπῃ, ἡ δόξα αὕτη δι' αὐτὸν ἂς εἶνε μόνον ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ δόξα αὕτη στεφανώνει ὄχι τοὺς ὑπερηφάνους, ὄχι τοὺς ζητοῦντας νὰ διατυμπανίζωσι τὰς ἀγαθοεργίας των, ἀλλ' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ταπεινοὶ καὶ μετριόφρονες, εὐεργετοῦν φυλάσσοντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου». Καὶ ὅσον μεγαλητέρα εἶνε ἡ ταπείνωσις καὶ ἡ μετριοφροσύνη, τόσον μεγαλητέρα θὰ εἶνε καὶ ἡ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἀμοιβή, ὅστις τὰς καλάς μας πράξεις θὰ διαλαλήσῃ ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν Κρίσεως, καὶ δι' ὅσα καλὰ ἐν τῷ κρυπτῷ ἐκάμαμεν, θὰ μᾶς κηρύξῃ εἰς τὰ φανερὰ κληρονόμους τῆς θείας του βασιλίας.

Δόξαν λοιπὸν ἀληθῆ καὶ μεγάλην θέλεις χριστιανέ; Ἀγαθοέργει ἀλλὰ χωρὶς πόθον δόξης κοσμικῆς. Ἀγαθοέργει χωρὶς νὰ φαίνεσαι. Ἀγαθοέργει χωρὶς νὰ ἐπιδεικνύησαι. Ἀγαθοέργει ἀγωνιζόμενος πῶς νὰ κρυβῇς καὶ νὰ ἐμποδίσῃς τὴν φήμην τῆς φιλανθρωπίας σου. Καὶ δι' αὐτήν σου τὴν ταπείνωσιν θὰ ἔλθῃ ὥρα πολλαπλασίως νὰ ἀμειφθῇς. Ἐὰν σὺ ἐμποδίσῃς νὰ μάθουν τὰς ἀγαθοεργίας σου, πέντε, δέκα, ἑκατόν, χίλιοι, ἓν ἑκατομμύριον ἀνθρώπων, τὰς ἀγαθοεργίας σου ὅμως ἀμέσως θὰ διηγῶνται οἱ οὐρανοί, καὶ εἰς τὴν ἁρμοδίαν ὥραν ἡ ἀρετή σου θὰ λάμψῃ ἐμπρὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος θὰ σὲ ἴδῃ δόξαν σου νὰ ἔχῃς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλ' ἂν ὁ εὐεργέτης δὲν πρέπῃ νὰ ἐπιθυμῇ τὴν διαφήμισιν τῶν καλῶν του πράξεων, ὁ εὐεργετούμενος χρεωστεῖ νὰ τὰς διαλαλῇ. Ἡ εὐεργεσία πρέπει νὰ εἶνε βωβή· ἀλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη μεγαλόστομος νὰ εἶνε χρεωστεῖ. Τοῦτο ἔκαμαν οἱ ἀναβλέψαντες τυφλοί. Ὁ Χριστὸς τοὺς διέταξε τίποτε εἰς κανένα νὰ μὴ εἴπουν. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἤκουσαν. Ὄχι δι' ἀπείθειαν, ἀλλὰ διὰ καθῆκον. Ὁ Ἰησοῦς, ὡς ὤφειλε, δὲν ἤθελε τὴν διαφήμισιν τοῦ θαύματός του. Ἀλλ' οἱ ἀναβλέψαντες τυφλοί, ὡς ὤφειλον, τὸ διεφήμισαν εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. Καὶ τοιουτοτρόπως διδασκόμεθα καὶ ἡμεῖς ὅτι, εὐεργετούμενοι, νὰ εὐγνωμονῶμεν ὀφείλομεν, εὐγνωμονοῦντες δὲ φανερὰ νὰ ὁμολογῶμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας χρεωστοῦμεν. Ὅταν πρὸ πάντων ἡ εὐεργεσία, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμε, τοιαύτη ἦνε, ὥστε νὰ γεννᾷ τὸν θαυμασμόν, καὶ τὴν μίμησιν νὰ προκαλῇ, καὶ ὡς πρᾶξις τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεὸν νὰ θεωρῆται, τότε ἱερωτέρα εἶνε ἡ ὑποχρέωσίς μας εἰς τὸ νὰ τὴν διαλαλῶμεν καὶ χάριν τῆς δόξης τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ καθείς μας μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις ὀφείλει νὰ συντελῇ. Καὶ ὅπου πολλαπλασιάζονται οἱ ἀγαθοποιοῦντες κατὰ καθῆκον, χωρὶς διόλου νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ ὁρμὴν ἐγωϊσμοῦ καὶ ν' ἀποβλέπουν εἰς τὸν ἔπαινον τοῦ κόσμου, συγχρόνως δὲ πολλαπλασιάζονται καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀναγνωρίζοντες τὰς εὐεργεσίας καὶ δημοσίᾳ αὐτὰς ὁμολογοῦντες, ἐκεῖ ἀσφαλὴς ἀπόδειξις ὑπάρχει ὅτι πνέει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἔχει στερεὰ θεμέλια εἰς τὴν χώραν ἐκείνην.

Οἱ ὄχλοι καὶ οἱ Φαρισαῖοι.

Μὲ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἀπέδωκε τὸ

φῶς των, ἔδωκε καὶ τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἀκοὴν εἰς ἄνθρωπον κωφάλαλον, ὅστις δαιμονισθεὶς τὰς ἐστερήθη. Ἐκεῖνοι ἐξήρχοντο καὶ αὐτὸς εἰσήρχετο. Τὸ ἓν θαῦμα μόλις ἐτελείωσε καὶ ἀμέσως ἐξήστραψε τὸ ἄλλο. Καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο ἐκορύφωσε τὸν θαυμασμὸν τῶν ὄχλων διὰ τὴν δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ. Πολυάριθμοι ἔξω τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ θαύματα ἔγειναν, ὅταν πρὸ πάντων εἶδον τὸν κωφὸν νὰ ἀκούῃ, τὸν βωβὸν νὰ ὁμιλῇ, ἀπὸ μεγάλην ἐκυριεύθησαν ἔκπληξιν, καὶ ὅλοι μὲ μίαν γνώμην καὶ μὲ μίαν φωνὴν ἐκήρυττον ὅτι ποτὲ δὲν ἐφάνη τοιαύτη δύναμις καὶ τοιαῦτα δὲν ἔγειναν ἔργα μεταξὺ τοῦ Ἰσραήλ. Ἀλλὰ καθὼς καὶ ἄλλοτε, τοιουτοτρόπως καὶ τώρα, ὅπου οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν οἱ Φαρισσαῖοι ἐφθόνησαν· ὅπου ἐκεῖνοι ἐδοξάσαν αὐτοὶ ἐσκανδαλίσθησαν· καὶ ὅπου οἱ πρῶται μίαν ἀλήθειαν ὡμολόγησαν, οἱ δεύτεροι μωρίας ἐξεστόμισαν καὶ παραλογισμούς. Οἱ ὄχλοι εἰς τοῦ Ἰησοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὰ ἔργα ἔβλεπον δύναμιν καὶ δόξαν Θεοῦ εὐεργετοῦντος τὸν Ἰσραήλ. Οἱ Φαρισαῖοι, κατὰ τρόπον ἐναντίον, εἰς τοῦ Ἰησοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἔβλεπον ἢ ἐπροσποιοῦντο ὅτι ἔβλεπον δαιμόνων ἐνέργειαν καὶ δύναμιν, καὶ δεικνύοντες μωρίαν περισσήν, ὅπως περισσὴ ἦτο καὶ ἡ μοχθηρία των, διέβαλλον τὸν Χριστὸν ὅτι εἶνε ὄργανον καὶ ὑπηρέτης τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων καὶ ὅτι μὲ αὐτοῦ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν δύναμιν διώκει τὰ δαιμόνια καὶ ἐλευθερώνει τοὺς πάσχοντας ἀπ' αὐτῶν.

Τὴν ἀλογίαν καὶ τὴν μωρίαν τῆς διαβολῆς ταύτης, εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον (Κεφ. ΙΒ΄ 24—27), ἀποδεικνύει μὲ συλλογισμοὺς ἁπλουστάτους ἀλλὰ καὶ ἀκατανικήτους ὁ Κύριος ἡμῶν. Μὲ κατηγορεῖτε, λέγει, ὅτι βοηθούμενος ἀπὸ τὸν ἄρχοντα τῶν δαιμονίων διώκω τὰ δαιμόνια. Ἀλλ' εἶνε τοῦτο δυνατόν; Βασιλεία, ἡ ὁποία διηρέθη καὶ πολεμεῖ τὸν ἑαυτόν της, δὲν θὰ χαθῇ; καὶ πόλις ἢ οἰκία χωρισθεῖσα εἰς μερίδας, αἱ ὁποῖαι ἐνεργοῦν ἡ μία κατὰ τῆς ἄλλης, ἠμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ; Πῶς λοιπὸν ὁ Σατανᾶς ἠμπορεῖ νὰ πολεμῇ τὸν ἑαυτόν του, διώκων δι' ἐμοῦ τὰ δαιμόνια, ἀφοῦ αὐτὴ ἡ διαίρεσις καὶ αὐτὸς ὁ πόλεμος θὰ ἔφερεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ μὴ ἠμπορέσῃ νὰ σταθῇ ἡ βασιλεία του; Τόσον πονηρὸς τῶν δαιμονίων ὁ ἄρχων, ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ τόσον κουτὸς ὅσον σεῖς οἱ Φαρισσαῖοι θέλετε νὰ τὸν παραστήσητε; Ἀφοῦ τὸ συμφέρον του εἶνε νὰ πολλαπλασιάζῃ τοὺς δαιμονισμένους ἀνθρώπους καὶ νὰ στερεώνῃ τὸ κράτος του μεταξὺ αὐτῶν, εἶνε δυνατὸν πλέον νὰ βοηθῇ αὐτὸς εἰς τὸν διωγ-

μὸν τῶν ὀργάνων του, ἐργαζόμενος τοιουτοτρόπως ἐναντίον τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του;

Καὶ ὅμως οἱ Φαρισαῖοι ἐπέμενον εἰς τὴν διαβολήν. Τὸ πάθος των ἐθυσίαζε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἔπνιγε τὴν λογικήν. Οἱ λόγοι των ἦσαν κατὰ τὴν διάθεσίν των. Κατηγόρουν ὄχι ἕνεκα πλάνης, ἀλλὰ κυρίως ἕνεκα μοχθηρίας. Σαπρὰ δένδρα, καὶ σαπροὺς ἔφερον καρπούς. Τὸ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἐνδιαφέρον των δὲν ἦτο εἰλικρινές. Κατὰ τοῦ Χριστοῦ τοὺς ἐκίνουν ἐλατήρια πονηρά. Πονηροὶ διὰ τοῦτο ἦσαν καὶ οἱ λόγοι των. Καὶ καταγγέλλων καὶ καυτηριάζων τὴν δηλητηριασμένην κατάστασίν των ὁ Χριστὸς προσέθετε: «Γεννήματα ἐχιδνῶν πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν, πονηροὶ ὄντες; Ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά». (Ματθ. Κεφ. ΙΒ΄ 34—35).

Ἀλλοίμονον λοιπὸν εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει πονηρὰν τὴν καρδίαν καὶ κακὰς τὰς διαθέσεις! Τοῦ νοῦ του ἡ ἀνάπτυξις, τῶν γνώσεών του τὸ πλῆθος, ὡς ὄργανα τοῦ πονηροῦ εἶνε καταδεδικασμένα καὶ αὐτὰ νὰ ἐργασθοῦν. Οἱ Φαρισαῖοι εἶνε πνευματικῶς ἡ ἀνωτέρα τάξις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ εἶνε καὶ ἡ πλέον ἀνθρωπισμένη, ἡ πλέον εὐγενής, ἡ πλέον δικαία, ἡ πλέον λογική. Ἀλλ' ἡ διαστροφὴ τῆς καρδίας των ἔφερε καὶ διαστροφὴν τοῦ λογικοῦ των, καὶ εἰς τὰς περὶ τοῦ Χριστοῦ κρίσεις των ἡ μοχθηρία των τοὺς σπρώχνει εἰς μωρίας καὶ παραλογισμούς. Ἐνῷ οἱ ὄχλοι, οἱ ἀγράμματοι, οἱ ἀκατέργαστοι, οἱ ἀμόρφωτοι, ὅπου οἱ Φαρισαῖοι βλέπουν ἐνέργειαν Σατανᾶ, αὐτοὶ βλέπουν δόξαν Θεοῦ. Ἡ ἁπλότης τῆς καρδίας των ἔκαμνε καὶ τὰς σκέψεις των λογικάς. Διότι ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ· ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά».

Θέλομεν λοιπὸν νὰ ἐξαπλώσωμεν τὸ κράτος τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὸν κόσμον; Ἀέρα θὰ κοπανίζωμεν, ἂν ἐνομίσαμεν ὅτι θὰ τὸ κατορθώσωμεν μόνον μὲ τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν γραμματισμένων. Μὴ δὲν βλέπωμεν καθ' ἡμέραν πλῆθος ἰατρῶν, δικηγόρων, καθηγητῶν, δημοσιογράφων, δημάρχων, βουλευτῶν, ὑπουργῶν, ἀνθρώπων δηλαδὴ πεπαιδευμένων, οἱ ὁποῖοι ὅμως ὅλην των τὴν παιδείαν καὶ τὰς γνώσεις των καὶ τοῦ νοῦ των τὴν ἐπιτηδειότητα πρὸς τὸ κακὸν μεταχειρίζονται, πολλάκις αὐτὴν τὴν καταστροφὴν φέροντες εἰς ἄτομα, εἰς οἰκογενείας, εἰς πόλεις, εἰς ἔθνη; Ὁ κυρίως ἄνθρωπος εἶνε

ἡ καρδία· καὶ οἱ θέλοντες νὰ φέρουν εἰς τὸν κόσμον τὴν βασιλείαν τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἀγάπης, τὰς καρδίας πρέπει νὰ μορφώσουν φυτεύοντες ἐντὸς αὐτῶν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Τῆς καρδίας ἡ χριστιανικὴ μόρφωσις κάμνει εὐγενὲς στοιχεῖον ἡμερώσεως καὶ πολιτισμοῦ καὶ τὸν τελευταῖον χωριάτην, ἔστω καὶ ἂν τύχῃ αὐτὸς νὰ μὴ γνωρίζῃ οὐδὲ τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἐνῷ ὅλη τοῦ κόσμου ἡ σοφία ἠμπορεῖ νὰ παρουσιάσῃ ἓν ἄθλιον τέρας, ὅταν ἡ καρδία του γείνῃ κακὴ καὶ διεστραμμένη, ὡς τοῦτο συνέβαινε εἰς τοὺς Φαρισαίους τοῦ καιροῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὡς σήμερον συμβαίνει καὶ εἰς τὸ ἔθνος μας, εἰς τὸ ὁποῖον ὅλας σχεδὸν τὰς δυστυχίας καὶ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὰς καταστροφὰς ἔφεραν αἱ ἀνώτεραι λεγόμεναι τάξεις καὶ τῶν γραμματισμένων αἱ φάλαγγες, αἱ ὁποῖαι ποτὲ δὲν ἐφρόντισαν νὰ μορφώσουν χριστιανικῶς τὰ ἤθη των, καὶ διὰ τοῦτο ἔμειναν σαπρὰ δένδρα, ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ καὶ σαπροὶ νὰ προέλθουν καρποί.

Πῶς ἐφέρετο ὁ Χριστὸς ὅταν τὸν ἐσυκοφάντησαν. Διδάγματα καὶ δι' ἡμᾶς.

Εἶνε μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι φοβερὰ ὀργίζονται καὶ ἐξάπτονται καὶ ὑποφέρουν, ὅταν κάποια συκοφαντία ἐναντίον των ἐκτοξευθῇ. Δὲν ἀρνοῦμαι τὸ πικρὸν τῆς συκοφαντίας καὶ τὴν βαθύτητα τῶν πληγῶν τὰς ὁποίας τὰ βέλη της ἀνοίγουν. Ἀλλὰ νὰ μᾶς κυριεύῃ ἀπογοήτευσις καὶ ἀπελπισία, διότι μᾶς ἐσυκοφάντησεν ὁ δεῖνα ἢ ὁ τάδε, καὶ λύπη ἀθεράπευτος νὰ κατατρώγῃ τὴν καρδίαν μας καὶ νὰ σβύνῃ ὁ θεῖος ἐνθουσιασμός μας καὶ νὰ μαραίνηται ὁ ζῆλος μας πρὸς τὸ καλόν, διότι μοχθηροὶ ἄνθρωποι μᾶς διαβάλλουν, οὔτε τὴν πίστιν μας οὔτε τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐννοοῦμεν τὰ χριστιανικά μας χρέη, συνιστᾷ. Αἱ συκοφαντίαι, αἱ κατακρίσεις, αἱ καταλαλιαὶ καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι κακίαι, ἀπὸ τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρομεν, τότε θὰ λείψουν, ὅταν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ βασιλεύσῃ ἀποκλειστικὴ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐφόσον ὅμως διὰ τὰς ἁμαρτίας μας ἔχει καὶ ὁ Σατανᾶς εἰς ἐνέργειαν τὴν ἐξουσίαν του, ἡ ζωὴ εἶνε πόλεμος καὶ ἀγών, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν τοῦ χριστιανοῦ χρέος εἶνε νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρείαν του, ἔστω καὶ ἂν εἰς τὰ φανερὰ ἢ μὲ δολιότητα φαρμακερὰ βέλη ρίπτῃ ἐπάνω του ὁ ἐχθρός. Ὅστις τὴν δύναμιν αὐτὴν δὲν ἔχει, τοῦ νὰ ὑποφέρῃ καὶ ὑπομένῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶνε γνήσιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι «ὁ

ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται». Ἤ μήπως νομίζῃς ὅτι ἡ ἰδική σου ἀρετὴ τοιαύτη εἶνε, ὥστε ἔπρεπε νὰ μένῃ εἰς ὅλους σεβαστή, ἔξω ἀπὸ πᾶσαν προσβολὴν καὶ πᾶσαν συκοφαντίαν; Ἄ! Ἡ ἔπαρσις αὐτὴ δὲν θέλω οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ μολύνῃ τὴν ψυχήν σου, χριστιανέ. Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶνε ἡ ἀρετή σου, ἠμπορεῖ νὰ εἶνε μεγαλητέρα ἀπὸ τὴν τῶν ἀποστόλων, ἀπὸ τὴν τῶν μαρτύρων, ἀπὸ τὴν τῶν ἁγίων καὶ τόσων λαμπρῶν τῆς Ἐκκλησίας φωστήρων; Καὶ ὅμως καλὰ εἰξεύρεις ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ἐσυκοφαντήθησαν καὶ ψευδῶς κατηγορήθησαν. Καὶ μήπως αὐτοὶ μόνοι; Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἐσυκοφαντήθη κατὰ τὸν πλέον μοχθηρὸν καὶ ἐπίμονον τρόπον; Δὲν τὸν εἶπον οἱ ἐχθροί του πλάνον; Δὲν τὸν ἐκακολόγησαν ὡς φάγον καὶ οἰνοπότην; Καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐξηγοῦμεν, δὲν εἴδομεν ὅτι ἔφθασαν νὰ τὸν ὀνομάσουν καὶ ὄργανον τοῦ Σατανᾶ, αὐτόν, ὅστις ἦλθε διὰ νὰ καταλύσῃ τοῦ Σατανᾶ τὸ κράτος καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν δεσποτείαν του; Τί λοιπὸν ἀκόμη παραπονούμεθα καὶ ἀποροῦμεν δι' ὅσα ψευδῶς λέγουν ἐναντίον μας; Ἕνα Χριστὸς δὲν ἀπέφυγε τὰς συκοφαντίας. Καὶ ἔχομεν ἡμεῖς τὴν ἀπαίτησιν νὰ δειχθῶμεν ἀνώτεροί του, ἀποφεύγοντες ὅ,τι αὐτὸς δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀποφύγῃ; Ἀλλ' ὁ ἴδιος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν γίνεται νὰ φανῇ μαθητὴς ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου καὶ δοῦλος μεγαλήτερος τοῦ Κυρίου. «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν».

Ἀντὶ λοιπὸν νὰ παραπονώμεθα, νὰ εὐχαριστῶμεν μᾶλλον πρέπει. Ἐκεῖνος ἐσυκοφαντήθη μέχρι τοῦ νὰ σταυρωθῇ καὶ ν' ἀποθάνῃ ὡς κακοῦργος. Ἡμεῖς δὲ τί πάσχομεν; Μόνον ὅτι ἡ ψυχή μας ἐνοχλεῖται καὶ δοκιμάζεται ἀπὸ τοὺς ἐναντίον μας λόγους. Καὶ δι' αὐτό μας τὸ πάθημα ὁποία ἀμοιβὴ μᾶς ἔχει ὁρισθῇ ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν! «Μακάριοί ἐστε, λέγει, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ». Ἐὰν τὰ μοχθηρὰ τῶν ἀνθρώπων λόγια μᾶς πικραίνουν καὶ μᾶς πληγώνουν κατάκαρδα, ἀλλ' ἡ ἐλπὶς αὐτὴ καὶ ἡ βεβαιότης ἂς μᾶς δίδῃ θάρρος καὶ ἂς κινῇ τὰ χείλη μας εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἂν δὲν εἴχομεν χρέος νὰ θλιβώμεθα διὰ τοὺς συκοφάντας, διότι οὗτοι φρικτὰ θὰ τιμωρηθοῦν ἀπὸ τὴν θείαν δικαιοσύνην, νὰ χαίρωμεν ἔπρεπεν, ἐπειδή, συκοφαντούμενοι ἀπὸ τοὺς πονηρούς, ἀποκτῶμεν περισσότερα δικαιώματα ἐπὶ τῆς θείας βασιλείας καὶ γινόμεθα περισσότερον ἄξιοι τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου.

Καὶ πῶς νὰ φερώμεθα εἰς τὰς ἐναντίον μας συκοφαντίας μᾶς

ὡδήγησεν ὁ Κύριος. Πῶς αὐτὸς ἐφέρετο; Μὲ ὑπομονὴν καὶ μὲ ἀνδρείαν. Εἰς δὲ τοὺς λόγους τῶν συκοφαντῶν ἀπήντα μὲ ἔργα καλωσύνης, τὸ θέλημα τοῦ Πατρός του ἀκατάπαυστα ὑπηρετῶν. Διὰ τὰ ἀγαθά του ἔργα τὸν διέβαλλον· ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἀπεθαρρύνετο ἐκ τούτου, ὥστε νὰ τὰ παύσῃ καὶ ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὴν ἡσυχίαν· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενεν εἰς τὴν ἀγαθοποιὸν ἐνέργειάν του, πολλαπλασιάζων τὰς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς εὐεργεσίας του, ἀδιάφορον ὅτι τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐπολλαπλασίαζε καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς συκοφάντας του. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν τὸν Κύριον ἂς ἔχωμεν ὑπόδειγμα τοῦ βίου μας. Συκοφαντούμενοι ἂς ὑπομένωμεν. Συκοφαντούμενοι ἂς ἀνδριζώμεθα. Συκοφαντούμενοι ἂς μένωμεν μὲ πίστιν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, τὸν λόγον του κηρύττοντες, τὴν ἀγάπην του ἐνεργοῦντες, λυπούμενοι τοὺς συκοφάντας μας ἀντὶ νὰ τοὺς ἐχθρευώμεθα, εὐχόμενοι δι' αὐτοὺς ἀντὶ νὰ τοὺς καταρώμεθα· καὶ δι' αὐτήν μας τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀνδρείαν ἂς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι καιρὸς θὰ ἔλθῃ κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἐκπληρωθῇ πρὸς αἰώνιον ὄφελός μας ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ὅτι «μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ».

Κυριακὴ ὀγδόη.

(Ματθ. κεφ. ιδ'. 14—22)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. Ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. Ὁ δὲ εἶπε· φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε· καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθίοντες

ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Μόλις εἶχε σηκωθῇ ὁ Ἰησοῦς ἀναπαυθεὶς ὀλίγον εἰς ἓν πλοῖον τῶν μαθητῶν του, θέαμα παράδοξον ἐκ πρώτης ὄψεως προσέπεσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἦλθεν εἰς τόπον ἔρημον παραθαλάσσιον, εὑρισκόμενος ὑπὸ τὸ κράτος τῆς συγκινήσεως, τὴν ὁποίαν τῷ ἐπροξένησεν ἡ εἴδησις ὅτι ἀπεκεφαλίσθη Ἰωάννης ὁ βαπτιστής, μοναξίαν ἐπιθυμῶν, καὶ ἀπὸ τὸ πλοῖον, ὅπου τώρα ἔστεκεν ὄρθιος, εἶδε χιλιάδας ἀνθρώπων νὰ γεμίζουν τὴν ἐρημίαν ἐκείνην, ὡς νὰ ἦτο πυκνοκατῳκημένη πόλις.

Τοῦτο δὲν τῷ συνέβαινε διὰ πρώτην φοράν. Ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινεν, εἰς τὸ πλέον ἀπόκρυφον μέρος καὶ ἂν ἀπεσύρετο, οἱ ὄχλοι τὸν ἀνεκάλυπτον καὶ ἔτρεχον εἰς ἀναζήτησίν του. Ἔτρεχον οἱ τυφλοὶ πρὸς τὸ φῶς, οἱ διψασμένοι πρὸς τὴν πηγήν, οἱ μαθηταὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον, οἱ ἄρρωστοι πρὸς τὸν ἰατρόν. Καὶ ὡς τοὺς ἀντίκρυσε καὶ πάλιν τοὺς ἠγαπημένους του τοὺς ὄχλους, τὰ προσφιλῆ του τὰ πρόβατα, ἂν καὶ τόσην εἶχε δίψαν ἡσυχίας καὶ ἀπομονώσεως, τοὺς εὐσπλαγχνίσθη, καθὼς λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, καὶ ἐξελθὼν τοῦ πλοίου ἤρχισε νὰ ἰατρεύῃ τοὺς ἀρρώστους μεταξὺ αὐτῶν. Καὶ ἐπροχώρει ἡ πρωία καὶ ἔφθασεν ἡ μεσημβρία, αἱ δὲ θεραπεῖαι ἐξηκολούθουν. Καὶ δὲν ἔπαυσε παρὰ μόνον ὅταν ὅλους ἐθεράπευσε καὶ κανεὶς πλέον δὲν ἀπέμεινεν ἄρρωστος ἐν μέσῳ τῶν χιλιάδων ἐκείνων. Εἶχε δὲ γείνῃ πλέον ἑσπέρα καὶ ἐκοντόφθανεν ἡ νύξ.

Τοῦ Χριστοῦ τὸ παράδειγμα τοῦτο ἂς χρησιμεύσῃ ὡς διδασκαλία καὶ τύπος καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς μαθητάς του. Ἄνθρωποι καθὼς εἴμεθα, αἰσθανόμεθα πολλάκις τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπαύσεως, ἡ δὲ κούρασις μᾶς κάμνει νὰ ἐπιθυμῶμεν τὸν βίον τὸν ἥσυχον, καὶ πολλάκις ἡ ψυχή μας ποθεῖ νὰ ἐγκατέμενεν εἰς τὰ χωρία ὅπου ἡ ζωὴ περνᾷ χωρὶς πολλοὺς κόπους καὶ φροντίδας. Καὶ προσωρινῶς μὲν ἂν τὸ κάμωμεν, διὰ ν' ἀναλάβωμεν δυνάμεις νέας, δὲν ἁμαρτάνομεν. Ἀλλὰ τακτικὰ νὰ εἴμεθα πρέπει ἔνθα τὸ καθῆκον μᾶς καλεῖ, ἔνθα περισσότερον ὠφέλιμοι νὰ εἴμεθα ἠμποροῦμεν, καὶ τὸ ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἔχοντες ἀνάγκην

τῆς ἐνεργείας μας πρέπει νὰ μᾶς καθοδηγῇ εἰς τὸν τρόπον καὶ τὰς πράξεις τοῦ βίου μας. Ὅπου ἄνθρωποι πάσχοντες ἐκεῖ καὶ ἡ ἰδική μας θέσις. Ὄχι ἡ ἀνάπαυσις, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια τοῦ καθήκοντος εἶνε ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἀποστολή μας. Ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Χριστοῦ ἂς ἐμπνέῃ καὶ ἂς κινῇ καὶ τὰς ἰδικάς μας ψυχάς. Τοιουτοτρόπως ἂν φερώμεθα, θὰ μᾶς εὐσπλαγχνισθῇ καὶ ἡμᾶς ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, καὶ διὰ τοὺς κόπους μας, τοὺς ἐκ τῆς ἀγάπης, θὰ μᾶς δώσῃ τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου, ἥτις εἶνε βραβεῖον διδόμενον μόνον εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἡ πεῖνα τῶν ὄχλων καὶ ἡ ἀντοχὴ αὐτῶν. Διδάγματα διὰ τοὺς χριστιανούς.

Οἱ ἀπόστολοι ἦσαν πληροφορημένοι ὅτι αἱ χιλιάδες ἐκεῖναι αἱ σκεπάζουσαι τὴν ἔρημον δὲν εἶχον ἄρτον μαζί των, καὶ ὅτι ἡ νὺξ ὡς ἐπλησίαζεν, ἐκινδύνευον νὰ μείνουν ὅλως διόλου νηστικαί. Πλησιάσαντες λοιπὸν τὸν διδάσκαλόν των τῷ εἶπον: «ἐδῶ τὸ μέρος εἶνε ἔρημον καὶ ἡ ὥρα ἔχει περάσει πλέον· ἄφησε λοιπὸν τοὺς ὄχλους νὰ ἀπέλθωσινεἰς τὰ πλησίον χωρία, ὅπως ἀγοράσωσι φαγώσιμα διὰ τὸν ἑαυτόν των».

Ἐντεῦθεν πληροφορούμεθα ὅτι τὰ πλήθη εἶχον ἔλθει εἰς τὸν ἀκατοίκητον ἐκεῖνον τόπον, χωρὶς νὰ φέρουν τὴν τροφὴν τῆς ἡμέρας μαζί των. Καὶ τοῦτο ὄχι δι' ἀνέχειαν — ξηρὸν ἄρτον τοὐλάχιστον ἠδύνατο νὰ φέρῃ ὁ καθεὶς — ἀλλ' ἕνεκα τῆς βίας μὲ τὴν ὁποίαν ἔτρεξαν ἀγωνιζόμενοι τίς νὰ πρωτοφθάσῃ, μόλις ἔμαθον ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην παραθαλασσίαν ὁ Ἰησοῦς. Ἔπειτα ἐγνώριζον, οἱ μὲν ἐξ ἰδικῆς των πείρας, οἱ δὲ ἐξ ἀκοῆς, ὅτι μένων τις πλησίον τοῦ Ἰησοῦ καὶ βλέπων αὐτὸν ἢ ἀκούων τὸν λόγον του ἢ τῶν θαυμάτων του παριστάμενος θεατής, ἠμποροῦσε καὶ ἡμέραν ὁλόκληρον νὰ περάσῃ, λησμονῶν καὶ πεῖναν καὶ δίψαν καὶ ἄρτον καὶ νερόν. Ὅπως καὶ τώρα συνέβη· πρωὶ ἦτο ὅτε οἱ ὄχλοι ἦλθον· καὶ μολονότι ἑσπέρα πλέον ἐπλησίαζεν, εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν ὄψιν καὶ τὴν μαγείαν τῆς διδασκαλίας του καὶ τῶν θαυμάτων του τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν κανεὶς δὲν ἀνεχώρησεν· ἀλλ' ἐξηκολούθουν ὅλοι πλησίον του νὰ μένουν, ἐνῷ ἡ νὺξ ἔφθανε καὶ οὔτε ἄρτον εἶχον νὰ φάγουν οὔτε καταλύματα καὶ σκεπάσματα μὲ τὰ ὁποῖα νὰ διανυκτερεύσουν εἰς τὸν ἔρημον τόπον.

Ἡ ὁλόψυχος αὐτὴ τῶν ὄχλων προσήλωσις πρὸς τὸν Κύριον εἰς βαθμὸν ὥστε καὶ τὴν πεῖναν των ἔμπροσθέν του νὰ λησμονοῦν

καὶ διὰ τὸν ὕπνον των νὰ μὴ φροντίζουν ἂς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς δὲν λέγω εἰς τὸ νὰ καταφρονῶμεν τὴν πεῖναν καὶ τὸν ὕπνον, ἀλλ᾽ εἰς τὸ νὰ γινώμεθα ἀνώτεροι τῶν πολλῶν βιοτικῶν φροντίδων καὶ νὰ μένωμεν ἥσυχοι ὅταν ἔχωμεν τὸ καθημερινόν μας. Διότι πολλοὶ χριστιανοὶ παραδίδονται ὅλως διόλου εἰς τὰς ὑλικὰς μερίμνας καὶ ἐξοδεύουσιν ὅλον τὸν καιρόν των διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς σωματικάς, διὰ δὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ προφασίζονται ὅτι δὲν ἠμποροῦν οὔτε λεπτὸν τῆς ὥρας νὰ διαθέσουν. Καὶ ἄλλοι, ἀχόρταστοι εἰς πλοῦτον, ἔχουν μὲν καιρὸν διὰ νὰ κάμουν τὰς χιλιάδας μυριάδας καὶ τὰς μυριάδας ἑκατομμύρια, καὶ εὑρίσκουν τρόπον πῶς νὰ διευθύνουν δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε καταστήματα, προκειμένου ὅμως περὶ μελέτης τῶν θείων πραγμάτων, πρόχειρον προβάλλουν τὴν ἀπάντησιν ὅτι καιρὸς δὲν ὑπάρχει! Προφάσεις μάταιαι καὶ ἀνωφελεῖς! Διὰ τὰ καφενεῖα, διὰ τὰ ζαχαροπλαστεῖα, διὰ τὸ χαρτοπαίγνιον, διὰ τὴν φλυαρίαν, διὰ μωρὰς τοῦ κόσμου συνηθείας ἔχομεν καιρόν. Καὶ διὰ τὴν μελέτην ἢ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ νὰ περάσωμεν μίαν ὥραν τῆς ἑσπέρας ὡς χριστιανοὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν μας, διὰ νὰ διέλθωμεν τὴν Κυριακὴν τοὐλάχιστον ὡς μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἄ! δι᾽ αὐτά, μόνον δι᾽ αὐτὰ δὲν ἔχομεν καιρόν! Δὲν ἔχομεν καιρόν; Αἴ! Ἂς εἴμεθα εἰλικρινέστεροι. Διάθεσιν δὲν ἔχομεν. Καὶ ἑκατομμύρια ἂν διαχειριζώμεθα, ὑπάρχει ὁ καιρός. Ἀλλὰ καὶ ἂν τοῦ πλούτου αἱ μέριμναι μᾶς ἀπορροφοῦν ὅλας μας τὰς ὥρας, δὲν εἶνε πρέπον εἰς τὸν πλουτισμὸν νὰ θυσιάσωμεν τὰ χριστιανικά μας καθήκοντα. Ἂς ἀρχεσθῶμεν εἰς τὰ ὀλιγώτερα, διὰ νὰ ἠμπορῶμεν νὰ ἀφιερώνωμεν ὀλίγας ὥρας καὶ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἂς ζῶμεν κατὰ ἁπλούστερον τρόπον, ἀποφεύγοντες τὰ πολλὰ καὶ πολυποίκιλα φαγητὰ καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ τοῦ σπιτιοῦ συγυρίσματα καὶ τὸν καιρόν μας μὴ σπαταλῶντες εἰς ματαίας ὑποδοχὰς καὶ ἐπισκέψεις καὶ ἀργολογίας καὶ τόσας ἄλλας ἀνοησίας, διὰ νὰ διαθέσωμεν ὀλίγον καιρὸν καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν λόγων τοῦ Κυρίου καὶ τὴν θείαν αὐτοῦ λατρείαν. Ἢ δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι εἶνε προτιμότερος ὁ ξηρὸς ἄρτος, ὅστις τρέφων τὸν εὐσεβῆ φέρει εἰς αὐτὸν τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν πολυτελῆ τράπεζαν τοῦ πλουσίου καὶ τὰ ἄφθονα αὐτοῦ φαγητά, ὅταν ἐπάνω εἰς τὸν οἶκόν του τὸν ἀρχοντικὸν ἐπικρέμαται ἡ ὀργὴ καὶ ἡ κατάρα τῆς θείας δικαιοσύνης; Ἐὰν εἴμεθα ὑπηρέται, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν κύριόν μας ὅτι δὲν ἔχομεν καιρὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ; Ἀλλὰ τί ἄλλο εἴμεθα εἰς τὸν κόσμον παρὰ ὑπηρέται τοῦ θείου θελήματος καὶ δοῦλοι τοῦ

Κυρίου ὑπόχρεοι νὰ διακονῶμεν εἰς αὐτόν; Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς λέγομεν ὅτι δὲν ἔχομεν πρὸς τοῦτο καιρόν; Διὰ κάθε ἄλλο μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ εἴπωμεν ὅτι καιρὸν δὲν ἔχομεν, ἀλλ᾽ ὄχι δι᾽ αὐτό. Ἐὰν δὲ ἐπιμένωμεν εἰς τὴν ἀμέλειαν διὰ τὰ πράγματα τὰ θεῖα, θὰ ἔλθῃ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκριβὰ θὰ πληρώσωμεν αὐτήν μας τὴν ἀπείθειαν, καὶ εἴθε ἡ φρόνησίς μας νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς τιμωρίας τὸ φρικτόν.

Ὁ χορτασμὸς τῶν ὄχλων.

Οἱ ὄχλοι δὲν ἤρχοντο πρὸς τὸν Χριστὸν μόνον διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀσθενείας των, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀκούουν τὴν διδασκαλίαν του. Καὶ εἶχεν αὐτὴ τοιαύτην εἰς τὰς ψυχάς των δύναμιν, ὥστε πεινασμένοι ἀπὸ τὸ πρωὶ στέκουν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἑσπέρα πλησιάζει, χωρὶς νὰ κινοῦνται διὰ νὰ ἀποχωρήσουν.

Τοῦτο κάμνει τοὺς μαθητὰς νὰ ἐνθυμίσουν εἰς τὸν διδάσκαλον ὅτι πλησιάζει ἡ ἑσπέρα καὶ ἀνάγκη ν᾽ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ πλησίον χωρία καὶ ἀγοράσουν τροφὰς διὰ τὸν ἑαυτόν των.

Πρὸς τί δὲ ἡ ἐνθύμισις αὕτη τῶν μαθητῶν; Ἦτο τάχα ὁ Κύριός των ἀδιάφορος πρὸς τὴν πεῖναν τοῦ τόσου πλήθους καὶ ἔπρεπεν αὐτοὶ νὰ ἐνθυμίσουν ὅ,τι ἐκεῖνος ἐλησμόνει; Τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ διδασκάλου των καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν καλήτερα αὐτοὶ ἀπὸ τὸν καθένα ἐγνώριζον. Ἀλλ᾽ ἤξευραν καὶ τὴν πρὸς τὴν διδασκαλίαν βαθεῖαν ἀφοσίωσίν του καὶ ὑπέθεταν ὅτι προσηλωμένος ὅλος εἰς αὐτὴν ἐλησμόνει ὅτι ἑσπέρα ἐπλησίαζε καὶ ὅτι αἱ χιλιάδες ἐκεῖναι ἀνάγκην εἶχον τροφῆς.

Ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς δὲν ἐλησμόνει. Εἰς τόσας ἄλλας περιπτώσεις τὸν βλέπομεν μόνος του νὰ ἀπολύῃ τοὺς ὄχλους. Ἐὰν δὲ τώρα τοὺς κρατῇ, τὸ σχέδιόν του ἔχει. Μετὰ τὴν τροφὴν τῆς ψυχῆς ὁ ἴδιος θὰ δώσῃ εἰς τὰ πλήθη καὶ τὴν τροφὴν τοῦ σώματος.

Πῶς; δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην, λέγει πρὸς τοὺς μαθητὰς νὰ ἀπέλθωσι. Σεῖς δόσατε εἰς αὐτοὺς νὰ φάγωσιν.

Οἱ μαθηταὶ ἔκθαμβοι τὸν θεωροῦν. Νὰ δώσωσιν αὐτοί; Καὶ πόθεν νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τόσας χιλιάδας; Τοῦ διδασκάλου ὁ λόγος κινεῖ τὴν ἀπορίαν των. Δὲν ἠξεύρει αὐτὸς τάχα ὅτι ὀλίγη μόνον προμήθεια εὑρίσκεται εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην;

Ἐν τούτοις δὲν ἐκφράζουν τὴν ἔκπληξίν των φανερά. Ὁ σεβασμὸς τοὺς κάμνει νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὴν δήλωσιν μόνον τῆς ἀνεπαρκείας των. Δὲν ἔχομεν ἐδῶ, λέγουσιν παρὰ μόνον πέντε

ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. Καὶ ἐντεῦθεν ἀνακύπτει φυσικὰ ἡ ἀπορία των. Μὲ τὰ ὀλίγα αὐτά, τὰ δι' ὀλίγους ἀνθρώπους, εἶνε δυνατὸν νὰ χορτασθοῦν τόσαι χιλιάδες ; Καὶ περιμένουν νὰ διαταχθῇ ἡ ἀπόλυσις αὐτῶν.

Ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν τὸ κάμνει. Τί δὲ διατάσσει ; Νὰ τῷ φέρουν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας. Οἱ μαθηταὶ ἀλληλοκυτάζονται περισσῶς ἐκπλησσόμενοι. Τί λοιπὸν σκέπτεται ; Ἡ ἀπορία των κορυφοῦται. Τὸν ἤξευραν ἕως τώρα ἄλλα θαύματα ἐπετελοῦντα. Ὅ,τι ὅμως θέλει ἤδη γείνῃ οὐδὲ τὸ φαντάζονται. Ἐν τούτοις δὲν λέγουν τίποτε· ἀλλ' ὑπακούουν. Καὶ μὴ μαντεύοντες ὅτι μετ' ὀλίγον πρωτοφανὲς καὶ πρωτάκουστον θὰ ἴδωσι, φέρουν ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας. Μ' αὐτοὺς λοιπὸν θὰ χορτασθοῦν πέντε χιλιάδες ἄνδρες, χωριστὰ αἱ γυναῖκες καὶ χωριστὰ τὰ παιδία ;

Ὁ Ἰησοῦς τίποτε δὲν τοὺς λέγει. Διατάσσει μόνον νὰ καθίσωσι κάτω οἱ ὄχλοι εἰς τὰ χόρτα τὰ χλωρά, καὶ κατόπιν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψας καὶ εὐλογήσας ἔκοψε τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς, καὶ ἔπειτα ἀνὰ τεμάχια τεμάχια τοὺς ἔδιδεν εἰς τοὺς μαθητάς, οἱ δὲ μαθηταὶ τὰ μετέφερον πρὸς τοὺς καθημένους ὄχλους. Καὶ τότε θαυμαστόν τι καὶ καταπληκτικὸν ἐπραγματοποιήθη. Τὰ τεμάχια ἦσαν ἀνεξάντλητα. Δεκάδες ἔλαβον· ἑκατοντάδες ἔλαβον· εἰς χιλιάδες διεμοίραζον οἱ μαθηταί, χιλιάδας δύο, τρεῖς, τέσσαρας, πέντε, καὶ τὰ τεμάχια ἐπήρκεσαν νὰ χορτάσουν καὶ τὰς χιλιάδας τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων, καὶ ἐπερίσσευσαν ἀκόμη ἀρκετά, ὥστε νὰ γεμίσουν κοφίνους δώδεκα.

Σκέψεις ἐπὶ τοῦ χορτασμοῦ.

Ὁ χορτασμὸς τῶν ὄχλων εἶνε ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ σοβαρὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὰς ἀνθρωπίνους κοινωνίας. Ἐκεῖ μάλιστα, ὅπου αἱ λαϊκαὶ τάξεις ἀποκτῶσι μεγαλητέραν συνείδησιν τῶν δικαιωμάτων των, τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς συντηρήσεώς των συνδέεται στενότατα μὲ τὸ ζήτημα τῆς δημοσίας τάξεως, ἥτις ἀσφαλὴς δὲν εἶναι ὅπου πεινοῦν οἱ ὄχλοι καὶ μὲ δυσκολίαν πορίζονται τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν κατοικίαν των.

Ἀλλὰ καὶ ὅπου ἀκόμη ὁ λαός, δοῦλος τῆς τύχης καὶ τῆς καταστάσεώς του, παραδίδεται εἰς αὐτὴν ἄνευ γογγυσμῶν, μὴ ἐννοῶν ὅτι δικαιοῦται νὰ κραυγάσῃ καὶ νὰ ταράξῃ, ἡ στοιχειώ-

δης φιλανθρωπία ἐπιβάλλει νὰ λαμβάνηται φροντὶς περὶ ἐξασφαλίσεως εἰς αὐτὸν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν σωματικὴν συντήρησίν του. Καὶ αὐτὰ τὰ κτήνη καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὰ πετεινὰ ἔχουσι τὸ καθημερινόν των. Κἄτι τι ἐπομένως κατώτερον καὶ ἀπὸ κτηνῶδες, περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸ τερατῶδες αὐτὸ εἶνε, τὸ νὰ ὑπάρχουν ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν ἢ ὀλίγων εὐπορούντων ἄνθρωποι μὴ ἔχοντες νὰ φάγουν, νὰ ἐνδυθοῦν, νὰ κοιμηθοῦν, καὶ μὲ δυσκολίας καὶ μόχθους διερχόμενοι ζωὴν ἄχαριν, ὄχι μόνον χωρὶς εὐτυχίαν, ἀλλὰ χωρὶς καὶ τὴν παραμικρὰν ἄνεσιν.

Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ὅτι ὁ βίος αὐτὸς εἶνε εἷς ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ πλέον ἀδύνατοι πίπτουν θύματα τῶν πλέον δυνατῶν, καὶ οἱ πλέον ἁπλοϊκοὶ τῶν πλέον ἐπιτηδείων, δὲν σκοτίζονται διὰ ζητήματα τοιαῦτα. Ὑπάρχουν γυμνοὶ καὶ πεινασμένοι ; Τὸ εὑρίσκουν πολὺ φυσικόν. Τοιοῦτος ὁ κόσμος ἦτο καὶ τοιοῦτος θὰ εἶνε. Ὁ ἕνας θὰ γλεντᾷ καὶ ὁ ἄλλος θὰ κλαίῃ. Ὁ ἕνας δὲν θὰ ἠξεύρῃ τί νὰ πρωτοφάγῃ, καὶ ὁ ἄλλος δὲν θὰ ἔχῃ τίποτε νὰ φάγῃ. Ὁ ἕνας εἰς τὴν τρυφὴν καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν στέρησιν. Οἱ ἰσχυροὶ νικοῦν καὶ εὐημεροῦν παντοῦ· διὰ δὲ τοὺς ἀδυνάτους ὄχι εὐτυχία δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οὔτε δικαιοσύνη.

Τὸ λέγουν τοῦτο ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι, καλὰ αὐτοὶ ἔχοντες νὰ φάγουν, καλὰ νὰ ἐνδυθοῦν, καλὰ νὰ κοιμηθοῦν καὶ ἀναπαυθοῦν, θηρία σαρκοβόρα ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ ἐμπήγουν τοὺς ὄνυχάς των εἰς τὰς σάρκας τῶν ἀδυνατοτέρων.

Ἀλλ' οἱ καιροὶ ἐπέρασαν, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπῆρχον ἄνθρωποφυσικὸν θεωροῦντες νὰ εἶνε οὗτοι τὰ θύματα, δύσκολον δὲ σήμερον θὰ εὑρεθῇ ἄνθρωπος στέργων νὰ ὑπάρχῃ διὰ νὰ φαγωθῇ καὶ μὴ σκανδαλιζόμενος ὅταν βλέπῃ ὅτι κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ αὐτὸς ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἐνῷ εἷς ἄλλος κινδυνεύει ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ πολυφαγίαν. Καὶ ἐνόσῳ ὀλίγα ἄτομα ἦσαν οἱ σκανδαλόζομενοι καὶ ἀγανακτοῦντες διὰ κατάστασιν τοιαύτην, οἱ λεγὴν μενοι ἐπιτήδειοι καὶ ἰσχυροὶ ἠμποροῦσαν νὰ περιφρονοῦν τῆς ἀδύνατον αὐτὴν διαμαρτύρησιν κατὰ τοῦ ἐγωισμοῦ καὶ τάἀσπλαγχνίας των. Ἀλλ' οἱ δυσηρεστημένοι ὄχλοι εἶνε μυρι ν δες μυριάδων εἰς τὴν ἐποχήν μας· καὶ συντεταγμένοι, στέκο μὲ ἀρχηγοὺς καὶ μὲ πρόγραμμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἐφαρμογὴν ζηνοῦν μὲ ἐπιμονὴν ἀδιάλλακτον, καὶ δυνατοὶ ὡς εἶνε μὲ τὴστενὴν καὶ ἀδιάρρηκτον ἕνωσίν των, καὶ ἀναμμένοι καὶ ἀποφασιστικοὶ ὡς ἀγωνίζονται, ἐννοοῦντες νὰ ἐπιτύχουν ὄχι ὅ,τι δίκαιοῦνται ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἀπ' αὐτό, οἱ ὄχλοι αὐτοὶ ο

ἡνωμένοι εἰς ἐργατικοὺς συνεταιρισμούς, οἱ καταρτίζοντες πολυαριθμοτάτας σοσιαλιστικὰς καὶ ἐπαναστατικὰς ἑνώσεις, αὐτοὶ σήμερον δὲν ἀποτελοῦσιν ὑλικὸν εὔκολον νὰ φαγωθῇ, ἀλλὰ κινδυνεύουσι νὰ δημιουργήσωσι τέρας ἱκανὸν νὰ καταβροχθίσῃ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θέλουν τὸν βίον ἀγῶνα περὶ ὑπάρξεως μὲ νικητὰς καὶ μὲ θύματα ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι αὐτοὶ θὰ εἶνε οἱ νικηταί. Ἀλλ' ὅταν οἱ ὅροι τοῦ ἀγῶνος κινδυνεύουν νὰ ἀντιστραφοῦν καὶ ἡ κατατρώγουσα ἕως τώρα τάξις τῶν ὀλίγων εἶδεν ὅτι ἠμπορεῖ νὰ φαγωθῇ ἀπὸ τὸ μεγαθήριον τῶν πολλῶν, αὐτὴ τότε εὗρε νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὴν ὀγκουμένην δύναμιν τῶν ὄχλων διάφορα δίκαια ἱερὰ καὶ ἀπαραβίατα, τὸ δίκαιον τῆς κληρονομίας, τῆς ἰδιοκτησίας, τὸ δικαίωμα τῆς ἀνωτέρας νοημοσύνης, ἐργατικότητος καὶ φιλοπονίας, καὶ ζητεῖ τὴν καταδίκην τῶν σοσιαλιστικῶν ἀρχῶν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος ὅλων τῶν βαθμῶν καὶ ὅλων τῶν τάξεων.

Ἐν μέσῳ τῶν ἀντιθέσεων τούτων καὶ τῶν ἀνταγωνισμῶν πῶς χρεωστοῦσι νὰ φέρωνται οἱ Χριστιανοί; Πρέπει νὰ ταχθῶσι πρὸς τὸ μέρος τῶν ὀλίγων; Πρέπει νὰ ταχθῶσι πρὸς τὸ μέρος τῶν πολλῶν;

Οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ εἶνε πρὸς τὸ μέρος καὶ τῶν δύο. Πῶς; Συμβιβάζοντες αὐτούς· συνδιαλλάσσοντες αὐτούς· εἰρηνεύοντες αὐτούς. Ἡ ἰδιοκτησία νὰ γείνῃ σεβαστή· ἀλλὰ νὰ παύσῃ τὴν ἀθέμιτον ἐκμετάλλευσίν της. Καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀνταγωνισμοῦ νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς ἐργασίας τῆς συναδελφώσεως καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας.

Ὁ πλούσιος νὰ ἔχῃ τὰ περισσότερά του· ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς νὰ ἔχῃ τὰ χρειαζόμενά του. Νὰ μὴ ὑπάρχῃ πεινῶν· νὰ μὴ ὑπάρχῃ γυμνητεύων· νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἀνέστιος· νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐν ταῖς ἀνάγκαις καὶ ἐν ταῖς ἀσθενείαις του ἄνθρωπος ἄπορος, ἀβοήθητος, ἐγκαταλελειμμένος. Χορτασμὸς διὰ τὸν καθένα. Ὁ καθεὶς κύριος τῶν ἐν δικαιοσύνῃ κόπων του· ἀλλὰ καὶ ἔνδυμα διὰ τὸν καθένα· κατοικία διὰ τὸν καθένα· καὶ διὰ τὸν καθένα ἰατρός, φάρμακα καὶ περιποίησις, ὅταν ἡ περίστασις τὸ καλέσῃ: Ἰδοὺ οἱ γενικοὶ ὅροι, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων οἱ Χριστιανοὶ ἠμποροῦσι καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐργασθῶσι, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ συμφιλίωσις τῆς ἐργασίας μὲ τὸ κεφάλαιον, καὶ περάσουν τὰς ἡμέρας των ἁρμονικὰ ὅσοι τίποτε ἢ πολὺ ὀλίγα ἀπολαμβάνουν μ' ὅσους πολλὰ κερδίζουν καὶ εἰς περισσὴν ἀφθονίαν ζοῦν.

Ὅσοι τὰ σοσιαλιστικὰ ἀσπάζονται δόγματα θέλουν νὰ εἴπουν

ὅτι, διὰ νὰ ἔχουν ὅλοι εἰς τὸν βίον ὅ,τι τοὺς χρειάζεται, πρέπει νὰ καταργηθῇ ἡ ἰδιοκτησία, τὸ δικαίωμα δηλαδὴ τοῦ νὰ ἔχουν τὰ ἄτομα περιουσίαν κινητὴν ἢ ἀκίνητον ἰδικήν των, τὴν ὁποίαν νὰ ἐργάζωνται διὰ λογαριασμόν των καὶ νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν διὰ τὸν ἑαυτόν των, ἐνῷ τόσοι εἶναι συμπολῖταί των, οἱ ὁποῖοι γυμνοὶ καὶ πεινασμένοι μένουν καὶ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν δυστυχίαν ἢ εἰς ἀνυπόφορον ἀθλιότητα σύρουν τὴν μαύρην ζωήν των. Τί δὲ αὐτοὶ ὑποστηρίζουν; Ἀντὶ τῆς ἰδιοκτησίας τὴν κοινοκτημοσύνην. Τί δὲ εἶνε αὕτη; Ἡ κατάργησις τῆς ἰδιοκτησίας διὰ τὰ ἄτομα καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Κράτους ὡς μόνου γενικοῦ κτήτορος ὅλων τῶν περιουσιῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων καὶ ὡς μόνου διευθυντοῦ καὶ ὀργανωτοῦ πάσης ἐργασίας, πάσης ἐπιχειρήσεως καὶ πάσης περιουσίας. Τὰ ἀκίνητα κτήματα ὅλα νὰ εἶνε τοῦ Κράτους· ἡ βιομηχανία τοῦ Κράτους· τὸ ἐμπόριον τοῦ Κράτους· ἡ χειροτεχνία τοῦ Κράτους· ἡ γεωργία τοῦ Κράτους, ἡ ναυτιλία τοῦ Κράτους· τὰ κεφάλαια τοῦ Κράτους· τὰ ἔξοδα καὶ αἱ πρόσοδοι τοῦ Κράτους. Καὶ αὐτὸ θὰ ὁρίζῃ εἰς τὸν καθένα μίαν ἐργασίαν μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τοῦ δίδῃ ὅτι τοῦ χρειάζεται πρὸς συντήρησίν του, τροφήν, ἐνδυμασίαν, κατοικίαν, διασκέδασιν, ἄνεσιν, ἀνεξαρτήτως τῆς ἱκανότητός του καὶ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του. Καὶ ὅσοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐργασθῶσιν εἴτε ἕνεκα ἡλικίας, εἴτε ἕνεκα παθήσεως, καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ Κράτος νὰ λαμβάνωσι πᾶν τὸ ἱκανόν. Μόνον μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, λέγουσιν οἱ σοσιαλισταί, θὰ παύσῃ τὸ τερατῶδες ἄτοπον τοῦ νὰ ἔχῃ ὁ εἷς παλάτια, καὶ ὁ ἄλλος νὰ μὴ ἔχῃ που τὴν κεφαλὴν κλῖναι, νὰ ἔχῃ ὁ εἷς ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του πάμπολλα καταστήματα, καὶ ὁ ἄλλος νὰ μὴ ἔχῃ οὔτε ἐργασίαν, νὰ εἶνε ὁ εἷς ἑκατομμυριοῦρχος καὶ ὁ ἄλλος νὰ μὴ ἔχῃ οὐδὲ ὀβολόν, νὰ ἐνδύηται ὁ ἕνας μὲ πολυτέλειαν καὶ ὁ ἄλλος νὰ περιφέρῃ τὰ ῥάκη του τὰ βρωμερὰ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας του, νὰ ζῇ ὁ εὔπρος μὲ σπατάλην καὶ τρυφὴν καὶ ν' ἀποθνήσκῃ ὁ πτωχὸς ἀπὸ πεῖναν καὶ στέρησιν, νὰ περνᾷ ὁ ἕνας σὰν ἡμίθεος καὶ νὰ ζηλεύῃ ὁ ἄλλος τὴν τύχην σκύλου. Καὶ μόνον τοιουτοτρόπως, μὲ τὴν παῦσιν τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς ἐσχάτης ἀπορίας, θὰ παύσῃ καὶ ὁ πόλεμος τῆς κοινωνίας, τὸν ὁποῖον φέρει ἡ ἰδιοκτησία καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς λυσσαλέος ἀνταγωνισμός, μὲ τὸν χορτασμὸν δὲ ὅλων καὶ τὴν πρέπουσαν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν ὅλων, θὰ συνδεθοῦν οἱ ἄνθρωποι εἰς μίαν ἀδελφότητα, εἰς τὴν ὁποίαν κανεὶς δὲν θὰ εἶνε δυσηρεστημένος, καὶ ὅλοι θὰ εἶνε εὐτυχεῖς, διότι τίποτε δὲν θὰ τοῖς λείπῃ καὶ κανένα δὲν θὰ ἔχωσιν ἐχθρόν.

Τὸ σοσιαλιστικὸν σύστημα ἔχει φυσικὰ τοὺς ἐχθρούς του. Ἐχθροὺς ὄχι μόνον ἕνεκα συμφερόντων, τὰ ὁποῖα προσβάλλονται, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα πεποιθήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐξεγείρονται.

Ἂς ἀπαριθμήσωμεν ἐδῶ μερικὰ ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιτάσσονται.

Α΄.) Ἡ κοινοκτημοσύνη θὰ ἐλαττώσῃ κατὰ πολὺ τὸν πλοῦτον. Διότι ὅταν τις ἐργάζηται διὰ λογαριασμόν του, ὅταν οἱ καρποὶ τῶν κόπων των εἶνε ἰδικοί του, ἡ φιλοπονία του κεντρίζεται, ἡ δραστηριότης του αὐξάνει, ἡ ἐπιδεξιότης του τελειοποιεῖται, καὶ ἡ ἐν γένει παραγωγὴ καὶ περισσοτέρα καὶ καλητέρα γίνεται. Ἀλλ᾽ ὅταν ὅλα τὰ πλεονεκτήματα κανὲν ἰδιαίτερον ὠφέλημα δὲν δίδουν, ὅταν καὶ ἱκανοὶ καὶ ἀνίκανοι, καὶ δραστήριοι καὶ τεμπέληδες ἐξισώνωνται εἰς τὴν ἀπολαυήν, ἡ δραστηριότης καὶ ἡ φιλεργία θὰ καταπέσουν, ὁ δὲ πλοῦτος κατ᾽ ἀνάγκην θὰ ἐλαττωθῇ καὶ ἡ παραγωγὴ θὰ ὀλιγοστεύσῃ, τοῦτο δὲ δὲν θὰ βλάψῃ μόνον τὸ σύνολον ἀλλὰ καὶ τὸν καθένα.

Β΄.) Ἡ κοινοκτημοσύνη θὰ φέρῃ μεγάλην σύγχυσιν εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὴν κοινωνίαν ὡς πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐπαγγέλματος ἑκάστου. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἰδιοκτησίας, ἐλευθέρως ὁ καθεὶς καὶ ἀναλόγως τῶν κλίσεων καὶ τῶν μέσων του, ἐπιδίδεται εἰς ἓν ἐπάγγελμα. Ἀλλ᾽ ὅταν ἡ πολιτεία ἦνε ὁ ἰδιοκτήτης καὶ αὐτὴ ὁ κεφαλαιοῦχος καὶ ὁ ἐργοστασιάρχης, αὐτὴ καὶ θὰ ὁρίζῃ εἰς τὸν καθένα τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν ἐργασίαν του. Ἀλλ᾽ ἐντεῦθεν ποῖαι δὲν θὰ γεννηθῶσι δισκολίαι καὶ ποῖα δὲν θὰ προκύψουν ἄτοπα! Πῶς θὰ ἠμπορέσῃ ἡ πολιτεία νὰ γνωρίζῃ τὴν κλίσιν καὶ τὴν ἰδιοφυίαν ἑκάστου παιδός, ὥστε νὰ ὁρίζῃ εἰς τὸν καθένα τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ εὐδοκιμήσῃ; Ἔπειτα, ποῖαι δὲν θὰ γεννηθοῦν ἀντιζηλίαι καὶ μεμψιμοιρίαι καὶ κατακραυγαὶ τῶν οἰκογενειῶν, ὅταν τῆς μιᾶς τὸ τέκνον θὰ ὁρίζηται ὡς διδάσκαλος, ὡς ἰατρός, ὡς διευθυντὴς ἐργασίας, τῆς δὲ ἄλλης ὡς ἐργάτης λατομείων, ἀνθρακωρυχείων, μεταλλωρυχείων, ὡς ἀνθρακεύς, ὡς καθαριστὴς ὑπονόμων, ὡς καρραγωγεύς, ὡς ἀχθοφορος; Καὶ ἐκτὸς τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς ταύτης ὑπὸ τοιοῦτο, σύστημα τοιαύτης τῶν ἐπαγγελμάτων καὶ τῶν ἐργασιῶν διανομῆς, ἡ παντοδύναμος τῆς πολιτείας ἐξουσία καὶ ἐπέμβασις εἰς τὸν προσδιορισμὸν αὐτῶν δὲν προσβάλλει τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις ἀπαιτεῖ ὁ καθεὶς νὰ ἐκλέγῃ ὁ ἴδιος τὸ ἔργον του, καὶ καθὼς αὐτὸς θέλει νὰ διευθύνῃ τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματός του, χωρὶς ν᾽

ἀναγκάζηται πρὸς τοῦτο διὰ διαταγῆς ἀνωτέρας ἥτις τοιουτοτρόπως καταντᾷ μία αὐθαιρεσία καὶ μία τυραννία;

Γ΄.) Ἀλλ᾽ ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ κατ᾽ ἄλλον τρόπον προσβάλλεται ἀπὸ τὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης. Δυνάμει τῆς ἐλευθερίας μου ἐκλέγω τὸ ἐπάγγελμά μου καὶ ἐπιδίδομαι εἰς τὰ ἔργα μου. Δυνάμει τῆς ἐλευθερίας μου ἐπίσης ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσω τοὺς καρποὺς τῶν κόπων μου, ὡς ἐγὼ αὐτὸς θέλω. Ὅταν ὅμως ἡ πολιτεία μὲ στερῇ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας, ὅταν αὐτὴ μοὶ ἐπιβάλλῃ τὸ ἐπάγγελμά μου καὶ ἐπὶ πλέον αὐτὴ κανονίζῃ πῶς θὰ διατεθοῦν οἱ καρποὶ τῶν κόπων μου καὶ αὐτὴ ῥυθμίζῃ τὰ τῆς διαίτης μου, ἡ προσωπική μου ἐλευθερία τότε μηδενίζεται καὶ καταντᾷ μία μηχανή. Ἀλλὰ τοιουτοτρόπως ἡ κοινοκτημοσύνη πιέζει καὶ πνίγει τὸ ἠθικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ αὐτόβουλον αὐτοῦ καὶ τὸ αὐτεξούσιον, ἐπομένως ἀφαιρεῖ καὶ συντρίβει αὐτὴν τὴν βάσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ ἀξίας.

Δ΄.) Ἡ κοινοκτημοσύνη εἶνε καταδικασμένη ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς πείρας ὡς ἡ ἄρνησις τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Διότι παλαιαί τινες κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας ἐπεκράτησεν, ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι καὶ στάσιμοι πνευματικῶς, ἠθικῶς, κοινωνικῶς, οἰκονομικῶς. Ἀπ᾽ ἐναντίας ὅλαι αἱ ἠθικαί, πνευματικαί, κοινωνικαί, γεωργικαί, ἐμπορικαί, βιομηχανικαί, φιλολογικαί, καλλιτεχνικαὶ καὶ πλουτολογικαὶ πρόοδοι, ἀνεπτύχθησαν καὶ ἤκμασαν ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς ἰδιοκτησίας.

Εἰς τοὺς ὑπερμάχους λοιπὸν τούτους τῶν δύο ἐναντίων συστημάτων, τῆς κοινοκτημοσύνης ἀφ᾽ ἑνός, τῆς ἰδιοκτησίας ἀφ᾽ ἑτέρου, τί ἔχομεν ἡμεῖς νὰ παρατηρήσωμεν ὡς Χριστιανοί;

Ὅτι ἡ κοινοκτημοσύνη πολεμουμένη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν προσβάλλει, ὅπως πραγματοποιηθῇ—ἐάν ποτε πραγματοποιηθῇ—πρέπει νὰ βασισθῇ εἰς τὴν χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν ἀτόμων. Διότι μόνον πολῖται, συνδεόμενοι μὲ τὸν σύνδεσμον τῆς Χριστιανικῆς ἀδελφότητος καὶ αὐταπαρνήσεως, ἠμποροῦν νὰ στέρξουν ἐλευθέρως ὥστε οἱ ἔχοντες μεγαλητέραν ἱκανότητα ν᾽ ἀπολαμβάνουν ἴσα μὲ τοὺς ἔχοντας τὴν μικροτέραν ἱκανότητα· καὶ μόνον χριστιανοὶ τέλειοι ἠμποροῦν νὰ θεωροῦν ὅτι δὲν ἀδικοῦνται ἐὰν ταχθοῦν εἰς τὰ κατώτερα καὶ κοπιαστικώτερα ἐπαγγέλματα, ἐνῷ ἄλλοι τάσσονται εἰς εὐγενέστερα θεωρούμενα καὶ ἀνώτερα. Τοιουτοτρόπως ἡ κοινοκτημοσύνη, ὡς σύστημα πολιτικῶς ὠργανωμένον, ἐνῷ θὰ ἐξασφαλίζῃ τὸν χορτασμὸν ὅλων, δὲν θὰ προσκρούῃ καὶ εἰς τὴν

ρούμενον καὶ πτωχόν. Ἄνευ πολιτικῆς βίας, ἄνευ νομοθετικῶν μέτρων, ὅσοι τι εἶχον τὸ παρέδιδον εἰς χεῖρας τῶν ἀποστόλων, καὶ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου ὁ καθεὶς ἐλάμβανε πᾶν ὅ,τι τοῦ ἐχρειάζετο. Τίς κατώρθωνε τὸ θαῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον μόνη νὰ παρουσιάσῃ ἔχει ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία; Τὸ κατώρθωνε τοῦ Ἰησοῦ ἡ ἀγάπη, πληρώσασα τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν μὲ τὴν ἀπάρνησιν τοῦ ἐγὼ καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Ὁ χορτασμὸς τῶν πεινώντων ἐπραγματοποιήθη ποτὲ ὄχι ἐν λόγοις καὶ ἐπαγγελίαις, ἀλλὰ διὰ γεγονότος κοινωνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ. Καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο ὑπῆρξε καρπὸς τοῦ πνεύματος τῆς *χάριτος*, ἥτις ἀνεγέννησε τὸν κόσμον.

Οἱ ἐπίσκοποι λοιπὸν καὶ οἱ ἱερεῖς, οἱ θεολόγοι καὶ οἱ ἱεροκήρυκες καὶ ὅσοι ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου κοπιῶσιν, ὄχι μόνον δύνανται ἀλλὰ καὶ ὀφείλουσι μεταξὺ τῶν διδαγμάτων καὶ τῶν ἔργων των νὰ συμπεριλάβωσι, μὲ πολὺν ζῆλον καὶ πολλὴν δραστηριότητα, τὸ κοινωνικὸν ζήτημα τοῦ χορτασμοῦ τῶν ὄχλων. Διότι τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶνε μόνον πίστις καὶ ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ ἔλεος καὶ ἀγάπη· ἡ δ' Ἐκκλησία δὲν εἶνε μόνον ἡ ἀκρόπολις τοῦ ἀνοθεύτου καὶ καθαροῦ δόγματος, ἀλλὰ καὶ τὸ βασίλειον τῆς ἐνεργουμένης ἀδελφότητος καὶ φιλανθρωπίας. Ἀπ' ἐναντίας ὁ ὑλισμός, τῆς ἀγάπης ἄρνησις, μόνον τὰ πάθη τοῦ ἐγωϊσμοῦ εἶνε κατάλληλος νὰ ἐξεγείρῃ, ἡ δὲ πεῖνα τῶν ὄχλων δὲν ἔχει τίποτε τὸ ξένον εἰς σύστημα, γυμνὸν ἀπὸ πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς καὶ διδάσκον ὅτι ὁ βίος εἶνε ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἰσχυρότεροι κατατρώγουν τοὺς ἀσθενεστέρους. Καὶ ἐν τούτοις συμβαίνει τι παράδοξον πολὺ εἰς τὴν ἐποχήν μας. Οἱ ἀρχηγοὶ δηλαδὴ τοῦ σημερινοῦ σοσιαλισμοῦ, οἱ δεικνύοντες ἐνδιαφέρον πρὸς τοὺς πάσχοντας πληθυσμούς, εἶνε ἄνθρωποι πρεσβεύοντες ὑλιστικὰ δόγματα. Ἐνῷ οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὁποίας τέκνα καὶ προστατευόμενοι ἐκ τῆς ἀποστολῆς της εἶνε ὅλοι οἱ στερούμενοι καὶ οἱ παντὸς εἴδους πάσχοντες, δὲν ἀναμιγνύονται τόσον ἐνεργῶς εἰς τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν ὑλικὴν συντήρησιν τῶν ἀπορωτέρων τάξεων.

Καὶ ἐντεῦθεν μεγάλη προσγίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν θρησκείαν βλάβη. Διότι τὰ ἑκατομμύρια τὰ ἀκολουθοῦντα τοὺς σοσιαλιστὰς ἀρχηγούς, μόνον διότι αὐτοὶ φαίνονται μεριμνῶντες περὶ τῆς κατοικίας καὶ τοῦ ἄρτου των, δὲν δυσκολεύονται νὰ δεχθῶσι καὶ τὰ ὑλιστικὰ καὶ ἄθεα φρονήματά των, τόσῳ μᾶλλον, καθόσον ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐμπιστεύονται

ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, διότι ἡ πολιτεία ἁπλῶς θὰ ὀργανώσῃ ὅ,τι ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ θέλουν καὶ οἱ ἴδιοι, ἐλευθέρως ὑποτάσσοντες τὰ ἰδιαίτερά των εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ γενικοῦ συμφέροντος καὶ τῆς κοινῆς εὐημερίας.

Εἰς δὲ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἰδιοκτησίας θὰ παρατηρήσωμεν ἐπίσης ὅτι, ἂν θέλουν τὸ σύστημά των νὰ σωθῇ, εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπιζητήσουν πάσῃ δυνάμει καὶ αὐτοὶ τὴν Χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν ἀτόμων, ἡ ὁποία διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, θὰ ἐξασφαλίσῃ τῶν ἀνικάνων, τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἀνηλίκων τὸν χορτασμόν. Διότι ὅλαι αἱ περὶ ἐλευθερίας τῶν ἀτόμων καὶ περὶ δικαιωμάτων μεγαλητέρων τῶν πλέον ἱκανῶν θεωρίαι εἶνε βάρβαροι καὶ αἰσχραὶ καὶ δὲν εἰσακούονται ὑπὸ τῶν ὄχλων, ὅταν ἡ ἰδιοκτησία χρησιμεύῃ ὡς μέσον πλουτισμοῦ τῶν ἐπιτηδειοτέρων, ἐνῷ οἱ ἀσθενέστεροι οὔτε τὸν ἄρτον των ἠμποροῦν νὰ ἀσφαλίσουν. Ὁ πεινῶν θὰ κραυγάσῃ. Τοῦτο δὲν εἶνε ἰδιοτροπία του. Εἶνε δικαίωμά του. Χόρτασον λοιπὸν τὸν πεινῶντα. Ἄνευ τούτου ἡ κοινωνικὴ τάξις θὰ διατρέχῃ πάντοτε κινδύνους. Ἀλλ' ὁ χορτασμὸς οὗτος, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἰδιοκτησίας, ἔχει ἀνάγκην, ὅπως πραγματοποιηθῇ, γενναίας φιλανθρωπίας. Τὴν δὲ φιλανθρωπίαν ταύτην δύναται νὰ φέρῃ μόνη ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη διὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν Ἐκείνου, ὅστις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐχόρτασε τὰς χιλιάδας τῶν πεινώντων.

Εἴτε λοιπὸν τὴν κοινοκτημοσύνην ἀσπάζεταί τις, εἴτε τὴν ἰδιοκτησίαν, τοῦ Ἰησοῦ τὴν βοήθειαν πρέπει νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ τοῦ συστήματός του. Ἄνευ δ' Αὐτοῦ τίποτε δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ κάμῃ· διότι, ὅπου ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ λείπει, πᾶν ἀνθρώπινον σύστημα θὰ εἶνε κατ' ἀνάγκην ἀσύστατον, καὶ ἀντὶ εἰρήνης μόνον ἡ μάχη θὰ δεσπόζῃ, μὲ ὅλας τὰς ἀσχημίας, τοὺς σπαραγμούς, τὰς κατακραυγὰς αὐτῆς, καὶ μὲ τὴν ἀγρίαν καὶ ἀτελεύτητον πάλην τῶν μὲν κατὰ τῶν δέ, οἵτινες θὰ εἶνε ἐναλλὰξ ἢ καὶ ταὐτοχρόνως θύματα καὶ σφαγεῖς.

Τοιουτοτρόπως τὸ ζήτημα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεινώντων εἶνε κυρίως ζήτημα, τὸ ὁποῖον θὰ λυθῇ ὄχι διὰ τοιαύτης ἢ τοιαύτης πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς Χριστιανικῆς μορφώσεως καὶ ἀναπλάσεως. Ὁ σοσιαλισμὸς ἐπαγγέλλεται ὅτι θὰ δώσῃ τὸν ἄρτον εἰς ὅλους. Ἀλλ' ἡ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀγάπη, μόνη αὐτὴ ἀπέδειξεν ὅτι κατέχει πλήρη τὰ στοιχεῖα τῆς τοιαύτης δυνάμεως καὶ ἱκανότητος.

Αἱ πρῶται Χριστιανικαὶ ἀδελφότητες κανένα δὲν ἠρίθμουν στε-

τὰς τύχας των, κατηγοροῦσι τὴν ἐκκλησίαν ὡς προστατεύουσαν μεροληπτικῶς τοὺς ἰδιοκτήτας καὶ τοὺς κεφαλαιούχους.

Τί δὲ ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἡ ἐκκλησία ; Νὰ πρωτοστατήσῃ αὐτὴ ὑπὲρ τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν ἀπόρων τάξεων ἐν ὀνόματι τῆς χριστιανικῆς φιλανθρωπίας, δικαιοσύνης καὶ ἀδελφότητος· νὰ ὀργανώσῃ αὐτὴ μετὰ ζήλου ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερα σωματεῖα ἐλεημοσύνης καὶ ἀγαθοεργίας· νὰ ἐπιζητήσῃ παρὰ τῆς πολιτείας εὔλογά τινα νομοθετικὰ μέτρα καθιστῶντα ἀνετωτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν τὴν τύχην τῶν ὄχλων, καὶ διὰ τῆς ἠθικῆς ἐπιρροῆς της εἰς εὐσεβεῖς κεφαλαιούχους καὶ ἐργοστασιάρχας νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐλευθέραν ὀργάνωσιν ἐργασιῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τοιούτων ὥστε διακριτικόν των γνώρισμα νὰ εἶνε κυρίως ὁ χαρακτὴρ τῆς *χριστιανικῆς ἀδελφότητος*. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ ἐξετέλει μόνον ἡ Ἐκκλησία ἱερὰ καὶ ἀπαραίτητα καθήκοντα τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀποστολῆς της, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐνεργοῦ καὶ φιλανθρώπου μερίμνης της ὑπὲρ τοῦ χορτασμοῦ τῶν ὄχλων καὶ τῆς ἐν γένει βελτιώσεως τῆς θέσεώς των θὰ προσέφερεν ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ τὸ δόγμα· διότι ἐὰν τώρα ἡ ἀθεΐα πυκνώνῃ τὰς τάξεις της, ἐπειδὴ ἄθεοι εἶνε οἱ ἡγέται τοῦ σοσιαλισμοῦ, πολὺ εὐκολώτερον θὰ ἐστερεώνετο ἡ πίστις τοῦ πάσχοντος λαοῦ, ἐὰν ἡ ἐκκλησία, ἡ θεματοφύλαξ τῆς πίστεως, ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως ταύτης ἀνελάμβανε νὰ ἐργασθῇ πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ.

Καὶ ἡ σημερινὴ κατάστασις εἶνε ἐν γένει ἀρκετὰ κρίσιμος ὥστε νὰ εὐχηθῶμεν πάντες μὲ ὅλην τῆς ψυχῆς μας τὴν δύναμιν, ὅπως ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία συνεχίζουσα τὰς ἀρχαίας ἐνδόξους παραδόσεις της, λύσῃ αὐτὴ ἐν τῇ δυνάμει καὶ τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἄρτου, τοῦ ἐνδύματος, τῆς κατοικίας, καὶ τῆς μετριωτέρας ἐργασίας, δώσῃ δ' οὕτω εἰς τὸν κόσμον νέαν περιφανῆ ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου τοῦ εἰπόντος ὅτι «ἄνευ ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν,» ἤτοι: *χωρὶς ἐμὲ δὲν ἠμπορεῖτε τίποτε νὰ κάμητε*».

Κυριακὴ ἑνάτη.

(Ματθ. κεφ. ιδ' 22—34)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι φάντασμά ἐστι, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη. Καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ὁ Χριστὸς φεύγει τοὺς ὄχλους. Πολιτικὰ διδάγματα.

Ἠνάγκασε, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς νὰ ἔμβουν εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσουν ἀντικρὺ δια νὰ διαλυθοῦν οἱ ὄχλοι.

Πῶς τοῦτο ; Ἀκόμη πρὸ ὀλίγου οἱ μαθηταὶ παρεκίνουν τὸν διδάσκαλόν των νὰ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Πῶς λοιπὸν τώρα τοιαύτη συνέβη ἀντιστροφή, ὥστε ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς μαθητὰς νὰ κάμουν ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον προηγουμένως τὸν ἐβίαζον αὐτοί ;

Τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον εἰς κεφάλαιον Ϛ΄ μᾶς διαφωτίζει εἰς τὴν ἐρώτησίν μας αὐτήν.

Ἰδοὺ τὶ ἀναγινώσκομεν εἰς αὐτὸ : «Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτόν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.»

Εἰς τὰς γραμμὰς αὐτὰς ἐξηγεῖται τὶ συνέβη εἰς τὴν ἔρημον παραθαλασσίαν, τὴν ὁποίαν ἐσκέπαζον αἱ χιλιάδες τῶν ὄχλων, κατόπιν ἀπὸ τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν πέντε ἄρτων καὶ τῶν δύο ἰχθύων καὶ τὸν χορτασμὸν τόσων χιλιάδων ψυχῶν.

Τὸ θαῦμα ἐκεῖνο ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τὰ πλήθη μοναδικήν, ὁποίαν δὲν εἶχον κάμη ὅλα ὁμοῦ τὰ ἄλλα θαύματά του. Καὶ ἡ ἰατρεία τῶν ἀρρώστων μὲ μόνον τὸν λόγον, μὲ μόνην τῆς χειρὸς τὴν ἐπαφὴν ἔδιδεν εἰκόνα τῆς θαυμαστῆς δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὕτη ἔσυρε τοὺς ὄχλους ἀφωσιωμένους καὶ ἐνθουσιασμένους πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀσθενῶν ἰατρεία ἦτο κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἔστω καὶ εἰς βαθμὸν ὀλιγωτέρας προσοχῆς ἄξιον, ἐνήργησαν καὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἄνδρες καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Κυρίου οἱ μαθηταὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι κατεῖχον τὸ χάρισμα τοῦτο. Ἀλλὰ νὰ εἰμπορέσῃ τις ἀπὸ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας νὰ χορτάσῃ χιλιάδας τόσας, τὸ θαῦμα τοῦτο οὔτε ἠκούσθη ποτὲ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου οὔτε νὰ το φαντασθῇ κανεὶς ἦτο δυνατόν, καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μόνος ἠμπόρεσε νὰ το ἐνεργήσῃ, δὲν ἦτο αὐτὸς πλέον ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐφαίνετο ἀνώτερος ἀπὸ ἄνθρωπον, ὄχι πλέον ἕνας ἀπὸ τοὺς δυνατούς, ἀλλ' ὁ κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰς τρόπον τέλειον δυνατός, ἔχων μόνος αὐτὸς τόσην δύναμιν ὅσην δὲν εἶχον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὄχι μόνον τοῦ καιροῦ του, ἀλλὰ καὶ τῶν περασμένων καιρῶν, οὔτε θὰ ἦτο βέβαια δυνατὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀκόμη ὅμοιός του νὰ φανῇ. Καὶ τῆς τόσης δυνάμεως ἡ φανέρωσις εἰς ἕνα ὁμοεθνῆ των ἤναψε φλογερὰ εἰς τὴν καρδίαν των τὰ πατριωτικὰ συναισθήματα καὶ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐφώνη ἐκεῖ ὡς ὁ ἀπεσταλμένος παρὰ Κυρίου διὰ νὰ ἀναστήσῃ τὸν Θρόνον τοῦ Δαυὶδ καὶ ἀποδώσῃ εἰς τὸν δοῦλον καὶ καταπατημένον Ἰσραὴλ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δόξαν ἀρχαίων ἡμερῶν. Μία λοιπὸν κοινὴ ὁρμὴ τοὺς κατέλαβε, ν' ἀνακηρύξωσι τὸν Ἰησοῦν βασιλέα, καὶ θέτοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς των νὰ διέλθωσι πόλεις καὶ χωρία καὶ νὰ παρασύρωσιν ἀπ' αὐτὰς καὶ ἄλλους πληθυσμούς, καὶ πυκνωμένοι τοιουτοτρόπως νὰ ὁρμήσουν πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, νὰ ἐξεγείρουν εἰς ἐπανάστασιν τὴν ἁγίαν

πόλιν, νὰ καταλύσουν τὴν ἀρχὴν τοῦ Καίσαρος, καὶ ν' ἀναδείξουν ἰδικήν των ἐθνικὴν βασιλείαν, μὲ βασιλέα καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐνδοξότερον, τὸν σοφὸν διδάσκαλον καὶ παντοδύναμον θαυματουργόν. Καὶ τὶ βασιλεὺς ἔμελλε νὰ εἶνε ἀπαράμιλλος καὶ μονοδικός! Ποῖαι ἡμέραι εὐτυχίας θ' ἀνέτελλον εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν! Μ' ἕνα του λόγον ὁ βασιλεύς των θὰ ἰάτρευε τοὺς ἀρρώστους ἐκ τῶν ὑπηκόων του. Μ' ἕνα του λόγον θὰ ἐπολλαπλασίαζε τὰ τρόφιμα καὶ θὰ ἐχόρταιναν ἀπὸ τὸ τίποτε χιλιάδες καὶ μυριάδες! Τοῦ παραδείσου ἡ ζωὴ ἡ μακαρία θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν χώραν των. Θὰ ἔπαυον οἱ κόποι, αἱ στερήσεις, αἱ στενοχωρίαι καὶ τὰ βάσανα τῶν πτωχῶν. Ὀρφανὰ καὶ χῆραι θὰ εἶχον ἐξησφαλισμένον τὸν ἄρτον των. Ἡ μέριμνα τῆς αὔριον δὲν θὰ ἐβασάνιζε τοὺς γονεῖς διὰ τὰ τέκνα των. Ἡ χαρὰ θὰ ἐβασίλευεν εἰς ὅλας τὰς ψυχὰς καὶ τὸ γέλοιο θὰ ἀνθοῦσεν εἰς ὅλα τὰ στόματα, ἀπὸ κάθε δὲ καλύβην εὐλογία μόνον θὰ ἠκούετο ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ δοξολογία θὰ ἀνέβαινεν ὁμόφωνος καὶ θερμὴ πρὸς τὸν Θεόν.

Ἡ ὁρμὴ αὕτη ηὔξανεν ὁλονὲν καὶ ἐσφοδρύνετο καὶ ἔβραζε καὶ ἐκορυφώνετο, τοὺς χαμηλοὺς ψιθυρισμοὺς καὶ τὰς μυστικὰς συνεννοήσεις διεδέχετο σάλος δυνατὸς καὶ κίνησις βιαία καὶ μὲ τοὺς ἤχους τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ἀνεκατώνοντο τώρα φωναὶ παραφόρου καὶ ἐξημμένου ἐνθουσιασμοῦ. Ποῦ εἶσαι διδάσκαλε καλέ; Τὰ πλήθη τῶν εὐεργετηθέντων παρά σοῦ σὲ ζητοῦν θέλοντα βασιλέα νὰ σε ἀνακηρύξουν.

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δὲν φαίνεται. Ποῦ εἶνε; Ζητοῦν νὰ εὕρουν τοὺς μαθητάς. Ἰδοὺ αὐτοί. Ποῦ εἶνε ὁ διδάσκαλος; Τὰ πλήθη ἀδημονοῦν καὶ ἐρεθίζονται. Δὲν φαίνεται πουθενά. Ποῦ κατέφυγεν;

Εἰς τὸ πλοῖον. Καὶ μέσα εἰς τὴν ἀναστάτωσιν τοῦ πλήθους, εἰς τὰς ἐρεύνας του τὰς ματαίας, ὡς εἶνε ἐκεῖ οἱ μαθηταὶ παρὰ τὴν παραλίαν, ὁ διδάσκαλος καθ' ὁλοκληρίαν μὴ φανερωνόμενος, τοὺς κάμνει νεῦμα νὰ ἔλθουν καὶ αὐτοί. Πλὴν καμώνονται πῶς δὲν ἐννοοῦν. Τοὺς φωνάζει τότε. Καμώνονται πῶς δὲν ἀκούουν. Καὶ πάλιν τοὺς καλεῖ. Ἀλλ' αὐτοὶ στενοχωροῦνται καὶ μένουν διστάζοντες.

Τοῦ πλήθους ἡ ὁρμὴ μετεδόθη καὶ εἰς αὐτούς. Φλογίζονται μάλιστα αὐτοὶ περισσότερον καὶ σφοδροτέρα τοὺς κατέχει ἡ ἔξαψις ν' ἀνακηρυχθῇ βασιλεὺς ὁ διδάσκαλός των. Καὶ ἀδημονοῦν καὶ αὐτοὶ ἐναντίον του. Τί τάχα ἀποφεύγει; Δι' αὐτὸ δὲν ἀπεστάλη; Δὲν εἶνε ὁ Μεσσίας, ὁ ὡρισμένος ἐλευθερωτής;

Καὶ ἡ κοχλάζουσα εἰς τὰ στήθη των φιλοδοξία μαίνεται τώρα ἀχαλίνωτος. Βασιλεὺς ὁ διδάσκαλος! Καὶ αὐτοί, οἱ ἐμπιστευμένοι μαθηταὶ καὶ ἀκόλουθοι μοιραζόμενοι τὰς ἀνωτέρας τιμὰς καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς βασιλείας! Ποία ἐκπλήρωσις τῶν ὀνείρων των! Ποία ἱκανοποίησις τῶν φλογερωτέρων πόθων των! Καὶ ὅμως ὁ διδάσκαλος φεύγει καὶ τοὺς καλεῖ νὰ ἐπαναλάβουν πάλιν τὸ ἔργον τῶν ψαράδων! Σχεδὸν ὀργὴ τοὺς κυριεύει ἐναντίον του. Καὶ μένουν.

Ἡ χρονοτριβὴ αὐτὴ δίδει καιρὸν εἰς τοὺς ὄχλους νὰ ἴδουν τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἐκεῖ λοιπὸν εἶνε! Διατὶ θέλει νὰ τοὺς ἀποφύγῃ; Τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον τοῦ προσφέρουν, τὸ ἀποστέργει; Καὶ μέλλουν αὐτοὶ ν' ἀναχωρήσουν ὀπίσω εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία των, μόνοι, μὲ ἀνεκτέλεστον καὶ ἀποτυχοῦσαν τὴν ἀπόφασίν των;

Ἡ δυσκολία αὕτη τοὺς ἐρεθίζει καὶ τοὺς ἐξάπτει περισσῶς. Ὁ κοχλασμός ἐπιτείνεται· ὁ θόρυβος αὐξάνει. Τί νὰ κάμουν; Λόγοι ἀνταλλάσσονται. Σφοδραὶ χειρονομίαι διασταυροῦνται. Νὰ τὸν ἀφήσουν; Ἡ τόση των εὐλάβεια χάνεται πρὸ τῆς ὁρμῆς των· ὄχι! Ἂς τρέξουν πρὸς τὸ πλοῖον καὶ ἂς τὸν ἁρπάσουν. Φωνὴ λαοῦ φωνὴ Κυρίου. Ὁ θρόνος τοῦ Δαυὶδ ἐπικαλεῖται τὸν ἀναστηλωτήν του. Θέλοντα μὴ θέλοντα θὰ τὸν ἀνακηρύξουν βασιλέα καὶ ἐμπρὸς πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τούτου ὁ Ἰησοῦς φωνάζει πάλιν τοὺς μαθητάς. Ἀλλὰ δὲν καλεῖ πλέον· προστάζει. Ὄχι ὡς φίλος, ὄχι ὡς διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς Κύριος. Καὶ αὐτοὶ πρὸ τῆς προσταγῆς ὑπακούουν. Κατηφεῖς καὶ στενοχωρημένοι, ἀλλ' ὑπήκοοι σπεύδουν πρὸς τὸ πλοῖον. Καὶ τὰ πανιὰ τότε ἀνοίγουν, καὶ φουσκωμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμον φέρουν μακρὰν τὸ πλοῖον, εἰς τὸ μέρος τὸ ἀντικρυνόν, ἐνῷ ἀπηλπισμένοι οἱ ὄχλοι διὰ τὸ ἀπρόοπτον καὶ βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν νύκτα ἀφῆκαν ἔρημον τὴν παραλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἄστρων, ἄλλο δὲν ἠκούετο παρὰ τοῦ ἀνέμου τὸ φύσημα καὶ ὁ θόρυβος τῶν κυμάτων.

Εἰς τὴν διήγησιν αὐτὴν πῶς ἤθελα νὰ ἐπρόσεχαν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ φιλόδοξοι καὶ φίλαρχοι πολιτικοί, οἱ ὁποῖοι ἐκμεταλλεύονται τὰ πάθη τοῦ λαοῦ, καὶ μὲ περισσὴν ἀπάτην καὶ ἀχρειότητα καὶ κακουργίαν τὸ κάθε τι τολμῶσινὅπως φθάσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ὁ Χριστὸς ἐδῶ μίαν ἁπλῶς πρᾶξιν φιλανθρωπίας ἔκαμε, τὰ δὲ πλήθη μόνα, ἀφ' ἑαυτοῦ των, μὲ ἰδικήν των ἐλευθέραν πρωτοβουλίαν καὶ ἀπόφασιν, ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀνακηρύ-

ξωσι βασιλέα. Καὶ ὅμως ἐκεῖνος διόλου δὲν ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὸν τόσον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνθουσιασμὸν καὶ κανένας ἀτμὸς κοσμικῆς φιλοδοξίας δὲν ἐσάλευσε τὸν νοῦν του καὶ δὲν ἐσύγχυσε τὴν καρδίαν του. Ἀπὸ τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος ἠνοίγετο πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Δαυίδ, ἐπροτίμησε τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος τὸν ἔφερε πρὸς τὸν Γολγοθᾶν. Ἀπέκρουσε τὸ στέμμα τὸ βασιλικόν, ἐνῷ δὲν ἀπέφυγεν ὕστερον τὸ στέμμα τὸ ἀκάνθινον. Ἀντὶ τῆς δημαγωγίας ἐπροτίμησε τὸ μαρτύριον. Καὶ ἀντὶ νὰ ἐξάψῃ τὸν ὑπὲρ τοῦ προσώπου του φανατισμὸν τῶν ὄχλων, ὄχι μόνον ἀμέσως δὲν τον ἐπωφελήθη, ἀλλ' οὔτε διὰ τὸ μέλλον τοῖς ἔδωκε κανὲν θάρρος καὶ τὴν παραμικρὰν δὲν τοὺς ἀφῆκε νὰ ἔχωσιν ἐλπίδα ὅτι εἰς καιροὺς εὐκολωτέρους θὰ ἐτίθετο ἐπὶ κεφαλῆς των· ἀλλὰ τοὺς ἀπέφυγε καθ' ὁλοκληρίαν καὶ ἀπέσπασεν ἐκ μέσου των ἀποτόμως τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς ἀφῆκε μόνους, ἀδιαφορῶν ἐὰν τοῦτο τοὺς δυσηρέστει καὶ τοὺς παρώργιζεν, ἀποφασισμένος τίποτε εἰς τὸν κόσμον νὰ μὴ ζητήσῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του, νὰ μείνῃ δὲ διδάσκαλος ἕως οὗ καταντήσῃ μάρτυς χύνων τὸ αἷμα του ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας.

Τί ἐν τούτοις βλέπομεν εἰς τὸν βίον πολλῶν πολιτευομένων τῆς σήμερον οἱ ὁποῖοι χριστιανοὶ λέγονται καὶ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦνται; Μανιακοὶ αὐτοὶ τῆς ἐξουσίας ἐρασταί, δὲν ἔχουσι κανένα τῆς ἀρχομανίας των χαλινόν, ψεύδη δέ, δόλους, ἀπάτην, ἀγυρτείαν, διαφθοράν, βίαν, τὰ πάντα μηχανεύονται καὶ εἰς ἐνέργειαν θέτουσι, διὰ νὰ ἐπισύρωσι τὴν προσοχὴν τοῦ πλήθους, νὰ κερδήσουν τὴν εὔνοιάν του, νὰ το δελεάσουν, νὰ το παρασύρουν, νὰ το παραπλανήσουν, νὰ το τυφλώσουν, νὰ το μεθύσουν, νὰ το ἀπογυμνώσουν ἀπὸ κάθε κρίσιν καὶ φρόνημα ὑψηλὸν καὶ ἐλεύθερον, καὶ τοιουτοτρόπως ὡς μίαν ἀγέλην, ὡς ἕνα συρφετὸν νὰ το ἄγουν καὶ νὰ το φέρουν χάριν τῆς ἀτομικῆς των φιλοδοξίας, ἐξαναγκάζοντές το νὰ τοὺς ἀναδεικνύῃ, καὶ ὄχι ἀρετὴν ἀλλὰ τὴν μεγαλειτέραν βλακείαν θεωροῦντες τὸ νὰ φεύγῃ τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνθουσιασμὸν τοῦ πλήθους καὶ νὰ ἀποκρούῃ τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν τοῦτο τῷ προσφέρει.

Τὶ δὲ συμβαίνει ἐκ τούτου; Ἤ, διὰ νὰ εἴπω καλήτερα, καὶ τὶ κακὸν καὶ ποῖος ὄλεθρος δὲν συμβαίνει; Πολιτικοὶ διεστραμμένοι καὶ φαῦλοι, ἀντὶ νὰ φωτίζουν, νὰ ἡμερώνουν καὶ νὰ ἠθικοποιοῦν τὰ πλήθη, συστηματικῶς ἐργάζονται εἰς τὸ νὰ σκοτίζουν τὴν κρίσιν των, νὰ ἐπηρεάζουν τὴν ἐλευθερίαν των, νὰ ἐξάπτουν τὰ πάθη των, νὰ διαφθείρουν τὰ ἤθη των διὰ τῆς

ἀγυρτείας, τοῦ δόλου, τῆς ἀπάτης, τῆς δωροδοκίας, τῆς μέθης, τῆς ἐκδιάσεως, τῆς πιέσεως· μὲ τοιοῦτο δὲ ἄθλιον, σαπρὸν καὶ πρόστυχον φύραμα πολιτευομένων καὶ πολιτῶν ἡ πολιτεία σαλεύεται, ἡ δημοσία τάξις ἀναστατώνεται, ἡ ἐλευθερία μόνην ὑπόστασιν ἔχει τὸ ὄνομά της, ὁ νόμος μόνην ἀξίαν σώζει τὸ ὅτι ἔτυχε νὰ γραφῇ, καὶ ζωή, τιμή, περιουσία, ἡμέρωσις, πολιτισμός, καταντοῦν ἀθύρματα, τὰ ὁποῖα ποδοπατεῖ καὶ συντρίβει ἡ δημοκοπία· καὶ εἰς τὴν σύγχυσιν, τὴν ἀνατροπήν, τὴν ἀποσύνθεσιν τὴν ἐκ τοιαύτης καταστάσεως, ὅ,τι οἱ πολιτικοὶ ἀναδεικνύουσιν εἶνε ἡ αἰσχρότης καὶ ἡ φαυλότης των, τὰ δὲ πλήθη, μεθυσμένα καὶ ἀπομωραμμένα, μόνα των κατεργάζονται τὸν ὄλεθρόν των, ἀσυνείδητα ὄργανα φόνου κατὰ τῆς πατρίδος των καὶ αὐτοκτονίας κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των.

Πόσον ἐν τούτοις διαφορετικὴ θὰ ἦτο πανταχοῦ ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις ἐὰν τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἐκανόνιζε τὸν βίον τῶν πολιτευομένων, ἀναδεικνῦον αὐτοὺς ἀφωσιωμένους πατέρας τοῦ λαοῦ καὶ ὄχι ἀσυνειδήτους δημοκόπους καὶ ἐκμεταλλευτάς! Ὅστις μὲ πάθος τὴν ἐξουσίαν ζητεῖ εἶνε ἀνάξιος νὰ την καταλάβῃ, διότι ἡ λύσσα του καὶ εἰς τὸ ἔγκλημα θὰ τον σπρώξῃ, ὅπως πρὸς αὐτὴν ἔλθῃ· καὶ ὅπως διατηρηθῇ εἰς αὐτήν, μεθυσμένος ὡσεῖνε ἐκ τῆς φιλαρχίας του, τὰ πάντα νὰ τολμήσῃ εἶνε ἱκανός, ἀπὸ τοῦ πλέον ποταποῦ μέχρι τοῦ πλέον τερατώδους. Πολιτικοί, ὡρισμένοι νὰ κάμουν τὸ καλόν, νὰ ὠφελήσουν, καὶ νὰ σώσουν εἶνε ὅσοι πρὸς τὰ πλήθη πρέχουν ὄχι διὰ νὰ τα τυφλώσουν, ἀλλὰ διὰ νὰ τα φωτίσουν, μόνον ἀπὸ καθῆκον, καὶ ὄχι ἀπὸ καμμίαν ὁρμὴν φιλοδοξίας, ὅσοι προτιμοῦν τὴν καταφρόνησιν καὶ τὸ μαρτύριον ἀπὸ τὴν δόξαν, πρὸς τὴν ὁποίαν φέρει ἡ δημοκοπία, τὴν δὲ ἐξουσίαν θεωροῦν ὄχι ὡς λάφυρον, ἀλλ' ὡς ἱερὸν λειτούργημα, καὶ πρὸς αὐτὸ δὲν ὁρμῶσιν ὡς ἐπιδρομεῖς, ἀλλὰ καλοῦνται ὡς ἐκλεκτοί, τὴν ἀρχὴν δὲ δέχονται ἀκηλίδωτοι, καὶ ἀκηλίδωτοι ἐννοοῦσι νὰ διατηρηθῶσιν εἰς αὐτήν, ἕτοιμοι νὰ την ἀφήσωσι χωρὶς μνησικακίαν, ἂν καλήτερός των φανῇ, καὶ προτιμῶσι νὰ τὴν παραιτήσωσιν, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ περάσουν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου των τελείως λησμονημένοι, παρὰ νὰ μείνουν δυνατοὶ καὶ τετιμημένοι μὲ βιασμὸν τῆς συνειδήσεώς των, ἔνδοξοι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ βδελυκτοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Τὸ χριστιανικὸν τοῦτο πνεῦμα τοῦ πολιτεύεσθαι πῶς ἐπεθύμουν νὰ ἐμφυσηθῇ εἰς τοὺς πολιτικοὺς τῆς πατρίδος μας, τοὺς ὁποίους ἐξετάζων δὲν ἠξεύρω ἂν πρέπῃ νὰ τοὺς μισήσω διὰ τὰ

ἐγκλήματά των ἢ νὰ τοὺς κλαύσω διὰ τὴν δυστυχίαν των. Ἐργασθέντες μόνον ἐξ ἀρχομανίας, τὰ πάντα παρέλυσαν καὶ διέφθειραν καὶ τὴν χώραν εἰς τὸν ὄλεθρον ἔφεραν. Τί δ' ἐκέρδησαν αὐτοί; Μισητοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἔγειναν ὄνειδος ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Ἐζήτησαν τὴν δόξαν καὶ ἔδρεψαν τὸ αἶσχος. Τὴν τιμὴν ἐπόθησαν καὶ τὴν καταφρόνησιν ἀπέκτησαν. Τὴν φήμην ἐζήλευσαν καὶ τὸ ἀνάθεμα προεκάλεσαν. Δένδρα σαπρά, σαπροὺς ἐποίησαν τοὺς καρπούς. Ἀνεμοστρόβιλοι φθοροποιοί, ἔφεραν παντοῦ χαλασμὸν καὶ καταστροφήν. Ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ χωρισθέντες ἔμειναν νεκροί. Καὶ παντοῦ, ὅπου ἤγγισαν, ἐπέθεσαν τὴν σφραγίδα τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς.

Καὶ ἤδη εἰς τὰς προσπαθείας τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς ἀναστάσεως Ἐκεῖνος, ὅστις θὰ δώσῃ τὴν ζωήν, εἶνε εἷς καὶ μόνος, ὁ Ζωοδότης Ἰησοῦς. Ἐὰν οἱ μεγάλοι μας δὲν τὸ ἐννοοῦν, ἂς ἐργασθῶμεν ὅσοι πιστοί, διὰ νὰ το ἐννοήσουν οἱ μικροί. Καὶ ὁ λαὸς φωτιζόμενος καὶ μετανοῶν ἂς ἐργασθῇ διὰ νὰ ἐπιβάλῃ καὶ δημιουργήσῃ νέον τρόπον τοῦ πολιτεύεσθαι, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλίαν τὴν χριστιανικήν. Ἂς ἐκλείψουν οἱ φίλαρχοι δημαγωγοί, διὰ νὰ ἔλθουν εἰς τὸ μέσον οἱ ἄνθρωποι τοῦ καθήκοντος. Εἰς τοὺς χρηστοὺς καὶ εὐσυνειδήτους ἡ ἐξουσία, ἂς εἶνε τὸ σύνθημα τοῦ μέλλοντος πολιτικοῦ μας βίου. Ἐὰν τοῦτο δὲν γείνῃ, ἡ καταστροφὴ θὰ εἶνε μετ' ὀλίγον χρόνον ἀνεπανόρθωτος καὶ ὁριστική.

Τί λέγεις, ὦ ἄνθρωπε ἁπλοϊκέ; θὰ εἴπῃ τις ἴσως. Πολιτικοὶ μὲ τοιαύτην ταπεινοφροσύνην καὶ αὐταπάρνησιν δὲν εὑρίσκονται παρὰ μόνον εἰς ὀνειροπολήσεις εὐσεβεῖς καὶ εἰς σχέδια καταστρωνόμενα μέσα εἰς τὰ σπουδαστήρια. Πλανημένοι ἄνθρωποι! τοῖς ἀπαντῶ. Ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ φέρῃ εἰς τὴν γῆν τὰς ἀρετὰς τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ὅ,τι νομίζετε ἀδύνατον, εἶνε μὲ τὴν χάριν του κατορθωτόν. Ὅστις θέλει μεταξύ σας νὰ εἶνε μέγας, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του, ἂς εἶνε πάντων δοῦλος. Τοιούτους λοιπὸν ἄρχοντας ζητεῖτε, ὄχι ἀγύρτας, πλάνους, τέρατα, τὰ ὁποῖα σᾶς κολακεύουν, διὰ νὰ σᾶς καταφάγουν, καὶ σᾶς περιποιοῦνται δολίως κατ' ἀνάγκην, διὰ νὰ σᾶς τυραννοῦν κατὰ προαίρεσιν, ἀλλὰ ταπεινόφρονας καὶ ἀφωσιωμένους ὑπηρέτας σας, βλέποντας εἰς σᾶς τοῦ Θεοῦ πλάσματα καὶ ἰδικούς των ἀδελφούς, μίαν φιλοδοξίαν ἔχοντας, νὰ σᾶς φανοῦν χρήσιμοι, ἀπὸ ἕνα πόθον φλεγομένους, νὰ συντελέσουν εἰς τὴν εὐτυχίαν σας, τὴν ἐξουσίαν δεχομένους ὄχι διὰ νὰ ἐπιδειχθῶσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ διακονήσωσι, καὶ προθύμους νὰ γείνουν αὐτοὶ μηδέν,

διὰ νὰ γείνητε σεῖς μεγάλοι, ἀνάλογα πρὸς τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Παύλου, ὅστις ηὔχετο νὰ γείνῃ ἀνάθεμα αὐτός, διὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἄλλοι.

Νέοι ἕλληνες, ὅσοι τὴν πατρίδα σας πονεῖτε καὶ πενθεῖτε δι' αὐτήν, ἀκούσατε ὅσα μὲ θερμότητα καρδίας αἱμασσούσης σᾶς λέγειεῖς ὁμοεθνής σας συναντώμενος μὲ σᾶς εἰς τῆς ἀγνῆς φιλοπατρίας τὸ αἴσθημα. Θέλετε δόξαν; Ζητήσατέ την. Ἀλλ' ἐὰν νὰ την ἐπιτύχητε ἀληθῆ καὶ ἀσφαλῆ ἐπιθυμῆτε, μὴ χωρίσητε τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Τῆς ἠθικῆς οἱ νόμοι δὲν καταπατοῦνται ἀτιμωρητεί. Ὅστις τὴν ἀτιμάσῃ θὰ ἀτιμασθῇ. Θέλετε νὰ σᾶς ἀναδείξῃ ὁ λαός; Ἀναδείξατέ τον καὶ σεῖς. Θέλετε νὰ σᾶς ἀφωσιωθῇ αὐτός; Ἀφοσιωθῆτέ τῳ καὶ σεῖς. Περιβλέπτους θέλετε νὰ σᾶς κάμῃ. Διατί σεῖς νὰ τὸν ἐξευτελίσητε; Εὐχαριστεῖτε ἐκεῖνον, ὅστις θὰ σᾶς ἔδιδε ψυχροῦ νεροῦ ποτήριον. Καὶ θὰ καταστρέψητε λαὸν ὁλόκληρον, ὅστις θὰ σᾶς πληρώσῃ μὲ ἀξιώματα μεγάλα καὶ μὲ τὰς μεγίστας τῶν τιμῶν;

Τὴν ἐξουσίαν ποθεῖ τις; Καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ, ἵνα κατὰ Παῦλον εἴπω. Ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἂς φθάσῃ ἄσπιλος, καὶ ἄσπιλος ἂς διαμείνῃ. Πρὸς αὐτὴν ἂς ἀνέλθῃ καλούμενος, ἂς μὴ χωρήσῃ ἐκβιάζων. Καὶ ἂν κατ' ἄλλον τρόπον δύναται νὰ ὠφελήσῃ περισσότερον, ἔστω καὶ θῦμα γινόμενος, ἂς προτιμήσῃ τοῦτο, φεύγων τὴν προσφερομένην ἀρχήν. Ὁ Χριστὸς ἔδωκε τὸ παράδειγμα· ὅσοι μαθηταί του ἀληθινοὶ ἂς τὸν μιμηθῶσι. Μόνον ὅταν τοιοῦτοι μορφωθῶσι χαρακτῆρες, θὰ λείψουν οἱ δημαγωγοὶ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἐξαπατώμενοι λαοί. Καὶ μόνον τότε, μὲ τὴν ἐξόντωσιν τῆς πολιτικῆς κακοηθείας, θὰ προκύψῃ νέα πολιτικὴ ζωή, τάξεως νομιμότητος, δικαιοσύνης, ἰσότητος, ἐλευθερίας εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἄρχοντες θὰ εἶνε οἱ πρῶτοι ὑπηρέται, ἡ δὲ κυριαρχία τοῦ λαοῦ θὰ γείνῃ πραγματική, διότι θὰ εἶνε συγχρόνως κυριαρχία τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἰησοῦς προσεύχεται κατὰ μόνας ἐπὶ τοῦ ὄρους.

Ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν εἶχεν ἡσυχάσῃ ὁ Ἰησοῦς. Ἰατρεύων καὶ διδάσκων στιγμὴν δὲν ἀνεπαύθη. Τὶ λοιπὸν ἦτο φυσικώτερον καὶ νομιμώτερον ἀπὸ τὸ νὰ κάμῃ μικρὰν μόνον προσευχὴν καὶ ν' ἀναπαυθῇ ἔπειτα ἀπὸ τόσον κόπον; Καὶ μήπως προσευχὴ, καὶ τι καλήτερον τῆς προσευχῆς, δὲν ἦτο καὶ ἡ ἡμερησία ἐργασία του, ἐργασία θεία, ἀφιερωθεῖσα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πασχόντων καὶ τῶν πεινώντων;

Καὶ ὅμως δὲν ἀνεπαύθη. Ἀφήσας τοὺς μαθητὰς σχολιάζοντας τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας, ἀπεμακρύνθη μόνος, ἀνέβη εἰς τὸ πλησίον ὄρος καὶ ἐκεῖ παρεδόθη εἰς μακρὰν προσευχήν, ἡ ὁποία διήρκεσε σχεδὸν ἕως τὰ χαράγματα.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Κυρίου ἂς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς ποίαν σπουδαιότητα πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τῶν χριστιανῶν τὸν βίον ἡ προσευχή. Ἀφοῦ προσηύχετο ὁ ἀναμάρτητος, ὁ τέλειος, ὁ ἅγιος, ποίαν ἀνάγκην δὲν ἔχομεν ἡμεῖς τῆς προσευχῆς, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τόσας ἀδυναμίας καὶ τόσα πάθη κατεχόμεθα καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν χρειαζόμεθα τὴν θείαν ἐνίσχυσιν, διὰ νὰ νικήσωμεν τόσους πειρασμοὺς καὶ ἀποκρούσωμεν τόσους ἐχθρούς, οἱ ὁποῖοι τὴν ψυχήν μας ζητοῦσι νὰ καταστήσωσι δεσμίαν τοῦ Διαβόλου; Ἂν ὁ Χριστὸς προσηύχετο, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸν Θεὸν ἦτο ἀφωσιωμένος, ἀνώτερος ἀπὸ κοσμικὰς ἀνάγκας καὶ ἐπιθυμίας, καὶ ἔργον του διαρκὲς εἶχε νὰ ὑπηρετῇ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός του, ποίαν ἀνάγκην τῆς προσευχῆς δὲν ἔχομεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὰ ἔργα τοῦ βιοποριστικοῦ μας ἐπαγγέλματος ἀπησχολημένοι, διὰ τῆς προσευχῆς κυρίως θὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ πνεύματος, καὶ δι' αὐτῆς θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν μὲ τὸν οὐράνιον πατέρα μας κοινωνίαν καὶ θὰ φανερώσωμεν τὴν μὲ τὸν οὐρανὸν σχέσιν μας, ἐνῷ αἱ καθημεριναί μας ἐργασίαι μόναι μᾶς ἀποδεικνύουσιν ὄντα σάρκινα ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν γῆν μόνην συνδεόμενα; Καὶ ἂν ὁ Ἰησοῦς ἐφέρετο εἰς προσευχὰς μακράς, καὶ νύκτα ὁλόκληρον ἀφιέρωνε, ποίαν ἀνοησίαν δὲν κάμνομεν ἡμεῖς καὶ ποίαν ἀπολογίαν θὰ ἔχωμεν, ὅταν ὄχι ὥρας πλέον δὲν διαθέτωμεν διὰ προσευχήν, ἀλλ' οὐδὲ ἡμίσειαν μόνον ὥραν, οὐδ' ἁπλοῦν τέταρτον, οὔτε πέντε λεπτά, πολλάκις δὲ καὶ οὐδὲ μίαν μόνον στιγμήν, κατακλινόμενοι ὅπως τὰ κτήνη, ἀφοῦ ὡς κτήνη ἐχορτάσθημεν, σαρκῶν μόνον καὶ νεύρων σύμπλεγμα, χωρὶς δῶρα ψυχῶν ἀνώτερα καὶ προορισμὸν εὐγενέστερον;

Ἆ! πόσον ὁ βίος πολλῶν χριστιανῶν εἶνε ὅλως διαφορετικὸς ἐκείνου τὸν ὁποῖον ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως μὲ τὸ παράδειγμά του προσδιώρισεν εἰς αὐτούς! Πρόκειται διὰ συμπόσια; ἔχομεν καιρὸν νὰ κραιπαλῶμεν ἕως τὸ πρωί, χωρὶς νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ τῆς ἡμέρας ὁ κάματος καὶ ἡ σκέψις ὅτι θ' ἀνατείλῃ ἡ αὔριον μὲ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐργασίας της. Πρόκειται διὰ φλυαρίαν περισσήν; διὰ γέλωτας φαύλους; διὰ ψιθυρισμούς; καταλαλιάς;

συκοφαντίας; Ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια, ἀπ' αὐτὰ ἀπερροφημένη, δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἐπέρασε τὸ μεσονύκτιον. Εἰς τί δὲ δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ παραμικρὸς καιρός; Μόνον εἰς τὸ νὰ δείξωμεν διὰ τῆς προσευχῆς ὅτι εἴμεθα καὶ τοῦ Θεοῦ τέκνα, ὅτι ἀναγνωρίζομεν καὶ πατρίδα ἄλλην αἰωνίαν, τὸν οὐρανόν, καὶ ὅτι εἴμεθα ὡρισμένοι καὶ διὰ ζωὴν ἄλλην, ὑπερτέραν καὶ εὐγενεστέραν τῆς γηίνης, τὴν ζωὴν τῆς θρησκευτικότητος καὶ τῆς πνευματικότητος.

Ματαίως, τὸ φθινόπωρον, τὸ μελαγχολικὸν τοῦ ἀνέμου φύσημα καὶ τῶν μαραμμένων φύλλων ὁ θροῦς, μαρτυροῦντα τὴν ἀστάθειαν καὶ τὸ προσωρινὸν τῶν γηίνων πραγμάτων, καλοῦσι τὴν ψυχήν μας νὰ προσευχηθῇ πρὸς Ἐκεῖνον, πλησίον τοῦ ὁποίου τίποτε δὲν μαραίνεται, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶνε εἰς αἰωνίαν νεότητα καὶ ἄνθησιν. Ματαίως τὸν χειμῶνα βρονταί, ἀστραπαί, κεραυνοί, χάλαζαι, καταιγίδες, θαλασσῶν τρικυμίαι καὶ καταρρακτῶν βοαὶ καὶ χειμάρρων θόρυβοι καλοῦσι τὴν ψυχὴν εἰς προσευχὴν πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις, παντοδύναμος, ἐξεγείρει καὶ καταπραΰνει τὴν κτίσιν, καὶ εἰς τοῦ βίου τὰς καταιγίδας σώζει τὴν κινδυνεύουσαν ψυχὴν καὶ φέρει τὴν γαλήνην εἰς τὰ ταραγμένα πνεύματα! Ματαίως τῆς ἀνοίξεως αἱ εὐωδίαι καὶ ἡ πάγκαλος βλαστησις καὶ τῆς αὔρας ἡ γλυκεῖα καὶ μυρωμένη πνοὴ καὶ τῶν ἄστρων τὸ μυστικὸν λαμπύρισμα καὶ τῆς σελήνης τὸ γαλήνιον φέγγος καὶ τῆς παραλίας ὁ θελκτικὸς φλοῖσβος καὶ τῶν ρυακίων τὰ κελαρύσματα καὶ τῶν πτηνῶν τὰ ᾄσματα καλοῦσι τὴν ψυχὴν εἰς συνομιλίαν ἐμπιστευτικὴν μὲ τὸν δημιουργὸν τόσων ὡραιοτήτων καὶ τόσων ἁρμονιῶν καὶ τὴν προτρέπουν νὰ ἴδῃ ὑπὸ τὴν πλάσιν τὸν Πλάστην. Αἱ ψυχαὶ τῶν μὴ προσευχομένων, δοῦλαι τῶν γηίνων δεσμῶν των, εἶνε ἀνίκανοι πρὸς πᾶσαν πνευματικὴν πτῆσιν. Ὅλαι δὲ αἱ καλλοναὶ καὶ τὰ θέλγητρα τῆς δημιουργίας πυρώνουσι μόνον τὰς ὁρμὰς τῆς ματαιότητος καὶ τῆς ἡδονῆς καὶ γίνονται μάρτυρες βίου ἁμαρτωλοῦ καὶ ἄφρονος, ἐλαφροτήτων καὶ διασκεδάσεων, χωρὶς νὰ ἀναχαιτίζῃ ἡ σκέψις ὅτι καὶ ἡ γῆ θὰ παρέλθῃ, καὶ πολὺ πρὸ αὐτῆς εἰς τὸν τάφον θὰ καταρρεύσουν ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἁμαρτάνουσαι καὶ ὀργιάζουσαι καὶ ἀλαζονευόμεναι καὶ μεθύουσαι σάρκες, ἐν ᾧ αἱ ψυχαί των, αἱ ἀρνηθεῖσαι νὰ ἐπικοινωνήσουν διὰ τῆς προσευχῆς πρὸς τὸν Θεόν, θ' ἀναγκασθοῦν νὰ τον ἀντιμετωπίσουν ὄχι πλέον ὡς Πατέρα πανάγαθον, ἀλλ' ὡς τιμωρὸν καὶ ἐκδικητήν.

Τί νὰ ἔλεγες, φιλάνθρωπε Κύριε, πρὸς τὸν Πατέρα σου τὸν ἀγαπητόν, ὅταν μόνος ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, εἰς τὴν ἐρημίαν τοῦ

τόπου καὶ τὴν μελαγχολικὴν σιωπὴν τῆς νυκτός, προσηύχεσο πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας, ἐνῷ κάτω, πρὸς τὴν παραλίαν, οἱ μαθηταί σου ἐκοιμῶντο εἰς τὸ πλοῖον, ἁλιεῖς αὐτοὶ σκληραγωγημένοι, ναναριζόμενοι ἀπὸ τὸν σάλον τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου τοὺς συριγμούς; Ἆ! ὁποία ἱερὰ ποίησις εἰς τὴν ζωήν σου τὴν ἐπίγειον! ὁποῖαι ἀνέκφραστοι ἐκχύσεις τῆς ἁγίας, τῆς τρυφερᾶς, τῆς γεμάτης ἀπὸ ἀγάπην ψυχῆς σου πρὸς τὸν Πατέρα Σου τὸν οὐράνιον, τὰς ὁποίας οὔτε νὰ φαντασθῶμεν ἠμποροῦμεν οὔτε νὰ μαντεύσωμεν ἱκανοὶ εἴμεθα! Ἀλλ' εἰς τὴν ἀπειρίαν τοῦ ἐλέους Σου κάμε ὥστε αἱ ψυχαί μας νὰ ἐννοήσουν τῆς προσευχῆς τὰ θέλγητρα εἴτε μέσα εἰς ὑπόγειον τελεῖται εἴτε ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν βουνῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέρχεται, καὶ δόσε ὅπως ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνισχυόμεναι παραιτήσουν τὴν ζωὴν τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ματαιότητος, καὶ ἀντὶ ἁμαρτωλῶν συνομιλιῶν καὶ συναναστροφῶν προτιμῶσιν εἰς εὐκαίρους ὥρας τὴν μὲ τὸν οὐράνιον Πατέρα ἐπικοινωνίαν ἡ ὁποία δὲν ἐξευγενίζει μόνον τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὁμοῦ μὲ πολλὰς ὑπερκοσμίους χάριτας μᾶς ἐπιδαψιλεύει καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ νικῶμεν τοὺς πειρασμούς, τὰς δυσχερείας καὶ τὰς θλίψεις τοῦ βίου, καὶ νὰ εἴμεθα καρτερικοὶ ὅπου οἱ εἰς τὰ κοσμικὰ μόνον προσηλωμένοι, εἰς τῆς πρώτης καταιγίδος τὸ φύσημα, κυριεύονται ἀπὸ ἀθυμίαν καὶ γίνονται θύματα τοῦ ἀπελπισμοῦ.

Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Πέτρος ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα.

Μόλις εἶχον σηκωθῇ οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τὸν ὕπνον. Γλυκοχαράγματα ἦσαν ἤδη. Θαμβὸν καὶ δειλὸν ὑπέφεγγε τῆς πρωίας τὸ φῶς, ὑποσκότεινα καὶ συγκεχυμένα δεικνῦον τὰ ἀντικείμενα, τὸ δὲ πλοῖον ἐδέρετο εἰς σφοδρὸν σάλον τῶν κυμάτων, ὅτε ἔξαφνα παρατηροῦσιν ὄρθιόν τι σῶμα ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Τί ἦτο; Καὶ διὰ τὸ ὑπάρχον ἀκόμη σκότος καὶ διὰ τὸ καταπληκτικὸν τοῦ θεάματος δὲν ἠμποροῦσι νὰ διακρίνωσι. Καὶ εἰς τὴν ταραγμένην φαντασίαν, ὡς φάντασμά τι φαίνεται ὀρθούμενον φοβερόν.

Ἀλλὰ τέλος πάντων τί νὰ εἶνε; ὄρθιον, σιωπηλόν, ἀγνώριστον προχωρεῖ τὸ σῶμα, μὲ καταπληκτικὴν εὐκολίαν περιπατοῦν ἐπάνω τῶν κυμάτων. Καὶ τότε μεγάλη κραυγὴ φόβου ἀντήχησεν ἀπὸ ὅλων τὰ στόματα.

Τί ἦτο;

Ὁ Ἰησοῦς αἴρει ἀμέσως τὴν ταραχήν των.

«Θαρσεῖτε ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε».

Εἰς τὴν βεβαίωσιν αὐτὴν ἀνεθάρρησαν. Ἀλλὰ τὸ ὑπερφυσικὸν τοῦ πράγματος δὲν ἔλυσε τὴν κατάπληξιν καὶ τὴν σιωπήν των. Μόνον ὁ Πέτρος, θερμὸς ὡς ἦτο πάντοτε, «Κύριε, τῷ ἐφώνησεν, ἐὰν σὺ εἶσαι, διέταξέ με πρὸς σὲ νὰ ἔλθω ἐπάνω τῶν ὑδάτων».

«Ἐὰν σὺ εἶσαι». Ἀμφέβαλλε τάχα ἀκόμη ὁ Πέτρος, καὶ ἐζήτει διὰ τῆς ἐρωτήσεώς του ἄλλην ὁριστικὴν βεβαίωσιν; Τὸ «ἐὰν σὺ εἶσαι» ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ «ἀφοῦ σὺ εἶσαι» Ἐπίστευεν ὁ Πέτρος ὅτι εἶνε ὁ διδάσκαλος. Εἰς τὴν ἐπὶ τῆς φύσεως παντοδυναμίαν του εἶχεν ἀπόλυτον πεποίθησιν. Ἀλλὰ τὴν ἄδειαν μόνον ἐζήτει νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. Καὶ ὅτε ἐκεῖνος «ἐλθέ,» τῷ εἶπε, χωρὶς καμμίαν ἀναβολήν, χωρὶς κανένα δισταγμόν, κατέβη ἀπὸ τὸ πλοῖον, ἤρχισεν ἐπὶ τῶν κυμάτων νὰ περιπατῇ καὶ αὐτὸς καὶ νὰ διευθύνηται πρὸς τὸν Κύριόν του.

Πῶς τοῦτο;

Ἐν τῇ δυνάμει τῇ ἰδικῇ του; Οὐχί. Ἐν τῇ δυνάμει τῆς πίστεως, ἤτοι ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἄδεια τοῦ διδασκάλου δὲν μετέδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν δύναμιν τοῦ θαυματουργεῖν καὶ θεραπεύειν μόνον διὰ τοῦ λόγου, μόνον διὰ τῆς ἐπαφῆς τὰς διαφόρους ἀσθενείας; Ἡ αὐτὴ ἄδεια τοῦ παντοδυνάμου μετέδωκεν εἰς τὸν Πέτρον τὴν δύναμιν τῆς θαυματουργοῦ κινήσεως ἐπὶ τῶν κυμάτων. Διὰ τῆς τέχνης οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀπακτῶμεν τὴν δύναμιν νὰ ἐπιπλέωμεν ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα χωρὶς νὰ βυθιζώμεθα; Καὶ ὅ,τι κατορθώνει ἡ κατάλληλος καὶ τεχνικὴ κίνησις τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν μας, ὅ,τι κατορθώνουν καὶ δύο ξηραὶ κολοκύνθαι προσηρμοσμέναι περὶ τὸ σῶμα μας, ὅ,τι κατωρθώνει τὸ λεγόμενον σωσίβιον, διατί νὰ μὴ τὸ κατορθώσῃ κατὰ τρόπον ἀνώτερον καὶ ἐντελέστερον ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ μεταδίδουσα τὴν ἐνέργειάν της εἰς τὸ σῶμα μας; Ἀνθίσταται ἡ φύσις; Ἀλλ' ἡ θεία παντοδυναμία δὲν εἶνε ἀνωτέρα τῆς φύσεως; Ὁ ποιήσας ὥστε οἱ ἰχθῦς νὰ κινῶνται διὰ μέσου τῶν ὑδάτων, διότι οὕτως ἠθέλησε, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ περιπατῇ ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα ὅταν τὸ θελήσῃ;

Αὐτὴ ἡ δύναμις ἔδωκεν εἰς τὸν Πέτρον τὴν ἐλευθερίαν νὰ περιπατήσῃ ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἀλλὰ καθὼς εἰς τόσας ἄλλας περιστάσεις, ἡ δύναμις ἐνήργησε διὰ τῆς πίστεως τοῦ μαθητοῦ. Καὶ ὅτε εἰς τὸ δυνατώτερον φύσημα τοῦ ἀνέμου καὶ τὸν σφοδρότερον σάλων τῶν κυμάτων ἡ πίστις ἠλαττώθη, καὶ ἡ δύνα-

ναμις ὑπεχώρησεν, ὁ δὲ Πέτρος ἔμεινε δοῦλος τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματός του ἤρχισε νὰ τὸν βυθίζῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυμάτων. Κραυγὴ τότε φόβου καὶ ἀγωνίας ἠκούσθη ἐκ μέρους τοῦ Πέτρου, ὅστις μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν παρεκάλεσε τὸν Ἰησοῦν λέγων Κύριε, σῶσόν με. Καὶ ἡ ἐπίκλησις δὲν ἀντήχησε ματαία. Ὁ Κύριος ἐκτείνας τὴν χεῖρα, τὸν ἐστήριξεν, ἐλαφρὰν δὲ μόνον ἐπίπληξιν τῷ ἀπηύθυνε: «Ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας;» τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν «ἐγὼ σοῦ ἔδωσα τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃς ἐπὶ τῶν κυμάτων, καὶ εἶδες ὅτι περιεπάτεις ἐπὶ τῶν κυμάτων. Τὸ γεγονὸς λοιπὸν τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ στηρίξῃ τὴν πίστιν σου καὶ ν' αὐξήσῃ τὸ θάρρος σου;

Ἔπειτα ἐμὲ ἔχεις πλησίον. Θὰ σ' ἄφινα ἐγὼ νὰ βυθισθῇς; Ἐὰν ὁ ἄνεμος ἦτο ἰσχυρός, δὲν ἠξεύρεις ὅτι εἶμαι ἐγὼ ἰσχυρότερός του; Εἰς τί λοιπὸν ὀλιγόπιστε ἐδίστασας;»

Τὸ γεγονός, ἀδελφοί, τοῦτο ἂς δυναμώσῃ καὶ τὴν ἰδικήν μας πρὸς τὸν Κύριον πίστιν. Ὅταν τὰ κύματα τοῦ βίου ὀρθώνωνται ἐνώπιόν μας, ὅταν οἱ ἄνεμοι τῶν παθῶν ταράττωσι τὴν ψυχήν μας, τὴν πίστιν μας δυναμώνοντες ἄφοβοι ἂς μένωμεν, διότι, ὅταν αὕτη μένῃ ἀκλόνητος, τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ μᾶς βυθίσῃ. Ἐὰν νικώμεθα, μόνον ἡ ὀλιγοπιστία μας πταίει. Καὶ ἐν μέσῳ τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς ἀδυναμίας μας, ὅταν αἱ ἔξωθεν περιστάσεις ἀπειλοῦν νὰ μᾶς καταποντίσουν εἰς τὸ πέλαγος τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ψυχή μας κινδυνεύῃ, ὁ Κύριος εἶνε πλησίον μας. Ὡς ὁ Πέτρος ἂς τὸν ἐπικαλεσθῶμεν, ἀλλὰ ἐκ βάθους τῆς καρδίας μας, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ μᾶς ἀκούσῃ καὶ θὰ μᾶς ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα βοηθείας, καὶ τότε ἡ κραυγὴ τῆς ἐπικλήσεώς μας δὲ θ' ἀντηχήσῃ ἐπὶ ματαίῳ. Ὁ ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Σωτὴρ μας θέλει μᾶς ἐξαρπάσῃ ἀπὸ τῶν κυμάτων, καὶ εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης ἂν ἠφανίσθημεν, καὶ ὁ ἐκεῖθεν στεναγμός μας θέλει φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ, ἀσφαλεῖς δὲ καὶ σῶοι θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ πλοῖον τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀσφαλῶς τὸν Πέτρον ἔφερεν ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ πλοίου τῶν ἁλιέων φίλων καὶ συμμαθητῶν.

Μόλις, Κύριε, εἰσῆλθες εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθὺς ὁ ἄνεμος ἔπαυσε καὶ κατέπεσεν ὁ σάλος τῆς θαλάσσης, γλυκεῖα δὲ γαλήνη ἐβασίλευσεν ἐπάνω τῶν ὑδάτων. Τοιουτοτρόπως, χωρὶς Σὲ ἄνεμοι παθῶν καὶ κύματα ἁμαρτιῶν σαλεύουν τὴν ἐκκλησίαν Σου, καὶ εἰς ταραχὴν δεινὴν καὶ φόβον κίνδυνος ἀπειλεῖται καὶ καταποντισμὸς ψυχῶν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία μας σήμερον τὴν εἰκόνα αὐτὴν παρουσιάζει, σαλευομένου ἰσχυρῶς καὶ χειμαζομέ-

νου πλοίου, αἱ δὲ ἀνθρώπινοι δυνάμεις μόνον τὴν ταραχὴν αὐξάνουσι καὶ τίποτε δὲν ἰσχύουσι κατὰ τῆς μανίας τῶν κυμάτων. Ἀλλὰ Σὺ ἐπίβλεψον ἐπὶ τοὺς κινδυνεύοντας καὶ εἰσάκουσον τὰς κραυγὰς τῶν ἐπικαλουμένων Σε πιστῶν. Ὡς τὸν ὀλιγόπιστον Πέτρον ἔσωσας, σῶσον καὶ ἡμᾶς σήμερον ἀπὸ τοῦ φοβερωτέρου τῶν ψυχῶν ἡμῶν καταποντισμοῦ. Ἐρχόμενος Σὺ ἐπὶ τοῦ σκάφους τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅθεν αἱ ἁμαρτίαι μας Σὲ ἀπομακρύνουν, ἀποδίωξε τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας μας καὶ παῦσε τὸν σάλον τῶν παθῶν μας. Ὁποία δὲ μακαρία ἡμέρα ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ δύναμις τῶν θαυμασίων Σου θὰ κάμῃ καὶ τοὺς πλέον ὀλιγοπίστους νὰ ἔλθωσι πρὸς Σέ, ὅπως Σὲ προσκυνήσωσι, καθὼς ἐπὶ τοῦ πλοίου ἔπραξαν οἱ μαθηταί Σου, καὶ ὡς αὐτοὶ φωτιζόμενοι θέλουσιν ὁμολογήσῃ ἐν συντριβῇ καρδίας ὅτι «ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ»!

Κυριακῇ δεκάτῃ.

(Ματθ. ιζ΄. 14-23).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ γονυπετῶν αὐτῷ καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει. Πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· Διατὶ ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ (*)

Ἡ γενεὰ ἡ ἄπιστος.

Γενεὰν *ἄπιστον* καὶ *διεστραμμένην* ὠνόμασεν ὁ Κύριος τὴν γενεὰν τῶν Ἰουδαίων, ἥτις εἰς τὸν καιρόν του ἔζη. Τοῦτο βεβαίως δὲν τὸ ἔλεγεν οὔτε ἀπὸ περιφρόνησιν οὔτε ἀπὸ μῖσος. Περιφρόνησις καὶ μῖσος ἦσαν πάθη ξένα εἰς τὴν ἥμερον, τὴν ἁγίαν, τὴν γεμάτην ἀπὸ ἐπιείκειαν καὶ μακροθυμίαν καὶ ἀγάπην ψυχήν του. Καὶ εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς γενεᾶς ταύτης τὴν ὁποίαν τόσον ἀποτόμως ἐχαρακτήρισεν, εἶχεν ἀφιερώσῃ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας του, ἀκατάπαυστα τρέχων, διδάσκων, εὐεργετῶν, προσευχόμενος. Ἀλλ' ἡ σκληρότης αὐτῆς καὶ ἡ πώρωσις, μὲ τὴν λύπην, τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς τὴν ψυχήν του, ἐγέννα εἰς αὐτὴν καὶ ἀγανάκτησιν, καθῆκόν του δὲ ἐθεώρει νὰ καταγγέλλῃ κἄποτε φανερῶς καὶ σαφῶς τὴν εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἀμετάτρεπτον ἐπιμονήν της, ὅπως γνωρίσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀληθινήν της θέσιν.

Ἐκ τῆς ἐκφράσεως ταύτης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅσοι ἀγωνίζονται πρὸς φωτισμὸν καὶ σωτηρίαν λαοῦ τινος ἔχουσι νὰ λάβωσι τὰ ἐξῆς διδάγματα. Ἐὰν οἱ ἀγῶνές των καταντῶσι μάταιοι, καὶ ἄγονοι αἱ προσπάθειαί των, ἡ ἀγανάκτησις, ἡ ὁποία κἄποτε ἠμπορεῖ νὰ ταράττῃ τὴν ψυχήν των, εἶνε εὔλογος. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶνε τοιαύτη καὶ νὰ μὴ καταντᾷ εἰς ἁμαρτίαν, πρέπει ἡ λύπη νὰ τὴν προκαλῇ καὶ ἡ ἀγάπη, ὄχι ἡ ἔχθρα καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ πληγωθεῖσα φιλοτιμία. Καὶ ἂν εἰς τὴν πλήμμυραν τῆς εὐλόγου των ἀγανακτήσεως βαρύς τις λόγος ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χείλη των, ἀληθὴς ὅμως, δὲν εἶνε τοῦτο βαρβαρότης καὶ ὕβρις, ἀλλὰ τιμία καταγγελία καὶ διαμαρτύρησις, ἡ ὁποία τοὺς ἐνόχους δὲν πρέπει νὰ τοὺς κινῇ εἰς ὀργὴν καὶ μῖσος, ἀλλ' εἰς συναίσθησιν καὶ μετάνοιαν. Μόνον οἱ δόλιοι καὶ ἀπατεῶνες δημαγωγοὶ ἀποκρύπτουν τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ κολακεύουν τὰ πλήθη, καὶ καλλιεργοῦν τὰ ἐλαττώματά των, διὰ νὰ τὰ παρασύρουν ὀπίσω των καὶ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν πρὸς ὄφελον ἰδικόν των. Ἀλλ' οἱ ἀληθινοὶ καὶ εἰλικρινεῖς τοῦ λαοῦ φίλοι δὲν τοῦ ἀποκρύπτουν τὰ ἐλαττωματά του, ἀλλὰ τὰ καταγγέλλουν, ὅταν ἐπιμένῃ εἰς

(*) Ἡ εὐαγγελικὴ αὕτη περικοπή, ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ εἰς κεφ. Θ΄. 17—31 τῆς Δ΄. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, ἡρμηνεύθη εἴς τινα σημεῖα ἐν τῷ Α΄. Τόμῳ σελ. 98—102, ἐνταῦθα δὲ πραγματευόμεθα ἄλλας αὐτῆς ἀπόψεις.

αὐτά, μὲ ἀλήθειαν καὶ μὲ θάρρος, ὅπως τὸν φέρουν εἰς συναίσθησιν καὶ τὸν κινήσουν εἰς μετάνοιαν, ἔστω καὶ ἂν αὐτός, ἀπὸ τύφλωσιν ἀθεράπευτον καὶ κακίαν ἀδιόρθωτον, ἐπιμείνῃ εἰς τὸν ὀλέθριον δρόμον του, ἔστω ἀκόμη καὶ ἂν ἐρεθισθῇ καὶ κακοποιήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις ἀπὸ πόνον καὶ θερμὸν ἐνδιαφέρον δὲν τοῦ ἀπέκρυψε τὴν ἀλήθειαν. Τὸ θάρρος, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς κατήγγειλε τὰς κακίας, συνετέλεσε κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν σταυρικόν του θάνατον. Ἀλλ' ἀπατεὼν καὶ δόλιος φίλος δὲν ἤθελε νὰ εἶνε, τοιοῦτοι δὲ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γείνουν καὶ οἱ ἀληθινοὶ καὶ γνήσιοι μαθηταί του.

Οἱ ὑποκριταὶ καὶ ψευδοευγενεῖς εἰμποροῦν νὰ χαρακτηρίζουν ὡς σκαιότητα καὶ ἀγένειαν τὴν ἐλευθεροστομίαν ταύτην, οἱ δὲ δῆθεν φρόνιμοι ἠμποροῦν νὰ θεωροῦν ὡς ἀνοησίαν τὸ νὰ λέγῃ τις τὴν ἀλήθειαν καθαρὰν εἰς μεθύοντα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας πλήθη, προκαλῶν οὕτω τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἐκδίκησίν των. Ἀλλ' οἱ κάμνοντες τὸν εὐγενῆ διὰ τῶν ψευδῶν ἐπαίνων καὶ τῆς κολακείας κρύπτουν κάτω ἀπὸ τὸ προσωπεῖόν των τὴν πλέον χυδαίαν βαναυσότητα. Αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ καὶ λεπτεπίλεπτοι εἶνε συνηθέστατα πρόστυχοι πλάνοι, περιφρονοῦντες εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους μὲ προσήνειαν φέρονται καὶ ὁμιλοῦν γλυκὰ διὰ τοὺς σκοποὺς των· ὅταν δὲ κάποιος τοὺς ἐγγίσῃ ὀλίγον εἰς τὰ συμφέροντά των ἢ τοὺς πειράξῃ εἰς τὴν ὑπερηφάνειάν των, ἀμέσως ἄλλοι ἐξ ἄλλων γίνονται καὶ περισσῶς ἐρεθιζόμενοι μυρίας ἐκστομίζουσιν ὕβρεις καὶ μὲ μανίαν φέρονται εἰς βάρβαρον κακοποίησιν καὶ σατανικὴν ἐκδίκησιν. Ὁ Χριστὸς ὅμως, ὅταν μὲν εἰς τὰ ἄτομά μας προσβαλλώμεθα καὶ τὰ προσωπικά μας συμφέροντα καταπατῶνται, μᾶς παρήγγειλε νὰ εἴμεθα πρᾶοι καὶ ἀνεξίκακοι, νὰ ἐξακολουθῶμεν τὸ καλὸν νὰ κάμνωμεν καὶ ὅταν κακὸν μᾶς ἀποδίδουν, νὰ εὐλογῶμεν καὶ ὅταν μᾶς καταρῶνται, καὶ εἰς τὴν ἄψογον καὶ τελείαν εὐγένειαν συνειθίζων ἡμᾶς κολάσεως ἀξίους ἐθεώρησεν ὅσους «μωρὲ» μόνον εἰς τὸν ἀδελφόν των εἴπωσι καὶ κάθε ἐν γένει πταῖσμα τῆς γλώσσης μας νὰ ἐκκόψῃ καθ' ὁλοκληρίαν ἐζήτησε. Μόνον δὲ ὅταν ἡ ἀλήθεια συστηματικῶς παραβιάζηται καὶ ἡ ἀρετὴ συστηματικῶς καταπατῆται, μόνον τότε ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας τὸ θεῖον θέλημα νὰ καταγγέλλωσι τὴν τοιαύτην ἐπιμονὴν καὶ νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς παραβάτας τὸ ἀληθινὸν των ὄνομα, ὄχι πρὸς ὕβριν, πρὸς ὀνειδισμόν, πρὸς ἐξευτελισμόν, ἀλλὰ πρὸς ἐπιτίμησιν πρὸς ἔλεγχον, πρὸς διόρθωσιν, ὄχι ἀπὸ

πάθους ταπεινοῦ καὶ προσωπικοῦ, ἀλλ' ἀπὸ ἀγάπης φλεγούσης, ἀπὸ ἀγανακτήσεως ἱερᾶς καὶ καθήκοντος ὑπερτέρου.

Ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;

Χαρακτηρίσας ὁ Χριστὸς ὡς ἄπιστον καὶ διεστραμμένην τὴν σύγχρονόν του γενεὰν τῶν Ἰουδαίων, δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς αὐτό. Ἀλλ' εἰς τὸν σάλον τῆς ἀγανακτήσεως, τὸν ὁποῖον ἡ ἀπιστία αὕτη καὶ διαστροφὴ ἔφερεν εἰς τὴν ψυχήν του, προέβη καὶ περαιτέρω. Ὑπ' ὄψιν του ἔχων τὸ πεπωρωμένον τῆς γενεᾶς ταύτης, τὸ ἀθεραπεύτως ἁμαρτωλὸν αὐτῆς, ἀναλογιζόμενος τὰς ὑπὲρ αὐτῆς προστυχάς του καὶ τοὺς κόπους του, κόπους, οἱ ὁποῖοι χαμένοι σχεδὸν ἐπήγαιναν, ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ὅτι καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν μακροθυμία του ἐκινδύνευσε σχεδὸν νὰ ἐξαντληθῇ· «ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;» Ἤτοι: «ἕως πότε θὰ εἶμαι μαζύ σας; ἕως πότε θὰ ἔχω τὴν ὑπομονὴν νὰ σᾶς ὑποφέρω;» Ὅστις θὰ ἤθελε νὰ λάβῃ ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἠθικῆς σαπίλας, ἡ ὁποία ἔφθειρε τοὺς Ἰουδαίους τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ συμβουλευθῇ ἱστορικοὺς καὶ ν' ἀνατρέξῃ εἰς συγγράμματα· διότι πλήρη τὴν ἀπαισίαν καὶ σκοτεινὴν εἰκόνα, ἀσυγκρίτως ἐκφραστικωτέραν πάσης ἄλλης περιγραφῆς καὶ εἰδήσεως, δίδουσιν οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Κυρίου· «ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;» Διὰ νὰ καταντήσῃ ὁ Χριστὸς εἰς τοιαύτην ἀγανάκτησιν, ὥστε νὰ κράξῃ ὅτι κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν ὑπομονήν του, καὶ ὅτι δὲν ἠξεύρει ἂν πρέπῃ ἀκόμη νὰ μείνῃ μεταξύ των καὶ νὰ τοὺς ὑποφέρῃ ὕστερον ἀπὸ τόσον ἀθλίαν καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν, τοῦτο βεβαίως ἀποδεικνύει ὅτι ἀπελπιστικὴ ἦτο ἡ ἐξαχρείωσίς των καὶ ὅτι ὅρια πλέον δὲν εἶχεν ἡ διαστροφή των. Φεῦ! τῆς ἀνθρωπίνης τυφλώσεως καὶ κακουργίας! Τί δὲν ἔπρεπε νὰ δώσῃ ἡ ἀνθρωπότης, διὰ νὰ ἴδῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ὡς ἄνθρωπον ἐν μέσῳ της ἐρχόμενον, ὡς φίλον, ὡς ἀδελφόν, ὡς διδάσκαλον, ὡς Σωτῆρα; Καὶ ὅμως ὁ Σωτὴρ οὗτος ἔρχεται πρὸς αὐτὴν φέρων τὴν χάριν του, τὸ ἔλεός του, τὸ φῶς, τὴν ζωήν, τὴν ἀγάπην· καὶ ἀντὶ τῆς χαρᾶς τὴν ὁποίαν εὐαγγελίζεται πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, αὐτοὶ εἰς τοιαύτην τὸν φέρουσι θέσιν, ὥστε νὰ καταλάβῃ τὴν ψυχήν του περισσὴ ἀγανάκτησις καὶ θλῖψις, ἐξαντλοῦντες δὲ τὴν μακροθυμίαν του τὸν κάμνουσι νὰ διακηρύξῃ ὅτι εἶνε ἀνάξιοι τῆς πρὸς αὐτοὺς ὑπομονῆς του, καὶ ὅτι τὸ ν' ἀποθάνῃ ταχύτερον τῷ φαίνεται προ-

τιμότερον παρὰ νὰ ζῇ ἐν μέσῳ των ἀνωφελῶς κοπιάζων καὶ πικρίας μόνον ἐμποτιζόμενος. Ἀ! ποίαν ταραχὴν καὶ ποῖον πόνον καὶ σπαραγμὸν ἔπρεπε νὰ λάβῃ ἡ ἀγαθή σου καρδία, Κύριε, ὥστε ἀπὸ τὸ γλυκύ Σου στόμα, τὸ τόσον εὔκολον εἰς ἐπιείκειαν καὶ συγχώρησιν, νὰ ἐξακοντισθοῦν οἱ λόγοι οὗτοι τῆς ὀργῆς, οἱ ὁποῖοι ἀποδεικνύουν ἐν τούτοις τὴν ἀπειρίαν τῆς μακροθυγίας σου καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης σου! «Δείκνυσι πάλιν ἀσπαστὸν ὄντα τὸν θάνατον αὐτῷ καὶ ἐπιθυμίας τὸ πρᾶγμα, καὶ ποθεινὴν τὴν ἀποδημίαν, καὶ ὅτι οὐ τὸ σταυρωθῆναι, ἀλλὰ τὸ εἶναι μετ' αὐτῶν βαρύ,» ἔγραψεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος σχολιάζων τοὺς δυσθύμους λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἐνῷ τοιαύτη ἦτο ἡ ψυχική του κατάστασις, ἐνῷ τόσον ἀπηλπισμένος ἦτο διὰ τῶν Ἰουδαίων τὴν διόρθωσιν, καὶ τὸ νὰ μένῃ ἐν μέσῳ των ἐθεώρει βαρύτερον ἀπὸ τὸ νὰ σταυρωθῇ, δὲν ἀφίνει ἐν τούτοις τὴν ἀποστολήν του, δὲν παραιτεῖ τὸ ἔργον του, δὲν κρίνει ἀναξίους τῆς βοηθείας του τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἄπιστον καὶ διεστραμμένην, ἀλλὰ καὶ τὸν σεληνιασμένον θεραπεύει καὶ τὸ ἔργον τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας ἐξακολουθεῖ ἀκούραστος καὶ πρόθυμος, ἕως οὗ ἔλθῃ ἡ ὡρισμένη ὥρα τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ θανάτου του. Ἐὰν κατα λόγον δικαιοσύνης οἱ Ἰουδαῖοι εἶνε ἀνάξιοι τῆς ἐν μέσῳ των παρουσίας του καὶ τῆς ὑπομονῆς του, ἀλλὰ κατὰ λόγον ἐλέους, χάριτος, μακροθυμίας καὶ αὐταπαρνήσεως ὄχι μόνον θὰ τοὺς ἀνεχθῇ, ἀλλὰ καὶ θὰ θυσιασθῇ πιστὸς εἰς τὴν ἀποστολήν του, τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο τοῦ Κυρίου ἂς καταστήσῃ πιστοὺς εἰς τὸ καθῆκον των ἐκείνους, οἵτινες ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ἀγωνίζονται ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας του.

Ἐὰν στενάξωσι καὶ ἀθυμήσωσιν, ἐὰν ἀγανάκτησις καὶ εἰδός τι ἀπελπισίας ἀναταράξῃ τὴν ψυχήν των διότι οἱ κόποι των μένουν ἄκαρποι καὶ αἱ προσπάθειαί των δὲν εὐδοκιμῶσι, κατηγορίας καὶ μομφῆς ἄξιοι δὲν εἶνε διὰ τοῦτο. Ἐὰν ἐν τῇ δικαίᾳ ὀργῇ των εἴπωσι πρὸς τοὺς κλείοντας τὰς ἀκοάς των εἰς τὸ κήρυγμα καὶ τὴν διδασκαλίαν των ὅτι σχεδὸν ἀπηύδησαν ἐργαζόμενοι δι' αὐτούς· ἐὰν ἐν τῇ ὀξύτητι τοῦ πόνου καὶ τῆς θλίψεώς των, βλέποντες νὰ ματαιώνωνται αἱ ἀγαπητότεραι ἐλπίδες των, καταντήσωσι μέχρι τοῦ νὰ ἐπθυμήσωσι τὸν θάνατον ὡς προτιμότερον ζωῆς, ἐκ τῆς ὁποίας μόνον πικρίας ποτίζονται, ἡ δὲ κοινωνία τίποτε δὲν θέλει νὰ ὠφεληθῇ, καὶ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἁμαρτίαν, ἀφοῦ καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἡ ψυχὴ δὲν ἐστάθη ξένη πρὸς τὰ τοιαῦτα αἰσθήματα. Ἐν ὅμως ποτὲ δὲν μᾶς ἐπιτρέ-

πεται, νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸν ἀγῶνα μας, ἐφόσον ὁ Θεός μᾶς διατηρεῖ εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ μείνωμεν εἰς ἀδράνειαν ἀφήνοντες τὸν κόσμον νὰ τρέχῃ τῆς ἀπωλείας τὸν δρόμον, ἀφοῦ καὶ αἱ προσπάθειαί μας δὲν θὰ φέρουν τὴν σωτηρίαν. Ὁ ἀγὼν μᾶς ἐπιβάλλεται ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀποτελέσματος. Τὸ νὰ κηρύττωμεν τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα καὶ τὸν νόμον, τὸ νὰ ἐργαζώμεθα πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν εἶνε ἀποστολή, τὴν ὁποίαν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀποθέσωμεν παρὰ μόνον ὅταν ὁ Θεὸς δώσῃ τέλος εἰς τὴν ἐπίγειον ζωήν μας. Ἐπιτυγχάνομεν ἢ ἀποτυγχάνομεν, εἶνε ἀδιάφορον. Ὅπως εἰς τὴν μάχην δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ φύγῃ, ἐὰν στρατιώτης ἀληθὴς θέλῃ νὰ εἶνε, διότι ἄλλοι εἶνε ἄνανδροι καὶ ἐλπὶς δὲν ὑπάρχει νίκης, ἀλλὰ χρεωστεῖ νὰ μάχηται γενναίως, ἔστω καὶ ἂν πέσῃ, τοιουτοτρόπως ὁ στρατιώτης τοῦ Εὐαγγελίου, ἐφόσον ὁ Θεὸς τὸν κρατεῖ εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του, χρεωστῶν ἐν ἀνάγκῃ νὰ γείνῃ μάρτυς, ἀλλὰ μὴ εἰμπορῶν διὰ κανένα λόγον νὰ φανῇ λιποτάκτης».

Ἡ ἀπιστία τῶν μαθητῶν.

Διατὶ ἡμεῖς δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ ἐκβάλωμεν τὸ δαιμόνιον; ἠρώτησαν οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον, ἀφοῦ ἐθεράπευσε τὸν σεληνιαζόμενον υἱόν. Καὶ ἐκεῖνος τοῖς ἀπήντησεν «ἕνεκα τῆς *ἀπιστίας σας.*»

Ἦσαν λοιπὸν ἄπιστοι οἱ μαθηταί;

Βεβαίως ἄπιστοι δὲν ἦσαν εἰς τὴν αὐστηράν, τὴν ἀκριβῆ τῆς λέξεως σημασίαν. Αὐτοὶ ἐφοβοῦντο τὸν Θεόν· αὐτοὶ ἐσέβοντο τὸν Κύριον καὶ τὸν ὡμολόγουν ὅτι ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ζῶντος, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ἂν δὲ ἄπιστοι ἦσαν, πῶς θὰ τοὺς ἐξέλεγε μαθητὰς καὶ πῶς θὰ ἐξηκολούθει νὰ τοὺς κρατῇ πλησίον του, προορίζων αὐτοὺς εἰς ἀποστόλους;

Τὶ λοιπόν; Μήπως ὁ Ἰησοῦς εἰς ὑπερβολὴν ὀργῆς τοὺς ἐχαρακτήρισεν ἀπίστους, ἂν καὶ αὐτοὶ δὲν ἦσαν τοιοῦτοι; Μὴ γένοιτο νὰ ὑποθέσωμεν τοῦτο. Ὁ τελείως δίκαιος πῶς ἠμπόρει καὶ τὴν παραμικρὰν νὰ κάμῃ ἀδικίαν;

Βεβαίως εἶχον πίστιν οἱ μαθηταί· ἀλλ' ἡ πίστις των ἦτο σαλευομένη καὶ εἶχε τὰ ἀσθενῆ της μέρη. Καὶ καθὼς ὁ Χρυσόστομος λέγει: *δὲν ἦσαν πάντοτε οἱ ἴδιοι, διότι καὶ ὁ Πέτρος τώρα μὲν καλοτυχίζεται, ἄλλοτε δὲ ἐπιπλήττεται· καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ὡς ἀνόητοι ἐκρίθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι*

δὲν ἐνόησαν τὸν περὶ ζύμης λόγον. Καὶ τότε δὲ εἰς τὴν θεραπείαν δηλαδὴ τοῦ σεληνιαζομένου συνέβη τίποτε νὰ μὴ ἠμπορέσουν οἱ μαθηταί, διότι ἀτελέστεροι ἦσαν πρὸ τοῦ σταυροῦ. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀτέλειάν των καὶ τὴν ἀσθένειάν των ὠνόμασεν *ἀπιστίαν* ἐντονώτερον ὁ Χριστός, νὰ φανερώσῃ θέλων ὄχι ὅτι πίστιν δέν εἶχον, ἀλλ' ὅτι ἡ πίστις των τοιαύτη ἦτο, ὥστε εἰς πολλὰ πράγματα κατήντα ὅλως διόλου ἀνίσχυρος, καὶ ὑπὸ ἔποψιν δυνάμεως ἦτο ἐπίσης νεκρὰ ὡς ἡ ἀπιστία. Ἂν δὲ διὰ τοῦτο ἀπίστους τοὺς μαθητὰς ὠνόμασεν ὁ Κύριος, τὶ πρέπει ἄρα νὰ ὀνομασθῶμεν ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ὄχι πλέον ἔργα δυνάμεως νὰ κάμωμεν δὲν ἠμποροῦμεν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἁμαρτίαις ζῶμεν, καὶ μὲ τοὺς διαλογισμούς μας, τὰς ἐπιθυμίας μας, τὴν θέλησιν καὶ τὰ ἔργα μας διόλου ἢ πολὺ ὀλίγον διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους; ὅταν κατακρίνωμεν καὶ καταλαλῶμεν· ὅταν ὑβρίζωμεν καὶ συκοφαντῶμεν· ὅταν ψευδώμεθα καὶ ἀπατῶμεν· ὅταν τὴν ἀδικίαν ἀγαπῶμεν καὶ εἰς τὴν σάρκα δουλεύωμεν, ὄχι δὲ μόνον τὸ καλὸν δὲν κάμνωμεν ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν κατεργαζώμεθα, τὶ ὄφελος τότε δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἀπὸ τῆς πίστεώς μας; Χριστιανοὶ καὶ ἂν λεγώμεθα, τὸν πιστὸν ἂν ὑποκρινώμεθα, ἀλλ' ἡ αὐταπάτη καὶ ἡ ὑποκρισία δὲν μᾶς ὠφελοῦν. Ὁ μὴ κάμνων τῆς πίστεως τὰ ἔργα ἄπιστος εἶνε καὶ μένει, καὶ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς καθολικῆς ἀνταποδόσεως οὐχὶ μετὰ τῶν πιστῶν θὰ εἶνε ἡ μερίς μας, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀπίστων.

Ἡ δύναμις τῆς πίστεως.

Ζωηρότερον ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθῇ τῆς πίστεως ἡ δύναμις παρ' ὅπως τὴν ἐξέφρασεν ὁ Κύριος ἡμῶν. «Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον συνάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ καὶ μεταβήσεται καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν». Βεβαίως ἡ ἔκφρασις αὕτη δὲν πρέπει κατὰ γράμμα νὰ ἐξηγηθῇ. Εἶνε ἁπλῶς μία λαϊκὴ καὶ παραστατικὴ ἔκφρασις ἡ ὁποία σκοπὸν εἶχε διὰ τῆς μεγάλης καὶ καταπληκτικῆς ἐπιβολῆς της νὰ δώσῃ πολὺ δυνατὴν τὴν εἰκόνα τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως. Διότι χίλιαι ἐπεξηγήσεις καὶ ἀναλύσεις τοῦ τὶ δύναται νὰ κάμῃ ἡ πίστις, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐκφράσουν ὅ,τι τὰ ὀλίγα καὶ ἁπλᾶ αὐτὰ λόγια, ὅτι δηλαδὴ καὶ βουνὰ ἀκόμη, ἀσάλευτα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν θεμελιωμένα, τὰ ὁποῖα ὅλος ὁμοῦ ὁ κόσμος καὶ ὀλίγον μόνον νὰ σείσῃ δὲν δύναται, ἡ πίστις καὶ νὰ τὰ μετακινήσῃ ἠμπορεῖ καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον νὰ τὰ μεταθέσῃ, ὄχι μὲ μοχλοὺς καὶ μηχανικὰς δυνάμεις ἀλλὰ μὲ μόνον τὸν λόγον τοῦ πιστεύοντος καὶ τὴν προσταγήν.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ μετακίνησις τῶν βουνῶν κατὰ γράμμα δὲν πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ, ὅ,τι ὅμως κατώρθωσεν ἡ εἰς Χριστὸν πίστις δὲν εἶνε ὀλιγώτερον θαυμαστόν. Ἀφίνομεν τῶν ἀσθενῶν τὰς θεραπείας καὶ τῶν νεκρῶν τὰς ἀναστάσεις καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ψυχὰς ἦλθε νὰ κυριεύσῃ, καρδίας νὰ αἰχμαλωτίσῃ, πνεύματα νὰ ἐλκύσῃ, ἀλήθειαν νὰ κηρύξῃ, πλάνας νὰ διασκεδάσῃ, ψεύδη νὰ διαλύσῃ, δεισιδαιμονίας ν' ἀφανίσῃ, θεοὺς νὰ καταργήσῃ, πάθη νὰ κατευνάσῃ, ὁρμὰς νὰ χαλιναγωγήσῃ, καὶ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης νέον ἠθικὸν βίον νὰ δημιουργήσῃ, βίον καθαρότητος, σωφροσύνης, ἁγιασμοῦ, ἐγκρατείας, αὐταπαρνήσεως, ἐλέους καὶ εἰρήνης, νέαν ἠθικὴν κτίσιν κατασκευάζουσα, καὶ ὄχι πλέον ἓν ὄρος μετακινοῦσα, ἀλλὰ τὸν Σατανᾶν, βαρύτερον ἀπὸ ὅλα ὁμοῦ τὰ ὄρη, ἀπὸ τοῦ κόσμου ἐκτοπίζουσα. Καὶ ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν του ὅτι ταῦτα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπεχείρησε, νὰ πολεμήσῃ ἔχουσα θρησκείας ἀπὸ αἰώνων καθιερωμένας καὶ πάθη ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν ριζωμένα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδούλευον συρφετοὶ ἱερέων καὶ ἑκατομμύρια κοσμικῶν, ὁ χωρικὸς καὶ ὁ τῆς πόλεως κάτοικος, ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός, ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, ὁ νεανίας καὶ ἡ κόρη, ἡ κοσμοκρατορία τοῦ Καίσαρος καὶ ἡ δύναμις τῶν λεγεώνων του, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ σοφία, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ καλλονή· ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν του ποίαν δύναμιν ἀντιστάσεως ἔχει ἡ ἀλαζονεία τοῦ ἐγγραμμάτου καὶ ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ πρόληψις τοῦ ὄχλου, καὶ πόσον δύσκολος εἰς ὑποταγὴν εἶνε ἡ καρδία ἡ παρασυρομένη ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ ἡ ψυχὴ ἡ δουλεύουσα εἰς τὴν σάρκα, δὲν δύναται, μελετῶν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν αὕτη ἐπέτυχε κατὰ τοῦ Σατανᾶ καὶ τοῦ κόσμου. Οἱ ἀμαθεῖς γίνονται διδάσκαλοι καὶ οἱ ἀγράμματοι ἁλιεῖς ἐν μιᾷ στιγμῇ ποικίλας γλώσσας ὁμιλοῦσι. Δὲν εἶνε τοῦτο καὶ ἀπὸ μετατόπισιν ὄρους θαυμαστότερον; Χιλιάδες μ' ἓν κήρυγμα ἑλκύονται εἰς τὴν νέαν πίστιν· πᾶς μαθητὴς εἶνε ἕτοιμος νὰ γείνῃ καὶ μάρτυς· ἡρωισμὸς ἀπαράμιλλος ἐξεγείρει τὰς ψυχὰς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παρθένων· αὐταπάρνησις, ἕως τότε ἄγνωστος, ἀναφλέγει τὰ στήθη τῶν πιστευόντων· ψευδεῖς θρησκεῖαι καταπίπτουσιν ὁμοῦ μὲ τὰ ἄνομα πάθη· ἕκαστος ἀδελφὸς τῆς νέας ἐκκλησίας ἐνέχει τὴν τελειότητα ἑνὸς ἁγίου· ὁ Πέτρος

νικᾷ τὸν Καϊάφαν· ὁ Παῦλος ἰσχύει ὑπὲρ τὸν Καίσαρα· ἡ ἀμάθεια καταισχύνει τὴν σοφίαν· ἡ ἀσθένεια καταρρίπτει τὴν ὀφρῦν τῆς δυνάμεως· ἐγωισμοί, μίση, φιληδονίαι, ἰδιοτέλειαι, φυγαδεύονται πρὸ τῆς αὔρας τῆς ἀγάπης, ἥτις φέρει ἐπὶ τῶν πτερύγων της τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ἐγκράτειαν, τὸ ἔλεος καὶ τὴν αὐτοθυσίαν. Καὶ παρὰ τὸ θαῦμα τῆς τεραστίας ἐξαπλώσεως τῆς νέας πίστεως, τοῦ καταπληκτικοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν νέων ἀδελφοτήτων, τῶν ἀριθμητικῶν καὶ τοπικῶν κατακτήσεων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὁποία ἠθικὴ ἐν αὐτῇ ἀναγέννησις, ὁποίου νέου φωτὸς ἐκλάμψεις καὶ νέας ζωῆς ρεῖθρα καὶ ποταμοί, ὁποία ὕψη φρονήματος ἁγίου καὶ πνοαὶ πανίσχυροι ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὁποία καθαρότης βίου καὶ καρδίας ἁγιασμὸς καὶ πνεύματος ἁγνότης, ὁποία θαυμασία συναδέλφωσις ἰσότητος καὶ ἀγάπης, ἡ ὁποία ἔφερε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν! Καὶ τὸ ὅτι οἱ πιστεύσαντες, εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας ἀνερχόμενοι, εἶχον τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν *μίαν*, ὡς λέγουν αἱ *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*· τὸ ὅτι μεταξὺ τοῦ τόσου πλήθους κανεὶς δὲν ἦτο πτωχὸς καὶ στερούμενος, διότι ὅλοι, ἀδελφοὶ μεταξύ των, κοινὰ εἶχον τὰ ὑπάρχοντα, ὁ καθεὶς δὲ ἐλάμβανεν ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του· τὸ ὅτι ἔζων ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε ρῦπον, ἀπὸ κάθε πονηρὰν ἐπιθυμίαν καὶ ἀπὸ κάθε ἔγκλημα, μὲ πᾶσαν ἀγαλλίασιν καὶ ἁπλότητα, ἀδελφοὶ ὅλοι ἠγαπημένοι. Ἕνα λατρεύοντες ἐν οὐρανοῖς Πατέρα, τοῦτο τὸ ἠθικὸν καὶ κοινωνικὸν γεγονὸς δὲν ἀποτελεῖ θαῦμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, πολὺ σπουδαιότερον καὶ ἀπὸ τὴν μετατόπισιν ὄρους;

Ἆ! πῶς ἤθελα νὰ ἔβλεπα καὶ σήμερον ἐνεργὸν καὶ ζῶσαν τὴν πίστιν ταύτην, παντοῦ μὲν ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὴν ἰδικήν μας χώραν! Ἐὰν τοῦτο ἐγίνετο, ποῖα θαύματα ἀναγεννήσεως καὶ προόδου θὰ ἐπετελοῦντο, ποῖα αἴσχη θὰ ἠφανίζοντο, ποῖοι ρῦποι θὰ ἐκαθαρίζοντο, ποῖαι ἄκανθαι θὰ ἐξερριζώνοντο, ποῖαι εὐτέλειαι καὶ ἀσχημίαι καὶ ἀναίδειαι καὶ κακουργίαι θὰ ἐφυγαδεύοντο, καὶ ποῖαι νέαι ἡμέραι θὰ ἀνέτελλον, φιλοτιμίας καὶ νηφαλιότητος, ἐντροπῆς καὶ σωφροσύνης, δικαιοσύνης καὶ ἐργασίας, φρονηματισμοῦ καὶ ἡμερώσεως, πολιτισμοῦ καὶ θεοσεβείας, μορφώσεως καὶ ἀναπλάσεως πλουσίας εἰς παραγωγὴν χαρακτήρων ἀγνῶν, ἐντίμων, εὐτάκτων, φιλονόμων, ἐμπνεομένων ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς κοινωφελείας καὶ τῆς χρηστότητος, καὶ δυναμένων ν' ἀναδείξωσι τὴν χώραν μας ὄχι πλέον εἰς την Ἀνατολὴν πρότυπον,

ἀλλ' εἰς ὅλον τὸν κόσμον μοναδικὴν καὶ ἀπαράμιλλον! Πλὴν φεῦ! Ἡ ὀλιγοπιστία μᾶς παραλύει τὰς δυνάμεις μας, καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ τῆς καταστροφῆς, οὐδεμία προσμειδιᾷ εἰς ἡμᾶς ἐλπὶς καὶ σωτηρία. Καὶ ὅτε νὰ ὑποθέσῃ τις ἠδύνατο ὅτι ἡ μετάνοια ὅλων θὰ συνεκίνει τὰς καρδίας, ὅλων χωρὶς διάκρισιν θέσεως, ἀναπτύξεως καὶ κοινωνικῆς τάξεως, καὶ ὅτι μία κοινὴ καὶ σοβαρὰ ἀπόφασις θὰ ἐσχηματίζετο πρὸς νέαν ζωὴν καὶ νέον μέλλον, πολλὰ ἐν τούτοις πείθουν ὅτι τῶν γραμματισμένων καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς πολιτείας μας ἡ διαστροφὴ ἔφθασεν εἰς κακίαν ἀθεράπευτον μὴ ἐννοοῦσαν νὰ παραιτήσῃ τὰς κακοποιούς της συνηθείας, δισταγμὸς δέ τις καὶ φόβος καὶ ἀπογοήτευσις καὶ ἀδράνεια ἐκείνων, οἵτινες σχετικῶς εἶνε θεοσεβέστεροι, ματαιοῦσι πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς διόρθωσιν καὶ παραιτοῦσι τὸ Γένος μας εἰς τὸν καταποντισμόν, ἐγκαταλελειμμένον καὶ ἀβοήθητον. Οἱ πρῶτοι θὰ ὠνομάζοντο ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ διεστραμμένοι καὶ ἄπιστοι, ἀνάξιοι ἐπιεικείας καὶ μακροθυμίας. Οἱ δὲ δεύτεροι; Ἆ! ἐὰν οἱ μαθηταὶ ἄπιστοι ὡς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἠλέγχθησαν, διότι τὸν σεληνιαζόμενον νὰ θεραπεύσουν δὲν ἠμπόρεσαν, πῶς θὰ ὀνομασθοῦν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι, ἐνῷ ψυχαὶ τόσαι χάνονται, εἰς ἐπικρίσεις μόνον καὶ μεμψιμοιρίας καὶ ταλανισμοὺς περιορίζονται καὶ εἰς τὰς ἰδίας των ὑποθέσεις ἀσχολοῦνται, καὶ ὁ καθεὶς εἰς τὸ σπῆτί του ἀναπαύεται καὶ ἡσυχάζει, χωρὶς κανὲν γενναῖον ἔργον νὰ ἐπιχειρῶσι διορθώσεως καὶ σωτηρίας, στεῖροι εἰς τὰς μεγάλας ἐκείνας καὶ ἱερὰς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι προσιδιάζουσιν εἰς ψυχὰς πράγματι φλογομένας ὑπὸ τῆς πίστεως; *Καὶ ὅμως ἡμεῖς ἔχομεν πίστιν* θὰ εἴπωσιν; Ὁ Ἰάκωβος ἂς τοῖς ἀπαντήσῃ τί ἀξίζει ἡ πίστις των. «*Τί τὸ ὄφελος ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;* Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, *τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν.*» (Ἰάκ. 13'. 14—18.) Καὶ ἐὰν νεκρὰ εἶνε ἡ πίστις ἀνθρώπων οἵτινες ἄρτον καὶ ἐνδύματα δὲν δίδουν εἰς τὸν γυμνὸν καὶ τὸν πεινῶντα, τί εἶνε πλέον ἡ πίστις ἐκείνων, οἵτινες λέγουσι μὲν οἰκτιρμοῦ καὶ θλίψεως λόγους διὰ τὸ ἔθνος των τὸ ἀποθνῆσκον καὶ ταλανίζουσι τὴν τύφλωσιν καὶ τὴν ἀπώλειαν μυριάδων ψυχῶν, ἀλλ' ἕως ἐκεῖ στέκοντες δὲν κατέρχονται εἰς ἀποφασιστικὸν ἀγῶνα πρὸς φωτισμὸν καὶ

σωτηρίαν, καὶ τίποτε ἐκ τῶν ἰδικῶν των δὲν ἐννοοῦσι νὰ θυσιάσωσιν; Ἐὰν πίστιν λέγωσιν οἱ τοιοῦτοι ὅτι ἔχουσι, τί ἐντούτοις, ἵνα κατὰ τὸν Ἰάκωβον εἴπωμεν, τὸ ἐκ τῆς πίστεως ταύτης ὄφελος;

Ἀρχιερεῖς, πρεσβύτεροι, ἱερομόναχοι, θεολόγοι, ἔμποροι, βιομήχανοι, κτηματίαι καὶ πάντες ὅσοι μεταξὺ τῶν πιστευόντων συναριθμοῦμεν τὸν ἑαυτόν μας, ἐὰν θέλωμεν νὰ μάθωμεν διατὶ δὲν ἠμποροῦμεν καμμίαν νὰ φέρωμεν διόρθωσιν εἰς τὴν κοινωνίαν μας καὶ καμμίαν θεραπείαν εἰς σεληνιαζομένων πολιτείαν, ὁ Κύριος ἔχει δώσῃ τὴν ἀπάντησιν πρὸ δεκαεννέα αἰώνων. Δὲν δυνάμεθα διὰ τὴν *ἀπιστίαν ἡμῶν*. Ἡ λέξις ἠμπορεῖ νὰ μᾶς τρομάζῃ, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς δυσαρεστῇ. Καὶ ἂν ὁ ἐγωισμός μας ἐξερεθίζῃ ἐναντίον της, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δικαιοσύνη της παραμένει πλήρης καὶ ἀκεραία. Πίστιν ἐὰν ἔχητε, εἶπεν ὁ Χριστός, καὶ ὄρη θὰ μετακινήσητε μὲ μόνον τὸν λόγον καὶ *καὶ τίποτε δὲν θὰ εἶνε ἀδύνατον εἰς σᾶς*. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς *τίποτε δὲν δυνάμεθα*, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ πίστις μας τοιαύτης εἶνε ποιότητος, ὥστε κατ' οὐσίαν δὲν διαφέρει ἀπο τὴν ἀπιστίαν, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ἀντὶ νὰ ταλανίζωμεν τοὺς ἄλλους, δικαιότερον ἦτο νὰ συναισθανθῶμεν τὴν ἰδικήν μας ἀθλιότητα καὶ νὰ μετανοήσωμεν εἰλικρινῶς ἡμεῖς πρῶτοι πρὶν ἢ καλέσωμεν εἰς μετάνοιαν τοὺς ἄλλους.

Καὶ πρὸς τὴν μετάνοιαν ταύτην ἂς τείνωμεν μὲ ὁρμὴν ψυχῆς καὶ συντριβὴν καρδίας. Ἐὰν τοῦτο δὲν πράξωμεν, τώρα μάλιστα, ὅτε κόσμος ὁλόκληρος ὁμοδόξων καὶ ὁμοεθνῶν μας λιποψυχεῖ καὶ τῆς καταστροφῆς ἡ ἄβυσσος ἤνοιξε τὰ σκοτεινὰ βάθη της, ὅπως τὸν ἀπορροφήσῃ, τῆς ἀδιαφορίας μας ἡ καταδίκη θὰ εἶνε ἀνυπολογίστως φρικώδης καὶ τρομερά. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς χώρας μας ἡ ἁμαρτία τελείαν ἐπαπειλεῖ νέκρωσιν καὶ νὺξ ζοφώδης καὶ ἀσέληνος εἶνε ἑτοίμη νὰ κατακαλύψῃ τὸ ἔθνος μας ἐὰν σωτήριον φῶς δὲν τὸ καταυγάσῃ. Τὸ πᾶν μᾶς σπρώχνει πρὸς τὸν ὄλεθρον. Ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, κληρικοί, λαικοί, ἄρχοντες, ἀρχόμενοι ὁσημὴν ἀναδίδομεν θανάτου, ὄρη δὲ ἀσχημιῶν καὶ ἐγκλημάτων ἐπικάθηνται ἡμῶν. Τίς θὰ μετακινήσῃ τὰ ὄρη ταῦτα, ὅπως μᾶς λυτρώσῃ; Τὶς θὰ φέρῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάστασιν ὅπου τὰ πάντα καταρρέουν καὶ σήπονται; Ἡ πίστις, ἀλλ' ἡ πίστις ἡ ζῶσα κηρυττομένη καὶ ἐνεργουμένη ὑπ' ἀληθινῶν καὶ γνησίων μαθητῶν τοῦ αἰωνίου ἀρχηγοῦ τῆς ζωῆς. Ἡ χώρα μας ἔδωκεν ἄλλοτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸν κόσμον τοὺς ἐνδοξοτέρους τῆς πίστεως ταύτης

διδασκάλους καὶ διακόνους. Τούτων ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα ἐὰν εὕρῃ καὶ σήμερον ἐνθέρμους μιμητὰς καὶ διαδόχους, τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας θὰ συντελεσθῇ, ὁσαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αἱ δυσκολίαι, ὁσαιδήποτε καὶ ἂν ἐγερθῶσιν αἱ ἀντιδράσεις. Διότι δι' ὅλους τοὺς ἐργάτας του Κυρίου ἰσχύει ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον ἐξήγγειλεν ἄλλοτε πρὸς τοὺς δώδεκα μαθητάς του, ὅτι «ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον συνάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ : Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται *καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν*.»

Κυριακῇ ἑνδεκάτῃ.

(Ματθ. κεφ. ιη΄ 23 — 35)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησε συνᾶραι λογον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτοῦ πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων : Ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος εις τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ Κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρακάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου ὡς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ, παρέδωκε τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Τὴν ἀνωτέρω παραβολὴν εἶπεν ὁ Κύριος, ὅταν ὁ Πέτρος τὸν ἠρώτησε ποσάκις πρέπει νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἁμαρτήσαντα εἰς αὐτὸν ἀδελφόν του· ἕως ἑπτὰ φοράς; Ἐκεῖνος δὲ τῷ ἀπήντησε, «*οὐδέ σοι λέγω ἕως ἑπτά, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά*».

Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Κυρίου ἐπόμενον ἦτο νὰ κριθῇ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιεικείᾳ του ὡς πολὺ αὐστηρός. Νὰ συγχωρῇ κανεὶς ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ τὸν σφάλλοντα πρὸς αὐτόν! Καὶ ἀνεξαρτήτως μάλιστα τῆς ποιότητος καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ σφάλματος! Οἱ μαθηταὶ ἔκριναν ὑπερβολικὴν τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ διδασκάλου των. Ἑβδομήκοντα ἑπτὰ φορὰς σφάλμα, καὶ ἑβδομήκοντα ἑπτὰ φορὰς συγχώρησις! Καὶ ἀπὸ ποῦ νὰ ἀντλήσῃ τις τόσην μακροθυμίαν; Ἀπὸ ποῦ νὰ εὕρῃ τόσην ὑπομονήν;

Ἡ δυσκολία αὕτη καὶ εἰς σὲ πιθανῶς κάμνει ἐντύπωσιν μεγάλην ἀναγνῶστα. Ἐρεθιζόμεθα μόλις μικρὰν ζημίαν μᾶς κάμῃ τις ἢ καὶ ἐλαφρῶς προσβλητικὸν μᾶς ἀπευθύνῃ λόγον. Πῶς λοιπὸν νὰ τὸν ὑπομείνωμεν συνεχῶς πρὸς ἡμᾶς ἁμαρτάνοντα, καὶ ὄχι μόνον νὰ τὸν ὑπομένωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν συγχωρῶμεν; Καὶ τὸ αἷμα μας; Καὶ τὰ νεῦρά μας; Καὶ ἡ φιλοτιμία μας; Πρέπει λοιπὸν νὰ γείνωμεν ἀναίσθητοι καὶ νὰ μηδενίσωμεν τόσον τὸν ἑαυτόν μας, ἐνῷ ὁ ἄλλος θὰ κορυφώσῃ τὴν ἀδιακρισίαν καὶ τὴν αὐθάδειάν του;

Ὁ Χριστὸς ἐγνώριζε τὰς στενοχωρίας ταύτας καὶ τὰς μεμψιμοιρίας, τὰς διαμαρτυρήσεις τοῦ ἐγωισμοῦ καὶ τὰς ἐνστάσεις τῆς σοφιστείας, καὶ διὰ νὰ πείσῃ ὅτι καμμίαν ὑπερβολὴν δὲν ἐνέχει ἡ ἐντολή του, ὅτι τὸ νὰ εἴμεθα πάντοτε μακρόθυμοι εἰς συγχώρησιν εἶνε μὲν καὶ πρᾶξις μακροθυμίας, ἀλλ' εἶνε καὶ πρᾶξις δικαιοσύνης καὶ καθήκοντος ἐκ μέρους μας, εἶπε τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν δούλων.

Ὁ βασιλεὺς Κύριος καὶ ὁ ὀφειλέτης τῶν μυρίων ταλάντων.

Λογαριασμὸν ζητεῖ βασιλεὺς ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους διάφορα κατὰ καιροὺς ποσὰ εἶχε διευκολύνῃ καὶ ἐμπιστευθῇ. Καὶ ἰδοὺ εἷς ἐξ αὐτῶν ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν του πίπτει προσκυνῶν μὲ βαθυτάτην εὐλάβειαν, καὶ

παρακαλῶν μὲ δάκρυα καὶ μὲ λυγμούς. Τί συμβαίνει; Μυρία τάλαντα χρεωστεῖ· οὔτε πολλὰ οὔτε ὀλίγα· ἕως ἑξήκοντα ἑκατομμύρια δραχμῶν. Πῶς τὰ ἐχρεώστει τόσα εἷς ἁπλοῦς ὑπηρέτης; Ἡ ἄκρα ἀγαθότης τοῦ Κυρίου του τοῦ εἶχεν ἀνοίξῃ ἀπεριόριστον πίστωσιν. Αὐτὸς δὲ κατεχρᾶτο τὴν καλωσύνην ταύτην· ὅλῳ καὶ ἐλάμβανε καὶ ἐσπατάλα, χωρὶς νὰ σκεφθῇ ὅτι θὰ ἤρχετο καὶ ἡ ὥρα τοῦ λογαριασμοῦ καὶ τῆς ἐπιστροφῆς. Καὶ τώρα ὅτε ὁ Κύριος τὴν ἀπόδοσιν ζητεῖ, αὐστηρὸς ὁ νόμος πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐναντίον του. Μετὰ τὴν τόσην μακροθυμίαν ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν εὐθυνῶν. Καὶ μετὰ τὴν καλωσύνην τὴν πολλὴν ἐμφανίζεται ἡ δικαιοσύνη. Ἄπειρον τὸ χρέος. Καὶ ἀπὸ τὰ ληφθέντα πολὺ ὀλίγα σχετικῶς σώζονται εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὁ νόμος εἶνε καθαρός. Ἐπιτρέπει τὴν πώλησιν τοῦ χρεώστου, καὶ ἐφόσον χρέος ὑφίσταται, τὴν πώλησιν τῆς γυναικός του, τῶν τέκνων του καὶ πάντων ὅσα εἰς τὴν περιουσίαν του ὑπάρχουν. Καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου ἐζήτησεν ὁ δανειστὴς βασιλεύς.

Ἡ σκληρὰ αὕτη ἀνάγκη ἔκαμε τὸν ὀφειλέτην τῶν μυρίων ταλάντων νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως τοῦ ἔχοντος αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὴν ἀπόλυτον. Καὶ δέεται, παρακαλεῖ, ἱκετεύει, ἐκλιπαρεῖ, λόγους προβάλλει ἐπιεικείας, ἀνοχῆς καὶ περισσῆς μακροθυμίας, ζητῶν νὰ κινήσῃ ἔτι τὴν συμπάθειαν, τὸν οἶκτον, τὸν ἔλεον, τὴν φιλανθρωπίαν,

Ὁ βασιλεὺς κάμπτεται. Καὶ ἐνῷ μακροθυμίαν μόνον ἐζήτει ὁ χρεώστης, αὐτὸς τοῦ δίδει ἄφεσιν πλήρη. Ὑπῆρξεν ἀσυλλόγιστος, σπάταλος, ἄφρων ἴσως καὶ κακόπιστος. Καὶ ἐν τούτοις οὔτε ὑπόμνησις τοῦ γίνεται ὅλων τούτων. Ἡ παράκλησίς του φέρει πλήρη καὶ κινεῖ ἄπειρον τὸν βασιλικὸν ἔλεον. Τί ζητεῖ αὐτός; «Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω». Ἰδοὺ τὸ αἴτημά του. Ἀλλ' ὁ Κύριος τοῦ δίδει ἀπείρως πέραν τοῦ αἰτήματός του. Τοῦ ἐχάρισεν ὁλόκληρον τὸ χρέος.

Εὐτυχὴς ὀφειλέτης! Περισσὴ καλωσύνη τὸν ἐπίστωσεν ἀπεριορίστως. Καὶ τώρα εὐσπλαγχνία ἄφραστος ὅλα τοῦ χαρίζει τὰ χρέη, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἰδικήν του, τὴν ἐλευθερίαν τῆς γυναικός του, τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων του· καὶ ἐπὶ πλέον, κύριον τὸν ἀφίνει τῶν κτημάτων καὶ ὅλων τῶν ἄλλων κινητῶν πραγμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν δανείων εἶχε στολίσῃ καὶ γεμίσῃ τὸν οἶκόν του.

Καὶ ἤδη ὁ ἀφεθεὶς ὀφειλέτης ἀπέρχεται. Ἀπέρχεται λόγους

προφέρων εὐχαριστίας καὶ αἰωνίου εὐγνωμοσύνης, εὐλογῶν τὴν τόσην ἀγαθότητα, λάμπων ἀπὸ χαράν, εὐδαίμων ὅσον οὐδέποτε.

Ὁ ἀφεθεὶς ὀφειλέτης καὶ ὁ ὀφειλέτης τῶν ἑκατὸν δηναρίων.

Καὶ τώρα κυτάξατέ τον μὲ ποίαν ὁρμὴν τρέχει πρὸς ἕνα σύνδουλόν του, τὸν ὁποῖον, μόλις ἐξῆλθεν, εὗρεν εἰς τὸν δρόμον του. Τρέχει βεβαίως διὰ νὰ τοῦ ἀναγγείλῃ τὴν εὐτυχίαν του, νὰ ἐγκωμιάσῃ τὴν ἀνωτέρω καλωσύνην τοῦ Κυρίου των. Καὶ διατὶ ὄχι; — καλόν τι θέλει νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν πτωχόν του συνάδελφον, ὡς μικρὸν φόρον πρὸς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἥτις τόσον ἀνέλπιστον εὐεργεσίαν ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτόν. Ἄ! τοῦτο ἐξάπαντος θὰ εἶνε. Κυτάξατέ τον πῶς πλησιάζει, πῶς ἐγγίζει τὸν ἄνθρωπον, πῶς προσκολλᾶται εἰς αὐτόν, καὶ μὲ πόσην ὁρμὴν καὶ δύναμιν τὸν σφίγγει, διὰ τὴν χαράν του τὴν ὑπερβάλλουσαν, διὰ τὴν ἀγάπην του τὴν ἀκράτητον.

Ἀλλὰ τί βλέπω; Ὁ ἄνθρωπος στενοχωρεῖται, ὑποφέρει, τινάζεται, ν' ἀποσπασθῇ ἀγωνίζεται, καὶ κρύος ἱδρὼς τὸν καταβρέχει. Τί συμβαίνει; Φεῦ! Πνίγεται ὁ δυστυχής. Δὲν εἶνε φίλου τρόποι αὐτοί. Τυράννου εἶνε σφίξιμον, ὠμοῦ τυράννου δίχως καμμίαν δικαιοσύνην καὶ χωρὶς κανὲν ἔλεος. ὤ! τῆς κακουργίας τῆς ἐπαισχύντου, τῆς πλεονεξίας τῆς βδελυρᾶς! Μακροθυμίαν αὐτὸς ἐζήτησε καὶ πλήρη ἄφεσιν ἔλαβε χρέους τόσον κολοσσαίου. Καὶ τώρα, ὄχι μετὰ ἡμέραν, ὄχι μετὰ ὥραν, μετὰ στιγμὴν μίαν μόνον, λησμονεῖ τὰς ἰδικάς του στενοχωρίας, τὰς παρακλήσεις, τὰ δάκρυα, λησμονεῖ τὴν ἄπειρον χάριν, τῆς ὁποίας τὸν ἠξίωσαν, καὶ οὔτε στιγμῆς προθεσμίαν δὲν παραχωρεῖ εἰς τὸν χρεώστην του καὶ σύνδουλόν του, ἀλλὰ σκληρός, ἄκαμπτος ἀμείλικτος, ἓν μόνον λέγει, ἓν μόνον φωνάζει, βραγχνός, λυσσώδης, ἀπαίσιος, «ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις», ὅσε μου ὅ,τι μοῦ χρεωστεῖς.

Ματαίως ὁ δυστυχὴς νὰ τὸν συγκινήσῃ προσπαθεῖ. Ματαίως προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας του καὶ μὲ φωνήν, ἡ ὁποία καὶ πέτραν εἰς δάκρυα θὰ ἐκίνει, τοῦ λέγει «μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀποδώσω», ἤτοι χαρισέ μου μίαν προθεσμίαν καὶ ὅλον τὸ χρέος μου θὰ σοῦ το ἐπιστρέψω. Κωφὴ ψυχὴ καὶ ἀκοὴ κωφή.

Καὶ τί ἦτο τὸ χρέος τοῦτο; Δηνάρια ἑκατόν. Ἑξήκοντα δραχμαί. Ἄ! δανειστὰ καλότυχε, λογάριασε καλὰ τὸ τί ζητεῖς. Ἑξήκοντα ἑκατομμύρια σοῦ ἐχαρίσθησαν πρὸ ὀλίγου. Καὶ σὺ δὲν ἔχεις τὴν γενναιότητα τόσον μικρὸν ποσὸν νὰ χαρίσῃς; Καὶ οὐδὲ τοῦτο σοῦ ζητοῦν. Μικρὰν προθεσμίαν ἀπαιτεῖ ὁ δυστυχὴς χρεώστης σου. Καὶ εἶνε δοῦλος τοῦ Κυρίου σου, ὅστις εἰς σὲ τόσον φιλάγαθος ἐφάνη. Δὲν λυπεῖσαι ἐκεῖνον· ἀλλὰ δὲν ἐντρέπεσαι αὐτόν;

Τίποτε. Κωφὴ ψυχή, ἀκοὴ κωφή. Καμμία εὐσπλαγχνία, καμμία ἐπιείκεια. Καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ἔβαλε τὸν χρεώστην του εἰς τὴν φυλακήν.

Ὁ κοινὸς κύριος καὶ ὁ πονηρὸς δοῦλος.

Ἐὰν δὲν ἐλυπήθη καὶ δὲν ἐντράπη, ἀλλὰ τρόμος τώρα καὶ φρίκη τὸν κατέχει τὸν ἀπάνθρωπον καὶ τὸν σκληρόν. Ὁ μέγας Κύριος, καὶ ἰδικός του Κύριος, ὑπόδικον ἐμπρός του τὸν ἐκάλεσε, καὶ δικαστής του στέκει ἄκαμπτος καὶ ἀδυσώπητος. Ἀπείρως φιλάγαθος πρὸ ὀλίγου, αὐστηρῶς δίκαιος τὸν προσατενίζει τώρα. Ἄ! τὸν λέγει, δοῦλε πονηρέ, ἀπὸ τόσον χρέος ἐγὼ σὲ ἠλευθέρωσα, ἐπειδὴ μὲ παρεκάλεσας. Δὲν ἔπρεπε καὶ σὺ νὰ ἐλεήσῃς τὸν συνδουλόν σου, ἀφοῦ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; Σοῦ ἐδείχθην τόσον ἀγαθὸς καὶ ἐφάνης τόσον ἄσπλαγχνος. Τῆς μακροθυμίας μου ἐφάνης ἀνάξιος. Ἡ ὀργή μου λοιπὸν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου.

Καὶ τοὺς λόγους κάμνων πρᾶγμα, τὸν παρέδωκεν εἰς τὰ βασανιστήρια, ἕως οὐ ἀποδώσῃ ὅλον του τὸ χρέος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναξίως εἶχεν ἐλευθερωθῇ.

Ἡ σημασία τῆς παραβολῆς.

Τί ἐσήμαινεν ἡ ἀνωτέρω παραβολή; Ποῖον δίδαγμα ἤθελε νὰ δώσῃ δι' αὐτῆς ὁ Κύριος;

Ὁ ἴδιος τὶ ἐκαθάρισε.

Τοιουτοτρόπως εἶπε, θὰ κάμῃ καὶ εἰς σᾶς ὁ Πατήρ μου ὁ Οὐράνιος, ἐὰν ὁ καθεὶς σας δὲν συγχωρήσῃ τὸν ἀδελφόν του δι' ὅ,τι τοῦ ἔσφαλεν, ὄχι μόνον μὲ τὰ χείλη, ἀλλ' ἀπ' αὐτὰ τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ.

Μικρὰ ἀνάπτυξις ἂς μᾶς διαφωτίσῃ πλατύτερον διὰ τὴν σημασίαν τῆς παραβολῆς καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ συμπεράσματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ποῖος εἶνε ὁ χρεώστης ὁ μέγας;

Ὁ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς.

Πρὸς ποῖον;

Πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν οὐράνιον.

Διὰ κάθε ἁμάρτημα, τὸ ὁποῖον κάμνομεν, χρεωνόμεθα ἀπέναντί του.

Ἁμαρτάνομεν μὲ τὸν νοῦν μας; Χρεωνόμεθα. Μὲ τὴν καρδίαν μας ; Χρεωνόμεθα. Μὲ τὴν γλῶσσαν μας ; Χρεωνόμεθα. Μὲ τὰς γνώμας καὶ τὰς ἀποφάσεις μας ; Χρεωνόμεθα. Μὲ τὰς πράξεις μας ; Χρεωνόμεθα.

Χρεωνόμεθα ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

Τὶ σημαίνει τοῦτο ;

Ὅτι θεωρούμεθα ἔνοχοι παραβάσεως τοῦ νόμου του καὶ ἄξιοι τιμωρίας. Καὶ κάθε μία ἁμαρτία ἀποτελεῖ καὶ μίαν χρέωσιν χωριστήν.

Προσπαθήσατε τώρα νὰ ἀθροίσητε ὅλας αὐτὰς τὰς χρεώσεις.

Δὲν θὰ ἠμπορέσητε.

Ἁμαρτήματα λογισμῶν ἄπειρα.

Ἁμαρτήματα ἐπιθυμιῶν ἄπειρα.

Ἁμαρτήματα διὰ τῆς γλώσσης ἄπειρα.

Ἁμαρτήματα διὰ τῆς θελήσεως ἄπειρα

Ἁμαρτήματα διὰ τῶν ἔργων ἄπειρα.

Μετρᾷς τὴν ἄμμον ; Τότε θὰ μετρήσῃς καὶ αὐτά.

Ἁμαρτήματα ἐτῶν.

Ἁμαρτήματα μηνῶν.

Ἁμαρτήματα ἑβδομάδων.

Ἁμαρτήματα ἡμερῶν.

Νυκτῶν ἁμαρτήματα.

Καὶ ὡρῶν.

Καὶ στιγμῶν.

Πόσα εἶνε ;

Εὐκολώτερα θὰ ἠριθμοῦμεν τὰς σταγόνας τοῦ ὠκεανοῦ.

Ἐὰν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἤθελε νὰ λειτουργήσῃ ἄνευ ἐπιεικείας καὶ ἄνευ ἀγαθότητος, ποῦ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εὕρωμεν συγχώρησιν καὶ ἀπαλλαγήν;

Ἡ αἰώνιος κόλασις, ἰδοὺ ἡ κληρονομία μας.

Καὶ ὅμως ἡμεῖς οἱ ἀσυγγνώστως καὶ πολλαπλῶς ἔνοχοι, ἔνοχοι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μας, ἔνοχοι διὰ τὸ βάρος των, ἔνοχοι διὰ τὸν χαρακτῆρά των, ἀφοῦ δι' αὐτῶν προσβάλλομεν αὐτὸν τὸν Θεόν, παρ' ὅλα ἐν τούτοις ταῦτα, προσπίπτομεν ἐνώπιόν του, τὸν παρακαλοῦμεν, καὶ αὐτὸς ὄχι μόνον εἰς μακροθυμίαν εἶνε πρόθυμος, ἀλλὰ καὶ εἰς συγχώρησιν καὶ ἄφεσιν πλήρη.

Καὶ ὄχι μόνον μᾶς συγχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ μᾶς υἱοθετεῖ. Τὰ ἔργα μας μᾶς δίδουν τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ἡ ἀγαθότης του μᾶς δίδει τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἡμεῖς δέ ;

Τὶ κάμνομεν ἡμεῖς πρὸς ὅσους μᾶς σφάλλουν ;

Ὄχι μόνον δὲν συγχωροῦμεν, ἀλλ' οὐδὲ μακροθυμοῦμεν.

Καὶ εἰς τί πολλάκις μᾶς ἔσφαλαν ;

Εἰς ἐλάχιστα.

Ποσάκις δέ ;

Ἴσως καὶ διὰ μίαν μόνον φοράν.

Καὶ ὅμως καταβοῶμεν.

Καὶ ὀργιζόμεθα.

Καὶ παροξυνόμεθα.

Καὶ λυσσῶμεν.

Καὶ κωφοὶ πρὸς πάσαν παράκλησιν, ἐκδίκησιν διψῶμεν.

Οὐαὶ εἰς τὸν πταίσαντα πρὸς ἡμᾶς !

Τὸν πνίγομεν !

Αἴ ! Αὐτὴ ἡ σκληρότης μας, τὸ ἐκδικητικόν μας τοῦτο πάθος θ' ἀποτελέσῃ τὴν καταδίκην μας.

Ὁ Θεὸς μᾶς συγχωρεῖ ἀπειρίαν ἁμαρτημάτων, ἐὰν μὲ συντριβὴν καρδίας τὸν παρακαλέσωμεν.

Διατὶ ἡμεῖς δὲν συγχωροῦμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς τῶν ἀδελφῶν μας ἁμαρτήματα ;

Ὁ ζητῶν συγχώρησιν εἶνε ὑποχρεωμένος καὶ νὰ δίδῃ. Μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον θέλει δοθῇ καὶ εἰς αὐτόν.

Ἄλλως ἡ αἴτησις συγχωρήσεως τῶν ἰδικῶν μας μόνον ἁμαρτημάτων ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εἶνε ὑπαγόρευσις χυδαίας συμφεροντολογίας καὶ δολιότητος εἰς ἄκρον κακοήθους.

Ἐὰν τὸ δίδειν συγχώρησιν εἶνε ἀγαθὸν, διατὶ ἡμεῖς δὲν ἐνασκοῦμεν τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ;

Διότι θέλομεν νὰ μείνωμεν πονηροί ;

Ἀλλὰ διὰ τοὺς πονηροὺς λειτουργεῖ πέλεκυς, ὄχι χάρις καὶ ἔλεος.

Ὁ Κύριος δὲν τὸ εἶπε καί ἄλλοτε;

«Τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος ἡ κρίσις ἔσται ἀνίλεως» ;

Καὶ ἡ Κυριακὴ προσευχὴ δὲν τὸ σαφηνίζει ;

«Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν».

Τὸ καταλαμβάνετε αὐτὸ Χριστιανοί ;

Τὸ νὰ ἔχωμεν συγχώρησιν ὅσους μᾶς ἔβλαψαν ἐτέθη ἀπὸ τὸν

Κύριον ἡμῶν ὡς γεγονὸς ὅταν ἀπὸ τὸν Πατέρα τὸν οὐράνιον ζητοῦμεν νὰ μᾶς συγχωρήσῃ διὰ τὰ ἰδικά μας ἁμαρτήματα.

Ὅπερ σημαίνει ὅτι ἂν ἡμεῖς πρῶτοι δὲν ἐσυγχωρήσαμεν, ὄχι μόνον συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεὸν δὲν λαμβάνομεν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ζητήσωμεν εἴμεθα δεκτοί.

Ἢ μήπως νομίζωμεν ὅτι θὰ ἐμπαίξωμεν τὴν θείαν ἀγαθότητα; Ἡ ἀγαθότης αὕτη συλλειτουργεῖ ἁρμονικὰ μὲ εὐθεῖαν δικαιοσύνην καὶ ὡς ὁ Παῦλος εἶπε: «δικαιοσύνη Θεοῦ οὐ μυκτηρίζεται», δηλαδὴ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ δὲν ἐμπαίζεται.

«Ἀφίετε, καὶ ἀφεθήσεται ἡμῖν, εἶπεν ἄλλοτε ὁ Κύριος.

Δηλαδή: συγχωρεῖτε καὶ θὰ συγχωρηθῆτε.

Συγχωρῶμεν λοιπόν.

Συγχωρῶμεν διὰ τὸ καθῆκόν μας.

Συγχωρῶμεν διὰ τὸ συμφέρον μας.

Ἐὰν συγχωρῶμεν, εἴμεθα τέκνα Θεοῦ.

Ἐὰν συγχωρῶμεν, συγχώρησιν θὰ λάβωμεν.

Θὰ συγχωρήσωμεν ἕν, καὶ θὰ μᾶς συγχωρηθοῦν χίλια.

Θὰ συγχωρήσωμεν διὰ μικρότατα· καὶ θὰ συγχωρηθῶμεν διὰ μέγιστα.

Θὰ συγχωρήσωμεν καὶ μόνον συγχώρησιν θὰ δώσωμεν.

Θὰ συγχωρηθῶμεν καὶ αἰώνιον θὰ κληρονομήσωμεν ζωήν.

Ἀλλ' ἂν τοῦτο δὲν πράξωμεν, ἂν, ἐνῷ ἄφεσιν διὰ τὰ ἰδικά μας ἁμαρτήματα ἀπὸ τὸν Θεὸν ζητοῦμεν, πνίγωμεν ἡμεῖς τὸν πρὸς ἡμᾶς πταίσαντα, οὐδ' ἡμεῖς συγχώρησιν θὰ εὕρωμεν, ἀλλὰ ὀργήν, καὶ δοῦλοι πονηροί, ἀντὶ τῆς κτήσεως αἰωνίων ἀγαθῶν, εἰς τὰ αἰώνια βασανιστήρια θὰ παραδοθῶμεν, θύματα τῆς σκληρότητος τῆς καρδίας μας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους αὐστηρότητος καὶ ἀσπλαγχνίας μας. Οἱ ὅροι λοιπὸν εἶνε σαφῶς τεθειμένοι.

Ἀφήκαμεν;

Θὰ ἀφεθῶμεν.

Ἐκδίκησιν ἐζητήσαμεν;

Θὰ τιμωρηθῶμεν.

Καὶ ἤδη εἰς ὅ,τι ὁ καθεὶς θέλει, ἂς κάμῃ ἐλευθέρως τὴν ἐκλογήν, ἐκλογὴν κολάσεως αἰωνίου ἢ ἐκλογὴν αἰωνίου βασιλείας καὶ ζωῆς.

Ἡ ἐκ τῆς καρδίας συγχώρησις.

Ἀλλὰ ἁπλῆ συγχώρησις δὲν φθάνει. Ἀπαιτεῖται, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ συγχώρησις *ἐκ τῶν καρδιῶν* ἡμῶν.

Ἢ διὰ νὰ εἴπω ἀληθέστερον, διὰ νὰ ὑπάρξῃ συγχώρησις κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἔννοιαν, ἀπαιτεῖται νὰ εἶνε συγχώρησις πραγματική, εἰλικρινής, καθαρά, προερχομένη ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ χείλη, ἀλλ' ἀπὸ τὴν καρδίαν μας αὐτήν.

Διότι εἶνε μερικοί, οἱ ὁποῖοι λέγουν «ἡμεῖς ἐσυγχωρήσαμεν.»

Καὶ ἂν τοὺς εἴπητε!

— Ἀληθῶς;

Σᾶς ἀπαντοῦν!

—Τὸ βλέπετε, ὅτι οὔτε κακουργοῦμεν, οὔτε τὸ κακὸν ζητοῦμεν τοῦ πταίσαντος πρὸς ἡμᾶς.

Ἀ! Διὰ τὴν ἀληθῆ συγχώρησιν ἀπαιτεῖται καὶ περισσότερον, τὸ ὁποῖον εἶνε *σχεδὸν τὸ πᾶν*.

Ἀπαιτεῖται συγχώρησις *ἐγκάρδιος*.

Ὅταν ἡ καρδία εἰς τὰ βάθη της μένῃ θολωμένη ἀπὸ τὸ πάθος, ὅταν ἡ μνησικακία ὑφέρπῃ εἰς αὐτήν, ἂς σιωπᾷ τὸ στόμα ἢ καὶ εὔφημα ἂς λέγῃ· ἂς ἀδρανῇ ἡ χεὶρ ἢ καὶ ἔλεος ἂς δίδῃ. Ἡ συγχώρησις δὲν ὑπάρχει, ἂν δὲν ἐκριζωθῇ ἐκ τῆς καρδίας τὸ πάθος τῆς ἔχθρας καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς ἐκδικήσεως, καὶ ἡ ἐκρίζωσις πρέπει νὰ εἶνε πλήρης καὶ τελεία, ὥστε οὔτε ἴχνος ἐμπαθείας νὰ μὴ μείνῃ εἰς τὴν ψυχήν.

Τοιαύτη συγχώρησις, ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, προσκαλεῖ συγχώρησιν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ εἶπεν ὁ Κύριος τὸ μέγα καὶ σημαντικώτατον ἐκεῖνο ῥῆμά του «ἀφίετε, καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν.»

Κυριακὴ δωδεκάτη.

(Ματθ. ΙΘ'. 16—26).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἷς, ὁ Θεός· εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ, ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε Τό. **οὐ φονεύσεις· οὐ μοιχεύσεις· οὐ κλέψεις· οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.** Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος. Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Τί ἔτι ὑστερῶ; Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησον τὰ ὑπάρ-

χοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά, ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείον τῶν οὐρανῶν. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν· Εὐκολώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσοντο σφόδρα λέγοντες·Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι· παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ὁ νεανίσκος τῆς ἀνωτέρω εὐαγγελικῆς περικοπῆς, ἂν καὶ κύριος κτημάτων πολλῶν, εἶχεν ἐντούτοις ζωηρὰν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ πλησιάσας τὸν Ἰησοῦν τὸν ἠρώτησε τὶ καλὸν πρέπει νὰ καμῃ ὅπως τὴν κληρονομήσῃ. Ἀπὸ τὸν ἑβραῖον τοῦτον νεανίσκον πόσοι δυστυχεῖς νέοι ὑστεροῦν! Ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν πλουσίους, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς πτωχούς, ἡ ἐπιθυμία τῆς αἰωνίου ζωῆς ἔρχεται τελευταία ἀπὸ τὰς ἄλλας, ὅταν δὲν ἔχῃ νεκρωθῇ ὁλοτελῶς. Οἱ πλούσιοι περιορίζουν συνήθως τὸ πᾶν εἰς τὰ ὑλικὰ ἀγαθά, ὅλην δὲ τὴν ὁρμὴν καὶ φλόγα τῆς νεότητός των τρέπουν εἰς τὰς ἀσωτείας, τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς ἡδονὰς ἢ εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς περιουσίας των, ἀδιαφοροῦτες ὅλως διόλου διὰ τὴν μετὰ θάνατον τύχην των,ἐὰν δὲν ἐμπαίζωσι τοὺς φροντίζοντας δι' αὐτήν. Οἱ δὲ πτωχοὶ νέοι, παρασύρονται καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἀπὸ ἀνοησίας καὶ ματαιότητας, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ τὸν φόβον τῆς Κρίσεως, ἢ δίδονται δυστυχῶς εἰς τὸ νὰ δημιουργήσωσι μὲ κάθε τρόπον κέρδη καὶ περιουσίαν, χωρὶς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των νὰ ἐγγίζῃ ποτὲ τὸ ζήτημα τοῦ αἰωνίου αὐτῶν μέλλοντος.

Θλιβερὰ τύφλωσις πλανωμένης νεότητος, ἥτις τὴν ψυχὴν θυσιάζει εἰς τὰ πάθη, καὶ τὴν αἰωνιότητα εἰς ἀγαθὰ ὄχι μόνον πρόσκαιρα, ἀλλὰ καὶ ψευδῆ!

Ἡ σὰρξ περᾷ.
Ἡ ἡδονὴ περᾷ.
Ὁ πλοῦτος περᾷ.

Ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἰς τὸν αἰῶνα μένει, καὶ ἂν δὲν ἐφρόντισε διὰ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, θέλει δὲν θέλει, θὰ λάβῃ τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν.

Ἡ αἰώνιος λοιπὸν ζωή, ἰδοὺ ἡ φροντίς, ἥτις κυρίως νὰ θερμαίνῃ ἔπρεπε τὴν καρδίαν τῆς νεότητος καὶ νὰ χρησιμεύῃ ὡς ὁ κύριος σκοπὸς τῶν προσπαθειῶν καὶ τοῦ βίου της.

Καὶ ὅμως ἡ περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς φροντὶς κινεῖ πολλάκις τὴν ἐντροπὴν τῶν νέων, ἀκόμη δὲ καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν αὐτῶν.

Δὲν ἐντρέπονται χαρτοπαίζοντες, μεθύοντες, ἀσωτεύοντες, αἰσχρολογοῦντες, καὶ θεωροῦσι ἐντροπὴν των τὸ νὰ φανῶσιν ὅτι σκέπτονται διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των καὶ τὴν κληρονομίαν τῆς αἰωνίου ζωῆς.

— Ἀλλὰ τὶ λοιπὸν θέλετε, ἠμποροῦσι νὰ μᾶς ἐρωτήσωσιν, ὡς καὶ τὸ κάμνουν συνήθως; Θέλετε νὰ περάσωμεν ὡς καλόγηροι;

Καλόγηροι! Σᾶς φέρει τοῦτο ἐντροπήν; Καὶ ὅμως σεῖς δὲν ἀποστέργετε νὰ περάσητε — μᾶς συγχωρεῖτε διὰ τὴν ἔκφρασιν, σεῖς τὴν προκαλεῖτε — δὲν ἀποστέργετε νὰ περάσετε ὡς . . . . κτήνη! Διότι μόνον αὐτὰ δὲν φροντίζουν, οὐδὲ δύνανται νὰ φροντίσουν διὰ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, πλασθέντα διὰ τὸν κόσμον τὸν πρόσκαιρον. Ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος, ὅ,τι δήποτε σχῆμα καὶ ἂν φέρῃ, εἰς οἱανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, τὴν αἰώνιον ζωὴν ὀφείλει πάντοτε ὑπ' ὄψιν του νὰ ἔχῃ, διότι δι' αὐτὴν ἐπλάσθη· μὴ φροντίζων δὲ δὲν ἐξομοιοῦται πλέον μὲ τὸ κτῆνος ἀλλὰ κατέρχεται καὶ ἀπ' αὐτὸ κατώτερα, διότι τὸ μὲν κτῆνος, μένει πιστὸν εἰς τὴν φύσιν του, ἐνῷ αὐτὸς εἰς τὰ ἐγκόσμια μόνον προσηλούμενος, καταντᾷ τέρας διὰ τῆς διαστροφῆς τῆς φύσεώς του.

Τὶ δὲ νὰ εἴπῃ τις δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν καταφρονοῦν μὲν τὴν αἰώνιον ζωήν, ἀλλὰ τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα πρόωρον τὴν θεωροῦν διὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, σοβαρευόμενοι δὲ λέγουν ὅτι θὰ φροντίσουν καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ψυχήν των ἀφοῦ περάσουν οἱ καπνοὶ τῆς νεότητος καὶ χαροῦν καὶ τὸν κόσμον; Μήπως τάχα τὸ νὰ χαρῇ κανεὶς ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν φροντίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ κανονίζῃ τις τὸν βίον του σύμφωνα μὲ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης; Εἶνε αἱ χαραὶ τοῦ ἀγνοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν δίδει καὶ δὲν αὐξάνει αὐτάς; Εἶνε αἱ χαραὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἠγαπημένων. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν γεννᾷ καὶ δὲν πολλαπλασιάζει αὐτάς; Εἶνε αἱ χαραὶ τῆς ἡσύχου συνειδήσεως,

τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς εὐσταθείας πρὸς τὰς περιπετείας τοῦ κόσμου. Ἡ πίστις εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ ἡ προσδοκία αὐτῆς δὲν κρατύνει καὶ τὰς χαρὰς ταύτας; Τόσαι ἄλλαι ἀθῶαι τέρψεις, ἀπὸ τῆς θέας τῆς φύσεως, ἀπὸ τῶν καθαρῶν συναναστροφῶν, ἔχουν κανὲν κώλυμα ἀπὸ τὰς χριστιανικὰς φροντίδας τῆς ψυχῆς;

Νὰ χαροῦν τὸν κόσμον! Τί ἐννοοῦσι μὲ τοῦτο; Θέλουσι τάχα νὰ ἀπολαύσουν τὰς ἡδονὰς τῆς ματαιότητος, τὰς ὁποίας φαντασία πυρέσσουσα τρέφει καὶ σὰρξ οἰστρηλατουμένη ἐπιθυμεῖ; Θέλουσι τὴν χαρὰν τῆς ἀφροσύνης, τῆς ἀσωτείας, τῆς ἀκόσμου διασκεδάσεως, τοῦ βορβοροκυλισμοῦ τῆς τιμῆς καὶ πάσης ἠθικῆς ἀξιοπρεπείας; Ἀλλ' ἡ ἁμαρτία ἠμπορεῖ ποτε νὰ δώσῃ χαράν, ἀξίαν ὄντων λογικῶν, κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασμένων, ἀφοῦ ἡ ἁμαρτία φέρει πρὸς τὴν ἀποκτήνωσιν, τὰ δὲ ὀψώνιά της εἶνε θάνατος;

Θὰ φροντίσουν δὲ *ἔπειτα* καὶ διὰ τὴν ψυχήν των! *ἔπειτα*! ὡς νὰ εἶνε ὁ χρόνος εἰς τὴν διάθεσίν μας, ὡς νὰ εἴμεθα ἡμεῖς κύριοι τῶν ἡμερῶν μας, καὶ αὐτῶν τῶν στιγμῶν μας! Ἀλλὰ δὲν βλέπομεν λοιπὸν τῆς σαρκός μας τὴν οἰκτρότητα καὶ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ βίου μας, τὴν ὁποίαν ἐξαγγέλλουν καθ' ἡμέραν τὰ φέρετρα καὶ οἱ τάφοι; Περισσότεροι ἐξ ἡμῶν ἀποθνήσκουν κατὰ λεπτὸν παρ' ὅσα ἄνθη ἀναρπάζονται καὶ φυλλορροοῦν, δὲν χρειάζεται δὲ πολλὴ φιλοσοφία διὰ νὰ ἴδῃ τις τὰ παιδία πῶς ἐκπνέουν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων των, πῶς τὰ βρέφη σβύνουν εἰς τὴν κούνιαν των, πῶς κόραι ἀνθισμέναι μαραίνονται εἰς τοῦ θανάτου τὴν ἐπαφήν, καὶ πῶς νεανίαι ἰσχυροί, εἰς ἓν φύσημά του, ὠθοῦνται εἰς τὰ μνήματα, καθὼς τὰ τριαντάφυλλα εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοὴν σκορπίζονται κατὰ γῆς. Καὶ ἠμποροῦμεν λοιπὸν ἀκόμη νὰ λέγωμεν· *Θὰ φροντίσωμεν ἔπειτα καὶ διὰ τὴν ζωὴν τὴν αἰωνίαν*;

Ὁ βίος μας ἠμπορεῖ νὰ εἶνε ἑβδομήκοντα ἔτη. Ἀλλ' ἠμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ στιγμή. Νὰ φροντίζωμεν λοιπὸν *ἀμέσως*, νὰ φροντίζωμεν *πάντοτε*, ἰδοὺ τὸ ἔργον μας, καὶ ὅσοι δὲν τὸ ἐννοοῦσι, διότι εἶνε νέοι, ἔχουσι τὴν μωρίαν ἄνθους, τὸ ὁποῖον θὰ ἐσκέπτετο τί θὰ κάμῃ τὸν χειμῶνα, ἐνῷ καὶ ἡ αὔρα τοῦ ἔαρος τινάζει τὰ φύλλα του, καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἡ πτῶσις τὸ ἀπειλεῖ.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ νεανίσκοι πτωχοὶ καὶ νεανίσκοι πλούσιοι κοινὴν φροντίδα, ἀναβολῆς ἀνεπίδεκτον, νὰ ἔχωσι χρεωστοῦν τὴν τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἀξίας ν' ἀπασχολῇ τὴν ροδοστεφανωμένην νεότητα ὅσον καὶ τὸ ἀποκαμωμένον γῆρας, ὡς κοινὸν μέλημα καὶ καθῆκον κοινόν.

Τί ἀγαθὸν ποιήσω;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη τοῦ νεανίσκου τοῦ Εὐαγγελίου δίδαγμα βαθὺ μᾶς δίδει, τὸ ὁποῖον πολλάκις λησμονοῦμεν ἐν τῇ ἐπιπολαιότητι τοῦ νοῦ μας καὶ τῇ τρικυμίᾳ τῶν παθῶν.

Ὁ δρόμος πρὸς τὴν αἰωνίαν ζωὴν εἶνε ὁ δρόμος τοῦ ἀγαθοῦ. Θὰ κριθῶμεν καθὼς ἐποιήσαμεν. Ἐποιήσαμεν καλόν; Καλὸν θὰ λάβωμεν.

Ποῖον;
Τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.
Ἐποιήσαμεν κακόν;
Κακὸν θὰ λάβωμεν.
Ποῖον;
Τὴν κόλασιν τὴν αἰώνιον.
Κατὰ τὰ ἔργα μας καὶ ἡ τύχη μας.

Ὡς λέγει ἡ Γραφὴ «Ἕκαστος ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων δικαιωθήσεται ἢ κατακριθήσεται». Καὶ «ἀπελεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ πράξαντες εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ τὰ φαῦλα ποιήσαντες εἰς κόλασιν αἰώνιον».

Καὶ ὅμως πολλοὶ καὶ ἀπ' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, δὲν ἐρωτῶσιν ὡς ὁ νεανίσκος, τί ἀγαθὸν πρέπει νὰ πράξωσι πρὸς τοῦτο, οὐδ' ἐννοοῦσι τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ πράξωσι τὸ ἀγαθόν.

Τί δὲ κάμνουσιν;
Ἀνοηταίνουσι.
Καὶ τυφλώττουσι.
Καὶ μεθύουσι.
Ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν διαπράττουσι.
Κατακρίνουσιν.
Ὑβρίζουσι.
Συκοφαντοῦσι.
Ψεύδονται.
Ἀπατῶσιν.
Ἀδικοῦσιν.
Ἀνόμως κερδίζουσι.
Τὰ τέκνα των διαστρέφουσι.
Τὴν ἐλεημοσύνην δὲν θεραπεύουσιν.
Ἐν τῷ σκότει διαπορεύονται.

Εἰς τὸν Σατανᾶν δουλεύουσι.

Καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ τί περιμένουν;

Ἀγαθόν. Καὶ ἐκ τῶν ἀγαθῶν τὸ πλέον μέγα· τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Δηλαδή: περιμένουσι νὰ συνάξωσιν ἐκ τῶν τριβόλων σῦκα καὶ ἐκ τῶν ἀκανθῶν σταφυλάς.

Τοῦ Διαβόλου δοῦλοι, περιμένουσι νὰ ἀνακηρυχθῶσιν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ ἡ μωρία ξένη πρὸς σὲ ἂς γείνῃ ἀναγνῶστα. Τὸ ἀγαθὸν κτᾶται διὰ τοῦ ἀγαθοῦ.

Καὶ ἂν αἰωνίαν ζωὴν ν' ἀποκτήσῃς θέλῃς, ἄκουσον τὸ τοῦ νεανίσκου:

«Τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;»

Τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὅστις δὲν κατέμαθε, πρόσωπον Θεοῦ δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ ἰδῃ ποτέ.

Τήρησον τὰς ἐντολάς.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ νεανίσκου, τί ἀγαθὸν πρέπει νὰ κάμῃ, διὰ νὰ κληρονομήσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησε «*τήρησον τὰς ἐντολάς*». Ὁ δὲ νεανίσκος ἠρώτησε τότε· «*ποίας*;»

Καὶ ὁ Χριστὸς τῷ ἀπήντησεν:

«*Οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.*»

Αἱ ἐντολαὶ αὗται δὲν ἦσαν αἱ μόναι. Δὲν ὀνομάζει ὅμως ὁ Χριστὸς τὰς ἐντολάς, αἱ ὁποῖαι ὥριζον τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν.

Διατί;

Εἶνε αὐταὶ ἀδιάφοροι; Καὶ ἀρκεῖ τάχα *μόνον* νὰ φυλάττωμεν τὰς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὑποχρεώσεις μας διὰ νὰ κερδίσωμεν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ διαγωγῆς μας;

Βεβαίως ὄχι. Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν ἀλλοῦ ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον εἶνε αἱ δύο μεγάλαι ἐντολαὶ καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ὅλοι οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

Τί λοιπὸν τὸν κάμνει νὰ παραλείπῃ πρὸς τὸν νεανίσκον τὰ καθήκοντα τὰ πρὸς τὸν Θεόν;

Πρῶτον τὸ ὅτι τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα κανεὶς πιστὸς

δὲν τα θέτει εἰς ἀμφιβολίαν. Τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὅμως τὰ παραβαίνει συχνά, ἂν δέν τα λησμονῇ, καὶ νομίζει ὅτι σώζεται ἂν αἰσθάνηται σεβασμόν τινα τυφλὸν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐκτελῇ τὰ τυπικὰ χρέη τῆς προσκυνήσεως καὶ τῆς λατρείας. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ἐνθυμίζει ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος λησμονεῖ ἢ δὲν ἀποδίδει εἰς αὐτὰ τὴν σπουδαιότητα τῆς ὁποίας εἶνε ἄξια.

Δεύτερον τὸ ὅτι κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν καὶ αὐτὴ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη μέτρον καὶ κριτήριον ἔχει τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον.

Ὁ Ἰωάννης δὲν λέγει εἰς τὴν πρώτην καθολικὴν ἐπιστολήν του, ὅτι «ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι»;

Καὶ «ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μένει ἐν τῷ θανάτῳ»; Κατωτέρω δέ: «ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν»; Ἡ ἀπάντησις λοιπὸν τοῦ Ἰησοῦ περὶ τῶν ἐντολῶν, ὡς τὰς ἠρίθμησεν εἰς τὸν νεανίσκον, δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ ἐνθυμίσῃ μόνον τὰς ἐντολάς, αἱ ὁποῖαι λησμονοῦνται, ἀλλὰ καὶ νὰ τονίσῃ καὶ ἐξάρῃ τὴν σπουδιότητά των, ὅτι χωρὶς αὐτῶν τὴν τήρησιν μάταιος εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὸν Θεὸν σεβασμός, καὶ πλήρης ἐπέρχεται τοῦ νόμου ἡ παράβασις, διότι ὁ Θεὸς ἀποκρούει τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, ἡ ὁποία δὲν μαρτυρεῖται μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον.

Οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καὶ: *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* Νόμος τέλειος κοινωνικός, πολιτικός, ἠθικός.

Οὐ φονεύσεις. Ἐντολὴ προστατεύουσα τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων μας.

Οὐ μοιχεύσεις. Ἐντολὴ προστατεύουσα τὴν τιμὴν αὐτῶν.

Οὐ κλέψεις. Ἐντολὴ προστατεύουσα τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτῶν.

Οὐ ψευδομαρτυρήσεις. Ἐντολὴ ἐμποδίζουσα ἐν μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου βλάπτεται ἡ ζωή, ἡ τιμή, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ ἐλευθερία αὐτῶν.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. Ἐντολὴ στηρίζουσα τὸν οἶκον διὰ τοῦ σεβασμοῦ, τῆς τιμῆς, τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς ὑπακοῆς τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς.

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἐντολὴ ὄχι μόνον περιλαμβάνουσα τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς τι-

μῆς, τῆς περιουσίας, τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς προσβολῆς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ παραγγέλλουσα εἰς ἡμᾶς νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅπως οἱ ἄλλοι θέλομεν πρὸς ἡμᾶς νὰ φέρωνται, ἀγαπῶντες αὐτοὺς ὅπως θέλωμεν νὰ μᾶς ἀγαποῦν, συμπαθοῦντες ὅπως θέλομεν νὰ μᾶς συμπαθοῦν, καὶ κάμνοντες ὅ,τι καλὸν ἠμποροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅπως θέλομεν νὰ μᾶς ἀγαθοποιοῦν αὐτοί, ὅταν ἡμεῖς οἱ στερούμενοι εἴμεθα καὶ αὐτοὶ οἱ δυνάμενοι νὰ μᾶς βοηθήσουν.

Τὰς ἐντολὰς ταύτας φυλάττει τις;

Ἰδοὺ τὸ ἀγαθόν, διὰ τοῦ ὁποίου κατακτᾶται ἡ αἰώνιος ζωή.

Τὶ λοιπὸν λέγουσι μερικοὶ ὅτι ἡ θρησκεία ἀποβλέπει μόνον εἰς τὸν κόσμον τὸν ὑπερφυσικόν, ὅτι μᾶς συνιστᾶ πράγματα τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μόνον μὲ τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἄσχετα πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου τούτου καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου τοῦ κοινωνικοῦ;

Συκοφάνται, ἂν δὲν εἶνε ἀμαθεῖς.

Κακόβουλοι, ἐὰν δὲν εἶνε μωροί.

Ὁ οὐρανὸς εἶνε τὸ τέλος. Ἀλλ' ἡ γῆ εἶνε ἡ ὁδός.

Ἡ αἰωνιότης εἶνε ὁ οἶκός μας. Ἀλλὰ ὁ χρόνος εἶνε ἡ θύρα, ἡ ὁποία μᾶς φέρει πρὸς αὐτόν.

Ποῖοι εἰσέρχονται εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν;

Οἱ δίκαιοι.

Ποῖοι οὗτοι;

Οἱ πιστεύοντες μόνον εἰς τὸν Θεόν;

Οἱ προσκυνοῦντες αὐτόν;

Οἱ λατρεύοντες αὐτόν;

Ναί. Ἀλλὰ προσκυνοῦντες ἐν πνεύματι καὶ λατρεύοντες ἐν ἀληθείᾳ.

Δηλαδή: οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν.

Ἀλλ' ὄχι αὐτὸν μόνον.

Καὶ τὸν πλησίον αὐτῶν.

Ἐν τῇ ἀγάπῃ ἡ λατρεία ἡ ἀληθής.

Ἐν τῇ ἀγάπῃ ἡ σωτηρία ἡ μόνη.

Τὶς δὲ ὁ ἀγαπῶν;

Ὁ μὴ κακοποιῶν.

Ἀλλὰ καὶ πλέον ἔτι:

Ὁ ἀγαθοποιῶν.

Εἶνε ταῦτα ἄσχετα πρὸς τὸν κοινωνικὸν βίον καὶ ξένα πρὸς τὰς σχέσεις, τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ κόσμου;

Ἡ προστασία τῆς ζωῆς, ἡ προστασία τῆς τιμῆς, ἡ προστα-

σία τῆς περιουσίας δὲν εἶνε αἱ μεγάλαι κοινωνικαὶ ἀνάγκαι, αὐτῆς τῆς πολιτείας ὁ θεμελιώδης καὶ κύριος σκοπός, καὶ τὸ ἀγαπᾷν τὸν πλησίον δὲν εἶνε ὅ,τι ἐπιζητοῦν ὅλοι οἱ θέλοντες νὰ φέρουν τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν εἰς τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, τὰς ὁποίας διαταράττει καὶ κλονίζει ὄχι μόνον ἡ ἀδικία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδιαφορία καὶ ἀσπλαγχνια; Ποῦ λοιπὸν ἔχει νὰ σταθῇ ἡ μωρὰ γνώμη, ὅτι τὰ συμφέροντα τοῦ κόσμου τούτου εἶνε ξένα πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι πολεμοῦνται μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς καταφρονήσεως, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει πρὸς τὴν γῆν, διὰ τῆς ἀποκλειστικῆς προσηλώσεως, τὴν ὁποίαν ἐμβάλλει διὰ τὸν οὐρανόν;

Καταφρονεῖ τὸ Εὐαγγέλιον τὰ τῆς γῆς; Ἄ! Καὶ περισσότερον τούτου κάμνει: *τὰ φονεύει*. Ἀλλὰ φονεύει μόνον τὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐν αὐτῇ καὶ ὅ,τι διὰ κτηνώδους ἐξαχρειώσεως καὶ διαστροφῆς κάμνει τὸν ἄνθρωπον κτῆνος τοῦ βορβόρου, ἐνῷ ὁ Θεὸς τὸν θέλει, ὅπως τὸν ἔπλασε, πρόσωπον λογικὸν καὶ ἠθικόν, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐξασκουμένης δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης ὁριστικὸν καὶ τελικὸν τέρμα τῆς κτήσεώς του ἔχει τὸν οὐρανόν. Ἡ θρησκεία δὲν ἀνέχεται ὅ,τι ἀκάθαρτον, δὲν εὐνοεῖ ὅ,τι βδελυρόν, δὲν καλλιεργεῖ ὅ,τι ἄνομον καὶ ἄδικον, ἀλλὰ τὸ ἐκριζώνει ὁλοτελῶς.

Οἱ φονεῖς ἂς φωνάζουν κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου.

Οἱ ἄτιμοι ἐπίσης.

Οἱ κλέπται ὡσαύτως.

Οἱ κακοποιοὶ ὅλοι ἂς φρυάττουν κατ' αὐτοῦ.

Τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ἡ ἀπειλή των.

Τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ὁ καταγγελεύς των.

Τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ἡ καταδίκη των.

Ἀλλ' ἡ κοινωνία ἡ σωφρονοῦσα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον διαβλέπει τὴν ἄγκυραν καὶ τὴν σωτηρίαν, τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειάν της, τὴν θεραπείαν καὶ τὴν ὑγείαν της, διότι τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ἡ ἄρσις πάσης ἀνομίας, τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ἡ ψυχὴ πάσης δικαιοσύνης καὶ ἀγαθοεργίας, καὶ ἂν δίδῃ τὴν αἰωνίαν ζωὴν εἰς ὅσους τὰς ἐντολάς του φυλάττουν, ἀλλὰ καὶ μόνον αὐτὸ προστατεύει τὴν εἰρήνην τοῦ οἴκου καὶ συνδιαλλάσσει καὶ συναρμόζει ὅλα τὰ κοινωνικὰ συμφέροντα, διότι αὐτὸ ἐξόχως φονεύει καὶ αὐτὰς τὰς ἐγκληματικὰς τάσεις καὶ διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως δημιουργεῖ τοὺς ἥρωας τῆς ἀγαθοεργίας, χωρὶς τὴν ὁποίαν οἱ κοινωνικοὶ σάλοι δὲν θὰ παύσουν ποτέ.

«Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τὶ ἔτι ὑστερῶ;»

Αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Κύριον ὁ νεανίσκος, ὅταν τοῦ ἐδηλώθη ποίας ἐντολῆς ἡ ἐνέργεια θέλει τοῦ δώσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἡ ἀπάντησις αὐτή, ἡ μ' ἐρώτησιν συνοδευομένη, τοῦ Ἰουδαίου νεανίσκου, μᾶς διαφωτίζει τὸ ὅλον τοῦ χαρακτῆρος του.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τὸν ὑπερασπίζει ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πονηρὸν τὸν χαρακτηρίζουσι καὶ φρονοῦσιν ὅτι πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἦλθε, διὰ νὰ τὸν πειράξῃ. Καὶ πολὺ εὐλόγως προβάλλει ὅτι, τὸ τοῦ Μάρκου ὅτι «ὁ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν», καὶ τὸ ὅτι περίλυπος ἀπῆλθεν, ὅταν ὁ Κύριος τοῦ ἐφανέρωσε τὸν ὅρον τῆς τελειότητος, τὰ δύο ταῦτα ἀποκλείουν τὸν χαρακτηρισμὸν του, ὡς ἀνθρώπου ὑπούλου καὶ πονηροῦ, ὅστις νὰ πειράξῃ τὸν Ἰησοῦν ἠθέλησε.

Ἠμποροῦσεν ὅμως πιθανῶς νὰ τὸν κατηγορήσῃ τις ὅτι, χωρὶς νὰ το ἐννοῇ, ἔφερεν εἰς τὴν ψυχήν του ὑπερηφάνειάν τινα, ἡ ὁποία ἐσκίαζε καὶ ἐμόλυνε τὴν ὅλην του καθαρότητα. Διότι δὲν λέγει τοὐλάχιστον ὅτι ὅλα ταῦτα ἐφύλαξεν ἐκ νεότητός του ὅσον ἠμπόρεσεν, ἀλλὰ θεωρεῖ ὅτι ἀπέναντι τῶν γνωστῶν ἐντολῶν τοῦ νόμου καμμίαν ἔλλειψιν, οὐδὲ τὴν παραμικράν, ἔχει, ὅτι ἀπέναντι αὐτῶν εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν δεδικαιωμένος, καὶ μόνον νὰ μάθῃ φλέγεται, ἂν εἰς ἄλλο τι ἀνώτερον μένῃ ὀπίσω, τὸ ἀνώτερον δὲ τοῦτο πρέπει νὰ εἶνε βεβαίως ἡ ὑπερτάτη πλέον καὶ ἄκρα ἀρετή, ἀφοῦ θὰ εἶνε ἀνωτέρα καὶ τοῦ ν' ἀγαπᾷ τις τὸν πλησίον του καθὼς τὸν ἑαυτόν του. Δὲν ὑπολανθάνει τάχα εἰς τοῦτο ἀλαζονεία τις καὶ ὑψηλοφροσύνη καὶ φυσίωσις ἀποδεικνύουσα ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης δὲν εἶχε ῥίζας ὅπως ἔπρεπεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεανίσκου; Καὶ ἡ τελευταία ἀπάντησις τοῦ Κυρίου, νὰ πωλήσῃ τὰ ὑπάρχοντά του, δὲν του ἐλέχθη ἄραγε ἐπίτηδες, διὰ νὰ τὸν ταπεινώσῃ καὶ τὸν καταρρίξῃ ἀπὸ τὸ ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον μὲ τόσην πεπίοθησιν ἀνεβίβασε τὸν ἑαυτόν του;

Ὁ Λουκᾶς μᾶς ἀποκλείει αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Διότι μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ νεανίσκου ὅτι πάντα ταῦτα ἐφύλαξε, λέγει ὅτι «ὁ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν.» Ἐὰν ἐγωισμὸς καὶ ὑπερηφάνεια ἐνέπνεε καύχησιν εἰς τὸν νεανίσκον καὶ πλάνην περὶ τῆς ἠθικῆς του καταστάσεως, θλίψεως μᾶλλον αἴσθημα θὰ διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλ' οὗτος «ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν». Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ἦτο βλέμμα εὐαρεσκείας καὶ ἡ ἀγάπη προεκλήθη ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι εἶχεν ἀπέναντί του ψυχὴν καθαρὰν καὶ ἐκλεκτήν. Ὅταν

ὁ νεανίσκος ἔλεγεν ὅτι ἐφύλαξεν ὅλα ἐκ νεότητός του, ἔλεγε μὲ ἁπλότητα καὶ εἰλικρίνειαν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ἐξομολογούμενος τὴν ἀληθῆ κατάστασίν του, ὅπως μὲ πᾶσαν εἰλικρίνειαν θὰ ὡμολόγει ποίαν ἐντολὴν δὲν ἐφύλαξεν ἐὰν συνέβαινε νὰ εἶνε εἰς καμμίαν ἐξ αὐτῶν ἔνοχος καὶ παραβάτης.

Γεννᾶται ὅμως ἡ ἑξῆς ἀπορία. Ἀφοῦ ὁ Χριστὸς τοῦ εἶπεν ὅτι τὴν αἰώνιον ζωὴν θ' ἀποκτήσῃ τὰς ἐντολὰς φυλάττων, αὐτὸς δὲ τὰς ἐφύλαττε, καθὼς ὁ ἴδιος εἶπε, διατὶ δὲν ἐθεώρησεν ὅτι κατέχει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ψυχικήν του σωτηρίαν, ἀλλὰ ἐπέμεινε νὰ μάθῃ εἰς τί ἀκόμη ὑστερεῖ;

Φρονῶ ὅτι ἡ ἐρώτησις αὕτη εἶχε τὸν ἀκόλουθον λόγον. Αἱ ἐντολαί, τὰς ὁποίας ἀπηρίθμησεν ὁ Χριστός, ἦσαν πᾶν ὅ,τι ἔλεγε καὶ ὁ νόμος. Ἀλλ' ἡ τελειότης, τὴν ὁποίαν ὁ ἀγαθὸς διδάσκαλος ἐκήρυττεν, ἦτο ἀνωτέρα ἐκείνης ἡ ὁποία διὰ τοῦ Μωυσέως διετυπώθη. Καὶ δι' αὐτὸ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκαλίαν φανερὰ ἐξέφρασεν ὅτι ἀπαιτεῖ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ὁ παλαιὸς νόμος ἐπέβαλε διὰ τῶν διατάξεων αὐτοῦ. Ὁ νεανίσκος λοιπὸν ἐγνώριζε, διότι ἤκουσεν, ὅτι κατὰ τὸν Χριστὸν ἡ ἠθικὴ τελειότης τῆς ψυχῆς ἀπαιτεῖ καὶ τὴν πλήρωσιν ὅρων, τοὺς ὁποίους δὲν προέβλεπεν ὁ Μωσαϊκὸς νόμος. Ὁποῖοι τάχα νὰ ἦσαν οἱ ὅροι οὗτοι;

Ἡ ψυχή του, ἐφλέγετο νὰ λάβῃ ὡρισμένην γνῶσιν. Ὅ,τι διὰ Μωυσέως ἐζητήθη τὸ κατεῖχεν. Ἀλλὰ τί ἦτο τὸ *ἐπὶ πλέον* ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζήτει ὁ Ἰησοῦς; Τοῦτο νὰ μάθῃ ἦτο ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐρωτήσεώς του. Καὶ δι' αὐτό, ὅταν τῷ εἶπεν ὁ Κύριος «τήρησον τὰς ἐντολάς», ὁ νεανίσκος ἠρώτησε «ποίας»; Δὲν ἐγνώριζε τάχα τὰς ἐντολὰς τοῦ Δεκαλόγου; Τὰς ἐγνώριζεν· ἀλλ' αὐτὸς ἤξευρεν ὅτι *πλέον τι* ἀπῄτει ὁ Ἰησοῦς, καὶ τοῦτο νὰ πληροφορηθῇ ἐπόθει ἡ καρδία του. Ἡ συνείδησίς του, ὡς Ἰουδαίου, ἦτο ἱκανοποιημένη. Ἀλλ' αὐτὸς ἤθελε νὰ ἔχῃ, ὡς λέγομεν σήμερον, χριστιανικὴν συνείδησιν. Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς αὐτὴν θὰ ἦτο ἐλλιπής, ἠρώτησε «*τί ἔτι ὑστερῶ*;»

Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι.

Τί ἔτι ὑστερεῖ; ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐπληροφόρησεν. «Εἰ θέλεις, τῷ ἀπήντησε, τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.»

Ἐνταῦθα ὁ Κύριος διακρίνει τοὺς ὅρους τῆς πλήρους ἠθικῆς τελειότητος ἀπὸ τοὺς ὅρους τῆς ἀποκτήσεως τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἐάν τις σέβηται τὴν ζωήν, τὴν τιμήν, τὴν περιουσίαν τῶν ἄλ-

λων καὶ εἶνε ἀθῶος ἀπὸ πᾶσαν ἀδικίαν· ἐὰν τιμᾷ τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του· ἐὰν ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του, καθὼς τὸν ἑαυτόν του, κληρονομεῖ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ἀλλ' ἐὰν θέλῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἠθικῆς τελειότητος καὶ νὰ λάβῃ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν θείαν βασιλείαν, χρεωστεῖ κἄτι περισσότερον νὰ κάμῃ. Τί; Νὰ πωλήσῃ τὰ ὑπαρχοντά του, νὰ τὰ δώσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ὁλοψύχως τὸν Κύριον, εἰς αὐτοῦ μόνου τὴν ὑπηρεσίαν ἀφοσιούμενος, μὲ αὐταπάρνησιν τελείαν, καὶ ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν καὶ ζωὴν καὶ τὰ πάντα ἀψηφῶν χάριν τοῦ θελήματός του.

Καὶ οἱ μὲν ὅροι τῆς ἀποκτήσεως τῆς αἰωνίου ζωῆς, ὅροι ψυχικῆς σωτηρίας, εἶνε ὅροι καθολικοί, τῶν ὁποίων ἡ τήρησις τοὺς πάντας ὑποχρεώνει.

Αἰώνιον ζωὴν θέλεις;

Μὴ φόνευε.

Αἰώνιον ζωὴν θέλεις;

Μὴ μοίχευε· μὴ κλέπτε· μὴ ψευδομαρτύρει.

Αἰώνιον ζωὴν θέλεις;

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

Αἰώνιον ζωὴν θέλεις;

Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς τὸν ἑαυτόν σου.

Ἐὰν ταῦτα δὲν ἐφύλαξας· ἐὰν ἓν μόνον ἐξαὐτῶν παρεβίασας, ζωὴν αἰώνιον δὲν εἰμπορεῖς νὰ ἀποκτήσῃς. Διότι οἱ ὅροι τῆς κληρονομίας τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου εἶνε ὅροι ἀπόλυτοι καί γενικοί, τοὺς πάντας ὑποχρεοῦντες.

Οἱ τῆς πλήρους ὅμως ἠθικῆς τελειότητος ὅροι δὲν ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀπολύτου καὶ τοῦ ἀφεύκτως ἀπαιτητοῦ. Τὸ νὰ πωλήσῃς τὰ ὑπάρχοντά σου, νά τα δώσῃς εἰς τοὺς πτωχοὺς μένων σὺ πτωχὸς καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδας τοῦ ἑαυτοῦ σου, ἀπὸ φροντίδας οἰκογενείας, ἀπὸ φροντίδας ὑλικάς, νὰ θέσῃς τὸν ἑαυτόν σου ὅλον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου, ἀδιαφορῶν ἂν θὰ ἔχῃς ποῦ νὰ κλίνῃς τὴν κεφαλήν, τοῦτο δὲν ἐπιβάλλεται πρὸς σωτηρίαν, ἀλλ' εἶνε καὶ μένει ζήτημα τῆς προαιρέσεώς σου. Οὕτω τὸ ἐνόησεν ὁ Χριστός· «εἰ *θέλεις* τέλειος εἶναι». Εἶνε λοιπὸν ζήτημα θελήσεως καὶ ζήτημα δυνάμεως.

Δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο «ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω»; Καὶ *μὴ χωρῶν* σώζεται, ἐὰν τὰς ἐντολὰς φυλάττῃ. Ἀλλ' ὁ *χωρῶν* χάριν τοῦ εὐαγγελίου αὐτὸς τελειοῦται.

Ὅσοι λοιπὸν ἀπέδωκαν εἰς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου «εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησον κτλ.» ὅσοι τοῦ ἀπέδωκαν τὸ νόημα ὅτι

διατάσσει τοὺς θέλοντας νὰ σωθῶσιν, νὰ πωλήσουν τα ὑπάρχοντά των καὶ νὰ παραιτήσουν τὰ πάντα, αὐτοὶ δὲν ἐξηγοῦν ἀλλὰ παρεξηγοῦν. Διότι συγχέουν τοὺς ὅρους τῆς σωτηρίας οἵτινες κεῖνται εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν, καὶ εἶνε δι' ὅλους ὑποχρεωτικοί, μὲ τοὺς ὅρους τῆς ἄκρας ἠθικῆς τελειότητος, οἵτινες ἀπαιτοῦσι πλήρη αὐταπάρνησιν, καὶ ἀφίνονται εἰς τὴν θέλησιν ἑκάστου.

Μία ὅμως παρατήρησις εἶνε ἀναγκαία. Ὑπάρχουν περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ πλήρης τελειότης καὶ ἡ ἄκρα αὐταπάρνησις, ἐξερχόμεναι ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς θελήσεως, καταντοῦν ὅροι ὑποχρεωτικοί.

Πότε;

Ὅταν, εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, ἡ παράβασις τῶν ὅρων τῆς τελειότητος ἀποτελεῖ παράβασιν τῶν ὅρων τῆς σωτηρίας.

Ἂς ἀριθμήσωμεν τοιαύτας περιπτώσεις.

Σοὶ λέγουν, φερ' εἰπεῖν,—ὅπως συνέβαινεν ἄλλοτε—ἀπαρνήσου τὸν Χριστὸν, εἰ δ' ἄλλως, δημεύομεν τὰ κτήματά σου.

Τὶ ὀφείλεις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει;

Ἓν καὶ μόνον.

Ν' ἀκολουθήσῃς τὸν Χριστόν, παραιτῶν τὰ πάντα

Διότι θέλων νὰ μείνῃς εἰς τὰ ὑπάρχοντά σου, θ' ἀπαρνηθῇς τὸν Κύριόν σου.

Ἀλλὰ τοιουτοτρόπως ὄχι μόνον τέλειος δὲν ἠμπορεῖς νὰ εἶσαι, ἀλλὰ καὶ νὰ σωθῇς δὲν ἠμπορεῖς.

Ἢ σοὶ λέγουν «γίνου συνεργὸς εἰς τὸ δεῖνα ἔγκλημα, μὴ τολμήσῃς νὰ ὑψώσῃς φωνὴν ὑπὲρ τοῦ ἀδικουμένου, διότι θὰ καταστρέψωμεν τὰ συμφέροντά σου.»

Καὶ ἐδῶ ὅ,τι θὰ πράξῃς δὲν μένει εἰς τὴν προαίρεσίν σου, ἀλλὰ σοὶ ἐνδεικνύεται ὑποχρεωτικόν· ὀφείλεις ἀπολύτως ν' ἀποφύγῃς τὸ ἔγκλημα, ὀφείλεις ἀπολύτως νὰ βοηθήσῃς τὸν ἀδικούμενον, ἔστω καὶ ἂν ἀπογυμνωθῇς. Ἐὰν δὲν το πράξῃς, ὄχι μόνον τέλειος δὲν εἶσαι, ἀλλὰ καὶ πᾶν δικαίωμα χάνεις ἐπὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ὥστε, ἂν χρέος μας δὲν εἶνε πάντοτε νὰ παραιτῶμεν τὰ ὑπάρχοντά μας, *ἀλλ' ὅταν συμβῇ αὐτὸ μόνον νὰ μᾶς ἀπομένῃ, διότι ἀλλέως Χριστιανοὶ νὰ μείνωμεν δὲν ἠμποροῦμεν*, χρεωστοῦμεν εἰς τὰς ἐσχάτας νὰ προβαίνωμεν θυσίας, ἂν θέλωμεν τὴν ψυχήν μας νὰ κερδήσωμεν καὶ τὴν αἰώνιον ν' ἀσφαλίσωμεν ζωήν.

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις «ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶνε

καὶ ἀρεταί, διὰ τὰς ὁποίας δὲν εἶνε ὅλοι ἱκανοί. Διὰ τοῦτο εἶπεν *ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω*. Ἀφοῦ δὲ καὶ διὰ τὴν πλήρη τελειότητα δὲν εἶνε ὅλοι ἐξίσου ἱκανοί, διατὶ ἐγκλημ*α*τῶ ἂν καὶ εἰς ἄκραν ἀκόμη ἀνάγκην δὲν δείξω τελείαν αὐταπάρνησιν; *Μήπως* θὰ συμβῇ, *ἐπειδὴ δὲν θὰ θέλω*; Θὰ προέλθῃ *ἐκ τοῦ ὅτι δὲν δύναμαι*».

Ἀπαντῶ:

Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι *δὲν χωρεῖ τις*.

Τὸ νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον εἶνε δικαίωμά του.

Ἀλλὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν γενετήσιον ὁρμήν του ἐκτὸς τοῦ γάμου, θὰ εἶνε ἔγκλημά του.

Ἀλλ' ἀφοῦ δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς σωφροσύνην;

Ὀφείλει ἐν τούτοις νὰ δύναται.

Καὶ δι' αὐτὸ δύναται.

Δὲν εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ παλαίῃ μὲ τὸν ἑαυτόν του, ἐὰν εἰμπορῇ γυναῖκα νὰ λάβῃ.

Ἀλλ' ἐὰν δὲν λάβῃ, ὀφείλει νὰ παλαίσῃ καὶ νὰ νικήσῃ.

Δύναται δέ.

Πῶς;

Ὁ Χριστὸς εἶπε: «παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι· παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι».

Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἄκρας ἠθικῆς τελειότητος καὶ τῆς πλήρους αὐταπαρνήσεως, ὅταν καταντήσῃ καθῆκον ὑποχρεωτικόν.

Ἡ παράλειψίς της τότε φέρει τὸν χαρακτῆρα ἐγκλήματος. Καὶ δι' αὐτὸ δὲν εἶνε πλέον ζήτημα θελήσεως. Δυνάμεθα δέ. Δυνάμεθα τὰ πάντα νὰ παραιτήσωμεν, ἐὰν ἠθικὴ ἀνάγκη ἀπόλυτος ἤθελεν ἀπαιτήσει τοῦτο. Διότι ὁ Θεὸς ὅστις μᾶς ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον, αὐτὸς μᾶς δίδει καὶ τὴν δύναμιν νὰ τὸ τηρήσωμεν, ἀρκεῖ θερμῶς νὰ τὸν παρακαλέσωμεν καὶ ἀκραδάντως νὰ πιστεύσωμεν ὅτι μᾶς ἀρκεῖ ἡ χάρις του, καὶ ὅτι ἡ δύναμίς του ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.

Ἓν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Ἤκουσεν ὁ ἐρωτήσας τὶ ἀκόμη τοῦ ἔλειπε, διὰ νὰ γείνῃ τέλειος. Ἡ ψυχή του, ἡ διψῶσα πληροφορίαν, ἠξεύρει τώρα ὅ,τι ἐφλέγετο νὰ μάθῃ. Τὶ χαρὰ ἆρά γε νὰ ἔσεισε τὰ στήθη τοῦ νεανίσκου, ὅταν ὁ Κύριος τοῦ ἔδωκε τὴν ἀπάντησιν, καὶ πόση εὐχαρίστησις θὰ ἐξήστραψεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅταν

φανερὰ ἐμπρός του ἔκειτο τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου τέλειος θὰ ἐγίνετο, χωρὶς ἀπὸ κανένα νὰ εἶνε ὕστερος κατὰ τὴν ἀρετήν; Πτωχοὶ οἰκογενειάρχαι, χῆραι ἔρημοι, ὀρφανὰ ἐγκαταλελειμμένα, χαίρετε! Πλούσιος θέλει πωλήσῃ τὰ πολλὰ ὑπάρχοντά του καὶ θέλει τὰ μοιράσῃ εἰς ἐσᾶς. Σκιρτήσατε καὶ εὐφράνθητε!

Ἀλλὰ τί βλέπω; Ὁ νεανίσκος σκυθρωπάζει. Ἵνα τὶ τοῦτο νέε Ἰουδαῖε; Ἐπιθυμία σου μεγάλη ἐκπληροῦται. Ὅ,τι τόσον σ' ἐβασάνιζε λελυμένον τώρα εἶνε. Γνωρίζεις τὶ σοῦ λείπει, γνωρίζεις τὶ ἔχεις νὰ ἀποκτήσῃς. Καὶ δύνασαι. Ἀντὶ νὰ ἔχῃς κτήματα, σοὶ προτείνεται νὰ ἔχῃς τὸν Ἰησοῦν. Ἀντὶ τοῦ πλούτου τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις καὶ περιωρισμένος εἶνε, ἄστατος καὶ προσωρινός, σοὶ προτείνεται νὰ ἔχῃς θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, ἄπειρον ἀσφαλῆ, αἰώνιον. Καὶ περιμένεις ἀκόμη; Καὶ δὲν λέγεις πρὸς τὸν Κύριον «τὰ πάντα παραιτῶ ἵνα σὲ ἀκολουθήσω»;

Φεῦ! Τίποτε τοιοῦτο. Ἀλλόκοτος ἀντίφασις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας! Ὁ νεανίσκος σιωπᾷ· οὔτε λέξις εὐχαριστίας, οὔτε λέξις παραδοχῆς. Θλίβεται μέν, ἀλλὰ καὶ δὲν στέργει νὰ συμορφωθῇ. Τὰ κτήματά του εἶνε ἰσχυρότερα τοῦ Ἰησοῦ. Πῶς νὰ τὰ ἀφήσῃ; Τὸ φάσμα τῆς πτωχίας τὸν τρομάζει. Ἐν τῇ παραιτήσει τῆς περιουσίας του βλέπει ἐκμηδενισμένην τὴν ὕπαρξίν του. Καὶ ἀρνεῖται νὰ ὑποταχθῇ. «Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· *ἦν γὰρ ἔχει κτήματα πολλά*.»

Ἆ! Πόσον ὁ Κύριος εἶχε δίκαιον ὅταν ἀντέθετεν εἰς τὸν Θεὸν τὸν Μαμμωνᾶν! Ὁ ἔρως τοῦ πλούτου εἶνε ὁ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους πλέον τυραννικός. Καὶ ἔρχεται ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅταν τεθῇ τὸ δίλημμα, «ἢ τὸν Θεόν ἢ τὴν περιουσίαν,» ἡ ψυχή, τοῦ χρήματος δούλη, συσφίγγεται δυνατώτερα εἰς τὰ δεσμά του, φοβουμένη τὴν ἐλευθερίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν καλεῖ ὁ Θεός. Πταίει τὸ χρῆμα; ἐρωτᾷ ὁ Χρυσόστομος. Καὶ ὁ ἴδιος ἀπαντᾷ: ὄχι, ἀλλ' οἱ κυριευόμενοι ὑπ' αὐτοῦ. Τὸ γεγονὸς ὅμως εἶνε ὅτι τὸ χρῆμα, τὸ πολὺ χρῆμα, καταντᾷ πειρασμὸς δυνατὸς κατὰ τῆς αὐταπαρνήσεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἰδοὺ διατί, ὅταν ἀκούω νὰ ζηλεύουν τὸν πλούσιον, ἐγὼ οἰκτου μᾶλλον ἄξιον τὸν κρίνω. Ἡ ψυχὴ τοῦ χριστιανοῦ, διαθέσει, πρέπει πάντοτε νὰ εἶνε ἑτοίμη, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ τὰ πάντα παραιτήσῃ χάριν τοῦ θείου θελήματος· ἀλλ' ὁ πολὺς πλοῦτος, δελεάζων καὶ δεσμεύων, τὴν κρατεῖ τυραννικῶς εἰς τὴν ἰδικήν του ἐξουσίαν.

Εἶνε ἀνάγκη λοιπὸν νὰ κηρύξῃ ἐν γένει ἡ χριστιανικὴ κοινωνία πόλεμον κατὰ τοῦ πλούτου; Ὄχι. Ἀπεδείξαμεν ἀλλαχοῦ ὅτι τὸ ν' ἀποκτήσῃ τις δικαίως τὸν πλοῦτον καὶ φιλανθρώπως

νὰ τὸν μεταχειρίζηται, δὲν καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλ' ὁ πολὺς πλοῦτος ἀποτελεῖ συνήθως κίνδυνον τῆς ψυχῆς, καὶ φρόνιμος ἄνθρωπος, τὴν σωτηρίαν του ἀγαπῶν, πρέπει ν' ἀρκῆται εἰς τὸ ὀλιγώτερον, διὰ νὰ ἔχῃ πλέον ἀσφαλῆ τὴν ἠθικήν του ἐλευθερίαν. Μὴ δὲν βλέπωμεν καθημερινῶς εἰς τὴν κοινωνίαν ὅτι τοῦ πλούτου ἡ περισσὴ αὔξησις κάμνει τὸν κάτοχόν του πλέον ἀχόρταγον καὶ πλέον πλεονέκτην, νεκρώνουσα εἰς τὴν καρδίαν του τὰ αἰσθήματα τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς ὀλιγαρκείας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους εὐσπλαγχνίας;

Ἀλλὰ κερδίζεις πολλά. Κέρδιζε. Τοῦτο δὲν σοι ἐμποδίζεται, ἐὰν νομίμως κερδίζῃς. Κράτει ὅμως σχετικῶς ὀλίγα. Πῶς; ἐλεῶν καὶ μεταδίδων εἰς τοὺς πτωχούς. Καὶ ὅσῳ περισσότερα δίδεις, τόσῳ καλήτερον διὰ σέ. Διότι μένεις μᾶλλον ἐλεύθερος, κύριος τοῦ χρήματος, ὄχι δοῦλος αὐτοῦ, καὶ ὅταν πλουσίως ἐνασκῇς τὴν φιλανθρωπίαν, ἂν ἔλθῃ ὥρα ἀπαιτοῦσα τὸ πᾶν νὰ θυσιάσῃς, ἡ ψυχή σου δὲν θὰ ἀντιτάξῃ ἀκατανίκητον ἀντίστασιν ὁποίαν ἐδοκίμασεν ἡ ψυχὴ τοῦ νεανίσκου ὅστις ἀπῆλθε λυπούμενος, διότι εἶχε κτήματα πολλά. Τὸ πολὺ καὶ τὸ περισσόν, διὰ τὸ ὁποῖον τόσοι θὰ τὸν ἐμακάριζαν, αὐτὸ ἀκριβῶς ἦτο ἡ δυστυχία του, διότι αὐτὸ τὸν ἠνάγκασε νὰ προτιμήσῃ τὴν κατοχὴν τῶν προσκαίρων ἀγαθῶν, ἀπορρίπτων τὸν θησαυρὸν τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἦτο εὐσεβὴς αὐτός, καὶ ἀγαθὰς εἶχε διαθέσεις καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου ἐφύλαττε, καὶ ἐπιθυμία φλογερὰ τὸν διέκρινε νὰ ἀποκτήσῃ ἀκόμη ὅ,τι τοῦ ἔλειπε. Καὶ ὅμως ἡ δύναμις τοῦ πλούτου ἐνίκησεν εἰς τὴν καρδίαν του καὶ προβληματικὴν ἔκαμε καὶ αὐτὴν τὴν σωτηρίαν του. Πῶς λοιπὸν θὰ σωθῶσιν οἱ πλούσιοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπὸ τὸ χρῆμα ἀπορροφώμενοι, ἐν αὐτῷ κινούμενοι, ἐν αὐτῷ ζῶντες, καὶ ἀπὸ τὴν ἀδιάλειπτον τῆς περιουσίας των αὔξησιν φλεγόμενοι, νομίζουσιν ἐν τούτοις ὅτι μὲ τὴν ἐκτέλεσιν θρησκευτικῶν τινων τύπων καὶ μὲ ἀσήμαντα ἐλέη ἀποκτῶσι δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν;

Ὅπου πολὺς πλοῦτος καὶ πολλὴ ἁμαρτία, συνήθως καὶ δουλεία πολλὴ ἐκεῖ. Μετρία περιουσία εἶνέ τι ἀσφαλέστερον διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν καὶ τι πρεπωδέστερον εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν. Διότι ὅπου πλουτοῦσι περισσῶς οἱ μέν, καὶ ἀμέτρως στεροῦνται ἄλλοι, ὄχι μόνον τελειότης βίου χριστιανικοῦ εἶνε ἀδύνατος ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἄκρας ἀντιθέσεως τῶν ἀτόμων γεννῶνται πάθη καὶ ῥήξεις κοινωνικαί, αἱ ὁποῖαι ἀντίκεινται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀδελφότητος, τὰς ἀποτελούσας

τὴν οὐσίαν τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὰς ἀντιθέσεις αὐτὰς κυρίως ἔχει ἀφορμὴν ὁ σοσιαλισμός. Εἰς τῶν πλουσίων τὰς χεῖρας κεῖται τοὺς ἐξ αὐτοῦ ν' ἀποφύγωσι κινδύνους. Πῶς; Πιστεύοντες ὅτι ἐμπαθῶς προσκείμενοι εἰς τὸν πλοῦτόν των καὶ εἰς τὴν περισσὴν αὔξησίν του ἀσχολούμενοι, διακινδυνεύουσι τὴν ψυχικήν των σωτηρίαν. Ἡ πίστις αὕτη, ὁ φόβος οὗτος εἶνε ὁ μόνος ἱκανὸς νὰ τοὺς κάμῃ περισσότερον φιλανθρώπους, καὶ ἐπομένως ὀλιγώτερον πλουσίους. Μὲ τὰ δύο δὲ ταῦτα καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θὰ εἶνε ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰς κατακραυγὰς καὶ τοὺς κινδύνους τῶν ἀνατρεπτικῶν στοιχείων, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν αἰώνιον θὰ κερδήσωσι ζωήν, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ ἐπίγειος βίος, μὲ ὅσας εὐτυχίας καὶ ἡδονὰς καὶ ἂν διαρρεύσῃ, δὲν εἶνε μόνον ματαιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ φοβερωτάτη τῶν συμφορῶν.

Κυριακὴ δεκάτη τρίτη.

(Ματθ. κα'. 33—42)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν· ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοί, ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτόν, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς· καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε

ἐν ταῖς Γραφαῖς· **Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;**

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ποῖος ὁ οἰκοδεσπότης τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς, ὅστις ἐφύτευσε τὸν ἀμπελῶνα;

Ὁ εἷς καὶ Ἀληθινὸς Θεός.

Ὁ δὲ ἀμπελὼν ποῖος;

Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός.

Σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἰακώβ, ηὐξήθη ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ὡς τοῦ οὐρανοῦ τὰ ἄστρα καὶ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. Καὶ διὰ νὰ μείνῃ ἀσάλευτος εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ φέρῃ καρποὺς δικαιοσύνης καὶ μέγας μείνῃ πάντοτε, ἀκαταπάτητος καὶ ἰσχυρός, ὅλα τὰ μέτρα ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ οὐρανίου προστάτου του. Ἐδόθη *φραγμὸς* εἰς αὐτόν, χωρίζων καὶ προφυλάττων, ὁ *νόμος*. Ἐδόθη *ληνός*, προδιαθέτων εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἔλευσιν καὶ τὸν διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ ἐξιλασμόν, τὸ *θυσιαστήριον*. Καὶ ἐδόθη *πύργος*, προστατεύων τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὁ *ναός*.

Ἀλλ' ὁ *φραγμὸς* — *νόμος* ἐχρειάζετο φύλακας, διὰ νὰ μὴ καταπατηθῇ καὶ καθαιρεθῇ.

Φύλακας, ἐχρειάζετο καὶ ὁ *ληνὸς* — *θυσιαστήριον*, ἵνα μὴ διὰ την ἁμαρτίαν μιανθῇ.

Φύλακας ἐχρειάζετο καὶ ὁ *ναὸς* — *πύργος*, διὰ νὰ μὴ κυριευθῇ ὑπὸ τῆς ἀσεβείας καὶ ὑπὸ τῆς ἀνομίας κρημνισθῇ.

Καὶ ὁ *ἀμπελὼν* — *λαὸς*, περὶ τὸν ὁποῖον ὁ φραγμὸς — νόμος, μεταξὺ τοῦ ὁποίου ὁ ληνὸς—θυσιαστήριον, καὶ ὁ ναὸς—πύργος, γεωργοὺς ἐχρειάζετο ὅπως τὸν καλλιεργῶσι καὶ καρποὺς φέρῃ εὐσεβείας, δικαιοσύνης καὶ ἀγαθότητος.

Οἱ φύλακες οὗτοι καὶ οἱ γεωργοὶ ἦσαν οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ διδάσκαλοι, ὑπεύθυνοι διὰ τὴν τήρησιν τοῦ νόμου, ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἁγιότητα τοῦ θυσιαστηρίου, ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ναοῦ, ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ λαοῦ, ὑπόχρεοι καὶ αὐτοὶ νὰ φέρωσι πλουσίους ἠθικοὺς καρποὺς καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ

προαγάγωσι μεταξὺ τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον τοῖς ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός.

Τί δ' ἔκαμαν αὐτοί;

Ἀφῆκαν τὸν νόμον νὰ καταπατῆται, αὐτοὶ πρῶτοι καταπατοῦντές τον.

Καὶ ἀφῆκαν τὸν νόμον νὰ διαστραφῇ, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διαστρέφοντές τον.

Καρποί των ἦσαν ἡ ἀπόσβεσις πάσης ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ζωῆς, ἡ ξηρὰ προσήλωσις εἰς τύπους νεκρούς, τοῦ θυσιαστηρίου ἡ βεβήλωσις, τοῦ ναοῦ ὁ μολυσμός, ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ φιλαργυρία, ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀνομία.

Πρὸ τοιαύτης καταχρήσεως ἐμπιστοσύνης καὶ ἐντολῆς ἔστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς—φαρισαίους καὶ γραμματεῖς, τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἤτοι τοὺς προφήτας.

Διατί;

Ἡ παραβολὴ αὐτὴ λέγει «λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ».

Τίνος;

Τοῦ ἀμπελῶνος.

Ὅ ἐστιν ἔστειλεν ὁ Θεὸς τοὺς προφήτας, ὡς ἀντιπροσώπους καὶ πληρεξουσίους του, ὅπως ζητήσωσιν εὐθύνας τοῦ τί ἔγεινεν ὁ νόμος του, τὶ ἔγεινε τὸ θυσιαστήριόν του, τὶ ἔγεινεν ὁ ναός του, τὶ ἔγεινεν ὁ περιούσιος λαός του εἰς χεῖρας ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους τοὺς ἐνεπιστεύθη.

Καὶ οἱ προφῆται ἤλεγξαν καὶ ἐπέπληξαν, ἐδίδαξαν καὶ ἐφοβέρισαν.

Ὁ Θεὸς ὡς δίκαιος ἐζήτει εὐθύνας, ἀλλ' ὡς μακρόθυμος ἀπηύθυνε συμβουλάς.

Τί δὲ ἔκαμαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι;

Μετενόησαν;

Ὄχι.

Συνῆλθον;

Ὄχι.

Ἐζήτησαν συγχώρησιν;

Ὄχι.

Μετεβλήθησαν;

Οὔτε.

Ἀλλὰ τί;

Ἐπηύξησαν καὶ ἐκορύφωσαν τὰ ἐγκλήματά των.

Τοῦ Θεοῦ ὑβρισταί, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σεβασθῶσι τοὺς ἀντιπροσώπους του.

Ἄλλους ἐκ τῶν προφητῶν ἔδειραν, ἄλλους διὰ πριονισμοῦ ἐφόνευσαν, καὶ ἄλλους ἐλιθοβόλησαν.

Καὶ τότε περισσότερον ἐθρασύνθησαν καὶ ἐξετράπησαν.

Παρεβίασαν ἀναιδέστερον τὸν νόμον.

Καὶ προοδεύοντες αὐτοὶ εἰς διαστροφὴν περισσοτέραν, διέστρεψαν καὶ τὸν λαόν, τὸν ὁποῖον, σκοτίζοντες καὶ διαφθείροντες ἐξεμεταλλεύοντο συγχρόνως καὶ τὸν ἐλήστευον!

Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐμακροθύμησε καὶ πάλιν.

Καὶ ἔστειλε καὶ ἄλλους προφήτας.

Ὅπως ἐπιτιμήσωσι καὶ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ὅπως συνετίσωσιν.

Ἔστω ὅτι καὶ φονεῖς εἶχον γείνῃ.

Ἔστω ὅτι εἶχον βεβηλώσῃ τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερά.

Δὲν ἐζητήθη ἀκόμη ἡ τιμωρία των, ἀλλ' ἡ διόρθωσίς των.

Ἐὰν ἤθελον μετανοήσῃ, πᾶν ἔγκλημά των ἤθελεν ἐξαλειφθῆ.

Ἀλλὰ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἦσαν πλέον τοῦ αἵματος οἱ ἄνθρωποι.

Τίποτε δὲν ἔστερξαν, καὶ τίποτε δὲν εἰσήκουσαν.

Σκληροτράχηλοι καὶ διεστραμμένοι, τὸν φόνον ἔδωκαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐν τούτοις Αὐτὸς θέλει νὰ περιμείνῃ καὶ ἀποπειρᾶται ἀκόμη νά τοὺς φέρῃ εἰς τὸν δρόμον τὸν εὐθύν.

Καὶ δὲν στέλλει πλέον τοὺς δούλους του· στέλλει αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱόν του, φέροντα οὐχὶ τὴν ἐκδίκησιν, ἀλλὰ τὸ ἔλεος καὶ τὴν χάριν.

Ἀπόπειρα ἀνωφελής.

Ἡ μεγάλη μακροθυμία καὶ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ εὗρεν ἐμπρός της τὴν πείσμονα, τὴν ἀγρίαν, τὴν μοχθηρὰν ἀντίστασιν καὶ τὴν σκληρὰν πώρωσιν τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων.

Τὰ γνωρίσματα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εὑρίσκοντο καθαρὰ καὶ σαφῆ εἰς τὰς Γραφάς των. Καὶ τὰ ἔργα του τὸν ἐμαρτύρουν λαμπρότερον πάσης προφητείας.

Ἀλλ' αὐτοὶ τὸν ἐμίσησαν καὶ τὸν κατεδίωξαν, καὶ μίαν διαρκῆ σκέψιν καὶ μανίαν εἶχον, πῶς νὰ θανατώσωσιν αὐτόν, καὶ συμβούλια περὶ τούτου ἔκαμναν, ἐνοχλούμενοι ἀπὸ τὴν παρουσίαν του, φρυάσσοντες διὰ τὰς νουθεσίας του, καὶ θεωροῦντες ὡς τὸν μεγαλήτερον θρίαμβον τὴν καταστροφήν του.

Καὶ τοιουτοτρόπως οἱ φονεῖς τῶν προφητῶν δὲν ἐδίστασαν νὰ γείνουν φονεῖς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἰδοὺ ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν διὰ παραβολῆς ἐξέφρασεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἱστορία, ἡ ὁποία εἶχε πραγματοποιηθῆ, ὅταν τὴν παραβολὴν ἔλεγεν, ὡς πρὸς τὴν καταπάτησιν τοῦ νόμου καὶ τὸν φόνον τῶν προφητῶν, δὲν ἤργησε δὲ νὰ πραγματοποιηθῆ καθ' ὁλοκληρίαν, ὅταν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐθανατώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἤτοι ἔξω τῆς πρωτευούσης πόλεως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.

Μετὰ τὴν μακροθυμίαν ἡ δικαιοσύνη.

Ἡ ἀνομία ἔχει τὴν σειράν της. Ἀλλὰ καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν ἰδικήν της.

Ὑβρίσθη;

Θὰ πατάξῃ εἰς τέλος.

Καὶ ὅστις τὴν ἐρράπισε θέλει συντριβῆ.

«Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, ἀναφωνεῖ μετὰ μελαγχολίας καὶ ὀργῆς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν».

Εὐλόγως.

Ὅταν οἱ φαρισαῖοι ἐφώναζον ὅτι τοῦ Ἀβραὰμ εἶνε τέκνα, ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης ἔλεγε: «Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξεσθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. Ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται. Πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται».

Ὡς χάρις καὶ σωτηρία ἦλθε καὶ διὰ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Χριστός, καὶ δι' αὐτοὺς ἦλθε πρῶτον. Ἀλλ' ὁ ὑπ' αὐτῶν φόνος του τοὺς ἀπεξένωσεν ἀπὸ τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν χάριν, καὶ τοὺς ἔθεσεν ὑπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν κατάραν!

Τοὺς καρπούς των ἐζήτησεν. Αὐτοὶ ὅμως καρπὸν δὲν ἔφεραν.

Καὶ λοιπὸν *κακοὶ ἀπωλέσθησαν κακῶς.*

Ἀπὸ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου ἔγειναν τὸ βδέλυγμα μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. Ὅπως αὐτοὶ κατεπάτησαν τὸν φραγμὸν τοῦ νόμου, κατεπατήθη καὶ ἡ πόλις των. Τῶν προφητῶν οἱ φονεῖς, τοῦ Ἰησοῦ οἱ σταυρωταί, εἰς πέλαγος ἐκυλίσθησαν αἱμάτων περάσαντες ἐν στόματι μαχαίρας. Καὶ κατάρατοι οἱ ἄλλοτε εὐλογημένοι, ἔμειναν ἔξω τοῦ νέου ἀμπελῶνος, τῆς Ἐκκλησίας

τοῦ Χριστοῦ, ἄλλοι δὲ γεωργοὶ κληθέντες, τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι αὐτῶν, ἀπέδωκαν εἰς τὸν Θεὸν τοὺς καρποὺς τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πίστεώς των, τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς εὐλαβείας των, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης των.

Οἱ φαρισαῖοι ἐν τῇ τυφλώσει των ἐνόμισαν ὅτι φονεύοντες τὸν Ἰησοῦν *ἐξέκαμνον* τελείως μὲ αὐτόν, ὅτι αὐτὸς μὲν δὲν θὰ ὑπῆρχε παραδιδόμενος εἰς τὴν λήθην, ἐνῷ ἐκεῖνοι θὰ ἔμενον μεγάλοι καὶ κραταιοί, ἥσυχοι καὶ ἀνενόχλητοι.

Καὶ ὅμως αὐτοὶ τῶν Γραφῶν οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ ἑρμηνευταὶ ἠδύναντο νὰ γνωρίζωσι τί θ' ἀπέβαινε καὶ μετὰ τὸ ἔγκλημά των. Καὶ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὁδηγεῖ εἰς τὸ νὰ γνωρίσωσι καὶ συνετισθῶσιν.

«Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς Γραφαῖς, *Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν*;»

Ὁποία θαυμαστὴ ἱστορικὴ ἐκπλήρωσις τῆς φωνῆς τοῦ Ἡσαΐου! Ὁ καταφρονηθεὶς Κύριος ὑπὸ τῶν Φαρισαίων ἔγεινεν ὁ θεμέλιος καὶ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς οἰκοδομῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ λίθος, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔθεσεν, εἶνε λίθος αἰώνιος, κείμενος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἀνθρωπότητος εἰς καύχημα καὶ ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς θαυμασμὸν αὐτῆς.

Διδάγματα ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀμπελῶνος.

Ἓν ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς παραβολῆς τοῦ ἀμπελῶνος εἶνε τὸ ὅτι οἱ νόμοι δὲν εἶνε ἀσφαλεῖς καὶ ὁ σκοπός των δὲν πραγματοποιεῖται, ὅταν τὰ πρόσωπα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνετέθη ἡ ἐφαρμογή του, τῆς ἀνομίας δοῦλοι, ἐργάζωνται πρὸς καταπάτησιν καὶ καταστροφήν του. Δὲν ἔπεται βέβαια ἐκ τούτου ὅτι οἱ καλοὶ νόμοι κανὲν ὄφελος δὲν φέρουν. Ἀκολουθεῖ ὅμως τὸ ὅτι τότε ζοῦν οἱ νόμοι καὶ τότε φέρουν τοὺς καρπούς των, ὅταν ἄρχοντες φιλόνομοι τοὺς ἐφαρμόζουν καὶ πολῖται ὑπήκοοι τοὺς τηροῦν. Μὴ δὲν ἔχουν τὸν σκοπὸν καὶ τὸν ὠφέλιμον λόγον των οἱ φραγμοὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν λοιπῶν κτημάτων; Ἀλλ' ὅταν τοὺς φραγμοὺς πρῶτοι οἱ φύλακες καταρρίπτουν, τί ὠφέλησε τότε τὸ ὅτι ἅπαξ εἶχον τεθῇ;

Λέγουν ἐν τούτοις μερικοί: «οἱ καλοὶ νόμοι ἐξασφαλίζουν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐναντίον τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς φαυλό-

τητος ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων· ὅταν ἴδητε ὅτι παραβιάζεται νόμος τις, ἔστω καὶ καλός, τοῦτο συμβαίνει διότι τὸ ὅλον σύστημα τῶν νόμων εἶνε πλημμελὲς καὶ δὲν ἐπρονόησαν δι' ὅλας τὰς ἐγγυήσεις πιστῆς τηρήσεως καὶ ἐφαρμογῆς».

Ἀπάτη καὶ πλάνη!

Βεβαίως νόμοι σοφώτεροι *αὐξάνουν* τὰς ἐγγυήσεις τῆς ἐφαρμογῆς των, ἀλλὰ μόνον μεγάλη ἁπλότης ἠμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι καθιστῶσιν *ἀσφαλῆ* καὶ *ἀναγκαίαν* τὴν ἐφαρμογὴν ταύτην.

Ἀφίνω ὅτι νομοθέται ἄνομοι καὶ αὐθαίρετοι δὲν θὰ ψηφίσουν ποτὲ νόμους, οἱ ὁποῖοι νὰ δένουν τὰς χεῖράς των καὶ νὰ καθιστῶσιν ἀδύνατον τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ὀρέξεών των. Ἑπομένως σύστημα ἀσφαλῶν κατὰ τὸ δυνατὸν νόμων ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μόνον εἰς χώραν ὅπου ἡ πλειονότης τοὐλάχιστον τῶν πολιτευομένων καὶ πολιτῶν ἔχει χαρακτῆρα φιλόνομον καὶ ἠθικόν. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἅπαξ ὀργανωθῇ σύστημα σοφῶν νόμων, εἰς τὸ ὁποῖον διάφορα μέτρα ἐλήφθησαν διὰ τὴν πιστὴν ἐφαρμογήν των, αὕτη εἶνε τότε πραγματικῶς ἐκτὸς κινδύνου; Ἐὰν τὰ ἀσφαλιστικὰ ταῦτα μέτρα ἐνεργῶνται, καλῶς. Ἀλλὰ ἂν αὐτὰ ἀκριβῶς μείνουν πρὸ πάντων ἀνενέργητα; Ἢ μήπως τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, ὅταν ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους κεῖται ἡ ἐφαρμογή των, πονηροὶ ὄντες, δὲν θελήσωσι νὰ τὰ ἐφαρμόσωσιν, ἡ δὲ κοινὴ γνώμη, διεστραμμένη κατὰ τὸ πλεῖστον, δὲν θελήσῃ καὶ αὐτὴ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τήρησίν των; Ἢ μήπως εἶνε ἀδύνατον ἓν ἄλλο, τυπικῶς μὲν καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι νὰ ἐνεργῆται ὅ,τι διατάσσει εἷς νόμος, δι' ἐθελουσίας δὲ τυφλώσεως καὶ μεροληψίας νὰ παραβιάζηται ἐν πράγματι καὶ νὰ δολοφονῆται ἡ σειρὰ τῶν νόμων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ εἰλικρινὴς λειτουργία ἐγγυᾶται καὶ τὴν τήρησιν τῶν λοιπῶν;

Οἱ καλοὶ νόμοι σώζουν, ἀλλ' ὅταν ἐφαρμόζωνται ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Καὶ σωφρονῶν λαός, ὅστις δὲν θέλει τὴν καταστροφήν του, πρέπει ν' ἀναδεικνύῃ ἄρχοντας εὐσυνειδήτους καὶ χρηστούς, ἕτοιμος νὰ τοὺς κρημνίσῃ εἰς τὴν πρώτην ὄρεξιν τὴν ὁποίαν ἔδειξαν, νὰ θυσιάσωσι τὸν νόμον εἰς τὸ ἰδικόν των τὸ θέλημα.

Ἐὰν ὁ νόμος σώζῃ τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὸν νόμον σώζει τὸ καλὸν ἦθος καὶ ἡ ἀγαθὴ θέλησις.

Ὁ Ἀριστοτέλης τὸ εἶχεν εἴπῃ: «βέλτιον δὲ ἦθος βελτίονος ἀεὶ αἴτιον γίνεται πολιτείας».

Ὅπου ἡ ἀλήθεια αὕτη δὲν κατανοηθῇ, ἐκεῖ ἡ ἀνομία ἀντικα-

θιστᾷ τὸν νόμον, τὸ ἔγκλημα φονεύει τὴν δικαιοσύνην, λαοὶ δέ, οἱ ὁποῖοι συμπράττουν ἢ ἀνέχονται τὸν φόνον τοῦτον, ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἀσφαλῶς ὅμως καὶ ἀφεύκτως, θέλουν φονεύσῃ τὸν ἑαυτόν των.

Ἕτερον δίδαγμα διὰ τοὺς καυχωμένους ἐπὶ πατραγαθίᾳ.

Καλὸν τὸ νὰ ἔχῃ τις προπάτορας ἀγαθούς. Ἀλλὰ δυστυχία εἰς ἐκεῖνον ὅστις ὡς ἰδικήν του ἀξίαν ἐννοεῖ νὰ ἔχῃ μόνην τὴν ἀξίαν τῶν προπατόρων του.

Οἱ Γάλλοι λέγουν ὅτι «ἡ εὐγένεια ὑποχρεώνει»· καὶ ὁ καυχώμενος διὰ τοὺς προγόνους του πρέπει πάντοτε ὑπ' ὄψιν του νὰ ἔχῃ ὅτι αὐτὴ ἡ καταγωγή του τὸν ὑποχρεοῖ νὰ τὴν τιμήσῃ καὶ ἐν τῷ ἰδικῷ του πρόσωπῳ, καὶ ὅτι οὐδέποτε οἱ πρόγονοι ἠμπόρεσαν νὰ σώσωσι τοὺς ἀπογόνους, ὅταν οἱ ἴδιοι μίαν μανίαν εἶχον, πῶς νὰ καταπέσωσι βαθύτερον καὶ νὰ καταστραφῶσιν ἀσφαλέστερον.

Τὶ ὠφέλησε τοὺς Ἰουδαίους τὸ ὅτι ἦσαν τέκνα τοῦ Ἀβραάμ; Τοῦ γενάρχου των ἡ πίστις δὲν ἐδικαίωνε τὰς ἰδικάς των ἀνομίας καὶ τὴν ἐπίμονον εἰς τὴν ἁμαρτίαν προσήλωσίν των. Καὶ ἡ αὐτὴ δικαιοσύνη, ἥτις ἀνέδειξεν ἐκεῖνον διὰ τὴν πίστιν, τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν ἀγαθότητά του, ἠτίμασεν, ἐτιμώρησε καὶ κατέλυσε τοὺς ἀπογόνους του διὰ τὸ ἄπιστον, τὸ ἀπειθὲς αὐτῶν καὶ τὸ σκληροτράχηλον.

Ἡ ἀρετὴ τῶν προγόνων ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ πλέον μακρόθυμον τὸν Θεὸν πρὸς τοὺς ἀναξίους υἱούς. Ἀλλ' ἡ μακροθυμία ὑποχωρεῖ τέλος εἰς τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἀμετανόητοι ὅταν μείνουν, τὸ κτύπημα ἐπέρχεται ἀμείλικτον καὶ βαρύ.

Οἱ ἄνθρωποι ἔχομεν ἀνάγκην πάντοτε τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἔχει τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκην. Ὅταν ἓν ἔθνος, μὲ ὡρισμένην εἰς τὸν κόσμον ἱστορικὴν ἀποστολὴν χρήσιμον εἰς τὴν θείαν βουλήν, ἀποστατήσῃ ἀπ' αὐτῆς, τὸ ἔθνος καταδικάζεται καὶ ἠμπορεῖ καὶ νὰ ἀφανισθῇ. Ἐνῷ ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἐγείρῃ ἕτερον ἔθνος ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν τὸ ἄλλο, δοῦλον τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἁμαρτίας του, ἐπρόδωκε καὶ ἠρνήθη.

Τὸν ἱστορικὸν αὐτὸν νόμον, τὴν θείαν ταύτην δικαιοσύνην καὶ τάξιν, ἂς λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικόν. Μετὰ τὴν φονικὴν ἀτιμίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἡμεῖς ἀνεδείχθημεν

ὁ ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου. Καὶ ἠγωνίσθημεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐκακουχήθημεν καὶ ἐταλαιπωρήθημεν καὶ ἐβασανίσθημεν καὶ τὴν ψυχήν μας ὑπὲρ αὐτοῦ ἐδώκαμεν, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοῦ ἐζήσαμεν καὶ ἀνέστημεν, ἐτιμήθημεν καὶ ἐδοξάσθημεν. Καὶ ὅτε δειναὶ ἡμέραι ἐνέσκηψαν ἐφ' ἡμᾶς, αὐτὸς ἀπὸ κινδύνων μᾶς ἔσωσεν, ἀπὸ ἐξοντώσεως μᾶς ἐλύτρωσε καὶ ὑπῆρξεν ἰσχὺς ἡμῶν καὶ κραταίωμα, ῥύστης καὶ σωτήρ.

Τὸ νὰ ἐλπίζωμεν διὰ τοῦτο εἶνε λογικόν.

Ἀλλὰ τὸ νὰ ἀλαζονευώμεθα εἶνε μωρόν.

Ὁ Θεὸς σώζει. Ἀλλὰ τοὺς αὐτοκτόνους οὔτε τὸ θεῖον νὰ σώσῃ ἠμπορεῖ.

Ἡ ὑπερηφάνεια τῆς καταγωγῆς, καταγωγῆς, τῆς ὁποίας ἠγωνίζοντο νὰ φανῶσι καθ' ὁλοκληρίαν ἀνάξιοι, κατέστρεψε κατὰ μέγα μέρος τοὺς Ἰουδαίους.

Διατὶ ἡμεῖς λησμονοῦμεν τόσον θλιβερῶς τὸ δίδαγμα τοῦτο;

Ἀποστατοῦμεν πολλάκις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐρήμους τοὺς ναούς του ἀφίνομεν, λατρείαν δὲν τῷ προσφέρομεν, παράκλησιν καὶ εὐχαριστίαν δὲν τῷ ἀπευθύνομεν, τὸν νόμον του οὐδὲ νὰ μάθωμεν φροντίζομεν, ἢ, καὶ ἂν τὸν γνωρίσωμεν, τὸν καταπατοῦμεν, τὸ κάθε τι δὲ κάμνομεν, διὰ νὰ χάσωμεν κάθε τίτλον τοῦ δικαιώματος τῆς ζωῆς, καὶ ἔπειτα διὰ μωρᾶς ἐλπίδος εἰς τὸν Θεὸν τῆς Ἑλλάδος τὸ θάρρος μας ἔχομεν, ἐνῷ καὶ τῆς μακροθυμίας του ἀνάξιοι φροντίζομεν νὰ καταντήσωμεν!

Θαρροῦμεν εἰς τὸν Θεὸν τῆς Ἑλλάδος! Ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτός, Θεὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, λησμονοῦμεν ὅτι εἶνε Θεὸς δικαιοσύνης τὴν κατὰ τῆς ὁποίας προσβολὴν εἰς κανένα δὲν ἐπιτρέπει ἀτιμωρητεί;

Ἐὰν μετὰ τῶν πατέρων μας ἦτο ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἤθελον νὰ εἶνε μετ' αὐτοῦ. Ἔπρεπε δὲ νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὅπως ὁ Θεὸς κανένα δὲν βιάζει νὰ μένῃ εἰς τὰς τάξεις του, τοιουτοτρόπως καὶ αὐτὸς ἀναγκαστικῶς δὲν μένει πλησίον οὐδενός;

Διώκομεν τὸν Θεὸν ἀπὸ τοῦ βίου μας, ἕτοιμοι νὰ τον ἐπικαλεσθῶμεν μόνον εἰς τοὺς κινδύνους μας. Ἀλλ' αὐτοὶ ὅτε ἐπέρασαν, τελείως πάλιν τὸν ἐλησμονήσαμεν, καὶ τοῦτο συχνὰ ἐπράξαμεν, νομίζοντες ὅτι ὁ Θεὸς θ' ἀνέχηται ἐπὶ πολὺ αὐτὸν τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ ὅτι θὰ ἐξακολουθῇ νὰ προστατεύῃ ἔθνος, τὸ ὁποῖον θέλει νὰ τὸν λατρεύῃ, μόνον ὅταν πρόκειται νά τον ἐκμεταλλευθῇ.

Ἆ! οὔτε ἄδικον οὔτε τολμηρόν τι θὰ εἴπω, ἐὰν βεβαιώσω ὅτι ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ κάμνει τώρα τὴν τελευταίαν ἀπό-

πειραν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἔθνους μας, καὶ ὅτι ἡ ὁριστική μας τύχη κρίνεται κατὰ τὴν σημερινὴν περίοδον τοῦ βίου μας.

Ἡ ἀλαζονεία ἡ μωρὰ ὅτι εἴμεθα φυλὴ προνομιοῦχος ἠμποροῦσα νὰ περιμένῃ τὸ πᾶν ἀπὸ τῆς προγονικῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἀναγκαίας εὐνοίας τοῦ Θεοῦ, εἶνε καιρὸς πλέον νὰ καθαιρεθῇ.

Οἱ πατέρες μας ἦσαν ἄξιοι νὰ ζήσουν καὶ ἔζησαν.

Καὶ διὰ νὰ γείνῃ εἰς ἡμᾶς ὅ,τι εἰς ἐκείνους ἔγεινε, πρέπει μὲ τὰ ἔργα μας νὰ δείξωμεν ὅ,τι κατέχομεν ἴσα δικαιώματα ἐπὶ τῆς θείας προστασίας καὶ ἐπὶ ἐνδόξου καὶ τετιμημένης ἱστορικῆς ζωῆς.

Κυριακῇ δεκάτῃ τετάρτῃ.

(Ματθ. κβ'.2—14).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. Πάλιν ἀπέστειλε τοὺς δούλους λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροι μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες. ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποί, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καί, ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδούς, συνήγαγον πάντας, ὅσους εὗρον πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ ἐφιμώθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας του, ὀνομάζεται εἰς τὰς Γραφὰς καὶ *νυμφίος* αὐτῆς.

Καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἡ ἵδρυσις, μὲ προορισμὸν νὰ καταρτίζωνται ἐν αὐτῇ πολῖται τῆς ἐν οὐρανοῖς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐκφράζεται ἐν τῇ ἀνωτέρῳ παραβολῇ ὡς γαμήλιος τελετή, εἰς τῆς ὁποίας τὴν τράπεζαν προσεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς —Πατὴρ τοὺς κεκλημένους αὐτοῦ.

Ποῖοι οἱ κεκλημένοι οὗτοι;

Οἱ Ἰουδαῖοι.

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ *πρῶτοι κατὰ τὴν τάξιν* κεκλημένοι, πρὶν ἢ ἀκόμη οἱ γάμοι τελεσθῶσι, πρὶν ἢ αὐτὸς ὁ νυμφίος—Χριστὸς ἐπιφανῇ, ἐνῷ ἀκόμη ἦτο *προεπηγγελμένος μόνον καὶ προσδοκώμενος*. Καὶ μολονότι ἐκ τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Θεοῦ προφητῶν τούτους μὲν ἔδειραν, ἐκείνους δὲ ἐλιθοβόλησαν, ἄλλους δὲ ἐφόνευσαν, μολονότι καὶ τὸν νυμφίον αὐτὸν εἰς θάνατον παρέδωκαν, ὁ πατὴρ ἐν τούτοις ὁ οὐράνιος, μὲ συγκατάβασιν ἄφατον, μὲ μακροθυμίαν δι' ἄνθρωπον ἀκατάληπτον, ὄχι μόνον προσεκάλεσε τοὺς φονεῖς τοῦ ἀναστάντος υἱοῦ του εἰς τὸ νὰ γείνωσι μέλη τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοῖς διεφύλαξε τὴν τάξιν τῆς προτιμήσεως, αὐτοὺς πρώτους προσκαλέσας.

Εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Ἰουδαίαν διέταξε πρῶτον ὁ Κύριος νὰ κηρυχθῇ τὸ ὄνομά του. Καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἔγειναν τὰ πρῶτα τῶν ἀποστόλων κηρύγματα, τοῦ Πέτρου προσκαλοῦντος νὰ ὁμολογήσωσι τὸν ἀναστάντα Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διὰ χειρῶν ἀνόμων σταυρώσαντες ἐφόνευσαν.

Πρόσκλησις ματαία!

Ἡ δοθεῖσα ἀπάντησις ἦτο ἀξία τοῦ προφητοκτόνου καὶ Χριστοκτόνου ἔθνους!

Δοῦλοι τῶν καθημερινῶν μεριμνῶν οἱ μέν, ἀδιαφοροῦντες διὰ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον, κατεφρόνησαν τὴν πρόσκλησιν. Μοχθηροὶ κακοῦργοι οἱ ἄλλοι, ἀντέταξαν ὕβρεις εἰς τὴν τιμητικὴν κλῆσιν, ἐδίωξαν δὲ καὶ ἐφόνευσαν ἀποστόλους καὶ διακόνους ἄνδρας, καὶ εἰργάσθησαν νὰ συμ-

πνίξωσι τοῦ Ἰησοῦ τὸ κήρυγμα καὶ νὰ καταλύσωσι τὴν Ἐκκλησίαν του, μὴ ἀνεχόμενοι ν' ἀκούωσι μηδὲ τὸ ὄνομά του.

Καὶ τότε, ἀλλὰ μόνον τότε ἡ μακροθυμία, συμπτύξασα τὰς πτέρυγάς της, ἀπέπτη, αὐστηρὰ δέ, βαρεῖα, καὶ ἀδυσώπητος, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

«Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε». Φοβερὰ ἐν τῇ συντομίᾳ της προδιαραφὴ τῆς ὑπὸ Οὐασπεσιανοῦ καὶ Τίτου καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ, ἥτις κινεῖ καὶ σήμερον τὴν φρίκην παντὸς ἀναγνώστου καὶ διδάσκει ὅτι τὰ πάντα ἐν τῷ Θεῷ εἶνε ἄπειρα, ἀπὸ τοῦ ἐλέους του μέχρι τῆς ἐκδικήσεώς του.

Ἀλλ' ἂν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ δὲν ἠθέλησαν, ἀλλὰ τὴν καταστροφήν των ἐπεζήτησαν, ὁ Θεὸς εὗρε τρόπον νὰ πληρώσῃ αὐτὴν ἀλλαχόθεν.

«Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. Πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ, ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους».

Διὰ τοῦ μέρους τούτου τῆς παραβολῆς ἐκφράζεται ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ, ὅπως προσέλθωσι τὰ ἔθνη εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ γάμου τοῦ Υἱοῦ του, ἤτοι ὅπως κληθῶσι νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐκκλησίας του καὶ διὰ τῶν δωρεῶν αὐτῆς καὶ τῶν χαρισμάτων γείνωσιν ἄξιοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς την βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἀλλά, θὰ εἴπῃ τις ἴσως, τὰ ἔθνη λοιπὸν ἐκλήθησαν, διότι οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐδέχθησαν τὴν ἰδικήν των κλῆσιν; Καὶ ἂν αὐτοὶ ἐδέχοντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, αἱ φυλαὶ αἱ ἄλλαι θὰ ἀπεκλείοντο ἀπ' αὐτῆς;

Τοῦ Ἰησοῦ τὸ αἷμα ἔρρευσε χάριν ὅλων τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ κανεὶς δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάστασίν του ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς ἀποστόλους «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. κη'. 19). Ὁ δὲ Παῦλος λέγει: «ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη.» (Γαλ. β'. 8). Καὶ Ἰουδαῖοι λοιπὸν καὶ ἔθνη ἐκαλοῦντο εἰς τὴν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἱδρυθεῖσαν ἐκκλησίαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ τελούμενος ἁγιασμὸς τῶν ψυχῶν φέρει πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ἡ Ἰουδαία ἐν ἀρχῇ εἶχεν ὁρισθῇ ὡς ἡ πρώτη

ἕδρα τῆς νέας ἐκκλησίας καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔσωζον τὸ δικαίωμα τῆς προτιμήσεως ἐν τῇ χρονικῇ τάξει τῆς κλήσεως εἰς αὐτήν. «Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες, εἶπεν ὁ Χριστός, ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. α'. 8).

Ἀλλὰ τῶν Ἰουδαίων ἡ ἐπιμόνως ἐχθρικὴ κατὰ τῆς ἐκκλησίας στάσις καὶ τὸ ἄπτωτον κατὰ τοῦ Χριστοῦ μῖσός των ὄχι μόνον ἐπετάχυναν τὴν κλῆσιν τῶν ἐθνῶν εἰς συγκρότησιν τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀνέδειξεν αὐτὰ ὡς τὸ μόνον ὑλικὸν διὰ τοῦ ὁποίου θ' ἀπηρτίζετο τὸ οἰκοδόμημα αὐτῆς. Καὶ ἐνῷ οἱ Ἰουδαῖοι *χάνοντες τὴν προτίμησιν, ἔχαιρον πρὸς τούτοις αὐτὸ τὸ δικαίωμα τῆς κλήσεως*, ἐν τῇ νέᾳ κλήσει οἱ Ἕλληνες ἀνεδεικνύοντο ὁ νέος ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου.

«Ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν».

Ποῖαι εἶνε αἱ ὁδοί;

Ὁ Κύριος λέγει «ἐγώ εἰμι *ἡ ὁδός*».

Καὶ ὁ Προφήτης εἶπε «διδάξω ἀνόμους τὰς *ὁδούς* σου καὶ ἀτεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι».

Ποῖαι εἶνε αἱ ὁδοὶ τοῦ Θεοῦ;

Ὁ νόμος του, τὰ παραγγέλματά του, αἱ ἐντολαί του, ἡ ἀληθινὴ πίστις καὶ λατρεία του.

Εἰς τὰς *διεξόδους* λοιπὸν τῶν ὁδῶν τούτων ἦσαν τὰ ἔθνη καὶ ἀπ' αὐτὰς ἔστειλε τοὺς δούλους του νὰ τοὺς καλέσουν.

Τί σημαίνει τοῦτο, νὰ κληθοῦν ἀπὸ τὰς *διεξόδους*;

Διέξοδοι εἶνε τῶν ὁδῶν τὰ ἄκρα. Νὰ κληθοῦν λοιπὸν τὰ ἔθνη ἀπὸ τὰς διεξόδους τοῦτο σημαίνει: ὅτι αὐτὰ δὲν ἦσαν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὅτι δὲν ἤξευραν καὶ δὲν ἐφήρμοζαν τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς του, καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν ἀπομάκρυνσίν των ἐκαλοῦντο νὰ γνωρίσουν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λατρεύσουν τὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸν Θεὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὴν ὁποίαν ἵδρυσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀκρογωνιαῖος αὐτῆς, θεμέλιος, νυμφίος, καὶ κεφαλή.

«Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδούς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.»

Ἀποσταλέντες δοῦλοι πρὸς τὰ ἔθνη ἦσαν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ τούτων διάδοχοι, μεταξὺ δὲ τῶν ἀποστόλων κορυφαῖος ὁ τῶν ἐθνῶν μέγας ἀπόστολος, τῆς ἐκλογῆς τὸ σκεῦος, ὁ Παῦλος, Καὶ ἡ ἱστορία βεβαιώνουσα τὴν ἀλήθειαν τῆς προρρήσεως τοῦ

Κυρίου, μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι τὰ ἔθνη ἐδέχθησαν τὸ κήρυγμα τὸ ὁποῖον ἐσκανδάλιζε τοὺς Ἰουδαίους, ἐπροσκύνησαν τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν ἐκεῖνοι, καὶ προσῆλθον εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ἀνὰ μυριάδας καὶ ἑκατομμύρια, ἀναγνωρίζοντες τὴν θείαν προέλευσιν τοῦ θεμελίου, τὸν ὁποῖον ἀπεδοκίμασαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι.

Ἀλλ' ἀκούω φωνὴν ἡ ὁποία μοὶ λέγει. «Τὸ νὰ κληθοῦν οἱ ἀγαθοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ εὔλογον βεβαίως καὶ δίκαιον εἶνε. Ἀλλὰ καὶ οἱ πονηροί; Τί ζητοῦν οἱ πονηροὶ ἐκεῖ ὅπου ἡ ἁμαρτία των δὲν δύναται νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ; Καὶ ἂν πονηροὶ καὶ ἀγαθοὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀξιοῦνται κλῆσιν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν προσκαλοῦνται νὰ παρακαθίσουν θείαν τράπεζαν, ποία λοιπὸν τότε ἡ μεταξύ των διαφορὰ καὶ ποία ἡ ἀξία ἀμοιβῆς, ἡ ὁποία δίδεται εἰς τὴν ἁγιότητα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἀποκλείεται ἡ πονηρία;

Καὶ διατί τότε ὁ Χριστὸς νὰ κηρύξῃ ὅτι οἱ δίκαιοι μόνον θέλουσι κληρονομήσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἐνῷ οἱ φαῦλοι θέλουσιν ἀπέλθῃ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν;

Σὲ σκανδαλίζει ἡ κλῆσις αὕτη ἀγαθῶν ἅμα καὶ πονηρῶν;

Ἀλλὰ πρόσεξε ὀλίγον.

Οἱ Ἰουδαῖοι αὐτοὶ δὲν ἦσαν κεκλημένοι;

Δὲν εἶχον μάλιστα τὰ πρωτεῖα τῆς κλήσεως;

Καὶ ταῦτα ἐνῷ ἔγειναν προφητοκτόνοι· καὶ ἔτι πλέον· ἀφοῦ καὶ Χριστοκτόνοι κατήντησαν.

Τὸ νὰ καλῶνται ὅλοι εἶνε τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς θείας χάριτος καὶ ἀγαθότητος, ἥτις θέλει ὅλοι νὰ σωθῶσι καὶ ὅλοι τέκνα Θεοῦ νὰ γείνωσιν.

Ἀλλ' *ἄλλο κλῆσις* καὶ *ἄλλο δικαίωσις*.

Αὐτὴ ἡ παραβολὴ διακρίνει εἰς τὸ τέλος τοὺς *κλητοὺς* ἀπὸ τῶν *ἐκλεκτῶν*.

Ἐὰν καλῶνται ὅλοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ δεκτοὶ γίνονται καὶ δικαίωμα διαμονῆς ἀποκτῶσι *μόνον οἱ ἄξιοι*.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἡ ὁποία διέπει τὴν θείαν βασιλείαν, ἀνακηρύττεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἐκφραστικώτατα ἐν τῷ τέλει τῆς παραβολῆς: «Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ ἐφιμώθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτόν, καὶ

ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

Ὅστις καθαρός, ὅστις λελουσμένος, ὅστις ἡγιασμένος καὶ στολισμένος μὲ τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος, τὴν ἀγάπην, τὴν χαράν, τὴν εἰρήνην, τὴν μακροθυμίαν, τὴν χρηστότητα, τὴν ἀγαθωσύνην, τὴν πίστιν, τὴν πραότητα, τὴν ἐγκράτειαν, ὅστις τὸν Χριστὸν ἐνεδύθη, κατὰ τὴν φράσιν καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ Παύλου, αὐτὸς ἔχει τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ποῖοι δὲ δὲν ἔχουν ἔνδυμα γάμου;

Οἱ γυμνοὶ ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω ἀρετάς, οἱ ἄδικοι, οἱ ἄνομοι, οἱ ῥυπαροί, οἱ ἀκάθαρτοι, οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, οἱ ἐχθροὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ.

Καὶ οὗτοι καλοῦνται εἰς τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν ἐπιτύχουν, εἷς ὅρος ἀπαραίτητος ὑπάρχει: νὰ φορέσουν ἔνδυμα γάμου: ἤτοι νὰ γείνουν ἄξιοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἁγιότητος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἄλλως ἡ κλῆσίς των γίνεται ἄνευ ἐπωφελοῦς ἀποτελέσματος καὶ τὸ εὐεργέτημα μένει νεκρὸν καὶ ἀνενέργητον.

Τοῦτο ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ὁ Χριστὸς μὲ τὴν τύχην τοῦ ἑταίρου, ὅστις εἰσῆλθε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου. Ἐν τῇ ἀναξιότητί του, δὲν ἔγεινεν ἀνεκτός, ἀλλ' ἐξεδιώχθη. Καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς δικαιοσύνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἠσέβησε, δεσμευθεὶς ἐτέθη εἰς τὸ σκότος, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἐφαρμογὴ τῆς παραβολῆς καὶ εἰς πολλοὺς χριστιανούς.

Ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς παραβολῆς ταύτης ἂς λάβωμεν σωτήρια μαθήματα ὅλοι οἱ χριστιανοί. Καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀπευθύνεται ἡ κλῆσις νὰ μεταλάβωμεν ἀπὸ τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παρακαθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Καὶ ἐν τούτοις πολλοὶ ἐξ ἡμῶν εἶνε, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ προσέχουσι πρὸς τὴν κλῆσιν. Μωροὶ ὡς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ὡς ἐκεῖνοι πεπωρωμένοι, ἄλλοι μὲν εἴμεθα ὀνοματικὰ τῆς ἐκκλησίας μέλη, ξένοι πρὸς τὴν ἐνεργοῦσαν ἐν αὐτῇ χάριν, ἀδιάφοροι πρὸς τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου, δι' ἓν μόνον μεριμνῶντες, διὰ

τὰς ὑποθέσεις μας καὶ τὰ ὑλικά συμφέροντά μας, ἄλλοι δὲ καὶ πολεμοῦμεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὑβρίζοντες τὸν ἀρχηγόν της ζητοῦμεν νὰ καταλύσωμεν τὸ ἔργον του.

Ἐρωτᾷς τὸν ἕνα «πηγαίνεις εἰς τήν ἐκκλησίαν;» σοὶ ἀπαντᾷ «ἐγὼ ἔχω τὰ κτήματά μου· ποῦ καιρὸς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν;»

Ἐρωτᾷς ἄλλον «πηγαίνεις νὰ ἀκούσῃς κήρυγμα; μελετᾷς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου;» καὶ σοὶ ἀπαντᾷ «ἄ! φίλε μου, αἱ ἐμπορικαὶ ἐργασίαι δὲν συμβιβάζονται μὲ κηρύγματα καὶ εὐαγγέλια· αὐτὰ εἶνε δουλειὲς τῶν παπάδων.»

Καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ αὐταὶ προβάλλουν τὰς ἰδικάς των προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Σκουπίσματα, καθαριότης, τινάγματα, μαγείρεμα, ῥάψιμον, φροντίδες διὰ τὰ παιδιά, ὅλα ταῦτα τρώγουν τὸν καιρὸν μιᾶς οἰκοδεσποίνης. Ποῦ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ποῦ νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσῃ Θεοῦ λόγον ἢ νὰ ἀναγνώσῃ κανὲν θρησκευτικὸν βιβλίον;

Ἀπαντήσεις αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε ν' ἀνάπτουν τὴν ἀγανάκτησιν, ἐὰν δὲν ἔφεραν τὴν θλῖψιν εἰς τὴν καρδίαν.

Δὲν εὐκαιροῦμεν ἕνεκα τῶν ὑποθέσεών μας! Δὲν εὐκολυνόμεθα ἕνεκα τῶν συμφερόντων μας!

Ψεῦδος κακόηθες ἐὰν δὲν εἶνε οἰκτρὰ αὐταπάτη! Οἱ ἄνθρωποι οἱ δῆθεν μὴ εὑρίσκοντες καιρόν, τὸν ὁποῖον χριστιανικῶς νὰ διαθέσουν, εὑρίσκουν ἀρκετόν, τὸν ὁποῖον περισσῶς σπαταλοῦν.

Ἡμέραι καὶ ἑσπέραι ἔχουν χῶρον διὰ φλυαρίας, ἀργολογίας, ὕβρεις, καταλαλιάς, ἐπιβουλάς, δόλους, χαρτοπαίγνια, μέθας, διασκεδάσεις καὶ ἄλλας ἀσωτείας καιροῦ.

Ὑπάρχουν ἆρά γε πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἠμποροῦν νὰ εἴπουν ὅτι ὅλον τὸν καιρόν των τὸν διαθέτουν πάντοτε μόνον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς ἐργασίας των, χωρὶς νὰ ἔχουν χαμένας ὥρας, τὰς ὁποίας δὲν διέθεσαν ἀσκόπως, ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν τὰς διέθεσαν ἐπιβλαβῶς; Ἐὰν ὁ καθεὶς ἐρωτήσῃ τὸν ἑαυτόν του, θέλει ἴδῃ ὅτι μέρος τοῦ χαμένου αὐτοῦ καιροῦ ἤρκει διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν καὶ τὰ θρησκευτικά μας καθήκοντα καὶ νὰ λαμβάνωμεν τὴν κατὰ Χριστὸν μόρφωσιν, ὅπως γείνωμεν δεκτοὶ κατὰ τὴν μεγάλην Κρίσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Καὶ αἱ γυναῖκες, ὅσαι τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας καὶ τὰς οἰκογενειακὰς φροντίδας προφασίζονται, ὅταν ἐρωτῶνται ἂν ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντά των ὡς χριστιαναί, ἂν εἶνε ἀληθινὰ καὶ πραγματικὰ τῆς ἐκκλησίας μέλη, εἶνε τάχα αὐταὶ περισσότερον δικαιολογημέναι; Δὲν ἔχουν αὐταὶ καιροὺς χαμένους εἰς μάταιον καὶ ἐπιδεικτικὸν εὐτρεπισμὸν τοῦ οἴκου, εἰς καλλωπισμούς, εἰς ἐπισκέψεις, εἰς ὑποδοχάς, εἰς χορούς, εἰς θέατρα, εἰς ζαχαροπλαστεῖα, εἰς ἑσπερίδας ὑπερμεσονυκτίους, εἰς τεμπελιάν, εἰς φλυαρίαν, εἰς ἀτελείωτα κομπλιμέντα, καὶ τόσα ἄλλα, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός;

Καιρὸς δὲν ὑπάρχει διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων μας! Τετριμμέναι προφάσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν πείθουν καὶ ἐκείνους ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι τὰς μεταχειρίζονται. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον θὰ πείσουν τὸν Θεόν, ὅστις καιρὸν κερδισμένον θεωρεῖ κυρίως ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον διαθέτομεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας.

Ἐὰν γυμνὸν εἴχομεν τὸ σῶμά μας, θὰ ἐλέγομεν ὅτι δὲν ἔχομεν καιρόν, ὅπως ἐνδυθῶμεν;

Ἐὰν βρωμερὸν καὶ ἀκάθαρτον τὸ πρόσωπόν μας ἦτο, θὰ ἐπιστεύομεν ὅτι δὲν ἔχομεν καιρὸν ὥστε νὰ νιφθῶμεν;

Ἐὰν πυρκαϊά, πλήμμυρα τὸν οἶκον μας ἠπείλει, θὰ ἐλέγομεν ὅτι δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ προφυλαχθῶμεν;

Ἐὰν βασιλεύς τις ἐζήτει ὥρας μερικὰς τῆς ἑσπέρας πλησίον του νὰ περνῶμεν, θὰ ἐλέγομεν ὅτι καιρὸν δὲν ἔχομεν νὰ διαθέσωμεν πρὸς τοῦτο;

Καὶ ὅταν γυμνὴ εἶνε ἡ ψυχή μας καὶ ἀκάθαρτος, ὅταν ἡ κόλασις ἡ αἰωνία τὴν ἀπειλῇ μὴ φροντίζουσαν κατὰ Χριστὸν νὰ μορφωθῇ, ὅταν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπαιτῇ νὰ διαθέτωμεν μέρος τοῦ καιροῦ μας εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν κοινωνοὺς νὰ μᾶς κάμῃ τῆς αἰωνίου του βασιλείας, δὲν ἔχομεν καιρὸν δι' αὐτὰ ν' ἀφιερώσωμεν, ἢ δὲν ἔχομεν νοῦν διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι διὰ κάθε τι ἄλλο ἠδυνάμεθα νὰ προφασισθῶμεν καιροῦ ἔλλειψιν, ὄχι ὅμως δι' ἐκτέλεσιν καθηκόντων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ παντοτεινή μας τύχη;

Ἆ! Ἐὰν ἐγνωρίζομεν τὶ θέλῃ ἔλθῃ μίαν ἡμέραν ἐπὶ τὰς κεφαλάς μας ἐξ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον μὲ τόσην ἀφροντισίαν λέγομεν, ὅτι καιρὸν δὲν ἔχομεν εἰς τὸ νὰ ζήσωμεν ὡς ἀληθεῖς χριστιανοὶ καὶ νὰ ἐκτελέσωμεν τὸν κύριον ἐπὶ τῆς γῆς προορισμόν μας! Τῆς τύχης μας τοὐλάχιστον ὁ τρόμος, τῆς θείας ἐκδικήσεως ἡ φρίκη ἂς μᾶς συνετίσῃ, διὰ νὰ κάμνωμεν πρέπουσαν χρῆσιν τοῦ καιροῦ μας, ἐξοικονομοῦντες διὰ τὸν ἠθικὸν καταρτισμόν μας ὥρας ἀλλαχόθεν. Τῆς ψυχῆς μας ὁ εὐτρεπισμὸς εἶνε τὸ πρώτιστον ὅλων μας ἔργον, καὶ καιρός, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἀσχολίαν ταύτην δὲν ἐξηγιάσθη, εἶνε χαμένος καιρός, ἔστω καὶ παλάτια ἂν ἤγειρε, καὶ ἑκατομμύρια ἂν ἐσώρευσεν. Ὅστις θὰ χάσῃ τὸν καιρόν του εἰς τὸν ἐπὶ γῆς βίον του, θέλῃ χάσῃ πρὸ

τοῦ θείου βήματος τὴν ψυχήν του. Καὶ τὸν Θεὸν ἂν δὲν ηὐκαίρησε ν' ἀγαπήσῃ, τὸν καιρὸν του ὅλον θὰ καταδικασθῇ νὰ περᾷ αἰωνίως ἐκεῖ ὅπου τὸ σκότος τὸ ἀδιαπέραστον καὶ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἤ θὰ εἴπῃ τις: «ἐγὼ ἀνήκω εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Εἰς τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰς λειτουργίας της πηγαίνω, τὰς νηστείας της φυλάττω, τὰ βιβλία της ἀναγινώσκω, τὴν αἰώνιον ποθῶ ζωήν, καὶ ἐπομένως δεκτὸς θέλω γείνῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;»

Καὶ ὁ ἑταῖρος, περὶ τοῦ ὁποίου κάμνει λόγον ἡ παραβολή, μὴ δὲν ἤκουσε καὶ αὐτὸς τὴν εἰς τοὺς γάμους κλῆσιν; μὴ δὲν εἰσῆλθε καὶ αὐτός, διὰ νὰ παρακαθίσῃ καὶ εὐφρανθῇ εἰς αὐτούς; Ἀλλ' ὅ,τι ἔκρινε τὴν θέσιν του δὲν ἦτο τὸ ἂν εἶχε προσέξῃ εἰς τὴν κλῆσιν, ἀλλὰ τὸ ἂν εἶχεν ἔλθῃ ἄξιος αὐτῆς.

Τὸ νὰ ἔχωμεν κατ' ἀρχὴν τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον, τὸ νὰ μὴ καταφρονῶμεν τὴν ὑπόσχεσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἶνε ὅρος ἀπαραίτητος πρὸς τὸν ἠθικὸν καταρτισμόν μας καὶ τὴν παρ' ἡμῶν κληρονομίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἀλλ' ἄνευ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ καταρτισμοῦ τούτου, ἄνευ τοῦ ἐσωτερικοῦ καθαρισμοῦ μας, ἄνευ τῶν ἔργων τῆς ἁγιότητος καὶ τῆς ἀγάπης τῶν βεβαιούντων τὴν ζῶσαν πίστιν μας, οὐδὲν τὸ ὄφελος. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐκάλεσεν. Ἀλλ' ἐξ ἰδικῆς μας ὑπαιτιότητος ἡ κλῆσις ἀπέμεινεν ἀνενέργητος.

Ἐὰν ἡ προαίρεσίς μας δὲν ἐκαθαρίσθη, ἐὰν τὰ ἔργα μας εἶνε εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πίστιν μας, ἐὰν τὴν αἰώνιον ζωὴν θέλοντες εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐν τούτοις ἐπιμένωμεν, εἰς τῶν οὐρανῶν τὴν βασιλείαν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα δεκτοί.

Ἂς νομίζωμεν ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εὑρισκόμεθα, ὅτι μέλη της ἀποτελοῦμεν, ὅτι τῶν δωρεῶν της κοινωνοῦμεν, ὅτι διὰ τῆς ἐν αὐτῇ παρουσίας μας θέλομεν δικαιωθῆ.

Πλάνη.

Τὸ πνεῦμα εἶνε τὸ παριστάμενον.

Τὸ πνεῦμα εἶνε τὸ μετέχον.

Τὸ πνεῦμα εἶνε τὸ ζῶν.

Καὶ ὅστις μὲ τὸ πνεῦμά του τῆς Ἐκκλησίας δὲν μετέχει, ὅστις πνευματικῶς δὲν ζῇ ἐν αὐτῇ, ἐὰν εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐπιμείνῃ, τῆς Ἐκκλησίας μέλος δὲν δύναται νὰ εἶνε, διότι ἡ Ἐκκλησία εἶνε ἡ νύμφη ἡ ἄμωμος, ἡ ἄσπιλος, ἡ ἁγία, καὶ οἱ ἀκάθαρτοι δὲν ἔχουσι κανένα τόπον ἐν αὐτῇ.

Ἐὰν σωματικῶς παρίστανται, ἀλλ' ἐν τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ εἶνε ἀπόβλητοι ἀπὸ τῶν ἁγίων. Καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως

ἐὰν τυχὸν ἤθελον νομίσῃ ὅτι ἡ τυπικὴ καὶ νεκρὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ γῆς παρουσία των τοὺς ἐδικαίωσεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, θέλουσι διδαχθῇ ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι τὸν Χριστὸν μὴ ἐνδυθέντες, αὐτὸν ἀσφαλὲς θεμέλιον τοῦ μέλλοντός των μὴ θέσαντες, γυμνοὶ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἐγκαταμείναντες, ὑπῆρξαν μόνον ἄνομοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι δεσμῶν ἄξιοι ἔγειναν καὶ τιμωρίας αἰωνίου.

Βασιλείαν λοιπὸν οὐρανῶν θέλομεν; Κλητοὶ ὑπάρχοντες διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἂς φροντίσωμεν, αὐτὴν ἐπωφελούμενοι, καὶ ἐκλεκτοὶ ν' ἀναδειχθῶμεν.

Εἰς τοὺς γάμους τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μέρος νὰ λάβωμεν θέλομεν;

Ἔνδυμα γάμου ἂς ἐνδυθῶμεν.

Ποῖον;

Τῶν κατὰ Χριστὸν ἀρετῶν.

Ἤ, καλήτερα διὰ νὰ εἴπω, αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἂς περιβληθῶμεν, δι' αὐτοῦ καλύπτοντες τὴν ψυχικὴν γυμνότητά μας, δι' αὐτοῦ κατασκευάζοντες τὴν ἠθικὴν ἡμῶν εὐπρέπειαν καὶ ὡραιότητα, αὐτὸν ἔχοντες ἀσφάλειάν μας, καύχημά μας, θώρακα κατὰ τοῦ Διαβόλου, ὅπλον νικητήριον κατὰ τοῦ πονηροῦ.

Ἀλλὰ τὶ κάμνομεν, ὅταν νέαν στολὴν νὰ φορέσωμεν μέλλωμεν;

Καθαριζόμεθα καλῶς.

Καὶ ἀφοῦ τὴν φορέσωμεν, ἀπὸ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τὴν φυλάττομεν.

Ἂς καθαρίσωμεν λοιπὸν καὶ τὴν ψυχήν μας διὰ τῆς μετανοίας, τῆς ἐξομολογήσεως, τῆς συγχωρήσεως, ἐὰν τὸν Χριστὸν θέλωμεν νὰ ἐνδυθῶμεν, καὶ διὰ τῆς ἁγιότητος τοῦ βίου μας καθαρὰν τὴν στολήν μας ταύτην ἂς διατηρήσωμεν, διότι μόνον τοιουτοτρόπως θέλομεν γείνῃ δεκτοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ μόνον τοιουτοτρόπως θέλουσι μᾶς δοθῇ αἱ ἐκεῖ αἰώνιοι βασιλικαὶ δόξαι καὶ τιμαί.

Κυριακῇ δεκάτῃ πέμπτῃ.

(Ματθ. κβ'· 35—46).

Τῷ καιρῷ ἐκείῳ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. **Ἀγαπήσεις Κύ-**

ριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· **Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον του ὡς σεαυτόν.** Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ ; τίνος υἱός ἐστι ; Λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαβίδ. Λέγει αὐτοῖς. Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· **Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;** Εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν **Κύριον**, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ

Οἱ Φαρισαῖοι μὲ κάθε τρόπον ἐζήτουν νὰ περιπλέξωσιν, ἐκθέσωσι καὶ ἀπολέσωσι τὸν Ἰησοῦν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων μέσων μετεχειρίζοντο καὶ τοῦτο. Τῷ ἀπηύθυνον διαφόρους ἐρωτήσεις μὲ τὴν πονηρὰν σκέψιν ὅτι θὰ ἔλεγέ τι ἐναντίον τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, καὶ θὰ ἐλάμβανον ἐντεῦθεν ἀφορμὴν νὰ διεγείρωσιν ἐναντίον του τοὺς ὄχλους.

Καὶ εἶχον μὲν ἀποτυχῇ πολλάκις τόσον αὐτοί, καθὼς καὶ οἱ Σαδουκαῖοι, αἵρεσις Ἰουδαϊκή, ἡ ὁποία δὲν παρεδέχετο οὔτε πνεύματα οὔτε ἀνάστασιν ψυχῶν. Ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τοὺς διηρέθιζε περισσότερον καὶ τοὺς ἔκαμνε συχνότερον νὰ τὸν παρενοχλῶσι διὰ τῶν ἐρωτήσεων αὐτῶν.

Τοιοῦτό τι ἔγεινε καὶ τώρα. Συνῆλθον, συννενοήθησαν νὰ ὑπάγουν πρὸς συνάντησίν του, νομικὸς δέτις ἐξ αὐτῶν τῷ ἀπηύθυνε τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν: *Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;*

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· *Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.* Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· *Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται».

Ἂς ἐξετάσωμεν πρῶτον τὸ πνεῦμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἠρώτησεν ὁ νομικός.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει «καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικός, *πειράζων* αὐτόν.

Τί σημαίνει ἐδῶ τὸ «*πειράζων*» ;

Ἠθέλησε μὲ τὴν ἐρώτησιν νὰ τὸν *πειράξῃ*, ὅπως κοινῶς λέγομεν σήμερον, ἤτοι νὰ τὸν εἰρωνευθῇ, νὰ τὸν χλευάσῃ καὶ νὰ τὸν ἐρεθίσῃ ;

Μία τοιαύτη ἐρώτησις δὲν θὰ ἔφερε πρὸς τοιοῦτον σκοπόν· ἔπειτα ὁ χαρακτὴρ τοῦ νομικοῦ, καθὼς τὸν φανερώνει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ἀποκλείει τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν.

Ἤθελε πάλιν ἁπλῶς νὰ ἴδῃ ὁ νομικὸς ποίαν ἀπάντησιν θὰ ἔδιδεν ὁ Ἰησοῦς, διὰ νὰ πληροφορηθῇ πῶς ἐνόει οὗτος τὸν νόμον καὶ ποίαν ἐκ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ἐθεώρει τὴν πρώτην, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανὲν ἐλατήριον εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ πιθανῶς σφάλλοντα τὸν διδάσκαλον καὶ ἐκθέσῃ τοιουτοτρόπως αὐτόν, τὸν ὁποῖον μὲ τόσην λογικὴν εἶχεν ἀκούσῃ ἀποστομώσαντα πρὸ μικροῦ τοὺς Σαδδουκαίους ;

Ἀλλὰ τοῦτο μόνον τί ὠφέλει τοὺς Φαρισαίους οἵτινες ἐν τῇ σκέψει των σκοπὸν εἶχον δι' ἐρωτήσεων νὰ παγιδεύσωσι τὸν ἐλεγκτήν των ;

Τοῦ σκοποῦ τούτου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε ξένη ἡ ἐρώτησις τοῦ νομικοῦ. Εἶχε καὶ αὐτὸς *ἔν τινι μέτρῳ* τὰς προκαταλήψεις τῶν ἄλλων ἐναντίον τοῦ νέου διδασκάλου, ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας του κατήργει τὸν νόμον, καὶ ὑπέθετεν ὅτι ἐρωτῶν τὸν Ἰησοῦν θὰ ἀπέσπα ἴσως ἀπ' αὐτοῦ ἀπάντησιν δυναμένην νὰ τὸν ἐκθέσῃ καὶ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς ἔλεγχόν του. «Προσδοκῶντες, λέγει ὁ Χρυσόστομος, τινὰ λαβὴν παρέξειν αὐτοῖς, ὡς ἐπιδιορθωσόμενον αὐτήν, διὰ τὸ καὶ αὐτὸν δεικνῦναι ἑαυτὸν Θεόν, προβάλλονται τὴν ἐρώτησιν».

Ἀλλ' ἡ καρδία τοῦ νομικοῦ δὲν ἐδεσπόζετο ἀπὸ τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ἐφανάτιζον τοὺς Φαρισαίους καὶ τοὺς ἔκαμνον περισσότερον νὰ μαίνωνται, ὅταν εὐστόχως τοῖς ἀπήντα ὁ ὑπ' αὐτῶν παγιδευόμενος ἀναγκάζων αὐτοὺς εἰς σιωπήν. Ὁ ἐρωτήσας νομικός, ἀπὸ τὰς διαβολὰς τούτων ἐπηρεαζόμενος, ἐφαντάζετο διαστροφέα τινὰ καὶ καταλυτὴν τοῦ νόμου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τοιοῦτον, ὁποῖον τὸν ὑπέθετε, ἤθελε νὰ τὸν ἐκθέσῃ. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀπαντήσεώς του, ἀπαντήσεως ἀμέμπτου, ἡ ὁποία τὸν ἀπεδείκνυε γνώστην τέλειον τοῦ νόμου, τελείαν καὶ καθαρὰν ἔχοντα τὴν ἀντίληψιν τῆς οὐσίας, τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σκο-

ποῦ αὐτοῦ, ὁ ἀναλαβὼν νὰ ἐρωτήσῃ νομικὸς ἐφυγάδευσεν ἀπὸ τὸν νοῦν του πᾶσαν προκατάληψιν δυσμενῆ, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἰσχυροῦ σεβασμοῦ ἡνωμένου μὲ φλογερὸν ἐνθουσιασμόν, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ τὴν σκοτεινὴν λύσσαν τῶν Φαρισαίων: «Καλῶς, διδάσκαλε, ἀνεφώνησεν, ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἔστιν ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν» (Μάρκ. ιβ'. 32—34).

Πειράζων λοιπὸν ἦλθεν ὁ νομικός, καὶ κατήντησεν ἐπιδοκιμάζων καὶ ἐπευφημῶν. Καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον πολλοί, οἱ ὁποῖοι προκατειλημμένοι ἀνέλαβον νὰ ἐξετάσωσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, νικώμενοι ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐν αὐτῷ ἀλήθειαν καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ ἐξηγήσωσιν αὐτό, τὴν ἐργασίαν των ἐτελείωσαν ἑλκόμενοι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀνακηρύττοντες ὅτι ἀληθῶς υἱὸς Θεοῦ εἶνε.

Ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.

«Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;» ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· *Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.*

Ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν εἶνε τὸ πρώτιστον τῶν καθηκόντων μας δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀποδείξεως.

Τὰ αἴτια.

Ὀφείλομεν νὰ τὸν ἀγαπῶμεν πρῶτον ἀπὸ ὅλα καὶ περισσότερον ἀπὸ κάθε τι ἄλλο.

α'.) *Ὡς ἐκ τῆς ἀπολύτου ἀξίας του.* Διότι ὁ Θεός εἶνε ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια, τὸ ἀπόλυτον καλόν, τὸ ἀπόλυτον ἀγαθόν, ἡ ἀρχικὴ αἰτία πάσης ὑπάρξεως, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, τῆς σοφίας, τῆς ὡραιότητος, τῆς ἁρμονίας, σύμπαντος τοῦ κόσμου ἀοράτου καὶ ὁρατοῦ, δύναμις ὑπερτάτη καὶ ἀγάπη ἄπειρος, τὰ πάντα ποιήσας καὶ τὰ πάντα ἐφορεύων καὶ συγκρατῶν.

β'.) *Ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς σχέσεώς του.*

Τί εἶνε αὕτη ἡ σχέσις;

Πρῶτον *Δημιουργοῦ.*

Εἰς αὐτὸν ὀφείλομεν τὸ εἶναι· ὁ νοῦς ἡμῶν, ἡ καρδία ἡμῶν, ἡ ψυχὴ ἡμῶν, αἱ δυνάμεις ἡμῶν ὅλαι καὶ τὰ συναισθήματα, τὰ ὁποῖα μᾶς θέτουν ὑπεράνω τοῦ λοιποῦ κόσμου καὶ μᾶς ἀνυψοῦσι μέχρις αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ μας, ὥστε κατ' εἰκόνα αὐτοῦ νὰ εἴμεθα καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ νὰ γείνωμεν, εἶνε δῶρα τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν εἰς τὸν Θεόν.

Κατέχομεν τὴν βασιλικὴν ἐν τῇ δημιουργίᾳ θέσιν. Πεδιάδες εὐρεῖαι, ὄρη ὑψικόρυφα, ἄνθη θάλλοντα, πτηνὰ πετόμενα, θάλασσαι ἀτέρμονες, ἐκτάσεις τοῦ οὐρανοῦ ἀπέραντοι, ἄστρα καὶ ἥλιοι, ὅλη ἡ ἔμψυχος καὶ ἄψυχος κτίσις, αἱ δυνάμεις ὅλαι τῆς φύσεως, αἱ ἁρμονίαι, αἱ καλλοναί της, εἶνε μηδὲν ἐνώπιόν μας. Ψυχὴ μία ὑπὲρ τὸν κόσμον ὅλον κεῖται. Τί λοιπὸν ὀφείλει πρὸς τὸν Δημιουργόν της, ἢ ἀγάπην, τὴν πρώτην ἀγάπην, ὅλην αὐτῆς τὴν ἀγάπην;

Τί εἶνε δεύτερον ἡ σχέσις τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς;

Σχέσις *Παναγάθου Πατρός.*

Μᾶς ἠγάπησε πρὶν ἢ μᾶς πλάσῃ.

Ἐν τῇ ἀγάπῃ του μᾶς ἔθεσε κεφαλὴν τῆς δημιουργίας.

Καὶ μᾶς προώρισεν ὁμοιοί του ἠθικῶς νὰ γείνωμεν, καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας καὶ δόξης του, ὡς προσφιλῆ του τέκνα, νὰ κοινωνήσωμεν.

Καὶ ἡ ἀγάπη του καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγαθότης του προέβη περαιτέρω.

Ἠσεβήσαμεν πρὸς τὸ θέλημά του.

Ἀντὶ τῆς εὐχαριστίας τῷ ἀνταπεδώκαμεν ἀπείθειαν καὶ ἀγνωμοσύνην.

Τὸν νόμον του καταπατοῦντες αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸ ἐξ ἡμῶν, ἐφονεύομεν.

Καὶ αὐτὸς ἐμακροθύμησε καὶ μᾶς ἠνέχθη.

Ἐξεπέσαμεν ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας μας ἀλλ' ἐμείναμεν ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ διετηρήσαμεν τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνωρθώσεως ἕνεκα τῆς μακροθύμου στοργῆς του.

Δίκαιος, ὤφειλε νὰ μᾶς συντρίψῃ.

Δυνατός, ἠμπόρει νὰ μᾶς ἐξαφανίσῃ,

Ἀλλ' ἀγαθός, μᾶς ὑπέμεινε καὶ ἀντάρτας.

Οὐδ' ἔφθασε τοῦτο.

Ἔλεος καὶ χάρις, ἔστειλεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸν Υἱόν του, διὰ νὰ ἐπαναδώσῃ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ περαιτέρω προβαίνων, ἀφῆκε νὰ θυσιασθῇ ὁ Υἱός του, διὰ νὰ ἀνακτήσῃ τὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ὁ ἄνθρωπος.

Καὶ ἡ ἀγαθότης του ἐξηκολούθησε.

Μία τοιαύτη στοργὴ ἠδύνατο πλέον ν' ἀπαιτήσῃ ὁριστικὴν τὴν μετάνοιάν μας, μὴ ἐπιτρέπουσα νέας παραβάσεις καὶ νέας ἀπειθείας.

Καὶ ὅμως ἡ μακροθυμία του νέαν, οὕτως εἰπεῖν, προσέλαβεν ἐπίτασιν, καὶ τὸ ἔλεος καὶ ἡ στοργή του ἐν περισσῇ ἀνεδείχθησαν ἐκλάμψει.

Τὸν λησμονοῦμεν καὶ αὐτὸς μᾶς ἐνθυμεῖται.

Τὸν φεύγομεν καὶ αὐτὸς μᾶς ἀκολουθεῖ.

Τὸν καθυβρίζομεν καὶ αὐτὸς μᾶς εὐλογεῖ.

Τὸν ἀθετοῦμεν καὶ αὐτὸς μᾶς προστατεύει.

Ἐν τῇ ἀγάπη του μᾶς ἀνέχεται· καὶ ὅταν μᾶς πατάσσῃ, ἡ ἀγάπη του καὶ τότε εἶνε ἡ ἐνεργοῦσα πρὸς ἐπανόρθωσίν μας.

Ἀσεβεῖς ὑπήρξαμεν; Ἀνόσιοι; ἀνίεροι; ἀνευλαβεῖς; ἐμπαῖκται; πάντα τὰ πονηρά, τὰ βδελυρά, τὰ ἀπαίσια ἐτολμήσαμεν;

Καὶ συνοφρυούμενος ἐπιμένει αὐτὸς ἐν τῇ ἀγάπῃ του. Μία μετάνοιά μας, καὶ εἶνε ὅλος ἰδικός μας.

Τὴν δικαιοσύνην του ἂν ἐξηγείραμεν, ἐν δάκρυ μας, καὶ τὴν μάστιγα ἀπορρίπτων, τὴν ἀγκάλην του τὴν πατρικήν, τὰ πάντα λησμονῶν, μᾶς ἀνοίγει.

Καὶ τότε τὶ θέλομεν ἀπ' αὐτοῦ;

Συγχώρησιν;

Μᾶς τὴν ἔδωκε.

Τί ἄλλο θέλομεν;

Ταλαιπωρημένοι εἴμεθα καὶ θέλομεν ἀνάπαυσιν;

Ἐξουθενωμένοι καὶ θέλομεν τιμήν;

Ἄσημοι καὶ θέλομεν δόξαν;

Ἀκόρεστοι καί θέλομεν χορτασμόν;

Ὅλα θέλει μᾶς τὰ δώσῃ.

Ὅλα. Ἡ ζωή του ἰδική μας. Ἡ μακαριότης του ἰδική μας. Ἡ βασιλεία του καὶ αὐτὴ ἰδική μας.

Καὶ μὴ δὲν ἔκαμεν ἤδη κἄτι τι ἀνώτερον ἀπὸ ὅλα ταῦτα;

Τὸν ἴδιον ἑαυτόν του μᾶς ἔδωκε. Μὴ ὁ Χριστὸς δὲν εἶπεν «ἐάν τίς με ἀγαπᾷ, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, *καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν*;»

Ὁ Θεὸς διαμένων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ! Δυνάται νὰ ὑπάρξῃ ἀγάπη ἀπ' αὐτὴν ἀνωτέρα;

Ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον ἔχει τι τὸ πεπερασμένον.

Καὶ αὐτὴ τοῦ πατρὸς ἡ ἀγάπη, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων, ἔχουν τὰ ὅριά των.

Ἡ καρδία μας, μεριζομένη, δίδει μερίδας ἀγάπης, ἀλλὰ δὲν δίδει εἰς ἕνα καὶ μόνον ἢ εἰς τὸν καθένα ὅλην της τὴν ἀγάπην.

Καὶ ὅταν ἀκόμη συμβῇ εἰς μίαν ἄκραν ἐπίτασιν μιᾶς ἀνθρωπίνης συμπαθείας νὰ συγκεντρώσωμεν ὅλην μας τὴν ἀγάπην, τὸ περισσὸν τοῦτο θέλει ὑποστῇ τὰς ἐλαττώσεις του. Διότι τὸ πεπερασμένον δὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ ἐφ' ἑαυτοῦ ὅ,τι μόνον τὸ ἄπειρον νὰ βαστάσῃ καὶ διατηρήσῃ δύναται. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ μᾶλλον ἀγαπώμεναι ψυχαὶ καὶ ἰσοβίως θερμὴν τὴν ἀφοσίωσιν τηροῦσαι δὲν ἔχουν πάντοτε μεταξὺ των εἰς τὸν *βαθμὸν τοῦ ἀπείρου* κρατημένην τὴν ἀγάπην των, διότι καὶ ἐὰν ἀφορμαὶ ἄλλαι ὑφέσεώς τινος αὐτῆς δὲν ὑπάρξωσιν, ἀλλ' ἡ ὕφεσις θὰ ἐπέρχηται ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἀτελείας των.

Τὴν ἀγάπην τὴν τελείαν, τὴν πλήρη, τὴν ὁλοκληρωτικήν, τὴν ἄπειρον, μόνον ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἐμπνεύσῃ δύναται, διότι εἶνε ὁ ἄπειρος καὶ ὁ τέλειος, διότι εἰς αὐτὸν ἡ ψυχή μας ἠμπορεῖ τελείως νὰ ἐπαναπαυθῇ, καὶ αὐτὸς μόνος δικαιοῦται εἰς αὐτήν, ὄχι μόνον δυνάμει τῆς ἀπείρου ἀξίας καὶ ὑπεροχῆς του, ἀλλὰ καὶ δυνάμει τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης του, ἥτις καὶ ὡς στοργὴ καὶ ἀφοσίωσις καὶ ἀγαθότης καὶ εὐεργεσία, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία καὶ αὐταπάρνησις καὶ αὐτοθυσία καὶ χάρις, στέκει ἀσυγκρίτως ὑπεράνω πάσης ἀνθρωπίνης ἀγάπης.

Ὁ κόσμος ὅλος ἠμπορεῖ νὰ μᾶς μισήσῃ καὶ νὰ μᾶς ἀποστραφῇ, ἢ ἀδιάφορος πρὸς ἡμᾶς νὰ γείνῃ.

Παρεξηγήσεις ἠμποροῦν νὰ μᾶς ἀφαιρέσουν πολὺ ἢ ὀλίγον ἐκ τῆς ἀγάπης γονέων, τέκνων, συζύγου, ἀδελφῶν, φίλων.

Αἱ ἰδικαί των ἀδυναμίαι ἠμποροῦν νὰ μᾶς ἀποστερήσουν πολὺ ἢ ὀλίγον ἐκ τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε ὁλόθερμον μᾶς ἔδιδον.

Τὰ ἰδικά μας σφάλματα ἠμποροῦν τὴν ψυχρότητα εἰς τὴν καρδίαν των νὰ φέρουν ἢ καὶ ὁριστικῶς ἀπ' αὐτὰς νὰ μᾶς ἀποξενώσουν.

Μόνος ὁ Θεὸς ποτὲ δὲν θὰ μᾶς παρεξηγήσῃ, ὥστε διὰ τοῦτο νὰ ὀλιγοστεύσῃ ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη του.

Μόνος ὁ Θεός, ἕνεκα ἰδικῆς του ὑπαιτιότητος, δὲν θὰ μειώσῃ ποτὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς στοργήν του.

Καὶ μόνος αὐτός, ὅταν ἡμεῖς σφάλωμεν, ἔχει τὸ ἄπειρον ἐν

τῇ ἀνοχῇ του, καὶ τὸ ἀνεξάντλητον ἐν τῇ μακροθυμίᾳ του, μόνος αὐτός, ἀμνησίκακος, ὅσον καὶ ἂν τοῦ ἐσφάλαμεν, δὲν μᾶς κλείει τὴν χάριν του, ἀλλὰ μᾶς τὴν στέλλει πλουσίαν, ὅταν ἡ καρδία μας ἐν συντριβῇ τὸν ἐπικαλεσθῇ καὶ μᾶς δίδει ὅλην τὴν ἀγάπην του, ἔστω καὶ ἂν ἔχωμεν γείνῃ ἄξιοι ὅλης τῆς ὀργῆς του.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ τῷ ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς πλήρη ἀγάπην, τελείαν ἀγάπην, ὁλόκληρον ἀγάπην, ἥτις ἐν τούτοις πάντοτε δὲν εἶνε ἡ πρὸς ἡμᾶς ἰδική του ἀγάπη. Διότι αὐτὸς ποτὲ δὲν μᾶς σφάλλει, ποτὲ δὲν μᾶς πικραίνει, ποτὲ δὲν μᾶς ἀδικεῖ, ποτὲ δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐπιεικείας μας, τῆς συγχωρήσεώς μας, τοῦ ἐλέους μας, τῆς χάριτός μας, ἀλλὰ μᾶς ζητεῖ μόνον ν' ἀνταποδώσωμεν ἀγάπην εἰς τὴν ἀγάπην του, ἡμεῖς πάντοτε ἄνθρωποι ὄντες, πρὸς αὐτὸν ὅστις μόνος εἶνε Θεός.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν πρώτην καὶ μεγάλην ἐντολήν, ἰδοὺ διατὶ ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὕτη πρέπει νὰ εἶνε ἀγάπη ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μας, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας μας.

Ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου.

Ἡ ἀγάπη εἶνε πρὸ παντὸς συναίσθημα, καὶ ὡς τοιοῦτο ἑδρεύει εἰς τὴν καρδίαν. Ἡ καρδία εἶνε ἡ ἑστία καὶ ἡ τροφὸς τῆς ἀγάπης· ἡ καρδία εἶνε ἡ ἑστία καὶ ἡ τροφὸς τοῦ μίσους. Ὁ Θεὸς λοιπὸν δικαιοῦται εἰς πλήρη καὶ ἀπόλυτον ἐπ' αὐτῆς ἀγάπην.

Ὄχι διότι ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη εἶνε ἡ μόνη ἥτις ἀποκλειστικῶς πρέπει νὰ δεσπόζῃ τῆς καρδίας μας, μὴ ἀφίνουσα τόπον εἰς καμμίαν ἄλλην. Γονεῖς, σύζυγοι τέκνα, ἀδελφοί, φίλοι, ἔχουσι καὶ κατὰ τὸν νόμον τὸν παλαιὸν καὶ κατὰ τὸν νόμον τὸν νέον ἱερὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἀγάπης μας, δικαιώματα ἐπιβληθέντα καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως, ἥτις εἶνε ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ κάθε ἀγάπη ἐξ αὐτῶν εἶνε εἶδος ἀγάπης, τὸ ὁποῖον εὑρίσκει τὸν τόπον του εἰς τὴν καρδίαν· οὔτε ὅμως τὸ καθὲν ἀλλ' οὔτε ὅλα ὁμοῦ δύνανται νὰ πληρώσωσιν ὁλόκληρον αὐτήν.

Καὶ ὄχι μόνον δὲν δύνανται ἀλλ' οὐδὲ πρέπει νὰ καθίσταται δυνατόν. Ἡ πρὸς τὸν Θεόν ἀγάπη πρέπει νὰ εἶνε τὸ γενικὸν συναίσθημα τὸ πληροῦν τὴν τάσιν τῆς καρδίας ἡμῶν πρὸς τὸ ἀγαπᾶν. Αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν προτίμησιν, αὕτη τὴν κυριαρχίαν, αὕτη τὴν διακυβέρνησιν· ἂν δὲ χῶροι τῆς καρ-

δίας μας δίκαιον εἶνε νὰ φυλάττωνται καὶ διὰ τὴν ἀγάπην προσώπων ἄλλων, ἀλλ' ὁ ὅλος χῶρος πρέπει νὰ καθιερώνηται εἰς μόνον τὸν Θεόν. Ἐκεῖνος, ὅστις ἄλλως ἤθελε κάμῃ, τὴν καρδίαν του ὁλόκληρον ὑπὲρ ἄλλου διαθέτων, ἐν αὐτῇ θὰ ἔθετεν ἕνα ἄρπαγα καὶ σφετεριστήν.

Τί λέγει ἡ Θεολογία;

Ὅτι ἐν τῷ Θεῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. Τὸ σύμπαν φιλοξενεῖ τόσα ὄντα. Ἀλλὰ τὸ Σύμπαν εἷς καὶ μόνος πληροῖ ὁλόκληρον, ὁ Θεός, ὅστις δὲν εἶνε μόνον τὸ πλήρωμα τοῦ σύμπαντος, ἀλλὰ καὶ τὸ περιέχον αὐτοῦ. Ὁμοίως ὁ Θεὸς δέον νὰ εἶνε τὸ πλήρωμα ὅλης τῆς καρδίας μας κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ὅλη, μὲ ὅλην της τὴν δύναμιν τοῦ ἀγαπᾶν, ἐν τῷ Θεῷ νὰ εἶνε, κάθε δὲ εἶδος ἀγάπης ἄλλης ἐν τῇ ἀπολύτῳ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπῃ νὰ ἐμπεριέχηται, ἐξ αὐτῆς νὰ φωτίζηται, ἐξ αὐτῆς νὰ ὡραΐζηται, ἐξ αὐτῆς νὰ ἐνισχύηται, ἐξ αὐτῆς νὰ ἁγιάζηται, καὶ νὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῇ. Καὶ ἂν ποτε ἤθελε παρουσιασθῇ περίστασις ἡ καρδία μας νὰ προτιμήσῃ τὴν διατήρησιν τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τοὺς ἀδελφούς, πρὸς τὴν σύζυγον, πρὸς τὰ τέκνα, θυσιαζομένης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἢ τἀνάπαλιν, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας ἀγάπη χρέος ἔχει τὸν Θεὸν νὰ προτιμήσῃ μὲ θυσίαν ὅλων τῶν ἄλλων· τοῦτο δὲ πάλιν, κατὰ τρόπον θαυμαστόν, τίποτε δὲν θυσιάζει, διότι ὅστις πιστὸς εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ μένει, διατηρεῖ ἐντός του καὶ τὴν ἀληθῆ, τὴν πρέπουσαν ἀγάπην πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα προσφιλῆ του πρόσωπα, ἐνῷ ὁ θυσιάσας τὸν Θεὸν χάριν οἱουδήποτε ἄλλου, ἐδημιούργησε τὸ κενὸν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἀφοῦ μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ εἶνε τὸ πλήρωμά της.

*Ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου.

Ἀνάλογα καθήκοντα ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας.

Ἡ ψυχὴ εἶνε ὁλόκληρος ἡ πνευματικὴ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐγὼ αὐτοῦ, ἰδία ἡ ἐλευθέρα θέλησις αὐτοῦ. Ἡ ψυχή μας λοιπὸν ὅλη πρέπει νὰ εἶνε πλήρης τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν.

Πότε ὑπάρχει τοῦτο;

Ὅταν ἡ θέλησίς της θέλημα ἀπόλυτον, κανονίζον τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ ἔργα της, ἔχῃ τὸ θέλημα τὸ θεῖον, εἰς αὐτὸ ὑποτάσσουσα πᾶν ἄλλο θέλημα ἀνθρώπων.

Θέλει τι παρ' ἡμῶν ὁ πατήρ μας, ἡ μήτηρ μας, ὁ ἀδελφός μας, ἡ ἀδελφή μας, ἡ σύζυγός μας, τὸ τέκνον μας, ὁ φίλος, ὁ ἄρχων, ὁ ἰσχυρός, τὸ συμφέρον μας, ἡ ἐπιθυμία μας;

Δυνάμεθα νὰ το εἰσακούσωμεν καὶ νὰ ὑπακούσωμεν.

Ἀλλ' ὑπὸ ἕνα ὅρον.

Ποῖον;

Ὅτι τίποτε ἐντεῦθεν δὲν ἔχει νὰ πάθῃ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ ἔχωμεν τὴν ὑπερτάτην ὑπακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς ἔρχεται καὶ μένει ἐν ἡμῖν, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ υἱοῦ του, ἐὰν τὸν ἀγαπῶμεν. Ἀλλ' ὅταν ὁ Θεὸς μένῃ ἐντός μας, ἄπειρος ὡς εἶνε, κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ πληροῖ ὁλόκληρον τὴν ψυχήν μας. Καὶ ἰδοὺ πῶς τὸν Θεὸν ἂν ἀγαπῶμεν, θέλομεν τὸ ἀποδείξῃ μόνον ἂν τὸν ἀγαπῶμεν μὲ ὅλην ἡμῶν τὴν ψυχήν.

Ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου

Ὀφείλομεν ὅμως νὰ τὸν ἀγαπῶμεν καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας μας.

Φυσικά.

Ὅταν τὸ ὅλον, ἡ ψυχή, ἀνήκῃ ὅλη εἰς αὐτόν, ἡ διάνοια, τὸ μέρος, θέλει δυνηθῇ νὰ ὑπεξαιρέσῃ ἐν μέρει ἑαυτήν;

Ἔπειτα τί ζητεῖ κυρίως ἡ διάνοιά μας;

Τὴν ἀλήθειαν.

Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια, ἡ ὑπερτάτη ἀλήθεια, ἡ καθολική ἀλήθεια, εἶνε ὁ Θεός.

Θέλομεν λοιπὸν νὰ κατασκηνώσῃ ἐντὸς τῆς διανοίας μας ἡ ἀλήθεια αὕτη;

Ἄπειρος ὡς εἶνε, ὅλον μας τὸν νοῦν ἀνάγκη νὰ καταλάβῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐπειδὴ ὁ πεπερασμένος νοῦς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν κατακτήσῃ, αὐτὸς πρέπει ν' ἀφοσιωθῇ ὁλόκληρος εἰς αὐτήν.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν ἀνάγκη ν' ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς διανοίας μας.

Εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι «ὅπου ὁ θησαυρὸς ὑμῶν ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν».

Ἐπίσης ἀληθεύει ὅτι ὅπου ἡ καρδία ἡμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ διάνοια ἡμῶν.

Φοβεῖται ἡ καρδία μας;

Εἰς φόβον εἶνε καὶ ὅλος ὁ νοῦς μας.

Ἐλπίζει αὐτή;

Εἰς τὴν ἐλπίδα της εἶνε καὶ ὁ νοῦς μας.

Ἀγαπᾷ;

Εἰς τὴν ἀγάπην της εἶνε καὶ ὁ νοῦς μας.

Ὅσοι ἠγάπησαν, ὅσοι ἀγαπῶσι, γνωρίζουν τὴν ἀλήθειαν αὐτήν.

Καὶ ὅσῳ ἀνωτέρα εἶνε ἡ ἀγάπη, τόσῳ ἰσχυροτέρα εἶνε καὶ τῆς διανοίας ἡ προσήλωσις εἰς τῆς ἀγάπης τὸ ἀντικείμενον.

Ἐὰν λοιπὸν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μας, πρὸς αὐτὸν θὰ εἶνε καὶ ὅλη ἡ ἀγάπη τῆς διανοίας μας.

Αὐτὸν θὰ ζητῇ ὡς ἀλήθειαν.

Αὐτὸν θὰ ἐρευνᾷ ὡς ζωήν.

Αὐτὸν θὰ θέλῃ νὰ ἴδῃ ὡς φῶς.

Καὶ πρὸς τὰς ἐντολάς του, τὰς ἐπαγγελίας του, θὰ εἶνε αἱ πλέον ζωηραὶ σκέψεις της καὶ αἱ πλέον ἀφοσιωμέναι προσηλώσεις της.

Καὶ ἰδοὺ πῶς καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον, τὸν Θεὸν ἂν ἀγαπῶμεν, νὰ τὸν ἀγαπῶμεν ὀφείλομεν ἐξ ὅλης τῆς διανοίας μας.

Ἀγάπη ὁλόψυχος, ἀγάπη ὁλόκαρδος, ἀγάπη πρώτη, ὑπερτάτη, πληροῦσα ὅλην τὴν ὕπαρξίν μας, ὅλας τὰς δυνάμεις μας, ὅλον τὸν βίον μας, ἀγάπη ἄνευ λήθης, ἄνευ ἀπιστίας, ἄνευ ὑφέσεως, ἄνευ διαλείψεως, ὁλοκληρωτική, ἄπειρος, αἰωνία, πάσης ἄλλης ἀγάπης ἀρχή, κέντρον, σκοπός, ἰδοὺ ποία πρέπει νὰ εἶνε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη μας, ἥτις εἶνε ἡ πρώτη καὶ ἡ μεγάλη ἐντολή.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη.

«Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*».

Ποῖος εἶνε ὁ *πλησίον*;

Ἀληθὴς *πλησίον* ὑπάρχει ὅπου τὰς καρδίας πλησιάζει τὴν μίαν πρὸς τὴν ἄλλην ἡ ἀγάπη ἡ χριστιανική.

Διότι μόνον ἐκεῖ ἀγαπῶν καὶ ἀγαπώμενος εἶνε ἀμφότεροι πλησίον ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον.

Ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην τινὰ ἔποψιν *πλησίον* εἶνε πρὸς τὸν ἐμπνεόμενον ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ κάθε ἐνγένει ἄνθρωπος. *Πλησίον* ἂν ὄχι ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἀγαπῶντος, ὅστις πλησίον αὐτοῦ ἔρχεται. Ἀπαράλλακτα ὅπως *ἠγαπημένη* εἶνε πολλάκις μία ὕπαρξις, ὄχι ἐκ τοῦ ὅτι καὶ αὐτὴ ἀγαπᾷ, ἀλλὰ διότι θερμῶς ὑπ' ἄλλου ἀγαπᾶται.

Τὸν πλησίον μας λοιπὸν ὀφείλομεν νὰ τὸν ἀγαπῶμεν.

Τοῦτο διδάσκει ἡ ἑτέρα ἐντολή, ἡ ὁμοία τῇ πρώτῃ.

Ἀλλὰ δὲν μᾶς διδάσκει μόνον τὸ καθῆκον τοῦ ν' ἀγαπῶμεν αὐτόν.

Μᾶς κανονίζει καὶ τὸ μέτρον καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ὀφειλομένης πρὸς αὐτὸν ἀγάπης.

Ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, *ὡς τὸν ἑαυτόν μας* νὰ τὸν ἀγαπῶμεν χρεωστοῦμεν. Ἰδοὺ πλήρης ἡ ἐντολὴ ἡ ἑτέρα.

Αἱ ἐκ τῆς ἐντολῆς ταύτης ἀπορρέουσαι ὑποχρεώσεις εἶνε εὐρύτεραι καὶ αὐστηρότεραι ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει τῆς ἀδελφότητος ἡ σχέσις, ὅπως κοινῶς συμβαίνει πολλάκις νὰ ἐννοῆται.

Ὁ ἀδελφός μας εἶνε ἀπὸ τοὺς ἐγγυτέρους πλησίον μας, ἀλλὰ δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ ἑαυτός μας.

Ἀκριβῶς ὅμως τοῦτο εἶνε τὸ ἀπαιτούμενον. Ν' ἀγαπήσωμεν τὸν ἄλλον ὅπως τὸν ἑαυτόν μας ἀγαπῶμεν. Νὰ εὐρύνωμεν τὸ *ἐγώ μας*, νὰ μυριοπλασιάσωμεν τὴν ὕπαρξίν μας, ὥστε τὸν ἑαυτόν μας εἰς τοὺς ἄλλους νὰ βλέπωμεν, ὡς τὸν ἑαυτόν μας τοὺς ἄλλους ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ φροντίζωμεν δι' αὐτοὺς μὲ τὴν αὐτὴν στοργήν, μὲ τὴν ὁποίαν προσέχομεν εἰς τὸ ἄτομον τὸ ἰδικόν μας.

Γυμνὸν δὲν ἀφίνομεν τὸν ἑαυτόν μας.

Οὔτε πεινῶντα.

Οὔτε διψῶντα.

Οὔτε ἄστεγον.

Καὶ εἰς πᾶσαν στενοχωρίαν, θλῖψιν, ἀσθένειαν καὶ ἀνάγκην μας, θέλομεν τὸν παρήγορον καὶ τὸν βοηθόν.

Αἴ λοιπόν! Ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα πρέπει νὰ ἐμφορῆται ἡ πρὸς τὸν πλησίον διάθεσις καὶ διαγωγή μας.

Δυνάμεθα;

Ἐὰν πεινᾷ, ἂς τῷ δώσωμεν ἄρτον.

Ἐὰν διψᾷ, ἂς τῷ δώσωμεν ὕδωρ.

Ἐὰν ἄστεγος πλανᾶται, στέγην ἂς τῷ δώσωμεν.

Στενοχωρεῖται δέ;

Ἀσθενεῖ;

Κινδυνεύει;

Θλίβεται;

Ἂς τὸν παρηγορήσωμεν μὲ λόγους.

Ἂς τὸν ἀνακουφίσωμεν μὲ ἔργα.

Ἐν ἀγάπῃ δὲ πάντοτε.

Ἰδοὺ τὸ καθῆκον τοῦ ν' ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον μας ὡς τὸν ἑαυτόν μας.

Καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο εἶνε τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐντολῆς τῆς ἑτέρας, ἥτις εἶνε «ὁμοία τῇ πρώτῃ».

Ὁμοία.

Ἡ αὐτὴ ὄχι· διότι εἰς τὴν πρώτην ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης εἶνε ὁ Θεός, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης εἶνε ὁ πλησίον.

Ἀλλ' οὔτε ἴση. Διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἀγάπην πρέπει νὰ εἶνε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, δεσπόζουσα ὅλης τῆς καρδίας μας, ὅλης τῆς ψυχῆς μας καὶ ὅλης τῆς διανοίας μας.

Ὁμοία ὅμως, διότι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, πλάσμα τοῦ Θεοῦ ὄντα, ἀπορρέει ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Πλάστην, καὶ δυνατὴ εἶνε μόνον ὅπου ἐκείνη λειτουργεῖ. Ὁμοία, διότι ἡ μία ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἑτέρας, καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ δὲν δίδεται εἰ μὴ εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἐκαλλιέργησαν εἰς τὸν βίον των τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἐνταυτῷ ἀγάπην.

Καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων ἐντολῶν, καθὼς εἶπε τὸ θεῖον στόμα τοῦ Κυρίου, ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

Ὅλη ἡ τυπικὴ λατρεία καὶ ὅλαι αἱ θεολογικαὶ μελέται καὶ γνώσεις ἀνωφελεῖς καταντῶσιν, ὅταν αἱ ἐντολαὶ αὗται παραβιάζωνται. Διότι αὐταὶ εἶναι αἱ θεμελιώδεις τοῦ νόμου διατάξεις, τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἡ οὐσία αὐτοῦ, ὁ σκοπὸς αὐτοῦ.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ ὑπέρτερος ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους θεολόγους, ἀπὸ τοὺς ἐξοχωτέρους ἑρμηνευτάς, ἀπὸ ὅλους τοὺς φανατικοὺς τῶν τύπων τηρητάς, εἶνε ὁ ἀμαθὴς χωρικός, ὅστις εἰς τὸν Θεὸν πιστεύων τὴν λατρείαν καὶ τὴν προσκύνησίν του πραγματοποιεῖ κυρίως διὰ τῆς ἐν τῷ βίῳ του ἐνεργείας τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, κατὰ τὰς ὁποίας θέλει κριθῇ ἡ ὁριστικὴ τύχη καὶ τὸ αἰώνιον ἡμῶν μέλλον.

Κυριακὴ δεκάτη ἕκτη.

(Ματθ. κε'. 14—30)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἄνθρωπός τις ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τά-

λαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβών, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα· ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο· ὁ δὲ τὸ ἓν λαβών, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβών, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός· ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβών, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, δύο ἄλλα τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς· ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς, εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθείς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ. Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν ἐγώ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· (τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ·) καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, Ταῦτα λέγων ἐφώνει. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Κάθε ἄνθρωπος εἶνε προικισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ διαφόρους ἱκανότητας, χρησίμους πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπερτάτου προορισμοῦ του.

Αἱ ἱκανότητες αὗται εἶναι *πνευματικαὶ καὶ βιωτικαί. Πνευ-*

τικαί, ὅσαι μᾶς κάμνουν ἱκανοὺς νὰ καταγινώμεθα ἀμέσως εἰς τὴν ἠθικήν μας τελειοποίησιν καὶ τῆς ψυχῆς μας τὸν ἁγιασμόν. ***Βιωτικαί***, ὅσαι μᾶς κάμνουν ἱκανοὺς νὰ καταγινώμεθα εἰς ἐργασίας ἐπαγγελματικάς, μὲ τὰς ὁποίας ποριζόμεθα τὰ πρὸς συντήρησιν τῆς σωματικῆς ζωῆς μας.

Αἱ ἱκανότητες αὗται ποικίλλουν κατ' εἶδος καὶ κατὰ βαθμόν. Ὁ εἷς ἔχει ἱκανότητα διδασκάλου. Ὁ ἄλλος ῥήτορος. Ὁ ἄλλος συγγραφέως. Ἡ ἐπιτηδειότητα ἔχει οὗτος πρὸς τὴν ζωγραφικήν. Ἐκεῖνος πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Καὶ κτίστης ἀρέσκεται νὰ γείνῃ ὁ Α, μαραγκὸς ὁ Β, γεωργὸς ὁ Γ, ναυτικὸς ὁ Δ. Ὁ καθεὶς ὅπως ἐπροικίσθη ἀπὸ τὴν φύσιν του, εἰς τῆς ὁποίας τὰ δῶρα ὁ Θεὸς ἐπιστατεῖ. Ἀλλὰ ὁ καθεὶς τέλος πάντων κάποιαν ἱκανότητα ἔχει λάβει, κατωτέραν ἐνδεχομένως ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα χαρίσματα ἄλλου, πάντοτε ὅμως ἔχουσαν τὴν χρησιμότητά της, τὴν ἀξίαν της, τὸν σκοπόν της.

Καὶ τὴν διανομὴν ταύτην ἱκανοτήτων καὶ χαρισμάτων εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θέλει νὰ ἐκφράσῃ ἡ ἀνωτέρω παραβολὴ μὲ τὸ λέγειν της ὅτι «ἄνθρωπός τις ἀποδημῶν, ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους του δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως».

Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ τὰ διάφορα χαρίσματά του ὡς τέκνα κατ' εἰκόνα του, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας του διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεώς μας. Διατί ἐν τῇ παραβολῇ ὀνομαζόμεθα *δοῦλοι* ;

Διὰ νὰ ἐκφρασθῇ ἡ *εὐθύνη*, μὲ τὴν ὁποίαν βαρυνόμεθα εἰς τὴν χρῆσιν τῶν χαρισμάτων τούτων.

Εἴμεθα καὶ λεγόμεθα δοῦλοι, διότι δὲν ἔχομεν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν νὰ τὰ μεταχειρισθῶμεν ὅπως ἡμεῖς θέλομεν, ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ θείου θελήματος, νὰ τὰ ἀναπτύξωμεν καὶ πολλαπλασιάσωμεν διὰ τῆς καλῆς χρήσεως, καὶ τὸν ἑαυτόν μας ὠφελοῦντες καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργετοῦντες.

«Καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως». Ἤτοι *καὶ ἀνεχώρησεν ἀμέσως*.

Ἡ παραβολὴ ὁμιλεῖ περὶ ἀναχωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐμοίρασε τὰ τάλαντα. Ἀλλὰ ποίαν ἐξήγησιν ἔχει ἡ *ἀποδημία* ἀναφερομένη εἰς τὸν Θεόν, ὅστις μοιράζει εἰς τὸν ἄνθρωπον χαρίσματα καὶ ἱκανότητας ;

Ἀποδημεῖ ποτε ὁ Θεός, ἀφοῦ εἶνε πάντοτε καὶ πανταχοῦ παρών ;

Ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς φράσεως ταύτης νὰ ἐκφράσῃ ἠθέλησεν ὅτι ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος μᾶς δίδει διάφορα χαρίσματα, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ τα αὐξήσωμεν καλῶς αὐτὰ μεταχειριζόμενοι, μᾶς ἀφίνει ὅμως ἐλευθέρους εἰς τῆς ἐντολῆς τὴν ἐκτέλεσιν, χωρὶς νὰ μᾶς ἐπιβλέπῃ δυναστικῶς καὶ νὰ μᾶς ἐκβιάζῃ ἀναγκαστικῶς.

Ἡ ἐποπτεία ὑπάρχει πάντοτε· *ἀλλὰ μὴ ἐνεργουμένη κατὰ τρόπον ἀμέσως αἰσθητόν*. Καὶ ἡ εὐθύνη διὰ τὸ πῶς μετεχειρίσθημεν τὴν δωρηθεῖσαν ἱκανότητα *θέλει ἐξάπαντος ζητηθῇ, ἀλλ' ἐν καιρῷ*.

Τῶν ταλάντων ἡ ἄνισος διανομή.

Πέντε τάλαντα ἔλαβεν ὁ εἷς δοῦλος. *Δύο* ἔλαβεν ὁ ἕτερος. Καὶ *ἓν* ἔλαβεν ὁ τρίτος.

Ἤτοι ἀνώτερα χαρίσματα δίδει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἕνα. Κατώτερα εἰς τὸν ἄλλον. Καὶ εἰς ἄλλον ἀκόμη ὀλιγώτερα.

Εἰς ὅλους δίδει, ἀλλὰ ἀνίσως δίδει.

Διατὶ ἡ ἀδικία αὕτη; λέγουν μερικοὶ μὲ περισσὴν εὐκολίαν ἐπικρίνοντες τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ.

Ἠδυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν τὸ τοῦ Παύλου «μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· Τί με ἐποίησας οὕτως;» Ἀλλ' ἂς ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἔποψιν ἄλλην.

Μήπως ἐστέρησεν ὁ Θεὸς κανένα ἀπὸ τὴν μετάδοσιν ἱκανοτήτων καὶ χαρισμάτων;

Μήπως ὅ,τι εἰς τὸν καθένα ἔδωκε δὲν εἶνε ἀρκετὸν διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ προλάβῃ κάθε παράπονόν του καὶ κάθε γογγυσμόν του;

Ὁ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς εἶνε πλασμένος κατ' εἰκόνα του· ὁ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ καθ' ὁμοίωσίν του.

Ὁ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς προωρισμένος εἶνε διὰ τὴν αἰώνιον ζωήν, καὶ ν' ἀποκτήσῃ ἠμπορεῖ — φθάνει καὶ αὐτὸς νὰ θέλῃ — τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἀπὸ τοιαύτης λοιπὸν δωρεὰς κατόπιν, ὕστερον ἀπὸ τόσην πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα, ποῖος θὰ ἔχῃ τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν ἀλογίαν νὰ τὸν κατακρίνῃ ὡς ἄδικον εἰς τὴν διανομὴν τῶν χαρισμάτων του;

Ἐὰν ἕνας βασιλεὺς σὲ κάμῃ ὑπουργόν, ἀπὸ καθαρὰν καλωσύνην του, ἐνῷ τίποτε δὲν σοῦ ὀφείλει, καὶ μονάχος σου δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀξίαν τὴν θέσιν νὰ καθέξῃς,

θέλεις ἀρχίσῃ νὰ τὸν κατηγορῇς, διότι ἔκαμε πρωθυπουργὸν τὸν ἄλλον, ἢ θέλεις τὸν εὐχαριστεῖ διὰ τὴν πρός σε χάριν;

Καὶ ἂν τὸν κατηγόρεις, θὰ ἦτο τάχα αὐτὸς ὁ ἄδικος, ἢ θὰ ἦσο σὺ ὁ ἀχάριστος; Καὶ θ' ἀπεδεικνύετο μὲ τὰ παράπονά σου ὅτι ὁ Θεὸς ἀδικίαν ἔκαμεν; ἢ θὰ ἐπιστοποιεῖτο ὅτι σὺ εἶσαι ἀνάξιος καὶ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔλαβες;

Πλούσιος περνᾷ ἀπὸ τὸν δρόμον καὶ δίδει εἰς ἕνα ἐπαίτην δέκα δραχμάς, πέντε δὲ εἰς ἄλλον, καὶ τρεῖς εἰς ἕνα ἄλλον.

Γογγύζει κανεὶς ἐξ αὐτῶν;

Ὅλοι εὐχαριστοῦν καὶ εὐλογοῦν, διότι εἰς ὅλους ἱκανὸν ἐδόθη, καὶ δωρεάν, ἀπὸ καλωσύνην μόνον ἐδόθη.

Καὶ ὅταν ὁ Θεὸς τὸν καθένα ἔχῃ προορίσῃ εἰς ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς μακαριότητα ἄπειρον· ὅταν καὶ ὁ πενιχρότερον φιλοδωρηθεὶς δύναται μίαν ἡμέραν ὅλους τῶν οὐρανῶν τοὺς θησαυροὺς νὰ κληρονομήσῃ· ὅταν ὁ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς τόσην ἀξίαν ἔχῃ, ὥστε καὶ αὐτοῦ χάριν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔχυσε τὸ αἷμά του ἐν ἀγωνιώδει μαρτυρίῳ· ὅταν τόση τιμὴ ὑπάρχῃ εἰς τὸν καθένα μας, ὥστε αὐτὸς ὁ Θεός, ἐὰν τὸν ἀγαπῶμεν, ἔρχεται, καὶ κατασκηνοῖ ἐντός μας· ὅταν εἰς τὴν θέλησίν μας στέκῃ, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐπωφελούμενοι, εἰς τὸν ἑαυτόν μας τὸν Χριστὸν νὰ ἀντικαταστήσωμεν, τὸ τοῦ Παύλου δυνάμενοι νὰ εἴπωμεν «ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός», ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἄκρας καὶ ἀπείρου πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ καλωσύνης, πῶς ἔχομεν τὴν ἀσέβειαν νὰ τὸν ἐγκαλῶμεν ἐπὶ ἀδικίᾳ, χωρὶς νὰ μᾶς ἀναχαιτίζῃ ὁ ἐφ' ἡμᾶς πλοῦτος τῆς χρηστότητος αὐτοῦ;

Ἔδωκεν ὅμως εἰς τὸν ἄλλον ἀφθονώτερα χαρίσματα;

Ἀλλὰ τὸν ἐπεβάρυνε καὶ μὲ μεγαλητέρας εὐθύνας.

Σὺ δὲ ὁμολόγησον, ἐὰν εἰλικρινὴς εἶσαι, ὅτι ἀπαιτεῖς διὰ τὸν ἑαυτόν σου τὸν πλοῦτον τῶν ἀνωτέρων χαρισμάτων, ἐνῷ ἀρεστὸν δέν σοι εἶνε τὸ νὰ ὑπέχῃς τὸ βάρος τῶν περισσοτέρων εὐθυνῶν.

Ἔπειτα παραπονούμενος καὶ ἐγκαλῶν τὸν Θεὸν ἐπὶ ἀδικίᾳ, λησμονεῖς ὅτι εἶσαι ἀνάξιος καὶ τῆς παραμικρᾶς ἐκ μέρους του δωρεᾶς; Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἄξιος τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀγαθὸς καὶ αὐτὸς εἶνε πρὸς τοὺς ἄλλους. Ὅταν ὅμως δὲν ἠμπορῇς νὰ ὑποφέρῃς τὸ ὅτι εἰς τὸν Α ἢ εἰς τὸν Β ἐδόθησαν περισσότερα καὶ ἀνώτερα ἀπὸ σὲ χαρίσματα, ἀποδεικνύεις ὅτι εἰς τὰ στήθη σου δὲν ἔχει τόπον ἡ πρὸς τὸν πλησίαν ἀγάπη καὶ ὅτι ἡ δικαιοσύνη θὰ ἀπήτει ὄχι νὰ προικισθῇς

μὲ ὑπερόχους ἱκανότητας, ἀλλὰ νὰ μὴ λάβῃς καὶ ἐκείνας, μὲ τὰς ὁποίας ἡ θεία σ' ἐφιλοδώρησεν ἀγαθότης.

Ἡ πατρικὴ ἀγάπη ἔκαμνε τὸν Ἕκτορα νὰ εὔχηται ὅπως ὁ υἱός του γείνῃ μ' αν ἡμέραν πολὺ καλήτερος ἀπ' αὐτόν.— Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ηὔχετο νὰ γείνῃ ἀνάθεμα αὐτός, ἐὰν καὶ τοῦτο ἐχρειάζετο διὰ νὰ σωθῶσιν ἄλλων αἱ ψυχαί. Καὶ σὺ παραπονῆσαι διότι ἄλλοι εἶνε ἱκανώτεροί σου; Ἀλλὰ παραπονουμένη δὲν εἶνε πλέον ἡ δικαιοσύνη ἡ ἐν σοί, ἀλλ' ἡ φιλαυτία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ πνεύματός σου. Καὶ αὕτη σὲ καταδικάζει ἀποδεικνύουσα ὅτι ἀναξίως ἔλαβες καὶ ὅ,τι φέρεις ἀγαθόν.

Ἡ ἰσότης δὲν κεῖται εἰς τὴν ἴσην διανομὴν τῶν ἱκανοτήτων καὶ τῶν προσόντων, ἀλλ' εἰς τὸν ἐνιαῖον τελικὸν προορισμὸν ὅλων τῶν ψυχῶν εἰς τὴν πρὸς πάντας ἴσην ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸ δυνατὸν τοῦ νὰ ὁμοιωθῶσιν ὅλοι μὲ αὐτόν. Οἱ δὲ κραυγάζοντες κατὰ τῶν ἀνισοτήτων, τὰς ὁποίας δῆθεν ὁ Δημιουργὸς διέπραξεν, εἶνε ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι θὰ τὸν ὑμνοῦν ἐνθουσιωδῶς, ἐὰν ἐκ τῆς κατηγορουμένης ἀνισότητος ἐκαρποῦντο αὐτοὶ τὰς μεγαλητέρας μερίδας.

Ἡ διὰ τὰ τάλαντα εὐθύνη.

Εἴτε πνευματικὴν ἔλαβέ τις ἱκανότητα εἴτε βιωτικὴν, νὰ τὴν μεταχειρισθῇ χρεωστεῖ σκοπίμως. Πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πλησίον, καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δύνανται ν' αὐξήσωσι καὶ τελειοποιήσωσι τὰ ἠθικὰ χαρίσματά των, καὶ διὰ τοῦ λόγου των δὲ καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς, τὴν ὁποίαν ἔλαβον, νὰ ὑπηρετήσωσι τὸ θεῖον θέλημα καὶ τὸν ἑαυτόν των σῴζοντες καὶ εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐποικοδόμησιν τῶν ἄλλων συνεργοῦντες. Κανεὶς δὲν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ γίνηται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τελειότερος, κανεὶς δὲν ἀπαλλάττεται ἀπὸ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ προσπαθῇ κάποιαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ὠφέλειαν νὰ δίδῃ καὶ εἰς ἄλλους.

Ἵνα τί λέγῃς «ἂς ἔκαμνε καὶ ἐμὲ ὁ Θεὸς εὔγλωττον κήρυκα καὶ δεινὸν συγγραφέα, διὰ ν' ἀναπτύσσω τὰς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου του καὶ νὰ ἐργάζωμαι ὑπὲρ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ;» Ἐὰν δὲν ἠμπορῇς εἰς πλήθη μεγάλα νὰ δράσῃς, ἀλλ' ἔχεις τοὺς φίλους σου, ἔχεις τοὺς οἰκειακούς σου. Ἐργάσου μεταξὺ αὐτῶν.

Πίστιν ἐὰν ἔχῃς, καὶ πειθὼ θὰ ἔχῃς.

Καὶ ἐὰν εἰς λόγον εἶσαι πενιχρός, ἀλλ' ἠμπορεῖς εἰς ἔργα πλούσιος νὰ εἶσαι.

Ταπεινοφροσύνην ἔχεις;
Πραότητα ἔχεις;
Ὑπομονὴν ἔχεις;
Καρτερίαν καὶ ἀνδρείαν ἔχεις;
Καὶ χρηστότητα;
Καὶ σωφροσύνην;
Καὶ ἐγκράτειαν;
Καὶ ἀγαθωσύνην;

Ἰδοὺ σὺ σῴζων τὸν ἑαυτόν σου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλων τὴν σωτηρίαν δυνάμενος νὰ συντελέσῃς.

Ἐὰν δὲ ὀλίγοι εἶνε οὗτοι, ἀλλ' ἀρκετὸν εἶνε εἰς σέ.

Ὀλιγώτερα δέν σοι ἐδόθησαν;

Καὶ ὀλιγώτερα θά σου ζητηθῶσιν.

Καὶ τὸ ὀλίγον τὸ ἰδικόν σου εἶνε ὡς τὸ πολὺ τοῦ ἄλλου, ὅστις καὶ ἔλαβε πολύ.

Τοῦτο μᾶς διδάσκει ἡ ἐξηγουμένη παραβολή.

Ὁ λαβὼν τὰ πέντε τάλαντα, ἄλλα πέντε διὰ τῆς ἐργασίας του πρασέθεσεν εἰς αὐτά.

Καὶ ὁ λαβὼν τὰ δύο, τέσσαρα τὰ ἔκαμεν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο ὁμοίαν ἔλαβον τὴν ἀμοιβὴν καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτυχον ἐπαίνου.

Καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἤκουσαν παρὰ τοῦ κυρίου των· «εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου».

Καὶ ὁ λαβὼν τὸν ἓν τάλαντον, ἓν ἄλλο ἂν προσέθετε, τὸν αὐτὸν θὰ ἤκουε λόγον. Καρποὺς ἀναλόγους τῆς δωρεᾶς ἑκάστου, ἰδοὺ τί ἀπαιτεῖ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλ' ὁ λαβὼν τὸ ἓν τάλαντον, νεκρὸν τὸ ἀφῆκε καὶ ἐν ἀχρηστίᾳ.

Ὡς ἐκ τούτου ἔγεινεν ὑπόλογος δι' ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν.

Καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ τὸν ἐτιμώρησε βαρεῖα.

Τὸ δίδαγμα τοῦτο ἂς ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς μας καὶ ἂς μᾶς συνετίσῃ.

Δὲν εἶνε μόνον οἱ κακῶς μεταχειρισθέντες τὴν ἱκανότητά των, οἵτινες θὰ ὑποστῶσι τὰ ἀντίποινα τῆς κακουργίας των.

Τιμωρίας ἄξιοι θὰ κριθῶσι καὶ ὅσοι οὔτε κακὸν ἔκαμαν, ἀλλ' οὔτε καλόν, ὅσοι ἀφῆκαν ἄχρηστα καὶ ἀνενέργητα τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα τοῖς ἔδωκεν ὁ Θεός, ὅσοι ἐστάθησαν ἀρκετὰ ἀδρανεῖς,

ὥστε νὰ μείνουν ὁποῖοι ἦσαν, καὶ ὅσοι δὲν ἠθέλησαν νὰ γείνωσι κοινωνικῶς ὠφέλιμοι, ἔστω καὶ εἰς τὸ ὀλίγον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν ἱκανοί.

Εἶνε μερικοὶ οἱ λέγοντες: «ἡμεῖς κανένα δὲν βλάπτομεν».

Τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Εἶνε ὑπόχρεοι καὶ νὰ ὠφελῶσι. Διότι ἡ ἀγάπη — καὶ ἀγάπην ὅλοι ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν — ἡ ἀγάπη δὲν κεῖται μόνον εἰς τὸ μὴ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν.

Καὶ προσθέτουν οἱ ἴδιοι: «ἡμεῖς θέλομεν τὴν ἡσυχίαν μας· δὲν ἐνοχλοῦμεν κανένα· δὲν θέλομεν νὰ ἐνοχλώμεθα διὰ κανένα».

Τὴν ἡσυχίαν των! Ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν του δὲν ἐζήτησεν ἐκεῖνος, ὅστις τὸ αἷμά του ἔχυσε χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες νὰ σωθοῦν θέλουν, οὐχὶ τὴν ἡσυχίαν των ἐν τῷ κόσμῳ νὰ ἐπιδιώξουν ἔχουν, ἀλλὰ τῆς ἀγάπης τὴν ἐνέργειαν, ἥτις εἶνε διακονία πρὸς τοὺς ἄλλους.

Ὅστις ἡσυχίαν ἀληθῆ θέλει, νὰ ἐργασθῇ ὀφείλει. Τὸ τάλαντον τὸ ὁποῖον ἔλαβεν, εἶνε ὑπόχρεως ἀπαραιτήτως νὰ τὸ διπλασιάσῃ. Οὐδὲ ἀρκεῖ νὰ δύναται νὰ εἴπῃ. «Ἐγὼ μελετῶ τὸν θεῖον νόμον, ἀλλὰ διὰ τὸν ἑαυτόν μου· ἐγὼ γίνομαι ἠθικῶς τελειότερος, ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἑαυτόν μου· ἐγὼ δὲν ἀμελῶ τὴν βιωτικήν μου ἱκανότητα, ἀλλὰ τὴν χρησιμοποιῶ διὰ τὸν ἑαυτόν μου».

Τοιαύτη φροντὶς καὶ ἐργασία, μόνον διὰ τὸ ἰδικόν μας ἄτομον, εἶνε ἐγωιστικὴ καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς νέκρωσιν καὶ ἀχρηστίαν τοῦ ταλάντου μας. Ἡ αὔξησίς του λογίζεται, καθ' ὅσον διὰ τῆς χρήσεώς του ὠφελήθησαν καὶ ἄλλοι, ἢ τουλάχιστον καθ' ὅσον ὁ κάτοχός του εἰργάσθη νὰ ὠφελήσῃ καὶ ἄλλους. Τότε καὶ μόνον δύναται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θ' ἀκούσῃ καὶ αὐτὸς μίαν ἡμέραν τὸ χαρμόσυνον ἐκεῖνο· «Εὖ, δοῦλε, ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Ἡ ἐκ τῆς εὐθύνης τοῦ ταλάντου κοινωνικὴ ὠφέλεια.

Καὶ ἀλλαχοῦ τὴν ἀφορμὴν ἐλάβομεν νὰ ἐλέγξωμεν τὸ ψεῦδος τοῦ ὅτι τάχα ἡ κοινωνικὴ πρόοδος καὶ ζωὴ τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιμένῃ ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς Χριστιανικῆς μορφώσεως, διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον, ἀσχολούμενον μὲ τὰ ἐν οὐρανῷ, δὲν ἐνδιαφέρεται δι' ὅσα γίνονται εἰς τὴν γῆν καὶ καθιστᾷ τοὺς ὀπαδούς του ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν δυνάμεις νεκράς, ἀνενεργήτους καὶ ἀνωφελεῖς. Ἀλλὰ καὶ ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων ἀποδεικνύει ὅτι ἡ περὶ τοῦ Εὐαγγελίου προκατάληψις αὕτη εἶνε ἡ μωροτέρα καὶ ἡ ἀδικωτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην, τερατῶδες γέννημα πλάνης οἰκτρᾶς ἢ συκοφαντίας στυγερᾶς.

Διατί ἀποδοκιμάζεται καὶ τιμωρεῖται ὁ λαβὼν τὸ ἓν τάλαντον;

Διότι ἐργασθεὶς κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἔκαμεν;

Οὐχί. Ἀλλὰ διότι εἰς ἀχρηστίαν τὸ ἀφῆκε, χωρὶς νὰ τὸ ἀπολέσῃ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τίποτε ἐξ αὐτοῦ νὰ κερδήσῃ· «ὁ δὲ τὸ ἓν λαβών, ἀπελθὼν *ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε* τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ».

Καὶ ἡ καταδίκη του ἐκ μέρους τοῦ κυρίου του ὡς λόγον ἔσχε τὴν *ὀκνηρίαν* αὐτοῦ καὶ ὄχι τὴν κακὴν ἐνέργειάν του. «Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ *ὀκνηρέ*, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν ἐγώ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν *σὺν τόκῳ*».

Ποῖος εἶνε *ὁ τόκος τοῦ ταλάντου* ἐν τῇ πραγματικῇ σημασίᾳ καὶ τῷ κρυπτομένῳ σκοπῷ τῆς παραβολῆς; *Ἡ καρποφορία τῶν χαρισμάτων μας, ἡ κοινωνικὴ ὠφέλεια ἡ προκύπτουσα ἀπὸ τῆς ἐνεργότητος τῶν ἱκανοτήτων μας.* Μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον ἠμπορεῖ ὁ Χριστιανὸς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου του· ὅστις δέ, χωρὶς ἐπιβλαβῶς διὰ τοὺς ἄλλους νὰ ἐνεργήσῃ, ἀλλὰ καὶ κανὲν καλὸν ὑπὲρ αὐτῶν δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ, κρατήσας *παθητικὴν* στάσιν ἐν τῷ βίῳ του, ὑπεξαιρέσας οὕτως εἰπεῖν τὸν ἑαυτόν του ἐκ τῆς κοινωνίας, μὴ ζημιώσας ἀλλὰ καὶ μὴ ὠφελήσας αὐτήν, αὐτὸς μόνον καταδίκην νὰ περιμένῃ ἔχει, *κακοποιὸς θεωρούμενος ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἐφρόντισε ν' ἀναδειχθῇ ἀγαθοποιός.*

Ὁποία λοιπὸν ζωὴ θὰ ἐχύνετο μέσα εἰς τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν, ὁποίαν δύναμιν θὰ ἐπορίζετο τὸ ἀγαθόν, ὁποῖον διώκτην θὰ ἀπήντα ἐμπρός του τὸ κακόν, πόσα δάκρυα θὰ ἐξηραίνοντο, πόσοι στεναγμοὶ θὰ ἔπαυον, πόσοι κλαυθμοὶ θὰ ἔσβυνον, ποῖα μειδιάματα θὰ ἤνθουν, ποῖαι ἀγαθοεργίαι θὰ ἔθαλλον, ποῖαι εὐλογίαι θὰ ἠκούοντο καὶ ποῖοι ἀγάπης ἀσπασμοὶ θὰ διημείβοντο, *κοινήν* τινα παρουσιάζοντες τὴν ὄψιν τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, ἂν ἕκαστος Χριστιανὸς καλὰ ἐνόει

αὐτήν του τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ χρησιμοποιήσῃ ἀπαραιτήτως ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τὰ χαρίσματα, μεγάλα ἢ μικρά, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς τὸν ἐπροίκισε, καὶ νὰ τελειώσῃ ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος του συνωδευμένος ἀπὸ σειρὰν πράξεων ἐνεργητικῶν!

Ἡ μεγαλητέρα δύναμις τῶν κακοποιῶν στοιχείων, ἡ ἐπικράτησις αὐτῶν, προέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἀδράνειαν ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐνεργοῦν μὲν τὸ πονηρόν, ἀλλὰ καὶ δὲν κινοῦνται εἰς τὸ νὰ κάμουν τὸ καλὸν, οὔτε διὰ λόγου οὔτε δι' ἔργου ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῶν ἐντολῶν, τῶν ὁποίων μάρτυς ἔπεσεν ὁ Κύριος ἡμῶν.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἂς μάθουν ἐπὶ τέλους ὅτι ἡ ἡσυχία τῆς συνειδήσεώς των δὲν εἶνε ἀπόδειξις τῆς ἀθῳότητός των, καὶ ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ *ἐνεργοῦ κακοῦ* ἀποχή των δὲν θὰ τοὺς σώσῃ ἀπὸ τὴν αἰωνίαν καταδίκην.

Ὅστις δὲν κάμνει τὸ καλὸν, εἶνε ὡς νὰ κάμνῃ τὸ κακόν, ἰδοὺ ἓν ἀπὸ τὰ μεγάλα, τὰ πρῶτα καὶ αὐστηρὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς.

Τοῦτο διαπιστοῦται καὶ ἀπὸ τὰς δηλώσεις τὰς ὁποίας ὁ Κύριος ἔκαμε περὶ τῶν μελλόντων νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν κόλασιν τὴν αἰώνιον.

Ποῖοι οὗτοι;

Οἱ μὴ θρέψαντες τὸν πεινῶντα.

Οἱ μὴ ποτίσαντες τὸν διψῶντα.

Οἱ μὴ δόντες ἄσυλον εἰς τὸν ξένον.

Οἱ μὴ ἐνδύσαντες τὸν γυμνόν.

Οἱ μὴ ἐπισκεφθέντες τὸν φυλακισμένον καὶ τὸν ἀσθενῆ.

Τί εἶνε ὅλοι οὗτοι;

Ἀρνητικῶς πονηροί.

Θέλουσι καταδικασθῆ ὄχι διότι ἔκαμαν τὸ κακόν, ἀλλὰ διότι δὲν ἔκαμαν τὸ καλόν· ὄχι διότι διὰ τῶν ἐνεργειῶν των ἔφεραν βλάβας, ἀλλὰ διότι μὲ τὴν ἀμέλειαν, τὴν ὀκνηρίαν καὶ τὴν παράλειψίν των ὑπῆρξαν ἄχρηστοι.

Τοιουτοτρόπως ἡ κοινωφέλεια εἶνε τὸ μέσον τῆς δικαιώσεώς μας, ὁ τίτλος ὁ κύριος καὶ ἀπαραίτητος, τοῦ ὁποίου ἡ κατοχὴ μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Μὲ αὐτὴν λοιπὸν τὴν πεποίθησιν, μὲ τὸ φρόνημα τοῦτο ἂς χρησιμοποιήσωμεν ὅλοι, ὅσοι ἀληθινοὶ χριστιανοὶ θέλομεν νὰ εἴμεθα, τὸ τάλαντον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκε, καὶ κανόνα τοῦ βίου μας ἂς θέσωμεν τὸ νὰ κάμνωμεν ὅ,τι καλὸν δυνάμεθα εἴτε διὰ τοῦ λόγου εἴτε διὰ τῶν ἔργων, ὅπως οὕτω παρουσιάσωμεν ἐνώπιον τοῦ δικαίου ἡμῶν Κριτοῦ πλουσίους τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς τόκους τῶν πρὸς ἡμᾶς χαρισμάτων του.

Ἐὰν οἱ πονηροὶ εἶνε ἀκούραστοι εἰς τὸ νὰ σχεδιάζωσι τὸ κακόν, καὶ ἰσχυροὶ εἰς τὸ νά το πραγματοποιῶσι, διότι τοὺς ἑνώνει ἡ κοινότης φαύλων σκοπῶν καὶ συμφερόντων, οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐλπίζοντες εἰς ζωὴν πέραν τοῦ τάφου σκοπὸν τοῦ βίου των ἂς θέσωσι τὸ νὰ κάμουν ὅ,τι δύνανται καλόν, ἡ δὲ ἀγάπη τοῦ πλησίον, καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προσδοκωμένη εἰς ἕκαστον ἀνταπόδοσις ἂς τοὺς συνασπίσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἠθικῆς τελειοποιήσεως, ἂς τοὺς στηρίξῃ εἰς τὰς προσπαθείας τῆς ἀμοιβαίας ἠθικῆς καλλιεργείας καὶ ἐποικοδομήσεως, καὶ ἂς τοὺς ἀναδείξῃ δύναμιν Κυρίου ἀκαταγώνιστον διὰ τῶν ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ καθημερινῶν κατορθωμάτων των.

Ὁ Παῦλος ἔλεγεν ὅτι περιμένει τῆς δικαιοσύνης τὸν στέφανον, διότι ἠγωνίσθη τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, διότι ἦλθε νικητὴς εἰς τὸ τέλος τοῦ δρόμου του, διότι εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ψυχῶν, ὑπὲρ τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, τῆς χάριτος, τοῦ ἐλέους, ἀκαταπόνητος πρὸ τῶν δυσκολιῶν, ἀτρόμητος πρὸ τῶν πολεμίων, ἄφοβος πρὸ τῶν κινδύνων, τὰ πάντα τολμῶν καὶ ἀψηφῶν τὰ πάντα, εὐχόμενος νὰ γείνῃ ἀνάθεμα αὐτῆς, ἐὰν ἐπρόκειτο οὕτω νὰ σωθῶσιν ἄλλοι. Καὶ ἡμεῖς, ἐὰν θέλωμεν νὰ μᾶς προσφωνήσῃ ὁ Θεὸς ὡς δούλους ἀγαθοὺς καὶ πιστοὺς, ἐὰν θέλωμεν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου νὰ εἰσέλθωμεν, ὅ,τι πρὸ παντὸς ἔχομεν νὰ κάμωμεν τοῦτο εἶνε: νὰ καλλιεργήσωμεν τὸ τάλαντον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκε, καὶ νὰ ἀποδείξωμεν διὰ τῶν καρπῶν τοῦ βίου μας, ἤτοι διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ὅτι εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ἐκτιμήσεως, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ οὐράνιος Πατὴρ μᾶς περιέβαλε, καὶ ὅτι τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωφελῆ ἐπὶ τῆς γῆς ἀποστολήν μας ἐξεπληρώσαμεν πιστῶς.

SISMANOGLIO

Κυριακὴ δεκάτη ἑβδόμη (*)

(Ματθ. ιε'. 21—28)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία, ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα· Ἐλέησόν με, Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Ὁ δὲ οὔτε ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτῷ λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ εἶπε· Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Εὖ, γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Πλησίον εἰς τὰ παράλια τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εὑρίσκεται ὁ Ἰησοῦς φεύγων τὸν φθόνον καὶ τὴν ὀργὴν τῶν Ἰουδαίων. Ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα μεταβάσεώς του; Πρῶτον νὰ ἐπικυρώσῃ μὲ τὸ παράδειγμά του τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον πρὸς τοὺς μαθητάς του εἶχεν εἰπῇ, ὅτι «ἔσεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί».

Καταδιώκεσαι;

Νὰ μένῃς χρεωστεῖς, ὅτε ἀπαραίτητον καθῆκον τοῦτο ἐπιτάσσει, ἔστω καὶ ἂν ἡ ζωή σου κινδυνεύῃ, ἔστω καὶ ἂν τὸ αἷμά σου πρόκειται νὰ χυθῇ.

Ἐὰν ὅμως τὸ κάμνῃς ἀπὸ ὀργὴν ἀνδρείας μόνον, ἀνοησίαν κάμνεις. Ἡ ζωή σου, ἐφ' ὅσον εἰς τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε χρήσιμος, εἰς αὐτοὺς ἀνήκει. Καὶ νὰ τὴν θυσιάσῃς ὀφείλεις, μόνον

(*) Τὸ περὶ τῆς Χαναναίας παρὸν Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται μόνον ὅταν πέσῃ τὸ Πάσχα εἰς τὰς 22 Μαρτίου. Ἀναγινώσκεται ὅμως πολλάκις τῇ πρὸ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου Κυριακῇ, ὅταν τὸ Πάσχα γίνηται ὄψιμον.

ὅταν ὑψηλὸν καὶ ἀναπόδραστον καθῆκον σοὶ ὑπαγορεύῃ τὴν θυσίαν ἀντὶ τοῦ ζῆν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλος ὑπάρχει σκοπὸς τῆς μεταβάσεως ταύτης τοῦ Ἰησοῦ. Ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια ἐθνικῶν, γνωρίζων τί θέλει εἰς αὐτὰ συμβῇ. Ἔρχεται διὰ ν' ἀποδείξῃ πόσον οἱ καταφρονούμενοι εἰδωλολάτραι ἦσαν εὐσεβέστεροι καὶ καλήτεροι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐγκαυχωμένους ὅτι ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ἀβραάμ. Ἔρχεται διὰ νὰ προσημάνῃ ὅτι τὸ ὄνομά του διωκόμενον ὑπὸ τῶν Φαρισαίων τὰ ἔθνη θέλουσι τὸ δεχθῇ, πρόθυμα αὐτὰ εἰς τὸ νὰ δεχθῶσι τὴν κυριαρχίαν του, ἐνῷ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἐπέκρινε τὰς εὐεργεσίας του καὶ νὰ τῷ δώσῃ ἔμελλε τὸν θάνατον ἀντ' αὐτῶν.

Ἡ Χαναναία καὶ ὁ Ἰησοῦς.

Ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια ἀκόμη τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εὑρίσκετο ὁ Ἰησοῦς, ὅτε μίαν ἡμέραν γυνὴ Χαναναία ἔρχεται εἰς ζήτησίν του.

Πόθεν μαθοῦσα τίς εἶνε;

Ἐκ τῆς φήμης.

Τί θέλουσα;

Ἂς ἀκούσωμεν τὴν κραυγήν της.

«Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Δυστυχισμένη γυνή! Ταλαίπωρος μῆτερ.

Μίαν καὶ μόνην ἔχει θυγατέρα. Καὶ θὰ εἶνε γυνὴ χήρα, ἀφοῦ μόνη της νὰ παρακαλέσῃ ἔρχεται.

Μίαν καὶ μόνην! Εἰς αὐτὴν ἔχει συγκεντρώσῃ ὅλον τὸ φίλτρον της, τὴν στοργήν της ὅλην, τὴν καρδίαν της, τὴν ζωήν της.

Εἰς τὸν κόσμον ὅλον τὴν κόρην αὐτήν, τὴν μόνην, τὴν μίαν, ἔχει ἰδικήν της. Θὰ ἦτο ἡ μόνη παρηγορία καὶ χαρά της. Πλὴν φεῦ! Αἰτία θλίψεων, ὀδύνης καὶ δακρύων τῇ ἔχει γείνῃ. Δαιμονισμένη εἶνε· καὶ δαιμονισμένη κακῶς.

«Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Δὲν εἶνε φαρισαῖος αὐτή, οὐδὲ νομικός. Δὲν ἔχει ἀναγνώσῃ τὰς Γραφὰς τὰς πληροφορούσας ποῖος θὰ ἦτο ὁ Χριστός. Ἀλλ' ἔχει ἀκούσῃ ὅτι υἱὸν Δαβὶδ τὸν καλοῦσιν. Ἔχει ἀκούσῃ ὅτι δύναμιν Θεοῦ ἔχει εἰς τὸν λόγον του καὶ εἰς τὸ πρόσταγμά του.

Καὶ τὸ πιστεύει.

Θερμῶς τὸ πιστεύει, ἀκραδάντως, ἀδιστάκτως.

Αὐτὸς τὴν κόρην της καλὰ νὰ κάμῃ δύναται.

Αὐτὸς νὰ τῆς τὴν ἀποδώσῃ ἠμπορεῖ μὲ ἐλεύθερον ὡς ἄλλοτε τὸ λογικόν της.

Καὶ ἐν τῇ πίστει της κραυγάζει, ἔλεος ἐπικαλεῖται.

« Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Ἐκραύγασεν.

Ἵνα τί;

Ἐμπρός της ὁ Ἰησοῦς βαδίζει ἐκεῖ ὅπου τὸν συνέτυχεν.

Ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὸν δρόμον εἶνε ἡ δυστυχὴς γυνή.

Ἔμπροσθέν της βαδίζοντα τὸν βλέπει. Καὶ βαδίζοντα γοργά. Καὶ νὰ τὸν κάμῃ φλεγομένη νὰ σταθῇ, ἀρχήτερα ὅσον τὸ τὸ δυνατὸν νὰ τὴν εἰσακούσῃ θέλουσα, κραυγὴν μεγάλην ἔβαλεν.

« Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Παράδοξον!

Ὁ Ἰησοῦς οὔτε ὀπίσω του στρέφει, οὔτε ἀπαντᾷ.

«Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον».

Πῶς τοῦτο;

Ἡ ψυχὴ ἡ φιλάνθρωπος, ἡ καρδία ἡ εὔσπλαγχνος, ὁ μόνος του τρέχων πρὸς τῶν ἀσθενῶν τὰ πλήθη, ὁ ἀμέσως εἰσακούων τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν, τί λοιπὸν ἔχει καὶ δὲν προσέχει εἰς τῆς δυστυχοῦς μητρὸς τὴν κραυγήν; Διατί δὲν στέκει; Διατί οὐδὲ λέξιν μίαν δὲν τῇ ἀπαντᾷ;

Τῶν μαθητῶν ἡ παράκλησις καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου.

Βαδίζει ἐμπρὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπάντησιν μὴ δίδων, ἀλλ' ἔρχεται καὶ ἡ γυνὴ ὀπίσω του, δύναμιν λαμβάνουσα ἀπὸ τὴν μητρικὴν στοργήν της, καὶ εἰς τὴν λύπην της τὴν σφοδράν, εἰς τὸν πόνον της τὸν βαθύν, εἰς τὴν φλόγα, ἥτις τὴν καίει, εἰς τὸν πόθον της τὸν πυρώδη νὰ ἐπιτύχῃ ὅ,τι ζητεῖ καὶ ἔλεος νὰ εὕρῃ, κραυγάζουσα ἐξακολουθεῖ:

— Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

Τίποτε.

Ὁ Ἰησοῦς λέξιν δὲν τῇ ἀποκρίνεται;

Οἱ μαθηταὶ τότε τὸ βῆμά των ταχύνουν καὶ ἔρχονται πλησίον του.

Τὸν παρακαλοῦν δέ:

— Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.

Ἤτοι!

Εἰσάκουσε τὴν παράκλησίν της, ἐλέησέ την θεραπεύων τὴν θυγατέρα της· διότι ἐξακολουθεῖ αὐτὴ νὰ κράζῃ κατόπιν μας ἐρχομένη.

Διατὶ δὲν ἀπήντα ὁ διδάσκαλός των;

Δὲν ἤκουε τὰς συνεχεῖς κραυγάς της;

Τοῦτο θέλουν μᾶλλον νὰ πιστεύσουν.

Ἐὰν ἄλλως συνέβαινε, θὰ ἔμενεν ἀδιάφορος εἰς τόσην ὀδυνηράν, σπαρακτικὴν παράκλησιν;

Καὶ ἐπὶ τέλους ἂς τὴν εἰσήκουε, διὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἡσύχους.

«Οὐκ ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ».

Ἰδοὺ ποία ὑπῆρξε τοῦ διδασκάλου ἡ ἀπάντησις.

Τί λέγεις, Κύριε;

Εἰς αὐτὰ λοιπὸν μόνον;

Ὁ κόσμος ὁ ἐπίλοιπος σοὶ εἶνε ἀδιάφορος καὶ δι' αὐτὸν δὲν ἔχεις τίποτε νὰ κάμῃς; Οἱ Ἰουδαῖοι μόνοι, ἡ γενεὰ ἡ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη, ὅπως ὁ ἴδιος τὴν ὠνόμασες, ὁ λαὸς ὁ σκληροτράχηλος, αὐτὸς μόνος εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἐπὶ γῆς ἀποστολῆς σου; Καὶ πρὸς αὐτόν, μόνον πρὸς αὐτὸν ἦλθες νὰ φέρῃς τὴν παρηγορίαν, τὴν χάριν, τὴν βοήθειαν, τὴν σωτηρίαν;

Ἄ! ὄχι. Τὸν κόσμον ὅλον νὰ παρηγορήσῃ, ν' ἀναπαύσῃ, ν' ἀνακουφίσῃ καὶ νὰ σώσῃ ἦλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἀλλὰ τὰ τοπικὰ ὅρια τῆς ἐνεργείας του εἰς τὴν ἐπίγειον ζωήν του ἦσαν κυρίως τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαϊκῆς φυλῆς. Πρὸς αὐτήν, τοῦ Ἀβραὰμ τὸ σπέρμα, τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τῆς θεματοφύλακα ἦτο ἀπεσταλμένος αὐτὸς προσωπικῶς ν' ἀποταθῇ, αὐτὴν νὰ ἐξεγείρῃ ἦλθεν ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ θανάτου της, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἦτο προωρισμένος νὰ κηρύξῃ καὶ τὸ εὐαγγέλιόν του, καὶ νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς ἐνεργείας τῆς θείας δυνάμεως καὶ ἀγαθότητός του.

Ἐν τῇ ἀκριβεῖ προγνώσει τῶν μελλόντων νὰ γείνωσι δὲν τὸν διέφευγε τῶν Ἰουδαίων τὸ σκληροτράχηλον καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ φονικὸν ἔγκλημά των. Οὔτε τὸ ὅτι τὰ ἔθνη θὰ ἔφερον ἐπ' ὤμου τὸν σταυρόν του καὶ θὰ ἐδόξαζον τὸ ὄνομά του. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο ἔργον τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν μαθητῶν του, ἐκτελούντων τὴν ἐντολήν, ἣν νὰ τοῖς δώσῃ ἔμελλεν.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως, αὐτὸς προσωπικῶς, μεταξὺ τοῦ Ἰσραὴλ θὰ διεξῆγε τὴν ἐπίγειον ὡς θεανθρώπου ἀποστολήν του. Καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ σημασίᾳ ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς μαθητάς του· «οὐκ ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ».

Διάλογος τῆς Χαναναίας καὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ὁ θρίαμβος τῆς μητρός.

Τῶν μαθητῶν ὁ διάλογος πρὸς τὸν διδάσκαλον εἶχε δώσῃ καιρὸν εἰς τὴν Χαναναίαν γυναῖκα πλησίον των νὰ ἔλθῃ. Καὶ ἀμέσως σταθεῖσα ἔμπροσθεν ἐκείνου, τὸν ὁποῖον υἱὸν Δαβὶδ ὠνόμαζεν, ἐπανειλημμένως νὰ τὸν προσκυνῇ ἐξηκολούθει καὶ νὰ τῷ λέγῃ ἅμα: «Κύριε, βοήθει μοι».

«Βοήθει μοι».

Τίποτε ἄλλο.

Ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν.

«Βοήθει μοι».

Ὡς νὰ τῷ ἔλεγε «σοῦ τὸ ἐφώναξα ὅτι κακῶς ἡ κόρη μου δαιμονίζεται. Σπαραγμένον τὸ λογικόν της εἶνε. Τὴν τυραννεῖ ὁ δαίμων. Χαμένη αὐτή· κ' ἐγὼ χαμένη μὲ αὐτήν. Δὲν εἶνε ζωὴ ὅ,τι ὑπάρχει εἰς τὸν ἰδικόν μου βίον. Μίαν καὶ μόνην τὴν ἔχω καὶ εἰς τὸ σπῆτι μόνην τὴν ἀφῆκα, δια νὰ τρέξω πρὸς ἐσέ, καὶ ἔλεος νὰ σοῦ ζητήσω. Πῶς θὰ τὴν εὕρω ἐπιστρέφουσα δὲν εἰξεύρω. Ἠξεύρω μόνον ὅτι μοῦ εἶνε ἀνυπόφορη, βασανισμένη ἡ ζωή. Ἡ καρδιά μου! Αἴ ἡ καρδιά μου! ἂν τὴν ἔβλεπες, Κύριε! Καμμιᾶς μητέρας ἄλλης νὰ μὴ τὸ δώσῃ ἡ μοῖρα νὰ αἰσθανθῇ ὅ,τι ἐγὼ ἐδῶ, σ' αὐτην τὴν μητρικήν μου καρδίαν. Καὶ τὸ λογικόν μου, κοντεύει κι' ἐμὲ νὰ σαλευθῇ. Καὶ τὰ δάκρυά μου ἀστείρευτα καὶ πύρινα πάντα τρέχουν. Ὅ,τι παθαίνω ψυχὴ ἀνθρωπίνη νὰ μὴ τὸ πάθῃ! Καὶ νὰ μὴ σώσω νὰ γυρίσω, ἂν φύγῃ τώρα ἡ μόνη ἐλπίς μου, τὸ ἰδικόν σου τὸ ἔλεος· Βοήθει μοι, Κύριε.»

Τίποτε.

Χαμένα δάκρυα, χαμένα λόγια. Προσκυνήσεις καὶ παρακλήσεις, ὅλα χαμένα!

Ἀπαντᾷ τὴν φορὰν ταύτην ὁ Ἰησοῦς, ἀλλ' ἡ σιωπή του εἶνε πολὺ γλυκυτέρα ἀπὸ τὴν ἀπόκρισίν του.

Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.»

Δυστυχισμένη μήτηρ! Δυστυχισμένη γυνή! Ἀλλὰ καὶ θαυμασία μήτηρ καὶ γυνὴ θαυμαστή.

Τί νὰ εἴπῃ ἤθελε μὲ τὴν ἀπόκρισίν του ὁ Ἰησοῦς;

Τί ἐζήτει ἐξακολουθῶν ν' ἀποποιῆται;

Ποῖα ἦσαν τὰ τέκνα;

Ποίους ἐννοεῖ κυνάρια;

Τοὺς Ἰουδαίους ἐννοεῖ τέκνα καὶ κυνάρια τὰ ἔθνη. Καὶ εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπαναλαμβάνει μὲ ἄλλας λέξεις ὅ,τι προηγουμένως εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του.

Ὁ ἄρτος ἦτο ἡ διδασκαλία του καὶ αἱ εὐεργεσίαι του. Ὁ ἄρτος λοιπὸν αὐτὸς ἐν τῇ ἐννοίᾳ, τὴν ὁποίαν ἀνεπτύξαμεν, ἦτο προωρισμένος διὰ τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς ὁποίους τέκνα ὀνομάζει, διότι ἔστω καὶ τυπικῶς αὐτοὶ ἦσαν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεου, καὶ πρὶν ὁριστικῶς πέσωσιν ὑπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν κατάραν, αὐτοὶ ἦσαν ὁ λαὸς ὁ περιούσιος καὶ ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου.

Διατι δὲ τοὺς ἐθνικοὺς τοὺς ὠνόμασε κυνάρια;

Διότι μεταξὺ τῶν ζώων οἱ κύνες διακρίνονται διὰ πίστιν, ἀλλὰ κτηνώδη πίστιν, καὶ τὰ ἔθνη, ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀπομακρυνθέντα, διετήρησαν μὲν πίστιν, ἀλλὰ παρεφθαρμένην, καὶ ἀπολέσαντα τὸ ἐξευγενίζον καὶ ἀνυψοῦν πνεῦμα τῆς ἀληθοῦς θρησκείας «παρασυνεβλήθησαν, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Προφήτου, τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις».

Ἐνόει μὲ τοῦτο ὁ Χριστὸς ὅτι οἱ ἐθνικοὶ ἀπεκλείοντο ἀπὸ τὰ εὐεργετήματα τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τῆς χάριτός του;

Βεβαίως ὄχι.

Κατὰ τὴν αὐτὴν διήγησιν παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ Μάρκῳ (Κεφ. Ζ'. 24) ἡ πλήρης ἀπάντησις τοῦ Κυρίου ἦτο αὕτη «ἄφες *πρῶτον* χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλόν ἐστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις».

Πρῶτον.

Προτίμησιν λοιπὸν ἁπλῶς ἐν τῇ τάξει τῆς κλήσεως καὶ τῆς χάριτος εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὄχι ἀποκλειστικὸν προνόμιον ἐν αὐτῇ.

Ἀλλὰ τὸ νὰ ἐκφράσῃ τοῦτο ἦτο ὁ μόνος τάχα σκοπὸς τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Ἰησοῦ;

Κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ εἰσακούσῃ τῆς γυναικὸς τὴν παράκλησιν. Ἀλλὰ γνωρίσας τὴν πίστιν της καὶ θέλων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους μαθητάς του νὰ ἐπιδείξῃ αὐτὴν πλέον λαμπράν, θέλων δὲ ἔτι νὰ φανερώσῃ

ποίαν δύναμιν ἔχει ἡ πίστις ἡ ἐπιμόνως αἰτοῦσα, καὶ προτιθέμενος ἀκόμη ἐν τῷ ἐπεισοδίῳ τῆς Χαναναίας γυναικὸς νὰ προϋποτυπώσῃ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τὴν ὁποίαν ἔμελλόν ποτε νὰ δείξουν τὰ ἔθνη πρὸς τὸ ὄνομά του, κατ' ἀντίθεσιν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπιστίας καὶ ἰσχυρογνωμοσύνης, ἐπέμεινεν ἀποποιούμενος, διὰ νὰ ἐκλάμψῃ ἡ ἀρετὴ τῆς Χαναναίας γυναικὸς πλέον φωτεινὴ καὶ πλέον ἐπιβλητική.

Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἔγεινε.

Πρὸς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Ἰησοῦ ἰδοὺ τί μετὰ θαυμαστῆς ἑτοιμότητος καὶ δεξιότητος ἀπήντησεν ἐκείνη, χωρὶς ν' ἀποθαρρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἄρνησιν, χωρὶς νὰ ἐρεθισθῇ ἀπὸ τὴν πρὸς κυνάριον ὁμοίωσίν της.

«Ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν».

Ὁποῖον φῶς νοῦ ἴσον πρὸς τῆς πίστεως τὴν ἀσάλευτον δύναμιν!

Κεφαλαὶ Ἰουδαϊκαί, ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν σκοτισμέναι, καὶ πολὺ ἁπλουστέρους τοῦ Ἰησοῦ λόγους πολλάκις δὲν εἶχον ἐννοήσῃ. Ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτή, ἡ Συροφοίνισσα τῷ γένει, ἀλλ' ἑλληνὶς κατὰ τὸν Μάρκον, ἐνεβάθυνεν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῷ ἔδωκεν ἀπάντησιν λαμπρᾶς καὶ ἀκαταμαχήτου λογικότητος, στηριζομένης ἐπὶ τῆς ὁμοιώσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκεῖνος ἐστήριξε τὴν ἀποποίησίν του.

«Δέχομαι, ἠθέλησε νὰ τῷ εἴπῃ, ὅτι κυνάριον εἶμαι καὶ ὅτι δὲν ἔχω δικαίωμα εἰς τὸν ἄρτον τῶν τέκνων. Ἀλλὰ τὰ ψιχία διὰ τὰ κυνάρια ἀκριβῶς εἶνε, καὶ ψιχία σοῦ ζητῶ ἐγώ. Ἡ δύναμίς σου ἡ θαυματουργὸς εἶνε ἄπειρος. Αἱ εὐεργεσίαι σου δὲν ἔχουν μετρημόν. Κάμε λοιπὸν καὶ εἰς ἐμὲ μίαν, τὴν μητέρα τὴν ταλαίπωρον. Ἐὰν μὲ ἐλεήσῃς, κανὲν ἀπὸ τὰ τέκνα δὲν θέλει ἀδικηθῇ. Ἡ ἀπειρία τῶν δι' αὐτὰ ἀγαθοεργιῶν σου καμμίαν ἐλάττωσιν δὲν θέλει ὑποστῇ».

Ἡ λογικότης αὕτη, ἡ πίστις αὕτη, ἡ ἐπιμονὴ αὕτη ἔδωκαν τὴν νίκην εἰς τὴν ἱκετεύουσαν μητέρα. Ἡ θέλησις τοῦ Χριστοῦ ἐκάμφθη πρὸ τῆς θελήσεως τῆς ἰδικῆς της.

«Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ. Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις! Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις».

Καὶ ἐπιφέρει ὁ Εὐαγγελιστής:

«Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.»

Αὐτὴν τὴν πίστιν τὴν ἐπίμονον, αὐτὴν τὴν δέησιν τὴν ἀκούραστον ἂς ἀναπτύξωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ψυχῇ μας, ὅταν ἀπὸ

τὸν Κύριον νὰ τύχωμέν τι θελήσωμεν. Ἐὰν ἡ κραυγή μας ἡ πρώτη δὲν εἰσακουσθῇ, ἂς μὴ ἀθυμήσωμεν, καὶ ἂς μὴ ἀρχίσωμεν γογγύζοντες καὶ ἀμφιβάλλοντες. Ἡ πίστις μας ἂς δυναμώσῃ καθόσον τὰ προσκόμματα αὐξάνουν. Ἐὰν ὁ Κύριος φαίνεται μὴ ἀκούων, ἡμεῖς ἂς ἐξακολουθῶμεν ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεός του. Ἐὰν αἱ παρακλήσεις μας φαίνωνται ἀποκρουόμεναι, ἡμεῖς ἂς ἐπιμένωμεν αἰτοῦντες. Ἡ πίστις ἡ φλογερά, ἡ μὴ ἀποκάμνουσα, ἡ μὴ ἀποθαρρυνομένη, νικᾷ ἐπὶ τέλους. Καὶ ἐὰν ἠξεύρωμεν νὰ πιστεύωμεν καὶ ἐὰν ἠξεύρωμεν νὰ αἰτῶμεν, θέλει πραγματοποιηθῇ τὸ δίκαιον θέλημά μας.

Ὁ Κύριός μας ἠγγυήθη περὶ τούτου δι' ὅσων εἶπε πρὸς τὴν Χαναναίαν!

«Ὦ γύναι μεγάλη σου ἡ πίστις! *Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις*».

Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως.

(Ἰωάνν. γ'. 13—17).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ· Καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Κυρίου εἶνε ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ διαλόγου, τὸν ὁποῖον ἔκαμε πρὸς τὸν Νικόδημον, ὅτε οὗτος νύκτα τινὰ τὸν ἐπεσκέφθη, ἕνεκα τοῦ φόβου τοῦ ἐκ τῶν συναδέλφων του Φαρισαίων.

Ὁ Νικόδημος ὄχι μόνον δὲν ἐμίσει τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ σέβας πολὺ εἶχε πρὸς αὐτόν.

Ποῖος ἦτο;
Δὲν ἐγνώριζε καλά.

Προφήτην ὅμως μέγαν τὸν ἐθεώρει καὶ διδάσκαλον, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ ὅτι ἦτο ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, γενόμενος ἄνθρωπος, ἵνα υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν ἐκπεσόντα ἄνθρωπον ἀποκαταστήσῃ.

Ὁ Ἰησοῦς θέλει νὰ πληροφορήσῃ περὶ τούτου τὸν Νικόδημον, καὶ τῷ φανερώνει εἰς τὴν ἀνωτέρω Εὐαγγελικὴν περικοπὴν τὴν ἀληθῆ φύσιν του, τὴν καταγωγήν του, τὴν προέλευσίν του, τὴν σταύρωσίν του, καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἰτίαν ταύτης ὡς καὶ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐν γένει ἀποστολῆς του.

«*Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν*». Ποῖον οὐρανόν; Ὄχι τὸν ὑλικόν, τὸν αἰσθητόν, τὸν βλεπόμενον οὐρανόν, τῶν ἄστρων καὶ τῶν ἡλίων τὸν κόσμον, ἀλλὰ τὸν πνευματικὸν οὐρανόν, ὅπου ἡ ἕδρα, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ βασιλέως τοῦ Σύμπαντος εὑρίσκεται, ὅπου τῶν ἀγγέλων ὁ κόσμος, τῆς αἰωνίου ζωῆς ἡ πηγὴ καὶ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς ἡ ἑστία.

Εἰς τὸν οὐρανὸν λοιπὸν αὐτόν, λέγει, κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀναβῆ. Κανείς; Ἀλλὰ πῶς τότε ἡ Γραφὴ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ προφήτης Ἠλίας ἐπάνω εἰς ἁμάξι πύρινον εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέβαινεν;

Ὁ οὐρανός, τὸν ὁποῖον ἡ Γραφὴ ἐννοεῖ ἱστοροῦσα τὴν ἀνάληψιν τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, εἶνε ὁ *φυσικὸς* οὐρανός, πρὸς τοῦ ὁποίου τὰ ὕψη τὸν ἔβλεπε φερόμενον ὁ Ἐλισαῖος. Ἀλλ' ὁ ἀναληφθεὶς προφήτης ἐτοποθετήθη ἐκεῖ ὅπου αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων ἔρχονται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος, τὰς ἀπαρχὰς τῆς αἰωνίου μακαριότητος ἀπολαμβάνουσαι. Εἰς τὸν οὐρανὸν ὅμως τὸν ὁποῖον πρὸς τὸν Νικόδημον ὁμιλῶν ὁ Ἰησοῦς ἐννοεῖ, ἤτοι πρὸς αὐτὸν ἀμέσως τὸν Θεὸν μὲ τελείαν ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας, μὲ ἄπειρον ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, μὲ ἄμεσον ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα, εἰς τὸν *πνευματικὸν τοῦτον οὐρανὸν* κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀναβῆ «εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ».

Ποῖος οὗτος;

Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ὁ πρὸς τὸν Νικόδημον ὁμιλῶν.

Ἀπὸ ποῦ ἦλθεν;

Ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, ὅπου *ἦτο ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ αἰώνων, ὡς Λόγος, τῆς Ἁγίας Τριάδος τὸ δεύτερον πρόσωπον, συνάναρχον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.*

Καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τοῦτον κατέβη. Πῶς; Καθὼς λέγει

τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, *σαρκωθεὶς ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσας.*

Ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπ' αἰώνων ἦτο. Ὡς Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν γῆν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέβη, ἐκ γυναικὸς γεννηθείς, ἄνθρωπος γενόμενος.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ ἐνανθρωπήσεως, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ πάλιν ἦτο, διότι κατὰ τρόπον μυστηριώδη καὶ θαυμαστὸν διὰ τὸν νοῦν τὸν ἀνθρώπινον, ἀλλὰ φυσικὸν καὶ ἀναγκαῖον δι' ὃν εἶχε χαρακτῆρα Θεότητος, ἐπὶ τῆς γῆς εὑρισκόμενος καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ εὑρίσκετο, ἀφοῦ ἐνανθρωπήσας δὲν διέσπασε τὸ ἑνιαῖον τῆς Θεότητος οὐδ' ἐκολόβωσε τὸ ἄρτιόν της, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ μένῃ καὶ Λόγος συνάναρχος, εἰς τὸν οὐρανὸν Κύριος, ἐνῷ εἰς τὴν γῆν δούλου μορφὴν περιεβάλλετο.

Ὕψωσις καὶ Ὕψωσις.

«*Καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*».

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία παραδέχεται ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀπετέλεσε τὴν προπαρασκευὴν τῆς Νέας, καὶ ὅτι πολλοὶ τύποι, θεσμοὶ καὶ γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν πρώτην ἀναφέρονται, ὑπῆρξαν συμβολικαὶ σκιώδεις προϋποτυπώσεις ἀληθειῶν, θεσμῶν καὶ γεγονότων, τὰ ὁποῖα νὰ ἐκλάμψουν ἔμελλον διὰ τῆς δευτέρας.

Τὴν τοιαύτην ἑρμηνευτικὴν μέθοδον ἔδειξε καὶ ἐφήρμοσεν αὐτὸς ὁ Κύριος.

Συμπληρώνων τὴν περὶ τοῦ προσώπου του πληροφορίαν πρὸς τὸν Νικόδημον, τῷ προλέγει ὅτι, καθὼς ὁ Μωυσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν εἰς τὴν ἔρημον, τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ ὑψωθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὴν ἔρημον ὄφεις ἐδάγκανον τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων, καὶ τὰ δαγκώματα, θανατηφόρα, παμπληθεῖς ἐπέφερον τοὺς θανάτους. Ὁ Μωυσῆς τότε ἀνύψωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπάνω εἰς ξύλον τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, κατὰ θείαν δὲ οἰκονομίαν καὶ δύναμιν, ὁ ἑστερημένος αὐτὸς ζωῆς ἀλλὰ καὶ δηλητηρίου ὄφις, ἐθεράπευε, προσβλεπόμενος, τοὺς προσβαλλομένους ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς καὶ δηλητηριώδεις ὄφεις καὶ ἔσωζε τὴν ζωὴν αὐτῶν.

Ἡ θαυματουργὸς ἐκείνη τοῦ ὄφεως ὕψωσις ἀπετέλει γεγονός, τὸ ὁποῖον προυπετύπωνε μίαν ἄλλην ὕψωσιν, ἡ ὁποία μετὰ

καιρὸν θὰ ἐγίνετο, ἔπρεπε δὲ νὰ γείνῃ, τὴν ὕψωσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ποία ἡ αἰτία τῆς ὑψώσεως ταύτης καὶ ποῖος ὁ σκοπός της; Ἐὰν οἱ υἱοὶ τῶν Ἑβραίων ἔπιπτον θύματα τῶν ὀηλητηριωδῶν προσβολῶν τῶν ὄφεων τῆς ἐρήμου, ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρος ἦτο θῦμα τοῦ πνευματικοῦ ὀηλητηρίου τῆς ἁμαρτίας, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ νοητὸς ὄφις, ὁ Διάβολος, ἔφερε τὸν καθολικὸν τῶν ψυχῶν θάνατον εἰς τὸν κόσμον.

Πῶς θὰ ἐπολεμεῖτο ὁ θάνατος οὗτος, ἀσυγκρίτως γενικώτερος καὶ ἐπιφοβώτερος, διότι πάσχοντες ἦσαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κάθε καιροῦ καὶ τόπου, καὶ ὁ θάνατος ἦτο ψυχῶν θάνατος εἰς αἰωνίαν ἀπώλειαν καταδικαζομένων;

Ἐξ ἀνθρώπων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἡ σωτηρία, οὔτε ἐξ ἀγγέλων, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἔμελλε νὰ τελεσθῇ διὰ τῆς καταδίκης του εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον. Καὶ ἰδοὺ πῶς ὁ Χριστὸς φανερώνει εἰς τὸν Νικόδημον ὅτι «καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ σκοπὸς τῆς Ὑψώσεως.

Ἔπρεπε νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ ποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς σταυρώσεως;

Ὁ Χριστὸς τὸ δηλωνει: «ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

Τὸ νὰ μὴ χαθῇ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, ἤτοι νὰ μὴ καταδικασθῇ εἰς κόλασιν αἰώνιον, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἰδοὺ ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔπρεπε νὰ ὑψωθῇ. Πῶς θὰ γείνῃ τοῦτο;

Διὰ τῆς ὑψώσεως τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τῆς θυσίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πίστεως εἰς αὐτόν.

Ποίας πίστεως;

Ὅτι εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ζῶντος, ὁ καταβὰς ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὁ γενόμενος ἄνθρωπος καὶ διὰ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ σώσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ πίστις αὕτη εἶνε ἀπαραίτητος ὅρος τῆς ψυχικῆς μας σωτηρίας.

Ἐὰν τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ ἐχύθη δι' ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς, ἀλλ' ἀπ' αὐτὸ ὠφελοῦνται μόνον ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Καὶ ἐὰν ὅλοι εἶχαν τὴν φρόνησιν νὰ πιστεύσουν, κανεὶς δὲν θὰ ἔχανε τὴν ψυχήν του.

Ποία πίστις σώζει.

Ἡ εἰς Χριστὸν πίστις εἶνε ὁ ὅρος τῆς ψυχικῆς μας σωτηρίας. Ἀλλ' ἡ πίστις αὕτη διὰ νὰ φέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, πρέπει νὰ εἶνε πίστις *συνοδευομένη μὲ ἔργα*, καὶ *δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη*.

Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἔλεγεν· «οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς». (Ματθ. Ζ'. 21—22).

Πίστις, ἡ ὁποία δὲν μαρτυρεῖται μὲ ἔργα, ἔργα δικαιοσύνης καὶ ἀγαθότητος, εἶνε πίστις ἀνωφελής, ἀπάτη τις, καὶ νοθεία καὶ πλαστότης τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Καὶ ἄνθρωπος, ὅστις πιστεύει, ἀλλ' εἶνε ἄνομος εἰς τὸν βίον του, ἤτοι τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ καταπατεῖ, δὲν θ' ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ τὸν Κύριον ὡς ἰδικός του, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως, ἔστω καὶ ἂν ἐν τῷ ὀνόματί του προεφήτευσεν καὶ δαιμόνια ἐξέβαλε, καὶ θαύματα πολλὰ ἔκαμεν. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐφρόντισε νὰ κάμῃ καθαρὰν τὴν δήλωσιν ταύτην, διὰ νὰ λάβῃ τὰ μέτρα του ὁ καθείς· «Πολλοί ἐροῦσί μοι, εἶπεν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν» (Ματθ. Ζ'. 22—24).

Οὔτε πρὸς στιγμὴν λοιπὸν ἐλογαριάσθησαν ὡς Χριστιανοὶ ἀπὸ τὸν Κύριον ὅσοι πίστιν μὲν ἔχουν, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν κάμνουν καὶ τὴν ἀνομίαν, τίποτε δὲ δὲν τοὺς ὠφελεῖ τὸ ὅτι μέλη τῆς Ἐκκλησίας του τυπικῶς θεωροῦνται καὶ εἰς τοὺς ναούς του πηγαίνουν καὶ ἀπὸ τὴν θείαν κοινωνίαν του μετέχουν.

Δὲν βλέπομεν τὴν ἀτμομηχανήν, πῶς νεκρωμένη στέκει καὶ ἀκίνητος, ἀνωφελὴς καὶ ἄχρηστος, ἐνόσῳ ὁ ἀτμὸς δὲν ἔρχεται νὰ τὴν θέσῃ εἰς κίνησιν καὶ ἐνέργειαν;

Καὶ ἡ πίστις εἶνε ἕνας πνευματικὸς μηχανισμός. Ὠφέλιμος μὲν καὶ χρήσιμος, εὐεργετικὸς καὶ σωτήριος· ἀλλ' ὑπὸ ἕνα ὅρον, ὅτι θὰ ἐνεργῇ. Τὸ δὲ κινοῦν αὐτήν, ὁ ἀτμός της, οὕτως εἰπεῖν, ὁ ἠθικός, ἄνευ τοῦ ὁποίου νεκρὰ ἀπομένει καὶ ἄχρηστος, εἶνε ἡ *ἀγάπη*.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ ὁ Παῦλος εἶπε τὸ περίφημον ἐκεῖνο· «Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω; γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, *οὐδέν εἰμι*. Καὶ ἐὰν ψωμίζω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲν μὴ ἔχω, *οὐδὲν ὠφελοῦμαι* (Κορινθ. Α'. ΙΓ'. 1—4).

Ἡ πίστις εἶνε δένδρον. Ἀλλ' ὅσον μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ ἂν εἶνε, τί ὠφελεῖ, ὅταν καρπὸν δὲν φέρῃ, ἤτοι ὅταν δὲν συνοδεύηται ἀπὸ ἔργα δικαιοσύνης καὶ ἔργα φιλανθρωπίας καὶ ἐλέους;

Καθὼς εἶπεν ὁ Χριστός, κάθε δένδρον, τὸ ὁποῖον καρπὸν δὲν κάμνει, νὰ κοπῇ εἶνε καταδικασμένον καὶ εἰς τὸ πῦρ νὰ ριφθῇ.

Πίστις λοιπὸν εἰς Χριστόν, ἀλλὰ καὶ ἀγάπη κατὰ Χριστόν, ἰδοὺ ὅ,τι μᾶς κάμνει νὰ ὠφελώμεθα ἀπὸ τὸν σταυρικὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἐξασφαλίζωμεν διὰ τὸν ἑαυτόν μας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τῆς *ὑψώσεως* αὐτοῦ.

Ἡ αἰτία τῆς ὑψώσεως.

Διατὶ ἦλθεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καταβάς; Διατὶ ἔπρεπε νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ;

Τὸν σκοπὸν τὸν ἐγνωρίσαμεν. Ἀλλ' ἡ αἰτία ποία ἦτο;

Ὁ ἄνθρωπος *ἐδικαιοῦτο* εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν θυσίαν τοῦ Κυρίου; Καὶ ὁ Θεὸς *ὑπεχρεοῦτο* ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀποφασίσῃ τὴν *ὕψωσιν* τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του;

Ὁ Ἰησοῦς διαφωτίζει καὶ περὶ τούτου τὸν Νικόδημον.

«Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

Ἡ ἐνανθρώπησις λοιπὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ θυσία αὐτοῦ αἰτίαν εἶχε τὴν *ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον*.

Ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα χρέους πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἁμαρτωλὸς αὐτός, ἦτο ἔνοχος. Κατὰ λόγον δικαιοσύνης, μόνον ἡ ὀργὴ καὶ ἡ τιμωρία τῷ ἀνῆκε.

Χάριν μόνον νὰ ἐπαιτήσῃ εἶχεν, ἀλλ' ὄχι καὶ ν' ἀπαιτήσῃ.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἀπὸ *ἀγάπην καθαράν, ἐλευθέραν* ὅλως, πρὸς τὸν κόσμον τὸν ἔνοχον καὶ τὸν κόσμον τὸν χανόμενον, *ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς φιλανθρωπίας* του θέλων νὰ δοθῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ *χάριν ὅ,τι ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ του εἶχε χάσῃ*, *ηὐδόκησε* νὰ θελήσῃ τὴν ὕψωσιν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διὰ νὰ γείνῃ δυνατὴ ἡ ὕψωσις τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ σωτηρία μας ἐπομένως εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς χρεωστεῖται, ἀγάπην ἄπειρον καὶ ἀνέκφραστον, ἐπιβάλλουσαν καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν ἀγάπην ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μας καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας μας.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός τὸν ἄνθρωπον εἶνε ἡ αἰτία τῆς εἰς τὸν κόσμον ἀποστολῆς καὶ θυσίας τοῦ υἱοῦ του. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν εἶνε ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς κατορθώσεως τῆς σωτηρίας ταύτης ἀδυνάτου ὅπου ἡ ἀνθρωπίνη ἁμαρτία ἀποκρούει τὴν προσέγγισιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Ὄχι διὰ νὰ κρίνῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ.

Σαφηνίζων ἀκόμη καθαρώτερον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς τὸν Νικόδημον τὸν σκοπὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς ἐπιγείου ἀποστολῆς του, προσέθεσεν· «οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ».

Σωτῆρος ἔργον, ὄχι Κριτοῦ ἦλθε νὰ ἐκτελέσῃ εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστός. Καὶ χάριν νὰ φέρῃ ἀπεστάλη, ὄχι κρίσιν νὰ κάμῃ καὶ τιμωρίαν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἁμαρτωλούς.

Ὅταν οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης τὸν ἠρώτησαν ἂν θέλῃ νὰ καῶσι μὲ πῦρ τοῦ οὐρανοῦ οἱ κάτοικοι χωρίου τινὸς τῆς Σαμαρείας, οἵτινες τοὺς ἐξεδίωξαν, ὁ Κύριος ἀπήντησεν «οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι» (Λουκ. Θ'. 56).

Καὶ ὅταν ὁ Πέτρος, συλλαμβανομένου τοῦ διδασκάλου του, ἔκοψε μὲ τὴν μάχαιραν τὸ ὠτίον τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ Κύριος μεταξὺ ἄλλων τῷ εἶπεν «ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων;» (Ματθ, ΚΣΤ'. 53—54).

Ὅλα αὐτὰ βεβαιώνουν ὅτι ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον ἦλθεν ὄχι διὰ νὰ τιμωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ, ὄχι ὡς δικαιοσύνη, ἀλλὰ ὡς χάρις, ὄχι ὡς κρίσις, ἀλλὰ ὡς ἔλεος. Καὶ δι' αὐτὸ ἔπαθεν, ἀλλὰ δὲν ἐξεδίκησε. Καὶ ἔχυσε τὸ αἷμά του, χωρὶς ὄχι μόνον νὰ πατάξῃ, ἀλλ' οὔτε νὰ ἀντισταθῇ.

Ἐὰν ἤθελεν, εἶχεν ὅλην τὴν δύναμιν νὰ παραδώσῃ εἰς δίκην καὶ τιμωρίαν ὅλον τὸν κόσμον τῆς ἁμαρτίας.

Δὲν τὸ ἔκαμεν ὅμως. Ἠτιμάσθη δὲ καὶ ἐχλευάσθη καὶ ἐνεπτύσθη καὶ ἐδάρη καὶ ἀπέθανε βασανιζόμενος τὸν ὀδυνηρότατον τῶν κακούργων θάνατον.

Ἵνα τί;

Ὁ ἴδιος μᾶς τὸ ἐφανέρωσεν εἰπών· «οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ».

Χριστὸς ὁ σῴζων καὶ Χριστὸς ὁ κρίνων

Ἐὰν ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ νὰ σώσῃ, θέλει ὅμως ἔλθῃ καὶ διὰ νὰ κρίνῃ. Ἡ πρώτη παρουσία του μᾶς τὸν ἐγνώρισεν ὡς διδάσκαλον, ὡς μάρτυρα, ὡς Σωτῆρα. Ἀλλ' εἰς τὴν παρουσίαν του τὴν δευτέραν θέλει ἐμφανισθῇ ὡς βασιλεὺς καὶ ἐξουσιαστής, ὡς κριτὴς καὶ μισθαποδότης.

Τὸ εὐαγγέλιον φέρει τὴν χάριν, ἀλλὰ καὶ τὴν κρίσιν.

Θέλει τις τὴν χάριν;

Τὸν ἐπισκιάζει.

Ἀλλὰ τὴν ἀπεδίωξεν;

Ἀπέναντί του θὰ εὕρῃ τὴν κρίσιν.

Ὁ Χριστός, ἐκ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Πατρός του καὶ ἐκ τῆς ἰδικῆς του θελήσεως, εἶνε Σωτήρ. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνομίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπου ὡς Σωτὴρ ἑκούσιος ἀπεκρούσθη, καθίσταται κατ' ἀνάγκην Κριτής.

Ἐὰν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μᾶς ἀνέχεται, μολονότι δὲν τὸν δεχόμεθα ὡς Σωτῆρα, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι, πιστὸς εἰς τὴν ἀποστολήν του, ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς προσφέρῃ τὴν χάριν, ὑπομένων ἡμᾶς, καὶ ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν γείνῃ ἀνάξιοι τῆς ὑπομονῆς του.

Ἀλλ' ἡ ὥρα τῆς κρίσεως, ἐὰν ἀμετανόητοι ἐμείναμεν, θέλῃ ἔλθῃ αὐστηρὰ καὶ ἀμείλικτος.

Διότι ἂν ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱόν του τὸν μονογενῆ, ὄχι διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον, ὁ ἴδιος

ὅμως ὁ Θεὸς διέταξεν ὅτι, ὅστις τὴν σωτηρίαν του δὲν ἠθέλησε, μόνος του κατειργάσθη τὴν ψυχικήν του ἀπώλειαν, καὶ θὰ εὕρῃ ἐπὶ τέλους ἀπέναντί του ὄχι τὴν ἐλπίδα τῆς χάριτος καὶ τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ τὴν ῥομφαίαν τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ ὀργῆς.

Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Ὕψωσιν

(Μάρκ. η'. 34—38 καὶ θ'. 1).

Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ἐλεύθερον ἀφίνει κάθε ἄνθρωπον ὁ Χριστὸς διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἢ ὄχι εἰς τὸν ἐπίγειόν του βίον.

Δὲν τὸν βιάζει διὰ νὰ γείνῃ μέλος τῆς ἐκκλησίας του.

Δὲν τὸν βιάζει εἰς τὸ νὰ ἀκούῃ τὸν λόγον του.

Δὲν τὸν βιάζει εἰς τὸ νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολάς του.

Δὲν τὸν βιάζει διὰ νὰ ὑπάγῃ ὀπίσω του, ὡς φίλος του, ὡς ὑπηρέτης του, ὡς στρατιώτης του.

Ἐλεύθεροι εἴμεθα νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν. Ἐλεύθεροι εἴμεθα νὰ τὸν ἀφήσωμεν.

(*) Βλέπε καὶ ἑρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ Εὐαγγελίου εἰς Τόμ. Α. σελ. 84 ἐν τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν.

Ἐχθροί του ἐὰν ἐστάθημεν, τὴν φωνήν του ἂν ἐπεριφρονήσαμεν, τὴν κλῆσίν του ἂν ἀπερρίψαμεν, τὴν ἀγάπην του ἂν κατεφρονήσαμεν, τὸ θέλημά του ἂν κατεπατήσαμεν, θὰ μᾶς ζητήση λόγον ἐν καιρῷ, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπίγειόν μας βίον ἐλευθέρους μᾶς ἀφίνει μαζί του νὰ ὑπάγωμεν ἢ μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν του νὰ ταχθῶμεν.

Ἐὰν ὅμως οἱ ἴδιοι θελήσωμεν ν' ἀκούσωμεν τὴν πρόσκλησίν του καὶ ὀπίσω του νὰ ἔλθωμεν, δὲν φθάνει μόνη ἡ ἀπόφασίς μας αὕτη ὅπως γείνωμεν δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Κύριον. Πρέπει νὰ συμμορφωθῶμεν καὶ πρὸς τοὺς ὅρους, τοὺς ὁποίους θέτει· οἱ δὲ ὅροι οὗτοι εἶνε νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, νὰ σηκώσωμεν τὸν σταυρόν μας καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν ὅπου ἤθελε μᾶς φέρῃ.

Ἡ ἀπάρνησις τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Τί ἔκαμεν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ γείνῃ ἄνθρωπος;
Ἀπηρνήθη τὸν ἑαυτόν του.
Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε δούλου μορφήν.
Ἔχων θρόνον τὸν οὐρανόν, εἰς φάτνην ἀλόγων ἐγεννήθη.
Τοῦ παντὸς βασιλεύς, δὲν εἶχε ποῦ νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλήν.
Ἀθάνατος, προσέλαβε σῶμα ὑποκείμενον εἰς θάνατον.
Πάθους ἀνώτερος, προσέλαβε ψυχὴν ταραττομένην καὶ πάσχουσαν, θλιβομένην καὶ κλαίουσαν.
Ἅγιος, κατηγορήθη ὡς φάγος καὶ οἰνοπότης.
Δίκαιος, κατεδικάσθη εἰς σταυρικὸν θάνατον.
Ἰσχυρός, ἐδέχθη νὰ σταθῇ ὡς ὁ ἔσχατος τῶν ἀσθενῶν.

Τίποτε δὲ δὲν τοῦ ἐφείσθησαν. Λοιδωρίας, ὕβρεις, χλευασμούς, ὀνειδισμούς, προκλήσεις, βλασφημίας, ἐμπαιγμούς, ἐμπτυσμούς, ὅλα τὰ ἐξήντλησαν ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπόν του. Καὶ τὸν ἔδειραν ἀκόμη. Καὶ χολὴν καὶ ὄξος τὸν ἐπότισαν. Ὄχι υἱὸς Θεοῦ πλέον, ἀλλ' οὔτε υἱὸς ἀνθρώπου ὡμοίαζεν ὅπως τὸν κατήντησαν αἱ καταφρονήσεις αἱ τόσαι καὶ τὰ μίση καὶ οἱ βασανισμοί. Καὶ ὅμως ἐκεῖνος, ἂν καὶ προεγνώριζε πάντα ταῦτα, ἂν καὶ ᾐσθάνετο ἐκ τῶν προτέρων ὅλην τὴν πικρίαν τοῦ ποτηρίου, τὸ ὁποῖον τοῦ ἡτοιμάζετο, ἂν καὶ εἶχεν ὅλην τὴν ἀτομικὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸ ἀποφύγῃ, εἰ δυνατόν, ἐν τούτοις, καὶ μέσα εἰς τὸν αἱματηρὸν ἱδρῶτα, τὸν ὁποῖον τοῦ ἔφερεν ἡ στενοχωρία καὶ ἡ ὀδύνη τῆς θέσεώς του, τελείως ἀπαρνούμενος τὸν ἑαυτόν του, ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα του· «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ».

Καὶ ἡ αὐταπάρνησις αὕτη τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε τὸ μέσον τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας.

Ὁ Διάβολος ἐνόμισεν ὅτι ἐκμηδενίζων τοιουτοτρόπως τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ θὰ ἐξησφάλιζε τὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου ἐξουσίαν του. Ἐν τούτοις ὁ ἐξουθενωμένος Χριστὸς ἀπεδείχθη ὁ νικητὴς Χριστὸς καὶ ἀπὸ τῆς τελείας ἐκμηδενίσεως τοῦ ἰδικοῦ του θελήματος ἐξεπήγασε διὰ τοῦ θριάμβου τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἡ νίκη κατὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν νίκην λοιπὸν αὐτὴν προσκαλούμεθα νὰ μεθέξωμεν καὶ ἡμεῖς, ἀκολουθοῦντες, ἐὰν θέλωμεν, τὸν Χριστόν.

Πῶς;

Κάμνοντες, ὅ,τι ἔκαμε καὶ ὁ ἀρχηγός μας, ἀγωνιζόμενοι μὲ τὸ ὅπλον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἐθριάμβευσε, μεταχειριζόμενοι τὴν τακτικήν, ἥτις ἠσφάλισεν εἰς ἐκεῖνον τὴν νίκην.

Τὸ ὅπλον εἶνε ὁ σταυρός. Ἡ τακτικὴ εἶνε ἡ αὐταπάρνησις.

Ὁ Χριστός, μηδενίσας τὸν ἑαυτόν του, ὡς ἄνθρωπον, θέλημά του εἶχε τὸ θέλημα τοῦ πατρός του, οὐδὲ τὸ ἀπέκρουσε, καὶ ὅταν τῷ ἔδειξε τὸν σταυρόν. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, τὸν ἑαυτόν μας ἀπαρνούμενοι, θέλημα ἡμῶν ἂς ἔχωμεν τοῦ Χριστοῦ τὸ θέλημα, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ θέλημα τοῦ οὐρανίου Πατρός μας.

Ὅ,τι ἁμαρτωλόν, ἐγωιστικόν, ράθυμον, ξένον ἂς γείνῃ πρὸς ἡμᾶς. Πονηραὶ σκέψεις, πονηρὰ βλέμματα, πονηραὶ ἐπιθυμίαι, πονηραὶ ἀποφάσεις, λόγοι πονηροί, ἔργα πονηρά, οὐδὲ ἴχνος ἐξουσίας ἂς μὴ διατηρήσουν πλέον ἐφ' ἡμῶν. Ἡ αὐταπάρνησις ἀπαιτεῖ νὰ καταλυθῇ τελείως ἐντός μας πᾶσα ἀνομία. Ἀλλ' ἡ αὐταπάρνησις ἀπαιτεῖ καὶ νὰ γείνῃ πρόθυμος ἡ ψυχή μας πρὸς πᾶσαν θυσίαν, τὴν ὁποίαν θὰ μᾶς ἐπέβαλλε τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ.

Νὰ ἔχωμεν τὸν Θεὸν εἰς τὴν διάνοιάν μας, τὸν Θεὸν εἰς τὴν καρδίαν μας, τὸν Θεὸν εἰς τὴν ψυχήν μας· νὰ ἔχωμεν νόμον τοῦ βίου μας ὄχι τὰς ὀρέξεις τὰς ἰδικάς μας, τὰς κλίσεις τὰς ἰδικάς μας, τὰς ἀρεσκείας τὰς ἰδικάς μας, ἀλλὰ τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου του, ὡς νόμον δικαιοσύνης καὶ νόμον τελείας ἀγάπης· νὰ εἱμεθα μηδὲν ἡμεῖς καὶ ὁ Χριστὸς νὰ εἶνε ἐν ἡμῖν τὸ πᾶν· νὰ νεκρώσωμεν τὰ πάθη μας ἐν τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ· νὰ πολεμήσωμεν τὸν πονηρὸν καθ' ὅλην τὴν γραμμήν· νὰ εἱμεθα εἰς πόλεμον ἀκατάπαυστον κατ' αὐτοῦ καὶ ἀδιάλλακτον· νὰ ἀγωνιζώμεθα ὅπως συντελεσθῇ ἡ ἐκτόπισις τοῦ Διαβόλου ἀπὸ πᾶσαν ψυχήν, ἀπὸ πᾶσαν οἰκογένειαν, ἀπὸ πᾶσαν πόλιν, ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλον, ὁ καθείς μας κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνά-

μεών του· ὅπου ὁ Χριστὸς καὶ ἡμεῖς κατόπιν του· νὰ μὴ ἔχωμεν ἀμφιβολίαν, δισταγμόν, ἀντιλογίαν, ἀπείθειαν πρὸς ὅ,τι ἤθελε μᾶς διατάξῃ· νὰ μὴ μᾶς ἐκφοβίζουν αἱ δυσκολίαι, νὰ μὴ μᾶς παραλύουν τὰ ἐμπόδια, νὰ μὴ μᾶς σταματοῦν οἱ κίνδυνοι· νὰ εἴμεθα ἀνώτεροι τῶν ἀσθενειῶν, ἀνώτεροι τῆς πτωχείας, ἀνώτεροι τῶν διαβολῶν, ἀνώτεροι τῶν κατατρεγμῶν, μαχαίρας ἀνώτεροι, χρημάτων ἀνώτεροι, ἀναπαύσεων ἀνώτεροι, καὶ παντὸς ἐν γένει δελεάσματος καὶ πειρασμοῦ παντός· ἐὰν ἤθελε μᾶς εἴπῃ «χάριν ἐμοῦ εἶνε ἀνάγκη αὐτὴν τὴν οἰκογένειάν σας ν' ἀφήσητε», ἡμεῖς νὰ τῷ ἀπαντήσωμεν «μάλιστα, Κύριε»· ἐὰν ἤθελε μᾶς διατάξῃ «χάριν ἐμοῦ θυσιάσατε τὴν ζωήν σας», ἡμεῖς νὰ τῷ ἀποκριθῶμεν «λάβε την, Κύριε», αὐτὴ ἡ τελεία ὑποταγὴ τοῦ θελήματος τοῦ ἰδικοῦ μας εἰς τὸ θέλημα τὸ ἰδικόν του, αὐτὴ ἡ προθυμία μας εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσωμεν πᾶσαν διαταγήν του, αὐτὸς ὁ ἐκμηδενισμὸς τοῦ ἐγώ μας, διὰ τῆς τελείας πειθαρχίας μας εἰς τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου, ταῦτα πάντα εἶνε οἱ ὅροι τῆς αὐταπαρνήσεως, τοῦ αἴρειν ἐπ' ὤμου τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἐὰν τοιουτοτρόπως ἠθέλομεν εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην τὸν κόσμον ὅλον νὰ ἀπαρνηθῶμεν καὶ πᾶν αὐτοῦ ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν αὐτοῦ ἀγάπην, ἐὰν τὸν Χριστὸν νὰ ἀκολουθῶμεν θέλωμεν, ὀφείλομεν νὰ τὸ κάμωμεν. Στρατεύεσθαι, τοῦτο σημαίνει. Πειθαρχεῖν, τοῦτο ἐπιβάλλει· ὁ στρατιώτης τίποτε νὰ μὴ ἔχῃ ἰδικόν του, διὰ κάθε τόλμημα καὶ κάθε κίνδυνον ἕτοιμος νὰ εἶνε, μέχρι καὶ τῆς θυσίας αὐτῆς τῆς ζωῆς του.

Τὸ κέρδος τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς ψυχῆς.

Μᾶς λέγει ὁ Κύριος τί πρέπει νὰ κάμωμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ ὑπάγωμεν ὀπίσω του. Ἀλλ' ἡ ψυχή μας δὲν πείθεται εὔκολα καὶ μὲ προθυμίαν εἰς τοιαύτας ἀπαιτήσεις. Τὰ λεγόμενα τοῦ κόσμου ἀγαθὰ ἐξασκοῦν ἀρκετὴν ἐπάνω της ἐπιρροήν, ὥστε νὰ μὴ δέχηται νὰ τὰ ἐγκαταλείψῃ, προτιμῶσα ἀπ' ἐναντίας νὰ θυσιάσῃ τὴν ψυχικήν της σωτηρίαν, παρὰ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ ἐκεῖνα. Χάριν προσκαίρου ἡδονῆς, χάριν προσκαίρου ἀπολαύσεως, χάριν προσκαίρου πλούτου, τιμῆς γηΐνης καὶ δημοτικότητος ἐφημέρου, καταπατεῖ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ κλείει τὰς ἀκοάς της πρὸς τὴν κλῆσιν τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς αὐτοθυσίας. Νὰ κερδήσῃ κανεὶς τὸν κόσμον, ἰδοὺ τί θεωροῦν πολλοὶ

ὡς τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν τοῦ βίου καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς.

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἰδοὺ τί ἀντιτάσσει πρὸς ὅσους ὁ κόσμος δελεάζει καὶ παρασύρει ὄπισθέν του· ἐγώ, λέγει, παραδέχομαι ὅτι ἠμπορέσατε ὅλον τὸν κόσμον νὰ κερδήσητε, μὲ ὅλα του τὰ πλούτη, τὰς ἡδονάς, τάς τρυφάς, τὰς ἀναπαύσεις, τὰς τιμάς, τὰς ἐξουσίας, τὰς δυνάμεις. Σᾶς ὑποθέτω διὰ μίαν στιγμὴν τελείους κοσμοκράτορας δυναμένους νὰ ἱκανοποιῆτε κάθε σας ἔνστικτον, κάθε ὁρμὴν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ ὄρεξιν καὶ φαντασίαν καὶ θέλησιν. Τί θὰ κερδήσητε μὲ τοῦτο, ἐὰν αὐτὴ ἡ κοσμοκρατορικὴ κυριότης καὶ ἀπόλαυσίς σας γείνῃ αἰτία τῆς ψυχικῆς καταστροφῆς σας; Τὴν ψυχήν σας δὲ ὅταν χάσητε, τί θὰ εὕρητε ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τοιαύτης ἀπωλείας; «Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; Ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;»

Ἀλλὰ τὶ θὰ ὠφεληθῇ ὁ ἄνθρωπος ὅπου μόνον ζημίαν ἀμέτρητον θέλει ἔχει; Καὶ τὶ θὰ λάβῃ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς χαμένης ψυχῆς του, ἀφοῦ ὁ κόσμος ὅλος εἶνε τίποτε ἐνώπιον της;

Κατ' εἰκόνα θείαν εἶνε πλασμένη ἡ ψυχή. Λογικὸν ἔχει· ἐλευθερίαν ἔχει· πρὸς δικαιοσύνην καὶ ἀγάπην καὶ ζωὴν αἰώνιον προωρισμένη εἶνε· αὐτὴ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἰς κατάκτησιν κεῖται καὶ κληρονομίαν της. Τί λοιπὸν εἶνε ὁ κόσμος ἐνώπιόν της; Τὶ εἰμπορεῖ πρὸς αὐτὴν νὰ ἀντιμετρηθῇ; Καὶ ἐὰν αὐτὴν χάσωμεν, τὶ θὰ μᾶς μείνῃ εἰς παρηγορίαν καὶ τὶ θὰ ἐπιδείξωμεν εἰς ἀντιστάθμισμα; Ἐφάγομεν; ἐπίομεν; εὐφράνθημεν; εἰς χρυσᾶς κλίνας ἀνεπαύθημεν; εἰς παλάτια ἐζήσαμεν; τιμὰς περισσὰς ἐλάβομεν; εἰς τὰ ἄκρα τῆς γῆς ἔφθανεν ἡ ἐξουσία μας; ἑκατομμύρια ἔκυπτον εἰς τὴν διάβασίν μας; μικροί, μεγάλοι, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες τὸ ὄνομά μας ὕμνουν; ὅλος ὁ κόσμος ἀντήχει ἐκ τῆς φήμης μας; Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα μετὰ ἔτη, μετὰ μῆνας, μετὰ ἑβδομάδας, μετὰ ἡμέρας, αὐτὴν ἴσως τὴν στιγμὴν τῆς ὑψίστης κοσμικῆς μέθης, ὑπερηφανείας καὶ εὐτυχίας μας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κοσμοκράτωρ γίνεται πτῶμα προωρισμένον εἰς σῆψιν καὶ ἀποσύνθεσιν, καὶ ἐνῷ ὁ κόσμος τίποτε πλέον δὲν θὰ εἶνε δι' αὐτόν, τίποτε εἰς τὰς ἀπολαύσεις του, τίποτε εἰς τὰς τιμάς του, τίποτε εἰς τὰς ἐξουσίας του, τίποτε εἰς τὰ πλούτη καὶ τὰ μεγαλεῖά του, ἐνῷ ἀπὸ τὴν γῆν ὅλην, εἰς τὸ σαρκίον του τὸ ἀναίσθητον, τὸ καταρρέον, τὸ φθειρόμενον, θλιβερὸς περίγελως τοῦ βασιλείου του θέλει ἀπομείνῃ ὀλίγη γῆς ἔκτασις περικλείουσα τὴν τέφραν του καὶ τὰ

κόκκαλά του, καὶ προστατεύουσα τοὺς νεμομένους αὐτὸν σκώληκας, τελευταίαν ἐντάφιόν του συνοδείαν, τότε εἰς τὸ ἀπαίσιον καὶ ψυχρὸν αὐτὸ κατάντημα τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, ποῖον ἀπομένει τὸ ὄφελός του, καὶ τί ἔχει νὰ παρουσιάσῃ εἰς ἀντιστάθμισμα τῆς τόσης ματαιότητος, ἐὰν καὶ τὴν ψυχήν του ἔφθειρεν ἡ ἀνομία, καὶ μαζὶ μὲ τὸν κόσμον, χαμένον διὰ τοῦ θανάτου, χάσῃ καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, μόνην κληρονομίαν λαμβάνων τὴν κόλασιν τὴν αἰώνιον ;

Ἦτο πλούσιος ὁ Α ἐπὶ δέκα, ἐπὶ εἴκοσιν, ἐπὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐξαίρετον εἶχε τὴν ὑγείαν καὶ εἰς χαρὰν καὶ εὐφροσύνην διήρχετο τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας του. Ἀλλ' εἰς τῆς ζωῆς τὰ γυρίσματα ἡ περιουσία του ἀνηρπάγη, χωρὶς ὀβολὸν ἔμεινεν, καὶ ἡ θλῖψις καὶ ἡ στέρησις κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του, καὶ οὐδὲ καλύβη τῷ ἔμεινεν ὅπου νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλήν καὶ ἔφυγαν καὶ τὰ κουρέλια ἀπὸ τὸ σῶμα του, καὶ γυμνοὶ καὶ πληγωμένοι ἀπέμειναν οἱ πόδες του, καὶ τὰ ψίχουλα αὐτὰ τῆς τραπέζης ἄλλων ματαίως ἐπεθύμησε, καὶ τῆς πείνης καὶ τῆς γυμνότητος καὶ τῆς κακουχίας καὶ τῶν στερήσεων καὶ τῶν ἀσθενειῶν θῦμα καὶ ἔρμαιον, ἐλεεινὸν ναυάγιον καὶ σύντριμμα τῆς ζωῆς, ἔσυρε τὴν ὕπαρξίν του οἰκτρὰ εἰκὼν τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος, μὴ ἔχων τίποτε νὰ ἐλπίσῃ, ἐκκαιόμενος εἰς τὴν βάσανόν του ἀπὸ τῶν ἐνδόξων παλαιῶν ἡμερῶν τὰς ἀναμνήσεις, τοὺς γονεῖς του καταρώμενος, τὸν κόσμον βλασφημῶν, τὸν ἑαυτόν του βδελυσσόμενος. Τί τὸν ὠφέλησεν αὐτὸν τὸν ταλαίπωρον ἡ ἀρχαία εὐτυχία ; Καὶ ποῖος θὰ ἐζήλευε τὴν τύχην του ;

Καὶ ὅμως αὐτὸς δὲν εἶχε χάσῃ ἀκόμη τὴν ψυχήν του. Αὐτὸς ἠδύνατο ἀκόμη νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰωνίαν, ὅπου οἱ θησαυροὶ οἱ ἀσφαλεῖς, ἡ ὑγεία ἡ παντοτεινή, ἡ χαρὰ ἡ ἄπειρος καὶ ἡ εὐτυχία ἡ ἀτελεύτητος. Ἀλλ' ὅταν καὶ αὐτὴ ἡ ἐλπὶς ἐξέλιπεν, ὅταν ἀπὸ τὰ γήϊνα τίποτε δὲν ἔμεινε παρὰ εἷς τάφος, ὅστις καὶ αὐτὸς θὰ λησμονηθῇ, καὶ ὀλίγη τέφρα, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ θὰ διασκορπισθῇ, ἡ δὲ ψυχή, χαμένη ψυχή, εἰς αἰώνιον κόλασιν κατεδικάσθη, χωρὶς καμμίαν ἐλπίδα ἀπαλλαγῆς, χωρὶς τὴν δύναμιν τοὐλάχιστον τῆς ἐξοντώσεως καὶ ἐκμηδενίσεως τῆς ζωῆς, ὑποχρεωμένης πάντοτε νὰ ὑποφέρῃ, πάντοτε, πάντοτε, πάντοτε, ἄνευ τέλους, ἄνευ διαλείμματος, ἄνευ ὑφέσεως, τί ὠφέλησε τότε ὅλη ἡ πρόσκαιρος τρυφὴ καὶ κοσμοκρατορία ;

Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι κυβερνήτης πλοίου καλὸν ἔχει τὸν καιρὸν τοῦ ταξειδίου του, καθαρὸν ἐπάνω τὸν οὐρανόν, καὶ ἥσυχον

τὴν θάλασσαν, καὶ ὅτι μὲ γλέντι καὶ χαρὰν ἔφθασεν ἔξω ἀπὸ τὸν λιμένα. Ἀλλ' ἐὰν ἔξαφνα μανία ἀνέμων ἐπέδραμε καὶ εἰς ἀστραπόβροντα τρομακτικὰ καὶ κατακλυσμὸν ὑδάτων καὶ κυμάτων ἀγρίαν ἐξέγερσιν, καὶ τὸ τιμόνι ἥρπαγη καὶ τὰ κατάρτια ἔσπασαν καὶ τὰ παριὰ ἐσχίσθησαν, καὶ ἐν μέσῳ βοῆς καὶ κοπετοῦ καὶ ὀλοφυρμοῦ εἰς συντρίμματα διεσπάσθη τὸ πλοῖον ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ ἄθλιος εὗρε τὸν θάνατον μέσα εἰς τὴν τρομακτικὴν αὐτὴν τῶν στοιχείων ἀναστάτωσιν, τί τὸν ὠφέλησε τότε ἡ φαιδρότης τῆς προσωρινῆς γαλήνης καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἐξαφθεῖσα εὐθυμία του ;

Κατὰ παρόμοιον τρόπον τί θὰ κερδήσωμεν οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι ἐὰν ἀντὶ προσκαίρου τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου ἀπολαύσεως, τὴν αἰώνιον χάσωμεν ζωήν ;

Τὸν οὐρανὸν νὰ ἀποκτήσωμεν, ἰδοὺ ὅλη τοῦ βίου ἡ σοφία. Αὐτὸν κερδίζοντες, αὐτὸν κερδίζομεν τὸν Θεόν. Καὶ ἰδοὺ πῶς προτιμότερον ὅλον τὸν κόσμον νὰ χάσωμεν διὰ τὴν ψυχικήν μας σωτηρίαν. Διότι, αὐτὴν σώσαντες, ἐσώσαμεν τὸ πᾶν.

Κυριακὴ πρώτη

(Λουκ. ε'. 1-11).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἑστὼς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, εἶδε δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἐπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καὶ καθίσας, ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα· Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων, εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. Καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ, λέγων· Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε. Θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἣ συνέ-

λαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς. Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Καὶ πάλιν διδάσκει ὁ Ἰησοῦς. Δὲν εἶνε μέσα εἰς συναγωγήν, οὔτε εἰς οἰκίαν. Πλοῖα δύο βλέπει ἀραγμένα εἰς τὴν ὄχθην τῆς λίμνης Γεννησαρὲτ καὶ ἀμέσως ἀποφασίζει νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας του. Τὸ ἓν εἶνε τοῦ Πέτρου· εἰς αὐτὸ ἐμβαίνει· ὀλίγον παρακαλεῖ νὰ τὸ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ξηράν, διὰ νὰ βλέπῃ καλήτερα τὸ ἀκροατήριόν του, καὶ εἰς μέρος κατάλληλον καθίσας, ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ πλοίου νὰ διδάσκῃ τοὺς ἐκεῖ συντρέξαντας ὄχλους.

Τοιουτοτρόπως ὁ Χριστὸς πάντοτε κηρύττει, καὶ τὰ πλήθη πάντοτε μὲ προθυμίαν τοὺς λόγους του ἀκούουν. Τί δὲ γίνεται σήμερον εἰς ἡμᾶς; Καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἄμβωνας τῶν ἐκκλησιῶν σπανίως τὸ θεῖον κήρυγμα ἀκούεται, καὶ τὰ καφενεῖα παρουσιάζουν περισσοτέρους πελάτας παρὰ πιστοὺς αἱ Ἐκκλησίαι.

Τί ἀποδεικνύει τοῦτο; Ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε μεταξύ μας, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε ἐν ἡμῖν. Μωρία ἠλιθίων, παραφροσύνη αὐτοκτόνων.

Τί εἶνε ὁ θεῖος λόγος; *Ἀλήθεια*· δὲν τὴν θέλομεν. *Ἐλπίς*· δὲν τὴν θέλομεν. *Φῶς*· δὲν τὸ θέλομεν. *Εἰρήνη*· δὲν τὴν θέλομεν. *Δικαιοσύνη*· δὲν τὴν θέλομεν. *Ἰσότης*· δὲν τὴν θέλομεν. *Ἀδελφότης*· δὲν τὴν θέλομεν. *Λύτρωσις*· δὲν τὴν θέλομεν. *Σωτηρία*· δὲν τὴν θέλομεν. *Ζωή*· δὲν τὴν θέλομεν.

Τί δὲ ἐπέρχεται ἐντεῦθεν; Σαπίλα. Καὶ τί ἄλλο; Σκότος. Καὶ ἀκόμη; Χάος. Καὶ ἐξ ὅλων ὁμοῦ; Θάνατος.

Ἡ Γραφὴ τὸ λέγει· «Τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος».

Τί δὲ κάμνομεν ἡμεῖς;

Τὴν φοβερωτέραν ἁμαρτίαν.

Δὲν ἀναγνωρίζομεν εἰς τὸν Θεὸν οὔτε τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλήσῃ.

Ἀλλ' ὅπου ὁ Θεὸς δὲν ἀκούεται, ἔρχεται καὶ ὁμιλεῖ ὁ ὄλεθρος καὶ ἡ καταστροφή. Ἡ ἀνομία καὶ ἡ ἀδικία, αἱ ἀδιαφορίαι

καὶ τὰ μίση, οἱ γογγυσμοὶ καὶ αἱ καταπιέσεις, ἡ αἰσχρότης καὶ ἡ παραλυσία, ἡ ἀναρχία καὶ ἡ βία σαλεύουν τὰ θεμέλια τῶν ἀθέων καὶ ἀσεβῶν πόλεων καὶ φέρουν εἰς αὐτὰς κάθε ἀτιμίαν καὶ κάθε συμφοράν.

Ποία λοιπὸν ἡ ἀσφάλεια μιᾶς πόλεως, μιᾶς κοινωνίας, ἑνὸς ἔθνους; Ἡ πίστις. Ἀλλ' ἡ πίστις ἡ ζῶσα ὅπου ὁ λόγος ὁ θεῖος κηρύττεται καὶ ἀκούεται, μανθάνεται καὶ ἐνεργεῖται.

Αὐξήσατε τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐξήσατε τοὺς ἀκούοντας τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Τοῦτο ἠμπορεῖ διὰ νέας ἠθικῆς ζωῆς νὰ γείνῃ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ψυχὴ τῆς σωτηρίας μιᾶς πόλεως, ἐνῷ, ἂν ἀφεθῇ νεκρά, ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, οὔτε οἱ βασιλεῖς της θὰ τὴν σώσωσιν, οὔτε τῶν στρατηγῶν της αἱ ἐπιδεικτικαὶ ἐμφανίσεις, οὔτε οἱ λιπόψυχοι τάξεις στρατοῦ ἄνευ φρονήματος καὶ ἄνευ τιμῆς.

Ἄγρα σχίζουσα τὰ δίκτυα.

Ἐτελείωσεν ὁ Ἰησοῦς τὴν ὁμιλίαν του, ὁ δὲ Πέτρος μετὰ σεβασμοῦ ἐστέκετο πλησίον του παρὰ τὰ δίκτυα τὰ νεόπλυτα.

Τί θέλει ὁ Κύριος;

— Ἂς τραβήξῃ καὶ πάλιν, τῷ εἶπε, τὸ πλοῖον εἰς τὸ βάθος, καὶ ρίψατε τὰ δίκτυά σας διὰ ψάρευμα.

Ὁ Πέτρος ἀνεκίνησε τοὺς ὤμους. Ἔχουν κοπιάσῃ ὅλην τὴν νύκτα καὶ τὰ δύο πλοῖα, χωρὶς κανὲν ἀποτέλεσμα. Τίποτε δὲν συνέλαβον.

Μ' ὅλα ταῦτα συμμορφώνεται. Τὸ πλοῖον τραβάει πρὸς τὸ βάθος καὶ τὰ δίκτυα ρίπτονται.

Μὲ ἐλπίδα; ὄχι. Ἀλλὰ μόνον δι' ὑπακοήν. «Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον»,

Ἐμπρός. Εἶνε καιρός. Ἂς ἀνασυρθοῦν τὰ δίκτυα. Τίς ἠξεύρει; Ἴσως τύχουν ὀλίγα τοὐλάχιστον καὶ δὲν ὑπάγῃ καθ' ὁλοκληρίαν χαμένος ὁ κόπος.

Καὶ τὰ δίκτυα ἀνασύρονται.

Πῶς; Βάρος παρουσιάζουν ἀσύνηθες.

Καταβάλλουν ὅλας των τὰς δυνάμεις.

Ἀκόμη! Ἀκόμη! Ὀλίγον ἀκόμη. Κοντεύουν νὰ φανοῦν.

Ἄ! Ἰδού τα.

Τί χαρά! Φαίνεται νὰ συνέλαβαν ἀρκετὸν πλῆθος.

Ἀλλ' ὄχι! ὄχι! Ψάρευμα τοιοῦτο δὲν ἔκαμαν ποτέ των,

τόσα χρόνια ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸ ἔργον. Οὔτε θὰ ἔγεινέ ποτε εἰς αὐτῆς τῆς λίμνης τὰ νερά· οὔτε βέβαια εἰς καμμίαν ἄλλην θάλασσαν.

Τὸ δίκτυον ἀνασύρεται· ἀλλὰ τὸ δίκτυον σχίζεται. Τί βάρος εἶνε τοῦτο καὶ τί πλῆθος; Ὀψάρια ἐδῶ· ὀψάρια ἐκεῖ· ὀψάρια παντοῦ. Πληθώρα ἐπικίνδυνος.

Νὰ βυθισθῇ τὸ πλοῖον κινδυνεύει. Ἀνάγκη συνδρομῆς.

— Αἴ! σεῖς ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ πλοῖον, Ἰάκωβε καὶ Ἰωάννη! Ἐδῶ· ἐδῶ γρήγορα· μὰ γρήγορα λοιπόν!

Γεμᾶτον εἶνε τὸ ἓν πλοῖον, ἀλλὰ γεμᾶτον ἀκόμη καὶ τὸ δίκτυον. Καὶ γεμίζει καὶ τὸ ἕτερον πλοῖον, καὶ προσοχὴ μεγάλη καταβάλλεται διὰ νὰ μὴ βυθισθοῦν καὶ τὰ δύο.

Φιλοσοφία ἐπὶ τῆς ἄγρας τῶν ἰχθύων.

Τοιουτοτρόπως ὁ Χριστὸς ἀποδεικνύεται κύριος τῶν φυσικῶν στοιχείων καὶ τοῦ ζωικοῦ κόσμου. *Θέλει*, καὶ τῷ ὑπακούει καὶ ἡ θάλασσα. *Θέλει*, καί τῷ ὑπακούουσιν οἱ ἰχθύες. Δι' αὐτοῦ ἐπλάσθησαν. Εἰς αὐτὸν δίδουσι τὴν ὑποταγήν.

Ὅπου οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγρεύουν τίποτε, πλήθη αὐτὸς ἀγρεύει.

Θαυμάζομεν; Διατί; Μήπως καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων δὲν συμβαίνει τι θαυμασιώτερον;

Ζητοῦμεν νὰ κερδήσωμεν ἡμεῖς ψυχάς, μὲ τὴν εὐγλωττίαν ἡμῶν, τὴν σοφίαν ἡμῶν, τὴν διαλεκτικὴν ἡμῶν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἱκανότητα ἡμῶν. Ζητοῦμεν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνομεν. Οἱ ἄνθρωποι ὑπεκφεύγουν τὴν ἠθικὴν κυριαρχίαν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ πνεύματα εἶνε δύσπιστα, αἱ καρδίαι δύσκολοι, αἱ θελήσεις ἀντάρτιδες. Δύσπιστα τὰ πνεύματα καὶ ὅταν δὲν ἔχουν νὰ ἀντιτάττουν τι· δύσκολοι αἱ καρδίαι καὶ ὅταν εἰς τὸν λόγον εὑρίσκουν θέλγητρα· ἀντάρτιδες αἱ θελήσεις καὶ ὅταν ἀκόμη αἱ χεῖρες ἐπικροτοῦν.

Τόσα ὡραῖα βιβλία δὲν ἀναγινώσκομεν; Τοῖς δίδομεν τὸν θαυμασμόν μας, τοῖς χαρίζομεν τὴν ἀρέσκειάν μας. Ἀλλ' ἓν μόνον τοῖς ἀρνούμεθα πάντοτε· τὴν ψυχήν μας.

Εἷς καὶ μόνος κατέχει τὴν δύναμιν ταύτην τοῦ δεσμεύειν τὰ πνεύματα, τοῦ αἰχμαλωτίζειν τὰς καρδίας, τοῦ καθυποτάσσειν τὰς θελήσεις, τοῦ κατακυριεύειν τὰς ψυχάς. *Εἷς καὶ μόνος.* Ποῖος; ὁ *Ἰησοῦς Χριστός.*

Ὅπου τὰ δίκτυα τῶν ἀνθρώπων τίποτε δὲν συλλαμβάνουν, πληθώραν ἐμπλέκουν τὰ ἰδικά του. Ἔνθα ὁ λόγος του ἔπεσε,

καὶ ἤγρευσε πλουσίως. Ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος εἰς τὰ δίκτυά του ἦλθε. Πιστοὶ ἐδῶ, πιστοὶ ἐκεῖ, πιστοὶ παντοῦ. Καὶ κάθε φυλή, εἰς τὸν ὁποῖον τοῦ Εὐαγγελίου τὸ δίκτυον πέσῃ, τῷ προσφέρει τὴν ἄγραν τὴν πνευματικήν. Καὶ εἰς τὴν ἄγραν ταύτην διακρίνονται πολλάκις εὐπειθεῖς αἱ μᾶλλον ἀνυπότακτοι ψυχαὶ καὶ αἱ πλέον δύσκολοι καρδίαι.

Τῆς ἐκκλησίας τὸ δίκτυον χιλιάδας συνέλαβε· καὶ μυριάδες προσετέθησαν, καὶ εἰς ἑκατομμύρια ηὐξήθησαν, καὶ οἱ ἀγρευθέντες αὐτοὶ πιστοί, τῶν ὁποίων τὸ ὑλικὸν ἐχορήγησαν πολλάκις τὰ μᾶλλον ἄνομα ἐπαγγέλματα, αἱ πλέον ἁμαρτωλαὶ τάξεις, τὰ πάντα χάριν τοῦ Χριστοῦ ἀφῆκαν, καὶ τὴν θέλησίν των, δούλην καὶ ὑπήκοον, παρέδωκαν εἰς τὸ θέλημα τὸ ἰδικόν του.

Γνωρίζω ἐν τούτοις τὶ βιάζονται νὰ ἀπαντήσουν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας σήμερον τὰ δίκτυα τῆς ἐκκλησίας του. Ἡμεῖς, θέλουν νὰ φωνάξουν, κοπιάζομεν καὶ τίποτε δὲν συλλαμβάνομεν. Ὁμιλοῦμεν καὶ δὲν μᾶς ἀκούουν. Μᾶς ἀκούουν καὶ δὲν μᾶς ὑπακούουν. Ἡ ἀσέβεια ἐπλεόνασε σήμερον καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ἔχει τὴν θέλησιν πεισμόνως ἀπειθῆ.

Φεῦ! Δὲν ἠξεύρω ἂν ἡ κενότης τῶν δικτύων εἶνε ἕνεκα τῶν ἰχθύων ἢ ἕνεκα τῶν ἁλιέων. Ὁ Πέτρος κοπιάσας τὴν νύκτα ὅλην, τίποτε δὲν ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ. Ἀλλὰ ποῦ οἱ νυκτερινοί, καὶ ποῦ οἱ ἡμερήσιοι κόποι τῶν ἁλιέων τῆς Ἐκκλησίας μας; Ῥίπτουσι κἂν τὰ δίκτυα; Παρημελημένα συνήθως τὰ ἀφίνουσιν εἰς ἀχρηστίαν θλιβεράν. Τί τὰ δεικνύουσι κενά; Ὤφειλον πρῶτον κενὰς νὰ μὴ ἔχωσι τὰς χεῖράς των. Ἀργὸν δίκτυον τί τὸ θαυμάσιον ἂν μένῃ καὶ κενὸν δίκτυον;

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε ὁ ἀγρεύων. Ποῦ ὁ λόγος οὗτος; Ποῦ τὸ τακτικὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας κήρυγμα; Ποῦ ἡ κατ' οἶκον διδασκαλία; Ποῦ ὁ φωτισμός; Ποῦ ἡ παράκλησις; Ποῦ ἡ ὑπόμνησις; Ποῦ ἡ ἐπιτίμησις; Ποῦ ὁ ἔλεγχος; Ποῦ ἡ ἀπειλή; Ποῦ ἡ στοργή; Ποῦ ἡ μέριμνα; Ποῦ ὁ μόχθος; Ποῦ ἡ προσπάθεια; Ποῦ ἡ ἐργασία;

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀγρεύει ἀλλὰ τακτικὰ κηρυττόμενος. Τί λοιπὸν παραπονεῖται διὰ τὸ ἄκαρπόν του ὁ ἱερεὺς ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐκήρυξεν, ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἔτυχε καὶ νὰ κηρύξῃ, ὁ ἱεροκήρυξ, ὁ ὁποῖος διὰ *τὴν ἀνάγκην τὴν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου τῶν ἀνθρώπων*, τὸ στόμα του ἀνοίγει, δέκα ἢ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἢ πεντήκοντα τὸ πολὺ φορὰς τὸ ἔτος, πλέον μακάριος ὅμως τὰς ὑπερτριακοσίας ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ δίκτυον κλειστόν;

Ἔπειτα τί νὰ ὠφελήσῃ εἰμπορεῖ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ὅταν δὲν γίνεται ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, ἤτοι ἐν τῇ ζώσῃ πίστει αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐλπίδι αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ, ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ;

Διδάσκεις. Τί ζητῶν; Ἀληθεῖς χριστιανοὺς νὰ κατασκευάσῃς, πίστεως ἀλλὰ καὶ ἀγάπης, λόγων ἀλλὰ καὶ ἔργων. Τοῦτο δὲν ζητεῖς; Τοῦτο δὲν ὑποτίθεται τουλάχιστον ὅτι ζητεῖς;

Ἀλλ' ὁ Κύριος, τὸν ὁποῖον ἐπικαλεῖσαι εἰς αὐτήν σου τὴν ἐργασίαν, εἶνε ἆρά γε μετὰ σοῦ; Καὶ κάμνεις πᾶν ὅ,τι πρέπει διὰ νὰ εἶνε μετὰ σοῦ, διὰ νὰ εἶνε ὁ λόγος σου λόγος του, καὶ τὸ ἔργον σου ἔργον του;

Διδάσκεις ἴσως σύ. Ἀλλὰ καὶ ἐκτελεῖς; Ἐὰν δὲ ἀνομίαν ἐργάζεσαι, πῶς θέλει νὰ καρποφορήσῃ τὸ ἔργον σου, ἀφοῦ δὲν εἶνε, δὲν δύναται νὰ εἶνε Θεοῦ ἔργον, καὶ δὲν εἶνε, δὲν δύναται νὰ εἶνε, διότι ὁ Κύριος οὐδὲ γνωρίζει κἂν ὡς ἰδικούς του, τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἔστω καὶ ἂν προφητικὰ χαρίσματα εἶχαν, ἔστω καὶ ἂν δαιμόνια ἐξέβαλαν, ἔστω καὶ ἂν θαύματα ἔκαμαν;

Ῥίπτεις, λέγεις, τὸ δίκτυον τοῦ θείου λόγου, καὶ κενὸν τὸ κρατεῖς, καὶ κενὸν τὸ ἀνασύρεις. Ἀλλὰ τὸ ῥίπτεις πῶς; Μὲ πίστιν; Ποίαν δὲ πίστιν; Διακρινόμενος ἢ μὴ διακρινόμενος; Ἐὰν δὲ διακρίνεσαι, ἐὰν μὲ ψυχρότητα, ἢ οὔτε ψυχρός, ἀλλ' οὔτε ζεστός, μὲ χλιαρότητα τὸ ῥίπτεις, ἁπλῶς διὰ νὰ τὸ ῥίψῃς, χωρὶς νὰ ἔχῃς πεποίθησιν τελείαν εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνου, ὅστις μόνος τὰς ψυχὰς ἀγρεύει, τί ἀπορεῖς τότε, διότι κενὸν τὸ δίκτυόν σου ἀνασύρεις, διότι καρδίας δὲν αἰχμαλωτίζεις, ἀφοῦ δὲν φυλάττεις τοὺς ὅρους τῆς ἁλιείας τῶν ψυχῶν;

Θέλεις τὸ δίκτυόν σου πλῆρες ν' ἀνασύρηται; Κάμε το τοῦ Κυρίου δίκτυον. Κοπίαζε, προσεύχου, πίστευε, παρακάλει, τὴν ἐλπίδα ἔχε σύντροφον, τὴν ἀγάπην κοινωνόν. Θέλεις τότε ἤδη νὰ ἐπαναλαμβάνηται καὶ πάλιν τὸ θαῦμα καὶ θέλεις πεισθῆ ὅτι τὰ δίκτυα μένουν σήμερον κενά, ὄχι διότι τὰ ὀψάρια εἶνε δυσκολώτερα, ἀλλὰ διότι ἐλλείπουν οἱ κατὰ τὴν ἁλιευτικὴν τοῦ Κυρίου μέθοδον κοπιῶντες ἁλιεῖς.

Κυριακὴ δευτέρα.

(Λουκ. ϛ'. 31—36).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε

τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε Υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Χριστιανοὶ ἐὰν θέλωμεν νὰ εἴμεθα, πῶς πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; Τὸ Εὐαγγέλιον μᾶς ὁδηγεῖ ποῖοι νὰ εἴμεθα χρεωστοῦμεν καὶ εἰς τὰ αἰσθήματά μας, καὶ εἰς τοὺς λόγους μας καὶ εἰς τὰ ἔργα μας. Μᾶς ὁδηγεῖ δὲ μὲ πολλὴν λεπτομέρειαν καὶ μὲ ὅλην τὴν ἀκρίβειαν, διὰ νὰ ἠξεύρωμεν μὲ τελειότητα τὰ χρέη μας καὶ νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Διὰ νὰ διευκολύνῃ ὅμως ὁ Κύριος τὴν γνῶσιν τῶν πρὸς τοὺς ἄλλους καθηκόντων μας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, τὰ συμπεριέλαβεν ὅλα εἰς μίαν γενικὴν νομοθετικὴν ἀρχήν, εἰς μίαν καθολικὴν διάταξιν, πολὺ σύντομον, πολὺ ἁπλῆν, πολὺ καθαράν, εὔκολον εἰς τὸ νὰ τὴν ἐννοήσουν ὅλοι, ἔστω καὶ ἂν γράμματα διόλου δὲν γνωρίζουν, ἔστω καὶ ἂν ἄλλοτε δὲν ἤκουσαν χριστιανικὴν διδασκαλίαν.

Ἰδοὺ ἡ διάταξις αὕτη· «Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως». Εἰς τὰς δώδεκα αὐτὰς λέξεις ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ καθήκοντά μας πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ αὐτὰς ὁδηγὸν καὶ κανόνα ἔχοντες ἠμποροῦμεν νὰ ἠξεύρωμεν τὴν ἠθικὴν κατάστασίν μας, κατὰ πόσον εἴμεθα δικαιωμένοι ἀπέναντι τοῦ θείου νόμου ἢ παραβαίνομεν αὐτόν.

Τί πρέπει νὰ κάμνῃς πρὸς τοὺς ἄλλους; Ὅ,τι θέλεις οἱ ἄλλοι νὰ κάμνουν πρὸς ἐσέ.

Τί εἶνε τοῦτο;

Χωρὶς νὰ τρέχῃς καὶ νὰ ἐρωτᾷς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κάθισε μόνος

σου, ἐξέτασε τὴν συνείδησίν σου, ἀνάκρινε τὸν ἑαυτόν σου, τὸν ἐγωϊσμόν σου αὐτὸν ἐρώτησε καὶ θέλεις πληροφορηθῆ καταλεπτῶς ὅ,τι νὰ μάθῃς ἐπιθυμεῖς. Ἢ διὰ νὰ εἴπω καλήτερα, εἶνε περιττὸν νὰ ἐρωτᾷς, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων, χωρὶς κανένα κόπον, μὲ αὐθόρμητον καὶ ἄμεσον πληροφορίαν τῆς ψυχῆς σου, μὲ εἰδοποίησιν σαφῆ τοῦ ἐγώ σου, ἠξεύρεις τί θέλεις οἱ ἄλλοι νὰ κάμνουν πρὸς ἐσέ.

Θέλεις νὰ μή σε ἀδικοῦν καὶ μή σε κακοποιοῦν, νὰ σὲ ἀγαθοποιοῦν δέ.

Τοῦτο δὲν θέλεις ;

Εἰς τὴν τιμήν σου νὰ μή σε προσβάλλουν· οὔτε εἰς τὴν ὑγείαν σου νὰ σὲ βλάπτουν· οὔτε τὴν ζωήν σου νὰ ἐπιβουλεύωνται· οὔτε τὴν ἐλευθερίαν σου νὰ δεσμεύουν· οὔτε εἰς τὴν περιουσίαν σου νὰ σὲ ἀδικοῦν· αὐτὰ δὲν θέλεις σύ, δὲν ἀπαιτεῖς σὺ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἄλλους, ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου, περὶ τῶν ἰδικῶν σου δικαιωμάτων, τῶν συμφερόντων τῶν ἰδικῶν σου ;

Αὐτὰ λοιπὸν κάμνε καὶ σὺ πρὸς τοὺς ἄλλους. Σέβου τὴν τιμήν των· σέβου τὴν ὑγείαν των· σέβου τὴν περιουσίαν των· σέβου τὴν ἐλευθερίαν των.

Μὴ κακολόγει, ἀφοῦ δὲν θέλεις νὰ σὲ κακολογοῦν. Μὴ ὑβριζε, ἀφοῦ δὲν θέλεις νὰ σὲ ὑβρίζουν. Μὴ συκοφάντει, ἀφοῦ δὲν θέλεις νὰ σὲ συκοφαντοῦν. Καὶ ἐπὶ πλέον, μὴ ψεύδου, μὴ ἀπάτα, μὴ κλέπτε, μὴ τραυμάτιζε, μὴ φόνευε, μὴ πίεζε, μὴ τυράνει.

Τὰ κάμνεις δέ ; Εἶσαι ὑπεύθυνος. Διότι γνωρίζεις ὅτι κακὰ εἶνε. Ἢ θὰ εἴπῃς ὅτι δὲν τὰ ἐγνώριζες ; Ὑποκριτά ! Κανεὶς δὲν θά σε πιστεύσῃ. Ἐὰν δὲν ἐγνώριζες ὅτι κακὰ ἦσαν, διατὶ λοιπὸν τότε δὲν ἤθελες κανεὶς πρὸς σὲ νὰ τὰ κάμῃ, διατὶ ὠργίσθης καὶ διεμαρτυρήθης καὶ ἐφώναξες ὅταν ἄλλοι εἰς σὲ τὰ ἴδια ἔκαμαν ;

Πῶς δὲ ἀκόμη πρέπει νὰ φέρησαι πρὸς τοὺς ἄλλους ;

Ὅπως προσέτι οἱ ἄλλοι θέλεις νὰ φέρωνται πρὸς σέ.

Δὲν θέλεις νὰ σὲ μισοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ σὲ ἀγαποῦν.

Ἀγάπα τους λοιπὸν καὶ σύ.

Δὲν θέλεις νὰ σὲ βλάπτουν, ἀλλὰ καὶ νὰ σὲ βοηθοῦν.

Βοήθει τους λοιπὸν καὶ σύ.

Δὲν θέλεις νὰ σὲ κακοποιοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ σὲ εὐεργετοῦν.

Εὐεργέτει τους λοιπὸν καὶ σύ.

Πεινᾷς. Τί θέλεις ;

Νὰ σοὶ δώσουν ἄρτον οἱ δυνάμενοι.

Δόσε λοιπὸν καὶ σὺ εἰς τὸν πεινῶντα, ὅταν δύνασαι.

Δόσε ἐπίσης νερὸν εἰς τὸν διψῶντα, ἔνδυμα εἰς τὸν γυμνόν, περίθαλψιν εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἐὰν ἄλλος εἶνε ὁ στερούμενος, καὶ σὺ νὰ τὸν βοηθήσῃς ἠμπορεῖς.

Τοῦτο δὲν ἤθελες νὰ κάμῃ πρὸς σὲ ὁ ἄλλος, ἐὰν σὺ εἰς τοῦ στερουμένου εὑρίσκεσο τὴν θέσιν ;

Βλέπεις λοιπὸν πόσον ἁπλᾶ καὶ καθαρὰ εἶνε τὰ καθήκοντά σου ;

«Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως».

Τίποτε ἁπλούστερον, καὶ τίποτε δικαιότερον. Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ «δὲν καταλαμβάνω τὴν ἐντολὴν ταύτην». Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ «δὲν τὴν εὑρίσκω εὔλογον καὶ ὀρθήν». Ὅστις τὴν παρέβη, ἐν γνώσει τὴν παρέβη. Ὅστις τὴν ἠθέτησεν, ἀδικαιολογήτως τὴν ἠθέτησε. Τὸ μέσον τῆς σωτηρίας μας εὐκολύνεται δι' αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ καταδίκη μας ἐπέρχεται πλέον βαρεῖα ἕνεκεν αὐτῆς.

«Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως». Πόσον τῆς γῆς ἡ ὄψις διαφορετικὴ θὰ ἦτο, ἐὰν σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐκανονίζομεν τὸν βίον μας, ἐλεύθεροι ἀπὸ πᾶσαν ἀδικίαν, πρόθυμοι εἰς ἀνοχήν, εἰς συγχώρησιν, εἰς εὐεργεσίαν, πρὸς τοὺς ἄλλους φερόμενοι ἀπαράλλακτα, καθὼς θέλομεν πρὸς ἡμᾶς νὰ φέρωνται ἐκεῖνοι !

Πῶς πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἐχθρούς μας.

Οἱ ἄνθρωποι ἠμποροῦμεν, ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ μας, νὰ μὴ κάμνωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ κάμνουν πρὸς ἡμᾶς. Δὲν ἠμποροῦμεν ὅμως νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅταν ἐρωτώμεθα, ὅτι τοῦ Χριστοῦ τὸ παράγγελμα εἶνε δίκαιον καὶ ὀρθόν. Ἡ ἀνομία μας ἠμπορεῖ νὰ τὸ παραβιάζῃ. Ἀλλ' ἡ ἀλήθειά του ὀρθώνεται τόσον φανερά, ὥστε ἡ στοιχειώδης ἐντροπὴ μᾶς κάμνει νὰ τὸ ὁμολογῶμεν.

Ἓν ὅμως ἄλλο μήτε νὰ τὸ ἀκούσωμεν ἠμποροῦμεν.

Ποῖον ;

Τὸ ν' ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας, καὶ καλὸν νὰ κάμνωμεν εἰς αὐτούς, νὰ δανείζωμεν δὲ χωρὶς νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ ὁ φόβος τοῦ ὅτι δὲν μᾶς ἀποδοθῇ ὅ,τι ἐδανείσαμεν.

«Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες».

Θέλετε νὰ ἴδητε πῶς καὶ εἰς ὀλίγας γραμμὰς ἀνωτέρω ἀναπτύσσεται τὸ ἴδιον παράγγελμα; «Ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς» (Λουκ. ΣΤ'. 27—29).

Συγκινεῖσαι, ἀναγνῶστα; Ἆ! τὸ ἠξεύρω. Τὸ ἠξεύρω ὅτι πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ σὲ σφοδρότερον συγκινοῦνται, ὅτι ζεστὸν νερὸν ἂν πέσῃ εἰς τὸ πρόσωπόν των, ὅτι φωτιὰ ἂν ἐγγίσῃ τὴν χεῖρά των, ὅτι μὲ μάστιγα ἂν σχίσουν τὴν σάρκα των, δὲν θὰ αἰσθανθοῦν τὸν πόνον, τὴν φρικίασιν, τὴν ὀργήν, τὴν μανίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἐρεθίζει καὶ τοὺς καίει καὶ ὅλην των τὴν ψυχὴν ἀναστατώνει εἰς αὐτῶν τῶν λόγων τὸ ἄκουσμα, εἰς αὐτῆς τῆς συμβουλῆς τὴν ἀντήχησιν.

Ἀλλ' εἶνε μόνον *συμβουλή*; Περισσότερόν τι εἶνε: *Ἐντολή*· καὶ ἐντολὴ *καθαρά*, *ὡρισμένη*, αὐτὸ τοῦτο *προσταγή*.

Χρεωστοῦμεν νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας· χρεωστοῦμεν καλὸν νὰ κάμνωμεν εἰς ὅσους μᾶς μισοῦν· χρεωστοῦμεν νὰ μὴ κακολογῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐλογῶμεν ἐκείνους, οἵτινες μᾶς καταρῶνται· χρεωστοῦμεν νὰ δανείζωμεν καὶ ὅπου ἀκόμη πολὺ ἐνδεχόμενον νὰ μὴ λάβωμεν ὀπίσω.

Ναί· *χρεωστοῦμεν*· καὶ ἄλλως νὰ κάμωμεν *δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται*.

Ἀλλὰ δυσκολευόμεθα; Ἀδιάφορον· χρεωστοῦμεν.·

Ἀλλ' ἐξεγειρόμεθα; Ἀδιάφορον· χρεωστοῦμεν.

Ἀλλὰ μανία μᾶς καταλαμβάνει καὶ ἀθυμία καὶ ἀπελπισία καὶ φρενῖτις;

Ἀδιάφορον· *χρεωστοῦμεν*· *χρεωστοῦμεν*· *χρεωστοῦμεν*.

Ἀλλὰ δὲν δεχόμεθα τὴν ἐντολήν; Ἀλλ' ἀπορρίπτομεν τὴν συμβουλήν; Ἀλλὰ δὲν ὑπακούομεν εἰς τὴν προσταγήν;

Ἐλεύθεροι εἴμεθα. Δέχεται ὅστις θέλει. Ἀκολουθεῖ ὅστις θέλει. Ποιεῖ ὅστις θέλει.

Ὁ θέλων ὅμως νὰ ἀκολουθήσῃ, νὰ συμμορφωθῇ χρεωστεῖ. Καὶ ὁ ἐπιθυμῶν πρόσωπον Θεοῦ νὰ ἴδῃ, ἓν μόνον ἔχει νὰ κάμῃ· νὰ *ὑποταχθῇ*.

Ποῖος εἶσαι σὺ ὅστις ἔρχεσαι νὰ ἐπικρίνῃς;

Νομοθετεῖ ὁ πάνσοφος· ἀπαιτεῖ ὁ πανάγαθος· διατάσσει ὁ παντοδύναμος, ὁ βασιλεύς σου, ὁ κριτής σου, ὁ μισθαποδότης σου, ὁ δυνάμενος νὰ σὲ σώσῃ, ὁ δυνάμενος νὰ σὲ καταστρέψῃ·

Καὶ σὺ συζητεῖς; Καὶ ἀρνεῖσαι σύ; Καὶ ἐπικρίνεις σύ; Καὶ ἀπειθεῖς σύ;

Παραβίασον λοιπὸν τὸν νόμον. Ἀπείθησον. Ἀλλ' εἰς τοὺς ἀνόμους καὶ τοὺς ἀπειθεῖς οὐαί!

Διατί δυσανασχετεῖς καὶ ἐξεγείρεσαι; Διότι εἶνε ἀκατόρθωτος ἡ ἐντολή;

Πρόσεξε· τὸν Θεὸν ὑβρίζεις, καὶ πρὸς τὸν Κύριον ἀσεβεῖς.

Ἐὰν ἦνε ἀκατόρθωτος, πῶς τὴν ἀξιοῖ αὐτός; Μόνον τὸ ὅτι ἀπαιτεῖ, ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δυνατὰ ἀπαιτεῖ.

Ἀπὸ τὰ τέκνα σου σύ, ἐὰν παράφρων δὲν εἶσαι, ἠμπορεῖς τὰ ἀδύνατα νὰ ζητήσῃς; Ἀπὸ τοὺς φίλους σου σύ, ἐὰν τύραννος δὲν ἦσαι, ἠμπορεῖς τὰ ἀκατόρθωτα νὰ ἀξιώσῃς;

Ἐὰν λοιπὸν τὸ ν' ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας, τὸ νὰ κάμνωμεν καλὸν πρὸς ὅσους μᾶς μισοῦν, ἐὰν ταῦτα καὶ τὰ παρόμοια ἦσαν ἀνώτερα τῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου, ἦτο δυνατόν ποτε νὰ τὰ ζητήσῃ ὁ Κύριος ἀπ' αὐτόν, νὰ τὰ ἐπιβάλῃ εἰς αὐτόν;

Ἐρεθίζεσαι ὅμως καὶ ἐξανίστασαι; Σὲ ἐννοῶ. Καὶ βλέπω ὅτι ὁ ἐγωισμός σου εἶνε ὁ ἐξανιστάμενος, ὅτι ἡ ἀνομία σου εἶνε ἡ ἐρεθιζομένη.

Καὶ βλέπω ἓν ἄλλο ἀκόμη. Βλέπω ὅτι δὲν εἶσαι σὺ ὁ ἐπαναστατῶν, ἀλλ' ὁ Σατανᾶς ὁ ἐντός σου. Διότι αὐτὸν κτυπᾷ ἡ ἐντολὴ τοῦ Ἰησοῦ, αὐτὸν ζητεῖ νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ σοῦ· καὶ μαίνεται αὐτὸς νὰ σὲ κρατήσῃ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του, ἐξεγείρων σε ἐναντίον βασιλικῆς καὶ ἁγίας ἐντολῆς.

Δὲν δέχεσαι ν' ἀγαπᾷς τὸν ἐχθρόν σου, νὰ κάμῃς καλὸν εἰς ἐκεῖνον ὅστις σὲ ἐκακοποίησε, νὰ δανείσῃς τὸν τίμιον ἀλλὰ πτωχὸν ἐκεῖνον οἰκογενειάρχην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον φοβεῖσαι ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σοῦ ἐπιστρέψῃ τὸ δάνειον. Δὲν δέχεσαι. Εἶσαι ἐλεύθερος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἀναλόγως θὰ σοῦ φερθῇ. Δὲν σὲ δέχεται καὶ αὐτός.

Ποῦ;

Εἰς τὰς τάξεις τῆς Ἐκκλησίας του, εἰς τὰς θέσεις τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ βασιλείας του.

Ὁ ἁμαρτωλὸς ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ εἰς τὰ ἅγια;

Τί δὲ ἄλλο εἶσαι σύ, ἀρνούμενος καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν εἰς τὸν Χριστὸν νὰ ὑποταχθῇς, τί ἄλλο εἶσαι παρὰ ἁμαρτωλός;

Ἀλλ' ἀγαπᾷς τοὺς φίλους σου; Ἀλλὰ κάμνεις καλὸν εἰς ὅσους καλὸν σ' ἔκαμαν; Ἀλλὰ δανείζεις ὅπου πιστεύεις ὅτι ἀσφαλῶς θὰ λάβῃς ὀπίσω τὰ δανεισθέντα;

Αἴ λοιπόν! Αὐτὰ ὅλα δικαίωμα εἰσόδου δὲν σοῦ δίδουν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὄχι διότι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶνε ἁμαρτίαι, ἀλλὰ διότι τοιαῦται διαθέσεις καὶ πράξεις τοιαῦται εἶνε συνήθεις καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς, τοῦ Χριστοῦ δὲ φίλοι ὅπως εἴμεθα καὶ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς τέκνα, χρεωστοῦμεν νὰ παρουσιάσωμεν ἀνωτέρους τίτλους καὶ διακριτικώτερα γνωρίσματα.

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔκρινε τὴν ἀξίαν ἐκείνων, οἵτινες μόνον τοὺς φίλους των ἀγαποῦν, καὶ μόνον εἰς τὰ σίγουρα δανείζουν, εὗρε δὲ αὐτὴν συνήθη καὶ μηδαμινήν.

«Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καὶ ἐὰν δανείζητε, παρ' ὧν ἐλπίζητε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα».

Εἰμπορεῖτε νὰ ἀρνηθῆτε τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων καὶ ἔχετε νὰ ἀντιτάξητέ τι κατ' αὐτῶν; Μήπως λῃσταὶ δὲν ἀγαποῦν λῃστὰς καὶ μέθυσοι μεθύσους, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἀγαπῶνται ὑπὸ τῶν φίλων καὶ συντρόφων των; Μήπως ἄνθρωποι, ἄδικοι καὶ ἅρπαγες, σκληροὶ καὶ ἄσπλαγχνοι, δὲν κάμνουν καλὸν εἰς ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καλὸν καὶ αὐτοὶ εἰς καιροὺς ἄλλους ἔτυχε νὰ λάβουν; Ἐμπόρους δὲ καὶ κτηματίας ἀσφαλεῖς δὲν δανείζουν καθημερινῶς καὶ φυλάργυροι καὶ πλεονέκται; Καὶ ἀφοῦ ταῦτα ὅλα καὶ ἁμαρτωλοὶ τὰ κάμνουν, ποίαν λοιπὸν ἀξίαν ἰδιάζουσαν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν, καὶ πῶς εἰς ταῦτα καὶ μόνα περιοριζόμενοι δυνάμεθα χριστιανοὶ ἀληθινοὶ νὰ εἴμεθα καὶ τοῦ οὐρανίου πατρὸς γνήσια καὶ ἠγαπημένα τέκνα;

Θέλεις νὰ κατορθώσῃς τοῦτο; Ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλὸν προσπάθησε νὰ γείνῃς· ἀρετὰς τὰς ὁποίας αὐτὸς δὲν ἔχει, ζήτησε νὰ ἀποκτήσῃς.

Ποῖαι αὗται;

Ὁ Κύριος σοῦ τὰς ἐφανέρωσε.

«Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες».

Ἰδοὺ ὁ ἰδιαίτερος τῶν χριστιανῶν νόμος, ἰδοὺ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα καὶ τὰ διακριτικὰ σημεῖα, πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ὁποίων θ' ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Τὸ εὑρίσκεις σκληρὸν;

Ἀλλὰ τί λοιπὸν ἤθελες; Νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν μὲ πιστοποιητικὰ ἀξίας, τὰ ὁποῖα νὰ παρουσιάσουν ἠμποροῦν καὶ ἑκατομμύρια ἁμαρτωλῶν;

Εἰς τοὺς νικητὰς τὰ βραβεῖα. Νίκησον λοιπόν. Πῶς; Τοὺς ἐχθρούς σου ἀγαπῶν, τοὺς κακοποιοῦντάς σε ἀγαθοποιῶν.

Ἀρνεῖσαι ἀκόμη;

Ἀλλὰ σὺ εἶχες ἤδη συγκατατεθῆ.

Διότι τί ἄλλο ἔκαμνες, ὅταν ἀνεγνώριζες ὅτι πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους, καθὼς οἱ ἄλλοι θέλεμεν νὰ φέρωνται πρὸς ἡμᾶς;

Ἐχθρευόμεθά τινα. Ἐὰν ὅμως ἐβεβαιωνόμεθα ὅτι αὐτὸς ἀποδίδει ἀγάπην εἰς τὴν ἔχθραν μας, δὲν θὰ μᾶς ηὐχαρίστει τοῦτο;

Ἐκακοποιήσαμέν τινα. Ἐὰν ὅμως, περιστάσεως δοθείσης, ἠμπόρει αὐτὸς νὰ μᾶς βλάψῃ ἢ νὰ μᾶς εὐεργετήσῃ, δὲν ἠθέλομεν προτιμήσῃ τὴν εὐεργεσίαν ἀντὶ τῆς βλάβης;

Πτωχοὶ εἴμεθα, μήτε ἐνέχυρον ἔχοντες νὰ δώσωμεν, μήτε ὑποθήκην, μήτε καμμίαν ἄλλην ἀσφάλειαν ἐκτὸς τῆς τιμιότητός μας. Τοῦτο ὅμως θὰ μᾶς ἠμπόδιζε νὰ δεχθῶμεν μετὰ προθυμίας καὶ εὐγνωμοσύνης τὸ δάνειον, τὸ ὁποῖον φιλάγαθός τις ἤθελε μᾶς διευκολύνῃ;

Πῶς λοιπὸν ἀρνούμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι διὰ τὸν ἑαυτόν μας θὰ ἐδεχόμεθα ἐκ τῶν ἄλλων;

Ἀλλ' ἂν δὲν ἔφθανεν ἡ δικαιοσύνη εἰς τὸ νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τῆς ὑποχρεώσεώς μας ταύτης, τὸ συμφέρον μας τοὐλάχιστον ἂς μᾶς ἐπιβληθῇ.

«Καὶ ἔσται, λέγει ὁ Κύριος, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς».

Ἐὰν θὰ κάμωμεν θυσίαν ἀγαπῶντες τοὺς ἐχθρούς μας, ἀποδίδοντες καλὸν εἰς τὸ κακόν, δανείζοντες τοὺς πένητας, ἡ θυσία αὕτη *χαμένη* δὲν θὰ εἶνε, οὔτε *δωρεὰν* θὰ γείνῃ. Ὁ Ἰησοῦς μᾶς βεβαιώνει ὅτι πλουσίως θὰ ἀνταμειφθῶμεν ὑπὸ τῆς πατρικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. Μισθὸς θέλει μᾶς δοθῇ, καὶ μισθὸς πολύς. Ποῖος; Ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος. Τοῦ Ὑψίστου υἱοὶ θέλομεν ἀναγορευθῇ, ἐὰν τὴν ζητουμένην αὐταπάρνησιν δὲν ἀρνηθῶμεν.

Ἐὰν εἰς τὸν δρόμον μέσα βασιλεὺς περνῶν μὲ τὸ ἀμάξι του μᾶς εὕρισκεν ἐξωργισμένους σφοδρῶς διότι μᾶς ὕβρισέ τις καὶ

μῖσος ἄσπονδον μᾶς ὡρκίσθη, ἐὰν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς μᾶς ἔλεγε «συγχωρήσατε τὸν ὑβριστήν σας, σᾶς παρακαλῶ· τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὁ ὁποῖος σᾶς μισεῖ, ἀσπασθῆτέ τον, σᾶς καθικετεύω· καὶ ἂν αὐτὸς σᾶς ἔβλαψε, σεῖς εὐεργετήσατέ τον, ὅταν δυνηθῆτε, δι' αὐτὴν σας δὲ τὴν ἀγαθότητα ἐγὼ ὁ ἴδιος θέλω σᾶς ἀνταμείψῃ· καὶ ἰδού· ὁρίσατε ἐδῶ εἰς τὴν ἄμαξάν μου, ἀντίκρυ μου καθίσατε· εἰς τὰ ἀνάκτορα θέλομεν ἀναβῆ μαζί καὶ ἐκεῖ υἱούς μου θέλω σᾶς ἀναγορεύσῃ διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ εὐπείθειάν σας καὶ κοινωνοὺς τῆς βασιλείας μου θέλω σᾶς καταστήσῃ». Ἐὰν βασιλεὺς ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω περιστάσεις τοιαύτην γλῶσσαν μᾶς ὡμίλει, δὲν θὰ ἐσπεύδομεν ἀμέσως νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ θέλημά του, καὶ χάριν ἀκόμη ὁμολογοῦντες εἰς τὸν ἐχθρόν μας, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀφορμὴ ἐδόθη τόσον ἔξοχον τιμὴν νὰ ἐπιτύχωμεν ;

Τί δὲ ὁ Κύριος μᾶς προτείνει ;

Νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας ;

Ναί.

Νὰ δανείζωμεν πτωχούς ;

Ναί.

Ἀλλὰ καὶ μισθὸν πολὺν μᾶς ὑπόσχεται καὶ υἱοὶ ὅτι θὰ γείνωμεν μᾶς ἐγγυᾶται ὄχι ἐπιγείου τινὸς βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ Ὑψίστου Πκμβασιλέως.

Ἐκ τῆς τιμῆς λοιπὸν τοὐλάχιστον ταύτης καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς φιλοδοξίας ἂς ὑποταχθῶμεν εὐχαρίστως εἰς τοὺς ὅρους τῶν προτάσεων. Καὶ καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, ἂς γινώμεθα οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

Κυριακῇ τρίτῃ.

(Λουκ. ζ'. 11—16).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί, καὶ ὄχλος πολύς. Ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ· καὶ αὕτη ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ κλαῖε. Καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ (οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν) καὶ εἶπε· Νεανίσκε, σοὶ λέγω· Ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρός, καὶ

ἤρξατο λαλεῖν· καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες· Ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Πρὸς τὴν πόλιν Ναΐν διηυθύνετο ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ εἶχε πλέον φθάσῃ εἰς τὴν πόρταν τοῦ δυνατοῦ τείχους της. Ὀλίγον ἀκόμη καὶ θὰ ἔμβαινεν εἰς αὐτὴν ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς μαθητάς του καὶ πολύν, καθὼς πάντοτε, ὄχλον.

Ἀλλὰ τί συμβαίνει ;

Φωναὶ δὲν εἶνε αὐταὶ ὁποῦ ἀκούονται. Θρῆνοι θλιβεροί, μοιρολόγια σπαρακτικὰ δὲν εἶνε αὐτά, ποῦ ἀντηχοῦν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τείχους ;

Ὁ Ἰησοῦς σταματᾷ.

Καὶ οἱ ὄχλοι καὶ οἱ μαθηταὶ μαζί.

Ἀκροῶνται δέ.

Φεῦ ! Συνοδεία εἶνε νεκρική.

Ἰδού την. Εἰς τὴν πόρταν τοῦ τείχους ἔφθασεν, ἔξω ἀπ' αὐτὴν ἐχύθη. Καὶ ἀκόμη χύνεται, πάντοτε χύνεται, ὁλονὲν χύνεται. Δεκάδες ἐξέρχονται, ἑκατοντάδες τώρα εἶνε, καὶ πυκνωμένοι διευθύνονται πρὸς τὸ ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη κείμενον νεκροταφεῖον τῆς πόλεως.

Ποῖον συνώδευον ;

Ὁ Ἰησοῦς προχωρεῖ, πρὸς τὴν νεκρικὴν συνοδείαν φθάνει, μὲ τὸ πλῆθος ἀνακατώνεται, τὸν νεκρὸν νὰ ἴδῃ προσπαθεῖ καὶ νὰ φθάσῃ πρὸς αὐτόν.

Σπρώχνων ἀπ' ἐδῶ, σπρωχνόμενος ἀπ' ἐκεῖ, ἔρχεται πλησίον. Ὦ ! νά ! Ἐπάνω εἰς τὸ νεκροκράββατον νεανίας εἶνε ἐξηπλωμένος, χέρια ἀκίνητα, κλεισμένα χείλη, ὀφθαλμοὶ σβυστοί, χλωμὸν μέτωπον, μία μορφὴ ἐκεῖ ἄψυχος καὶ μαραμμένη, φέρουσα τὴν σφραγῖδα καὶ τὸ πάγωμα τοῦ θανάτου.

Τὸν ταλαίπωρον τὸν νέον ! Ἐπάνω εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, εἰς τὰ πρῶτά του ὄνειρα, τοὺς ἀορίστους του πόθους, ἄστρον μόλις αὐγάσαν, καὶ νὰ σβυσθῇ τόσον πρώϊμα ! Τοῦ Κυρίου ἡ καρδία ἐρράγισε καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐθόλωσαν.

Καὶ τί θέαμα ὀπίσω ἀπὸ τὸν νεκρικὸν ἐκεῖνον κράββατον, τί

θέαμα ἀπείρως θλιβερόν, ἐκκαϊον τὴν ὀδύνην καὶ ἐπιτεῖνον τῆς ψυχῆς τὸν σπαραγμόν!

Δυστυχισμένη γυναῖκα! Δυστυχισμένη μητέρα!

Ἕνα καὶ μόνον τὸν εἶχεν. Ἕνα.

Μονογενοῦς υἱοῦ μήτηρ καὶ χήρα.

Ἂ! διατί Θεὲ δίκαιε καὶ εὔσπλαγχνε, διατί νὰ τῆς προσθέσῃς αὐτὴν ἀκόμη τὴν θλίψιν, διατί νὰ τὴν ὑποβάλῃς εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν δοκιμασίαν;

Εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν τὴν εἶχες φέρει καὶ ἄλλοτε. Εἰς τὸ πλησίον ἐδῶ νεκροταφεῖον ἐσύρθη καὶ τότε, νεκροκράββατον ἐπίσης ἀκολουθοῦσα, εἰς τὸν ὁποῖον ἔκειτο νεκρὸς ὁ σύζυγός της, ὁλομόναχην ἀφήσας τηνεὶς τὸν κόσμον μὲ τὸν υἱὸν αὐτόν, μικρὸ παιδὶ τότε, καὶ τώρα νεκρόν, ἐκεῖ μεταφερόμενον ὅπου ἀνεπαύοντο τὰ κόκκαλα τοῦ πατρός του. Ἂ! ὁ θάνατος τοῦ συζύγου της τὴν ἐσπάραξεν. Ἀλλὰ τοῦ υἱοῦ της τώρα ὁλοτελῶς τὴν συνέτριψεν. Ἡ παλαιὰ λύπη εἶχεν ὁπωσοῦν μετριασθῇ. Αἱ διὰ τὸ τέκνον της φροντίδες εἶχαν ἀπορροφήσῃ ὅλην τὴν προσοχὴν καὶ ὅλην τὴν ἀγάπην της. Ποῖοι φόβοι διὰ τὴν ὑγείαν του ἀλλὰ καὶ ποία χαρὰ διὰ τὴν ἄνθησίν του! Τὸ παραμικρὸν κρύωμά του πυρετὸν ἔφερεν εἰς τὴν φοβισμένην ψυχήν της, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀγοριοῦ της ἡ εὐμορφιὰ καὶ ἡ ἀγάπη ὁποῦ τῆς εἶχε, τρυφερὰ ἀγκαλιάσματα, πρόθυμα φιλιά, χαριτωμένα λογάκια, ἔκαμαν ν' ἀνατείλῃ καὶ πάλιν εἰς τὰ πικραμμένα της χείλη φωτεινὸν τὸ χαμόγελον ποῦ εἶχε σβύσῃ τοῦ ἀνδρός της ὁ θάνατος. Ἕνα τὸν εἶχεν, ἕνα καὶ μόνον. Καὶ ὅλη τῆς ἀγάπης της τῆς ὁλόθερμης ἡ φλόγα ἐπάνω του εἶχε συγκεντρωθῇ.

Ὅλαι αἱ μητέρες βέβαια ἀγαποῦν τὰ παιδάκια των· ἀλλὰ τὴν ἰδικήν της τὴν ἀγάπην καμμία μητέρα εἰς τὸν κόσμον δὲν εἶχε, δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὴν ἔχῃ. Καὶ βασίλισσα δὲν θ' ἀγαποῦσε ἔτσι τὸ πρῶτο βλαστάρι της, καθὼς αὐτὴ ἀγαποῦσε τὸν υἱόν της τὸν μονογενῆ. Ἂ! Καὶ ὅταν εἰς τὸ μεγάλωμά του, ἔφηβος καθὼς εἶχε γείνῃ πλέον, καὶ τὸ μουστάκι του ἄρχισε νὰ ἰδρώνῃ καὶ κάτι τι ἀνδρικὸν νὰ πλανᾶται εἰς τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν μορφήν του, ὅταν εἰς αὐτὴν τῆς ἡλικίας του τὴν τροπὴν εἶδεν ἔξαφνα ν' ἀναφαίνωνται εἰς τὸν υἱὸν μερικὰ χαρίσματα τοῦ πατέρα του καὶ τρόποι, ποῦ τὴν ἔκαμαν νὰ νομίσῃ πῶς ὁ μακαρίτης ἐπεστράφη ὀπίσω εἰς τοῦ κόσμου αὐτοῦ τὴν ζωὴν μὲ τὴν ἀνθισμένην ἐκείνη νειότη μὲ τὴν ὁποίαν δειλὴ ἄλλοτε καὶ ντροπαλὴ κόρη τὸν εἶδε ν' ἀντινοβολήσῃ μπροστά

της ποία τότε νέας χαρᾶς πηγὴ ἀνέβλυσεν εἰς τὴν καρδίαν της, χαρᾶς σμιγμένης μὲ θλῖψιν, ἀλλὰ χαρᾶς ἀπείρου, ποῦ δὲν τὴν ἄλλαζε μὲ ὅλαις τοῦ κόσμου ταὶς χαραίς!

Καὶ τώρα; Ἂ! Κύριε! Διατὶ ἐκώφευσες εἰς τὰς δεήσεις της; Διατὶ δὲν ἐπρόσεξες εἰς τὰ δάκρυά της; Διατὶ δὲν εὐσπλαγχνίσθης τὴν τόσην της ὀδύνην καὶ δὲν ἄφησες τὸν υἱὸν τὸν ἠγαπημένον, τὸν ἕνα καὶ μόνον, εἰς μητέρα χήραν, ἡ ὁποία μένει τώρα παντέρημος εἰς τὸν κόσμον;

Μόνη πλέον! Μόνη! Ὁριστικῶς μόνη! Ἐφ' ὅρου ζωῆς μόνη! Εἰς τὰ μνήματα ἐκεῖνα ἐκεῖ θέλει τὸν ἀποθέσῃ, καὶ θὰ σύρῃ ὀπίσω μόνη!

Δὲν τὸ ἐσυλλογίσθης αὐτὸ Θεέ μου;

Ὅταν ἀφῆκεν ἄλλοτε εἰς τὸν ἴδιον τόπον τὸν ἄνδρα της, τῆς ἔμενε τοὐλάχιστον νὰ σφίγγῃ εἰς τὴν ἀγκάλην της τὸν μικρὸν υἱόν της, καὶ εἶχε ποῦ νὰ εὕρῃ κάποιαν παρηγορίαν καὶ λήθην. Χήρα τότε, ἔμενε τοὐλάχιστον μητέρα.

Ἐνῷ τώρα; Πῶς θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἰκόν της; ποῦ θὰ εὕρῃ τὴν δύναμιν νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ νὰ περνᾷ μόνη τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας της, ἐνῷ τὰ πάντα θὰ τῆς ἐνθυμίζουν τὸν μονογενῆ της, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ χαράττουν βαθυτέραν τὴν ὀδύνην καὶ νὰ αὐξάνουν τὴν ἀπελπισίαν τῆς ψυχῆς της; Πῶς θὰ τὸν περιμένῃ τὸ βράδυ τὸ κρεβατάκι του μάταια; Πῶς θὰ καθίσῃ μόνη νὰ φάγῃ; Πῶς τὸ πρωὶ θὰ ἐξυπνᾷ χωρὶς νὰ ἀντικρύζῃ τὴν χαριτωμένην τοῦ τέκνου της ὄψιν, πλέον ποθεινὴν διὰ τὴν μητρικὴν της καρδίαν καὶ ἀπ' αὐτὸ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς;

Καὶ εἰς τὴν ἀνεμοζάλην τοῦ νοῦ καὶ τὴν τρικυμίαν τῆς ψυχῆς, ὁποῦ διήγειραν αὐταὶ αἱ σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα, συγκεχυμένα καὶ σφοδρὰ ὡς ἤρχοντο τὴν ὥραν ἐκείνην, ποτάμι ἔτρεχαν τὰ δάκρυα τῆς δυστυχισμένης μητέρας, ὅταν ἔξαφνα φωνὴ γλυκεῖα καὶ συμπαθητική, θλιμμένη ἀλλὰ καὶ ἥμερη, τῆς λέγει «μὴ κλαῖε».

Νὰ μὴ κλαίῃ; Πικρότερα τότε καὶ ἀφθονώτερα ἐξεχύθησαν τὰ δάκρυά της καὶ πλέον σπαρακτικὰ ἀντήχησαν οἱ κλαυθμοί της. Νὰ μὴ κλαίῃ! Ἂ! Νέε καὶ συμπαθητικὲ ἄνθρωπε, ὅστις τῆς τὸ λέγεις, ἐὰν μητέρα ἔχῃς, ἐρώτησέ την τί αἰσθάνεται αὐτὴ μόνον εἰς τὴν σκέψιν ὅτι μπορεῖ νὰ σβύσῃ ἔξαφνα ἡ νεότης σου καὶ νὰ χαθῇ ἡ ἀνθισμένη σου ὄψις ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

Ἀλλ' ἔξαφνα ἡ κλαυθμοί της παύουν καὶ ἔκπληκτος προσ-

βλέπει καὶ αὐτή, μὲ τὸν ὄχλον ὅλον σταματημένον, καὶ τοὺς βαστάζοντας τὸ φέρετρον, οἵτινες ἐστάθησαν ἔκπληκτοι ἐπίσης.

Τί συμβαίνει ; Τί μέλλει νὰ συμβῇ ;

Τὸ «μὴ κλαῖε» ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου εἶχε τὴν ἔννοιάν του, τὴν ὁποίαν θαῦμα ἐξαίσιον, ἀλλὰ καὶ χαρμόσυνον θέλει ἀμέσως ἐξηγήσῃ. Ὁ Χριστὸς βέβαια δὲν εὕρισκε ἀξιοκατάκριτον ἂν μία μητέρα τὸν υἱόν της, καὶ υἱὸν μονογενῆ, ἔκλαιεν ἐπάνω εἰς φέρετρον κείμενον καὶ νεκρὸν εἰς τὸν τάφον προπεμπόμενον. Τὸ Εὐαγγέλιον καταδικάζει τὴν διὰ τοὺς φιλτάτους ἡμῶν νεκροὺς ἄνευ ἐλπίδος λύπην, διότι αὕτη εἶνε λύπη ἀπιστίας εἰς τῆς ψυχῆς τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰωνίαν, ἀλλὰ τὴν φυσικὴν διὰ τὸν πρόσκαιρον χωρισμὸν λύπην, ἂν δὲν τὴν ἐπιβάλλῃ, τὴν εὑρίσκει ὅμως σύμφωνον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Μὴ τῆς μητέρας τοῦ Κυρίου τὴν καρδίαν δὲν τὴν διέσχισεν ὀδύνη ὀξεῖα, ὡς ἂν ῥομφαία τὰ σπλάγχνα της νὰ διεπέρα, ὅταν νεκρωμένη εἶδε νὰ κλίνῃ εἰς τὸν σταυρὸν ἐπάνω τοῦ υἱοῦ της ἡ κεφαλή ; Μήπως αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἐταράχθη ὅταν νὰ κλαίουν εἶδε τὰς ἀδελφὰς τοῦ Λαζάρου τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν των, καὶ δὲν ἐδάκρυσεν ὅταν ἤκουσε τὰ λόγια τῆς θλίψεώς των καὶ ἀντελήφθη τὸν σπαραγμὸν τῶν καρδιῶν των ; Μήπως καὶ τώρα τῆς δυστυχισμένης χήρας μητέρας τὰ δάκρυα δὲν τοῦ κατέθλιψαν τὴν καρδίαν καὶ δὲν τοῦ ἐθόλωσαν τοὺς ὀφθαλμούς ; Καὶ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ συμπάθεια, ἡ λύπη αὐτή, ἡ ὁποία μετεδόθη εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ἰδικήν του, τὸν ἔκαμε νὰ εἴπῃ τὴν προτροπὴν ἐκείνην «μὴ κλαῖε». Καὶ ἐξηγῶν τὸ διατὶ ἦλθε πρὸς τὴν νεκρικὴν σωρόν, ἤγγισεν αὐτὴν καὶ προσφωνῶν τὸν νεανίσκον ὡς ζωντανόν, ὡς νὰ ἐκοιμᾶτο ἁπλῶς, ὡς ἂν ἠμπόρει νὰ τὸν ἀκούσῃ, τῷ εἶπε· «Νεανίσκε, σοὶ λέγω· ἐγέρθητι»· ἤτοι «νεανίσκε, εἰς ἐσὲ λέγω, ἐπάνω σήκω».

Ἡ ἀνάστασις τοῦ νεανίσκου.

Τί νὰ ἠσθάνθησαν τάχα ὅσοι ἔξω ἀπὸ τὴν πύλην τῆς Ναὶν τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὴν ἐξόχως δραματικὴν αὐτὴν σκηνὴν ἐπαράστεκαν, αὐτιὰ ὅλοι καὶ ὅλοι ὀφθαλμοί ; Τί νὰ διελογίσθησαν περὶ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ τόσην πεποίθησιν καὶ μὲ τόνον προσταγῆς, ὡς ἐξουσιαστὴς πανίσχυρος, καὶ ὡς τὸ φυσικώτατον τοῦ κόσμου πρᾶγμα νὰ ἔλεγε, διέταττεν ἕνα νεκρὸν νὰ σηκωθῇ ; Καλὰ καλὰ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ διαλο-

γισθοῦν, διότι ἡ προσταγὴ ἔγεινεν εἰς τὴν στιγμὴν πρᾶγμα, καὶ τὰ νεκρὰ μέλη ἀνεκινήθησαν, καὶ αἱ χλωμαὶ παρειαὶ ἐζωογονήθησαν καὶ τὰ χείλη τὰ σφραγισμένα ἐλύθησαν καὶ οἱ κλειστοὶ ὀφθαλμοὶ πρὸς τὸ φῶς ἠνοίχθησαν καὶ ζωντανὸς ὁ νεανίσκος, μὲ κάποιον φόβον κατ' ἀρχὰς διὰ τὸ φέρετρον εἰς τὸ ὁποῖον ἔκειτο, τὸ νεκροταφεῖον τὸ ὁποῖον ἀντίκρυζε, τὸ πλῆθος τὸ συνοδεῦον, προσπαθῶν νὰ καθαρίσῃ τὰς ἀναμνήσεις καὶ τὰ ἐκεῖ συμβαίνοντα, ἀνεκάθισεν ἐρωτῶν δι' αὐτά· ἀλλ' εἰς τέλος κραυγὴν ἔβαλε χαρᾶς, εὐφροσύνη ἄφατος ἐπλημμύρισε τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν μητέρα του, τὴν ἀγαπημένην του μητέρα ἀνεζήτησεν, ἡ ὁποία ἔκθαμβος μὴ ἠμποροῦσα νὰ πιστεύσῃ ὅ,τι ἔβλεπεν, ἀκίνητος ἔστεκε, μήπως τὴν ἐπλανοῦσαν οἱ ὀφθαλμοί της, μήπως ζωντανὴ ὄνειρον ἔβλεπεν ἀπατηλόν. Ὅτε ὁ Χριστός, κρατῶν τὸν υἱὸν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βοηθῶν αὐτὸν διὰ νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ φέρετρον, τὸν ἔφερε πρὸς τὴν μητέρα του καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸν ἔθεσε. Καὶ τότε ἐναγκαλισμοὶ ἐτελέσθησαν, φιλήματα γοργά, θερμά, γλυκά, ἀκατάπαυστα ἠκούσθησαν, καὶ εὐτυχίας δάκρυα ἔρρευσαν, καὶ ὀπίσω πρὸς τὴν πόλιν ζωντανὸς τώρα ὁ νεκρὸς ἔστρεψεν, ἐνῷ ἡ μητέρα του ἐκ χαρᾶς ἤστραπτε καὶ ἀγαλλιάσεως, τὴν δὲ τέως νεκρικὴν συνοδείαν φόβος ἀλλὰ καὶ ἐνθουσιασμὸς κατέλαβεν, ἀπὸ ὅλα δὲ τὰ χείλη δοξολογίαι πρὸς τὸν Θεὸν ἀνέβαινον, ὅτι προφήτην μέγαν ἔστειλε πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς ἀναστάσεως τοῦ νεανίσκου, ἂς δυναμώσῃ καὶ τὴν ἰδικήν μας εἰς τὸν Χριστὸν πίστιν, καὶ ἡ ἐνθύμησίς του ἂς χύνῃ βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὰς θλιμμένας ψυχάς μας, ὅταν αἱ πτέρυγες τοῦ θανάτου ἁπλώνωνται ἐπὶ τὴν στέγην μας, καὶ εἰς τὰ μνήματα προπέμπωνται τὰ σώματα τῶν ἠγαπημένων μας. Ὁ Κύριος εἶπεν «ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται». Ἐὰν αἱ σάρκες παραδίδωνται εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ ζῶσι, καὶ θέλει ἔλθῃ ὥρα καθολικῆς ἀναστάσεως, ὅταν καὶ τὰ σώματα ἄφθαρτα θ' ἀνεγερθῶσι διὰ νὰ ἐκλάμψωσιν, ἐὰν τὴν δικαιοσύνην εἰργάσθησαν, εἰς αἰώνιον ζωήν. Ὅσοι γονεῖς τὰ τέκνα των ἔχασαν, θέλουσι τὰ ἀνεύρῃ ἐκεῖ, κατὰ Χριστὸν ἂν τὰ ἀνέθρεψαν, κατὰ Χριστὸν καὶ οἱ ἴδιοι ἂν ἔζησαν. Καὶ ἡ ἐλπὶς αὕτη καὶ ἡ πίστις αὕτη ἂς μᾶς γείνῃ δύναμις παρηγορίας, ἀλλὰ καὶ δύναμις νίκης κατὰ τοῦ πονηροῦ καὶ αἰωνίας ἑνώσεως καὶ ἀσφαλείας τῶν ψυχῶν μας ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Κυρίου.

Κυριακὴ τετάρτη.

(Λουκ. η΄. 5—15).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες· εἶτα ἔρχεται ὁ Διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύοντες σωθῶσιν· οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵ, ὅταν ἀκούσωσι μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἵ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται· τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι· τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ, ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσι καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ποῖος ἐξῆλθε νὰ σπείρῃ;

Ὁ Κύριος ἡμῶν. Νὰ σπείρῃ δὲ τί; Ὁ ἴδιος τὸ ἐξηγεῖ, ὡς ἐξηγεῖ καὶ ὅλην τὴν παραβολήν, τῆς ὁποίας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχομεν, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, ἑρμηνείαν *αὐθεντικήν*.

Ὁ Κύριος ἔσπειρε τὸν σπόρον, ἤτοι ἐκήρυξε τὸν λόγον του. Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας του ὑπῆρξαν διάφορα κατὰ τὰ διάφορα εἴδη τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι τὸν ἤκουσαν.

Ὑπῆρξαν ψυχαὶ (αἱ παρὰ τὴν ὁδὸν) αἱ ὁποῖαι οὐδ' ἐπίστευσαν κἄν. Ὁ Διάβολος, ἐξουσιαστὴς αὐτῶν τέλειος, ἕνεκα τοῦ πλήθους καὶ τοῦ βάρους τῶν ἁμαρτιῶν των, ἐματαίωσε πᾶσαν ἐπ' αὐτῶν ἐπιρροὴν τοῦ θείου λόγου καὶ τὰς ἐκράτησεν εἰς τὴν ἀπιστίαν πρὸς αἰωνίαν καταστροφήν των. — Ὑπῆρξαν ψυχαὶ ἄλλαι (αἱ ἐπὶ τῆς πέτρας), αἱ ὁποῖαι ἐπίστευσαν μὲν πρὸς καιρόν, ἀλλὰ δὲν ἤνοιξαν μὲ προθυμίαν τὰ βάθη των, ὅπως ἡ πίστις ῥίζώσῃ καὶ μείνῃ ἀσφαλὴς ἐκεῖ. Αἱ ψυχαὶ αὐταὶ ἐδέχθησαν τὴν πίστιν, ἀλλὰ τὴν ἴδιον πίστιν τῆς ἰδικῆς των ἀρεσκείας, χωρὶς ὑπομονήν, χωρὶς ἀνδρείαν, χωρὶς θυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τοὺς πρώτους τοῦ βίου πειρασμούς, εἰς τὰς πρώτας δοκιμασίας ἔχασαν τὴν πίστιν των, ἐλησμόνησαν τοῦ θείου λόγου τὰ διδάγματα καὶ ἐγκατέλειψαν τὸν Κύριον. Ψυχαὶ χαμέναι καὶ αὐταί. — Ἄλλαι ψυχαὶ πάλιν (αἱ εἰς τὰς ἀκάνθας) ἐδέχθησαν τὴν διδασκαλίαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Κύριον· καθὼς ὅμως καὶ αἱ ἐπὶ τῆς πέτρας, πίστιν καὶ αὐταὶ τῆς ἀρεσκείας των ἠθέλησαν. Ἐδέχθησαν τὴν πίστιν, ἀλλ' ἐκράτησαν καὶ τὰς μικρολόγους καὶ βασανιστικὰς μερίμνας τοῦ βίου, μὲ τὸν Θεὸν δὲ μαζὶ ἠθέλησαν τὸν Μαμμωνᾶν νὰ ἑνώσωσιν, οὐδὲ τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν τρυφὴν τῆς σαρκὸς ἔστερξαν νὰ παραιτήσωσιν. Ἀλλ' αἱ μέριμναι ἔπνιξαν τὴν πίστιν· ὁ Μαμμωνᾶς ἀπεμάκρυνε τὸν Θεόν· καὶ αἱ ἡδοναὶ ἐδίωξαν μακρὰν τῆς ἁγιότητος τὸ πνεῦμα. Καὶ δι' αὐτὰς τὰς ψυχὰς χαμένος ἐπῆγεν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου. — Ἀλλ' αἱ ὅμοιαι πρὸς καλὴν γῆν, καὶ ἤκουσαν καὶ ἐκράτησαν τὸν θεῖον λόγον καὶ συνεμορφώθησαν πρὸς τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ παραγγέλματα αὐτοῦ. Μεριμνῶν ἀνώτεραι, πλούτου ἀνώτεραι, ἡδονῶν ἀνώτεραι, πειρασμῶν ἀνώτεραι, ὀλιγαρκεῖς, ἐγκρατεῖς, εἰς τὸν Θεὸν πάντοτε ἐλπίζουσαι, μὲ ὑπομονὴν ἀνεξάντλητον, εἰς τὰ καθήκοντα τῆς αὐταπαρνήσεως πάντοτε ἕτοιμοι, ἐκράτησαν ἀσάλευτον τὴν πίστιν καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν ἄπτωτον ἐφύλαξαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην. Αἱ ψυχαὶ αὐταὶ ἐσώθησαν.

Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς ποιότητος τῶν ψυχῶν καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ θείου λόγου μὴ δὲν ὑπάρχει καὶ σήμερον; Ἔχομεν χριστιανοὺς ὀνοματικούς, οἱ ὁποῖοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούουσιν, ἀλλ' ὅπως τὸν ἐμπαίξωσιν ἢ ἀδιάφοροι ἀντιπαρέλθωσιν. Ἔχομεν χριστιανοὺς ἐπιπολαίους καὶ ἀστηρίκτους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν πρώτην δοκιμασίαν τοῦ βίου, εἰς τὴν παραμικρὰν δυσκολίαν τῆς ζωῆς καὶ τὸ προστυχὸν ἀτύχημα, λησμονοῦν

τὴν εἰς Θεὸν πίστιν καὶ βλασφημοῦν τὸ ὄνομά του καὶ ζῶσι μὲ τὴν ἐλαφρότητα καὶ τὴν τύφλωσιν τῶν ἀπίστων. Ἔχομεν χριστιανοὺς ἀφιερωμένους εἰς ὅλας τὰς κοσμικὰς μερίμνας τῆς ζωῆς, ἐξαντλουμένους ὑπ' αὐτῶν καὶ τυραννουμένους, μὲ πάθη πλεονεξίας, φιλαργυρίας, ἀσωτείας, φιληδονίας, μέσα εἰς τὰς ὁποίας πνίγεται ἡ πίστις. Ἔχομεν δὲ καὶ τὰς ἐκλεκτὰς ψυχάς, αἱ ὁποῖαι ἀφοσιώνωνται μὲ ὅλας αὐτῶν τὰς δυνάμεις εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἐφαρμόζουν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν καὶ καθ' ὅλον τὸ βάθος του, πιστεύουσαι πάντοτε, ἐλπίζουσαι πάντοτε, ἀγαπῶσαι πάντοτε.

Ἡμεῖς εἰς ποίαν τάξιν ψυχῶν ἀνήκομεν;

Ὅπου ἠθελήσαμεν.

Ἐκ φύσεως κάθε ψυχὴ εἶνε δεκτικὴ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτηδεία διὰ τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τὰς *ποικιλίας* τῆς παραβολῆς φέρει ἡ *ἀνατροφὴ καὶ ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ καθεὶς μετεχειρίσθη τὸν προσωπικὸν βίον του*. Ἠθελήσαμεν καὶ ἐμείναμεν παρὰ τὴν ὁδόν. Ἠθελήσαμεν καὶ ὡμοιώθημεν πρὸς τὰς πέτρας. Ἠθελήσαμεν καὶ ὡμοιώθημεν πρὸς τὰς ἀκάνθας. Ἠθελήσαμεν καὶ ἐγείναμεν καλὴ γῆ.

Τὸ *ἀδόκιμόν* μας εἶνε ἀποτέλεσμα ἰδικῆς μας ὑπαιτιότητος. Ὅ,τι κακὸν ἐκ φύσεως εἰς τὴν ψυχήν μας ὑπῆρχεν, ἠδύνατο νὰ πολεμηθῇ. Τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις ἦτο ἱκανὴ πλήρη καὶ θαυμαστὴν ἀναγέννησιν νὰ φέρῃ ἐν ἡμῖν. Καὶ αὐτὴ ἦτο ἑτοίμη νὰ κάμῃ τὸ θαῦμα· ἀλλ' ἡμεῖς δὲν τὴν ἐπεκαλέσθημεν· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο· τὴν ἀπεκρούσαμεν ἀπ' ἐναντίας.

Καὶ ἐν τούτοις ἕτοιμος καὶ τώρα ἀκόμη αὐτὴ στέκει. Θέλομεν ὅλοι καλὴ γῆ νὰ γείνωμεν; Αἱ δυσκολίαι ἂς μὴ μᾶς τρομάζουν, ἀλλ' ἂς μᾶς ἐνθουσιάσῃ τὸ ὑψηλὸν τοῦ κατορθώματος καὶ τὸ μέγα συμφέρον τῆς ψυχῆς μας ἂς μᾶς καταστήσῃ προθύμους εἰς τὸν ἀγῶνα.

Ἀνθρωπίνως τὸ ἔργον εἶνε ἀδύνατον. Ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἂς μᾶς ἐνθαρρύνῃ πρὸς τοῦτο. Ἡ φάλαγξ ἡ μεγάλη καὶ ἱερὰ τῶν πιστῶν, τῶν ἁγίων, καὶ τῶν μαρτύρων κατηρτίσθη ἐκ τῶν πρὶν ἀπίστων, ἁμαρτωλῶν καὶ διωκτῶν. Εἰς τὰ μεγάλα ἐγκλήματα ἠκολούθησε μεγάλη ἀρετή.

Ἂς κοπιάσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, βέβαιοι ὅτι θὰ ἰσχύσωμεν. Ἂς κρούσωμεν, καὶ θὰ μᾶς ἀνοιγῇ. Ἂς ζητήσωμεν καὶ θὰ μᾶς δοθῇ. Ὁ ἐπιστήμων γεωργὸς γῆν ἄγονον, ἀκανθώδη, χαλίκων

πλήρη καὶ πετρῶν, διὰ μηχανικῶν καὶ τεχνικῶν μέσων τὴν μετατρέπει εἰς γῆν γόνιμον καὶ καρποφόρον. Καὶ ἡμεῖς, γῆ καλὴ ἂν θέλωμεν νὰ γείνωμεν, τὸν ἑαυτόν μας εἰς τὸν Κύριον ἂς ἐμπιστευθῶμεν, παρακαλοῦντες νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπιστίαν μας καὶ νὰ ἐκριζώσῃ τὰ πάθη μας. Αὐτὸς θὰ μᾶς δώσῃ τὴν πίστιν τὴν ἀληθῆ, αἰώνιον δὲ κῦρος ἔχει ὁ λόγος του, κατὰ τὸν ὁποῖον «εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατά ἐστι τῷ πιστεύοντι».

Κυριακῇ πέμπτῃ.

(Λουκ. ιϛ'. 19-31).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δέ τις ἦν, ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας, εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, Πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς Προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, Πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν Προφητῶν σὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ὁποία ἀντίθεσις τυχῶν εἰς τὸν κόσμον τὸν πρόσκαιρον καὶ ὁποία ἀντιστροφὴ τῆς ἀντιθέσεως ταύτης εἰς τὸν κόσμον τῆς αἰωνιότητος! Ἀπὸ τὸ ἕν μέρος ὁ Λάζαρος ὁ πλούσιος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὁ Λάζαρος ὁ πτωχός. Ὁ πρῶτος κατέχει ἄφθονον τὸ κάθε τι τῆς κοσμικῆς φαντασίας, ἀπολαύσεως καὶ δόξης. Ὁ πλούτος του ἀμέτρητος. Ἡ μεγαλοπρέπειά του ἐπιδεικτικὴ ὅπως ἡ τῶν βασιλέων. Ἡ καλοπέρασίς του μοναδική. Ἀπὸ πορφύραν καὶ βύσσον ἔχει τὴν ἐνδυμασίαν του, εἰς γλέντι δὲ ἔξοχον καὶ λαμπρὰν εὐχαρίστησιν περᾷ ὅλας τὰς ἡμέρας του. Ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ἐννοεῖ νὰ εὐφράνῃ τὴν σάρκα του καὶ νὰ τέρψῃ τὸ ἐγώ του. Σκουτούρες δὲν ἠθέλησε νὰ βάλῃ εἰς τὸ κεφάλι του. Γυναῖκα δὲν ἔλαβε, τέκνα δὲν ἀπέκτησε. Μόνον ἀδελφοὺς εἶχεν, ἀλλ' οὔτε δι' αὐτοὺς πεντάραν ἔδιδεν. Ἡ ψυχή του ὅλη παραδομένη εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἤτοι εἰς τὰ φαγοπότιά του, τὰς διασκεδάσεις του, τὰς τρυφάς του. Καθ' ὑπερβολὴν πλούσιος, δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ καὶ νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὰς ὑποθέσεις του. Ἐξοδεύει ὅσα θέλει, καὶ ὅπως θέλει καὶ ὅπου θέλει. Ἱκανοποιεῖ κάθε του ἀρέσκειαν καὶ κάθε ἰδιοτροπίαν. Ἡ ἄμμος ἔχει μετρημόν. Τῆς θαλάσσης αἱ ῥανίδες ἐπίσης. Ἀλλὰ τὰ ἰδικά του χρήματα σωσμὸν δὲν ἔχουν. Εἰμπορεῖ νὰ τὰ πετᾷ μὲ τὴν χούφταν καὶ νὰ εἶνε πάντοτε ὁ πλουσιώτερος ἀπ' ὅλους. Διατὶ λοιπὸν νὰ μὴ χαρῇ τὸν κόσμον; Διατὶ νὰ μὴ εἶνε αἱ ἡμέραι του γλέντι παντοτεινόν; Ἡ παραβολὴ τὸ λέγει ὅτι ἦτο «εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς».

Ὁ δὲ δεύτερος, ὁ Λάζαρος ὁ πτωχός, ἔχει ἀθλιότητα ἄνευ ὁρίων. Δεύτερος δὲν εἶνε εἰς τὸν κόσμον ἐλεεινὸς ὡς αὐτός. Καὶ ὁ Λάζαρος δὲν ἐργάζεται, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκτρότητα τῆς σαρκός του, ἂν σάρξ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν σκελετὸν ἐκεῖνον τὸν καταφαγωμένον ἀπὸ πληγὰς χρονίους καὶ ἀθεραπεύτους. Οὔτε νὰ περιπατήσῃ δύναται· σύρεται μόνον, καὶ μὲ δυσκολίαν καὶ τοῦτο καὶ πόνον πολύν. Σύρεται γυμνὸς σχεδόν, μὲ κουρέλια ἀξιοθρήνητα, ἀνίκανα νὰ σκεπάσουν τῶν πληγῶν του τὴν γυμνότητα· σύρεται ἕως τὴν αὐλόπορταν τοῦ πλουσίου, ὅπου τὸ γλέντι καὶ ἡ εὐφροσύνη, ἡ εὐθυμία καὶ ἡ χαρά, καὶ κοίτεται ἐκεῖ εἰς τὰ ψύχη καὶ εἰς τοὺς καύσωνας, εἰς τὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν βροχήν, εἰς τῆς μεσημβρίας τὸ φῶς καὶ τὴν σκοτίαν τῆς ἑσπέρας· τί ζητῶν; Μήπως νὰ τὸν καλέσουν εἰς τὴν τράπεζαν; Μήπως κανένα πιάτον φαγητοῦ νὰ τοῦ φέρουν ὅπου εἶνε; Μήπως κανὲν τεμάχιον ἄρτου νὰ τοῦ δώσουν; Ἡ ἀδιακρισία του δὲν φθάνει ἕως ἐκεῖ. Μὲ ὀλίγα ψίχουλα τῆς τραπέζης εἶνε εὐχαριστημένος. Καὶ ἐν τούτοις δὲν τὰ εἶχε πάντοτε καὶ αὐτά. Εἶνε ὁ Λάζαρος ὁ πτωχός, ὁ καταπληγωμένος. Ποῦ νὰ τὸν ἐνθυμοῦνται πάντοτε; ἔπειτα εἶνε καὶ ἀηδία νὰ τὸν κυτάζῃ κανεὶς μ' ἐκεῖνα τὰ ἀκάθαρτα καὶ ἀποτρόπαια ἕλκη του. Καὶ δι' αὐτὸ ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος περιορίζεται πολλάκις *μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμῇ* νὰ χορτασθῇ ἀπὸ τὰ ψιχία ποῦ ἔπεφταν ἀπὸ τὴν τράπεζαν τοῦ πλουσίου, ἔφευγε δ' ἐπὶ τέλους λησμονημένος καὶ πεινασμένος.

Ἀλλ' ὄχι. Ὑπῆρχον καὶ κάποιοι, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐνθυμοῦντο πάντοτε καὶ τὸν ἐπλησίαζον. Ἄνθρωποι ὄχι, ἀλλὰ σκύλοι. Ἐνῷ ὁ πλούσιος εἰς τὰς θερμὰς καὶ πολυτελεῖς αἰθούσας του, εἰς τὴν λαμπρὰν τραπεζαρίαν του ἀπὸ δούλους καὶ δούλας ὑπηρετεῖται, καὶ ἀπὸ κόλακας καὶ συμπότας περιστοιχισμένος ἦτο, ὁ πτωχὸς ὁ Λάζαρος, ἕνα μὴ ἔχων συγγενῆ, οὔτε φίλον, οὔτε ἄνθρωπον ὅστις νὰ τὸν πονέσῃ καὶ τὸν ἐλεήσῃ, μόνα ὄντα τὰ ὁποῖα τὸν ἐπλησίαζον, τοὺς κύνας εἶχεν, οἵτινες ἤρχοντο καὶ αὐτοὶ κάτι ἀπὸ τὸν πτωχὸν αὐτὸν νὰ πάρουν τὸν μὴ δυνάμενον τίποτε νὰ πάρῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. «Ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ». Φεῦ! ὁποῖα καταφρόνησις καὶ ἐγκατάλειψις! Ὁ πλούσιος ἐπάνω εἰς τὸ ἅρμα τῆς τελειοτέρας κοσμικῆς εὐτυχίας! ὁ πτωχὸς ὁ Λάζαρος συντετριμμένος ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐσχάτης δυστυχίας καὶ ἀθλιότητος. Ποῖος δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ εἶνε εἰς τοῦ πλουσίου τὴν θέσιν; ποῖος δὲν θὰ ἀνετινάζετο ὑπὸ φρίκης, ἐὰν ἡ τύχη τοῦ Λαζάρου ἐνεφανίζετο ἀπειλητικὴ ἐνώπιόν του;

Ἐν τούτοις ὅλα τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἔχουν τὸ ἀναγκαῖον τέλος των, καὶ ὁ πτωχὸς δὲ Λάζαρος καὶ ὁ ἀνώνυμος πλούσιος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ εὕρουν τὸ ἰδικόν των. Ὁ πτωχός, λέγει ἡ εὐαγγελικὴ περικοπή, ἀπέθανεν ἐπὶ τέλους. Τί ὅ ἀπέγεινεν; Ἄγγελοι τὸν μετέφεραν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, δηλαδὴ εἰς τὸν τόπον ὅπου αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων ἀναπαύονται περιμένουσαι τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν πλήρη θὰ λάβωσι τὴν ἀμοιβήν των. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος. Καὶ ἀπέγεινε τί; Ἐτάφη. Ποῦ; Εἰς τὸν ζόφον τοῦ Ἅδου.

Καὶ ἐκεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς πλούσιος ὁ συνειθίσας κατὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ζωήν του εἰς τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ἄνεσιν, τὴν καλοζωΐαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν, καίεται καὶ τῆς ὀδύνης εἶνε θῦμα.

Τί ὅτι ἐνεδύετο ἄλλοτε πορφύραν καὶ βύσσον; Τί ὅτι διεσκέδαζε καὶ εὐφραίνετο καθ' ἡμέραν; Τίποτε ἐκ τούτων εἰς τὸν Ἅδην. Βάσανος δὲ μόνον, ὀδύνη καὶ φλόξ. Ἆ! ὁποία κόλασις ἀνυπόφορος τόσῳ περισσότερον, καθόσον εἶνε αἰωνία. Ἡ κοσμική του εὐφροσύνη ἐτελείωσεν. Ἡ καταδίκη δὲν θὰ τελειώσῃ; Οἵα φρίκη καὶ οἵα ἀθλιότης!

Πλὴν δὲν εἶνε μόνον τοῦτο. Ἡ αἰωνία κατάκρισις ἔχει φεῦ! καὶ ἄλλας πικροτέρας ὀδύνας. Οἱ καταδεδικασμένοι εἰς αὐτὴν ἐνθυμοῦνται καὶ βλέπουν. Καὶ ὁ πλούσιος, ὁ ἄλλοτε πλούσιος, παρατηρεῖ. Τί; Οὐρανέ! Ὁποῖον θέαμα! Ἆ! Ἡ κόλασις δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τιμωρίαν, ὅσον αὐτή, φρικαλέαν. Βλέπει τάχα καλά; Μήπως ἀπατᾶται; Ἀλλὰ ποῖος λοιπὸν εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις μακρὰν ἐκεῖ φαίνεται, εἰς τὸν τόπον τῆς λάμψεως καὶ τοῦ φωτός, τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας, μὲ τὴν ὄψιν τόσον εὐχαριστημένην, μέσα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ ἀναπαυόμενος, ἀκτινοβόλος ἐν τῇ μακαριότητί του; Ποῦ τὸν συνήντησε κατὰ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον του; Ποῦ τὸν εἶδε; Ποῦ τὸν ἐγνώρισε; Συγκρατήσου λοιπόν, λογισμέ, καὶ δυνάμωσε ὦ μνήμη. Ποῖος εἶνε; Μὰ ποῖος νὰ εἶνε;

Ὦ! βλέπει τώρα καθαρώτερον, διακρίνει, ἀναγνωρίζει. Τὸν ἐνθυμεῖται ἤδη τὸν πτωχὸν τὸν Λάζαρον, τὸν Λάζαρον τὸν καταπληγωμένον, τὸν κειτόμενον εἰς τὸν πυλῶνα του, τὸν περιμένοντα τὰ ψιχία τῆς τραπέζης του, τὸν λειχόμενον ἀπὸ τοὺς κύνας, τὸν κουρελιάρην Λάζαρον, τὸν μὴ ἔχοντα ποῦ νὰ κοιμηθῇ, τῶν παιδίων τὸν ἐμπαιγμόν, τῶν συμπολιτῶν τὸ καταφρόνημα. Ὁποία μεταβολή! ὁποία μεταμόρφωσις! Καὶ ὁποία τῆς τύχης των ἀντιστροφή! Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη τὸν κεντᾷ βαθύτερον, τὸν σπαράττει ὀξύτερον καὶ δίδει τροφὴν περισσὴν εἰς τὰς φλόγας, αἱ ὁποῖαι τὸν καίουν, μὲ κραυγὴν δὲ μεγάλην, ἔχουσαν ἀνάμικτον τὴν φρίκην, τὴν ἀπελπισίαν, τὸ μῖσος, καὶ τὴν παράκλησιν· «Πάτερ Ἀβραάμ, λέγει, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ».

Ταλαίπωρος ἄνθρωπος! ὁποία κατάντησις ἀξία θρήνων καὶ κλαυθμῶν! Δὲν ζητεῖ πλέον νὰ τοῦ ἐπιστραφοῦν αἱ ἄλλοτε διασκεδάσεις καὶ εὐφροσύναι του, τὰ ἀγαθά του τὰ τόσα, ἀλλ' ὅλη του ἡ ἐπιθυμία εἰς ἓν καὶ μόνον περιορίζεται. Ποῖον; Εἰς ὀλίγον νερόν. Καὶ οὐδὲ τοῦτο. Εἰς μίαν μόνην νεροῦ σταγόνα. Μένει εὐχαριστημένος καὶ ἂν τὸ ἄκρον μόνον τοῦ δακτύλου

του βάψῃ ὁ Λάζαρος εἰς τὸ νερὸν καὶ τοῦ χύσῃ μίαν, δύο, τρεῖς, τέσσαρας τὸ πολὺ σταγόνας ἐπάνω εἰς τὴν γλῶσσάν του.

Τί θὰ τοῦ κάμουν αἱ σταγόνες αὗται; Τίποτε. Εἰς τόσην φλόγα οὔτε μικράν τινα δρόσον νὰ φέρουν θέλουν ἠμπορέσῃ. Καὶ ἂν φέρουν, τί τὸ ὄφελος; Στιγμῆς μιᾶς ἐλάχιστος ἀνακουφισμὸς τί ἀξίζει δι' ἄνθρωπον καταδικασμένον εἰς αἰωνίαν κάμινον; Καὶ ἐν τούτοις μίαν σταγόνα νεροῦ ζητεῖ μὲ τόσον πάθος ὁ ὑποφέρων ἁμαρτωλός, καὶ τοῦτο φανερώνει τὴν ἄκραν ἀπελπισίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο, καὶ τὸ ἀφόρητον τῆς ὀδύνης, τὴν ὁποίαν ὑφίστατο.

«Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με». Ματαία ἐπίκλησις καὶ ἀνωφελὴς κραυγή. Ἡ ἱκεσία ἀκούεται, ἀλλὰ δὲν εἰσακούεται. Μεταξὺ ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων, τοῦ τόπου τῆς κολάσεως καὶ τοῦ τόπου τῆς ζωῆς, καμμία δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ συνάφεια καὶ καμμία ἐπικοινωνία. Τὸ χάσμα ἐκτείνεται μέγα. Καὶ οὔτε ἡ κάμινος τοῦ Ἅδου νὰ παρενοχλήσῃ ἰσχύει τὴν μακαριότητα τῶν δικαίων, οὔτε ἡ δρόσος τοῦ οὐρανοῦ μικρὰν εἰμπορεῖ νὰ φέρῃ ἄνεσιν εἰς τὴν βάσανον τῶν ἁμαρτωλῶν.

«Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με». Ἆ! Δυστυχισμένε πλούσιε, σὺ μόνος ἔκαμες νὰ κλεισθῇ ἡ πηγὴ τῆς εὐσπλαγχνίας διὰ τὸν ἑαυτόν σου. Ἔλεος λαμβάνει ὅστις καὶ ἔδωκεν. Ἀλλ' ὁ ἰδικός σου βίος ὑπῆρξε τοῦ ἐλέους ἡ ἄρνησις. Εἰς τὸν πλοῦτον τῶν ἀγαθῶν σου, εἰς τὴν ἀκρότητα τῆς εὐτυχίας σου, εἰς τὴν μέθην τῶν ἀπολαύσεών σου, ἐγωϊστὴς φίλαυτος καὶ φιλήδονος, τυφλὸς ὀργιαστής, μὲ εὐφροσύνας παντοίας καὶ τέρψεις τὰς ἡμέρας σου περῶν, ὀλίγον τότε ἐζαλίζεσο νὰ ἐπιδείξῃς ἔλεος πρὸς τὰ πλήθη τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν πασχόντων. Τί πρὸς σὲ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὁ Λάζαρος ὁ πτωχός, ὁ Λάζαρος ὁ καταπληγωμένος, ὁ γυμνητεύων Λάζαρος, ὁ πεινῶν, ὁ πάντοθεν ἐγκαταλελειμμένος; Ἡ ἀρχὴ τότε τοῦ ἐλέους τί ἐγίνετο εἰς τὴν συνείδησίν σου; Τώρα μόνον ὅτε ὀδυνᾶσαι, τώρα ὅτε φλέγεσαι, τώρα ὅτε σὺ εἶσαι ὁ πάσχων, τώρα ἐννοεῖς, ταλαίπωρε, τί ἀξίζει τὸ ἔλεος, καὶ ζητεῖς ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου τοῦ Λαζάρου σταγόνας ὕδατος διὰ νὰ δροσίσῃς τὴν καιομένην γλῶσσάν σου, μεγάλως κραυγάζων «ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ».

Χριστιανοὶ ὅσοι τὴν κραυγὴν αὐτὴν ἀκούετε, προσέξατε μὴ ἔλθῃ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ σεῖς τὴν ἐπαναλάβητε ματαίως. Ὅστις θέλει ἔλεος, κύριος εἶνε νὰ τὸ εὕρῃ. Καὶ θὰ τὸ εὕρῃ εἰς τὸν κόσμον τὸν ἄλλον, ἐὰν τὸ ἐξασκήσῃ εἰς τὸν

βίον του τὸν ἐπὶ τῆς γῆς. Θὰ θερίσωμεν ὅ,τι ἐσπείραμεν. Θὰ λάβωμεν σύμφωνα πρὸς ὅσα ἐκάμαμεν.

Δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς καθαρώτατα ὅτι «τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος ἔσται ἡ κρίσις ἀνίλεως;» Ἡ ἀπειλὴ αὕτη ἂς κρατήσῃ ἀνοικτὰς εἰς τὰς καρδίας μας τὰς πηγὰς τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους συμπαθείας. Ἄλλως ἐγωϊστικῶς ἐὰν ζήσωμεν, μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μας φροντίζοντες, διὰ τὰς σάρκας ἡμῶν, τὰ βαλάντια ἡμῶν, τὰ πάθη ἡμῶν καὶ τὰς ὀρέξεις, ἀδιάφοροι πρὸς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων καὶ τὰς ταλαιπωρίας, ματαίως μετὰ θάνατον θὰ ἐπιζητῶμεν καὶ στιγμιαίαν μόνον καὶ μικράν τινα ἄνεσιν κραυγάζοντες ὅτι ὀδυνώμεθα. Ἡ φωνή μας εἰς τίποτε δὲν μᾶς ὠφελήσῃ. Διότι μετάνοια δὲν εἶνε ἐν τῷ Ἅδῃ· οὔτε συγχώρησις καὶ ἔλεος ἐκεῖ.

Κυριακὴ ἕκτη.

(Λουκᾶ η' 17—31)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως; ὅς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. Παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοὺς γὰρ χρόνους συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεῖτο ἁλύσεσι καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους. Ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί σοι ἐστὶν ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε· Λεγεών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγενημένον ἔφυγον· καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σω-

φρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν. Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνήρ, ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. Ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθε, καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς (1)

Κυριακὴ ἑβδόμη.

(Λουκ. ν'. 41 — 56).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, ᾧ ὄνομα Ἰάειρος (καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε) καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτόν, οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις εἰς ἰατροὺς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον, οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Τίς ὁ ἁψάμενός μου; Ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις· Τίς ὁ ἁψάμενός μου; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μού τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ. Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων αὐτῷ· ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων. Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. Ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο

(1) Ἑρμηνείαν τῆς Εὐαγγελικῆς ταύτης περικοπῆς βλέπε εἰς σελίδα 45 τοῦ παρόντος τόμου.

ἐπ' αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπε· μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ· εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. Αὐτὸς δέ, ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε λέγων· Ἡ παῖς ἐγείρου. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδεὶς εἰπεῖν τὸ γεγονός.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ἄνθρωπος ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, μέγας καὶ ἐπίσημος, καθὼς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν του. Ποῖος εἶνε; Καὶ ὁ Κύριος καὶ οἱ μαθηταί τὸν γνωρίζουν. Εἶνε ὁ Ἰάειρος, ἀρχισυνάγωγος εἰς τὴν Καπερναούμ, εἰς τὴν ὁποίαν πολλάκις ἔχουσιν εἰσέλθῃ. Καὶ ὅμως ἔρχεται καὶ προσπίπτει ἐνώπιον τοῦ μὴ ἔχοντος ποῦ νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλήν. Ἴσως τότε μερικοὶ ἀπὸ ὅσους εἶδαν τὸ πρᾶγμα, θάμβος τι νὰ ᾐσθάνθησαν καὶ ἔκπληξιν. Ἀλλὰ σήμερον καμμίαν δὲν διεγείρει ἀπορίαν καὶ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ παραξενευθῇ. Διότι οἱ μεγάλοι καὶ οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς ὡς τίποτε θεωροῦνται ἐνώπιον ἐκείνου, ὅστις βρέφος, ἀνέπαυσε τὴν κεφαλήν του ἐντὸς φάτνης, ἀνὴρ δὲ τὴν ἔκλινεν ἐκπνέων ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν· καὶ παρὰ τοὺς πόδας του ταπεινοὶ ἔρχονται καὶ προσκυνοῦν βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες, οἵτινες, διατάσσοντες τὸν κόσμον, ἀπ' αὐτὸν ἔρχονται ζητοῦντες συγχώρησιν καὶ βοήθειαν εἰς τοὺς σάλους τῆς καρδίας των καὶ τῆς τρικυμίας τῆς ζωῆς των.

Παρακαλεῖ ὁ Ἰάειρος πεσμένος εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ τὸν ἱκετεύει ὅπως τοῦ κάμῃ τὴν χάριν ἀμέσως, τώρα, χωρὶς ἀναβολήν, εἰς τὴν στιγμὴν σηκωνόμενος, εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ ἔλθῃ. Καὶ δακρύει ὁ ταλαίπωρος, καὶ τὴν φωνήν του πνίγουν οἱ λυγμοί, καὶ ἐνέχει βαθὺν ἡ ἱκεσία του πόνον. Ἄ! Τοιοῦτοι τόνοι μόνον ἀπὸ σπαρασσομένην καρδίαν πατρὸς ἠμποροῦν νὰ ἀκουσθοῦν. «Καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκε». Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰσήκουσε. Δὲν ἀπήντησε τίποτε—ἡ ἐκ τῆς θλίψεως τοῦ παρακαλοῦντος πατρὸς συγκίνησις τὸν ἐνέβαλεν εἰς μίαν πένθιμον σιωπὴν—ἐσηκώθη ὅμως ἀμέσως καὶ ἐξεκίνησε διὰ τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου.

Καὶ τώρα ἴδετέ τον τὸν πατέρα τοῦ θυγατρίου τοῦ κινδυνεύοντος, τὸ ὁποῖον ἕνα καὶ μονάκριβον τὸ ἔχει, ἴδετέ τον πῶς ἀνασαίνει, πῶς ἀναπνέει ἐλευθερώτερον, πῶς ἡ ἐλπὶς ζωογονεῖ τὸ πρόσωπόν του, πῶς ἡ ἀνησυχία του διὰ τὸν κίνδυνον τείνει νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν πεποίθησιν τῆς σωτηρίας. Ἐμπρὸς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἰς τὸ πλευρόν του αὐτός. Τὸ βῆμά του ταχύνει ὅσον ἠμπορεῖ καὶ ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸν ἑαυτόν του διότι ταχύτερον δὲν δύναται νὰ τρέξῃ. Πῶς ἀργοῦν, Θεέ μου! Τὸ γρηγορώτερον, διδάσκαλε, τὸ γρηγορώτερον. Εἰς δεινὴν θέσιν τὸ ἀφῆκε τὸ κοράσιον. Σχεδὸν εἰς ἀπελπισίαν. Γρήγορα, ὅσον τὸ δυνατὸν γρήγορα, ἴσως τὸ προφθάσῃς εἰς τὴν ζωήν.

Τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Κύριον καταφεύγομεν ὡς ἱκέται ταπεινοὶ καὶ θερμότερον τὸν παρακαλοῦμεν εἰς ἡμέρας θλίψεως πολλῆς καὶ ἀνάγκης μεγάλης, ὅταν ὄντα ἡμῶν ἀγαπητά, κινδυνεύοντα ν' ἁρπαγοῦν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον, ἔχασαν κάθε ἐλπίδα ἐξαρτωμένην ἀπὸ βοήθειαν ἀνθρωπίνην. Τότε, ὅταν εἰς τὴν κλίνην των ἐπάνω, ἄτονα, ἐξησθενημένα, λιπόσαρκα, καταβεβλημένα, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰ κρατήσωμεν μὲ τὰς περιποιήσεις μας, τὰς ἀγρυπνίας μας, τὰς δαπάνας μας εἰς ἰατροὺς καὶ φάρμακα· τότε ὅταν ὁ φόβος μᾶς καταλάβῃ ὅτι ὀλίγον ἀκόμη καὶ θὰ σβύσουν τὰ προσφιλῆ ἐκεῖνα βλέμματα καὶ θὰ νεκρωθοῦν τὰ ἠγαπημένα ἐκεῖνα χείλη καὶ θὰ χάσωμεν ἀπὸ τὸν οἶκόν μας ὕπαρξιν τόσον ἀναποσπάστως συνδεδεμένην μὲ τὴν ἰδικήν μας· τότε εἰς τὴν ἄβυσσον, ἡ ὁποία ἀνοίγεται ἔμπροσθέν μας, εἰς τὸν φρικώδη σάλον τῆς καρδίας μας καὶ τὸν δεινὸν τῆς ψυχῆς μας σπαραγμόν, ὅσον ὑψηλὰ κοινωνικῶς καὶ ἂν στέκωμεν καὶ ὅσον μεγάλοι κατὰ κόσμον ἂν θεωρούμεθα, μόνοι μας, ἐν τῇ ἀσθενείᾳ μας, ἐννοοῦμεν τὴν μηδαμινότητά μας, καὶ ἡμεῖς, οἱ ἀγέρωχοι καὶ ἀλύγιστοι ἐν ταῖς εὐτυχίαις μας, προσπίπτομεν τρέμοντες ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἐξουθενωμένοι καὶ συντετριμμένοι, καὶ ἡ πίστις μας τρεφομένη ἐκ τοῦ ποτισμοῦ τῶν δακρύων περιμένει παρὰ τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἕως τὴν ὥραν ἐκείνην ἐλησμόνει, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλον, εἰς τὸν ὁποῖον ἕως τῆς χθὲς ἦτο ἀποκλειστικῶς προσηλωμένη.

Ἀλλ' ἡ πίστις τὴν ὁποίαν χρειαζόμεθα, ὅπως ὁ Κύριος μᾶς εἰσακούσῃ, ἡ πίστις ἡ θερμή, ἡ ἀδίστακτος, ἡ μὴ διακρινομένη, εἶνε συνήθως τὸ προϊὸν μακρᾶς καλλιεργείας, φρόνιμοι δὲ ἂν εἴμεθα, τὴν πίστιν πρέπει περὶ πολλοῦ νὰ ἔχωμεν καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς εὐτυχίας, τῆς ὑγείας καὶ τῆς χαρᾶς, ὥστε

αὐθόρμητος ν' ἀνακύπτῃ ἐκ τῆς καρδίας μας καὶ μὲ δύναμιν ἱκανὴν καὶ ἀξίαν νὰ ἑλκύσῃ τοῦ Θεοῦ τὴν βοηθητικὴν ἐνέργειαν. Ἐνῷ ἡ βία, τὴν ὁποίαν δεικνύομεν, εἰς τὰς πρὸς τὸν Κύριον ἐπικλήσεις μας, ἐν ὥρᾳ μόνον θλίψεων μεγάλων καὶ βεβαίων κινδύνων μας, καὶ ἡ σπουδὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαιτοῦμεν νὰ μᾶς εἰσακούσῃ, ὅταν ἡ περίστασις μᾶς ἐξηνάγκασε, δὲν ἔχει τὴν ἀξίαν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν γεννᾷ ἡ ἐλευθέρα διάθεσις καὶ ἡ ἀγάπη, καὶ ἐλαττώνουσιν ἐπομένως κατὰ πολὺ τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἱκεσιῶν μας.

Τρέχει ὁ Κύριος· τρέχει καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος. Πῶς νὰ εἶνε ἄραγε τὸ ταλαίπωρον αὐτοῦ κοράσιον; Μήπως ἐχειροτέρευσεν; οἱ φόβοι του ἀνανεώνονται. Ἀγωνίας ἱδρὼς τὸν περιβρέχει. Ἆ! Γρήγορα, διδάσκαλε· γρήγορα, ἐνόσῳ εἶνε ἀκόμη καιρός.

Τί ἀτυχία ὅμως! τί ἀτυχία!

Οἱ ὄχλοι οἱ ὁποῖοι ἠκολούθουν, πολλαπλασιάζονται. Καὶ εἰς τὰ ῥεύματα ἐκεῖνα τὰ πολυπληθῆ, τὰ σφοδρά, τὰ συνωθούμενα, πολλοὶ ἐκχύνονται πρὸς τὰ ἐμπρός, καὶ ἐμποδίζουν τὸν δρόμον τὸν ἐλεύθερον. Ποῦ εἶνε ὁ διδάσκαλος; Κοντά του ἀγωνίζεται νὰ κρατηθῇ ὁ Ἰάειρος. Τὸν σπρώχνουν ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, δεξιόθεν, ἀριστερόθεν. Ἆ! καλότυχοι ἄνθρωποι! Τώρα ηὕρετε τὴν ὥραν; Ἀλλ' ἀραιωθῆτε λοιπόν, ὑποχωρήσατε τώρα, καὶ ἔπειτα πάλιν ἔρχεσθε. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν τώρα τί θέλετε τρέχοντες μ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Εἶνε ἄρρωστον τὸ κοράσιόν του, ἄνθρωποι. Βαρειὰ ἄρρωστον εἶνε. Κινδυνεῦον τὸ ἀφῆκεν. Ἴσως τὴν ὥραν ταύτην ζητεῖ τὸν πατέρα του εἰς ἀπελπισίαν ἐσχάτην. Καὶ τὸ ἔχει ἕν, ἓν καὶ μόνον ὁ ταλαίπωρος. Καὶ τὸ ἀγαπᾷ τόσον! Ἆ! τόπον ἄνθρωποι, τόπον! Ὄχι ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀλλ' ὁ πατὴρ ὁ ἄθλιος διὰ τὸ κινδυνεῦον κοράσιόν του σᾶς παρακαλεῖ.

Τίποτε. Τὰ κύματα τῶν ὄχλων φέρονται ἄτακτα, ὁρμητικὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Μὲ κόπον προχωρεῖ ὁ Ἰησοῦς. Στενοχωρία πολλή. Οἱ ὄχλοι τὸν συνθλίβουν πανταχόθεν.

Ἔξαφνα ἐστάθη. Ὁ Ἰάειρος εὑρέθη δύο βήματα ἐμπρός. Ὅτε ἀκούει μίαν φωνήν· καὶ στέκεται καὶ αὐτός. Ὁμιλεῖ ὁ Ἰησοῦς. Ἐρωτᾷ· «ποῖος μὲ ἤγγισε; «Τίς ὁ ἁψάμενός μου;»

Ποῖος; Κανείς. Ὅλοι οἱ πλησίον ἀρνοῦνται. Φόβος μάλιστα τοὺς κυριεύει, ἐπειδὴ φοβοῦνται μήπως ἐπιπληχθοῦν.

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς μένει, καὶ περιμένει, Τί; Νὰ ἴδῃ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὸν ἤγγισε. Καὶ μὲ τὸ βλέμμα του ἀνερευνᾷ.

Ματαίως ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ λέγουν ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ καταλάβουν διατί ἐρωτᾷ ποῖος τὸν ἤγγισεν, ἀφοῦ οἱ ὄχλοι τὸν περικυκλώνουν ἀπὸ παντοῦ καὶ τὸν συνθλίβουν. Ὁ Ἰησοῦς ἐπιμένει· «ἤψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ».

Τί λοιπὸν συνέβη; Οἱ μαθηταὶ ἀποροῦν. Οἱ πλησίον ὄχλοι ἔκπληκτοι ἀλληλοπαρατηροῦνται. Ποῖος τάχα νὰ τὸν ἤγγισεν; Ἰδοὺ αὐτή. Μία γυνή. Δώδεκα χρόνια ἔπασχεν ἀπὸ αἱμορραγίαν. Δώδεκα χρόνια. Ἰατρὸν δὲν ἀφῆκεν· ὅ,τι εἶχε τὸ ἐξώδευσεν εἰς τὰς διαφόρους θεραπείας, τὰς ὁποίας ὁ καθεὶς παρήγγειλεν, ἀλλὰ τίποτε δὲν ὠφελήθη. Ὅλαι αἱ προσδοκίαι της εἰς τὰ χαμένα ἐπῆγαν. Καὶ ἀπέμεινε καὶ πάλιν ἀσθενής, ἀφοῦ εἰς ἐπίμετρον κατήντησε καὶ πτωχή.

Ἀλλ' ἡ παρουσία τοῦ Ἰησοῦ ἀναθερμαίνει τὰς ἐλπίδας της. Καὶ δὲν ἐλπίζει αὐτὴ μόνον· πιστεύει. Πιστεύει ὅτι αὐτὸς κατέχει τὴν δύναμιν τοῦ θαυματουργεῖν, ὅτι μ' ἕνα του λόγον, μίαν τῶν χειρῶν του ἐπίθεσιν ἠμπορεῖ ἀθεράπευτον ἀσθένειαν νὰ θεραπεύσῃ. Πιστεύει ὅτι εἶνε πηγὴ ἰαμάτων, καὶ ὅτι ἀρκεῖ καὶ τὸ ἄκρον τοῦ φορέματός του νὰ ἐγγίσῃ, διὰ νὰ θεραπευθῇ μὲ τὴν δύναμιν, ἥτις θὰ ἐξεπορεύετο ἀπ' αὐτοῦ.

Πιστεύει ἡ γυνὴ ἡ πάσχουσα. Πιστεύει καὶ παρακαλουθεῖ. Νὰ τοῦ ζητήσῃ φανερὰ τὴν βοήθειαν; Πολὺς εἶνε ὁ ὄχλος καὶ πολὺς ὁ θόρυβος, ἀλλοῦ δὲ προσκληθείς, πηγαίνει ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ καὶ ἐντροπὴ τὴν κατέχει διὰ τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας της. Ἂς ἐγγίσῃ λοιπὸν τὸ ἄκρον τοῦ φορέματός του. Ναί. Ἂς τὸ ἐγγίσῃ. Καὶ ἑτοιμάζει τὰς χεῖράς της. Τώρα, ἀμέσως τώρα. Ἆ! τώρα εἶνε κατάλληλος ἡ στιγμή. Κάμε, Κύριε, κάμε νὰ παύσῃ ἐπὶ τέλους αὐτὴ τοῦ αἵματος ἡ ῥύσις, τὴν ὁποίαν καὶ τώρα αἰσθάνεται. Κάμε το, Κύριε. Καὶ τὸν ἐγγίζει. Τὸν ἐγγίζει λαβοῦσα τὸ ἄκρον τοῦ φορέματός της.

Ὦ Θεέ! Τὸ θαῦμά σου ἔγεινε. Μέγα εἶνε τὸ ἔλεός σου καὶ ἄπειρος ἡ συγκατάβασίς σου. Τὸ ἐννοεῖ, τὸ αἰσθάνεται, βεβαία ἐντελῶς εἶνε τώρα. Τὸ αἷμα ἐστάθη. Ἡ ἀσθένεια ἐπέρασε. Χαρὰ πλημμυροῖ τὰ στήθη της. Ἀγαλλίασις ἀναφλέγει τὴν καρδίαν της. Ἀλλὰ καὶ φόβος τις, ὅτι μυστικὰ τὸ φόρεμα τοῦ Κυρίου ἤγγισε, τὴν ἀναχαιτίζει. Καὶ ἀπομακρύνεται μάλιστα ὀλίγον, μήπως φανερωθῇ. Ἀλλ' ἡ φωνὴ καὶ ἡ ἐρώτησις τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ἐπιμονή του ὅτι τὸν ἤγγισέ τις, ὅτι ᾐσθάνθη πῶς δύναμις ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, τὴν πείθει ὅτι δὲν διέφυγε καὶ τὴν

κάμνει νὰ φοβηθῇ ὅτι πιθανὸν καὶ νὰ τὴν δείξῃ ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ ἐγγίσασα, ὅτι πιθανὸν καὶ νὰ ἐπιπληχθῇ διὰ τὴν σιωπήν της καὶ νὰ κινήσῃ τὴν δυσαρέσκειαν τοῦ εὐεργέτου της. Τρέμουσα λοιπὸν προσῆλθε, τρέμουσα, μὲ ὀφθαλμοὺς κάτω νεύοντας, καὶ προσπεσοῦσα πρὸς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης, σεβασμοῦ, αἰτήσεως συγγνώμης, διηγεῖται τὸ τί ἔπασχε, καὶ πῶς ἀμέσως ἐθεραπεύθη μόλις τὸ ἄκρον τοῦ φορέματος τοῦ Κυρίου ἤγγισε. Καὶ ἐστάθη ἐκεῖ, ἀκόμη τρέμουσα, συγκεκινημένη, μὴ ἠξεύρουσα τί θὰ ἀκούσῃ εἰς ἀπάντησιν.

«Θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην». Ἰδοὺ πῶς ὁ Κύριος τὴν προσεφώνησε. Καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ πίστις ἔσωσε. Καὶ διδασκόμεθα καὶ πάλιν ὅτι ἂν θέλωμεν νὰ εἰσακουώμεθα εἰς τὰς ἐπικλήσεις μας καὶ νὰ μᾶς βοηθῇ ὁ Θεὸς εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἀνάγκας μας, τὸ μέσον τῆς ἐπιτυχίας μας ἐν ἡμῖν αὐτοῖς κεῖται, ἤτοι εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν, ἥτις ὅσῳ περισσότερον δυνατὴ εἶνε, τόσῳ περισσότερον καὶ ἀποτελεσματικὴ ἀναδεικνύεται.

Ὁ δὲ Ἰάειρος; Ὦ! αὐτὸς γεμᾶτος ἀπὸ χαρὰν εἶνε, καὶ ἡ ἀγαλλίασίς του δὲν ἔχει ὅρια. Τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του αὐτὸ θαῦμα εἶνε μία ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις ὅτι τίποτε δὲν ἀδυνατεῖ διὰ τὸν διδάσκαλον. Μοναχοκόρη καὶ μονάκριβή του, χαῖρε! Ἡ σωτηρία σου ἐξησφαλισμένη εἶνε. Καὶ θὰ ἀποδοθῇς καὶ πάλιν εἰς τὸν πατέρα σου, ὑγιαίνουσα ὅπως πρίν, καὶ θὰ ἐπανακτήσῃς ὅλην σου τὴν ζωηρότητα καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις σου.

Πλὴν τί βλέπει; Χλωμάδα θανάτου τὸν κυριεύει. Ἀκόμη δὲν ἐτελείωσε τοὺς λόγους του ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἄνθρωπος τοῦ οἴκου του τῷ φέρει σπεύδων τὸ φρικῶδες ἄγγελμα, ὅτι ἀπέθανεν ἡ κόρη του, καὶ ὅτι περιττὸν πλέον νὰ διδῇ κόπον εἰς τὸν διδάσκαλον.

Ταλαίπωρος πατήρ! Αἷμα δὲν τοῦ ἔμεινεν εἰς τὰς φλέβας του. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ λέξιν. Αἰσθάνεται βαρὺ τὸ στῆθός του, καίουσαν τὴν κεφαλήν του, συντριβομένην ὅλην τὴν ὕπαρξίν του, καὶ κατάπληκτος, μὲ λογικὸν ἐκφεύγον, πρὸς τὸν Ἰησοῦν στρέφεται, θέλων νὰ κλαύσῃ καὶ μὴ δυνάμενος, νὰ φωνάξῃ καὶ μὴ δυνάμενος, ἔλεος καὶ εὐσπλαγχνίαν ζητῶν, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ ἂν τι καὶ κατὰ τοῦ θανάτου δύναται, ἤ, ἂν ἡ καταστροφὴ εἶνε ἀνεπανόρθωτος.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐνθαρρύνει. Ὑπεράνω τῆς δυνάμεως τοῦ θανάτου θέτει τὴν δύναμιν τῆς πίστεως. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων· «Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται». Καὶ ὅταν ὀλίγῳ ὕστερον κοπετοὺς καὶ δάκρυα εἶδε περὶ τὸ νεκρὸν κοράσιον, καὶ τότε πάλιν ἐνθαρρύνει. «Ὁ δὲ εἶπε· Μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει». Καὶ ἐνῷ εἰς τὴν βεβαίωσίν του ταύτην γέλωτες ἀποκρίνονται διὰ τὸ ἀλλόκοτον αὐτῆς, αὐτὸς «ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε, λέγων· Ἡ παῖς ἐγείρου. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς.»

Χαῖρε, Κύριε, νικητὰ τοῦ θανάτου, ἀρχηγὲ τῆς ζωῆς. Νεκροὶ καὶ ἡμεῖς θὰ γείνωμεν ποτέ. Ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν τῇ προσταγῇ σου θὰ ἀναστῶσι τὰ σώματά μας, ὡς νὰ ἐκάθευδον καὶ δὲν εἶχον ἀποθάνει, καὶ ὅτι αἱ ψυχαί μας θὰ ἐπιστραφῶσιν εἰς αὐτὰ διὰ ζωήν, ἐὰν τὸ ἀγαθὸν ἔκαμαν, διὰ κρίσιν, ἐὰν τὰ φαῦλα ἔπραξαν. Σὺ δέ, Κύριε, ἐν τῷ ἀπείρῳ σου, ἐλέει, δόσε μας τὴν πίστιν τὴν σώζουσαν, καὶ εὐδόκησε ὅπως μᾶς χορηγηθῇ ἡ ἀνάστασις τῆς ζωῆς διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ νόμου σου καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν σου. Καὶ ὅσοι τὰ κοράσιά μας πρόωρα ἐχάσαμεν, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ μεταφερθέντα, πρὶν γνωρίσουν τὰς πικρίας τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἐκτεθοῦν εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς θυέλλους του, κάμε, Κύριε, ὥστε εἰς τὴν ἡμέραν τῆς καθολικῆς συναντήσεως τῶν ψυχῶν, νὰ τὰ ἀνεύρωμεν δεδικαιωμένοι καὶ ἡμεῖς καὶ νὰ ζήσωμεν μ᾽ αὐτὰ μαζὶ εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν σου, ὅπου τίποτε πλέον νὰ μᾶς χωρίσῃ δὲν θὰ ἠμπορέσῃ, καὶ τίποτε δὲν θὰ ταράξῃ πλέον τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν θὰ μᾶς δίδῃ ἡ ζωὴ τῆς ἀθανασίας, ἡνωμένη μὲ τὴν ζωὴν ἀπείρου ἀγάπης καὶ παντοτεινῆς χαρᾶς.

Κυριακὴ ὀγδόη.

(Λουκ. ι΄. 25-37).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; Ὁ δὲ ἀποκριθείς, εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ. Ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν ἑαυ-

τόν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστί μου πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν· ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδών, ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθών, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γέγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ (*)

Ὁ νομικὸς θέλει νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, τίς εἶνε ὁ πλησίον του, τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀγαπᾷ, ὡς τὸν ἑαυτόν του. Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπαντᾷ διὰ τῆς παραβολῆς, τῆς λεγομένης τοῦ Σαμαρείτου, καὶ τὴν ὁποίαν ἐμπεριέχει ἡ ἀνωτέρω Εὐαγγελικὴ Περικοπή.

Ἄνθρωπος κείτεται μέσα εἰς τὸν δρόμον, γυμνωμένος ἀπὸ λῃστάς, πληγωμένος, ἐγκαταλελειμμένος, ἡμιθανής. Κατὰ τύχην περᾷ ἀπὸ πλησίον του ἱερεύς. Καὶ τὸν βλέπει μέν, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του, χωρὶς νὰ πλησιάσῃ. Τὸ ἴδιον κάμνει καὶ εἷς Λευίτης. Ποῖος δὲ ἔρχεται πρὸς τὸν πληγωμένον καὶ πάσχοντα; Ποῖος τοῦ δένει καὶ τοῦ περιποιεῖται τὰς πληγάς του; Καὶ ποῖος φροντίζει διὰ τὴν τελείαν νοσηλείαν καὶ θεραπείαν του; Εἷς Σαμαρείτης.

Καὶ τί ἦτο ὁ ἱερεύς; Λειτουργὸς τῆς θρησκείας τοῦ ἀληθι-

(*) Περὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἐπραγματεύθημεν ἐν σελ. 166—177 τοῦ παρόντος τόμου καὶ ἐφεξῆς. Ὥστε ἐνταῦθα θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς παραβολῆς.

νοῦ Θεοῦ, προσφέρων θυσίας εἰς αὐτόν, εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τὸν λαόν. Τί δὲ ἦτο ὁ Λευίτης; Διάκονος ἱερατικός, ὑπηρετῶν εἰς τὸν ναόν, χρησιμεύων συγχρόνως καὶ ὡς διδάσκαλος λαϊκός. Ὁ δὲ Σαμαρείτης; Ἀκάθαρτος καὶ βδέλυγμα, ὡς τὸν ἐθεώρουν οἱ Ἰουδαῖοι. Ποῖος ἐν τούτοις ἀνεδείχθη *πλησίον* κατὰ τὸ δίδαγμα τῆς παραβολῆς; Αὐτός, ὁ Σαμαρείτης. Ἵνα τί; ὡς ἐλέησας τὸν πάσχοντα.

Ἀλλὰ ποῖον τὸ νόημα ὅλον, τὸ ὁποῖον ἐνέχει ἡ παραβολή; Ὁ ἱερεὺς δὲν ἀναδεικνύεται πλησίον, οὔτε ὁ Λευίτης. Τί ἠθέλησε νὰ σημάνῃ μὲ τοῦτο ὁ Κύριος; Ὅτι ἡ ἀληθὴς θρησκεία καὶ τῆς ἠθικῆς ἡ τήρησις δὲν συνίστανται εἰς τὴν ξηρὰν πίστιν, εἰς τὴν τυπικὴν ἐκτέλεσιν τῶν λειτουργικῶν διατάξεων, ἀλλὰ πρὸ πάντων καὶ μάλιστα εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, χωρὶς τῶν ὁποίων οὐδόλως ἡ πίστις ὠφελεῖ.

Τί ἄλλο ἀκόμη ἠθέλησε νὰ σημάνῃ ὁ Κύριος;

Ὅτι πρὸς τὸν χριστιανικὸν νόμον, ὅστις κατ' ἐξοχὴν εἶνε νόμος ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, συμπαθείας καὶ ἐλέους, ἀδιάφοροι καὶ ξένοι ἔμελλον νὰ φανοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, τοὺς ὁποίους ἀντεπροσώπευον ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Λευίτης, προωρισμένοι ὅ ἦσαν νὰ δεχθῶσι καὶ ἐφαρμόσωσιν αὐτὸν οἱ ἐθνικοί, καὶ οἱ Σαμαρεῖται αὐτοὶ ἀκόμη, τοὺς ὁποίους τόσον κατεφρόνει ἡ Ἰουδαϊκὴ ἀλαζονία.

Τί δ' ἄλλο ἠθέλησεν ὁ Κύριος νὰ σημάνῃ;

Ὅτι *πλησίον* ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἐθνικός, ὅστις δὲν γνωρίζει τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἐὰν ἀκολουθῶν τὸν νόμον τῆς συνειδήσεώς του, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον θὰ κριθῇ, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, εἶνε φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων, *πλησίον* ὅμως δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ καὶ αὐτὸς ὁ λειτουργὸς τῆς ἀληθινῆς θρησκείας, ὅταν τὰ σπλάγχνα του κλείσῃ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον καὶ δὲν κάμῃ ἔλεος πρὸς αὐτόν.

Πλησίον λοιπὸν εἶνε ὁ ἐλεῶν. Ἀλλ' ὁ νομικὸς θέλει νὰ μάθῃ τὸν πλησίον, τὸν ὁποῖον εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ βοηθῇ· ὁ δὲ Χριστὸς τῷ φανερώνει τὸν πλησίον, ὅστις παρέχει τὰς βοηθείας. Μήπως τάχα ὁ Χριστὸς θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι *πλησίον* μας εἶνε μόνος ἐκεῖνος, ὅστις ἐφαρμόζει τὸν νόμον τοῦ ἐλέους καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, καὶ ὅτι αὐτόν, μόνον αὐτόν, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀγαπῶμεν, καθὼς τὸν ἑαυτόν μας, καὶ νὰ βοηθῶμεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ παθήματά του;

Βεβαίως *πλησίον* εἶνε κυρίως ὁ ἀγαπῶν. Διότι ἡ ἀγάπη πλησιάζει τὰς ψυχάς, ἐνῷ ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἔχθρα ἀπομα-

κρύνει αὐτάς. Ἀλλ' ὅταν τις εἶνε αὐτὸς *πλησίον* διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε *πλησίον* πρὸς αὐτόν. Ἂν ὄχι ἕνεκα τοῦ ἑαυτοῦ των, ἀλλ' ἕνεκα αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὅστις μὲ τὴν ἀγάπην του πλησίον του τοὺς ἔχει καὶ πλησίον του τοὺς καθιστᾷ· ὅστις ἀγαπᾷ αὐτός, εἶνε πλησίον ὑπὸ *ἐνεργητικὴν* ἔποψιν. Ἀλλὰ καὶ ὅστις ἀγαπᾶται, χωρὶς αὐτὸς νὰ ἀγαπᾷ, εἶνε πλησίον ὑπὸ παθητικὴν ἔποψιν.

Ποῖος λοιπὸν εἶνε κυρίως πλησίον; ὁ ἀγαπῶν καὶ ἐλεῶν. Καὶ γενικώτερον; Πᾶς ἄνθρωπος, φίλος ἢ ἐχθρός; ὁμόδοξος ἢ ἀλλόδοξος, οἰκεῖος ἢ ἄγνωστος. Δὲν λέγει ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος ὅτι πρέπει νὰ εὐεργετῶμεν, καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐχθρούς μας; Καὶ εἰς τὴν ἑρμηνευομένην παραβολὴν αὐτὸ τὸ ἴδιον δὲν θέλει νὰ διδάξῃ; Ὁ κατακείμενος εἰς τὸν δρόμον ἄνθρωπος πῶς λέγεται; ποῖος εἶνε; Ὁ Χριστὸς δὲν λέγει, καὶ ὁ Σαμαρείτης δὲν ἠξεύρει. Τί μόνον βλέπει εἰς αὐτόν; Ἄνθρωπον πάσχοντα. Τοῦτο τῷ ἀρκεῖ, διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Τῆς φιλανθρωπίας ἡ ὑποχρέωσις κανένα δὲν ἔχει φραγμὸν καὶ κανένα περιορισμόν. Δύνασαι; Βοήθησε τὸν πάσχοντα. Ἄγνωστος ἂν εἶνε, ἀλλόφυλος, ἀλλόθρησκος, ἐχθρός σου ἀκόμη ἂν εἶνε, μὴ τὸ ἐξετάσῃς. Ποίησον τὸ ἔλεος πρὸς αὐτόν. Ἰδοὺ ἡ ὀφειλή σου. Καὶ τότε γνωρίζεις νὰ γίνῃσαι πλησίον.

Καὶ ἄλλως ὅμως ἑρμηνεύεται ἡ παραβολὴ τοῦ Σαμαρείτου. Ὁ παλαιὸς νόμος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπηρέτουν ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Λευίτης, μὲ ὅλας του τὰς τυπικὰς καὶ συμβολικὰς διατάξεις, δὲν ἠμπόρεσε νὰ καλλιεργήσῃ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, οὐδὲ νὰ ἐλεήσῃ πνευματικῶς, ἤτοι νὰ σώσῃ ἠμπόρεσε τὴν πάσχουσαν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρωπότητα. Τίς δὲ ἔκαμε τὸ ἔλεος τοῦτο; Ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον Σαμαρείτην οἱ ἐχθροί του ὠνόμαζον, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸς ἔφερε τὸν νόμον τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἐλέους· αὐτὸς τὴν ἀνθρωπότητα πεσμένην ἀνήγειρε, πληγωμένην ἐθεράπευσεν, ἐγκαταλελειμμένην ἠλέησε, κινδυνεύουσαν ἔσωσε, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν θρησκείαν ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας· καὶ καταστήσας τὴν Ἐκκλησίαν του, Ἐκκλησίαν ἐλέους καὶ χάριτος τὴν κατέστησε, διότι ἐν αὐτῇ ἐνεργεῖ τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ νόμον τῆς δι' αὐτῆς σωτηρίας κυρίως ἔταξε τὸν νόμον τῆς βοηθείας τῶν στερουμένων καὶ τῶν πασχόντων.

Ποῖος λοιπὸν ὁ μέγας πλησίον; Ὁ Χριστός. Καὶ τούτου τὸ πνεῦμα, τούτου ἡ χάρις, τούτου ἡ ἀγάπη, ἂς δώσῃ καὶ εἰς ἡμᾶς

τὴν ἀγαθοεργὸν καὶ φιλάνθρωπον διάθεσιν, ὅπως πλησίον ἀναδειχθῶμεν, ὡς ἀνεδείχθησαν ἑκατομμύρια Χριστιανῶν, τὰ ὁποῖα ἔζησαν κάμνοντα ὅ,τι ἠδύναντο καλὸν καὶ εἶχον τὴν πίστιν των δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην.

Κυριακὴ ἐνάτη.

(Λουκ. ιϐ'. 16 — 21).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· Τί ποιήσω ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά, ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Στενοχωρημένος εὑρίσκεται ὁ πλούσιος τῆς ἀνωτέρω εὐαγγελικῆς περικοπῆς, καὶ ἡσυχίαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ. Τί συμβαίνει; Μήπως δὲν πηγαίνουν καλὰ αἱ ὑποθέσεις του; Μήπως ἀφορία ἔπεσεν εἰς τὰ κτήματά του; Μήπως τὸν φοβίζει καμία σπουδαιοτέρα εἰς τὸ μέλλον βλάβη τῶν συμφερόντων του; Μήπως εὑρίσκῃ ὅτι ἡ περιουσία του δὲν τὸν φθάνει διὰ ν' ἀποκαταστήσῃ, ὡς θέλει, ὅλα τὰ τέκνα του; Ἢ μήπως στενοχωρεῖται, διότι ἐλεήμων πολὺ εἶνε καὶ φοβεῖται, ὅτι, καθὼς πηγαίνουν τὰ κατ' αὐτόν, θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλαττώσῃ τὰς πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνας του;

Τίποτε ἀπ' αὐτά. Τέκνα δὲν ἔχει. Τὰ δὲ κτήματά του ἐξόχως τώρα ὑπῆρξαν καρποφόρα. Ἡ νέα ἐσοδεία εἶνε ἀφθονίας καταπληκτικῆς. Οὔτε νὰ τὴν ἀνειρευθῇ ἠμποροῦσεν. Ὑπερτέρα ἦλθε πάσης προσδοκίας καὶ ἐπιθυμίας. Χώραν ὁλόκληρον ἔχει ἰδιοκτησίαν του. Οἱ ἀγροί του ἁπλώνονται εἰς ἔκτασιν

ἀπέραντον. Καὶ ὅλοι ἐφέτος εὐφόρησαν ἐκτάκτως. Μὰ τί εὐφορία! τί εὐφορία πάλιν αὐτή! Σήμερον ἐτελείωσε τὴν ἐπιθεώρησιν ὅλων του τῶν ὑποστατικῶν καὶ εἶνε καταπεπληγμένος. Τόση καρποφορία σχεδὸν τὸν φέρει εἰς ἀμηχανίαν. Τί νὰ τὴν κάμῃ; Ποῦ νὰ τὴν ἀποθέσῃ; Πῶς νὰ τὴν διαφυλάξῃ;

Ἂς ὑπάγῃ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰς ἀποθήκας του.

Ὅλας τὰς βλέπει, μὲ προσοχὴν τὰς ἐξετάζει, ἀλλὰ δὲν μένει εὐχαριστημένος. Καὶ πολλαὶ εἶνε βέβαια καὶ εὐρύχωροι, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἱκαναὶ οὔτε τὴν νέαν ἐσοδείαν νὰ χωρέσουν.

Τί λοιπὸν νὰ κάμῃ;

Νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλας;

Αὐτὸ βέβαια εἶνε τὸ φυσικόν.

Μάλιστα! Ἀμέσως θέλει διατάξῃ εἰς τὴν ὑπάρχουσαν σειρὰν καὶ σειρὰ νέα νὰ κτισθῇ.

Ἀλλ' ὄχι! ὄχι! Αἱ ὑπάρχουσαι εἶνε κἄπως παλαιαί. Καὶ δὲν τοῦ φαίνονται πολὺ ἀσφαλεῖς. Ἀπὸ τὰς θύρας των, ἀπὸ τὴν στέγην των, ἀπὸ τοὺς τείχους των ἐπὶ τέλους, μὲ κἄποιον ἐκβιασμόν, μὲ κανὲν ἄνοιγμα, ἐν ὥρᾳ νυκτός, βαθέος σκότους, τρικυμιώδους τινὸς καὶ βροχερᾶς ἑσπέρας, ἠμποροῦν ἄνθρωποι τολμηροὶ καὶ ἐπιτήδειοι νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτάς.

Τί λοιπὸν νὰ κάμῃ;

Ὅλην τὴν ἡμέραν βασανίζεται. Τί νὰ κάμῃ; Τί νὰ κάμῃ; Μόνος του τρέχει, ἐδῶ κι' ἐκεῖ φέρεται, εἰς τὰ δωμάτιά του κλείεται, σύννους κάθηται, σκεπτικὸς σηκώνεται, καὶ προσπαθεῖ διαλογιζόμενος νὰ εὕρῃ. «Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου;»

Ἆ! Εὗρεν, εὗρεν, εὗρεν ἐπὶ τέλους. Καὶ νὰ μὴ τὸ σκεφθῇ ἐνωρίτερα, νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τόσην βάσανον καὶ τόσον ἀγῶνα; Ἐτελείωσε. Δὲν εἶνε ἄλλο. Ἐξάπαντος αὐτὸ πρέπει νὰ γείνῃ. Ποῖον; «Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθά, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου». Καὶ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν σκέψιν αὐτήν, ἀφοῦ κατέληξεν εἰς αὐτὴν τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν, ἀγαλλίασις ἄπειρος ἐπλημμύρησε τὴν καρδίαν του καὶ ὡς μηδὲν ἐθεώρησε τὸν κόσμον ὅλον εἰς τὸ ἄτομόν του ἐμπροστά. Ποῦ εἶσθε βασιλεῖς τῆς γῆς; Ἐλᾶτε νὰ τὸν ἴδητε, ὅπως τὸν φθονήσητε. Γυναῖκα δὲν ἔχει, νὰ τὸν ἐνοχλῇ μὲ τὰς ἰδιοτροπίας της. Παιδιὰ δὲν ἔχει, νὰ σκοτίζηται μὲ ταὶς ἀρρώστιαις των ἢ νὰ ταράττεται

ἀπὸ τὰς κραυγὰς καὶ τὰς ἀνησυχίας των. Οὔτε θὰ ἐργασθῇ πλέον εἰς τὸ μέλλον ἢ θὰ τρέξῃ, οὔτε τὴν παραμικρὰν θὰ ἔχῃ ἐργασίαν καὶ μέριμναν.

Καὶ διατί νὰ φροντίσῃ; Διατί νὰ κοπιάσῃ; Διατί νὰ ζαλισθῇ; Ἂς εἶνε καλὰ ἡ ἐφετεινὴ ἐσοδεία του. Ἀπὸ ἀπόψε ἀμέσως θὰ δώσῃ τὴν διαταγὴν νὰ κατασκευασθοῦν αἱ νέαι ἀποθῆκαί του, μεγάλαι, εὐρύχωροι, ἀσφαλισμέναι μὲ τὴν στερεάν των στέγην, τοὺς παχεῖς των τοίχους, τὰς θύρας των τὰς δυνατάς, καὶ ἐκεῖ θὰ συνάξῃ ὅλα του τὰ γεννήματα καὶ τὰ ἀγαθά. Καὶ ἔπειτα; Αἴ ἔπειτα! Αὐτὸς ἠξεύρει τί θὰ κάμῃ ἔπειτα. Ἡ χώρα του καὶ ἄλλα θὰ φέρῃ κατ' ἔτος εἰσοδήματα. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν φέρῃ, εἰς αὐτὸν θὰ εἶνε ἀδιάφορον. Μόνα τὰ ἐφετεινὰ ὑπεραρκοῦν καὶ διακόσια ἂν ἔπρόκειτο νὰ ζήσῃ ἔτη.

Τί λοιπὸν νὰ κάμῃ;

Καὶ θέλει καὶ ἐρώτημα;

Θ' ἀναπαύηται, θὰ τρώγῃ, θὰ πίνῃ, θὰ γλεντᾷ.

Καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε καθημερινόν. Αἱ ἡμέραι, αἱ ἑβδομάδες, οἱ μῆνες, τὰ ἔτη, ἔτσι θὰ περνοῦν. Καλοφαγία, χαρά, εὐφροσύνη. Εἶνέ τι καλήτερον;

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐσκέφθη ὁ πλούσιος. Τοὺς πτωχούς, οἱ ὁποῖοι πεινοῦν, τὰς χήρας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν νὰ δώσουν ἕνα κομμάτι ψωμὶ εἰς τὰ παιδιά των, τὰ ὀρφανὰ τὰ ἔρημα, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς πένητας, τόσους ἀθλίους καὶ τόσους δυστυχεῖς, οὔτε τοὺς ἐσυλλογίσθη. Κόσμον του ἔχει τὸν ἑαυτόν του. Τὸ ἐγώ του εἶνε τὸ πᾶν. Ἐὰν ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οὔτε θέλει νὰ τὸ ἠξεύρῃ. Πεντάραν αὐτὸς δὲν δίδει δι' ὅλα τὰ ἑκατομμύρια τῶν δυστυχῶν. Ὁ καθεὶς ἂς κυτάξῃ τὴν σάρκα του. Τὸ κάτω κάτω, μήπως αὐτὸς ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον τοὺς πάσχοντας διὰ νὰ ζαλίζηται δι' αὐτούς;

Καὶ ἡ εὐθύνη του ἡ πρὸς τὸν Θεόν; Εἰς τὸν νοῦν του δὲν περᾷ τοιαύτη σκέψις. Θεὸς ἡ ὕλη. Θεὸς τὸ χρῆμα. Θεὸς ἡ ἡδονή. Θεὸς ἡ ἀπόλαυσις. Ἡ κοιλία του Θεὸς καὶ ὁ λάρυγξ του καὶ ἡ ὅλη σάρξ του. Αὐτὴ εἶνε ἡ φιλοσοφία του.

Ἀλλ' ἂν ὁ θάνατος ἔλθῃ νὰ τοῦ διακόψῃ τὰς διασκεδάσεις του, νὰ τὸν στερήσῃ τὰς ἀπολαύσεις του, καὶ νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ ἀγαθά του, διὰ νὰ τὸν ἐναποθέσῃ πτῶμα εἰς ἕνα τάφον, τῶν σκωλήκων τροφήν;

Τοιοῦτος φόβος οὔτε πρὸς στιγμὴν ἐτάραξε τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς προεξοφλήσεις τῆς εὐτυχίας του. Ἐν τῇ μέθῃ του, ἐν τῇ τυφλώσει του, τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ θανάτου δὲν ἔρ-

χεται νὰ τὸν θορυβήσῃ. Θεωρεῖ τὸν ἑαυτόν του ἀσφαλῆ, βέβαιον, αἰώνιον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Φρονεῖ ἴσως ὅτι εἰς τῶν ἀγρῶν του τὰ ὅρια δὲν ἠμπορεῖ νὰ πατήσῃ ὁ θάνατος· ὅτι, καὶ ἂν τοῦτο ἐγίνετο, ἅμα θὰ ἔβλεπε τὰς ἀποθήκας του, θὰ κατεπλήττετο καὶ θὰ ἔφευγε. Κυρίαρχος τοῦ πλούτου του, αἰσθανόμενος τὸν ἑαυτόν του γεμᾶτον ἀπὸ ζωὴν καὶ σφρῖγος, πιστεύει εἰς οἰκτρὰν αὐταπάτην ὅτι εἶνε καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ζωῆς κυρίαρχος. Θὰ ζήσῃ πολλὰ ἔτη. Θὰ ζήσῃ ὅσον θέλει. Θὰ ζῇ πάντοτε. Καὶ τὸ νὰ ἀναπαύηται, νὰ τρώγῃ, νὰ πίνῃ, νὰ διασκεδάζῃ καὶ νὰ εὐφραίνηται, εἶνε ἡ ὄρεξις, ἡ ὁποία τὸν οἰστρηλατεῖ, τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον τὸν μεθύει, καὶ ὁ πόθος, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκκαίει καὶ τὸν ἀπορροφᾷ.

Πλὴν τί συμβαίνει; Τί κάμνει τὸν πλούσιον καὶ ὠχριᾷ ἐξαίφνης; Πῶς τὸν κατέλαβεν αὐτὴ ἡ σκοτοδίνη; Πῶς τῷ ἐνέσκηψεν αὐτὴ ἡ κατάπληξις; Πῶς ζητεῖ νὰ ἀνατιναχθῇ ἀπὸ τῆς κλίνης του, εἰς τὰ μαλακὰ τῆς ὁποίας στρώματα ἐξηκολούθει νὰ γοητεύηται ἀπὸ τὸ μέλλον, τὸ ὁποῖον προσδιώρισεν εἰς τὸν ἑαυτόν του; Μήπως ἄγγελμα τοῦ ἦλθεν ὅτι διηρπάγησαν οἱ ἀγροί του, ὅτι ἐκλάπη μέρος τῶν ἀγαθῶν του, ὅτι πλήμμυρά τις κατέστρεψε μέγα μέρος τῆς χώρας του; Μήπως ἄνθρωπός τις εἰς τὸν κοιτῶνά του εἰσῆλθε διὰ νὰ τὸν ἐκβιάσῃ ὅπως δώσῃ χρήματα, διὰ ν' ἀπειλήσῃ τὴν ζωήν του;

Ἄλλο τι συνέβη πολὺ ἀπὸ ταῦτα φοβερώτερον καὶ τρομακτικώτερον. Μέσα εἰς τὰ σχέδια καὶ τὰ ὄνειρά του, πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὴν πραγματοποίησιν τῆς νέας ζωῆς του, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ ἐντελῶς ἀπὸ τὰς μερίμνας εἰς τὰς ὁποίας τὸν ἐνέβαλεν ἡ ἀφθονία τῆς τόσης ἐσοδείας, φωνὴ σοβαρὰ καὶ ἐπίσημος, αὐστηρὰ καὶ ἀμείλικτος, ἡ φωνὴ τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ ἀποφάσεως, τῷ ἀναγγέλλει ὅτι ὁ βίος του ὁ ἐπίγειος τελειώνει, ὅτι ὄχι ἔτη, ἀλλ' οὐδὲ μῆνας, ἀλλ' οὐδὲ ἑβδομάδας, ἀλλ' οὐδὲ ἡμέραν κἂν μίαν ἐπὶ τῆς γῆς ἔχει εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μείνῃ, ὅτι δὲν θὰ προφθάσῃ νὰ ἀπολαύσῃ οὔτε μέρος τῶν ἀγαθῶν του, ἀλλὰ θὰ μείνουν ὅλα ὀπίσω του, εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, ὅτι τὰ σχέδιά του ὡς καπνὸς ἀφανίζονται καὶ ὡς ἀφρὸς διαλύονται, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος τόσων ἐκτάσεων, τόσων ἀποθηκῶν καὶ τόσων ἀγαθῶν πτῶμα θὰ γείνῃ τὴν νύκτα ταύτην, ὅτι ἀντὶ τρυφῶν θέλει εὕρῃ τὴν σῆψιν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν, ἡ δὲ ψυχή του ἀντὶ εὐφροσύνης θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον τῆς κρίσεως καὶ τῆς ὀδύνης. «Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται;»

Ἡ φωνὴ αὕτη, ἀναγνῶσται, ἂς συνετίσῃ καὶ ἡμᾶς εἰς τοὺς διαλογισμούς μας, ἂς πραΰνῃ τὰ πάθη μας, ἂς ἁγιάσῃ τὰς ἐπιθυμίας μας, ἂς μᾶς καταστήσῃ πλέον εὐσπλάγχνους καὶ φιλανθρώπους, καὶ ἂς μᾶς κάμῃ νὰ σκεπτώμεθα ὄχι ἀποκλειστικῶς διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τύχην ἡμῶν τὴν αἰωνίαν.

Ἀφίνομεν νὰ εἴμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν μας, χωρὶς νὰ μᾶς τρομάζῃ τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ ὅτι ἔξαφνα, μέσα εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματός μας καὶ τὰ σχέδια τοῦ βίου μας, εἰμπορεῖ νὰ δοθῇ τέλος εἰς τὴν ἐπίγειον ὕπαρξίν μας καὶ νὰ κληθῶμεν εἰς τὸν κόσμον τῆς αἰωνιότητος.

Λέγεις σὺ «θὰ εὐχαριστήσω τὰ ἄνομα πάθη τῆς σαρκός μου». Ἀλλ' ἂν ἔξαφνα φοβερὰ εἰς τὰ ὦτά σου ἀντηχήσῃ ἡ φωνὴ «ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ»; Λέγεις ὁ ἕτερος «θὰ ῥιφθῶ μὲ ὅλην μου τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν δεξιότητα εἰς κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις, ὕπνον δὲν θὰ ἔχω οὔτε ἡσυχίαν. Θὰ τρέξω δεξιά, θὰ τρέξω ἀριστερά, πλησίον θὰ ὑπάγω, μακρὰν θὰ τιναχθῶ, καὶ τὸ κάθε τι θὰ κάμω, ὅπως κερδήσω πολλὰ καὶ μεγάλην περιουσίαν σχηματίσω, διὰ νὰ ἠμπορέσω μίαν ἡμέραν παλάτια νὰ κτίσω, πολυτελῶς νὰ διάγω, καὶ λαμπρῶς νὰ ἐπιδεικνύωμαι, τὸν ἑαυτόν μου εὐφραίνων, ἀπὸ ὅλους καλοτυχιζόμενος.» Ἀλλ' ἂν ἐκεῖ ὅπου ἀγωνίζεσαι καὶ κοπιάζεις, μέσα εἰς τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὰς στενοχωρίας τῆς ἐργασίας, αὐστηρὰ εἰς τὰ ὦτά σου ἀντηχήσῃ ἡ φωνὴ «ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ»; Λέγεις σὺ ὁ ἄλλος «θὰ ἐντείνω ὅλας μου τὰς προσπαθείας καὶ θὰ ἀφιερώσω ὅλας μου τὰς δυνάμεις διὰ νὰ καταλάβω ἓν ἀξίωμα, διὰ νὰ ἀποκτήσω ἕνα τίτλον, διὰ νὰ δοξάσω τὸ ὄνομά μου, διὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ καταστρέψω τὸν ἐχθρόν μου». Ἀλλ' ὅταν ἡ στιγμὴ θὰ ἔλθῃ, ἡ ὁποία καὶ ἡ τωρινὴ νὰ εἶνε ἠμπορεῖ, καθ' ἣν ἀδυσώπητος θὰ βροντήσῃ εἰς τὰ ὦτά σου ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα «ἄφρον ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ», τί τότε τὸ ὄφελος, τὸ ὁποῖον σοὶ προσεπόρισεν ἡ φιλοδοξία καὶ τὸ πάθος;

Ἂς γινώμεθα λοιπὸν ἕτοιμοι· ἂς προσπαθῶμεν νὰ εἴμεθα ἐν πάσῃ στιγμῇ καὶ ὥρᾳ ἱκανοὶ νὰ παραδώσωμεν τὴν ψυχήν μας ἐλευθέραν ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν ὁποῖον ἐμπνέει ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἀνομία· ὅσοι δὲ πλούτη ἔχουν ἂς τὰ μεταχειρίζωνται ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι, καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν των, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς πασχοντας καὶ στερουμένους.

Ὑπεράνω τοῦ πλουτεῖν εἰς ὕλην κεῖται τὸ πλουτεῖν εἰς Θεόν, ἤτοι εἰς τὴν κατὰ Θεὸν δικαιοσύνην, εἰς τὴν κατὰ Θεὸν φιλανθρωπίαν, εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην. Ὅστις τοῦτο δὲν κατενόησεν, ὅστις διὰ τὸν ἑαυτόν του μόνον νὰ ζῇ θέλει, διὰ τὸν ἑαυτόν του νὰ θησαυρίζῃ καὶ τὴν ἀτομικὴν ἀπόλαυσιν θέτει ἀποκλειστικὸν τοῦ βίου του σκοπόν, ἄθλιος εἶνε καὶ ταλανισμοῦ ἄξιος. Τί δὲ θὰ εἴπῃ ὅταν φρικωδεστέρα ἀπὸ βροντὰς ἑκατομμυρίων κανονίων ἀντηχήσῃ εἰς τὰ ὦτά του ἡ θεία φωνὴ ἡ λέγουσα «ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ»;

Κυριακὴ δεκάτη.

(Λουκ. ιγ'. 10—17).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββασι. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἦν, πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ Σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· Ἓξ ἡμέραι εἰσὶν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι. Ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν· Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδού, δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Καθὼς συνείθιζεν ὁ Κύριος, ἐδίδασκεν εἰς ἡμέραν Σαββάτου εἰς μίαν συναγωγήν, γεμάτην ἀπὸ κόσμον πολύν. Εὑρίσκοντο ἐκεῖ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ἄρχοντες καὶ ὄχλοι, πλούσιοι

καὶ πτωχοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑγιεῖς καὶ ἄρρωστοι, προσηλωμένοι ὅλοι εἰς τὴν μορφήν του, εἰς τὴν στάσιν του, εἰς τὸ ἦθός του, εἰς τὴν φωνήν του, εἰς τὸν λόγον του. Ἀλλ' ἀπὸ ὅλους ἐκεῖ μέσα, βαθύτερα προσηλωμένη, αὐτὶ ὅλη διὰ νὰ τὸν ἀκούῃ, ἦτο μία γυναῖκα προχωρημένη στὴν ἡλικίαν, φτωχικὰ ντυμένη, καὶ ἄρρωστη. Δεκαοκτὼ χρόνια ἡ δυστυχὴς ἔμενε καμπουριασμένη, μὲ σκυμμένη πάντα τὴν ράχη, συγκύπτουσα. Δεκαοκτὼ χρόνια ἐπέρασαν καὶ καμμίαν δὲν εἶδε καλητέρευσιν. Ἀπὸ τὸ κακὸν εἰς τὸ χειρότερον. Ποῖος νὰ τὴν κάμῃ καλά; Κανεὶς δὲν εὑρέθη. Κανεὶς δὲν ἠμποροῦσε νὰ εὑρεθῇ.

Ἀλλὰ ἐκεῖ μέσα, ὅπου ὁ Χριστὸς ἐδίδασκεν, εἰς τῆς φωνῆς του τὸν ἀγαθὸν ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὸν τόνον, κάποια μυστικὴ ἐλπίδα ἄρχισε ν' ἀναφτερώνῃ τὴν καρδιά της. Ποιὸς ξεύρει! Ἄπειρον εἶνε τοῦ Θεοῦ τὸ ἔλεος. Διατί νὰ μὴ ἐλπίσῃ καὶ αὐτή; Αὐτὸς ποῦ τόσα θαύματα ἔκαμνε, ποῦ εἶχε τόσην καλωσύνην καὶ δύναμιν, ποῦ ἀκούετο γεμᾶτος ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγάπην δι' ὅλους, καὶ μάλιστα διὰ τὸν κόσμον τὸν μικρὸν καὶ τιποτένιον, ποιὸς ξεύρει ἂν δὲν θὰ κάμῃ κάτι καὶ δι' αὐτὴν τὴν ταλαίπωρον, τὸ κορμί της νὰ ὀρθώσῃ καὶ νὰ τῆς δώσῃ ὀπίσω τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑγείαν της, ὄχι διὰ νὰ χαρῇ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ εὕρῃ κάποιαν καὶ αὐτὴ ἀνακούφισιν, νὰ περάσῃ ὀλίγον ὑποφερτὰ τὴν ἐπίλοιπον ζωήν της, καὶ νὰ εὑρίσκῃ τὸ καθημερινόν της μὲ τὸν κόπον τῶν χεριῶν της καὶ τὸν ἱδρῶτα τοῦ προσώπου της;

Μὲ αὐτὴν τὴν χαρμόσυνον ἐλπίδα, μ' αὐτὸν τὸν πόθον τὸν φλογερὸν καὶ μυστικόν, ἔστεκεν ἡ ταλαίπωρος μέσα εἰς τῆς συναγωγῆς τὰ πλήθη. Καὶ εἰς τὸ ἀνθρωπομάζωμα ἐκεῖνο, ποῦ πλημμυροῦσε ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου, μὲ κόπον βαρὺν καὶ ἀγῶνα εἰς κάθε της βῆμα, πότε μὲ τὴν παράκλησιν καὶ πότε μὲ τὸ σπρώξιμον, ἀλλὰ μὲ πολλὴν πάντοτε δυσκολίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνωτέρα μόνον ἡ ὑπομονή της ἦτο, ἔφθασε κοντὰ εἰς τὰς γραμμὰς τοῦ πλήθους τὰς πρώτας, ὅπου ἐδίδασκεν ὁ Χριστός.

Ἀλλ' ἐκεῖ τὰ τείχη τὰ ἀνθρώπινα δὲν ἤνοιγαν. Ζητεῖ ἐμπρὸς νὰ περάσῃ. Τίποτε. Καὶ τότε στενοχωρία μεγάλη τὴν ἐκυρίευσεν. Ὅλη ἡ ἐλεεινότης της, ἡ ἀθλιότης τῆς ἀρρώστιας της ὅλη, ἀρρώστιας ποῦ τὴν ἐπαίδευε καὶ τὴν ἐβασάνιζε δεκαοκτὼ χρόνια, τῆς ἐφάνηκε νὰ μυριοπλασιάζηται ἐκείνην τὴν στιγμήν. Τόσος κόσμος ἔβλεπε, μποροῦσε νὰ βλέπῃ, κι' αὐτὴ μονάχη καταδικασμένη ἦτο σκυμμένη νὰ γέρνῃ πάντοτε, χωρὶς

νὰ ἠμπορῇ νὰ ὀρθωθῇ. Ἦτο λοιπόν, Θεέ, τόσον ἁμαρτωλή; Τί θέλεις νὰ κάμῃ, τί ζητεῖς ἀπ' αὐτήν, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ ἔστω καὶ στιγμὴν μίαν ὀρθὴ νὰ σταθῇ, διὰ νὰ ἴδῃ τὸν κήρυκα τοῦ λόγου σου, ἐπάνω στὰ ἄκρα τῶν ποδῶν της νὰ στηλωθῇ δι' ἓν λεπτόν, καὶ κατόπιν πάλιν τὸ σκύψιμόν της ν' ἀναλάβῃ; Ὦ! κάμε τὸ ἔλεος αὐτό, Θεέ μου, εἰς τὴν δούλην σου τὴν ταλαίπωρον· δεῖξε, δεῖξε, σὲ παρακαλεῖ, τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτήν.

Ἄ! τὴν εἰσήκουσες; Σὲ εὐχαριστεῖ. Κάποιος τόπος κοντά της ἔγεινεν, ἄνοιγμά τι μικρόν. Θὰ προχωρήσῃ. Παραμερίσετε, καλοὶ ἄνθρωποι, παραμερίσετε μίαν στιγμήν. Μία δυστυχισμένη γυναῖκα σᾶς παρακαλεῖ. Καὶ προβαίνει. Ἀκόμη ὀλίγον, ὀλίγον ἔτι. Ἄ! Δόξα τῷ Θεῷ. Τὸ κατώρθωσε τέλος. Ἰδοὺ αὐτὴ ἀπέναντι τοῦ Διδασκάλου.

Καὶ ὡς τὸν εἶδεν, καὶ ὡς ἀπὸ πλησίον τὸν ἤκουσε, μαγευμένη ἔμεινε. Τόση εὐμορφιά, τόση χάρις, τόση σεμνότης, τόσον φῶς, τόση καλωσύνη, καὶ δύναμις τόση ὁποῦ ἐξεχύνετο καὶ ἐστεφάνωνε τὴν πλέον ἀκτινοβόλον καὶ σοβαρὰν νεότητα, τὴν ἐξάφνισαν καὶ τὴν ἐξουσίασαν. Ὦ! μόνον νὰ βλέπῃ, ν' ἀκούῃ μόνον τὸν Ἰησοῦν, καὶ τῆς φθάνει αὐτό. Ἂς εἶνε καὶ ὅπως εἶνε. Δὲν τὴν μέλει πλέον τίποτε. Δὲν συλλογίζεται πλέον τὰ πάθη της, δὲν ἐνθυμεῖται ὅτι ἦλθε κάτι νὰ παρακαλέσῃ καὶ νὰ λάβῃ. Ἂς ἀκούῃ πάντοτε τὰ θεῖα ἐκεῖνα λόγια. Ἂς βλέπῃ πάντοτε τὴν σεπτὴν ἐκείνην μορφήν. Τί ἄλλο ἔχει νὰ ποθήσῃ;

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, καθὼς τὴν εἶδεν, ἔπαυσε τὴν διδασκαλίαν του παρευθύς. Ἡ συμφορὰ ἐκείνη ἤναψεν εἰς τὴν ψυχήν του ὅλην τὴν συμπάθειαν καὶ ὅλον τὸν ἔλεον, ὁποῦ ἐνέκλειε διὰ κάθε δυστυχισμένην ὕπαρξιν. Καὶ ἀμέσως, σπεύδων χαρὰν νὰ τῆς φέρῃ, ἐλευθέρωσιν καὶ θεραπείαν, «γύναι, τῆς λέγει, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου». Ἤτοι «γυναῖκα, εἶσαι ἐλευθερωμένη ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν σου»· ὄχι «ἀπολύεσαι», ἀλλ' «ἀπολέλυσαι». Τελειωμένην, πρὶν γείνῃ, θεωρεῖ τὴν θεραπείαν, καὶ τὴν χαρὰν μίαν στιγμὴν ἀρχήτερα ζητεῖ νὰ φέρῃ εἰς τὴν θλιμμένην τῆς γυναικὸς καρδίαν.

Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λόγων τούτων συγκίνησις μεγάλη τὴν ἐκυρίευσε καὶ τὴν ἀνετάραξε. Ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ· κομμένη τῆς εἶνε ἡ φωνή. Τὰ χέρια της μόνον ἅπλωσε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, χέρια λιπόσαρκα, παραμελημένα, ἀδύνατα, τρεμουλιασμένα, καὶ ὅλος της ὁ πόνος, ἡ δυστυχία, ἡ ταλαιπωρία, ἡ καταφρόνησις, τὸ παράπονόν της ὅλον τὸ ἀναζῆσαν, ὁ πόθος της, ἡ

παράκλησίς της ἡ θερμή, ἡ δέησίς της ἡ διάπυρος καὶ ὁλόψυχος, ἄναψαν σὲ δύο θολὰ καὶ χονδρὰ δάκρυα, κ' ἐφανερώθησαν εἰς ἕνα κλάψιμο τῆς καρδιᾶς της σπαρακτικό.

Ὁ δὲ Χριστὸς ἤδη κοντά της εἶχεν ἔλθῃ καὶ τὰς χεῖράς του ἐπάνω της ἔθεσε.

Τί εἶνε τοῦτο; Ἔγεινε λοιπόν;

Ἡ γυναῖκα ὠρθώθηκεν ἀμέσως. Δύναμις ξένη ἐχύθη εἰς τὸ σῶμά της, ζωὴ νέα ἐκυκλοφόρησεν εἰς τὰ μέλη της. Εἶνε ἀλήθεια; Ἄ! ναί. Ἰδού την! Ὠρθωμένη μένει, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· καθὼς οἱ ἄλλοι καὶ αὐτὴ στέκεται καθ' ἕλα ὑγιής. Ὄχι πλέον καμπούριασμα περιφρονημένον, ὄχι πλέον σκύψιμον βασανισμένον, ὄχι πλέον κυρτωμένη ράχη, περπάτημα μὲ κόπον καὶ μὲ ὀδύνην, στῆθος πιεσμένον, κεφάλι γυρτὸ στὴ γῆ. Ὄχι. Αἰσθάνεται ὅτι ξανάνιωσε· κάτι περισσότερον ἀκόμη αἰσθάνεται. Δύναμιν μοναδικὴν νὰ τὴν ἐμψυχώνῃ. Αἰσθάνεται τέτοια ἐλαφρότητα εἰς τὸ σῶμά της, τοιαύτην τόνωσιν εἰς τὰ μέλη της, ποῦ οὔτε στὰ μικρά της χρόνια ποτέ της δὲν τὴν εἶχε. Μὲ αὐτὴν τὴν ζωήν, ὁποῦ στὰ μέλη της ἐχύθη, θαρρεῖ πῶς μπορεῖ νὰ πηδᾷ μερόνυκτα, ἑβδομάδας, μῆνας, ἔτη, χωρὶς τὴν παραμικρὰν κούρασιν. Τοιαύτην αἰσθάνεται τοῦ σώματός της ἀντοχήν, ὥστε πιστεύει ὅτι ἠμπορεῖ κάμπους νὰ πάρῃ, βουνὰ ν' ἀναβῇ, ποτάμια νὰ πηδήσῃ, ὅλην τὴν γῆν νὰ ὁράμῃ, χωρὶς τὸν παραμικρὸν κάματον, χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀνάγκην ἀπὸ ἀνάπαυσιν, ἔστω καὶ διὰ μίαν μόνην στιγμήν.

Ἀλλ' ἔξαφνα μία ἀντήχησε φωνή. Ποῖος ἐκραύγαζεν; Ὁ ἀρχισυνάγωγος.

Τί εἶχε γείνῃ;

Μία γυνὴ ἐθεραπεύθη. Καὶ ἀπὸ ἀσθένειαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κανεὶς ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἠμπορέσῃ νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ. Καὶ ἐν τούτοις τῆς συναγωγῆς ὁ ἄρχων, ὁ τρυφερὸς αὐτὸς καὶ φιλόστοργος τοῦ λαοῦ πατήρ, ὁ πνευματικὸς ὁδηγός του, αὐτός, μόνος αὐτὸς ἐξηγέρθη διὰ τὸ θαῦμα καὶ ἐθυμώθη σφοδρῶς δι' αὐτό.

Ἕνεκα τίνος;

Τὸ φανερὸν αἴτιον δὲν τὸ λέγει, δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ τὸ εἰπῇ. Ὁ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ φθόνος, ἰδοὺ ὅ,τι προφανῶς τὸν εἶχεν ἐρεθίσῃ. Ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν δὲν τολμᾷ νὰ τὸν προσβάλῃ, οὔτε νὰ τὸν ἐλέγξῃ, οὔτε νὰ τὸν ἐπιτιμήσῃ, οὔτε παρατήρησιν ἔχει τὸ θάρρος νὰ τοῦ κάμῃ. Καὶ τὰ πάθη τὰ μολύνοντα τὴν ψυχήν του δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ ἀποκαλύψῃ, καὶ τὸν φθόνον του ζητεῖ νὰ

συγκαλύψη ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εὐλαβείας πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰς τὸν σφοδρὸν ἐρεθισμόν, τὸν ὁποῖον ἡ θέα τοῦ παρισταμένου πλήθους ἐγέννα εἰς τὴν ψυχήν του, διότι ἐφοβήθη μήπως καὶ ἄλλους ἀσθενεῖς φέρουν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, στραφεὶς πρὸς αὐτό, μὲ τὴν ἄσπρην του γενειάδα περισειομένην, μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του ἔξω ἀπὸ τὰς κόγχας των πεταγμένους καὶ αἱματηρούς, μὲ ἀναμμένην ὄψιν, μὲ τὰς φλέβας τοῦ λαιμοῦ του ἐξωγκωμένας, μὲ χεῖρας ἀτάκτους καὶ βιαίως προτεινομένας καὶ κινουμένας «ἓξ ἡμέραι εἶνε, τοῖς εἶπεν, ἓξ ἡμέραι, σύμφωνα μὲ τὸν νόμον, κατὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα. Εἰς αὐτὰς λοπὸν τὰς ἡμέρας ἔρχεσθε, διὰ νὰ ἰατρεύεσθε, ἀλλ' ὄχι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ὄχι εἰς αὐτήν.

Τὶ ἔκαμνεν ἐδῶ ὁ ἀρχισυνάγωγος ;

Ἤθελε νὰ προστατεύσῃ τὸν νόμον ; Ὄχι.

Ἡ θεραπεία ἀσθενῶν δὲν ἦτο ἐργασία ὑλική, βιοποριστική, ἀπ' ἐκείνας τὰς ὁποίας ὁ νόμος ἠμπόδιζε διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου.

Ἡ θεραπεία τῆς γυναικὸς ἦτο εὐεργεσία, ἀγαθοεργία, διακονία πρὸς τὸν Θεόν.

Ἠμποροῦσε νὰ μὴ γνωρίζῃ τοῦτο ὁ ἀρχισυνάγωγος ; Ἀλλ' ἐψεύδετο ἐν τούτοις, ὑπεκρίνετο, ἐσοφιστεύετο, ἠγύρτευεν, ἠπάτα καὶ τὸν φθόνον του τὸν ταπεινόν, τὴν μοχθηρίαν του τὴν φαύλην τὴν ἔκρυπτεν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς νομιμοφροσύνης.

Διὰ αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς τὸν ἤλεγξε, τὸν ἐπετίμησε καὶ τὸν ἐξεσκέπασεν, ὑποκριτὴν δὲ τὸν ὠνόμασε.

Τοῦ πάθους αὐτοῦ τοῦ ποταποῦ, τοῦ μιαροῦ, τοῦ ὀλεθρίου, ἂς γείνωμεν ἀνώτεροι ἡμεῖς, προστατεύοντες ἐναντίον του τὰς ψυχάς μας, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃ, καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν τυραννίαν του, ἐὰν αἱ ἁμαρτίαι μας παρέδωκαν εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὴν ψυχήν μας. Μόνον τὸ νὰ μὴ κάμνῃ κανεὶς τὸ καλὸν εἶνε φοβερόν. Ἀλλὰ τὸ νὰ ἐξοργίζεται καὶ διότι ἄλλοι τὸ κάμνουν, εἶνε ὅ,τι μικροπρεπές, βδελυρὸν καὶ ἀνόσιον. Ὁ φθόνος εἶνε μάχαιρα, ἡ ὁποία πρῶτον πληγώνει τὴν ψυχήν, ἡ ὁποία τὸν διατηρεῖ, δηλητήριον, τὸ ὁποῖον πρῶτον φαρμακεύει τὴν καρδίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκπηγάζει. Ἐὰν ἡ εἰρήνη εἶνε ὁ πρῶτος ὅρος τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας, ὁ φθονερὸς τὴν εἰρήνην μὴ γνωρίζων, εἶνε ὁ πλέον δυστυχὴς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ὁ φθόνος, λέγουν, καὶ φόνον νὰ φέρῃ εἰμπορεῖ. Καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ φθονερὸς δὲν θέλει κριθῇ ἐπιεικέστερον ἀπὸ τὸν φονέα. Ὁ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὅστις μισεῖ τὸν ἀδελφόν του ἀνθρωποκτόνος εἶνε. Τὶ δὲ εἶνε ὁ φθόνος ; Ἡ πλέον ἀποτρόπαιος μορφὴ τοῦ μίσους. Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν αὐτὸν καὶ καθαρὰν καὶ ἐλευθέραν τὴν καρδίαν μας ἂς διατηρῶμεν ἀπ' αὐτοῦ. Ἐὰν τὴν ζωὴν θέλωμεν, κάθε ἴχνος τοῦ φθόνου ἂς λείψῃ ἀπὸ τῆς ψυχῆς μας. Διότι ὁ φθόνος δὲν εἶνε φόνος ἐναντίον τοῦ πλησίον, ἀλλ' εἶνε πρῶτα πρῶτα ἠθικὸς φόνος ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Κυριακῇ ἑνδεκάτῃ.

(Λουκ. ιδ'. 16-24).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· Ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστι πάντα. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. Καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ Κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. (*)

(*) Ἡ Εὐαγγελικὴ αὕτη περικοπή, ὁμοιάζει περίπου πρὸς τὴν τῆς ιδ' Κυριακῆς τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἑρμηνεύθη εἰς σελ. 157—165 τοῦ παρόντος τόμου.

Κυριακὴ δωδεκάτη

(Λουκᾶ ζ' 12—19)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσερχομένου τοῦ Ἰησοῦ εἴς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν· καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνήν, λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἰδών, εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες, ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε, μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζωντὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος. Καὶ εἶπεν αὐτῷ. Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Εἰς τὴν εἴσοδον ἑνὸς χωρίου ὅπου ἐπήγαινεν ὁ Ἰησοῦς, δέκα ἄνθρωποι τὸν ἀπαντῶσιν, ἀλλ' ἀπὸ μακρὰν στεκόμενοι τὸν θεωροῦν.

Ποῖοι εἶνε; καὶ τί ζητοῦν;

Εἶνε δυστυχεῖς λεπροί, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ νόμος διορίζει ἔξω ἀπὸ τὰς πόλεις νὰ διαμένουν, μὴ ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικοινωνήσουν πρὸς τὸν κόσμον τὸν λοιπόν. Γονεῖς ἔχουν μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, γυναῖκα ἄλλοι, καὶ ἄλλοι τέκνα, ἀδελφούς, συγγενεῖς ἐπὶ τέλους, ὀλίγους φίλους, γνωρίμους πολλούς, ἀλλ' ἄβυσσος εἶνε ἀνοιγμένη μεταξὺ ἐκείνων καὶ τούτων. Εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ εἶνε τὰ πατρικά των σπήτια, αἱ στέγαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας παιδία ἀνέπαυον τὴν κεφαλήν των, οἱ δρόμοι εἰς τοὺς ὁποίους ἔπαιξαν μικροί, ἀλλὰ βῆμα δὲν ἠμποροῦν πρὸς τὰ ἐκεῖ νὰ κάμουν. Δὲν τοὺς θεωροῦν ἀνθρώπους αὐτοὺς πλέον, ἀλλ' ὄντα ἀπερριμμένα ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, ζῷα ἀκάθαρτα καὶ ἐπικίνδυνα, ἐμπνέοντα φόβον καὶ βδελυγμίαν. Παιδία, γυναῖκες, ἄνδρες, τοὺς συναντοῦν κάποτε ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον, ἀλλὰ τοὺς φεύγουν ἀμέσως ταχύνοντες τὸ βῆμα. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἰδικοί των

οὔτε ἀφίνονται, ἀλλ' οὔτε τὴν προθυμίαν ἔχουν νὰ πλησιάσουν. Οἱ ἄλλοι εἶνε ἄνθρωποι. Αὐτοὶ εἶνε οἱ *λεπροί*.

Καὶ μακρὰν καθὼς ἐστάθησαν, φωνὴν μεγάλην ὕψωσαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγοντες· Ἰησοῦ Ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Ἤτοι, Ἰησοῦ κύριε, Ἰησοῦ προστάτα, Ἰησοῦ ὅστις δι' ὅλους ἐνδιαφέρεσαι καὶ φροντίζεις, λυπήσου μας καὶ λάβε ἔλεος καὶ δι' ἡμᾶς.

Ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἤκουσε καὶ τοὺς εἰσήκουσε. «Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες, ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι».

Διατί νὰ ὑπάγουν καὶ νὰ δείξουν τὸν ἑαυτόν των εἰς τοὺς ἱερεῖς;

Διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ νόμος.

Τί διέταττεν αὐτός;

Ὅτι ὅστις ἐθεραπεύετο ἀπὸ λέπραν, ἐχρεώστει νὰ ἐπιδείξῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν ἱερέα, ὅπως βεβαιωθῇ καὶ πιστοποιηθῇ ἡ θεραπεία του.

Ἀλλ' αὐτοὶ θεραπείαν ἀκριβῶς ζητοῦν· καὶ ὁ Ἰησοῦς τοὺς παραγγέλλει μόνον νὰ ὑπάγουν εἰς τοὺς ἱερεῖς;

Νὰ ὑπάγουν διὰ νὰ κάμουν τί;

Διὰ νὰ δείξουν τὴν λέπραν των;

Καὶ ἐν τούτοις πηγαίνουν. Πηγαίνουν διότι ἐννόησαν ὅτι εἶχον ἐλεηθῆ. Ἐννόησαν ὅτι, διὰ νὰ τοὺς στέλλῃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς ἱερεῖς, τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι, πρὶν φθάσουν, ἤθελον θεραπευθῆ.

Καὶ ἡ πεποίθησίς των αὕτη ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῶν πραγμάτων. «Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν».

Καὶ τώρα ποῦ εἶνε οἱ θεραπευθέντες λεπροί;

Οὔτε ἐφάνησαν οἱ ἐννέα. Ἀφοῦ οἱ ἱερεῖς τοὺς εἶδον, ἔδραμον εἰς τὰς οἰκίας των.

Καὶ διὰ τὸν Ἰησοῦν; Τίποτε. Τὸν ἐπεκαλέσθησαν, ὅταν εἶχον ἀνάγκην. Τώρα νὰ τὸν κάμουν τί; Νὰ τὸν εὐχαριστήσουν; Οὔτε τὸ ἐσκέφθησαν κἄν.

Ἀλλ' ὁ δέκατος ἰδοὺ ἐπιστρέφει. Ἐπιστρέφει, πρὶν ἀκόμη ὑπάγῃ εἰς τοὺς ἱερεῖς· ἀμέσως ἐπιστρέφει αὐτός, ἅμα εἶδεν ὅτι ἐκαθαρίσθη, καὶ ἐπιστρέφει τὸν Θεὸν δοξολογῶν μὲ φωνὴν μεγάλην· ἐπιστρέφει ὅπως καὶ τὸν Ἰησοῦν εὐχαριστήσῃ, καὶ ἰδοὺ ὅτι εἰς τοὺς πόδας του προσπίπτει καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του ἐκφράζει.

Καὶ ἦτο αὐτός;

Ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ δηλώνει.

«Καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης».

Ὁ Σαμαρείτης ὁ ἀλλογενής, ὁ περιφρονημένος Σαμαρείτης, τῶν Ἰουδαίων τὸ ἐξουθένωμα, αἰσθάνεται τὸ καθῆκον τὸν Θεὸν νὰ δοξολογήσῃ διὰ τὴν θεραπείαν του, καὶ κρίνει ἀπαραίτητον ἀμέσως νὰ δηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν θεραπεύσαντα καὶ τὰς εὐχαριστίας του εἰς τοὺς πόδας του νὰ καταθέσῃ, ἐνῷ οἱ ἐννέα, οἱ Ἰουδαῖοι ἐννέα, τοῦ Ἀβραὰμ τὰ τέκνα, ὁ ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος λαός, μὲ ἐγωισμὸν τυφλὸν καὶ ἀγνωμοσύνην χονδροειδεστάτην, καὶ τὸν Θεὸν λησμονοῦν καὶ διὰ τὸν εὐεργέτην των ἀδιαφοροῦν, ἀνευλαβεῖς πρὸς τὸ θεῖον, ἀχάριστοι πρὸς τὴν καλωσύνην.

Καὶ ἡ διαγωγὴ των αὕτη πικραίνει τὸν Κύριον καὶ μελαγχολίαν γεννᾷ εἰς τὴν καρδίαν του. Δὲν τὸν μέλει διὰ τὸν ἑαυτόν του. Δὲν τοὺς ἐγκαλεῖ δι' ἀχαριστίαν πρὸς αὐτόν. Ἀλλὰ τοὺς μέμφεται ὡς ἀχαρίστους πρὸς τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; Οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰμὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος».

Εἰς τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ ἐγκλείεται ὅλη ἡ μαύρη ἀχαριστία καὶ ἡ διαστροφὴ τῆς Ἰουδαϊκῆς φυλῆς. Ὑπῆρξεν ἡ κατ' ἐξοχὴν εὐνοουμένη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἔλαβε τὰ μεγαλειτέρας ἐξ αὐτοῦ εὐεργεσίας. Ἀλλὰ τὸν ἐλησμόνει εἰς τὰς ἡμέρας τῆς εὐτυχίας ἅμα ὡς ἡ ἀνάγκη παρήρχετο, ἕως οὗ ἔγεινεν ἀνίκανος νὰ τὸν ἐπικαλῆται ἐκ ψυχῆς καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς θλίψεώς της.

Κατ' ἀντίθεσιν οἱ Ἐθνικοὶ ᾐσθάνθησαν τὴν εὐεργεσίαν, καὶ εὐγενέστεροι αὐτοὶ εἰς τὰ αἰσθήματα, ἔψαλαν ὕμνον δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κατέθεσαν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου τὰς εὐχαριστίας των διότι τοὺς ἐσήκωσε καὶ τοὺς ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὴν λέπραν τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ ἱστορία τῶν δέκα λεπρῶν προϋπετύπωνε τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου τὴν ἱστορίαν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔμελλον νὰ φύγουν μακρὰν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν λήθην ῥίπτοντες ὅλας τὰς πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίας. Οἱ Ἐθνικοὶ ἔμελλον νὰ ἀναμέλψουν τὸν ὕμνον τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ νὰ ἐπιστραφοῦν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, λάτρεις τοῦ σταυροῦ του καὶ δεσμῶται τῆς ἀγάπης του.

Χριστιανοὶ ἡμεῖς ἐξ ἐθνικῶν, ἂς ἀποφεύγωμεν τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀχαριστίαν, καὶ ἂς μιμηθῶμεν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Σαμαρείτου. Τόσας εὐεργεσίας μᾶς παρέχει καθ' ἡμέραν ὁ Κύριος. Ἂς ἀνυμνῶμεν τὸ ὄνομά του. Ἀπὸ τοὺς ῥύπους τῆς ἁμαρτίας αὐτὸς μᾶς καθαρίζει. Ἂς τὸν εὐγνωμονῶμεν δι' αὐτό.

Ἡ ἀχαριστία προσδιάζει εἰς τὰς φαύλας καὶ ἀγεννεῖς ψυχάς. Ἐνῷ οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοὶ καὶ διὰ τὴν παραμικρὰν εὐεργεσίαν νὰ εὐχαριστοῦν ὀφείλουσι μὲ ὅλην αὐτῶν τὴν ψυχὴν καὶ μὲ ὅλην των τὴν καρδίαν.

Κυριακῇ δεκάτῃ τρίτῃ

(Λουκ. ιη'. 16—27).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτόν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἷς ὁ Θεός. Τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Ὁ δὲ εἶπε· Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητος μου. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἔτι ἕν σοι λείπει, πάντα ὅσα ἔχεις, πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον εἶπε· Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τὶς δύναται σωθῆναι; Ὁ δὲ εἶπε· Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. (*)

Κυριακῇ Δεκάτῃ τετάρτῃ

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίζειν τὸν Ἰησοῦν εἰς Ἰεριχὼ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται· καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ

(*) Ἡ Εὐαγγελικὴ αὕτη περικοπὴ ὁμοία πρὸς τὴν τῆς ΙΒ'. Κυριακῆς τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἡρμηνεύθη εἰς σελ. 132—147 τοῦ παρόντος τόμου.

πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ, ἐπηρώτησεν αὐτόν, λέγων· Τί σοι θέλεις ποιήσω; Ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε καὶ ἠκολούθει αὐτῷ, δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Δυστυχὴς τυφλὸς ἠναγκασμένος νὰ ζῇ διὰ τῆς ἐπαιτείας, ἐκάθητο εἰς τὸν πρὸς τὴν Ἰεριχὼ δρόμον, ἐκτείνων τὰς χεῖρας καὶ ἐπικαλούμενος τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὸ ἔλεος τῶν διαβατῶν. Ἐξαίφνης θόρυβος πολὺς ἔπληξε τὰς ἀκοάς του. Τὶ νὰ εἶνε; Φεῦ! Οἱ τυφλοὶ δὲν δύνανται νὰ ἴδουν. Καὶ πρὸ τοῦ καταπλήκτου ἐπαίτου ἁπλοῦται σκότος μόνον, σκότος παντοτεινόν, ἀδιαπέραστον, βαθύ.

Ἐν τοσούτῳ ὁ θόρυβος αὐξάνει. Τὶ νὰ εἶνε; Ὁ τυφλὸς ἐντείνει τὴν ἀκοήν του. Θόρυβος φωνῶν, θόρυβος βημάτων. Ποδοβολητὸς καὶ ἀλαλαγμός. Τὶ νὰ εἶνε;

Ὁ θόρυβος πλησιάζει· ὄχλος διαπορεύεται. Καὶ τὰ κύματα τὰ ἀνθρώπινα, χωροῦντα πρὸς τὴν πόλιν, διέρχονται πλησίον του. Τὶ συμβαίνει;

Ὁ τυφλὸς δὲν ζητεῖ, ἀλλ' ἐρωτᾷ. Τῆς πτωχείας του κατισχύει ἡ ἀπορία καὶ ἡ ἔκπληξις. Τί ὠθεῖ τοὺς ἀνθρωπίνους αὐτοὺς χειμάρρους; ἵνα τί αἱ φωναὶ αὐταὶ καὶ ὁ θόρυβος;

Οἱ ἐρωτώμενοι τῷ ἀπαντῶσιν: *Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος διαβαίνει.*

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος! Ἆ! ποία εὐλογητὴ συντυχία τὸν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του; Ἔγειρε λοιπόν, ἔγειρε τέλος, ἵλεως Θεέ; *Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος!* Δὲν τὸν εἶδε ποτὲ ὁ τυφλός, οὔτε νὰ τὸν ἴδῃ φεῦ! δύναται· ἔχει ὅμως ἀκούσῃ τόσα! Καὶ τίς δὲν ἤκουσε περὶ αὐτοῦ; Ὁ *Ἰησοῦς* οὗτος δὲν εἶνε ὁ πληρώσας τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας μὲ τὰ θαύματά του, ὁ θεραπεύσας παραλυτικούς, λεπροὺς καὶ παντοίου εἴδους ἀσθενεῖς; Ὁ *Ναζωραῖος* οὗτος, τὸ *σπουδαιότερον*, δὲν εἶνε ὁ δι' ἑνὸς καὶ μόνου λόγου, ὁ διὰ μιᾶς καὶ μόνης ἐπαφῆς του ἀποδώσας τὸ φῶς, ναί, τὸ φῶς, τὸ γλυκὺ φῶς, τὸ χαρμόσυνον φῶς, τὸ ποθεινόν,

τὸ ἀνεκτίμητον φῶς, εἰς τόσους τυφλοὺς ἐκ γενετῆς καὶ ἐκ παθήσεως; Καὶ ὁ τυφλὸς ἐπαίτης θερμαίνεται, ὀργᾷ, ἠλεκτρίζεται, ὀρθοῦται, καὶ μ' ἐξηρμένην στάσιν ἐλπίδος καὶ πίστεως, πόθου καὶ παρακλήσεως, ἐκτείνων τὰς χεῖράς του, κραυγάζων μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς του, «Ἰησοῦ, βοᾷ, Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με». Καὶ τὴν κραυγὴν ταύτην βάλλει ἅπαξ, δίς, τρίς, τετράκις, πεντάκις, δεκάκις, ζητῶν νὰ δεσπόσῃ δι' αὐτῆς τοῦ θορύβου ὅλου ἐκείνου τοῦ ἐκ τοῦ διαβαίνοντος ὄχλου, καὶ ὅτε τινὲς τὸν ἐπέπληξαν, ἵνα σιωπήσῃ, αὐτὸς ὄχι μόνον δὲν ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἐπιτείνων τὴν κραυγὴν καὶ ἀνυψῶν αὐτὴν ὑπὲρ δύναμιν, ἐπίμονος, φανατικός, ἀκούραστος, περιστρέφων φλογερὸς τοὺς σβυσμένους του ὀφθαλμοὺς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἵνα ἴδῃ τὴν τύφλωσίν του ὁ μέλλων νὰ διαβῇ Ἰησοῦς, ἐξηκολούθει νὰ φωνάζῃ «υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με».

Ὁ Ἰησοῦς ἔστη· ὁ δὲ τυφλός, χειραγωγούμενος, κατὰ διαταγήν του, προσήχθη πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ Κύριος, καθὼς συνείθιζε νὰ ἐρωτᾷ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῆς βοηθείας του, εἶπε πρὸς τὸν τυφλόν: «τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;»

Τί θέλει;

Ἀλλ' ἀπὸ σέ, Κύριε, δὲν θέλει βεβαίως χρήματα· καὶ θρόνον ἀκόμη καὶ στέμμα ἂν τῷ προσέφερες, τοῦτο δὲν εἶνε ὅ,τι φλέγεται νὰ ζητήσῃ παρὰ σοῦ. Ἀλλὰ τί; «Ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.» *Φῶς, Φῶς*, ἰδοὺ ὅ,τι οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη, οὐδὲ δύναται νὰ τῷ δώσῃ· Ἰδοὺ ὅτι σὺ μόνος εἶσαι ὁ δυνάμενος νὰ τῷ δώσῃς Ἰησοῦ.

Καὶ ἡ πίστις αὕτη τοῦ τυφλοῦ, ἡ μετὰ τόσης θερμότητος, ἐπιμονῆς καὶ ἀκραδάντου πεποιθήσεως ἐκδηλωθεῖσα, ἔσχεν ἀμέσως τὸ ἀποτέλεσμά της. «Καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἐπιφέρει ὁ εὐαγγελιστής, εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ».

Ὁδοιπόροι καὶ ἡμεῖς τοῦ κόσμου τούτου, ἔχομεν πολλάκις ἐσβεσμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ πλανώμενοι, ξένοι τῶν εὐεργετημάτων καὶ τῶν θελγήτρων τοῦ οὐρανίου φωτός, παραπαίοντες τυφλοί, χωροῦμεν πρὸς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀπωλείας, ὅπου ὁ ζόφος ὁ αἰώνιος.

Τὴν πρὸ ἡμῶν σκοτίαν ταύτην τί θὰ διαλύσῃ; Τί θὰ καταρρίψῃ τὴν τυφλοῦσαν τοὺς ὀφθαλμούς μας ἀχλὺν καὶ τί θὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν νὰ διανύσωμεν τὸν βίον μας καταυγαζόμενοι ὑπὸ τῶν θείων λαμπηδόνων καὶ ν' ἀξιωθῶμεν οὕτω νὰ

εἰσέλθωμεν ἐκεῖ ὅπου αὐτὸς ὁ Θεὸς λάμπει, ἥλιος ἀνέσπερος καὶ αἰώνιος; Τί; Μόνον ἡ δύναμις ἐκείνου, ὅστις εἶπεν εἰς τὸν τυφλὸν «ἀνάβλεψον». Μόνον ἡ πίστις εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶπεν «ἐγώ εἰμι τὸ φῶς».

Κυριακὴ δεκάτη πέμπτη

(Λουκ. ιθ'. 1—10)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἰεριχώ. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ οὗτος ἦν πλούσιος καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι δι' ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. Καὶ σπεύσας κατέβη καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. Καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες· ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. Στὰς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. Ἦλθε γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ὁ Χριστὸς εἶπε μὲν ὅτι εἶνε δύσκολον νὰ εἰσέλθωσιν οἱ πλούσιοι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ προσέθεσεν ὅτι τὰ ἀδύνατα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἶνε δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει τὸ γεγονὸς τῆς ἐπιστροφῆς, τῆς μετανοίας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ Ζακχαίου.

Ἦτο οὗτος πλούσιος καὶ ἀρχιτελώνης. Καὶ ὁ ὄγκος τοῦ πλούτου του ἠμιλλᾶτο πρὸς τὸν ὄγκον τῶν ἁμαρτημάτων του. Οἱ θησαυροί του ἦσαν μὲν καὶ καρποὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν

κόπων του κατὰ ἐν μέρος, ἀλλ' ἦσαν καὶ ἐπισωρεύματα ἁρπαγῶν καὶ ἀδικιῶν.

Καὶ ἐν τούτοις εἰς τὰ βάθη τῆς συνειδήσεως τοῦ πλουσίου τούτου ἁμαρτωλοῦ ἠθική τις ἐπανάστασις καὶ μεταβολὴ τελεῖται. Εἶχε φθάσῃ μέχρι αὐτοῦ ἡ εἴδησις τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Εἶχεν ἀκούσῃ νὰ λέγωσι περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ βλέμματός του, τῆς στάσεώς του, τῆς μορφῆς του, περὶ τοῦ κύρους μεθ' οὗ ἐξήγγελλεν ὑψηλὰ καὶ θεσπέσια ῥήματα, περὶ τῶν ἐντολῶν ἃς ἐκήρυττε, καὶ κατέστη σύννους καὶ τεταραγμένος. Ἔμενεν ἁμαρτωλὸς ἀκόμη· ἀλλ' ἁμαρτωλὸς συναισθανόμενος τὰ ἁμαρτήματά του, δακνόμενος ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεώς του, καὶ ἀγωνιῶν τί πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ, τὰ πάθη του ἢ τὸ καθῆκόν του, τὸν ἰδικόν του ἐγωισμὸν ἢ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας ἐβάδισεν εἰς τὸ παρελθόν, ἢ ἐκείνην, ἣν ὑπεδείκνυεν ὁ εἰπὼν ὅτι εἶνε αὐτὸς ἡ ὁδός. Ἔρμαιον τῆς ἐσωτερικῆς ταύτης πάλης, δυοῖν θάτερον ἔμελλε νὰ πράξῃ, νὰ μείνῃ ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος ἢ ν' ἀναγεννηθῇ· νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ δείξῃ δι' ἔργων τὴν μετάνοιάν του, ἢ νὰ ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἁρπαγήν, τὴν ἀδικίαν, τὴν ὠμότητα, τὴν ἀπανθρωπίαν καὶ νὰ παραδοθῇ ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως εἰς τὸν δαίμονα τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ κλείσῃ διὰ παντὸς πρὸ αὐτοῦ τὰς πύλας τῆς αἰωνίου ζωῆς. Καὶ ἐνῷ τὴν ἡμέραν ἐπλανᾶτο κάποτε ἔξω τῆς πόλεως μεμονωμένος, ἐνῷ τὰς νύκτας μάτην περιεστρέφετο ἐπὶ τῆς κλίνης του, ζητῶν ὕπνον ὅστις ἔφευγε μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν του, ἰσχυρὰ ἐπιθυμία τὸν κατεκυρίευε, νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν.

Ὁ αἰτῶν εἰσακούεται. Τῆς Ἰεριχοῦς κάτοικος ἦτο ὁ Ζακχαῖος, ἀρχιτελώνης ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ τῆς πόλεως ταύτης διήρχετο ὁ Ἰησοῦς ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ ὄχλου πολλοῦ. Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἡ καρδία τοῦ Ζακχαίου ἐσκίρτησε καὶ ἔδραμεν ὅπως ἴδῃ ἐκεῖνον, ὃν τοσοῦτον ἐπόθει. Ἀλλ' ἦτο πολυάριθμος ὁ ὄχλος ὁ περικλείων ἐρχόμενον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἦτο μικρὸς τὸ ἀνάστημα καθ' ὑπερβολὴν ὁ Ζακχαῖος. Μάτην διηγκωνίζετο πρὸς τοὺς πέριξ τῆς ὁδοῦ ἱσταμένους ζητῶν νὰ τοὺς διασχίσῃ ὅπως φθάσῃ μέχρι τοῦ Ἰησοῦ. Μάτην ὠρθοῦτο ἐπ' ἄκρων τῶν ποδῶν του, ὅπως ἴδῃ αὐτόν. Δὲν ἠδυνήθη. Καὶ ἐν τούτοις ἔπρεπεν, ἠσθάνετο εἴπερ ποτὲ φλογερὸν τὸν πόθον νὰ τὸν ἴδῃ. Καὶ περίρρυτος, ἀσθμαίνων, λησμονῶν κάθε αἴσθημα παραδεδεγμένης ἀξιοπρεπείας, εἰς οὐδὲν λογιζόμενος τὰ σκώμματα, τὰς εἰρωνείας, τοὺς σαρκα-

σμοὺς τῶν γυναικῶν, τῶν ἐν τέλει, τῶν ὄχλων, τῶν παίδων, αὐτὸς ὁ πλούσιος, ὁ ἀρχιτελώνης, διασχίζει τοὺς ὄχλους, διασπᾷ τοὺς στοίχους των, τρέχει ἐμπρός, πολὺ ἐμπρός, ὅπου κανεὶς δὲν ἦτο, καὶ ἰδὼν μίαν συκομορέαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν διήρχετο ὁ Ἰησοῦς, ἀναβαίνει ὡς ἀγυιόπαις εἰς αὐτὴν μὲ ὀφθαλμοὺς φλογισμένους, μὲ ἐνδύματα σχισμένα, μὲ χεῖρας μωλωπισμένας, καὶ ἵσταται ἐπάνω, ξένος πρὸς πᾶσαν ἄλλην σκέψιν, πρὸς πᾶν ἄλλο αἴσθημα, ἀδιάφορος πρὸς τοὺς ὄχλους, οἱ ὁποῖοι πολυπληθεῖς ἤγγιζον πρὸς τὰς κραυγάς των, αἱ ὁποῖαι ἐπλήρουν τὸν ἀέρα, ἕνα μόνον, ἕνα ζητῶν αὐτὸς νὰ μαντεύσῃ, νὰ διακρίνῃ, νὰ ἴδῃ, τὸν Ἰησοῦν.

Καὶ διῆλθε κάτωθι τῆς συκομορέας ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς, ὁ γνωρίζων τί ἐτελεῖτο ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐπὶ τῆς συκομορέας ἱσταμένου ἀνθρωπίσκου, καὶ ἔστη κάτωθι αὐτῆς, καὶ ἀναβλέψας καὶ πληρῶν ὑπερεκπερισσοῦ τὸν πόθον τοῦ Ζακχαίου, ὅστις νὰ τὸν ἴδῃ μόνον ἐπόθει, ὅστις δὲν ἐτόλμα νὰ φαντασθῇ κἂν ὅτι ἦτο δυνατὸν ὁ Ἰησοῦς νὰ θελήσῃ νὰ εἰσέλθῃ ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ τοῦ ἀναξίου, τοῦ ἅρπαγος, τοῦ ἀδίκου, τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τῷ εἶπε· «Ζακχαῖε σπεύσας κατάβηθι· σήμερον ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι». Καὶ κατέβη σπεύδων ὁ Ζακχαῖος· καὶ ὑπεδέχθη χαίρων τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν οἶκόν του· καὶ ἠσθάνθη νέαν ὅλως ζωὴν νὰ πλημμυρῇ τὰ στήθη του καὶ μετενόησεν ἐκ καρδίας δι' ὅσα κακῶς εἶχε πράξῃ· καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀναγεννηθῇ εἰς νέον ἦθος, εἰς νέον πνεῦμα καὶ νέον βίον· καὶ ἐδήλωσε πρὸς τὸν Κύριον, ὅτι θὰ δώσῃ εἰς πτωχοὺς τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων του, ὅτι θ' ἀποζημιώσῃ εἰς τὸ τετραπλοῦν πάντα τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀδικήσῃ· καὶ στραφεὶς ὁ Ἰησοῦς τῷ εἶπεν ὅτι «σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τοὔτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν».

Ἡ εὐαγγελικὴ αὕτη ἀφήγησις ἡ τόσον ἁπλῆ, ἡ τόσον ἐνδιαφέρουσα, ἡ τόσον δραματική, ἡ τόσον διδακτικὴ καὶ σωτήριος, μᾶς διδάσκει πρῶτον ὅτι τῆς σωτηρίας καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε ἀποκλεισμένοι οἱ πλούσιοι· δεύτερον ὅτι, ὁπόταν οὗτοι θελήσωσι νὰ ἔλθωσι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεός, ὁ θέλων ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθῶσι καὶ ἐν μετ' αὐτοῦ νὰ γείνωσιν, ἔρχεται οὗτος πρὸς αὐτούς· τρίτον ὅτι διὰ νὰ γείνωσι τοῦ Θεοῦ ἄξιοι, πρέπει ἁμαρτωλοὶ ὄντες νὰ μετανοήσωσι· τέταρτον ὅτι τὴν μετάνοιάν των ὀφείλουσι νὰ μὴ περιορίσωσιν εἰς λόγους μόνον καὶ αἰσθηματικότητας κενάς, διότι τότε εἶνε μετάνοια ἄκαρπος καὶ νεκρά· ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ τὴν ἐκδηλώσωσι πραγμα-

τικὴν καὶ ζῶσαν, δι' ἔργων τὰ ὁποῖα μόνα προσδίδουσιν εἰς αὐτὴν ἀξίαν· καὶ πέμπτον ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα πρέπει νὰ εἶνε ἔργα δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης, τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη ἱκανοποιεῖται διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσβληθέντων δικαίων καὶ τῆς ἀποδόσεως πρὸς τοὺς ἀδικηθέντας παντὸς ὅ,τι διὰ δόλου παρανόμως ἀπ' αὐτῶν ἐλήφθη, ἡ δὲ δευτέρα διὰ προθύμου ἀγαθοεργίας πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῇ πτωχείᾳ των ἔχουσιν ἀνάγκην βοηθείας ἐκ μέρους τῶν πλουσίων.

Τὰ ἐκ τῆς διηγήσεως περὶ τοῦ Ζακχαίου διδάγματα ταῦτα καλῶς ὀφείλουσι νὰ ἐννοήσωσι πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἡ δ' ἐφαρμογὴ αὐτῶν μυρία εὐεργετήματα δύναται νὰ παράσχῃ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ πολλὰ κακὰ ν' ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτῆς. Ὀφείλουσιν οἱ πλούσιοι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι οὐδέποτε ὁ Κύριος θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν των, ἄν, ἔνοχοι ἁμαρτιῶν, δὲν μετανοήσωσι καὶ δὲν ἐπιθυμήσωσιν ἐγκαρδίως νὰ τὸν ἴδωσι καὶ δὲν τολμήσωσι τὸ πᾶν πρὸς τοῦτο, καὶ ὅτι ἡ μετάνοιά των ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐκδηλωθῇ ἐμπράκτως· ὀφείλουσιν οἱ πλούσιοι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἀδίκων χεῖρας δὲν σφίγγει ὁ Θεός, ὅτι εἰσερχόμενος εἰς καλύβας δικαίων, φεύγει μακρὰν ἀνακτόρων, τὰ ὁποῖα ἀνυψώθησαν ἐκ τῆς ἀδικίας, καὶ ὅτι, ἄν ποτε ἠδίκησαν, ὅπως συγχωρηθῶσι, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξομολογηθῶσι, νὰ κάμουν μερικὰς λειτουργίας καὶ μικράς τινας δῆθεν ἐλεημοσύνας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἐλάχιστα ποσοστὰ τῶν ὅσων διήρπασαν, ἀλλὰ πρέπει ὅλα ὅσα δι' ἀδικιῶν ἔλαβον νὰ ἀποδώσωσι, σήμερον ἂν ὄχι εἰς τὸ τετραπλοῦν κατὰ τὰ τότε νενομισμένα, ἀλλὰ βεβαίως μὲ τὰς προσηκούσας ἀποζημιώσεις δι' ὅσα κέρδη ἐστερήθησαν ἐκ τῆς ἁρπαγῆς ἰδικῆς των περιουσίας οἱ ἀδικηθέντες. Ὀφείλουσιν οἱ πλούσιοι ἀκόμη νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποδώσωσιν ὅσα παρανόμως καὶ ἀδίκως ἔλαβον, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ φανῶσι δίκαιοι καὶ νὰ ἐκτελέσωσι καθῆκον, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ πολιτικὸς ἐπιβάλλει νόμος· ὅτι ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ νὰ τηρήσωσι τὴν μεγάλην τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου ἐντολήν, τὴν ἐντολὴν τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀγάπης, εὐεργετοῦντες *γενναίως* τοὺς πτωχοὺς ἐξ ὧν ἔχουσι καὶ μὴ κλείοντες τὰ σπλάγχνα των ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἀνάγκας ἀδελφῶν των· καὶ ὅτι ἂν πρὸς αὐτοὺς φανῶσι σκληροὶ καὶ ἐνδεεῖς ἀγάπης,, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Ἰωάννης, δὲν θὰ μείνῃ μετ' αὐτῶν, καὶ δὲν θὰ ἴδωσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ πτωχοὶ ἔχουσι μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα νὰ διδαχθῶσιν ἐκ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος διηγήσεως. Ἔχουσι νὰ

διδαχθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅτι οἱ πλούσιοι δὲν ἀποτελοῦσι τάξιν προγεγραμμένην ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ὅτι τὸ πλουτεῖν κατ' ἀρχὴν δὲν εἶνε ἐγκληματικὸν· ὅτι τὸ κεφάλαιον δὲν εἶνε ἀπόκτημα ἁμαρτωλόν· ὅτι ἡ ἰδιοκτησία δὲν εἶνε κλοπή, ὡς κραυγάζει ὁ Προυδών, ὅστις ἐν τούτοις δὲν διένειμε τὰ ἑαυτοῦ· ὅτι ὁ πλούσιος ἔχει μὲν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ εὐεργετῇ τοὺς πενομένους ἀδελφούς του, ὅτι ὁ πλούσιος ἔχει μὲν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ συντελῇ εἰς ἀνακούφισιν αὐτῶν καὶ νὰ συνεργῇ οὕτω πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην καὶ ἁρμονίαν, ἀλλὰ δὲν εἶνε ὑποχρεωμένος ἐκ φυσικοῦ τινος καὶ αἰωνίου νόμου νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῶν ἀέργων καὶ τῶν θερμοκεφάλων ὀπαδῶν τῆς κοινοκτημοσύνης, οἵτινες ἐξάπτουσι τὰ πλήθη μὲ διδασκαλίας, πρὸς τὰς ὁποίας πρῶτοι αὐτοὶ δὲν συμμορφοῦνται· ἔχουσι τέλος νὰ διδαχθῶσιν ὅτι ἡ ἀποταμίευσις κατ' ἀρχὴν καὶ ὁ σχηματισμὸς κεφαλαίων δὲν ἀποτελοῦσι πράξεις ἐγκληματικάς· καὶ ὅτι ὅλον τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα συνίσταται εἰς τοῦτο, πῶς τὸ ἴδιον νὰ μὴ ἀντιστρατεύηται πρὸς τὸ κοινόν, καὶ πῶς ἡ χρῆσις τῶν κεφαλαίων νὰ καταστῇ τοιαύτη ὥστε ἀπ' αὐτῆς νὰ ὠφελῶνται ὄχι μόνον οἱ ὀλίγοι ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοί.

Καὶ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος θὰ ἐπέλθῃ ὄχι διὰ τῆς δυναμίτιδος, ὄχι διὰ τοῦ μίσους, ὄχι διὰ τοῦ θηριώδους ἀνταγωνισμοῦ, ὄχι διὰ τῆς βίας, ὄχι διὰ τῶν ἐγωιστικῶν καὶ κτηνωδῶν τοῦ ὑλισμοῦ θεωριῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας ἐκείνης, ἥτις καθιστᾷ νόμον τῶν ψυχῶν καὶ τοῦ βίου τὸν νόμον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ ἥτις ἔκαμεν ἕνα ἀρχιτελώνην Ζακχαῖον νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅσους ἠδίκησε, νὰ μοιράσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του, καὶ νὰ θεωρηθῇ υἱὸς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ κριθῇ ἄξιος τῆς αἰωνίου σωτηρίας.

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου.

Σεπτεμβρίου 8.

(Λουκ. ι'. 38—42 καὶ ια'. 27—28).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε

τὸν λόγον αὐτοῦ. Ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν. Ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε· Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; Εἰπὲ οὖν αὐτῇ, ἵνα μοι συναντιλάβηται. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. Αὐτὸς δὲ εἶπε· Μενοῦν γε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ εὐχαριστήσῃ περισότερον τὸν Κύριον ἡ Μάρθα, ἐὰν πλουσιωτέραν τράπεζαν τοῦ παραθέσῃ καὶ μὲ τὴν θέλησιν νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, πολλὰ ἡτοίμαζε φαγητὰ καὶ εἰς τὴν κουζίναν ἀπησχολημένη ἦτο, ἐνῷ ἡ ἀδελφή της Μαρία ἀφωσιωμένη ἦτο εἰς τὸν λόγον του.

Ποία ἐφέρετο καλήτερα;

Ἂς ἀκούσωμεν τὴν γνώμην τοῦ Κυρίου. Ἡ Μάρθα καταγγέλλει οἰκείως τὴν ἀδελφήν της πρὸς αὐτὸν ὅτι μόνην τὴν ἀφῆκε καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τῆς εἴπῃ ὅπως ὑπάγῃ νὰ τὴν βοηθήσῃ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς τί ἀπαντᾷ; «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, ἑνὸς δὲ ἐστι χρεία. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς».

Διότι ἡ Μάρθα καταγίνεται νὰ ἑτοιμάσῃ τράπεζαν δὲν τὴν μέμφεται. Εὑρίσκει ὅμως ἄτοπον ὅτι πολλὴν ἑτοιμασίαν ἠθέλησε νὰ κάμῃ, ἐνῷ ἓν φαγητὸν ἦτο ἀρκετόν, τοιουτοτρόπως δὲ καὶ ἡ τράπεζα δὲν θὰ ὑστέρει, καὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας μέρος τι τουλάχιστον θὰ ἤκουεν. Ἡ δὲ Μαρία ἐπαινεῖται. Εἰς τί; ὅτι ἐξέλεξε τὴν ἀγαθὴν μερίδα, ἥτις καὶ ἀναφαίρετος θὰ τῆς μείνῃ.

Τί θέλει νὰ ἐκφράσῃ μὲ τοῦτο ὁ Κύριος; Ὅτι τὸ φαγητὸν δὲν εἶνε ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον κυρίως πρέπει νὰ δίδωμεν τὴν προσοχήν μας· ὅτι ἡ καλοπέρνια ἡ ὑλικὴ δὲν πρέπει νὰ ἀποτελῇ σπουδαῖον μέλημα τοῦ ἀνθρώπου· ὅτι ἡ ποικιλία τῆς τραπέζης εἶνέ τι ἄσκοπον καὶ περιττόν· ὅτι μὲ ἓν φαγητὸν πρέπει νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι· ὅτι ἡ ἐκ τῆς καλοφαγίας εὐχαρίστησις

εἶνε παραστική, ὅτι δὲ ἡ διὰ τοῦ θείου λόγου τροφὴ εἶνε ἡ ἀρίστη, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια καὶ ἡδονὴ μένει ἀναφαίρετος εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι γίνεται τῆς ἀθανάτου ψυχῆς του κτῆμα καὶ ἀσφαλίζει εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Πῶς ἐπεθύμουν ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Κυρίου καλὰ νὰ ἐννοεῖτο καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μας τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ βασιλεία τοῦ στομάχου παίζει τόσον πολυθόρυβον καὶ μάταιον ρόλον, ἡ δὲ τραπεζαρία μετατρέπεται εἰς τύραννον βασανίζοντα τὸν οἶκον, ἐκμυζῶντα τὸν οἰκοδεσπότην, καὶ ὑποβάλλοντα εἰς ἀποκτήνωσιν τὴν ψυχήν. Πόσοι εἰς τὴν τραπεζαρίαν μὲ τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν σπατάλην των δὲν ῥίπτουν ὡς εἰς καταβόθραν τῶν κόπων των τοὺς καρπούς; Πόσαι γυναῖκες δὲν χάνουν τὸν ἀνθρωπισμόν των καὶ τὴν χριστιανωσύνην των, διότι καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν πηγαίνουν ἕνεκα τῆς κουζίνας, καὶ εἴτε αἱ ἴδιαι μαγειρεύουσαι εἴτε ἐπιβλέπουσαι, περνοῦν τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς ὡς ἄθεοι, ὑπηρετοῦσαι μόνον τὸν κόσμον τῆς κοιλίας καὶ δι' αὐτὸν ὑπάρχουσαι; Πόσα παιδιὰ δὲν καταντοῦν δυστυχῆ, διότι εἰς πλουσίαν κουζίναν μαθημένα, δὲν ἠμποροῦν ὕστερα, εἰς δυσκόλους καιρούς, μὲ λιτότητα νὰ ζήσουν, ἡ δὲ καλοφαγία ἐστάθη καὶ ἡ τιμωρία των, λεπτύνασα πρῶτον καὶ κατόπιν καταστρέψασα τὸν στόμαχόν των;

Ἂς ἀκούσωμεν λοιπὸν τὴν γνώμην τοῦ Κυρίου καὶ ἂς συμμορφωθῶμεν πρὸς αὐτήν. Εἴτε πλούσιοι εἴμεθα εἴτε πτωχοί, ἑνός ἐστι χρεία. Τὸ σῶμα ἂς μᾶς ἀπασχολῇ ὅσον πρέπει. Τὸ δὲ ἁπλῶς ζῆν εἶνε καὶ ὑγιεινῶς ζῆν· πάντοτε δὲ ἂς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἡ μὲν κοιλία καὶ τὰ φαγητὰ περνοῦν, ἐνῷ ὁ θεῖος λόγος μένει καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ ὠφέλεια παρακολουθεῖ τὴν ψυχὴν καὶ πέραν τοῦ τάφου.

Τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Ὀκτωβρίου 26.

Ἀναγινώσκεται ἡ αὐτὴ περικοπή, ἡ ὁποία καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἣν βλέπε μετὰ τῆς σχετικῆς ἀναπτύξεως εἰς Α'. Τόμον σελ. 180—194·

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ταξιαρχῶν.

(Λουκ. ι'. 16—21)·

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν πέμψαντά με. Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς, λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. Ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ. Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε. Χαίρετε δὲ μᾶλλον ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψες αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ Πατὴρ ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Ὁ Κύριος περιέβαλε μὲ δύναμιν, μὲ κῦρος, μὲ ἐξουσίαν τοὺς μαθητάς του. Θέλει νὰ θεωρῶνται ἐν τῇ διακονίᾳ των ἱεροὶ καὶ ἐπίσημοι, καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ καθὼς ὁ Πατήρ του. Τὴν κατὰ τῶν μαθητῶν του ἀποδοκιμασίαν, τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπείθειαν, χαρακτηρίζει ὡς πράξεις γινομένας ἐναντίον τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ ἀποστείλαντος αὐτόν.

Ἐντεῦθεν ὑπογρεούμεθα πολὺ εὐλαβεῖς νὰ εἴμεθα καὶ ὑπήκοοι εἰς τοὺς ἀξίους τοῦ Κυρίου μαθητάς. Εἰς τοὺς λόγους των ἂς προσέχωμεν, διότι εἶνε ἰδικοί του λόγοι, καὶ τὰς συμβουλάς των ἂς δεχώμεθα ὡς νὰ ἦσαν ἰδικαί του συμβουλαί.

Ἐκωφεύσαμεν δέ; Ἐπεριφρονήσαμεν; Παρηκούσαμεν; Τὴν προσβολὴν θέλουν ἐκδικήσῃ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Πατήρ του, ὡς νὰ προσεβλήθη ἀπ' εὐθείας τὸ πρόσωπον τὸ ἰδικόν των.

Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ δὲ τοῦ Κυρίου εἶνέ τις; Μεγάλη θὰ εἶνε ἡ δύναμίς του. Καὶ τοῦ ἐχθροῦ, ἤτοι τοῦ Διαβόλου ἡ δύναμις, θὰ συντριβῇ κατὰ τῆς ἰδικῆς του.

Θὰ χαρῇ διὰ τοῦτο; Ἀλλὰ περισσότερον δι' ἄλλο ἂς χαρῇ·

Ποῖον; Ὅτι τὸ ὄνομά του ἐγράφη εἰς τοὺς οὐρανούς.

Τὸ νὰ χαίρῃ κανεὶς διὰ δύναμιν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ὠθήσῃ εἰς ὑπερηφάνειαν. Ἡ δὲ ὑπερηφάνεια τί εἶνε; Ἀνομία. Καὶ καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ δαιμόνια ἂν ἐκβάλλῃ τις καὶ θαύματα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἂν ἐνεργῇ, τὴν ἀνομίαν ἂν εἰργάσθη, θέλει ἐκδιωχθῇ μακράν του ὡς ἄγνωστος καὶ ἐχθρός.

Τί δὲ μᾶς γράφει εἰς τοὺς οὐρανούς;

Τί τὴν αἰώνιον ζωὴν μᾶς δίδει;

Ἡ διακονία. Εἰς τί; Εἰς τὴν ταπείνωσιν; Εἰς τί; Εἰς τὴν ἀγάπην. Χωρὶς τὰς ἀρετὰς ταύτας, ἡ δύναμις μόνη καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀλαζονεία θέλει μᾶς ρίψῃ, ὡς τὸν Σατανᾶν, ὅστις ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ ὑπερηφάνεια καταισχύνει καὶ τὸν σοφόν. Ὁ Θεὸς κρύπτει ἀπ' αὐτοῦ τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας του, καὶ ἄγνωστοι εἰς αὐτὸν μένουσιν αἱ ὁδοὶ αὐτῆς. Εἰς ποίους δὲ τὰς φανερώνει; Εἰς τὰ νήπια, ἤτοι εἰς ὅσους ἔχουν ἁπλοϊκὴν καὶ ταπεινὴν τὴν καρδίαν, εἰς ὅσους ἀπέκτησαν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγαθότητα τῶν παιδίων. Καὶ ὡς αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ἂν γείνωμεν, ὁ Σατανᾶς θέλει τραπῇ εἰς φυγὴν ἀπ' ἐμπρός μας καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ εἶνε εἰς τὴν κατάκτησιν ἡμῶν.

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Νοεμβρίου 30.

(Ἰωάν. α'. 35—52).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. Καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. Στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς· Τί ζητεῖτε; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ῥαββί, (ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον Διδάσκαλε), Ποῦ μένεις; Λέγει αὐτοῖς· Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. Ἦλθον καὶ εἶδον ποῦ μένει· καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὥρα δὲ ἦν ὡς δεκάτη. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύω τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου, καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. Εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· Εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ὁ Χριστός. Καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἐμ-

βλέψας δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος. Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὑρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Ἔρχου καὶ ἴδε. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· Πόθεν μὲ γινώσκεις; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ῥαββί, Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ ὅτι εἶπόν σοι· Εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζωνα τούτων ὄψει. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου πηγαίνουν κατόπιν τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης τί κάμνει; Μήπως τοὺς ἐμποδίζῃ; Μήπως τοὺς κράζῃ νὰ γυρίσουν; Αὐτὸς καὶ συνιστᾷ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακηρύττει τὴν ὑπεροχήν του τὴν ἄπειρον καὶ μεγάλην. Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν λέγει τώρα, ἐννοῶν ὅτι διὰ σφαγὴν προωρισμένος ἦτο καὶ ὅτι αἴφνης θὰ ἐσύρετο πρὸς τὸ μαρτύριον καὶ πρᾷος καὶ ἄκακος, ὡς ὁ ἀμνός, θὰ ὑφίστατο τὴν θυσίαν, ὅπως διὰ τοῦ αἵματός του ἐπιτύχῃ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν. Ἀλλοτε δὲ καὶ διακηρύττει καθαρὰ ὅτι δὲν εἶνε ἄξιος νὰ λύσῃ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὁ Χριστὸς θ' αὐξάνῃ, ἐνῷ αὐτοῦ, τοῦ Ἰωάννου, ἡ δόξα θὰ ἐλαττώνηται, καὶ ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς εἶνε ἡ χαρά του ἡ μεγάλη. Τοιουτοτρόπως, ὅπου πνεῦμα Θεοῦ, ἐκεῖ καὶ ταπεινοφροσύνη καὶ φιλαλήθεια καὶ ἔλλειψις πάσης ἀλαζονείας. Οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ δὲν ζητοῦν τὸ ἰδικόν των ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν εἶνέ τις καλήτερός των, τὸ ὁμολογοῦν. Καὶ ὅταν ὁ ἀνώτερος ἐμφανίζεται, αὐτοὶ ὑποχωροῦν. Μὲ λύπην; Ὄχι. Ἀλλὰ μὲ χαράν. Ὁποῖα ἀγαθὰ θὰ ἐξεπήγαζον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πολιτείαν, ἂν τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐπεκράτει, καὶ ἀντὶ ἀνταγωνισμοῦ ἐν συκοφαντίᾳ, ἐν

ψεύδει, ἐν ἀγυρτείᾳ, ἐν ἀγριότητι, ἐν ἀλληλοφαγώματι, οἱ ὀλιγώτερον ἱκανοὶ ἔκυπτον μόνοι των ἐνώπιον τῶν πλέον ἀξίων, οὗτοι δὲ πάλιν ἔμενον ταπεινοὶ διάκονοι τοῦ Θεοῦ χωρὶς νὰ ἐπηρεασθοῦν εἰς ὑπερηφάνειαν καὶ φούσκωμα ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὑπεροχῆς των.

Καὶ τώρα προσέξατε εἰς ἓν ἄλλο. Τί εἶπεν ὁ Ἰωάννης εἰς τοὺς μαθητάς του; Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῦτο ἤρκεσε διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Ἐκ περιεργείας; Ὄχι. Ἐξ ἐνδιαφέροντος ἱεροῦ, ἐκ πόθου πνευματικοῦ. Τὸν φθάνουν εἰς τὸν δρόμον καὶ συνομιλοῦν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν τοῖς ἀρκεῖ. Θέλουν νὰ μάθουν ποῦ μένει. Καὶ ὅταν τοὺς ὡδήγησεν εἰς τὴν κατοικίαν του, ὅλην τὴν ἡμέραν ἔμειναν μαζί του. Τί κάμνοντες; Ἐρωτῶντες ὁποῖος ἦτο, ποία ἡ ἀποστολή του καὶ τὸ ἔργον του. Καὶ ὅταν ἐπληροφορήθησαν καὶ ἐπείσθησαν, δὲν ἀπέρχονται διὰ νὰ τὸν λησμονήσουν, ἀλλὰ κήρυκές του γίνονται καὶ ἀναγγέλλουν καὶ εἰς ἄλλους ὅτι εὗρῆκαν τὸν Μεσσίαν, ἤτοι τὸν Χριστόν.

Ἐνῷ πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς σήμερον τί κάμνουν; Οὔτε προσέχουν εἰς τὸν Χριστόν. Δεκαεννέα αἰῶνες τὸν δείχνουν. Δὲν τὸν βλέπουν αὐτοί. Τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸν μαρτυροῦν. Δὲν ἀκούουν αὐτοί. Τὰ ἔργα του τὸν βροντοφωνοῦν. Εἴδησιν δὲν παίρνουν αὐτοί.

Ποῦ δὲ μένει ὁ Χριστός; Δὲν ζαλίζονται. Εἶνε εἰς τὰς ἐκκλησίας του. Δὲν πηγαίνουν αὐτοί. Εἶνε εἰς τὴν διδασκαλίαν του. Δὲν τὴν ἀκροῶνται αὐτοί. Εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του. Δὲν τὸ ἀναγινώσκουν αὐτοί. Εἰς τῶν δικαίων τὰς ψυχὰς μένει ὁ Κύριος. Τὸν ἀποδιώκουν ἀπὸ τὰς ἰδικάς των αὐτοί. Μετὰ τῶν πτωχῶν, τῶν ὀρφανῶν, τῶν χηρῶν, τῶν τεθλιμμένων, τῶν δυστυχούντων μένει ὁ Κύριος. Μακρὰν φεύγουσιν αὐτοί. Τί δὲ ἀκολουθοῦσι; Τὸν Μαμμωνᾶν. Τί ἄλλο; Τὰς ἡδονάς. Τί ἄλλο; Ὅ,τι ἄνομον καὶ ὅ,τι ἁμαρτωλόν.

Ὁποία τύφλωσις! Καὶ ὁποία μωρία!

Ποῦ μένει ἕνας ἰσχυρὸς τῆς γῆς; Φλέγονται νὰ τὸ μάθουν. Καὶ ἂν εἰς παλάτι, πλησίον τοῦ βασιλέως νὰ μείνουν ἠμποροῦσαν, ὅλην θὰ ἔμεναν τὴν ἡμέραν. Καὶ ὅμως ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων, ὁ ἴδιος μᾶς κράζει καὶ μᾶς λέγει «ἔλθετε πρὸς ἐμέ». Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς ἔρχεται ζητῶν νὰ μείνῃ ὅπου μένομεν. Φρόνιμοι λοιπὸν ἂν εἴμεθα, ἂς τρέξωμεν νὰ τὸν προϋπαντήσωμεν, καὶ ἂς τοῦ εἴπωμεν· αἰωνίως μαζί μας μένε. Εἰς Σὲ τὰ πάντα ἐμπιστευόμεθα. Εἰς Σὲ τὰ πάντα παραδίδομεν· ἡ ψυχή μας αὐτὴ ἰδική σου εἶνε. Καὶ ὅταν ἀπὸ

τὸν κόσμον αὐτὸν φύγωμεν, μαζί σου νὰ μένωμεν, ἰδοὺ ἡ μόνη ἐπιθυμία ἡ ὁποία ἐκκαίει τὰς ψυχάς μας».

Μένειν μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Τί τούτου τιμητικώτερον;
Μένειν μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Τί τούτου εὐτυχέστερον;
Ὅστις αὐτὸ ἐννόησεν, αὐτὸς τὴν ζωήν του ἐκέρδησε.

Τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Δεκεμβρίου 6.

(Λουκ. ς'. 17—23).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινοῦ· καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ ἐθεραπεύοντο. Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἴατο πάντας. Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγε· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν ὅτι χορτασθήσεσθε· μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν ὅτι γελάσετε· μακάριοι ἐστὲ, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Πρὸς τὸν Ἰησοῦν καταφεύγουν ἀπὸ πλησίον καὶ ἀπὸ μακράν, ἀπὸ πολλὰς πόλεις καὶ χωρία, ὄχλων χιλιάδες, ὅπως ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν του καὶ ἀπὸ τὰς ἀσθενείας των ἰατρευθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ σήμερον, ὕστερα ἀπὸ 1900 χρόνια, ἡ διδασκαλία του ἀντηχεῖ εἰς ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀποτελοῦσα τὸ καύχημα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ δίδει τὸ φῶς εἰς τοὺς ἐν σκότει καθημένους, οἱ δὲ πάσχοντες ἀπὸ διάφορα νοσήματα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας εἰς αὐτὸν εὑρίσκουν τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ ἰατρόν. Οἱανδήποτε ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν, ἁμαρτίαν, αὐτὸς τὴν θεραπεύει. Ἐὰν ἦνε τις πεσμένος, αὐτὸς τὸν ἀναγείρει. Ἐάν τις νεκρός, αὐτὸς τὸν ἀνιστᾷ. Ὁ Χριστὸς εἶνε ἡ ζωὴ τῶν ἀτόμων καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἐθνῶν. Ἐὰν δέ τις θλῖψιν ἔχῃ καὶ στεναγμὸν καὶ ὑπὸ βάρος κύπτῃ, ὁ Χριστὸς παρηγορεῖ καὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν χαρὰν ἡμῶν.

Μακάριοι οἱ πτωχοί. Κατὰ τὶ πτωχοί; Κατὰ τὸ πνεῦμα. Ποῖοι οὗτοι; οἱ ἔχοντες συναίσθησιν τῶν ἀτελειῶν αὐτῶν, τῶν ἐλλείψεων αὐτῶν, τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ ἔρημοι ἀπὸ κάθε ἀλαζονείαν καὶ ἐγωισμόν. Διατὶ οὗτοι μακάριοι; Διότι εἶνε ταπεινοὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Διότι αὐτοὶ εὔκολα ἠμποροῦν νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ ζητήσουν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ διότι εἰς αὐτοὺς δίδει πλούσιον τὸ ἔλεός του ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος καὶ τοὺς στολίζει μὲ πλῆθος ἀρετῶν. *Ὁ πτωχὸς ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν εὑρίσκει. Ὁ πτωχὸς κρούει· τῷ δὲ κρούοντι ἀνοιγήσεται.*

Μακάριοι οἱ πεινῶντες. Τί πεινῶντες; Τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Ποῖοι οὗτοι; ὅσοι ποθοῦν νὰ ἐφαρμόσουν τὴν δικαιοσύνην τὴν θείαν εἰς τὸν ἑαυτόν των, ἐλευθερούμενοι ἀπὸ κάθε ἀνομίαν, καὶ ὅσοι, ἐχθροὶ τῆς καθόλου ἀδικίας, θλιβόμενοι, ὅταν τὴν βλέπουν εἰς τὸν κόσμον, φλέγονται νὰ τὴν ἴδουν καθολικῶς ἐπικρατοῦσαν, βραβεύουσαν κάθε ἀγαθὸν ἐργάτην καὶ συντρίβουσαν κάθε ἐξεστραμμένον καὶ ἀδιορθώτως πονηρόν. Οὗτοι εἶνε μακάριοι. Διατί; Διότι ἡ θεία χάρις θέλει τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὸν ἰδικόν των βίον τὴν δικαιοσύνην· διότι θέλουσιν ἴδῃ ἐν τῇ καθολικῇ κρίσει καὶ ἀνταποδόσει τὴν μεγάλην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ θεία δικαιοσύνη θὰ βραβεύσῃ μὲν κάθε ἐργάτην τοῦ καλοῦ, θὰ παραδώσῃ δὲ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν ὅλους τῆς ἀνομίας τοὺς ἐργάτας.

Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν. Ποῖοι κλαίοντες; ὅσοι κλαίουν πενθοῦντες ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν των· ὅσοι κλαίουν θλιβόμενοι διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων· ὅσοι κλαίουν διὰ τὴν παράβασιν τοῦ θείου νόμου· ὅσοι κλαίουν συμπάσχοντες μετὰ τῶν δυστυχῶν. Διατὶ οὗτοι μακάριοι; Διότι θὰ γελάσουν. Πότε; Ὅταν ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ καὶ βασιλείᾳ ὁ Θεὸς ἀνταμείβων τὰ δάκρυά των θὰ τοῖς δωρήσῃ τὴν εὐτυχίαν τὴν αἰώνιον καὶ τοὺς τάξῃ ἐκεῖ ὅπου τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον, ὅπου ἡ χαρὰ ἡ ἄπειρος, ὅπου δὲν θὰ ὑπάρχῃ δάκρυ, οὐ λύπη, οὐ στεναγμός.

Μακάριοι ἐστέ, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν *ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.* Ποῖοι εἶνε οὗτοι; ὅσοι πάσχουσιν ἕνεκα τῆς πίστεώς των καὶ ἕνεκα τῆς ἀρετῆς των· ὅσοι ὑποφέρουσιν ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ εὐαγγελίου· ὅσοι μισοῦνται καὶ ἐμπαίζονται καὶ θεατρίζονται, διότι ἀντιστρατεύονται κατὰ τῶν ὀργάνων τοῦ πονηροῦ ζητοῦντες νὰ ἐπικρατήσῃ τοῦ Χριστοῦ τὸ θέλημα· ὅσοι ἐν αὐταπαρνήσει ἱερᾷ διαμαρτύρονται ἐναντίον τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ἀνομίας, ἕτοιμοι καὶ τὴν ζωήν των νὰ θυσιάσωσι χάριν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· οὗτοι εἶνε μακάριοι. Διατί; διότι, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου κριτὴς καθολικὸς καὶ μισθαποδότης, θέλουσι χαρῇ αὐτοὶ καὶ θέλουσι σκιρτήσῃ λαμβάνοντες ἀνταμοιβὴν μεγάλην καὶ θέσιν ὑψίστην ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν.

(Ματθ. β'. 13 — 23).

Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ Προφήτου λέγοντος· **ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.** *Τότε Ἡρῴδης, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ Προφήτου λέγοντος·* **Φωνὴ ἐν Ραμᾷ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσί.** *Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ Ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων· ἐγερθείς, παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ. Τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἐγερθείς, παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν Μητέρα Αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρῴδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. Χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι* **Ναζωραῖος κληθήσεται.**

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Τί ἤρχετο νὰ κάμῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον; Νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἁμαρτίας τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ Σατανᾶ καὶ νὰ τὴν σώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν τὴν αἰώνιον. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δὲν ἔφθανε μόνον τὸ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ φωτίσῃ· ἔπρεπε καὶ νὰ ἐκτεθῇ αὐτὸς εἰς κινδύνους, νὰ καταδιωχθῇ, νὰ ὑποφέρῃ, νὰ παθῃ· οἱ δὲ κίνδυνοι καὶ οἱ διωγμοὶ

του ἤρχισαν ἀπ' αὐτὰ τὰ βρεφικά του ἔτη, ἐνῷ παιδάκι ἀκόμη, ἀνίκανον νὰ περιπατήσῃ, ἐφέρετο εἰς τῆς μητρός του τὴν ἀγκάλην.

Ἀλλ' ἐνῷ ὁ Ἡρώδης τὸ καταδιώκει, ὁ Θεὸς τὸ προστατεύει. Πρὶν ἢ ἀκόμη ὁ βασιλεὺς ὁ ἄνομος καὶ κακοῦργος πληροφορηθῇ τὴν γέννησίν του, πρὶν νὰ διατάξῃ τὴν σφαγὴν ἐν Βηθλεὲμ καὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῆς τῶν παιδίων ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, δι' εἰδοποιήσεως ἀγγέλου, νύκτα τινά, ὁ Ἰωσὴφ μὲ τὴν Παρθένον φέρουσαν ἐπ' ὤμων τὸν μονογενῆ της, διευθύνονται εἰς Αἴγυπτον, μὲ τὴν παραγγελίαν νὰ μένωσιν ἐκεῖ μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως. Καὶ τοιουτοτρόπως ἡ μαρτυρικὴ τοῦ Ἰησοῦ ζωὴ πολὺ ἐνωρὶς ἀρχίζει, ὁ διωγμὸς δὲ οὗτος ἑνὸς βρέφους ἐκ μέρους ἑνὸς βασιλέως, ὅστις φοβεῖται καὶ τρέμει τὸ νήπιον, ἐνέχει τι τὸ ἀπείρως μελαγχολικόν, ἀλλὰ καὶ ἀπείρως ὑψηλόν.

Καὶ ὁ διωγμὸς οὗτος τοῦ βρέφους προμηνύει πῶς νὰ διαρρεύσῃ μέλλει ὁλόκληρος ἡ ζωή του ὡς διδασκάλου καὶ Μεσσίου. Χιλιάκις ἐκινδύνευσε καὶ χιλιάκις διεξέφυγεν. Ἐναντίον του ἐφηρμόσθη μοχθηρός, ἐπίμονος, φανατικὸς διωγμός. Καὶ ὅταν ὁ Πατήρ του ἔκρινεν ὅτι τὸ τέλος ἔφθασεν, ὁ Ἰησοῦς ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ κάθε βοήθειαν, ἔκλινε νεκρὰν τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐνῷ ἡ καρδία τῆς μητρός του ἐσπαράσσετο, εἰς τὴν βαθεῖαν δὲ ὀδύνην της ἐνεθυμεῖτο αὕτη ὅτι ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια θλίψεις, διωγμοὶ καὶ κίνδυνοι ἦσαν γραμμένοι εἰς τὸν ἀγαπητόν της.

Τὰ παθήματα αὐτὰ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τῆς τρυφερᾶς του ἡλικίας ἂς συγκινήσουν τὴν καρδίαν μας καὶ ἂς τὴν κάμουν τελείως πρὸς αὐτὸν νὰ ἀφοσιωθῇ. Ἂς τὸν ἀγαπήσωμεν καθὼς ἐκεῖνος μᾶς ἠγάπησε, μὲ αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν, καὶ ἂς τὸν ἀκολουθήσωμεν ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου του ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ θυσιάσωμεν τὰς πολλὰς ἀνέσεις μας, καὶ νὰ ὑποστῶμεν τὴν ἐπιδρομὴν θλίψεων καὶ στενοχωριῶν. Ὅ,τι δ' ἡμεῖς θὰ πάθωμεν, ἐν ἀνάγκῃ, χάριν τοῦ θελήματος τοῦ Χριστοῦ, εἶνε πάντοτε ἐλάχιστον πρὸς ὅ,τι ἐκεῖνος ἔπαθε διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν.

Καὶ εἰς τὴν ξένην γῆν ὁ Χριστὸς μένων, φυγὰς καὶ ἄπατρις, ἔζη καὶ ἐκραταιοῦτο, ἐνῷ ὁ Ἡρώδης, ὅστις τὸν θάνατόν του ἐπεζήτησεν, ἀπέθανεν ἄθλιος καὶ ἐλεεινός. Ὅμοιόν τι ἐτελέσθη διὰ τῶν αἰώνων καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας του. Φανατικοὶ ἐχθροὶ τοῦ ὀνόματός του, ἐζήτησαν διὰ διωγμῶν καὶ σφαγῶν νὰ ἀφανίσωσιν αὐτὸ ἐκ μέσου τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ καταλύσωσι τὸ ἔργον του, πολλάκις δ' ἐνόμισαν ὅτι ἐπετύγχανεν ὁ σκοπός των. Ἀλλ' ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ ἐνισχύθη περισσότερον ἐν τοῖς διωγμοῖς, καὶ ἡ Ἐκκλησία του κλονιζομένη ἐστερεοῦτο ἀσφαλέστερον. Ἐνῷ δὲ ὅλοι οἱ διῶκταί του ἦλθον καὶ παρῆλθον δείξαντες μόνον τὴν ματαίαν ἀφροσύνην των, τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας μένει καὶ ἡ βασιλεία του ἐπεκτεινομένη ὀσημέραι διαλαλεῖ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Αου ΤΟΜΟΥ

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας ε'.—η'.		
Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως	σελ.	1—8
» πρὸ τῶν Φώτων	»	9—16
Τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων	»	17—24
Κυριακῇ μετὰ τὰ Φῶτα	»	25—32
» Τελώνου καὶ Φαρισαίου	»	33—40
» τοῦ Ἀσώτου	»	41—49
» τῶν Ἀπόκρεω	»	49—57
Τῇ ἑορτῇ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν	»	57—69
Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου	»	69—71
Τῇ Αη Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν	»	71—78
Τῇ Βᾳ Κυριακῇ τῶν Νηστιῶν	»	78—84
Τῇ Γῃ » »	»	84—97
Τῇ Δῃ » »	»	97—102
Τῇ Εῃ » »	»	103—117
Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων	»	117—134
Τῇ Αη Κυριακῇ τοῦ Πάσχα	»	134—150
Τῇ Βᾳ » τοῦ Θωμᾶ	»	150—157
Τῇ Γῃ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων	»	158—167
Τῇ Δῃ Κυριακῇ τοῦ Παραλύτου	»	167—180
Τῇ Ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου	»	180—194
Τῇ Εῃ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος	»	194—207
Τῇ ΣΤῃ Κυριακῇ τοῦ Τυφλοῦ	»	207—222
Τῇ Ἑορτῇ τῆς Ἀναλήψεως	»	222—231
Τῇ Ζῃ Κυριακῇ τῶν ἁγ. Πατέρων	»	232—239
Τῇ Ηῃ Κυριακῇ τῆς ἁγ. Πεντηκοστῆς	»	239—250
Τῇ Ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος	»	250—261
Αη Κυριακῇ Ματθ. Ἁγίων Πάντων	»	261—274
Βᾳ » Ματθαίου	»	274—278
Γῃ » »	»	278—280

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Βου ΤΟΜΟΥ

Γῃ Κυριακῇ Ματθαίου (συνέχεια)	σελ.	5— 22
Δῃ » »	»	22— 45
Εῃ » »	»	45— 59
ΣΤῃ » »	»	59— 73
Ζῃ » »	»	74— 85

Ηῃ Κυριακῇ Ματθαίου	σελ.	85— 98
Θῃ » »	»	99—112
Ιῃ » »	»	112—123
ΙΑῃ » »	»	123—131
ΙΒῃ » »	»	131—147
ΙΓῃ » »	»	147—156
ΙΔῃ » »	»	156—165
ΙΕῃ » »	»	165—177
ΙΣΤῃ » »	»	177—187
ΙΖῃ Κυριακῇ Ματθαίου	»	188—195
Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Ὑψώσεως	»	195—203
Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Ὕψωσιν	»	203—209
Αῃ Κυριακῇ Λουκᾶ	»	209—214
Βχ » »	»	214—222
Γῃ » »	»	222—227
Δῃ » »	»	228—231
Εῃ » »	»	231—236
ΣΤῃ » »	»	236
Ζῃ » »	»	237—243
Ηῃ » »	»	243—247
Θῃ » »	»	247—252
Ιῃ » »	»	252—257
ΙΑῃ » »	»	257
ΙΒχ » »	»	258—261
ΙΓῃ » »	»	261
ΙΔῃ » »	»	261—264
ΙΕῃ » »	»	264—268
Τῇ Ἑορτῇ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου	»	268—270
» » τοῦ Ἁγίου Δημητρίου	»	270
» » τῶν Ταξιαρχῶν	»	271—272
» » τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου	»	272—275
» » τοῦ ἁγίου Νικολάου	»	275—277
Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν	»	277—278

SISMANOGLIO

SISMANOGLIO
ARCHIVIO